

The Project Gutenberg eBook of Kotiopettajattaren romaani (Jane Eyre), by Charlotte Brontë

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Kotiopettajattaren romaani (Jane Eyre)

Author: Charlotte Brontë

Translator: Tyyni Tuulio

Release date: November 3, 2014 [EBook #47275]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KOTIOPETTAJATTAREN ROMAANI (JANE EYRE)

Produced by Johanna Kankaanpää and Tapio Riikonen

KOTIOPETTAJATTAREN ROMAANI

(Jane Eyre)

Kirj.

CHARLOTTE BRONTE

Suomentanut Tyyni Haapanen-Tallgren

WSOY, Porvoo, 1921.

Ensimmäinen luku.

Sinä päivänä oli mahdotonta lähteä kävelylle. Aamulla olimme tosin tunnin verran kuljeskelleet lehdettömässä puistossa, mutta päivällisestä asti (Mrs. Reedin tapana oli syödä aikaisin päivällistä, kun ei ollut vieraita) oli kylmä pohjatuuli tuonut mukanaan pilviä niin pimeitä, sateen niin sankan, että pitemmästä ulkoilma-huvittelusta ei voinut olla puhettakaan.

Minä olin siitä mielissäni. En vähääkään pitänyt pitkistä kävelyistä, varsinkaan koleina iltapäivinä, minusta oli kauheata palata kotiin läpi kostean, pimeän illan, sormet ja varpaat kontassa, sydän täynnä ahdistusta Bessien, lapsentytön, ainaisen torumisen vuoksi ja mielessä nöyryyttävä tietoisuus ruumiillisesta kykenemättömydestäni Eliza, John ja Georgiana Reedin rinnalla.

Mainitut Eliza, John ja Georgiana Reed häärailivät nyt seurusteluhuoneessa äitinsä ympärillä. Tämä lepäsi sohvalta tulen ääressä, ja siinä lemmikkiensä keskellä (jotka juuri silloin eivät riidelleet eivätkä itkeneet) hän näytti kerrassaan onnelliselta. Minua hän ei koskaan ottanut tähän joukkoon, sanoen "että hän mielipahakseen oli pakotettu pitämään minua loitolla, mutta että hänen todellakin täytyi kieltää minulta ne etuoikeudet, jotka kuuluvat ainoastaan tyytyväisille, onnellisille pikkulapsille, kunnes hän oli Bessieltä kuullut ja itse huomannut minun vakavasti pyrkivän saavuttamaan ystävällisemmän ja lapselle sopivamman mielenlaadun, miellyttävämmän ja sulavamman käytöksen — jotakin valoisampaa, avomielisempää ja luonnollisempaa kuin tähän asti."

"Mitä Bessie sanoo minun tehneen?" kysyin.

"Jane, en pidä viisastelemisesta enkä liiasta kyselemisestä, sitäpaitsi on aivan sopimatonta, että lapsi keskeyttää vanhempia ihmisiä tuolla tavalla. Istu jonnekin ja pysy hiljaa, kunnes osaat puhua kauniimmin!"

Seurusteluhuoneen vieressä oli pieni ruokasali, jonne pujahdin. Siellä oli kirjahylly, ja sain siitä helposti käsiini kirjan, jossa oli kuvia — tämä seikka oli minulle erittäin tärkeä. Kiipesin ikkunalaudalle, nostin jalkanikin sille ja istuin jalat ristissä kuin turkkilainen. Olin vetänyt punaisen ikkunaverhon eteeni ja olin niin ollen kaksinverroin piilossa.

Oikealla sulki punainen, poimutettu verho näköalani, vasemmalla suojelivat kirikkaat ikkunaruudut minua alakuloiselta marraskuun päivältä, silti erottamatta minua siitä. Aika ajoin, käännellessäni kirjani lehtiä, katselin ulos talviseen iltapäivään. Kauempana näkyi vain kelmeätä tyhjyyttä, pilviä ja sumua, lähempänä oli märkää ruohoa ja tuulenpieksämiä puita, ja kaiken yllä lakkaamaton rankkasade, joka näytti pakenevan pitkien, vinkuvien tuulenpuuskien tieltä.

Palasin kirjaani — Bewickin "Brittiläisten lintujen elämä" — jonka tekstistä itse asiassa välitin sangen vähän. Sen alussa oli kuitenkin muutamia sivuja, jotka eivät jääneet minulle, niin lapsi kuin olinkin, kokonaan tyhjiksi. Sellaisia olivat ne, joissa kerrottiin merilintujen pesistä, yksinäisistä kallionkielekkeistä, joilla vain ne asustavat, Norjan rannikosta, jota saaret koristavat eteläisimmästä kärjestä, Lindesnäsistä, aina Nordkapiin saakka —.

"Miss' jäisen valtameren hyöky pieksee kaukaisen Thulen autiota rantaa, ja luona levotonten Hebridein Atlannin vaahtopäiset aallot leikkii."

En myöskään voinut sivuuttaa kertomusta Lapinmaan jäisestä rannasta, Siperiasta, Huippuvuorista, Novaja Semljasta, Islannista, Grönlannista — noista kylmän vyöhykkeen maista, hyljätysten, peloittavista rannoista, lumen ja jään varastohuoneista, joissa lujat, satojen talvien muodostamat jäävuoret kohoavat Alppien tasalle, ympäröivät napaa ja keskittävät itseensä tuimimman pakkasen. Näistä kuolemanvalkeista valtakunnista muodostin itselleni omintakeisen käsityksen, se oli epäselvä, kuten kaikki nuo vain puoliksi tajutut mielikuvat, jotka hämärinä virtaavat läpi lapsen aivojen, mutta omituisen voimakas. Kirjan alkusivujen tekstiin liittyi vignettejä, jotka kuvasivat yksinäistä kalliota keskellä meren vaahtopäitä, haaksihylyä, joka oli ajautunut toivottoman autiolle rannalle, kylmää ja aavemaista kuuta, joka raskaitten pilvien takaa katseli uppoavaa alusta.

En osaa sanoa, millä tunteilla katselin yksinäistä kirkkomaata kivineen ja nimikirjoituksineen, sen porttia, sen molempia puita, matalaa taivaanrantaa, jota vasten erottautui rappeutunut muuriaita, ja äsken noussutta puolikuuta, joka loisti sen yli osoittaen illan tuloa.

Kaksi laivaa lepäsi liikkumattomina uneliaalla, tuulettomalla merellä — luulin niitä meren kummituksiksi.

Paholainen väijyi varkaan takana ja naulasi hänen tavaransa kiinni maahan — käänsin nopeasti lehteä, tuo kuva kauhistutti minua.

Samoin pelkäsin mustaa, sarvipäistä olentoa, joka istui kallionkielekkeellä meressä katsellen kaukaista, hirsipuun ympärillä häärivää ihmisjoukkoa.

Joka kuva kertoi tarinan, ne jäivät usein epäselviksi kehittymättömälle älylleni ja alkeellisille tunteilleni, kuitenkin ne kiinnittivät suuresti mieltäni, yhtä suuresti kuin sadut, joita Bessie joskus talvi-iltaisain kertoi ollessaan sattumalta hyvällä tuulella. Silloin hän nosti silityspöytänsä lastenkamarin uunin ääreen ja salli meidän istua sen ympärillä, ja siinä silittäessään Mrs. Reedin pitsiröyhelöitä ja poimutellessaan hänen yömyssynsä nauhoja Bessie ruokki kiihkeän tarkkaavaisia mieliämme rakkaus-

ja seikkailukertomuksilla, jotka hän oli saanut vanhoista saduista ja balladeista, tai (kuten myöhemmin huomasi) Pamelan ja Morelandin Jaarlin sivuilta.

Siinä Bewick polvillani olin onnellinen, onnellinen ainakin omalla tavallani. En pelännyt mitään muuta kuin keskeytystä, ja se tuli liiankin pian. Ruokasalin ovi avattiin.

"Hoi, neiti Tyhmeliini!" huusi John Reedin ääni, sitten se vaikeni. Poika huomasi, että huone oli tyhjä.

"Missä hitossa hän on?" hän jatkoi. "Lizzy! Georgy!" (hän kutsui sisariaan) "Jane ei ole täällä. Menkää sanomaan äidille, että hän on juossut ulos sateeseen — mokoma otus."

"Olipa hyvä, että vedin ikkunaverhon eteeni", ajattelin, ja toivoin sydämeni pohjasta, että hän ei keksisi piilopaikkaani. Eikä John Reed sitä itsestään olisi keksinytkään, sillä hän ei ollut nopea tekemään havaintoja eikä tajuamaan asioita, mutta Eliza pisti päänsä ovesta ja sanoi: "Hän on varmaan ikkunalaudalla, Jack."

Ja minä tulin ulos heti paikalla, sillä minua värisytti ajatus, että mainittu Jack olisi vetänyt minut esiin.

"Mitä tahdot?" kysyin arasti ja kömpelösti.

"Sano: mitä tahdotte, Master Reed", oli vastaus. "Minä tahdon, että sinä tulet tänne". Ja istuutuen nojatuoliin hän viittasi minua lähestymään ja seisomaan edessään.

John Reed oli neljätoistavuotias koulupoika, neljä vuotta vanhempi kuin minä, sillä minä olin vain kymmenvuotias, suuri ja tanakka ikäisekseen. Hänellä oli kalpeahko, sairas iho, paksut piirteet suurissa kasvoissaan, kömpelöt jäsenet ja suuret jalat. Hän söi tavallisesti liian paljon ja oli siitä syystä aina pahalla tuulella, hänen silmänsä olivat sameat ja vetiset, poskensa pulleat. Hänen olisi nyt pitänyt olla koulussa, mutta äiti oli ottanut hänet kotiin pari kuukaudeksi "hänen heikon terveytensä vuoksi". Mr. Miles, opettaja, vakuutti että hän jaksaisi mainiosti, jos hänelle vain lähetettäisiin vähemmän kaakuja ja makeisia kotoa, mutta äidin sydän vieroi noin ankaraa mielipidettä ja kallistui mieluummin toiseen, hienompaan, että nimittäin Johnin kalpeus johtui liikarasituksesta ja kenties koti-ikävästä.

John ei liikoja rakastanut äitiänsä ja sisariansa. Minua hän suorastaan vihasi. Hän kiusasi ja kuritti minua, ei kaksi tai kolme kertaa viikossa, ei myöskään kerran pari päivässä, vaan lakkaamatta. Jokainen hermoni pelkäsi häntä, jokainen lihas, jokainen jänne ruumiissani käpertyi kokoon hänen läheisyydessään. Oli hetkiä, jolloin kauhu saattoi minut suunniltani, sillä en voinut vedota keneenkään puolustautuakseni hänen uhkauksiaan ja kuritustansa vastaan. Palvelijat eivät tahtoneet loukata nuorta herraansa pitämällä minun puoltani, ja Mrs. Reed oli sekä sokea että kuuro tässä asiassa, hän ei nähnyt poikansa lyövän eikä kuullut hänen sättivän minua, vaikka tämä silloin tällöin teki kumpaakin äitinsä ollessa saapuvilla, useimmin kuitenkin hänen selkänsä takana.

Tapani mukaan totellen Johnia tulin hänen tuolinsa eteen. Hän kulutti pari kolme minuuttia näyttämällä minulle kieltään ja työnsi sen niin pitkälle kuin taisi vioittamatta sen juuria. Tiesin, että hän pian löisi, ja pelvolla odottaessani iskua katselin inhoten tuota epämiellyttävää ja rumaa olentoa, joka kohta tulisi pitelemään minua pahoin. Kenties hän luki ajatukseni kasvoistani, sillä yhtäkkiä, sanomatta mitään, hän löi minua nopeasti ja voimakkaasti. Horjahdin, ja kun taas pääsin tasapainoon, vetäydyin pari askelta pois päin hänen tuolistaan.

"Tuossa on hävyttömästi vastauksestasi äidille", sanoi hän, "ja salakavalasta tavastasi mennä ikkunaverhojen taakse, ja silmiesi äskeisestä ilmeestä, sinä rotta!"

Tottunut kun olin John Reedin sättimiseen en koskaan ajatellutkaan vastata siihen, ajattelin vain, miten voisinkin kestää iskun, joka varmaan oli seuraava sanoja.

"Mitä teit ikkunaverhon takana?" kysyi hän.

"Minä luin."

"Näytä kirja."

Palasin ikkunan luo noutamaan kirjaa.

"Sinun ei ollenkaan tarvitse ottaa meidän kirjojamme, sinä elät meidän armoillamme, sanoo äiti, sinulla ei ole rahaa, isäsi ei jättänyt sinulle mitään, sinun pitäisi kerjätä eikä asua täällä herraslasten kanssa ja syödä samassa pöydässä kuin me ja käydä hyvin puettuna meidän äitimme kustannuksella. Minä opetan sinua penkomaan minun kirjahyllyjäni, sillä ne ovat minun, koko talo kuuluu minulle tai tulee kuulumaan muutaman vuoden kuluttua. Mene ja seiso tuossa oven edessä, poissa peilin ja ikkunain luota!"

Minä tein niin, enkä heti ymmärtänyt hänen tarkoitustaan, mutta kun näin hänen nostavan kirjan, punnitsevan sitä kädessään ja viskaavan sen minua kohti, hypähdin vaistomaisesti syrjään huudahtaen hätääntyneenä. Liian myöhään kuitenkin, kirja oli jo heitetty, se osui minuun ja minä kaaduin ovea vasten. Sain naarmun päähäni, siitä tuli verta ja kipu oli viiltävä. Kauhuni oli kohonnut huippuunsa, se väistyi nyt ja antoi tilaa toisille tunteille,

"Paha ja julma poika", sanoin. "Sinä olet kuin murhaaja — sinä olet kuin orjakauppias — sinä olet kuin Rooman keisarit."

Olin lukenut Goldsmithin Rooman historiaa ja minulla oli oma käsitykseni Nerosta, Caligulasta j.n.e. Olin hiljaisuudessa tehnyt vertailuja, joita en koskaan luullut ääneen lausuvani.

"Mitä, mitä!" huusi hän. "Sanoiko hän tämän minulle? Kuulitteko, Eliza ja Georgiana? Enkö minä aina sanonut äidille? mutta ensin —."

Hän hyökkäsi pitkin pituuttaan päälleni, tunsin hänen tarttuvan tukkaani ja olkapäähäni, mutta nyt hän oli joutunut tekemisiin epätoivoisen kanssa. Näin todellakin hänessä tyrannin, murhaajan. Tunsin, kuinka pari veripisaraa valui niskaani, tuska oli viiltävä, ja nämä tunteet voittivat sillä hetkellä pelon. Vastustin häntä kuin mieletön. En oikein tiedä, mitä tein käsilläni, mutta hän huusi: "Rotta, rotta", ja ulvoi suureen ääneen. Hänelle oli apu lähellä. Eliza ja Georgiana olivat juosseet hakemaan Mrs. Reediä, joka oli mennyt yläkertaan. Nyt hän tuli takaisin mukanaan Bessie ja kamarineiti Abbot. Meidät erotettiin, ja kuulin sanat:

"Siunatkoon! Hyökätä noin raivokkaasti Master Johnin kimppuun —."

"Oletteko koskaan nähneet sellaista sisua?"

Sitten Mrs. Reed sanoi: "Viekää hänet punaiseen huoneeseen ja pankaa ovi lukkoon." Neljä kättä tarttui heti minuun ja minut kannettiin yläkertaan.

Toinen luku.

Vastustelin kaikin voimin, mikä oli aivan uutta minulle, ja mikä seikka vielä suuresti vahvisti Bessien ja Miss Abbotin jo ennestäänkin huonoa käsitystä minusta. Itse asiassa olin kokonaan suunniltani, sillä tiesin, että jo hetkellinen kapinallisuus oli tehnyt minut vikapääksi tavallista kovempaan rangaistukseen, ja kuten muutkin kapinoivat orjat olin epätoivossani päättänyt panna kaikki alttiiksi.

"Pitäkää hänen käsivarsiansa, Miss Abbot, hän on kuin raivostunut kissa."

"Hyi häpeä!" huusi kamarineiti. "Mikä kauhea käytös, Miss Eyre! Lyödä nuorta gentleman'ia, hyväntekijänne poikaa! Nuorta herranne!"

"Herraani! Kuinka hän olisi minun herrani! Olenko minä palvelustyttö?"

"Ette, te olette vähemmän kuin palvelustyttö, sillä te ette tee mitään elatuksenne edestä. Kas niin, istukaa siihen ja ajatelkaa, miten häijy olette ollut."

He olivat tällävälän saaneet minut kannetuksi Mrs. Reedin määräämään huoneeseen ja viskanneet minut tuolille. Ensimmäinen vaistomainen liikkeenäni oli ponnahtaa siitä pystyyn kuin jänne, mutta kaksi paria käsiä pidätti minut viipymättä.

"Jollette istu hiljaa, täytyy meidän sitoa teidät kiinni", sanoi Bessie. "Miss Abbot, lainatkaa minulle sukkanauhanne, hän katkaisisi heti omani."

Miss Abbot kääntyi pois irroitukseksi tukevasta säarestään tarvittavan nauhan. Tämä kahleitten valmistelu ja siihen liittyvä häpeä vaimensi hiukan kiihkoani.

"Älkää irroitako niitä", huusin. "Minä en hievahda paikaltani."

Ja vakuudeksi siitä pidin molemmin käsin kiinni tuolista.

"Muistakaakin pysyä alallanne", sanoi Bessie, ja tultuaan varmaksi siitä että todella asetuin, hän hellitti otteensa minusta. Sitten hän ja Miss Abbot seisoivat kätet puuskassa ja tarkastelivat kasvojani synkkinä ja epäluuloisina, ikäänkuin olisivat epäilleet järkeäni.

"Tuota hän ei koskaan ennen ole tehnyt", sanoi Bessie viimein kääntyen kamarineitiin.

"Mutta hän on sitä aina hautonut", oli vastaus. "Olen usein sanonut rouvalle ajatukseni tuosta lapsesta, ja rouva on yhtä mieltä kanssani. Hän on pieni salakavala olento, enkä ole koskaan nähnyt hänen ikäistään tyttöä, joka olisi noin umpimielinen."

Bessie ei vastannut, mutta ennen pitkää hän kääntyi minuun sanoen:

"Teidän pitäisi ottaa huomioon, Miss, että olette riippuvaisessa asemassa ja kiittolisuudenvelassa Mrs. Reedille. Hän pitää teitä luonaan, mutta jos hän jättäisi teidät, saisitte mennä köyhäintaloon."

Näihin sanoihin ei minulla ollut mitään vastattavaa. Ne eivät sisältäneet minulle mitään uutta, sillä niin pitkälle kuin muistini riitti oli minulle tehty samansuuntaisia viittauksia. Tuo virsi oli hyvinkin tuttu korvilleni, se oli tuskallinen ja masentava, mutta vain puoleksi ymmärrettävä. Miss Abbot lisäsi:

"Ja teidän ei pitäisi kuvitella olevanne samanarvoinen neitien ja Master Reedin kanssa, vaikka rouva ystävällisesti salliikin teidän kasvaa yhdessä heidän kanssaan. He saavat paljon rahaa ja te ette saa mitään, teidän asemassanne pitää olla nöyrä ja koettaa olla heille mieliksi."

"Se mitä nyt sanomme teille on omaksi hyväksenne", lisäsi Bessie, ja hänen äänensä ei ollut, ollenkaan epäystävällinen. "Teidän pitää koettaa olla heille hyödyksi ja huviksi, ja sitten ehkä teilläkin kerran on koti täällä, mutta jos olette pahankurinen ja ilkeä, niin rouva varmaan lähettää teidät pois."

"Sitäpaitsi Jumala rankaisee teitä. Hän voi antaa teidän kuolla kesken kiukkuanne, ja mihin te silloin joudutte? Tulkaa, Bessie, me jätämme hänet nyt. En mistään hinnasta tahtoisi että sydämeni olisi kuin hänen. Lukekaa rukouksenne, Miss Eyre, kun jäätte yksin, sillä jollette kadu, voi jotakin ilkeätä tulla sisään uunin kautta ja viedä teidät mennessään."

He menivät, työnsivät oven kiinni ja lukitsivat sen jälkeensä.

Punainen huone oli vierashuone, jossa maattiin harvoin, voisinpa melkein sanoa ei koskaan. Välistä sentään, kun sattui tulemaan tavallista enemmän vieraita Gateshead Halliin, oli välttämätöntä ottaa huomioon sen kaikki mahdolliset mukavuudet, ja silloin käytettiin punaistakin huonetta. Se oli kuitenkin talon tilavimpia ja komeimpia huoneita. Keskellä lattiaa oli teltantapainen vuode, jota kannattivat lujat mahonkipylväät ja jonka edessä oli tummanpunaiset verhot. Kaksi suurta ikkunaa, joitten luukut aina olivat kiinni, katosi melkein kokonaan samanväristen uutimien rikkaitten poimujen ja laskosten taakse, matto oli punainen, pöytä vuoteen alapäässä peitetty karmosiinivärisellä liinalla, seinät olivat himmeätä, neilikanpunaiselle vivahtavaa väriä, vaatekaappi, peilipöytä ja tuolit olivat tummaksi kiilloitettua, vanhaa mahonkia. Keskeltä näitä syviä varjoja erottautuivat jyrkästi vuoteeseen kasatut valkeat patjat ja tyynyt, joitten yli oli levitetty lumivalkea, pitsinen peite. Melkein yhtä jyrkästi erottautui suuri valkoinen nojatuoli tyynyineen ja jakkaroineen sängyn yläpäässä. Minusta se näytti valkealta valtaistuimelta.

Huone oli kylmäkö, sillä sitä lämmitettiin harvoin, se oli hiljainen, koska se oli kaukana lastenkamarista ja keittiöistä, juhlallinen, koska kaikki tiesivät että siellä vain harvoin käytiin. Vain sisätyttö tuli sinne lauantaisin pyyhkimään peileiltä ja huonekaluilta viikon hiljaisen pölyn, ja Mrs. Reed itse kävi siellä silloin tällöin tarkastamassa vaatekaapin salalaatikoita, joissa säilytettiin erinäisiä asiakirjoja, hänen juveelilippaansa ja miniatyyrikuva hänen miesvainajastaan — ja noissa viimeisissä sanoissa piili punaisen huoneen salaisuus, taikasana, jonka vuoksi se suuruudestaan huolimatta oli niin yksinäinen.

Mr. Reed oli kuollut yhdeksän vuotta sitten, hän oli vetänyt viime henkäyksensä tässä huoneessa, täällä hän lepäsi ruumiina, tänne olivat hautaustoimiston miehet tuoneet hänen arkkunsa, ja siitä päivästä saakka oli eräänlainen kauhunsekainen kunnioitus tätä huonetta kohtaan estänyt sen jokapäiväisen käytön.

Istuin, jolle Bessie ja katkera Miss Abbot olivat jättäneet minut, oli matala turkkilainen sohva lähellä marmorista tulisijaa. Vuode kohosi suoraan edessäni, oikealla oli korkea, tumma vaatekaappi, jonka kiilloitetussa pinnassa erottautui himmeitä, katkonaisia peilikuvia, vasemmalla verhotut ikkunat ja niitten välissä suuri peili, joka kuvasti koko tyhjän, majesteettillisen huoneen suurine vuoteineen. En aivan varmaan tietänyt, olivatko he lukinneet oven, ja kun vihdoinkin uskalsin liikkua, nousin katsomaan. Voi minua, olivatpa kylläkin, eikä mikään vankila olisi ollut varmempi. Palatessani täytyi minun kulkea peilin edestä, ja katseeni pysähtyi vaistomaisesti tutkimaan sen syvyyksiä. Harhakuvan tyhjyydessä näytti kaikki kylmemmältä ja tummammalta kuin todellisuudessa, ja tuo kummallinen pieni olento, joka pelokkain, levottomin silmin katseli minua peilistä ja jonka valkeat kasvot ja käsivarret erottautuivat liikkumatonta, tummaa taustaa vastaan, näytti kerrassaan aavemaiselta. Mielestäni se oli kuin Bessien iltatarinain hennot, haamumaiset olennot, jotka olivat puoleksi keijuja, puoleksi menninkäisiä, ja jotka tulivat kaukaisista, sanajalkojen peittämistä rotkoista myöhäisten kulkijain näkyville. Palasin tuolilleni.

Taikauskoisen pelon oireet alkoivat jo tuntua mielessäni, mutta hetki ei ollut vielä tullut, jolloin se oli

saava minut täydellisesti valtaansa. Vereni oli vielä lämmin, kapinoivan orjan uhma piti minua vielä pystyssä. Minun täytyi torjua katkerien muistojen hyökkäys ennenkuin voin alistua nykyhetken tuskiin.

John Reedin ilkeä itsevaltaisuus, hänen sisartensa ylpeä välinpitämättömyys, hänen äitinsä inho minua kohtaan, palvelijain puolueellisuus, kaikki tämä kohosi kiihtyneeseen mieleeni kuin musta hylky kuohuille aalloille. Miksi piti minun aina kärsiä, miksi katsottiin minua karsaasti, syytettiin ja solvaistiin? Miksi en koskaan voinut miellyttää ketään? Miksi oli minun turha pyrkiäkään kenenkään suosioon? Elizaa, joka oli itsepäinen ja itsekäs, kunnioitettiin. Georgianalle, joka oli hemmoteltu, oikullinen, riitaisa ja töykeä, annettiin kaikki anteeksi. Hänen kauneutensa, hänen punaiset poskensa ja kultaiset kiharansa näyttivät viehättävän jokaista, joka näki hänet, ja vapauttivat hänet kaikista syytöksistä. Johnin tekosia ei kukaan estänyt, vielä vähemmin rankaisi, vaikka hän väänsi niskat nurin kyyhkysiltä, tappoi riikinkukonpoikaset, usutti koirat lammasmaumaan, riipi tyhjiksi kasvihuoneen viinirypäleet ja naksutteli harvinaisimpien kukkien nuput rikki. Äidilleen hän väliin antoi nimen "eukko", pilkkasi hänen harmahtavaa ihoansa, joka muistutti hänen omaansa, jätti röyhkeästi huomioonottamatta hänen toiveensa, repi ja turmeli hänen silkipukunsa, ja kaikesta huolimatta poika oli aina hänen "oma kultasensa". Minä en uskaltanut tehdä pienintäkään virhettä, minä koetin aina täyttää velvollisuuteni, ja kuitenkin minua sanottiin väsyttäväksi, happamen näköiseksi ja salakavalaksi, aamusta puolipäivään, puolipäivästä yöhön asti. Pääni oli vielä kipeä ja verissään saamani lyönnin ja kaatumiseni tähden. Kukaan ei ollut torunut Johnia, joka niin aiheettomasti oli lyönyt minua, ja kun minä oli puolustautunut hänen omavaltaisuuttaan vastaan, moitittiin minua mitä ankarimmin joka taholta.

"Vääryyttä — vääryyttä", huusi järkeni, jota tuska kiihdytti ennenaikaiseen, joskin ohimenevään voimaan, ja tahtoni, joka sekin nosti päätään, etsi epätoivoisen kiihkolla jotakin ihmeellistä keinoa, millä voisin vapautua sietämättömästä sorrostani — juoksisin tieheni, ja jollei siitä olisi apua, kieltäytyisin syömästä ja juomasta ja jättäytyisin kuolemaan.

Mikä sekasorto vallitsikaan sielussani tuona kauheana iltapäivänä! Kuinka koko järkeni kapinoi, koko sydämeni kuohui! Ja missä sankassa pimeydessä, missä tietämättömyydessä sainkaan taistella sisäisen taisteluni! En osannut vastata kysymykseen, joka lakkaamatta nousi mieleeni — *miksi* täytyi minun kärsiä niin paljon. Nyt, vuosien — en tahdo sanoa kuinka monen — kuluttua, näen sen selvästi.

Olin epäsointu Gateshead Hallissa, en ollut kenenkään kaltainen, minussa ei ollut mitään, mikä olisi sopinut yhteen Mrs. Reedin, hänen lastensa ja hänen valitun palveluskuntansa kanssa. Itse asiassa, jos he eivät rakastaneet minua, rakastin minä heitä yhtä vähän. He eivät olleet velvolliset osoittamaan hellyyttä olentoa kohtaan, joka ei voinut tuntea myötätuntoa ainoatakaan heikäläistä kohtaan. Minä olin heille vieras, erilainen sekä luonnonlaatuun että lahjoihin ja taipumuksiin nähden, hyödytön olento, kykenemätön edistämään heidän pyrintöjään, lisäämään heidän hupaisuuttaan, vaarallinen olento, jossa kyti viha heidän kohteluansa, halveksiminen heidän käsityskantojansa vastaan. Tiedän, että jos olisin ollut vilkas, kaunis, puhelias, huolimatton, vaativainen ja vallaton lapsi — vaikkakin yhtä hyljätty ja riippuvaisessa asemassa — olisi Mrs. Reed katsellut minua suopeammin, hänen lapsensa olisivat osoittaneet minua kohtaan sitä ystävällisyyttä, joka johtuu toveruudesta ja yhteenkuuluvaisuustunteesta, ja palvelijat eivät olisi olleet niin valmiit pitämään minua lastenkamarin syntipukkina.

Päivä alkoi paeta punaisesta huoneesta, kello oli yli neljän, ja pilvinen iltapäivä vaihtui tummaan hämärään. Kuulin sateen vieläkin pieksevän porraskäytävän ikkunoita ja tuulen vinkuvan metsikössä linnan takana. Kiihkoni asettui, kuumeeni aleni alenemistaan ja rohkeuteni vaipui. Tavallinen mielentilani, nöyryytys, masennus, lohduuton alakuloisuus, sammutti kylmän veden tavoin vihani hiiloksen. Kaikki sanoivat että olin paha, ehkäpä olinkin. Enköhän juuri ajatellutkin tappaa itseni nälällä? Se oli varmaankin rikos, ja olisinko sitten ollut valmis kuolemaan? Toisaalta, oliko hautaholvi Gatesheadin kirkon alla mikään houkutteleva paikka? Minulle oli sanottu että Mr. Reed oli haudattu sellaiseen holviin, ja kun kerran olin johtunut muistamaan häntä, eivät ajatukseni enää irtautuneetkaan hänestä, ja kauhuni kasvoi. En voinut muistaa häntä, mutta tiesin, että hän oli oma enoni, äitini veli, että hän oli ottanut minut, orpolapsen, taloonsa, ja että hän viimeisinä hetkinään oli vaatinut Mrs. Reediä lupaamaan kasvattaa minut kuin oman lapsensa. Mrs. Reed luultavasti katsoi täyttäneensä tämän lupauksen, ja niin hän olikin, sen voin sanoa, mikäli hänen luontonsa salli, mutta kuinka hän olisi voinut rakastaa minunlaistani ylimääräistä perheenjäsentä, joka ei ollut edes sukua hänelle ja jota ei mikään side yhdistänyt häneen hänen miehensä kuoleman jälkeen? Hänestä mahtoi tuntua sangen piinalliselta olla vastenmielisesti annettun lupauksen kautta sidottu äidin tavoin holhoamaan outoa lasta, jota hän ei voinut rakastaa, ja näkemään aina perheensä keskellä vieraan aineksen, joka oli siihen pysyvästi liitetty.

Omituinen ajatus kohosi mieleeni. Olen aina varmasti uskonut, että jos Mr. Reed olisi elänyt, olisi hän kohdellut minua ystävällisesti, ja nyt, kun katselin valkeata vuodetta ja hämärän peittämiä seinä — sattumalta pysähtyivät silmäni kuin lumottuina myös suureen, himmeäkiiltoiseen peiliin — aloin

muistella mitä olin kuullut kuolleista, jotka eivät saaneet lepoa haudassaan, koska heidän viimeisiä toiveitaan ei noudatettu, ja jotka harhailivat maanpäällä rangaisten väärintekijöitä ja kostaen sorrettujen puolesta. Ajattelin, että Mr. Reedin henki, suuttuneena vääryydestä, jota tehtiin hänen sisarensa lapselle, jättäisi asuntonsa — joko kirkon hautaholvin tai tuntemattoman, haudantakaisen maailman — ja ilmaantuisi eteeni tässä huoneessa. Kuivasin kyyneleeni ja tukahutin nyyhkytykseni peläten että liian kiivas tuskanilmaisuus saisi ylikuonnollisen äänen lohduttamaan minua tahi että hämärästä erottautuisivat sädekehän ympäröivät kasvat, jotka oudon säälin valtaamina kumartuisivat ylitseni. Niin lohdullinen kuin tuo ajatus teoriassa olikin, tunsin, että se toteutettuna olisi ollut kauhea, koetin kaikin voimin tukahuttaa sitä ja ponnistin kaikkeni pysyäkseen rohkeana. Pudistin hiukset silmiltäni, nostin pääni pystyyn ja koetin katsella rohkeasti ympäri pimeätä huonetta. Samassa hetkessä välähti seinällä valo. Oliko se, ajattelin, kuunsäde, joka tunkeutui sisään jostakin ikkunaluukun raosta? Ei, kuunsäde oli liikkumaton, ja tämä liikkui. Katsellessani sitä se liukui ylös kattoon ja väreili pääni yläpuolella. Nyt voin helposti arvata, että tämä valo kaiken todennäköisyyden mukaan tuli lyhdystä, jota joku kantoi ruohokentän yli, mutta silloin, kun hermoni olivat niin järkytetyt ja mieleni niin altis kauhuihin, luulin, että tuo äkillinen välähdys oli toisesta maailmasta tulevan ilmestyksen sanansaattaja. Sydämeni löi kiivaasti, pääni kuumeni, kuulin korvissani oudon äänen, jota luulin siipien suhinaksi, jotakin tuntui olevan lähelläni, tunsin tukahuttavaa painoa päälläni, rohkeuteni oli kokonaan mennyt, syöksyin ovelle ja jyskytin sitä epätoivon vimmallalla. Kiireisiä askeleita kuului portaista, avain kääntyi. Bessie ja Abbot tulivat sisään.

"Oletteko sairas, Miss Eyre?" sanoi Bessie.

"Mikä kauhea meteli! Se kävi läpi luitten ja ytimien", huudahti Abbot.

"Ottakaa minut pois! Antakaa minun mennä lastenkamariin!" huusin minä.

"Minkätähden? Oletteko loukannut itsenne? Oletteko nähnyt jotakin?" kysyi Bessie taas.

"Oi, minä näin valon ja luulin, että aave tulisi huoneeseen." Olin saanut kiinni Bessien kädestä, eikä hän voinut irroittaa sitä.

"Hän on tahallaan peloittanut meitä", päätti Abbot tyytymättömänä. "Ja millä tavalla! Jos hän todella olisi ollut suuressa hädässä, antaisi hänelle anteeksi, mutta hän tahtoi vain narrata meidät tänne. Kyllä minä hänen ilkeät juonensa tunnen."

"Mitä tämä kaikki merkitsee?" kuului käskevä ääni, ja Mrs. Reed tuli käytävää pitkin. Hänen päähineensä nauhat liehuivat, hänen hameensa kahisi uhkaavasti. "Abbot ja Bessie, luullakseni määräsin, että Jane Eyre oli jätettävä punaiseen huoneeseen kunnes itse tulen hänen luokseen."

"Miss Jane pelotti meitä niin kovin", puolustihe Bessie.

"Antakaa hänen olla", oli ainoa vastaus. "Hellitä irti Bessien käsi, lapsi! Noilla keinoilla et voita mitään, ole varma siitä! Minä vihaan teeskentelyä, etenkin lapsissa, ja velvollisuuteni on näyttää sinulle, että juonittelu ei hyödytä mihinkään. Nyt saat olla täällä tuntia kauvemmin, ja sitten vapautan sinut vain sillä ehdolla, että olet aivan hiljaa ja alistunut."

"Voi täti, sääli minua! Anna anteeksi! En voi kestää tätä — rankaise minua muulla tavalla! Minä kuolen jos —."

"Hiljaa! Tuo kiihko on kaikkein vastenmielisintä." Se olikin epäilemättä hänen mielipiteensä. Olin pikkuvanha näyttelijä hänen silmissään ja hän aivan tosissaan piti, että olin merkillinen sekoitus mitä turmiollisimpia intohimoja, halpamaisuutta ja vaarallista vilpillisyyttä.

Bessien ja Abbotin vetäytyttyä pois Mrs. Reed, jota mieletön tuskani ja rajut nyyhkytykseni kiusasivat, työnsi minut pitemmittä puheitta takaisin huoneeseen ja lukitsi oven. Kuulin hänen hameensa kahinan etenevän ja luulen, että pian hänen mentyään minulla oli kouristuskohtauksia, sitten en tiedä enää mitään.

Kolmas luku.

Sitten muistan heränneeni kuin kauhean painajaisen jälkeen, ja ensimmäinen asia, minkä näin, oli hirvittävä punainen roihu, jonka edessä oli paksu, musta ristikko. Kuulin ääniä, joitten kaiku tuntui ontolta ja joita vaimensi ikäänkuin tuulen tai veden kohina. Levottomuus, epävarmuus ja kaikkivoittava kauhun tunne hämmensivät aistini. Ennen pitkää tunsin että joku piteli minua, nosti minut ylös ja kannatti minua istuvassa asennossa. Kaikki tämä tapahtui hellemmin kuin mitä minua koskaan ennen

oli nostettu tai kannatettu. Nojasin pääni tyynyä tai erästä käsivartta vastaan ja tunsin huojennusta.

Noin viiden minuutin kuluttua hämmennyksen pilvi hajosi: tiesin varsin hyvin olevani omassa vuoteessani, ja punainen roihu oli lastenkamarin takkatuli. Oli yö, kynttilä paloi pöydällä, Bessie seisoi vuoteeni alapäässä pesuvati kädessään, ja eräs herrasmies istui tuolilla lähellä tyynyä ja kumartui ylitseni.

Tunsin sanomatonta helpoitusta, suloista turvallisuutta ja varmuutta tietäessäni, että huoneessa oli vieras, henkilö, joka ei kuulunut Gatesheadiin ja joka ei ollut Mrs. Reedin sukulainen. Käännyin pois Bessiestä (vaikka hänen läheisyytensä olikin paljon mieluisampi kuin esimerkiksi Abbotin) ja tutkin vieraan herran kasvoja. Tunsin hänet, hän oli Mr. Lloyd, apteekkari, jonka Mrs. Reed kutsui luokseen väliin kun palvelijat voivat huonosti: itseänsä ja lapsiansa varten hän käytti lääkäriä. "No niin, kuka minä siis olen?" kysyi hän. Mainitsin hänen nimensä ja annoin hänelle samalla käteni. Hän tarttui siihen hymyillen ja sanoi: "Vähitellen voidaan jo vallan hyvin." Sitten hän laski minut alas, kääntyi Bessien puoleen ja käski häntä pitämään tarkkaa huolta siitä ettei minua häirittäisi yön aikana. Annettuaan vielä muutamia määräyksiä ja luvattuaan pistäytyä katsomassa seuraavana päivänä hän lähti pois, minun suureksi surukseni. Olin tuntenut olevani niin suojattu ja turvassa hänen istuessaan tuolillaan tyynyni vieressä, ja kun hän sulki oven mennessään, pimeni koko huone ja mielialani aleni taas — sanomaton alakuloisuus laskeutui ylitseni.

"Tuntuuko teistä siltä että voisitte nukkua, Miss?" kysyi Bessie melkein lempeästi.

Uskalsin tuskin vastata, pelkäsin näet että jo seuraava vastaus olisi epäystävällinen. "Minä koetan."

"Tahtoisitteko juoda tai syödä jotakin?"

"Ei kiitos, Bessie."

"Sitten minä kai menen nukkumaan, sillä kello on jo yli kahdentoista, mutta te voisitte kutsua minua, jos tarvitsette jotakin yöllä."

Käsittämätöntä kohteliaisuutta! Se rohkaisi minua vihdoinkin tekemään seuraavan kysymyksen:

"Bessie, mikä minua vaivaa? Olenko sairas?"

"Luullakseni itkitte itsenne sairaaksi punaisessa huoneessa, mutta varmaankin voisitte pian paremmin."

Bessie meni sisäkön huoneeseen, joka oli vieressä. Kuulin hänen sanovan:

"Sara, tule nukkumaan kanssani lastenkamariin, en mistään hinnasta tahtoisi olla yksin tuon lapsi raukan kanssa tänä yönä, hän voisi kuolla. Oli omituista, että hänellä sattui olemaan kouristuskohtauksia. Tahtoisin tietää, näkikö hän jotakin. Rouva oli todellakin liian kova."

Sara tuli sisään hänen kanssaan, he menivät vuoteeseen ja kuiskailivat keskenään puolisen tuntia unta odotellessaan. Kuulin vain katkonaisia osia heidän keskustelustaan, mutta niitten avulla voin liiankin hyvin arvata sen pääasiallisen aiheen.

"Jotakin meni hänen ohitse, — aivan valkeata — ja katosi —."

"Suuri musta koira kulki hänen takanaan —." "Kolme kovaa koputusta ovelle" — "Juuri hänen hautansa yläpuolella kirkkomaalla näkyi valoa —." j.n.e.

Vihdoinkin molemmat nukkuivat. Tuli ja kynttilä sammui. Minulle tämän pitkän yön tunnit kuuluivat toivottoman hitaasti, olin valveillani, kauhu jännitti silmiäni, korviani, mieltäni, kauhu sellainen, jota vain lapset voivat tuntea.

Mikään pitkälinen tai ankara ruumiillinen sairaus ei seurannut punaisen huoneen tapahtumaa, mutta se järkytti hermostoani, ja siitä tunnen jälkiä vielä tänä päivänä. Niin, Mrs. Reed, sinua saan kiittää eräistä katkerista sielullisista tuskista. Mutta minun pitäisi antaa sinulle anteeksi, sillä sinä et tietänyt, mitä teit. Katkoessasi sydämeni hienoimpia säikeitä luulit vain juurittavasi pahoja taipumuksiani.

Seuraavana päivänä puolipäivän tienoissa istuin täysissä pukimissa, suureen huiviin kiedottuna lastenkamarin uunin ääressä. Olin ruumiillisesti heikko ja raukea, mutta suurin tuskani oli sanomaton sielullinen masennus ja onnettomuudentunne, ja tämä sai minut vuodattamaan hiljaisia kyyneleitä. Tuskin olin ehtinyt pyyhkiä suolaisen pisaran poskeltani kun toinen jo tuli tilalle. Minun olisi kuitenkin pitänyt olla onnellinen, sillä kukaan Reedin perheestä ei ollut saapuvilla — kaikki lapset olivat ajelemassa äitinsä kanssa. Myöskin Abbot oli poissa, hän ompeli toisessa huoneessa, ja Bessie, joka liikkui edestakaisin huoneessa kokoillen leikkikaluja ja järjestäen pöytälaatikoita, sanoi minulle aika

ajoin tavattoman ystävällisen sanan. Tällainen asiain tila olisi tavallisissa oloissa ollut minulle täydellinen paratiisi, tottunut kun olin ainaiseen torumiseen ja kaikkien ponnistusteni toivottomuuteen, mutta kiihtyneet hermoni olivat nyt sellaisessa tilassa, että mikään lepo ei voinut niitä tyynnyttää eikä mikään ilo elähyttää.

Bessie oli käynyt kyökissä ja toi tullessaan kauniin leivoksen koreaksi maalatulla kiinalaisella teevadilla. Tämä vati, jolle oli maalattu paratiisilintu pesässään keskellä kieloja ja ruusunnappuja, oli aina herättänyt minussa mitä suurinta ihailua ja olin usein pyytänyt saada ottaa mainitun teevadin käteeni voidakseni tarkastaa sitä lähempää, mutta aina tähän saakka oli minua pidetty arvottomana moiseen etuoikeuteen. Tämä kallisarvoinen astia laskettiin nyt polvelleni ja minua pyydettiin mitä ystävällisimmin syömään sillä oleva herkullinen, pyöreä leivos. Turha suosiosoitus! Kuten muutkin kauan toivotut ja usein tavoitellut armot tuli sekin liian myöhään. En voinut syödä torttua, ja linnun höyhenet, kukkien värit näyttivät omituisen haalistuneilta. Panin sekä teevadin että leivoksen syrjään. Bessie kysyi, tahdoinko kirjan. Sana *kirja* sai aikaan ohimenevän virkistyksen, ja pyysin häntä tuomaan kirjastosta Gulliverin matkat. Tämän kirjan olin yhä uudelleen ja uudelleen lukenut aina samalla nautinnolla. Mielestäni tässä kirjassa kerrottiin tosiseikkoja ja senvuoksi pidin sitä syvemmin mielenkiintoisena kuin satukirjoja, sillä mitä hengettäriin tuli, joita turhaan olin etsinyt kellokukkain lehtien ja kukkien keskeltä, sienien alta ja vanhojen, muurivihreän peittämien seinien viereltä, olin jo aikoja sitten mukautunut siihen surulliseen tosiseikkaan, että ne olivat jättäneet Englannin ja lähteneet johonkin villiin seutuun, jossa metsät olivat jylhemmät ja taajemmat ja väestö harvalukuisempi. Sitävastoin uskoin, että Lilliput ja Brobdignag ovat oleellisia osia maan pinta-alasta, enkä epäillyt etten kerran, tehtyäni pitkiä matkoja, voisi omin silmin nähdä edellisen valtakunnan pieniä peltoja, taloja ja puita, pienoiskokoisia ihmisiä, lehmiä, lampaita ja lintuja, sekä jälkimäisen metsänkorkuisia ruispeltoja, suunnattoman suuria koiria, kummitusmaisia kissoja, torninkorkuisia miehiä ja naisia. Mutta kun tämä mieluisa kirja nyt oli kädessäni, kun nyt kääntelin sen lehtiä ja etsin sen ihmeellisistä kuvista sitä viehätystä, jonka olin niistä aina ennen löytänyt, oli kaikki outoa ja peloittavaa, jättäiläiset olivat laihoja kummituksia, kääpiöt pahansuopia ja ilkeitä menninkäisiä, Gulliver onneton matkustaja, joka oli joutunut mitä kaameimpiin ja vaarallisimpiin maihin. Suljin kirjan, jota en enää uskaltanut selaila, ja laskin sen pöydälle koskemattoman leivokseni viereen.

Bessie oli nyt lopettanut huoneen siivoamisen, ja pestyään kätensä hän avasi erään pienen pöytälaatikon, joka oli täynnä koreita silkki- ja satiini tilkkuja, ja alkoi tehdä uutta lakkia Georgianan nukelle. Kesken työtään hän lauloi:

"Maita, mantereita kiertelimme, kauan, kauan sitten —."

Olin usein ennen kuullut saman laulun, ja aina suurella ilolla, sillä Bessiellä oli kaunis ääni — ainakin minun mielestäni. Mutta nyt, vaikka hänen äänensä oli yhtä heleä kuin ennenkin, tuntui laulu minusta sanomattoman surulliselta. Väliin, ollessaan hyvin vaipunut työhönsä, hän lauloi kertosaäkeen hitaasti ja matalalla äänellä, ja silloin kuului "kauan, kauan sitten" ikäänkuin hautauslaulun kertosaäkeeltä. Hän siirtyi toiseen balladiin, tällä kertaa todella surulliseen.

"Pitkä on polku ja jalkani heikot, vuorien tuimuus peljättää. Kohta jo ehtoo tähdetön, musta kulkijalapsen yllättää."

Miksi mun yksin lähteä täytyi
kauas vuorten ja soitien taa?
Kova on maailma turvattomalle,
ylhäältä vain hän apua saa.

Lauhkea tuuli se pilvet poistaa,
tähdet syttyvi taivahan.
Jumalan armias lohtua antaa
orpolapsen rintahan.

Jalkani kiviin jos kompastuukin,
taikka jos korpeen eksynkin,
taivahan Isä mua suojaa ja hoivaa,
miksi mä vaaroja pelkäisin?

Taivaassa mullakin koti on kerta,
Jumala orpoa rakastaa.
Hältäpä turvaton kulkijalapsi
voimaa ja lohtua kyllin saa."

"Kas niin, Miss Jane, älkää itkekö!" sanoi Bessie lakattuaan laulamasta. Yhtä hyvin hän olisi voinut sanoa tulelle: "Älä pala", mutta kuinka hän olisi voinut aavistaa, mikä tuska kalvoi mieltäni. Aamupäivän

kuluessa Mr. Lloyd tuli takaisin.

"Mitä, jo pystyssä!" sanoi hän astuessaan huoneeseen. "No, hoitaja, miten hän jaksaa?"

Bessie vastasi, että minä voin erittäin hyvin.

"Silloinpa hänen pitäisi näyttää iloisemmalta. Tule tänne, Miss Jane Eyre, nimesi on Jane, eikö totta?"

"On, sir, Jane Eyre."

"Sinä olet itkenyt, Miss Jane Eyre, ja voitko sanoa minulle, minkätähden? Onko sinulla vaivoja?"

"Ei, sir."

"Ahaa, minä arvaan, hän varmaan itkee kun hän ei päässyt rouvan kanssa ajelemaan", arveli Bessie.

"Varmasti ei, onhan hän liian iso sellaisiin lapsellisuuksiin."

Niin minäkin ajattelin, ja koska väärä arvelu oli loukannut itsetuntoani, vastasin nopeasti: "En eläissäni ole itkenyt sellaisesta syystä, minä vihaan ajelemista, mutta minä itken, koska olen onneton."

"Hyi toki, Miss!" sanoi Bessie.

Hyvä apteekkari näytti hiukan hämmästyneeltä. Seisoin hänen edessään, ja hän katsoi silmiini hyvin lujasti. Hänellä oli pienet, harmaat, ei erittäin kirkkaat silmät, mutta luulen, että nyt sanoisin niitä teräviksi. Hänellä oli karkeapiirteiset, mutta hyväntahtoiset kasvot. Katseltuaan minua mielin määrin hän kysäisi: "Mikä teki sinut sairaaksi eilen?"

"Hän kaatui", pisti Bessie taaskin väliin.

"Kaatui? Tuo tuntuu taas liian vauvamaiselta. Eikö hänen iässään osata kävellä? Hän on ainakin kahdeksan- tai yhdeksänvuotias."

"Minut lyötiin maahan", oli lyhyt selitys, sillä loukattu ylpeyteni rohkaisi minua. "Mutta ei se minua sairaaksi tehnyt", lisäsin heti. Mr Lloyd otti sillävälän hyppysellisen nuuskaa.

Kun hän pani nuuskarasian takaisin liivinsä taskuun, kuului kova kellonsoitto, joka kutsui palvelijoita päivälliselle. "Se on teitä varten, hoitaja", sanoi hän. "Te voitte mennä. Minä annan Miss Janelle pienen oppitunnin teidän poissaollessanne."

Bessie olisi mieluummin jäänyt, mutta hänen täytyi mennä, sillä Gateshead Hallissa vaadittiin sääntillisyyttä ruoka-aikojen suhteen.

"Kaatuminen ei tehnyt sinua sairaaksi, mikä sitten?" jatkoi Mr. Lloyd Bessien mentyä.

"Minut suljettiin huoneeseen, jonne pimeään aikana tulee haamu."

Huomasin Mr. Lloydin sekä hymyilevän että rypistävän kulmiaan. "Haamu! Mitä, sinä olet siis lopultakin pikkuvauva! Sinä pelkääät haamuja!"

"Minä pelkään Mr. Reedin haamua. Hän kuoli tuossa huoneessa ja lepäsi siinä ruumiina. Ei Bessie eikä kukaan muukaan mene sinne pimeässä, jos vain voivat olla sen tekemättä, ja oli julmaa sulkea minut sinne yksin ilman kynttilää, niin julmaa, etten koskaan unhoita sitä."

"Lorua! Ja sekö tekee sinut onnettomaksi? Pelkäätkö nyt päivänvalossa?"

"En, mutta kohta tulee taas pimeä, ja sitäpaitsi olen onneton — hyvin onneton — muista syistä."

"Mistä muista syistä? Voitko sanoa minulle muutamia niistä?"

Kuinka mielelläni olisin tahtonut vastata täysin tyydyttävästi tähän kysymykseen! Kuinka vaikeata oli muodostaa minkäänlaista vastausta! Lapset voivat tuntea, mutta he eivät osaa eritellä tunteitaan, ja jos he osittain suorittavatkin erittely työn ajatuksissaan, he eivät osaa pukea sen tuloksia sanoiksi. Peläten kuitenkin menettäväni tämän ensimmäisen ja ainoan tilaisuuden huojentaa surujani kertomalla niistä, onnistuin vihdoinkin, kiusallisen hiljaisuuden jälkeen, muodostamaan laihan, mutta kaikessa vaillinaisuudessaan toden vastauksen.

"Ensiksikin, koska minulla ei ole isää ei äitiä, veljiä eikä sisaria."

"Sinulla on kiltti tati ja serkkuja."

Vaikenin taaskin ja jatkoin sitten katkonaisesti:

"Mutta John Reed kaatoi minut, ja tati sulki minut punaiseen huoneeseen."

Mr. Lloyd otti toistamiseen esille nuuskarasiansa. "Eikö Gateshead Hall ole mielestäsi hyvin kaunis talo?"

"Se ei ole minun taloni, sir, ja Abbot sanoo, että minulla on vähemmän oikeutta olla täällä kuin palvelustytöllä."

"Lorua! Ethän ole niin tyhmä, että tahtoisit jättää näin komean paikan."

"Jos voisin mennä jonnekin muualle, jättäisin sen mielihyvällä, mutta minä en voi lähteä Gatesheadista ennenkuin olen täysikasvuinen nainen."

"Ehkä hyvinkin voit — kuka tietää? Onko sinulla muita sukulaisia kuin Mrs. Reed?"

"En luule, sir."

"Ei ketään isäsi sukulaista?"

"En tiedä. Kysyin tati Reediltä kerran, ja hän sanoi, että minulla ehkä voi olla joitakin köyhiä, alhaisia sukulaisia nimeltä Eyre, mutta että hän ei tietänyt niistä mitään."

"Jos sinulla olisi niitä, tahtoisitko mennä heidän luoksensa?"

Minä mietin. Köyhyys tuntuu vastenmieliseltä täysikasvuisille, vielä enemmän lapsille. Heillä ei ole mitään käsitystä ahkerasta, työtätekevästä, kunnioitettavasta köyhyydestä, he yhdistävät tämän käsitteen ryysyisiin vaatteisiin, niukkaan ravintoon, kylmiin tulisijoihin, raakoihin tapoihin ja alhaisiin paheisiin. Minulle köyhyys merkitsi alennusta.

"Ei, minä en tahtois kuulumaa köyhään kansaan", oli vastaukseni.

"Eikö sittenkään vaikka he olisivat hyviä sinulle?"

Pudistin päätäni, sillä en käsittänyt, kuinka köyhät ihmiset voisivat olla hyviä. Sitten olisi pitänyt oppia puhumaan kuin he, omistaa heidän tapansa, jäädä vaille kasvatusta, tulla samanlaiseksi kuin köyhät vaimot, joitten väliin näin imettävän lapsiansa tai pesevän pyykkiä Gatesheadin kylän mökkien ovilla — ei, minä en ollut niin sankarillinen, että olisin ostanut vapauden kastini hinnalla.

"Mutta ovatko sukulaisesi niin köyhiä? Ovatko he työväkeä?"

"En osaa sanoa. Tati Reed sanoo, että jos minulla on sukulaisia, niin he ovat kerjäläisiä, ja minä en tahtois kulkea kerjäämässä."

"Tahtoisitko käydä koulua?"

Mietin taas. Tuskin tiesin, mitä koulu on. Bessien puheista ymmärsin, että se on paikka, jossa on paljon nuoria herrastyttöjä, ja kun nämä ovat aikansa kuluttaneet koulun penkkejä, oletetaan, että he ovat tulleet mallikelpoisen viisaiksi, siroiksi ja täsmällisiksi. John Reed vihasi kouluansa ja satti opettajaansa, mutta John Reedin maku ei suinkaan ollut minun lakini. Vaikkakin Bessien tiedonannot koulukurista (hän oli saanut tietonsa perheistä, joissa hän oli palvellut ennen Gatesheadiin tuloansa) tuntuivatkin jonkun verran pelottavilta, olivat hänen seikkaperäiset kertomuksensa samojen perheitten nuorten neitojen saavutuksista mielestäni kerrassaan viehättäviä. Hän puhui ylpeillen kauniista maisema- ja kukkamaalauksista, joita nämä olivat suorittaneet; he osasivat laulaa ja soittaa, he osasivat ommella kauniita koruompeluita, lukea ranskankielisiä kirjoja j.n.e. Minä kuuntelin kateudella. Sitäpaitsi merkitsisi koulu minulle täydellistä olojen muutosta, pitkää matkaa, eroa Gatesheadista, uuden elämän alkua.

"Tahtoisin kylläkin käydä koulua", kuului vihdoinkin mietteitteni tulos.

"Hyvä on. Kuka tietää, mitä voi tapahtua?" sanoi Mr. Lloyd ja nousi. "Lapsen pitäisi saada ilman ja ympäristön vaihdosta", lisäsi hän itseksensä, "hermot huonossa kunnossa."

Bessie palasi nyt takaisin, ja samassa kuulin vaununpyörien ratinaa hiekkakäytävältä.

"Onko tuo emäntänne, hoitaja?" kysyi Mr. Lloyd. "Tahtoisin puhua hänen kanssaan ennenkuin lähdän."

Bessie avasi ruokasalin oven ja johti hänet emäntänsä luo. Keskustelussa, joka seurasi hänen ja Mrs.

Reedin välillä, oli — mikäli seurauksista ymmärsin — apteekkari uskaltanut ehdottaa minun lähettämistäni kouluun. Ehdotus otettiin epäilemättä vastaan mielihyvällä, sillä, kuten Abbot sanoi eräänä iltana puhellessaan asiasta Bessien kanssa, kun molemmat neuloivat lastenkamarissa ja minun luultiin jo nukkuvan, "rouva oli luonnollisesti iloinen päästessään vapaaksi sellaisesta väsyttävästä, pahantapaisesta lapsesta, joka näytti aina vaanivan toisia ja hautovan salaisia juonia". Abbot nähtävästi piti minua todellisena Guy Fawkesina lapsen hahmossa.

Samassa tilaisuudessa sain ensi kertaa Abbotin kertomuksesta Bessielle kuulla, että isäni oli ollut varaton pappismies ja että äitini oli mennyt hänen kanssaan naimisiin vasten ystäviensä tahtoa, jotka pitivät mainittua avioliittoa hänelle liian huonona. Isoisäni Reed oli niin suuttunut hänen tottelemattomuudestaan, että oli lähettänyt hänet luotaan ilman penniäkään. Kun isäni ja äitini olivat olleet vuoden ajan naimisissa, sairastui edellinen lavantautiin käynneillään erään suuren tehdaskaupungin köyhien luona, jotka kuuluivat hänen seurakuntaansa ja joitten keskuudessa mainittu tauti raivosi. Hoitaessaan häntä sai äitinikin tartunnan ja kuoli kuukautta jälkeen isäni kuoleman.

Kuultuaan tämän kertomuksen huokasi Bessie ja sanoi: "Miss Jane parka on hyvin säälittävässä asemassa, Abbot."

"Niin kyllä", vastasi Abbot, "jos hän olisi sievä ja kiltti lapsi, säälisi hänen turvattomuuttaan, mutta ihminen ei totisesti saata välittää sellaisesta jukopäystä kuin hän."

"Ei paljoa tietenkään", myönsi Bessie, "Miss Georgianan tapainen kaunotar olisi luonnollisesti paljon liikuttavampi samassa asemassa."

"Tietysti! Minä olen aivan hullaantunut Miss Georgianaan", huusi Abbot innoissaan. "Pikku kulta — hän on aivan kuin maalattu kuva! Nuo pitkät kiharat ja siniset silmät, ja mikä väri sitten! — Bessie, minä tahtoisin kaniininpaistia illalliseksi."

"Niinpä minäkin — paistetun sipulin kanssa. Tulkaa, mennään alas!" He menivät.

Neljäs luku.

Mr. Lloydin puheista sekä edellä kerrotusta keskustelusta Bessien ja Abbotin välillä sain kyllin aihetta toivoa parempien päivien koittoa. Muutos näytti olevan lähellä — toivoin ja odotin sitä hiljaisuudessa. Se viipyi kuitenkin, päiviä ja viikkoja kului, terveyteni oli taas tullut entiselleen, mutta mitään viittausta ei tehty asiaan, jota minä haudoin mielessäni. Mrs. Reed katseli minua aika ajoin ankarin silmin, mutta puhutteli minua harvoin. Sairauteni jälkeen hän oli tehnyt jyrkemmän eron kuin koskaan ennen minun ja omien lastensa välillä. Hän pani minut nukkumaan erikseen pieneen huonekomeroon, tuomitsi minut syömään ateriani yksin ja viettämään kaiken aikani lastenkamarissa, kun taas serkkuni olivat alituisesti seurusteluhuoneessa. Kuitenkaan hän ei hiiskahtanut sanaakaan minun lähettämistäni kouluun, mutta vaistomaisesti tunsin, että hän ei kauan sietäisi minua kattonsa alla, sillä hänen katseensa, sattuessaan minuun, ilmaisi suurempaa ja syvempää vastenmielisyyttä kuin koskaan ennen. Eliza ja Georgiana, nähtävästi seuraten hänen määräyksiänsä, puhuivat minulle mahdollisimman vähän. John näytti kieltään niin usein kuin näki minut ja yritti kerran kurittaa minua, mutta kun heti, saman syvän vihan ja epätoivoisen kapinantunteen yllyttämänä kuin edelliselläkin kerralla, ryhdyin vastarintaan, näki hän parhaaksi jättää minut rauhaan ja juosta tiehensä. Mennessään hän syyti minulle herjauksia ja vannoi, että olin musertanut hänen nenänsä. Olin todellakin antanut tuolle ulkonevalle osalle hänen kasvoissaan niin kovan iskun kuin pienille rystöilleni oli mahdollista, ja kun näin, ettei se eikä julmistunut katseeni pelottanut häntä, tunsin mitä suurinta halua jatkaa samaan suuntaan, mutta hän oli jo ehtinyt äitinsä luo. Kuulin hänen ruikuttavalla äänellä alkavan kertoa, kuinka "tuo ilettävä Jane Eyre" oli lentänyt hänen niskaansa kuin hullu kissa, mutta hänet keskeytettiin melkein tylysti:

"Älä puhu minulle hänestä, John, minähän sanoin, ettet saisi mennä hänen lähelleen, hän ei ole sen arvoinen. Minä en tahdo, että sinä ja sisaresi seurustellette hänen kanssaan."

Silloin nojauduin yli kaidepuun ja huusin äkkiä, punnitsematta hiukkaakaan sanojani:

"He eivät ole kyllin hyviä seurustelemaan minun kanssani."

Mrs. Reed oli lihavahko nainen, mutta kuullessaan tämän merkillisen ja häikäilemättömän julistuksen hän juoksi ihmeteltävän nopeasti portaita ylös, tempasi minut rajutuulen tavoin lastenkamariin, painoi minut istumaan vuoteeni laidalle ja kielsi jylyisevällä äänellä minua hiiskahtamasta paikaltani ja sanomasta sanaakaan loppupäivänä:

"Mitähän eno Reed sanoisi jos hän eläisi?" kysyin melkein vaistomaisesti. Sanon melkein

vaistomaisesti, sillä tuntui melkein kuin kieleni olisi puhunut ilman tahtoni suostumusta: toinen olento, jonka tekoja en voinut hallita, puhui minun kauttani.

"Mitä?" sanoi Mrs. Reed henkeään pidättäen, ja hänen tavallisesti niin kylmät, levolliset, harmaat silmänsä hämmentyivät ja näyttivät melkein säikähtyneiltä. Hän hellitti kätensä käsivarrestani ja tuijotti minuun ikäänkuin hän todella ei olisi tietänyt olinko lapsi vai demoni. Mutta nyt olin kerrankin päässyt alkuun.

"Eno Reed on taivaassa ja näkee kaiken mitä sinä teet ja ajattelet, ja niin näkevät isä ja äitikin. Kaikki he tietävät kuinka sinä kohtelet minua ja kuinka toivot, että olisin kuollut."

Mrs. Reed oli pian entisellään, hän ravisti minua kovakouraisesti, löi minua molemmille korville ja jätti minut sitten sanaakaan sanomatta. Bessie täydensi toimituksen tunnin kestäväällä parannussaarnalla, jossa hän kumoamattomasti todisti, että minä olin ilkein ja turmeltunein lapsi, mikä koskaan oli katon suojassa kasvanut. Uskoinkin häntä melkein, koska sillä hetkellä tunsin vain pahojen ajatusten ja tunteitten riehuvan rinnassani.

Marraskuu, joulukuu ja puolet tammikuuta olivat kuluneet, joulua ja uuttavuotta oli juhlistu Gatesheadissa herkkupöytien ääressä, lahjoja oli vaihdettu, päivällisiä ja iltakutsuja annettu. Minä olin tietysti suljettu pois kaikista hauskuuksista, minun osalleni lankesi vain se ilo, että sain joka päivä olla todistajana Elizan ja Georgianan pukeutumisessa ja nähdä heidän laskeutuvan seurusteluhuoneeseen puettuina ohuisiin musliinipukuihin, punaiset silkkinauhat vyöllä ja hiukset kauniilla kiehkuroilla, sekä myöhemmin kuunnella alhaalta kaikuvaa pianon ja harpun soittoa, kellarimestarin ja lakeijan juoksua portaissa, lasien ja kiinalaisen porsliinin kilinää virkistysten aikana ja keskustelun katkonaista huminaa, kun seurusteluhuoneen ovet avattiin ja suljettiin. Väsytyäni tähän jätin porraskäytävän ja vetäydyin yksinäiseen ja hiljaiseen lastenkamariin, ja vaikka olinkin alakuloinen, en ollut onneton. Totta puhuen en vähääkään ikävöinyt alas vierasten joukkoon, sillä seurassa minusta pidettiin hyvin vähän lukua, ja jos Bessie vain olisi ollut ystävällinen ja puhelias, olisin mielihyvällä viettänyt iltani rauhassa hänen kanssaan, paljon mieluummin kuin Mrs. Reedin pelottavan katseen alla huoneessa, joka oli täynnä vieraita herroja ja rouvia. Mutta heti kun Bessie oli saanut nuoret neitinsä puetuiksi, hän tavallisesti vetäytyi palvelusväen huoneisiin ja kyökin iloiseen valtakuntaan ja otti useimmiten kynttilän mukanaan. Minä istuin tummenevan takkavalkean ääressä nukke polvillani ja katselin silloin tällöin ympäri hämärätä huonetta tullakseni vakuutetuksi ettei siinä ollut mitään pahempaa kuin minä itse, ja kun kekäleet alkoivat mustua riisuudu nopeasti, kiskoen parhaani mukaan solmut ja nauhat auki, ja etsin turvaa pimeätä ja kylmää vastaan sängystäni. Tähän sänkyyn otin aina nukkenikin. Inhimillisten olentojen täytyy aina rakastaa jotakin, ja parempien rakkauden esineitten puutteessa minä tuhlasin mielin määrin hellyyttäni ja hyväilyjä haalistuneelle nukkeparalleni, joka oli ruma kuin pienoiskokoinen linnunpelätin. Minua hämmästyttää vieläkin muistellessani miten järjettömästi olin kiintynyt tuohon pieneen leluun, jota melkein kuvittelin elolliseksi ja tuntevaksi olenoksi. En voinut nukkua, jollen ollut kääriänyt sitä yöpaitani laskoksiin, ja kun tunsin sen olevan siellä, lämpimänä ja turvassa, olin verrattain onnellinen, sillä luulin sen olevan yhtä onnellisen.

Pitkiltä tuntuivat tunnit, joitten aikana odotin vieraitten lähtöä ja kuuntelin Bessien askeleita portaissa. Muutamina iltoina hän pistäytyi silloin tällöin sisään noutamaan sormustimensa tai saksensa tai mahdollisesti tuomaan minulle joitakin osia illallisesta, voileivän tai kaakkuviipaleen, ja silloin hän tavallisesti istui vuoteenlaidalla sillä aikaa kun minä söin, ja kun olin lopettanut, hän peitteli minut hyvin ja kahdesti suutelikin minua sanoen: "Hyvää yötä, Miss Jane." Näin kilttinä ollessaan oli Bessie mielestäni maailman paras, suloisin ja kaunein olento, ja toivoin hartaasti, että hän aina olisi ollut näin hyvä ja ystävällinen eikä, kuten useimmiten, olisi tuupannut minua pois tieltään, torunut ja antanut minulle töitä, joita en osannut tehdä. Bessie Lee oli varmaankin hyvälahjainen tyttö, sillä hän teki kaikki työnsä nopeasti ja omasi huomattavan kertomataidon, niin ainakin päättäisin siitä vaikutuksesta, jonka hänen lastenkamaritarinansa tekivät minuun. Hän oli myöskin sievä, jos oikein muistan hänen kasvonsa ja olemuksensa. Muistan, että hän oli hoikka nuori nainen, mustatukkainen, tummasilmäinen, hänellä oli kauniit piirteet ja hyvä, terve iho, mutta hän oli oikullinen ja pikainen luonteeltaan, ja hänen oikeuskäsitteensä eivät olleet varsin lujat. Sellaisenakin pidin hänestä enemmän kuin kenestäkään muusta Gateshead Hallissa.

Oli tammikuun viidestoista päivä noin yhdeksän tienoilla aamulla. Bessie oli mennyt aamiaiselle, ja serkkujani ei vielä oltu kutsuttu tätini luo. Eliza pukeutui parastaikaa lämpimään puutarhatakkiinsa ja pani hatun päähänsä mennäkseen ruokkimaan kanojansa — toimi, joka häntä erityisesti miellytti. Yhtä hauskaa oli hänen mielestään myydä munia taloudenhoitajalle ja panna siten saadut rahat säästöön. Hänellä oli taipumusta kauppa-alalle ja erittäin huomattava taito koota säästöjä, hän kun ei myynyt ainoastaan munia ja kananpoikasia, vaan harjoitti myös erittäin tuottavaa kauppaa puutarhurin kanssa myyden hänelle kukkasipuleita, siemeniä ja kukantaimia — puutarhuri oli nimittäin saanut Mrs. Reediltä määräyksen ostaa mainitululta nuorelta neidiltä kaikki hänen oman maansa tuotteet, jotka hän halusi myydä, ja Eliza olisi myynyt hiuksetkin päästään, jos vain olisi voinut tehdä edullisen kaupan.

Rahansa hän oli ensin kääriänyt vanhoihin riepuihin tai paperiin ja piiloittanut ne pimeisiin loukkoihin, mutta kun sisäkkö oli löytänyt muutaman näistä aarrehaudoista, pelkäsi Eliza mahdollisesti kadottavansa koko rakkaan rikkautensa, ja suostui senjälkeen uskomaan sen äidilleen korkeata korkoa vastaan — viisikymmentä tai kuusikymmentä prosenttia — minkä koron hän vaati ulos joka neljännesvuosi. Kaikki laskunsa hän kirjoitti pieneen kirjaansa erittäin täsmällisesti.

Georgiana istui korkealla tuolilla peilin edessä leikitellen kiharoillaan ja pistäen niihin tekokukkia ja haalistuneita sulkia, joita hän oli löytänyt eräästä pöytälaatikosta ullakolla. Minä tein vuodettani, sillä olin saanut nimenomaisen määräyksen Bessieltä tehdä se valmiiksi ennen hänen tuloaan (tähän aikaan Bessie usein käytti minua jonkinlaisena alilastenhoitajattarena, jonka työnä oli siistiä huone, pölyyttää tuolit j.n.e.). Kääritynäni kokoon yöpaitani ja levitettyäni peitteen sängyn yli menin ikkunan luo ja aloin järjestää siellä olevia kuvakirjoja ja nukkekaapin kalustoon kuuluvia esineitä, kunnes Georgiana keskeytti puuhani lyhyeen käskien minua jättämään hänen lelunsa paikoilleen (nuo hienot pienet peilit ja tuolit, pienoiskokoiset vadit ja lautaset olivat tietysti hänen omaisuuttaan). Muun työn puutteessa seisoin ikkunan luona ja sulatin hengitykselläni jääkukkia, joita oli tarttunut ikkunaruuuihin, ja sain vihdoin tehtyä niin suuren aukon, että voin katsella ulos talviseen luontoon, jossa kaikki oli hiljaista ja jäätynyttä.

Tästä ikkunasta voin nähdä portinvartijan asunnon ja ajotien, ja juuri kun olin saanut sulatetuksi niin paljon tuota hopeanvalkeata lehtiverkkoa, joka verhosi ruudut, että voin katsella ulos, näin portit avattavan ja vaunujen vierivän sisään. Katselin läheneviä vaunuja välinpitämättömästi, niitä tuli usein Gatesheadiin, mutta ne eivät koskaan tuoneet vieraita, jotka olisivat jossakin suhteessa olleet minulle mielenkiintoisia. Vaunut pysähtyivät talon edustalle, ovikello soi, ja tulija päästettiin sisään. Koska tämä kaikki ei mitenkään koskenut minuun, oli kaiken huomioni kiinnittänyt pieni, nälkäinen varpunen, joka tiukutti lehdettömän kirsikkapuun oksalla seinän vierellä. Pöydällä oli vielä leipä- ja maitoaamiaiseni jätteet, mursin palasen leipää, ponnistin voimani saadakseni ikkunan auki ja voidakseni panna leivänmuruset ikkunalaudalle, mutta samassa juoksi Bessie ylös portaita ja syöksyi lastenkamariin.

"Miss Jane, ottakaa pois esiliinanne! Mitä te teette täällä? Oletteko pessyt kasvonne ja kätenne tänään?"

Ponnistin vielä kerran ennenkuin vastasin, sillä tahdoin, että lintu saisi leipänsä, ikkuna aukesi vihdoin ja minä ripottelin leivänmuruset, minkä ikkunalaudalle, minkä kirsikkapuun oksalle. Sitten suljin ikkunan ja vastasin:

"En, Bessie, olen juuri lopettanut tomun pyyhkimisen."

"Väsyttävä, vaivalloinen lapsi, mitä te nyt teette? Te olette aivan punainen, ikäänkuin teillä olisi jotakin tekeillä. Minkätähden olette avannut ikkunan?"

Säästyin vastaamisen vaivasta, sillä Bessie näytti olevan aivan liian kiireissään ehtiäkseen kuulemaan selityksiä. Hän veti minut pesukaapin luo ja pani toimeen säälimättömän, mutta onneksi lyhyen pesun, hieroen kasvojani ja käsiäni vedellä, saippualla ja karkealla pyyhlinliinalla, pehmitti päätäni suurella, kovalla harjalla, kietaisi auki esiliinani, lennätti minut sitten porraskäytävään ja käski minun mennä suoraan alas, sillä minua tarvittiin ruokasalissa.

Olisin tahtonut kysyä kuka tarvitsisi minua ja oliko Mrs. Reed siellä, mutta Bessie oli jo tiessään ja lastenkamarin ovi kiinni. Laskeuduin hitaasti. Lähes kolmeen kuukauteen ei minua oltu kutsuttu Mrs. Reedin eteen, ja koska maailmani jo niin kauan oli rajoittunut lastenkamariin, oli ruokasaleista ja seurusteluhuoneista tullut vieraita, peloittavia alueita, joihin ei tehnyt mieli tunkeutua.

Seisoin nyt tyhjässä käytävässä, edessäni oli ruokasalin ovi, jonka eteen pysähdyin epäröiden ja pelokkaana. Minkä vaivaisen pienen jäniksen olikaan alituinen rangaistuksen pelko tehnyt minusta siihen aikaan! Pelkäsin palata takaisin lastenkamariin ja pelkäsin mennä eteenpäin, seisoin kymmenisen minuuttia oven edessä arkana ja vavisten, kunnes kiivas kellonsoitto ruokasalista katkaisi epäilyni: minun *täytyi* astua sisään.

"Kukahen voi kysyä minua?" ihmettelin itsekseeni yrittäessäni molemmin käsin kääntää oven kädensijaa, joka pariin sekuntiin ei liikahanutkaan. "Kenen tulen näkemään huoneessa paitsi tati Reedin, miehen vai naisen?" Kädensija kääntyi, ovi aukeni, pujahdin sisään, niijasin syvään ja katsoin ylös — mustaan pylväaseen! — siltä minusta ainakin ensi näkemältä näytti tuo suora, kaita, mustiinpuettu hahmo, joka seisoi kohtisuorana matolla. Pylvään yläpäässä olevat tuimannäköiset kasvat olivat kuin veistetty naamio, joka muodosti kapiteelin.

Mrs. Reed istui tavallisella paikallaan tulen ääressä. Hän viittasi minua lähemmäksi ja esitteli minut kiviselle vieraalle sanoen:

"Tässä on pieni tyttö, jonka tähden käännyn puoleenne."

Hän — sillä tuo pylväs oli todellakin ihminen ja mies — käänsi hitaasti päänsä siihen suuntaan, jossa seisoin, ja tutkittuaan minua terävillä harmailla silmillään, jotka välähtivät tuuheitten ripsien alta hän virkkoi juhlallisesti, syvällä äänellä:

"Hän on pieni kooltaan; mikä on hänen ikänsä?"

"Kymmenen vuotta."

"Niinkö paljon?" oli epäilevä vastaus, ja tarkastusta jatkui vielä pari minuuttia. Sitten hän kääntyi minun puoleeni.

"Nimesi, pikku tyttö?"

"Jane Eyre, sir."

Tämän sanoessani katsoin ylös. Hän näytti minusta hyvin suurelta ja pitkältä, mutta minä olinkin silloin hyvin pieni. Hänen kasvopiirteensä olivat suuret, ja sekä ne että koko hänen olemuksensa tuntuivat kovilta ja jäykiltä.

"No niin, Jane Eyre, oletko sinä hyvä lapsi?"

Mahdotonta vastata myöntävästi: kannattihan koko pieni maailmani päinvastaista mielipidettä. Vaikenin. Mrs. Reed vastasi puolestani pudistamalla päätään sangen merkitsevästi ja lisäsi sitten: "Kenties on sitä parempi, mitä vähemmän puhutaan tästä asiasta, Mr. Brocklehurst."

"Olen todellakin pahoillani kuullessani tämän. Hänen ja minun täytyy puhua keskenämme." Ja hän jätti kohtisuoran asentonsa ja asettui nojatuoliin vastapäätä Mrs. Reedin tuolia. "Tule tänne!"

Astuin maton yli. Hän asetti minut suoraan eteensä. Minkälaiset kasvot hänellä olikaan, nyt kun ne olivat melkein minun tasallani! Mikä suuri nenä! Minkälainen suu! Mitkä suuret, ulkonevat hampaat!

"Mikään näky ei ole surullisempi kuin ilkeä lapsi", alotti hän, "etenkin ilkeä pieni tyttö. Tiedätkö, minne pahat ihmiset menevät kuolemansa jälkeen?"

"He menevät helvettiin", oli valmis ja oikeuskoinen vastaukseni.

"Ja mitä on helvetti? Voitko kertoa sen minulle."

"Se on suuri kuoppa, joka on täynnä tulta."

"Ja tahtoisitko sinä pudota kuoppaan ja palaa siellä ikuisesti?"

"En, sir."

"Mitä sinun on tehtävä välttääksesi sitä?"

Mietin hetkisen, ja kun vastaukseni vihdoinkin tuli, oli se koko lailla arveluttava: "Minun täytyy pysyä hyvin terveenä, eikä kuolla ollenkaan".

"Kuinka sinä voisit pysyä terveenä? Nuorempia lapsia kuin sinä kuolee joka päivä. Vain pari päivää sitten hautasin pienen viisivuotiaan lapsen — hyvän pienen lapsen, jonka sielu nyt on taivaassa. Pelkäänpä pahasti, että samaa ei voitaisi sanoa sinusta, jos sinut kutsuttaisiin pois."

Koska en kyennyt poistamaan hänen pelkoansa, loin silmäni kahteen leveään jalkaan, jotka olivat asetetut matolle, ja huokasin, sillä toivoin olevani kyllin kaukana poissa.

"Toivon, että tämä huokaus lähtee sydäimestäsi, ja että todella kadut koskaan pahoittaneesi oivallisen hyväntekijäsi mieltä."

"Hyväntekijä, hyväntekijä", toistin itsekseni. "Kaikki he sanovat Mrs. Reediä hyväntekijäkseen. Jos se on totta, on hyväntekijä vihoviimeinen olento."

"Luetko rukouksesi aamuin ja illoin?" jatkoi tutkijani.

"Kyllä, sir."

"Luetko raamattua?"

"Joskus."

"Luetko sitä mielelläsi? Pidätkö siitä?"

"Minä pidän Ilmestyskirjasta, ja Danielin kirjasta, ja ensimmäisestä Mooseksen kirjasta, ja Samuelin kirjasta, ja pienestä kohdasta toisessa Mooseksen kirjassa, ja muutamista osista Kuningasten kirjaa ja Aikakirjaa, ja Jobin kirjasta ja profeetta Joonasta."

"Entä psalmit? Minä toivon, että pidät niistä?"

"En, sir."

"Etkö? Oi, sehän on kauheata! Minulla on pieni poika, nuorempi kuin sinä, joka osaa kuusi psalmia ulkoa, ja kun häneltä kysytään, mitä hän tahtoo mieluummin, syödä piparikakun vai oppia ulkoa säkeen psalmeista, hän sanoo: 'Oi, säkeen psalmeista! Enkelit laulavat psalmeja. Minäkin tahtoisin olla pieni enkeli täällä maan päällä.' Sitten hän saakin kaksi piparikakkua palkaksi lapsellisesta hurskaudestaan."

"Psalmit eivät ole hauskoja", huomautin.

"Se osottaa, että sinulla on turmeltunut sydän, ja sinun täytyy rukoilla Jumalaa muuttamaan se ja antamaan sinulle uusi, puhdas. Hän voi ottaa pois kivisydämesi ja antaa sinulle lihasydämen."

Pyörittelin mielessäni kysymystä, joka kosketteli tapaa ja toimenpiteitä, joitten kautta tuo sydämeni vaihtaminen tapahtuisi, kun Mrs. Reed keskeytti käskien minun istuutua, sitten hän ryhtyi itse jatkamaan keskustelua.

"Mr. Brocklehurst, luullakseni kävi kolme viikkoa sitten kirjoittamastani kirjeestä selville, että tämän pienen tytön luonne ja tavat eivät kokonaan vastaa toiveitani. Jos hyväksytte hänet Lowoodin kouluun, olisin iloinen, jos johtajatarta ja opettajia pyydetäisiin pitämään häntä tarkan valvonnan alaisena, ja ennen kaikkea olemaan varuillaan hänen pahimman virheensä, hänen vilpillisyytensä, tähden. Sanon tämän sinun aikanasi, Jane, ettet koettaisi pettää Mr. Brocklehurstia."

Syystäpä minä pelkäsin, syystä vihasin Mrs. Reediä, sillä hänen toiseksi luonnokseen oli tullut haavoittaa minua säälimättömästi. En ollut koskaan hänen läheisyydessään onnellinen. Niin tarkoin kuin tottelinkin, niin rehellisesti kuin koetinkin olla hänelle mieliksi, olivat ponnistukseni aina turhat, ja palkaksi sain edellämainitun kaltaisia arvosteluita. Tämä syytös, joka lausuttiin vieraan kuullen, haavoitti sydänjuuriani. Aavistin hämärästi, että hän tahtoi jo nyt tehdä tyhjiksi kaikki toiveeni sen uuden elämän suhteen, johon hän oli minut määrännyt. Tunsin, vaikka en silloin osannutkaan pukea tunnettani sanoiksi, että hän jo edeltäpäin kylvi ennakkoluuloja ja epäystävällisyyttä tulevaisuuteni tielle. Nyt jo olin Mr. Brocklehurstin silmissä juonikas, pahantapainen lapsi, ja mitä voin tehdä puhdistuakseni syytöksestä?

"En mitään", ajattelin taistelllessani nyhkytyksiä vastaan ja pyyhin kiireesti pois pari kyyneltä, tuskani voimattomat ilmaukset.

"Vilpillisyys on todellakin ruma ominaisuus lapsella", sanoi Mr. Brocklehurst, "se on sukua petoksen kanssa, ja kaikki valehtelijat saavat osansa järvestä, jossa tulta ja tulikiveä palaa. Tyttö pidetään tarkan valvonnan alla, Mrs. Reed. Olen puhuva Miss Templen ja opettajien kanssa."

"Tahtoni olisi, että hänet kasvatettaisiin asemaansa sopivalla tavalla", jatkoi hyväntekijäni. "Hänen on opittava olemaan hyödyllinen ja nöyrä. Mitä tulee loma-aikoihin, viettää hän ne teidän luvallanne aina Lowoodissa."

"Mielipiteenne ovat erittäin viisaat, armollinen rouva", vastasi Mr. Brocklehurst. "Nöyryys on kristillinen hyve, ja eritoten sovelias Lowoodin oppilaille. Senvuoksi olenkin määrännyt, että tämän hyveen viljelemisestä heidän keskuudessaan on pidettävä erityistä huolta. Olen tutkinut, millä keinoin maallinen ylpeys parhaiten voitaisiin kukistaa heissä, ja vasta toissapäivänä sain ilahuttavan todistuksen menestyksestäni. Toinen tyttäreni, Augusta, oli äitinsä kanssa katsomassa koulua, ja palatessaan hän huudahti: 'Oi, rakas isä, kuinka tasaisilta ja yksinkertaisilta kaikki Lowoodin tytöt näyttävät! Sileäksi kammattuine tukkineen, pitkine esiliinoineen ja hollantilaisine ulkotaskuineen he ovat melkein kuin köyhän kansan lapsia, ja he katselivat minun pukuani, ja äidin, ikäänkuin eivät he koskaan ennen olisi nähneet silkkipukuja'."

"Tuo kaikki miellyttää minua suuresti", sanoi Mrs. Reed. "Jos olisin etsinyt läpi Englannin, olisin tuskin löytänyt kasvatusjärjestelmää, joka paremmin sopisi Jane Eyren kaltaiselle lapselle. Johdonmukaisuus, rakas Mr. Brocklehurst, johdonmukaisuus on asia, jota puollan kaikkialla."

"Johdonmukaisuus, armollinen rouva, on ensimmäinen kristillinen hyve, ja sen vaatimukset on otettu huomioon kaikissa asioissa, jotka tulevat kysymykseen Lowoodin laitoksessa: yksinkertainen ruoka, yksinkertainen vaatetus, teeskentelemätön käytös, kovat ja työteliäät tavat, siinä talon ja sen asukkaitten päiväjärjestys."

"Aivan oikein, sir. Voin siis luottaa, että tämä lapsi otetaan oppilaaksi Lowoodin kouluun ja että hänelle siellä annetaan sekä nykyisen että tulevan asemansa mukainen kasvatusta."

"Armollinen rouva, voitte luottaa siihen, hänet istutetaan valittujen taimien tarhaan, ja toivon, että on osoittautuva mahdolliseksi tuohon ansaitsemattomaan onneen."

"Lähetän hänet sinne mahdollisimman pian, Mr. Brocklehurst, sillä vakuutan teille, että kärsimättömästi odotan vapautusta vastuunalaisuudesta, joka jo alkoi käydä liian raskaaksi."

"Epäilemättä, hyvä rouva, epäilemättä. Ja nyt toivon teille hyvää huomenta. Palaan Brocklehurst Halliin viikon tai parin kuluttua, ennemmin ei hyvä ystäväni arkkidiakooni päästä minua menemään. Ilmoitan Miss Templelle että uusi tyttö on odotettavissa, joten hänet voidaan vaikeuksista ottaa vastaan milloin tahansa. Hyvästi."

"Hyvästi, Mr. Brocklehurst, tervehtikää puolestani Mrs. ja Miss Brocklehurstia, Augustaa ja Theodorea, ja Master Broughton Brocklehurstia!"

"Kiitän teitä, armollinen rouva. Tyttöseni, tässä on kirja nimeltä 'Lapsen opas'. Lue se rukouksella, etenkin se kohta, jossa kerrotaan Martha G:n ilkeän ja vilpillisen lapsen äkillisestä ja kauheasta kuolemasta."

Tämän sanoessaan Mr. Brocklehurst pisti käteeni ohuen nidotun kirjasen, antoi määräyksen vaunuistaan ja lähti.

Mrs. Reed ja minä jäimme kahden. Pari minuuttia kului hiljaisuudessa. Hän neuloi ja minä katselin häntä. Mrs. Reed oli siihen aikaan luullakseni kolmekymmentäkuusi tai seitsemän vuotta vanha. Hän oli kookas, harteva ja voimakas nainen, ei varsin pitkä eikä liian lihava. Hänellä oli suurehkot kasvot, varsinkin alaosa oli voimakkaasti kehittynyt, matala otsa, suuri ja ulkoneva leuka, nenä ja suu säännölliset. Silmät, jotka välähtivät vaaleitten ripsien alta, olivat kokonaan vailla myötätuntoa, kasvojen väri oli tumma ja hiukset kellertävät. Hänen ruumiinrakenteensa oli läpeensä terve, eikä pieninkään sairaus vaivannut häntä koskaan. Taloutensa hoidossa hän oli tarkka ja taitava, palveluskunta oli alituisesti hänen valvontansa alaisena, vain hänen omat lapsensa uskalsivat silloin tällöin uhmata hänen käskyjensä ja nauraa niille. Hän pukeutui hyvin, ja koko hänen olemuksensa ja esiintymisensä sopi hyvin yhteen hänen kauniitten pukujensa kanssa.

Istuessani matalalla tuolillani parin metrin päässä hänen nojatuolistaan tarkastelin hänen kasvojaan, tutkin hänen koko olemustaan. Kädessäni oli kirjanen, joka sisälsi kertomuksen valehtelijan äkinäisestä kuolemasta: kertomus, johon huomiotani tahdottiin kiinnittää, koska se muka oli erityisesti omiaan varoitukseksi minulle. Koko äskeinen tapahtuma, kaikki mitä Mrs. Reed oli sanonut minusta Mr. Brocklehurstille, heidän keskustelunsa koko sävy oli vielä mielessäni läheisenä, armottomana ja pistävänä, olin tuntenut joka sanan yhtä tuskallisesti kuin olin kuullut sen selvästi, ja loukattu oikeudentuntoni yllytti minua nyt kiihkeään kostonhimoa.

Mrs. Reed katsahti ylös työstään, hänen katseensa pysähtyi minuun ja samalla taukosi hänen sormiensa nopea liikunto.

"Mene pois, mene takaisin lastenkamariin!" kuului ankara käsky. Ilmeeni tai jokin muu seikka oli mahtanut loukata häntä, sillä hänen äänestään voi päätellä, että hän oli hyvin suuttunut, vaikka hän hillitsikin itsensä. Nousin, menin ovelle, palasin takaisin, menin ikkunan luo, läpi koko huoneen, sitten suoraan hänen eteensä.

Puhua minun täytyi, sillä minua oli poljettu, ja minun *täytyi* saada hyvitystä, mutta kuinka? Olinko kyllin voimakas sinkoamaan koston nuolet vastustajaani kohti? Kokosin kaiken rohkeuteni ja sain suustani seuraavan odottamattoman lauseen:

"Minä en ole vilpillinen; jos olisin, sanoisin rakastavani sinua, mutta minä sanon että en rakasta sinua. Ei ole ketään koko maailmassa, josta pitäisin yhtä vähän kuin sinusta, paitsi John Reed, ja tämän kirjan valehtelijasta voit antaa tytöllesi Georgianalle, sillä hän valehtelee, enkä minä."

Mrs. Reedin kädet lepäsivät vieläkin toimettomina hänen työnsä päällä ja hänen jäiset silmänsä tarkastelivat minua kiinteästi.

"Mitä sinulla vielä on sanottavaa?" kysyi hän melkein kuin olisi hänen vastustajansa ollut aikuinen eikä minunlaiseni lapsi.

Tuo katse, tuo ääni saattoi vastenmielisyyteni huippuunsa. Vapisin kiireestä kantapäähän ja jatkoin

hillittömän kiihkon vallassa:

"Hyvä on, että et ole sukulaiseni! Minä en koskaan enää, niin kauan kuin elän, sano sinua tädiksi. En koskaan tule katsomaan sinua kun olen kasvanut suureksi, ja jos joku kysyy, pidinkö sinusta ja kohtelitko minua hyvin, vastaan että tulen sairaaksi jos vain ajattelenkin sinua ja että sinä kohtelit minua halpamaisesti."

"Kuinka uskallat sanoa sellaista, Jane Eyre?"

"Kuinkako uskallan, Mrs. Reed? Uskallan? Koska se on totuus. Sinä luulet että minulla ei ole tunteita, ja että minä voin tulla toimeen ilman hituistakaan rakkautta tai hyvyyttä, mutta minä en voi elää niin. Sinä olet säälimätön. Minä muistan kuolinpäivääni saakka kuinka sinä viskasit minut — tylästi ja kiivaasti — takaisin punaiseen huoneeseen, vaikka minä tuskan ja kauhun vallassa huusin: 'Sääli minua! Sääli minua, täti Reed!' Ja sinä pakotit minun kärsimään tuon rangaistuksen siksi että ilkeä poikasi oli lyönyt minua — lyönyt minut maahan ilman syytä. Tämän kerron sanasta sanaan jokaiselle, joka kysyy sinusta. Ihmiset luulevat, että sinä olet hyvä nainen, mutta sinä olet paha ja kovasydäminen. *Sinä* olet vilpillinen."

Jo ennenkuin olin ehtinyt loppuun, oli outo vapautumisen ja voitonriemun tunne alkanut paisuttaa mieltäni. Oli kuin näkymätön kahle olisi katkennut, kuin olisin voittanut epätoivoiselta näyttäneen taistelun vapauteni puolesta. Tämä tunne ei ollut aiheeton. Mrs. Reed näytti pelästyneeltä, työ oli luiskahtanut hänen polveltaan, hän kohotti kätensä, huojutti ruumistaan edestakaisin, ja hänen kasvonsa vääntyivät kuin itkun edellä.

"Jane, sinä erehdyt. Mikä sinua vaivaa? Minkätähden vapiset noin kauheasti? Tahtoisitko juoda vettä?"

"En, Mrs. Reed."

"Haluatko jotakin muuta, Jane? Minä vakuutan, että tahdon olla ystäväsi."

"Etpäs tahdo. Sinä sanoit Mr. Brocklehurstille että minulla on huono ja vilpillinen luonne. Minä sanon jokaiselle Lowoodissa mikä sinä olet ja mitä olet tehnyt."

"Jane, sinä et ymmärrä noita asioita: täytyyhän lasten vikoja oikaista."

"Petollisuus ei ole minun vikani", huusin kovalla, hurjalla äänellä.

"Mutta sinä olet kiihkeä, Jane, se sinun täytyy myöntää, ja palaa nyt lastenkamariin, kultaseni, ja makaa hetkisen!"

"Minä en ole sinun kultaseni! Minä en voi maata. Lähetä minut pian kouluun, Mrs. Reed, sillä minä en siedä asua täällä."

"Totisesti minä lähetän sinut pian kouluun", muisti Mrs. Reed, *sotto voce*, kokoili työnsä ja jätti äkkiä huoneen.

Siinä seisoin yksin — voittajana sotatantereella. Se oli tuimin taistelu minkä koskaan olin taistellut, ja ensimmäinen voittoni. Seisoin hetkisen matolla, jolla Mr. Brocklehurst oli seisonut, ja nautin voitollisesta yksinäisyydestäni. Hymyilin ensin itsekseni ja tunsin ylpeyttä, mutta kiihkeä riemuni lauhtui mikäli valtimoitteni nopea tykytys tasaantui. Lapsi ei voi riidellä vanhempien ihmisten kanssa, kuten minä olin tehnyt, ei voi, kuten minä, päästää rajuja tunteitansa valloilleen tuntematta jälestäpäin omantunnonvaivoja ja jäädyttävää vastavaikutusta. Kun syytin ja uhkasin Mrs. Reedii, oli mieleni kuin tulinen ahjo, liekehtivä, loistava, tuhoisa, mutta sama ahjo mustuneena ja sammuneena olisi yhtä hyvä kuva lähinnä seuraavasta mielialastani, kun puolen tunnin hiljaisuus ja mietiskely olivat näyttäneet minulle käyttäytymiseni mielettömyyden ja vihatun ja vihattavan asemani koko surkeuden.

Olin ensikerran maistanut jotakin kostonriemun tapaista. Kuin jalo viini oli se lämmittänyt ja huumannut minua, mutta tuntiessani sen väkevän, metallisen jälkimaun tuntui minusta kuin olisin myrkytetty. Kernaasti olisin nyt mennyt pyytämään Mrs. Reediltä anteeksi, mutta tiesin, osaksi kokemuksesta, osaksi vaistomaisesti, että hän olisi työntänyt minut takaisin halveksien minua entistä enemmän, ja sitäpaitsi olisin sen kautta uudelleen kiihdyttänyt luontoni kaikkia kapinallisia vaistoja.

Halusin käyttää jotakin parempaa kykyäni kuin kiihkeitten syytösten lausumista, halusin löytää ravintoa valoisammille tunteille kuin synkälle kiukulleni. Otin kirjan — arabialaisia satuja — istuuduin ja koetin syventyä siihen. En vähääkään tietänyt, mistä siinä puhuttiin, sillä omat ajatukseni sukeltausivat aina esiin itseni ja sivujen välille, jotka ennen olivat viehättäneet minua. Avasin ruokasalin lasioven. Puisto oli aivan hiljainen, harmaa halla vallitsi yli maitten ja metsien, joita ei mikään päivänsäde lämmittänyt, ei mikään tuulihenki elähyttänyt. Nostin hameeni pääni ja käsivarteni peitoksi ja lähdin

kävelemään erääseen erillään olevaan osaan puutarhassa, mutta mitäpä iloa minulla olisi ollut hiljaisista puista, putoavista männynkävyistä ja keltaisista lehdistä, syksyn viime jätteistä, joita tuuli oli koonnut kasoihin ja jotka nyt olivat jäätyneet. Nojauduin porttia vastaan ja katselin autioita peltoja, joilla ei nyt mikään lammaslauuma kulkenut ja joilla ruoho oli väritöntä ja näivettynyttä. Päivä oli hyvin harmaa, paksut, tummat lumipilvet peittivät taivaan, ja silloin tällöin putosi niistä lumihuutaleita, jotka jäivät sulamattomina kovalle tielle ja kelmeälle nurmikolle. Siinä seisoin, onneton, hyljätty lapsi, ja sopersin itsekseni kerta toisensa jälkeen: "Mitä minun on tehtävä — mitä minun on tehtävä?"

Äkkiä kuulin heleän äänen huutavan: "Miss Jane! Missä olette? Tulkaa aamiaiselle!"

Se oli Bessie, tiesin sen varsin hyvin, mutta en liikahtanutkaan. Kuulin hänen kevyet askeleensa jäätyneellä polulla.

"Te pieni ilkimys", sanoi hän, "miksi ette tule, kun teitä kutsutaan?"

Bessien läheisyys tuntui hauskalta kaikkien synkkien ajatusteni jälkeen, vaikka hän tapansa mukaan olikin pahalla tuulella. Mutta kun juuri olin uhmannut Mrs. Reediä ja voittanut hänet, en ollut taipuvainen välittämään lapsentytön ohimenevästä suuttumuksesta. Tahdoin vain osani hänen nuorekkaasta huolettomuudestaan. Nostin käteni hänen vyötäisilleen ja sanoin: "Kas niin Bessie, älä toru!"

Noin reipasta ja avomielistä käyttäytymistä ei minulle yleensä myönnetty. Se miellytti kuitenkin Bessie'ä.

"Te olette kummallinen lapsi, Miss Jane", sanoi hän ja katseli minua, "sellainen pieni, yksinäinen olento. Ja nytkö te sitten menette kouluun?" Nyökäytin päätäni.

"Ja eikö teidän tule ollenkaan ikävä Bessie parkaa?"

"Mitäpä Bessie minusta huolii. Bessie toruu minua aina."

"Kun te olette sellainen säikähtänyt pieni otus. Teidän pitäisi olla rohkeampi."

"Niinkö? Ettäkö minua kolhittaisiin vielä enemmän?"

"Loruja! Mutta en minä teitä kadehdi, se on varma se. Äiti sanoi, käydessään viime viikolla minua katsomassa, että hän ei tahtoisi ketään omista pienokaisistaan teidän sijalleen. Tulkaa sisään nyt, minulla on teille hyviä uutisia."

"Sitä en usko, Bessie."

"Lapsi! Mitä tarkoitatte? Kuinka surullisin silmin katselette minua! Kuulkaahan toki! Rouva ja nuoret neidit ja Master John menevät teekutsuille iltapäivällä, ja te tulette teelle minun luokseni. Pyydän keittäjätärtä leipomaan teille pienen kaakun, ja sitten tarkastamme yhdessä laatikkonne, sillä minun on pian laitettava matkatavaranne kuntoon. Rouva on määrännyt, että te jätätte Gatesheadin päivän tai parin kuluttua, ja sitten te valitsette itse ne lelut, jotka tahdotte ottaa mukaanne."

"Bessie, sinun täytyy luvata, ettet toru minua enää ennen lähtöäni."

"Hyvä on, minä lupaan, mutta muistakaa myös olla kiltti tyttö älkääkään pelätkö minua! Älkää säpsähtäkö jos satun puhumaan hiukan tuikeasti, se on niin ärsyttävää!"

"Minä en luule että pelkään sinua enää koskaan, Bessie, olen nyt tottunut sinuun, ja kohta saan aivan uusia ihmisiä pelättäväkseni."

"Jos pelkäätte heitä, niin he eivät pidä teistä."

"Niinkuin sinäkin, Bessie."

"Ei ollenkaan, Miss, minä luulen pitäväni teistä enemmän kuin kaikista muista yhteensä."

"Sitäpä et näytä."

"Te pieni tarkkanäköinen olento! Te puhutte aivan uudella tavalla. Mikä tekee teidät niin rohkeaksi tänään?"

"Minähän lähden heti pois luotanne, ja sitäpaitsi —". Aioin juuri viitata siihen mitä oli tapahtunut Mrs. Reedin ja minun välillä, mutta tarkemmin ajateltuani pidin parhaana vaieta.

"Ja te olette iloinen saadessanne jättää minut."

"En suinkaan, Bessie, tällä hetkellä olen tosiaankin melkein suruissani."

"*Tällä hetkellä, ja melkein!* Kuinka kylmästi pieni neitiseni sanoo sen! Luulenpa, että jos nyt pyytäisiin teiltä suukkoa, niin ette antaisi sitä vaan sanoisitte että *tällä hetkellä* ette viitsi."

"Minä annan sinulle suukon mielihyvällä, kunhan vain taivutat päätäsi."

Bessie kumartui, me suutelimme toisiamme ja minä seurasin häntä sisään täysin rauhoittuneena. Iltapäivä kului rauhassa ja sovussa, ja illalla Bessie kertoi minulle ihastuttavimmat tarinansa ja lauloi kauneimmat laulunsa.

Minunkin elämälläni oli auringonpilkahduksensa.

Viides luku.

Kello oli tuskin lyönyt viittä tammikuun yhdeksännentoista päivän aamuna, kun Bessie toi kynttilän huoneeseeni ja tapasi minut jo melkein valmiiksi puettuna. Olin noussut jo puolen tuntia ennen hänen tuloansa, pessyt kasvoni ja pukeutunut laskevan puolikuun valossa, joka tunkeutui sisään komeroni kapeasta ikkunasta. Olin sinä aamuna lähtevä Gatesheadista vaunulla, joka sivuuttaisi linnan portin kello kuusi aamulla. Bessie vain oli ylhäällä, hän oli sytyttänyt tulen lastenkamarin takkaan ja valmisti siinä aamiaistani. Harvat lapset voivat syödä, kun edessä olevan matkan ajatus heitä kiihoittaa, enkä minäkään voinut. Koetettuaan turhaan saada minua ottamaan pari lusikallista minulle valmistamaansa leipä- ja maitokeittoa Bessie kääri pari leivosta paperiin ja pisti ne taskuuni, sitten hän auttoi päällystakin ylleni ja lakin päähäni, heitti saalin selkäänsä, ja niin jätimme lastenkamarin. Kulkiessamme Mrs. Reedin makuuhuoneen ohi hän sanoi: "Tahdotteko mennä sanomaan rouvalle hyvästi?"

"En, Bessie. Hän tuli huoneeseeni eilen illalla, kun sinä olit illallisella, ja sanoi, että minun ei tarvitse häiritä häntä tänä aamuna, ei myöskään serkkujani. Sitten hän käski minua muistamaan, että hän oli aina ollut paras ystäväni, ja ajattelemaan häntä ja puhumaan hänestä kiitollisin mielin."

"Mitä te sanoitte siihen, Miss?"

"En mitään. Piiloitin kasvoni tyynyyn ja käännysin seinään päin."

"Se oli väärin tehty, Miss Jane."

"Se oli aivan oikein tehty, Bessie, sinun rouvasi ei ole koskaan ollut ystäväni, hän on ollut vihamieheni."

"Oi, Miss Jane, älkää sanoko niin."

"Hyvästi Gateshead!" huusin, kun olimme kulkeneet käytävän läpi ja astuimme ulos päätyovesta.

Kuu oli laskenut, ja oli hyvin pimeä. Bessie kantoi lyhtyä, jonka valo lankesi märille jalanjälille tiellä, jonka äskeinen suojailma oli pehmittänyt. Talviaamu oli kostea ja kylmä, ja hampaani kalisivat kun kiiruhdin käytävää alas. Portinvartijan asunnossa oli valoa, ja kun pääsimme sinne, teki portinvartijan vaimo paraillaan tulta takkaan. Matka-arkkuni, joka oli kannettu sinne edellisenä iltana, seisoi valmiina oven vieressä. Kello oli vain muutamia minuutteja vaille kuusi, ja pian sen lyötyä alkoi kuulua etäistä pyörien ratinaa, joka ilmoitti vaunun olevan tulossa. Menin ovelle ja näin vaunulyhtyjien lähenevän nopeasti.

"Yksinkö hän lähtee?" kysyi portinvartijan vaimo.

"Niin."

"Ja kuinka pitkä on matka?"

"Viisikymmentä peninkulmaa."

"Voi, kuinka pitkä! Kumma kun Mrs. Reed uskaltaa lähettää hänet niin kauas yksin."

Vaunu oli pysähtynyt portin eteen ja näin sen nyt selvästi. Neljä hevosta oli valjastettu sen eteen, katto oli täynnä matkustajia, ja ajaja käski äänekkäästi pitämään kiirettä. Matka-arkkuni hinattiin ylös ja minut irroitettiin Bessien kaulasta, johon olin takertunut.

"Pitäkää hyvää huolta hänestä!" huusi Bessie ajajalle nostettuaan minut vaunujen sisäpuolelle.

"Kyllä, kyllä", kuului vastaus, ovi lyötiin kiinni, kuului huuto: "Valmis", ja vaunut vierivät eteenpäin. Näin minut eroitettiin Bessiestä ja Gatesheadista, näin etenin kohti tuntemattomia ja, kuten silloin arvelin, kaukaisia ja salaperäisiä maailmoita.

Matkasta muistan hyvin vähän. Tiedän vain, että päivä tuntui minusta yliluonnollisen pitkältä ja että näytimme matkustavan satoja peninkulmia. Sivuutimme useita kaupunkeja, ja eräässä hyvin suuressa ajaja pysäytti vaunun ja matkustajat nousivat alas syödäkseen päivällistä. Minut vietiin ravintolaan, jossa ajaja kehoitti minua syömään jotakin, mutta koska minulla ei ollut ruokahalua, hän jätti minut suunnattoman suureen huoneeseen, jossa oli tulisija kummassakin päässä, kynttiläkruunu katossa ja pieni punainen koroke soittokoneineen seinän vieressä. Täällä kävelin hyvän aikaa edestakaisin hyvin omituisessa mielialassa ja pelkäsin kauheasti, että joku tulisi ja ryöstäisi minut, sillä uskoin vahvasti lapsenryöstäjiin, joitten ilkitöillä oli usein ollut suuri osa Bessien iltatarinoissa. Vihdoin vahti palasi, vielä kerran minut pistettiin vaunuun, suojelijani nousi omalle istuimelleen ja puhalsi onttoon torveensa, ja niin ajaa kolistimme pois pitkin L:n kivisiä katuja.

Iltapäivä oli sumuinen ja sateinen. Hämärän tullessa alkoi minusta tuntua, että olimme jo hyvin kaukana Gatesheadista. Olimme lakanneet sivuuttamasta kaupunkeja, maisema oli muuttunut ja nyt reunustivat korkeat, harmaat kukkulat taivaanrantaan. Kun ilta pimeni, laskeuduimme laaksoon, jota metsät tummensivat, ja kun pimeä oli jo kauan peittänyt näköalat, aloin kuulla vinhan tuulen huminaa puissa.

Tämän laulun tuudittamana nukahdin vihdoin, mutta en ollut vielä kauaa nukkunut kun heräsin siihen että vaunut äkkiä pysähtyivät. Vaunujen ovi oli auki, ja muuan palvelustyttö näyttävä olento seisoi sen edessä. Näin hänen kasvonsa ja pukunsa lyhtyjen valossa.

"Onko täällä pieni tyttö, jonka nimi on Jane Eyre?" hän kysyi. Vastasin: "Kyllä", ja minut nostettiin pois vaunuista, matka-arkkuni laskettiin alas, ja vaunu vierähti viipymättä edelleen.

Olin jäykistynyt pitkällisestä istumisesta ja hämmentynyt vaunun tärinästä. Katselin ympärilleni. Sade, tuuli ja pimeys täytti ilman. Voin kuitenkin hämärästi erottaa suoraan edessäni seinän ja siinä avonaisen oven, tämän oven läpi kuljin nyt uuden oppaani kanssa, joka sulki ja lukitsi sen jälkeemme. Nyt voi jo nähdä koko talon tai taloryhmän — rakennus oli laaja — lukuisine ikkunoineen, joista muutamissa oli valoa. Kävimme pitkin leveätä, kivistä polkua, joka oli märkä ja rapainen, meidät päästettiin sisään eräästä ovesta, sitten palvelustyttö saattoi minut käytävän läpi huoneeseen, jossa oli tulta takassa, ja jätti minut yksin.

Seisoin ensin tulen ääressä lämmitellen jäykistyneitä käsiäni, sitten katselin ympärilleni. Huoneessa ei ollut kynttilää, mutta takkatulen häällyvässä loimussa voin aika ajoin erottaa paperoidut seinät, mattoja, uutimia ja kiiltävän mahonkikaluston. Se oli vierashuone, ei niin suuri ja loistava kuin seurusteluhuone Gatesheadissa, mutta mukava kylläkin. Vaivasin päätäni keksiäkseni seinällä olevan maalauksen aiheen, kun ovi aukeni ja sisään astui kynttilää kantava henkilö. Toinen seurasi heti hänen takanaan.

Ensimmäinen oli pitkä, hieno nainen, jolla oli tumma tukka, tummat silmät ja korkea, valkoinen otsa. Hänen olkapäitään ja vartaloaan peitti huivi, hän kulki hyvin suorana ja hänen ilmeensä oli vakava, miltei juhlallinen.

"Lapsi on hyvin nuori yksin lähetettäväksi", sanoi hän ja laski kynttilänsä pöydälle. Hän katseli minua tarkkaavaisena parisen minuuttia ja lisäsi sitten:

"Parasta että hänet pannaan pian vuoteeseen, hän näyttää väsyneeltä. Oletko väsynyt?" kysyi hän laskien kätensä olalleni.

"Kyllä vähän, Miss."

"Ja nälkäinen myöskin, epäilemättä. Antakaa hänelle illallista, Miss Miller, ennenkuin hän menee nukkumaan. Oletko ensi kerran jättänyt vanhempasi tullaaksesi kouluun, pikku tyttöseni?"

Selitin hänelle että minulla ei ole vanhempia. Hän kysyi, kuinka kauan he olivat olleet kuolleina, sitten, kuinka vanha olin, mikä oli nimeni, osasinko lukea, kirjoittaa ja ommella. Sitten hän kosketti poskeani kauniisti sormenpäillään, sanoi toivovansa, että olin hyvä lapsi, ja lähetti minut pois Miss Millerin kanssa. Nainen, jonka olin jättänyt, oli kenties kaksikymmentäyhdeksänvuotias. Toinen, joka tuli kanssani, näytti muutamia vuosia nuoremmalta. Edellisen ääni, ulkonäkö ja ilme oli vaikuttanut minuun syvästi, Miss Miller sitävastoin oli tavallisempi ihminen, hänellä oli punakat kasvot, joihin huolet jo olivat painaneet jälkensä, hän oli kiireissään, kuten henkilö, jolla on paljon ja monenlaisia töitä suoritettavana, ja näytti aliopettajalta, mikä hän olikin, kuten myöhemmin sain tietää. Hänen taluttamana kuljin pitkiä matkoja läpi tuon suuren, epäsiällöisen rakennuksen huoneitten ja

käytävien, joissa kaikissa vallitsi täydellinen, melkein kaamea hiljaisuus, kunnes vihdoin alkoi kuulua ihmisäänten hyminää, ja me saavuimme pitkään, tilavaan huoneeseen. Sen molemmissa päissä oli kaksi suurta honkaista pöytää, joka pöydällä paloi kaksi kynttilää, ja pitkin salia oli penkkejä, joilla istui kaikenikäisiä tyttöjä, yhdeksän- ja kymmenvuotiaista kaksikymmenvuotiaisiin saakka. Talikynttiläin himmeässä valossa he näyttivät minusta luvuttomilta, vaikkei heitä itse asiassa ollut yli kahdeksankymmenen. He olivat kaikki puetut samalla lailla, heillä oli oudonmalliset ruskeat puvut ja pitkät hollantilaiset esiliinat. Oli parhaillaan lukutunti, jolloin kaikkien tyttöjen täytyi lukea seuraavan päivän läksyjä, ja hyminä, jota olin kuullut tullessani, johtui heidän hiljaisesta luvustaan.

Miss Miller käski minun istua penkille lähellä ovea, sitten hän kulki pitkän huoneen päähän ja huusi: "Järjestäjät, kootkaa kirjat ja pankaa ne pois!" Neljä suurta tyttöä nousi eri pöytien äärestä, kulki ympäri, kokoili kirjat ja vei ne pois. Miss Miller antoi uuden määräyksen.

"Järjestäjät, tuokaa illallistarjottimet!" Suuret tytöt menivät ulos ja palasivat heti kantaen kukin tarjotinta, jolle oli pantu annoksia jotakin ruokaa, en tiedä mitä, sekä vesikannu ja kuppi. Annokset jaettiin, ja ne, joita halutti, joivat vettä kaikille yhteisestä kupista. Kun tarjotin tuli minun luokseni, join, sillä minun oli jano, mutta en koskenut ruokaan, sillä jännitys ja uupumus olivat kokonaan vieneet ruokahaluni. Nyt näin kuitenkin, että illallisena oli ohut viipale kauraleipää.

Aterian jälkeen piti Miss Miller rukoukset, ja tytöt menivät riveissä, parittain, yläkertaan. Olin silloin ylenmäärin väsynyt ja voin tuskin huomata, minkälainen huone makuuhuone oli. Näin vain, että se oli hyvin pitkä, kuten koulusalikin. Tänä yönä piti minun olla Miss Millerin sänkytoverina, ja hän auttoi minua riisuutumaan. Kun minut oli pantu sänkyyn, katselin tuota pitkää vuoderiviä, joista jokaiseen pian pujahti kaksi olentoa, ainoa kynttilä sammutettiin kymmenen minuutin kuluttua, ja kesken hiljaisuutta ja täydellistä pimeyttä nukahdin.

Yö kului nopeasti. Olin liian väsynyt nähdäkseen uniakaan. Heräsin vain kerran ja kuulin tuulen vinkuvan raivoisasti ja sateen valuvan virtanaan, sekä huomasin Miss Millerin asettuneen viereeni. Kun taas avasin silmäni, kuulin kovaäänistä kellonsoittoa. Tytöt olivat jo pystyssä ja pukeutuivat. Päivä ei vielä koittanutkaan, mutta pari pientä kynttilää tuikutti huoneessa. Nousin vastenmielisesti, sillä oli purevan kylmä, pukeuduin niin hyvin kuin hytisemiseltäni taisin ja peseydyin niin pian kuin joku pesuvati oli vapaana, mikä ei tapahtunut pian, koska huoneessa oli vain yksi vati kuutta tyttöä kohti. Kello soi uudelleen, tytöt kävivät riviin kaksittain, ja tässä järjestyksessä laskeuduttiin portaita ja tultiin kylmään, himmeästi valaistuun koulusaliin, missä Miss Miller piti rukoukset. Tämän jälkeen hän määräsi: "Käykää luokkiinne!"

Seurasi suuri meteli, jota kesti muutamia minutteja ja jonka aikana Miss Miller huusi kerta toisensa jälkeen: "Hiljaa!" ja: "Järjestyksessä!" Kun melu oli lakannut, näin, että tytöt olivat jakautuneet neljään puoliympyrään neljän pöydän ympärille. Jokaisella oli pieni kirja kädessään ja joka pöydällä, tyhjän istuimen edessä, oli suuri, raamatuntapainen kirja. Seurasi muutamia sekunteja kestävä hiljaisuus, jonka täytti tyttöjoukoista kuuluva matala, epämääräinen supina. Miss Miller kulki luokasta luokkaan vaientaen tätä epäselvää ääntä.

Kuului etäinen kellonsoitto ja heti sen jälkeen astui huoneeseen kolme neitiä, jotka menivät kolmen pöydän luo ja istuutuivat. Miss Miller asettui neljännen pöydän ääreen, joka oli lähinnä ovea ja jonka ympärille pienimmät lapset olivat kokoontuneet. Tähän alimpaan luokkaan minutkin kutsuttiin ja asetettiin istumaan sen alimmalle istuimelle.

Nyt alkoi työ. Päivän muistivärssy toistettiin, sitten kerrottiin eräitä raamatunkohtia ja sen jälkeen luettiin pitkiä lukuja raamatusta. Tätä kesti tunnin, jonka aikana oli tullut täysi päivä. Väsymätön kello kilisi nyt neljännen kerran, luokat asettuivat riveihin ja marssivat toiseen huoneeseen aamiaiselle. Kuinka nautintaan ajatuksesta, että saisin syödä jotakin! Edellisenä päivänä olin syönyt tuskin ollenkaan ja nyt olin melkein sairas paastoamisesta.

Ruokasali oli suuri, matala, pimeä huone. Kahdella pitkällä pöydällä oli höyryäviä maljakoita, joissa oli jotakin kuumaa, mutta suureksi pettymyksekseni tunsin, että niistä tuleva tuoksu oli kaikkea muuta kuin houkutteleva. Näin yleisen tyytymättömyyden ilmeen leviävän kaikkien kasvoille, kun keiton tuoksu tunkeutui aterioiden sieraimiin, ja kulkueen etupäästä, suurten tyttöjen joukosta, kuului kuiskauksia: "Inhoittavaa! Velli on taaskin palanut pohjaan!" "Hiljaa!" kuului käskävä ääni, joka ei ollut Miss Millerin, vaan erään ylemmän opettajan. Tämä oli pieni, tumma, siististi puettu, mutta jonkun verran tylyn näköinen neiti, joka asettui toisen pöydän yläpäähän, kun taas toinen, hauskemman näköinen, oli toisen pöydän päässä. Etsin turhaan häntä, jonka ensiksi olin nähnyt edellisenä iltana, mutta häntä ei näkynyt. Miss Miller istuutui minun pöytäni alapäähän, ja eräs vanhanpuoleinen, muukalaiselta näyttävä nainen, jonka myöhemmin sain tietää olevan ranskan opettajan, asettui vastaavalle paikalle toisessa pöydässä. Ensin luettiin pitkä pöytärukous ja veisattiin virsi, sitten toi palvelustyttö opettajille teetä ja ateria alkoi. Nälissäni ja uupunut kun olin, ahmin ensimmäiset lusikalliset annoksestani ajattelematta sen makua, mutta kun kiihkein nälkä oli ohi, huomasin, että

edessäni oleva ruoka oli kerrassaan ilettävää. Palanut velli on melkein yhtä paha kuin mädänneet perunat, eikä tuiminkaan nälkä voi sitä höystää. Lusikat liikkuvat hitaasti, näin kuinka tytöt maistelivat ruokaansa ja koettivat niellä sitä, mutta useimmissa tapauksissa oli tämä turha yritys jo heitetty sikseen. Aamiainen oli ohi eikä kukaan ollut syönyt. Kun oli lausuttu kiitokset siitä mitä emme olleet saaneet, laulettiin taaskin virsi ja palattiin koulusaliin. Minä olin viimeisten joukossa, ja kulkiessani pöytien ohi näin erään opettajista maistavan velliä, hän katsoi toisiin, kaikkien kasvot ilmaisivat suuttumusta, ja eräs heistä, suurin, kuiskasi: "Ilettävää moskaa! Kuinka hävytöntä!" Kului vielä neljännestanti ennen oppituntien alkamista, ja sen aikana vallitsi kouluhuoneessa hirveä meteli. Nähtävästi oli tänä aikana lupa puhua ääneen ja vapaammin, ja tytöt käyttivät tilaisuutta hyväkseen. Joka taholla koski keskustelu aamiaista, jota kaikki yhteen ääneen moittivat. Poloiset! se oli heidän ainoa lohdutuksensa. Huoneessa ei nyt ollut muuta opettajaa kuin Miss Miller, ja hänen ympärillään seisoi ryhmä isoja tyttöjä, jotka puhuivat keskenään totisina ja tyytymättömin elein. Kuulin joskus Mr. Brocklehurstin nimen mainittavan, ja silloin Miss Miller pudisti moittivasti päätään, mutta muuten hän ei näyttänyt koettavan hillitä yleistä kiukkua, johon hänkin varmaan hiljaisuudessa yhtyi.

Kouluhuoneen kello löi yhdeksän, Miss Miller jätti ryhmänsä, meni keskelle huonetta ja huusi:

"Hiljaa! Paikoillette!"

Järjestys palasi, viidessä minuutissa tuo hajallaan oleva lauma oli löytänyt paikkansa, ja verrattain hyvä hiljaisuus seurasi tuota Baabelin sekoitusta. Yliopettajat palasivat täsmällisinä paikoilleen, mutta kaikki näyttivät vielä odottavan jotakin. Nuo kahdeksankymmentä tyttöä istuivat suorina ja liikkumattomina pitkällä penkeillään. Se oli omituinen näky. Ei ainoatakaan kiharaa, vaan kaikkien hiukset oli kammattu sileästi korvien taakse, kaikilla oli samanlainen ruskea puku korkeine, ahtaine kauluksineen, samanlainen hollantilainen ulkotasku, joka muodoltaan muistutti ylämaalaisten kukkaroa ja joka oli tarkoitettu jonkinlaiseksi työlaukuksi, oli sidottu jokaisen hameen etupuolelle, ja kaikilla oli paksut villasukat ja kotitekoiset, messinkisoljilla kiinnitettyt kengät. Noin kaksikymmentä tästä joukosta oli jo täysikasvaisia tyttöjä, melkein nuoria naisia, näille sopi puku huonosti ja teki sievimmänkin kummallisen näköiseksi.

Katselin heitä vielä ja tarkastelin myös aika ajoin opettajia, joista kukaan ei minua erityisesti miellyttänyt, sillä lihava neiti näytti kömpelöltä ja sivistymättömältä, tumma sangen tuittupäiseltä, muukalainen töykeältä ja kummalliselta ja Miss Miller, ihmisparka, oli punainen, työn ja huolten rasittama, — kun, katseeni vielä siirtyessä kasvoista toisiin, koko koulu nousi äkkiä seisomaan kuin yhteisen jänteen ponnahuttamana. Mitä oli tekeillä? En ollut kuullut mitään käskyä ja olin hyvin kummastunut. Ennenkuin olin selviytynyt istuivat kaikki taas, mutta koska kaikkien silmät nyt olivat kääntyneet samaan suuntaan, katselin minäkin sinne ja huomasin silloin henkilön, joka oli ottanut minut vastaan edellisenä iltana. Hän seisoi huoneen perällä tulisijan luona — huoneen kummassakin päässä oli tulta takassa — ja tarkasti tyttöriivejä hiljaisena ja vakavana. Miss Miller lähestyi häntä ja näytti kysyvän jotakin, ja saatuaan hänen vastauksensa, palasi paikalleen ja sanoi ääneen: "Ensi luokan järjestäjä, hae karttapallot!" Sillä aikaa kuin käsky pantiin täytäntöön kulki äsken tullut henkilö hitaasti yli huoneen. Luulen omaavani erityiset taipumukset kunnioittamiseen, sillä muistan vieläkin, millä pelonsekaisella ihailulla silmäni seurasivat hänen jälkiään. Nyt päivänvalossa näin, että hän oli pitkä, kaunis ja hyvin muodostunut nainen. Hänen ruskeissa silmissään oli ystävällinen tuike, pitkät ripset ja hienosti kaartuvat kulmakarvat kohottivat hänen korkean otsansa valkeutta ja tummanruskea tukka oli molemmilla ohimoilla taivutettu pitkämäisiksi, pyöreiksi kiharoiksi ajan tavan mukaan. Puku, joka myös seurasi senaikuista muotia, oli purppuranpunaista verkkaa ja siinä oli eräänlainen espanjalainen reunakoriste mustasta sametista. Kultaiset kellonvitjat — silloin eivät kellot olleet vielä yhtä yleisiä kuin nyt — loistivat hänen vyöllään. Täydennykseksi kuvaan lisätköön lukija vielä hienostuneet piirteet, kalpean, mutta kirkkaan hipiän, hienon ja miellyttävän käytöksen, ja hän on saava täysin oikean kuvan Miss Templen ulkomuodosta — Maria Templen, kuten myöhemmin luin hänen nimensä rukouskirjasta, joka oli uskottu minulle kirkkoon vietäväksi.

Kun Lowoodin johtajatar (sillä hän se oli) oli asettunut erään pöydän ääreen, jolle oli tuotu kaksi karttapalloa, kokosi hän ylimmän luokan ympärilleen ja aloitti maantiedetuntinsa. Alempien luokkien opettajat kutsuivat oppilaitaan, ja tunnin ajan opetettiin nyt historiaa, kielioppia y.m. Sitten seurasi kirjoitusta ja laskentaa, ja Miss Temple antoi soittotunteja muutamille vanhimmista tytöistä. Jokaisen oppitunnin pituuden määräsi kello, joka vihdoinkin löi kaksitoista. Johtajatar nousi.

"Minulla on vähän puhumista oppilaille."

Melu tunnin jälkeen oli jo alkanut, mutta hänen äänensä vaimensi sen. Hän jatkoi:

"Te saitte tänään aamiaista, jota ette voineet syödä, ja nyt olette varmaan nälissänne. Olen määrännyt, että kaikille tarjotaan leipää ja juustoa välipalaksi."

Opettajat katsoivat häneen hämmästyneinä.

"Se tehdään minun vastuullani", lisäsi hän kääntyen heihin ja jätti huoneen.

Juusto ja leipä tuotiin nyt sisään ja jaettiin koko koulun suureksi iloksi ja virkistykseksi. Sitten annettiin käsky: "Puutarhaan." Kukin tyttö pani nyt päähänsä karkean olkihatun, jota koristi värillinen pumpulinauha, ja harmaan päällystakin ylleen. Minut varustettiin samalla tavalla, seurasin virran mukana ja pääsin vihdoin ulkoilmaan.

Puutarha oli laaja aitaus, jota ympäröivä korkea muuri esti pienimmänkin mahdollisen näköalan. Toisella reunalla oli katettu parveke, ja leveät käytävät ympäröivät keskustassa olevaa maa-alueetta, joka oli jaettu pieniin penkkeihin. Nämä penkit oli aiottu oppilaitten viljeltäviksi, ja jokaisella oli omistajansa. Kesällä, kukkien aikana ne varmaan näyttivät sieviltä, mutta nyt, tammikuun lopulla, oli kaikki paljasta, ruskeata ja alakuloista. Hytisin kylmästä seisoessani siinä ja katsellessani ympärilläni. Päivä ei ollut suotuista ulkonaolemiselle — ei tosin sateinen, mutta kostean, kellertävän sumun synkistämä, ja maa oli vielä kauttaaltaan märkä ja rapainen edellisen päivän rankkasateen jälkeen. Reippaimmat tytöt juoksivat ja aloittivat leikkejä, mutta pienet, laihat ja kalpeat kasautuivat parvekkeelle lämmittäen ja suojaten toisiaan, ja kun tiheä sumu tunkeutui heidän värisevien ruumiittensa ympärille, kuulin heidän joukostaan usein lyhyitä, ontoja yskähdyksiä.

Koska en ollut vielä puhutellut ketään eikä kukaan näyttänyt huomaavan minua, seisoin siinä hyvin yksin, mutta tottunut kun olin eristäytymisen tunteeseen, ei se minua suuresti painostanut. Nojauduin parvekkeen pylvääseen, käärin harmaan takkini tiukemmin ympärilläni, koetin unhottaa kylmän, joka nipisteli minua ulkoapäin, ja tyydyttämättömän nälän, joka kaiveli minua sisältäpäin, ja antauduin kokonaan katselemiseen ja ajattelemiseen. Ajatukseni olivat liian epäselvät ja katkonaiset ansaitakseen muistelemista. Tuskin vielä tiesin missä olin. Gateshead ja entinen elämäni näyttivät siirtyneen mittaamattoman etäisyyden taakse. Nykyisyys oli epämääräinen ja outo, ja tulevaisuudesta en voinut arvata mitään. Katselin luostarimaista puutarhaa, sitten taloa. Se oli suuri rakennus, jonka toinen puoli näytti vanhalta ja harmaalta, toinen aivan äskettäin rakennetulta. Uudessa osassa, johon koulusali ja makuuhuone kuuluivat, oli suuret ristikkoikkunat, jotka antoivat sille kirkkomaisen leiman. Oven päällä oli kivinen taulu, jossa oli seuraava kirjoitus:

"*Lowoodin laitos*. — Tämän osan rakennutti armon vuonna — Naomi Brocklehurst, Brocklehurst Hallista, tätä kreivikuntaa. Näin valistakoon teidän valkeutenne ihmisten edessä, että he näkisivät teidän hyvät työnne ja kunnioittaisivat teidän Isäanne, joka on taivaissa. Matt. 5: 16."

Luin nämä sanat yhä uudelleen. Tunsin, että ne vaativat selitystä, ja olin kykenemätön tajuamaan niitten koko merkitystä. Mietin vielä "laitos"-sanaa ja koetin keksiä jotakin yhteyttä ensimmäisten sanojen ja raamatunlauseen välillä, kun aivan takanani kuuluva yskäys sai minut kääntämään pääni. Näin erään tytön, joka istui kivipenkillä aivan lähelläni. Hän oli kumartunut erään kirjan yli, jonka lukemiseen hän näytti kokonaan syventyneen. Paikaltani, jossa seisoin, voin nähdä kirjan nimen — se oli *Rasselas* — mikä nimi tuntui minusta hyvin kummalliselta ja niin ollen houkuttelevalta. Lehteä kääntäessään tyttö sattui katsahamaan ylös, ja minä kysyin häneltä suoraan:

"Onko kirjasi hauska?" Minulla oli jo valmiina ajatus pyytää sitä joskus luettavakseni.

"Minä pidän siitä", vastasi hän pari sekuntia kestäneen hiljaisuuden jälkeen, joitten aikana hän tarkasteli minua.

"Mistä siinä puhutaan?" jatkoin. En käsittänyt, mistä sain rohkeutta noin vain ryhtyä puheisiin vieraan kanssa. Askel oli kokonaan vasten luontoani ja tapojani, mutta luulen, että hänen askartelunsa kosketti jotakin myötätuntoista kieltä minussa, sillä minäkin pidin lukemisesta, vaikkakin vain lapsen tavoin. En voinut vielä sulattaa enkä ymmärtää vakavampia, täyspainoisia kirjoja. "Voit katsella sitä", vastasi tyttö ojentuen minulle kirjansa.

Minä tein sen. Lyhyt katsaus riitti vakuuttamaan minulle, että sisällys oli vähemmän houkutteleva kuin nimi. Minun vähäpätöisen makuni mukaan näytti *Rasselas* ikävältä. En nähnyt mitään keijukaisista tai hengettäristä, eivätkä mitkään loistavat seikkailut näyttäneet värittävänsä sen taajaan painetuita sivuja. Annoin sen hänelle takaisin. Hän otti sen ääneti ja näytti tahtovan uudelleen syventyä lukuunsa. Uskalsin taaskin häiritä häntä.

"Voitko sanoa minulle, mitä merkitsee kirjoitus oven päällä? Mikä on *Lowoodin laitos*?"

"Se on talo, jossa tulet asumaan."

"Ja minkätähden sitä sanotaan laitokseksi? Eroaako se jollakin tavalla muista kouluista?"

"Se on osittain hyväntekeväisyyslaitos. Sinä ja minä ja kaikki muut, me olemme vapaaoppilaita. Minä otaksun, että olet orpo. Eikö isäsi tai äitisi ole kuollut?"

"Molemmat ovat olleet kuolleina niinkauan kuin muistan."

"No niin, kaikki tytöt täällä ovat kadottaneet joko toisen tai molemmat vanhempansa, ja tämä koulu on orpolasten kasvatuslaitos."

"Emmekö maksa mitään puolestamme? Pitävätkö he meitä ilmaiseksi?"

"Me maksamme jokainen, tai ystävämme maksavat, viisitoista puntaa vuodessa."

"Minkätähden meitä sitten sanotaan vapaaoppilaita?"

"Koska viisitoista puntaa ei riitä ravintoon ja opetukseen, ja loput kerätään listoilla."

"Kuka niihin kirjoittaa?"

"Eräät hyväntekevät rouvat ja herrat näillä tienoilla ja Lontoossa."

"Kuka on Naomi Brocklehurst?"

"Rouva, joka rakennutti tämän talon uuden osan, kuten taulussa sanotaan, ja jonka poika määrää ja johtaa kaikkea täällä."

"Minkätähden?"

"Koska hän on laitoksen rahaston- ja taloudenhoitaja."

"Siis ei talo kuulukaan pitkälle neidille, jolla on kello, ja joka sanoi, että saisimme leipää ja juustoa."

"Miss Templelle? Ei toki! Jospa kuuluisikin! Hänen täytyy vastata Mr. Brocklehurstille kaikesta, mitä hän tekee. Mr. Brocklehurst ostaa ruokamme ja vaatteemme."

"Asuuko hän täällä?"

"Ei — kahden penikulman päässä suuressa linnassa."

"Onko hän hyvä mies?"

"Hän on pappi, ja hänen sanotaan harjoittavan paljon hyväntekeväisyyttä."

"Sanoitko että neidin nimi on Miss Temple?"

"Sanoin."

"Ja minkä nimisiä ovat muut opettajat?"

"Punaposkinen on Miss Smith, hän opettaa käsitöitä ja leikkaa vaatteet — me teemme itse kaikki vaatteemme, hameet, päällystakit, kaikki; pieni mustatukkainen on Miss Scatcherd, hän opettaa historiaa ja kielioppia ja kuulustelee toisen luokan läksyt; se, jolla on huivi hartioilla ja nenäliina sidottuna hameeseen keltaisella nauhalla, on Madame Pierrot, hän on kotoisin Lisle'sta, Ranskassa, ja opettaa ranskaa."

"Pidätkö opettajista?"

"Koko lailla."

"Pidätkö tuosta pienestä mustasta ja Madame — en osaa sanoa hänen nimeään niinkuin sinä?"

"Miss Scatcherd on kiivas — pidä varasi, ettet suututa häntä! Madame Pierrot ei ole häijy ihminen."

"Mutta Miss Temple on paras, eikö totta?"

"Miss Temple on hyvin hyvä ja hyvin viisas. Hän on yläpuolella muita, sillä hän tietää paljon enemmän kuin he."

"Oletko kauan ollut täällä?"

"Kaksi vuotta."

"Oletko orpo?"

"Äitini on kuollut."

"Onko sinun hyvä olla täällä."

"Sinä kysyt melkein liikoja. Olen vastannut tarpeeksi tällä kerralla. Nyt minun täytyy lukea."

Mutta silloin päivälliskello soi. Kaikki palasivat sisään. Tuoksu, joka nyt täytti ruokasalin, ei ollut paljoa houkuttelevampi kuin se joka oli ilahuttanut sieraimiamme aamiaisella. Päivällinen tarjottiin kahdessa suuressa tinavadissa, joista höyrysi voimakas pilaantuneen rasvan tuoksu. Huomasin, että ruokana oli jonkinlaista liha- ja perunakeittoa, huonoa ja sotkuista, ja tätä valmistetta jaettiin niukanpuoleinen annos joka oppilaalle. Söin mikäli mahdollista ja aprikoin mielessäni, tulisiko ruoka joka päivä olemaan samanlaista. Päivällisen jälkeen menimme viipymättä koulusaliin. Tunnit alkoivat taas ja jatkuivat kello viiteen asti.

Iltapäivän ainoa merkittävä tapaus oli se, että näin Miss Scatcherdin osoittavan epäsuosiotaan tytölle, jonka kanssa olin puhellut parvekkeella, ja lähettävän hänet historialuokasta seisomaan keskelle suurta koulusalia. Rangaistus tuntui minusta mitä suurimmassa määrin häpeälliseltä, varsinkin niin suurelle tytölle — hän näytti ainakin kolmetoistavuotiaalta. Odotinkin suuren surun ja häpeän ilmauksia hänen puoleltaan, mutta ihmeekseni näin, että hän ei itkenyt, ei edes punastunut. Tyvenenä, joskin totisena seisoi hän siinä kaikkien silmien maalitauluna. "Kuinka hän voi kestää sen niin rauhallisesti, niin lujana?" ajattelin. "Jos minä olisin hänen sijassaan, toivoisin luullakseni maan aukeavan ja nielaisevan minut. Näyttää siltä kuin jos hän ajattelisi jotakin muuta kuin rangaistustansa ja asemaansa, jotakin, joka ei ole hänen edessään eikä ympärillään. Olen kuullut puhuttavan ihmisistä, jotka näkevät unia valveillaan — eikö hän näe unta nyt? Hän katsoo alas lattiaan, mutta olen varma että hän ei näe sitä. Hänen katseensa on kääntynyt sisäänpäin, hänen omaan sydämeensä, ja luulisin, että hän näkee jotakin muististaan, eikä nykyisestä ympäristöstään. Tahtoisin tietää, minkälainen tyttö hän on, hyvä vai paha."

Pian kello viiden jälkeen saimme taaskin aterian, tällä kertaa pienen kupillisen kahvia ja pienen viipaleen ruskeata leipää. Ahmin leipäni ja join kahvini hyvällä halulla, mutta olisin tahtonut vielä paljon enemmän, sillä olin yhä nälkäinen. Seurasi puolen tunnin väliaika, sitten läksyjenluku, sitten lasillinen vettä ja kauraleipää, rukoukset ja levollemeno. Sellainen oli ensimmäinen päiväni Lowoodissa.

Kuudes luku.

Seuraava päivä alkoi kuten ensimmäinenkin, nousimme ja pukeuduimme talikynttilän valossa, mutta sinä aamuna vapauduimme peseymisen vaivasta, koska vesi kannuissa oli jäänyt. Edellisenä iltana oli ilma muuttunut, ja pureva koillistuuli, joka koko yön oli läpi ikkunanrakojen puhaltanut makuuhuoneeseemme, oli saanut meidät värisemään kylmästä vuoteissamme ja jäädyttänyt veden kannuissa.

Ennenkuin tuo pitkä, rukouksille ja raamatunlukemiselle omistettu puolitoistatuntinen oli ohi, luulin menehtyväni kylmästä. Vihdoin päästiin aamiaiseen saakka, ja tänä aamuna ei velli ollut palanut pohjaan, laadultaan se oli syötävää, mutta valitettavasti sitä oli kovin vähän. Kuinka pieneltä annokseni näyttikään! Olisin suonut sen olevan kaksi kertaa suuremman.

Päivän kuluessa minut kirjoitettiin neljännen luokan oppilaaksi ja minulle annettiin määrättyt työt ja tehtävät. Tähän saakka olin ollut vain katselija Lowoodissa, nyt tuli minustakin toimiva jäsen. Läksyt tuntuivat minusta ensin sekä pitkiltä että vaikeilta, sillä en ollut tottunut oppimaan ulkoa. Eri aineitten nopea vaihtelu hämmensi minua myös ja olin iloinen kun vihdoin, kolmen tienoissa iltapäivällä, Miss Smith pisti käteeni kaksi kyynärää pitkän palttinakaistaleen, neulan ja sormustimen ja lähetti minut istumaan erääseen rauhalliseen nurkkaan koulusalissa käskien minua ompelamaan saumaa. Tällä tunnilla ompelivat melkein kaikki muutkin, vain yksi luokka luki vielä Miss Scatcherdin pöydän ympärillä. Koska kaikki oli muuten hiljaista, voi helposti kuulla, mistä heidän läksyssään oli kysymys, kuinka kukin tyttö suoriutui ja kuinka Miss Scatcherd moitti tai kiitti heitä. Luettavana oli Englannin historiaa. Lukijain joukossa huomasin tuttavani parvekkeelta. Tunnin alussa hänen paikkansa oli ollut ylinnä luokassa, mutta jonkun ääntämis- tai välimerkkivirheen tähden hänet lähetettiin äkkiä aina viimeiselle sijalle saakka. Tässäkin vaatimattomassa paikassa hän yhä edelleen oli Miss Scatcherdin alituisen huomion esineenä. Tämä ahdisti häntä jatkuvasti seuraavaan tapaan:

"Burns" (se kuului olevan hänen nimensä — täällä kutsuttiin tyttöjä sukunimeltä, kuten poikia muissa kouluissa) — "Burns, sinä seisot jalat sisäänpäin, käännä heti varpaasi ulospäin!" "Burns, sinä työnnät leukasi ulos niin epämiellyttävästi, vedä se heti sisään!" "Burns, minä vaadin että sinä pidät pääsi pystyssä, minä en tahdo nähdä sinua tuossa asennossa!" j.n.e., j.n.e.

Kun luku oli luettu kahteen kertaan, suljettiin kirjat ja tytöiltä kyseltiin sen sisältöä. Luettavana oli ollut kohtia Kaarle I:n hallituksesta, ja nyt tehtiin kysymyksiä laivojen lastiluvuista, veroista ja lisämaksuista, joista useimmat tytöt eivät osanneet sanoa mitään. Burns sitävastoin, kun hänen vuoronsa tuli, ratkaisi kaikki vaikeudet helposti. Hän näytti säilyttäneen muistissaan läksyn ydinkohdat, ja joka kysymykseen oli hänellä vastaus valmiina. Odotin, että Miss Scatcherd kiittäisi hänen tarkkaavaisuuttaan, mutta sensijaan hän huudahtikin äkisti:

"Sinä likainen, epäsiisti tyttö, sinä et ole tänä aamuna puhdistanut kynsiäsi"

Burns ei vastannut. Ihmettelin hänen hiljaisuuttaan.

"Miksi", ajattelin, "ei hän selitä, että hän tänä aamuna ei voinut puhdistaa kynsiänsä eikä pestä kasvojansa, kun vesi oli jäänyt."

Huomioni kiinnitti nyt Miss Smith, jolle minun piti pitää lankavyvyhtiä. Keriessään hän puhutteli minua aika ajoin kysyen, olinko ennen ollut koulussa, osasinko merkata, kutoa ja virkata pitsiä, ja tällä välin en voinut seurata Miss Smithin liikkeitä. Kun palasin paikalleni, antoi mainittu neiti juuri jonkun määräyksen, jonka merkitystä en tajunnut. Burns nousi viipymättä, meni vieressä olevaan pienempään huoneeseen, jossa kirjoja säilytettiin, ja palasi puolen minuutin kuluttua kädessään kimppu vitsoja, jotka oli sidottu yhteen toisesta päästä. Tämän pahaa ennustavan aseensa hän ojensi kohteliaasti niijaten Miss Scatcherdille, irroitti sitten hiljaa, käskyä odottamatta, esiliinansa, jonka jälkeen opettaja antoi vitsakimpullaan tusinan kiivaita iskuja hänen niskaansa. Ei ainoakaan kyynel kohonnut Burns sin silmiin, ei ainoakaan väre muuttanut hänen ajattelevien kasvojensa ilmettä, kun taas minä katselin tätä näytelmää voimattoman raivon vallassa, ja vapisevat sormeni eivät pystyneet työhön.

"Itsepintainen tyttö!" huudahti Miss Scatcherd. "Ei mikään voi parantaa sinua hutiloimisestasi. Vie pois vitsat!"

Burns totteli. Katselin häntä tarkasti kun hän palasi kirjahuoneesta. Hän pani juuri nenäliinan taskuunsa, ja kyynelen jälki kimmelsi hänen kasvoillaan.

Leikkitunti illalla oli mielestäni hauskin osa päivästä Lowoodissa. Leipäpalanen ja kahvipisara, jotka saatiin kello viideltä, olivat virkistäneet, joskaan ne eivät poistaneet nälkää, kiellot, säännöt ja määräykset olivat nyt vähemmän ankarat, koulusali tuntui lämpimämmältä kuin aamulla ja takkavalkeat loistivat kirkkaampina korvaten jossain määrin kynttilöitä, joita ei vielä ollut tuotu. Valkean punertava loimu, valloille päässyt meteli ja monien äänien hälinä antoivat kaikille mieluisen vapaudentunteen.

Tuon päivän iltana, jolloin olin nähnyt Miss Scatcherdin pieksevän oppilastaan, kuljin tapani mukaan yksinäisenä penkkien, pöytien ja nauravien tyttöryhmien keskellä tuntematta kuitenkaan itseäni yksinäiseksi. Ikkunain ohi kulkiessani raotin silloin tällöin luokkuja ja kurkistin ulos. Siellä oli sakea lumipyry, ja alempia ruutuja vastaan oli jo muodostumassa kinos. Painoin korvani ikkunaa vasten ja saatoin iloisesta hälinästä sisällä huoneessa erottaa tuulen toivottaman vinkumisen ulkona.

Jos olisin tullut hyvästä kodista ja kilttien vanhempien luota, olisin arvatenkin juuri sillä hetkellä kipeimmin kaivannut heitä. Tuuli olisi tehnyt sydämeni surulliseksi, hämärässä huoneessa vallitseva sekasorto olisi häirinnyt mieleni rauhaa. Nyt sitävastoin sain molemmista omituista nautintoa, ja olisin antanut tuulen ulvoa vieläkin hurjemmin, hämärän tummentua pimeydeksi ja hälinän nousta meteliksi.

Hyppäsin yli penkkien, ryömin pöytien alitse ja pääsin vihdoin toisen tulisijan luo. Täältä löysin Burns sin, joka oli polvillaan korkean tulensuojustimen ääressä. Hän näytti olevan kokonaan erillään muusta maailmasta ja syventyneenä kirjaansa, jota hän koetti lukea tulen himmeässä valossa.

"Onko se vielä Rasselas?" kysyin hänen takaansa.

"On", vastasi hän, "pääsen kohta loppuun."

Viiden minuutin kuluttua hän sulki sen. Olin siitä mielissäni.

"Nyt ehkä saan hänet puhumaan", ajattelin. Istuin lattialle hänen viereensä.

"Mikä sinun nimesi on paitsi Burns?"

"Helena."

"Oletko tullut kaukaa?"

"Olen tullut kaukaa pohjoisesta, aivan Skotlannin rajalta."

"Menetkö koskaan takaisin?"

"Toivon kylläkin meneväni, mutta kukaan ei voi olla varma tulevaisuudesta."

"Sinä varmaan mielelläsi jättäisit Lowoodin."

"En suinkaan, miksi niin? Minut lähetettiin Lowoodiin saamaan kasvatusta ja mitä hyödyttäisi lähteä pois ennenaikoja?"

"Mutta tuo opettaja, Miss Scatcherd, on julma sinua kohtaan."

"Julma? Ei ollenkaan! Hän on ankara, hän ei pidä virheistäni."

"Ja jos minä olisin sinun sijassasi, en pitäisi hänestä. Minä vastustaisin häntä, ja jos hän löisi minua tuolla vitsalla, repisin sen hänen kädestään ja katkaisisin sen hänen nenänsä edessä."

"Luultavasti et tekisi mitään sellaista, mutta jos tekisit, ajaisi Mr. Brocklehurst sinut pois koulusta, ja se olisi suuri suru omaisillesi. On paljon parempi kärsiä kipu, jota ei tunne kukaan muu kuin itse, kuin tehdä joku kiiivas, ajattelematon teko, jonka pahat seuraukset ulottuisivat kaikkiin omaisiin. Sitäpaitsi raamattu käskee meitä kostamaan pahan hyvällä."

"Mutta on häpeällistä saada vitsaa ja seisoa keskellä huonetta, joka on täynnä ihmisiä, ja sinä olet jo niin suuri tyttö. Minä olen paljon nuorempi kuin sinä, ja minä en voisi kestää sitä."

"Mutta sinun velvollisuutesi olisi kestää se, jollet voisi välttää sitä. On heikkoa ja raukkamaista sanoa ettei voi kestää sitä, mitä kohtalo vaatii kestävään."

Kuuntelin häntä ihmetellen. En voinut ymmärtää tätä kestäväisyyden oppia, ja vielä vähemmän ymmärsin sitä suvaitsevaisuutta, jolla hän puhui kiusanhengestään. Tunsin kuitenkin, että Helena Burns näki asiat valossa, joka oli näkymätön minun silmilleni. Aavistin että hän oli oikeassa ja minä väärässä, mutta en tahtonut miettiä asiaa syvemmin, vaan, kuten Felix, lykkäsin sen sopivampaan aikaan.

"Sinä sanot että sinulla on vikoja, Helena. Mitkä ne ovat? Minusta näytät hyvin hyvältä."

"Opi siis minun esimerkistäni olemaan uskomatta näennäisyyksiin. Minä olen, kuten Miss Scatcherd sanoo, epäsiisti, sillä vain harvoin panen tavarani järjestykseen enkä koskaan pidä niitä kunnossa, olen huolimaton, unhoitan koulun säännöt, luen muuta kun minun pitäisi lukea läksyjä, minulla ei ole mitään järjestystä töissäni, ja väliin sanon, kuten sinäkin, etten voi alistua sääntöihin ja järjestelmiin. Tämä kaikki on hyvin ärsyttävää Miss Scatcherdin mielestä, joka luonnostaan on tarkka, siisti ja täsmällinen."

"Ja tily ja julma", lisäsin, mutta Helena Burns ei myöntynyt siihen, vaan vaikeni.

"Onko Miss Temple yhtä ankara sinulle, kuin Miss Scatcherd?"

Kun mainitsin Miss Templen nimen, levisi pehmeä hymyily hänen totisille kasvoilleen.

"Miss Temple on hyvin hyvä, hänelle on vastenmielistä olla ankara kenellekään, yksinpä koulun häijyimmälle tytölle. Hänkin näkee vikani ja muistuttaa minua niistä ystävällisesti, ja jos teen jotakin kiitosta ansaitsevaa, palkitsee hän sen runsaasti. Siinäpä juuri on hyvä todistus luonteeni monista puutteista, että ei edes hänen moitteensa, jotka ovat niin lempeitä ja niin oikeutettuja, voi parantaa minua, eikä hänen kiitoksensa, jota pidän niin suuressa arvossa, voi kannustaa minua pyrkimään huolelliseksi ja varovaiseksi."

"Se on omituista", sanoin. "Ei ole ollenkaan vaikeata olla huolellinen."

"Sinulle se epäilemättä ei ole vaikeata. Katselin sinua tänä aamuna luokassa ja näin, että olit hyvin tarkkaavainen. Ajatuksesi eivät näyttäneet lentävän muualle, kun Miss Miller selitti läksyä ja kuulusteli sinua. Minun ajatukseni ovat aina poissa, ja kun minun pitäisi kuunnella Miss Scatcherdia ja pitää tarkoin muistissani hänen sanansa, en välistä enää kuule hänen ääntänsäkään, vaan vaivun jonkinlaiseen uneen. Väliin ajattelen olevani Northumberlandissa ja kuvittelen, että hälinä ympärilläni johtuu pienestä purosta, joka virtaa läpi Deepdenin aivan kotini ohitse. Kun sitten tulee minun vuoroni vastata, täytyy minun herätä, ja koska koko ajan olen kuunnellut vain tuon kuvittelun puron solinaa enkä Miss Scatcherdia, ei minulla ole vastausta valmiina."

"Tänään kuitenkin vastasit niin hyvin."

"Se oli vain sattuma. Aihe, josta luimme, kiinnitti mieltäni. Tänään en nähnyt unta Deepdenistä, vaan ajattelin, kuinka hyvää tarkoittava mies voi menetellä niin väärin ja epäviisaasti kuin Kaarle I väliin teki, ja kuinka suuri vahinko oli, että niin rehellinen ja tunnollinen mies ei voinut nähdä kruunun etuja kauemmaksi. Jospa hän vain olisi katsonut etäämmälle ja nähnyt mitä se, jota sanotaan ajan hengeksi, vaati! Pidän kuitenkin Kaarlestä — kunnioitan häntä — säälin häntä — murhattu kuningas parka!

Hänen vihollisensa olivat sittenkin pahimmat: he vuodattivat verta, jota he eivät olisi saaneet vuodattaa. Kuinka he uskalsivat tappaa hänet!"

Helena puhui nyt itsekseen. Hän oli unohtanut, että minä en voinut oikein hyvin ymmärtää häntä, että tästä asiasta en tietänyt mitään, tai tuskin mitään. Kutsuin hänet takaisin omalle tasolleni.

"Ja kun Miss Temple opettaa sinua, lentävätkö ajatuksesi silloin?"

"Hyvin harvoin, sillä Miss Templellä on aina sellaista sanottavaa, joka on mieltäkiinnittävämpää kuin omat mietteeni, pidän erityisesti hänen puhetavastaan, ja hänen antamansa opetus on usein juuri sitä mitä haluankin."

"No niin, Miss Templelle sinä siis olet hyvä."

"Niin kyllä, tavallaan, mutta se ei tuota minulle mitään ponnistusta, ja seuraan vain taipumusta, joka johtaa minua. Sellainen hyvyys ei ole ansioksi."

"Onpa kylläkin. Sinä olet hyvä niille, jotka ovat hyviä sinulle. Siinä on kaikki mitä minä koskaan toivon olevani. Jos ihmiset olisivat aina kilttejä ja tottelevaisia julmille ja vääryyttä tekeville, saisivat ilkeät ihmiset aina tahtonsa täytetyksi, he eivät koskaan olisi peloissaan, eivätkä koskaan muuttuisi paremmiksi, vaan yhä vain ilkeämmiksi. Kun meitä lyödään ilman syytä, pitäisi meidän lyödä takaisin kaikin voimin — siitä olen varma — ja niin kovasti, että se joka löi meitä ei toiste tee sitä."

"Sinä muutat toivottavasti mielesi, kun tulet suuremmaksi. Nyt olet vain pieni, oppimaton tyttö."

"Mutta minä tunnen, Helena, että minun täytyy olla pitämättä niistä, jotka eivät pidä minusta, vaikka kuinka koettaisin olla heille mieliksi, minun täytyy vastustaa niitä, jotka rankaisevat minua ilman syytä. Se on yhtä luonnollista kuin että minun täytyy rakastaa niitä, jotka osottavat minulle hellyyttä, ja alistua rangaistukseen, kun tiedän ansainneeni sen."

"Tuo oppi kuuluu pakanoille ja villiheimoille, mutta kristityt ja sivistyneet kansat eivät hyväksy sitä."

"Miksi niin? Minä en ymmärrä sitä."

"Ei kiivastuminen tee vihaa tyhjäksi, eikä kosto korvaa vääryyttä."

"Mikä sitten?"

"Lue uutta testamenttia ja muista mitä Kristus sanoo ja kuinka hän tekee! Anna hänen sanojensa olla lakinasasi ja hänen käytöksensä esimerkkinäsi!"

"Mitä hän sanoo?"

"Rakastakaa vihollisianne, siunatkaa niitä, jotka teitä sadattelevat, tehkää hyvää niille, jotka vihaavat ja vainoavat teitä!"

"Siis minun pitäisi rakastaa Mrs. Reediä, mitä minä en voi tehdä, minun pitäisi siunata hänen poikaansa Johnia, mikä on mahdotonta."

Nyt Helena vuorostaan pyysi minulta selitystä, ja minä kerroin hänelle heti omalla tavallani kärsimyksieni ja tuskieni historian. Kiihdyin, olin katkera ja hurjistunut, ja puhuin aivan kuten tunsinkin, lieventämättä ja kaunistelematta mitään.

Helena kuunteli kärsivällisenä loppuun saakka. Odotin, että hän huomauttaisi jotakin, mutta hän ei sanonut mitään.

"No", kysyin kärsimättömästi, "eikö Mrs. Reed ole kovasydäminen, paha nainen?"

"Hän on nähtävästi ollut epäystävällinen sinulle, koska hän ei pidä luonteestasi, kuten Miss Scatcherd ei pidä minun luonteestani. Mutta miten tarkasti muistatkaan kaiken, mitä hän on sanonut ja tehnyt sinulle! Kuinka ihmeellisen syvän vaikutuksen hänen vääryytensä näyttää tehneen mieleesi! Minun mieleeni ei mikään kohtelu paina niin polttavia jälkiä. Etkö olisi onnellisempi, jos koettaisit unohtaa hänen ankaruutensa ja samalla ne kiihkeät tunteet, joita se sinussa herätti? Elämä on mielestäni liian lyhyt vietettäväksi vihamielisten tunteitten hautomisessa ja vääryyksien muistelemisessa. Me olemme kaikki, ja meidän täytyy olla, heikkoja ja puutteellisia tässä maailmassa, mutta minä uskon, että pian tulee aika, jolloin saamme riisua pois puutteellisuutemme kuten riisumme pois heikot ruumiimme, ja silloin synty ja alennus putoaa pois näkyvän olentomme mukana, ja jäljelle jää vain hengen kipinä, kaiken elämän ja ajatuksen näkymätön alkuaine, puhdas kuin Jumalan henki, joka puhalsi luomakuntaan elämän. Se palaa sinne, mistä se on lähtenyt, kenties se vielä yhdistyy olentoon, joka on korkeampi kuin ihminen, kenties se kulkee eri kehitys- ja kunnia-asteitten läpi ja muuttuu vihdoin

kalpeasta ihmissielusta loistavaksi enkeliksi. Sitävastoin se varmaankaan ei koskaan voi alentua ihmisestä kadotetuksi olenoksi. Ei, sitä en voi uskoa, minulla on toinen usko, jota ei kukaan ole opettanut minulle ja josta harvoin puhun, mutta siinä on iloni, siinä on turvani, sillä siitä riittää toivoa kaikkialle, se tekee iankaikkisuudesta levon ja rauhan asunnon, mahtavan kodin, eikä kauhujen ja kadotuksen kuilua. Sitäpaitsi tämä usko auttaa minua niin selvästi eroittamaan rikollisen rikoksesta, ja vaikka vihaankin jälkimäistä, voin sydämestäni antaa anteeksi edelliselle, kostonhalu ei koskaan paina mieltäni, alennus ei koskaan inhoita minua, vääryys ei masenna minua liiaksi. Minä elän levossa, kun katselen elämän loppua."

Helenan pää, joka aina oli kumarruksissa, oli painunut hiukan alemmaksi. Hänen katseestaan näin, että hän ei enää halunnut puhella kanssani, vaan mieluummin seurustella omien ajatustensa kanssa. Hänelle ei myönnetty pitkää aikaa mietiskelyyn. Eräs järjestäjistä, suuri, karkeatekoinen tyttö, kiiruhti luoksemme ja huusi paksulla Cumberlannin murteella:

"Helena Burns, jollet heti paikalla tule järjestämään laatikkoasi ja käärimään kokoon työtäsi, käsken Miss Scatcherdin katsomaan sitä?"

Helena huokasi, kun hänen unelmansa tuli keskeytetyksi, nousi viipymättä ja totteli äänetönnä järjestäjää.

Seitsemäs luku.

Ensimmäiset kolme kuukautta Lowoodissa tuntuivat ajanjaksolta, eikä se mikään kulta-aika ollut. Paljon vaikeuksia oli voitettava ennenkuin totuin uusiin sääntöihin ja outoihin tehtäviin, ja epäonnistumisen pelko uuvutti minua enemmän kuin kaikki ruumiilliset vaivat, vaikka nekään eivät olleet pikkuseikkoja.

Tammikuun, helmikuun ja osaksi maaliskuun aikana estivät syvät lumikinokset, ja niitten sulamisen jälkeen kelvottomat tiet kaiken liikkumisen puutarhamuurin ulkopuolella, paitsi kirkkomatkoja, mutta tällä rajoitetulla alueella meidän täytyi joka päivä viettää kokonainen tunti ulkoilmassa. Vaatetuksemme oli riittämätön suojaamaan purevalta pakkaselta. Meillä ei ollut päällyskenkkiä, lumi pääsi kenkiemme sisään ja sulii siellä. Meillä ei ollut käsineitä, ja kädet samoin kuin jalatkin tulivat täyteen pakkasempuremia. Muistan varsin hyvin kuinka ilkeästi kylmettyneet, turvonneet varpaani polttivat joka ilta ja kuinka vaikea niitä oli aamulla saada kenkiin. Ruoan niukkuus oli myös omiaan masentamaan mieltä. Meillä oli kasvavien lasten hyvä ruokahalu, ja ravinto, jonka saimme, olisi hädintuskin pitänyt hengissä heikkoa sairasta. Ravinnon riittämättömyydestä johtui vielä eräs epäkohta, joka suuresti rasitti nuorempia oppilaita. Sopivan tilaisuuden sattuessa koettivat nimittäin nälkiintyneet isot tytöt houkutella tai riistää pienemmiltä osan heidän annoksistaan. Monta kertaa sain jakaa kahden halullisen kesken tuon kallisarvoisen kappaleen ruskeata leipää, joka annettiin teen aikana, ja kun vielä olin luovuttanut kolmannelle puolet kahvikuppini sisällyksestä, nielaisin itse toisen puolen salaisten, nälän houkuttelemien kyynelten suolaamana.

Sunnuntait olivat ikäviä päiviä talvisaikaan. Meidän täytyi kävellä kaksi peninkulmaa Brocklebridgen kirkkoon, jossa suojelijamme saarnasi. Lähdimme matkaan viluisina, tulimme perille vielä viluisempina ja aamujumalanpalveluksen aikana melkein jäykistyimme kylmästä. Oli liian pitkä matka kotiin päivälliselle, ja jumalanpalvelusten välillä meille tarjottiin leipää ja kylmää paistia, luonnollisesti yhtä niukasti kuin tavallisilla aterioillamme.

Iltajumalanpalveluksen jälkeen palasimme heti kotiin mäkistä ja suojatonta tietä pitkin, ja pureva talvinen tuuli, joka puhalsi lumisilta kukkuloilta pohjoisessa, melkein irroitti nahan kasvoistamme.

Muistan vielä hyvin, kuinka Miss Temple keveästi ja nopein askelin, tiukasti kääriytyneenä mantteliinsa, asteli surullisen kulkueemme etupäässä rohkaisten meitä sekä sanoillaan että esimerkillään ja kehoittaen meitä kulkemaan reippaasti eteenpäin "kuin sotamiehet". Toiset opettajat, poloiset olennot, olivat yleensä liian masentuneita itse yrittääkseen rohkaista toisia.

Kuinka ikävöimmekään loimuavan takkavalkean valoa ja lämpöä, kun vihdoinkin pääsimme kotiin! Mutta ainakin pienimmiltä oli tämä ilo kielletty: koulusalin molempien tulisijojen ympärille muodostui heti kaksinkertainen rivi isoja tyttöjä, ja heidän takanaan värjöttivät pikku tytöt ryhmissä kietoen kohmettuneet käsivartensa esiliinoinhinsa.

Teenjuonnin aikana tuli pieni huojennus kaksinkertaisen leipäannoksen muodossa — kokonainen viipale puolikkaan asemasta — jonka päälle oli sivelty herkullinen, ohut voikerros. Tätä kestitystä odotimme sunnuntaista toiseen. Tavallisesti onnistuin säästämään puolet tästä harvinaisesta ateriasta itselleni, mutta toisesta puolesta minun aina täytyi luopua.

Sunnuntai-iltoina kerrottiin ulkomuistista katekismusta ja Matteuksen evankeliumin viidettä, kuudetta ja seitsemättä lukua sekä kuunneltiin pitkää saarnaa, jonka luki Miss Miller. Hän oli silloin niin väsynyt, että hän ei voinut tukahuttaa alituisia haukotuksia. Illan yksitoikkoisuutta keskeyttivät usein eräät välikohtaukset, joissa esiintyi noin puoli tusinaa pikku tyttöjä, he kun olivat nukahtaneet ja putosivat alas penkeiltään. Lääkkeeksi lykättiin heidät keskelle huonetta, jossa he saivat seisoa saarnan loppuun saakka. Väliin heidän jalkansa pettivät ja he lysähtivät maahan, mutta heidät nostettiin heti pystyyn ja he saivat, jatkaa seisomistaan järjestäjien korkeitten tuolien varassa.

En ole vielä maininnut mitään Mr. Brocklehurstin käynnistä, ja itse asiassa tämä herrasmies olikin poissa kotoansa melkein koko ensimmäisen kuukauden ajan tuloni jälkeen, viipyen kenties ystävänsä arkkidiakoonin luona. Hänen poissaolonsa oli huojennus minulle, sillä minun ei tarvinne sanoakaan, että minulla oli omat syyntä pelätä hänen tuloansa. Lopulta hän kuitenkin tuli.

Eräänä iltapäivänä (olin silloin ollut kolme viikkoa Lowwoodissa) istuessani kivitauluni ääressä ja koettaessani saada pitkää jakolaskua menemään tasan, jouduin sattumalta katsomaan ikkunaan ja ehdin vilaukselta nähdä erään olennon, joka juuri kulki ohi. Tunsin melkein vaistomaisesti tuon laiha haahmon, ja kun kahden minuutin kuluttua koko koulu, niin opettajat kuin oppilaat, nousi seisomaan *en masse*, ei minun tarvinnut edes katsoa, ketä näin kunnioitettiin. Pitkät askeleet mittasivat kouluhuonetta, ja Miss Templen vieressä, joka hänkin oli noussut, seisoi nyt sama musta pylvä, joka niin pahaa ennustaen oli rypistänyt minulle kulmiaan Gatesheadin ruokasalin matolta. Katselin nyt syrjästä tuota arkkitehtuurin ihmettä. Se oli kuin olikin Mr. Brocklehurst, puettuna kurkkuun saakka napitettuun päällystakkiin ja näyttäen pitemmältä, kaidemmalta ja järkähtämättömämmältä kuin koskaan ennen.

Minulla oli omat syyntä kauhistua tätä näkyä. Muistin vielä liiankin hyvin nuo valheelliset tiedot, jotka Mrs. Reed oli antanut hänelle luonteestani, sekä Mr. Brocklehurstin lupaukset ilmoittaa Miss Templelle ja muille opettajille luonteeni viat. Olin koko ajan pelännyt tämän lupauksen täyttymistä, olin joka päivä odottanut tulijaa, jonka tiedonannot entisyydestäni leimaisivat minut loppuiäksi pahaksi lapseksi, ja siinä hän nyt oli. Hän seisoi Miss Templen vieressä ja puhui hänelle matalalla äänellä, enkä epäillytkään, ettei hän parhailaan tekisi ilmiantoja huonosta luonteestani. Katselin Miss Templeä tuskallisen levottomasti ja odotin joka hetki, että hänen tummat silmänsä kääntyisivät minua kohti säihkyen vastenmielisyyttä ja halveksintaa. Koetin myös kuunnella, ja koska onnistuin olemaan aivan huoneen päässä, voin kuulla suurimman osan heidän keskustelustaan, ja se mitä kuulin, rauhoitti minua hetkeksi.

"Otaksun, Miss Temple, että lanka, jonka ostin Lowtonista, riittää. Arvelin, että se sopisi käytettäväksi pumpulipaitoihin ja valitsin myös sopivia neuloja. Sanokaa Miss Smithille, että unohdin parsinneulat, mutta että hän saa ensi viikolla muutamia kirjeitä. Missään tapauksessa hän älköön antako muuta kuin yhden kerralla kullekin oppilaalle, sillä jos heillä on useampia, he voivat tulla huolimattomiksi ja hukata ne. Ja sitten, Miss, toivoisin että villasukista pidettäisiin parempaa huolta! Kun viimein olin täällä, kävin kyökkipuutarhassa ja katselin vaatteita, jotka oli ripustettu kuivamaan, ja siellä oli paljon mustia sukkia hyvin huonossa tilassa. Reikien suuruudesta voin päättää, ettei niitä oltu pitkiin aikoihin hyvin parsittu." Hän pysähtyi.

"Toivomuksianne noudatetaan, sir", sanoi Miss Temple. "Sitten, Miss", jatkoi hän, "kertoo pesijätär, että muutamat tytöistä ovat saaneet kaksi puhdasta esiliinaa viikossa. Se on liian paljon. Säännöt myöntävät vain yhden."

"Luullakseni voin selittää asian, sir. Agnes ja Catherine Johnstone olivat kutsutut viime torstaina ystäviensä luo Lowtoniin teelle, ja minä annoin heille luvan panna puhtaat esiliinat eteensä." Mr. Brocklehurst nyökäytti päätään. "No, olkoon menneeksi yhden kerran, mutta älkää antako sellaista tapahtua liian usein. Eräs toinenkin asia on minua suuresti hämmästyttänyt. Tehdessäni laskuja taloudenhoitajattaren kanssa, huomasin, että kahden viime viikon kuluessa on tytöille kaksi kertaa annettu välipalaksi juustoa ja leipää. Kuinka tämä voidaan selittää? Olen tutkinut sääntöjä enkä ole niistä löytänyt 'välipala' nimistä ateriaa. Kuka on tehnyt tämän uudistuksen, ja millä oikeudella?"

"Minun täytyy vastata tästä asiasta, sir", vastasi Miss Temple. "Aamiainen oli niin huonosti valmistettu, että oppilaitten oli mahdotonta syödä mitään, ja minä en uskaltanut antaa heidän paastota päivälliseen saakka."

"Pyydän, vielä hetkinen, Miss Temple! Te tiedätte, että minun tarkoitukseni kasvattaessani näitä tyttöjä ei ole totuttaa heitä ylellisyyteen ja höltyneisiin tapoihin, vaan tehdä heidät karastuneiksi, kärsivällisiksi, itsensäkieltäväisiksi. Jos sattuisikin joku pieni pettymys ruokahalun tyydyttämisen suhteen, kuten jonkun ruokalajin pilaantuminen, ei suinkaan pitäisi tehdä tätä tapausta tehottomaksi korvaamalla menetetty mukavuus jollakin toisella, paremmalla, ja ruumista hemmottelemalla poiketa koko laitoksen päämäärästä. Ei, tätä tapausta on käytettävä oppilaitten henkiseksi rakennukseksi, heitä on opetettava kehittämään luonteensa lujutta ajallisissa kieltämyksissä. Tällaisissa tilaisuuksissa olisi

paikallaan, että ymmärtäväinen kasvattaja palauttaisi oppilaitten mieliin ensimmäisten kristittyjen kärsimykset, marttyyrien tuskat sekä itse Vapahtajamme sanat, kun hän kehoittaa opetuslapsiaan ottamaan ristinsä ja seuraamaan häntä tai varoittaa ihmisiä elämästä ainoastaan leivästä, vaan jokaisesta sanasta, joka Jumalan suusta lähtee, sekä hänen jumalallinen lohdutuksensa: 'Autuaita olette te, jotka näette nälkää ja janoa minun tähteni' Oi, Miss Temple, kun te annatte näitten lasten suuhun leipää ja juustoa palaneen vellin asemasta, ruokitte kylläkin heidän turmeltuneita ruumiitaan, mutta vähän te ajattelette, että samalla annatte heidän kuolemattomien sielujensa nähdä nälkää." Mr. Brocklehurst pysähtyi taaskin, kenties mielenliikutuksesta. Miss Temple oli katsonut maahan, kun hän ensin oli alkanut puhua, mutta nyt hän katsoi suoraan eteensä, ja hänen luonnostaan marmorinkalpeat kasvonsa näyttivät nyt myöskin kylmiltä ja jäykiltä kuin marmori. Hänen huulensa olivat suljetut niin tiiviisti, että näytti kuin olisi tarvittu kuvanveistäjän meisseliä avaamaan niitä, ja hänen otsalleen laskeutui kivikuvan ankaruus.

Sillävälin seiso Mr. Brocklehurst takan ääressä, kädet selän takana, ja katsoi majesteetillisena yli koko koulun. Äkkiä hänen silmänsä välähtivät kuin olisivat ne nähneet jotakin hyvin häikäisevää tai jotakin hyvin loukkaavaa. Hän kääntyi ja sanoi nopeammin ja kiihkeämmin kuin hänen tapansa oli:

"Miss Temple — Miss Temple, mikä — mikä on tuo tyttö, jolla on kihara tukka? Punainen tukka, Miss Temple, kihara — kihara kauttaaltaan?" Ja hänen kätensä vapisi, kun hän osoitti kepillään kauhistuksensa esinettä.

"Se on Julia Severn", vastasi Miss Temple hyvin tyvenesti.

"Julia Severn, Miss! Ja minkätähden on hänellä, tai kellään muulla, kihara tukka? Kuinka voi hän, vasten tämän huoneen kaikkia periaatteita mukautua maailman tapoihin niin avonaisesti — täällä, evankelisessa hyväntekeväisyyslaitoksessa — niin julkeasti, että hän pitää tuollaista kihararunsautta päässään?"

"Julian tukka on kihara luonnostaan", vastasi Miss Temple vieläkin tyvenempänä.

"Luonnostaan! Olkoon vain, mutta meidän ei tarvitse mukautua luontoon. Minä haluaisin, että nämä tytöt tulevat osallisiksi Armosta — miksi siis tuollainen hiusten runsaus! Olen kerta toisensa jälkeen sanonut nimenomaan toivovani, että tukka kammataan vaatimattomasti ja sileästi. Miss Temple, tuon tytön tukka täytyy kokonaan leikata pois. Lähetän tänne parturin huomenna. Näen muitakin, joilla on liian runsas tukankasvu — tuo suuri tyttö tuolla, käskekää häntä kääntymään ympäri! Käskekää koko eturiviä nousemaan ja kääntymään seinään päin."

Miss Temple painoi nenäliinan huulilleen ikäänkuin pyyhkiäkseen niiltä pois vaistomaisen hymyn, sitten hän kuitenkin antoi määräyksen, ja kun ensi rivin tytöt vihdoinkin käsittivät, mitä heiltä vaadittiin, he tottelivat. Kun nojauduin hiukan taaksepäin, saatoinkin nähdä minkälaisin irvistyksin tytöt suorittivat tämän manööverin. Vahinko vain, ettei Mr. Brocklehurst voinut nähdä heitä, silloin hän olisi ehkä aavistanut, että mitä ikänänsä hän voikin tehdä ulkopuolen muovaamiseksi, oli sisäpuoli paljon kauempana hänen vaikutuksestaan kuin mitä hän voi kuvitellakaan.

Hän tutki näitten elävien mitalien nurjaa puolta noin viisi minuuttia, sitten hän lausui päätöksensä. Sanat lankesivat kuin tuomio.

"Kaikki letit on leikattava pois." Miss Temple näytti vastustelevan. "Miss", jatkoi hän, "minä palvelen Mestaria, jonka valtakunta ei ole tästä maailmasta, minun tehtäväni on kuolettaa näissä tytöissä lihan himot ja opettaa heitä kaunistamaan itseänsä kainoudella ja siveydellä, ei palmikoiduilla hiuksilla eikä kallisarvoisilla vaatteilla. Kaikilla näillä nuorilla ihmisillä edessämme on tukka palmikoitu leteiksi, jotka itse turhuus olisi voinut tehdä. Sanon vieläkin: ne on leikattava pois, ajatelkaa, mikä ajanhukka —."

Mr. Brocklehurst ei saanut jatkaa: kolme muuta vierasta, kaikki naisia, astui huoneeseen. Heidän olisi pitänyt tulla vähän aikaisemmin ja kuulla luento pukeutumisesta, sillä he olivat kaikki loistavasti puettut silkkiin, samettiin ja turkkiin. Molemmilla nuoremmilla — kauniita kuusi- tai seitsemäntoistavuotiaita tyttöjä — oli harmaat, kamelikurjen sulilla koristetut näädannahkahatut, ja näitten kauniitten päähineitten alta näkyi runsas, vaalea, taidokkaasti käherretty tukka. Vanhemmalla naisella oli kallisarvoinen samettiviitta karpännahkaisine reunuksilleen ja käherretty ranskalaismallinen otsatukka.

Nämä naiset, jotka eivät olleet muita kuin Mrs. Brocklehurst ja hänen tyttärensä, otti Miss Temple kohteliaasti vastaan ja johdatti heidät kunniapaikoille huoneen yläpäähän. He olivat nähtävästi tulleet vaunuissa yhdessä korkea-arvoisen perheenjäsenensä kanssa ja olivat panneet toimeen perinpohjaisen tarkastuksen yläkerran huoneissa sillä aikaa kuin tämä teki laskut taloudenhoitajattaren kanssa, puhutteli pesijätärtä ja läksytti johtajatarta. Tämän jälkeen seurueen naiset tekivät erinäisiä huomautuksia ja moitteita Miss Smithille, jonka toimena oli pitää huolta liinavaatteista ja sänkyvaatteista, mutta minulla ei ollut aikaa kuunnella heidän puhettaan, sillä toiset asiat kiinnittivät

huomioni puoleensa.

Kuunnellessani Mr. Brocklehurstin ja Miss Templen keskustelua olin ryhtynyt toimenpiteisiin oman persoonallisen rauhani turvaamiseksi, ja parhaana keinona pidin kaiken huomion välttämistä. Tässä tarkoituksessa istuin mahdollisimman kaukana penkilläni, olin olevinani hyvin syventynyt jakolaskuuni ja koetin pitää tauluani niin että se peitti kasvoni. Olisin kenties onnistunutkin, ellei petollinen tauluni olisi jollakin tavalla luiskahtanut kädestäni ja pudonnut kauheasti rämisten lattiaan. Tämä tietysti veti kaikkien huomion puoleeni. Tunsin, että kaikki oli menetetty, ja kumartuessani ottamaan ylös särkyneen tauluni kappaleita kokoilin voimiani pahimpaan. Se tulikin.

"Huolimaton tyttö", sanoi Mr. Brocklehurst ja lisäsi heti: "Se on tuo uusi oppilas", ja ennenkuin ehdin vetää henkeäni: "En saa unohtaa, että minulla on sana sanottava hänestä." Sitten hyvin kovalla äänellä — kuinka kovalta se tuntuikaan minusta! — "Lapsi, joka rikkoi kivitaulun, astukoon esiin!"

Omin voimin en olisi liikahtanut, olin kokonaan jähmettynyt, mutta suuret tytöt, jotka istuivat molemmilla puolillani, nostivat minut jaloilleni ja työnsivät minut eteenpäin kauheata tuomaria kohti, ja sitten Miss Temple johti minut kauniisti aivan hänen jalkojensa eteen kuiskaten matkalla:

"Älä pelkää, Jane, minä näin, että se oli vahinko. Sinua ei rangaista siitä."

Tämä ystävällinen kuiskaus pisti tikarin tavoin sydämeeni.

"Minuutti vielä ja hän halveksii minua", ajattelin, ja silmitön raivo puhkesi mielessäni toiminimeä Reed, Brocklehurst ja Kumpp. kohtaan. Minä en ollut mikään Helena Burns.

"Tuokaa tänne tuo tuoli", sanoi Mr. Brocklehurst osoittaen hyvin korkeata tuolia, jolta järjestäjä oli juuri noussut. Käskyä toteltiin. "Nostakaa lapsi seisomaan sille!" Ja minut nostettiin tuolille — kuka sen teki, sitä en tiedä. Mielentilani ei sallinut minun huomata yksityisseikkoja. Huomasin vain, että minut oli nostettu Mr. Brocklehurstin nenän tasalle, että hän oli kyynärän päässä minusta ja että kaikki nuo purppuraiset ja hopeanharmaat silkki-, turkis- ja kameelikurjensulkapilvet levisivät alapuolellani.

Mr. Brocklehurst karisti kurkkuansa.

"Hyvät naiset", sanoi hän kääntyen perheeseensä, "Miss Temple, opettajat ja lapset, te kaikki näette tämän tytön."

Tietysti he näkivät, sillä tunsin, että heidän silmänsä olivat polttolasien tavoin suunnatut kuumeisia kasvojani kohti.

"Te näette, että hän on vielä nuori, te huomaatte, että hänellä on lapsuudelle ominainen koko ja muoto. Jumala on armossaan antanut hänelle saman haahmon kuin meille kaikille, eikä mikään ulkonainen merkki erota häntä muista. Kuka voisi uskoa, että Vihollinen jo on ottanut hänet palvelijakseen ja välikappaleekseen? Mieltäni pahoittaa sanoa tämä, mutta niin on kuitenkin laita."

Hiljaisuus. Lamautuneet hermoni alkoivat jälleen toimia. Tunsin, että arpa oli nyt heitetty, Rubiconin yli kuljettu, ja että taistelu, jota ei enää voitu välttää, oli nyt kestettävä.

"Rakkaat lapseni", jatkoi tuo musta marmoripylväs paatoksellisesti, "tämä tilaisuus on hyvin surullinen, sillä velvollisuuteni on ilmoittaa teille, että tuo tyttö, joka voisi olla Jumalan pieni karitsa, onkin kadonnut lammasta. Hän ei kuulu oikeaan lammashuoneeseen, vaan on toisesta laumasta. Teidän täytyy varoa häntä, teidän täytyy kauhistua hänen esimerkkiänsä ja, jos tarpeellista, välttää hänen seuraansa, sulkea hänet pois leikeistänne ja tuttavallisista keskusteluistanne. Opettajat, teidän tulee valvoa häntä, pitää silmällä hänen liikkeitään, punnita tarkoin hänen sanansa ja tekonsa, kurittaa hänen ruumistaan ja pelastaa hänen sielunsa — jos pelastus vielä on mahdollinen, sillä (kieleni ei tahdo totella, kun sanon tämän) tämä tyttö, tämä lapsi, joka on syntynyt kristityssä maassa, mutta on pahempi kuin moni pakanalapsi, joka rukoilee Bramaa ja polvistuu Juggernautin edessä, tämä tyttö on — valehtelija!"

Seurasi kymmenen minuutin hiljaisuus. Olin jo täydellisesti tointunut ja voin huomata, että kaikki naispuoliset Brocklehurstit vetivät nenäliinansa taskustaan ja alkoivat pyyhkiä lorgnettejaan. Vanhin heistä huojutti ruumistaan edestakaisin ja nuoret kuiskailivat: "Kauheata!"

Mr. Brocklehurst jatkoi:

"Tämän olen kuullut hänen hyväntekijältään, hurskaalta ja armeliaalta rouvalta, joka otti tämän orpolapsen luokseen, kasvatti hänet omana tyttärenään, ja jonka hyvyden ja jalomielisyyden tämä onneton tyttö maksoi niin mustalla kiittämättömyydellä, että oivallinen suojelija oli vihdoinkin pakoitettu eroittamaan hänet omien lastensa joukosta, jottei hänen huono esimerkkinsä tartuttaisi heidän puhtaita sielujaan. Hän on lähettänyt tytön tänne parannettavaksi, kuten muinoin juutalaiset lähettivät sairaansa

Betesdan sekoitetulle lammikolle. Opettajatar, johtajat, minä pyydän teitä varomaan, ettei vesi hänen ympärillään tahraantuisi." Tämän ylevän päätöksen jälkeen Mr. Brocklehurst pani päällystakkinsa ylimmäkin napin kiinni, sanoi jotakin puoliääneen perheelleen, joka nousi, kumarsi Miss Templelle, ja purjehti ylhäisen seurueensa kanssa pois huoneesta. Vielä ovella tuomarini kääntyi.

"Antakaa hänen seisoa vielä puoli tuntia tuolilla, älkääkään salliko kenenkään puhutella häntä tänä päivänä!" Siinä minä siis seisoin korotetussa asemassani, minä, joka olin sanonut kuolevani häpeästä, jos minun pitäisi omilla jaloillani seisoa keskellä huonetta, ja nyt olin asetettu korkealle häpeäpaaluun kaikkien nähtäväksi. Ei mikään kieli voi kuvata tunteitani, mutta juuri kun ne alkoivat nousta kiehumapisteeseensä, tukahuttivat hengitykseni ja pusersivat kurkkuani, kulki eräs tyttö ohitseni ja katsoi minuun. Mikä omituinen valo loisti hänen silmistään! Minkä oudon tunteen tuo valonsäde herätti minussa! Kuinka tuo uusi tunne nostatti minua! Oli kuin olisi marttyyri, sankari kulkenut orjan tai uhrin ohitse ja jakanut hänelle osan voimastaan. Hallitsin tunteitteni nousevan kuohun, nostin pääni pystyyn ja seisoin lujemmin tuolillani. Helena Burns kävi kysymässä jotakin hyvin vähäpätöistä asiaa Miss Smithiltä, sai toreja kysymyksensä joutavuuden tähden, palasi paikalleen ja hymyili minulle kulkiessaan ohitseni. Mikä hymyily! Muistan sen vieläkin ja tiedän, että se lähti hienosta, todella rohkeasta sielusta, se valaisi hänen säännölliset piirteensä, hänen läpikuultavat kasvonsa ja syvät, harmaat silmänsä kuin heijastus enkelin kasvoista. Ja kuitenkin oli Helena Burns'kin tällä hetkellä varustettu "epäsiistin" polttomerkillä. Tuskin tunti sitten olin kuullut Miss Scatcherdin tuomitsevan hänet vesi- ja leipäpäivälliselle seuraavana päivänä, hän kun oli tahrinut erään ompelumallin piirtäessään sen itselleen. Niin puutteellinen on inhimillinen luonto! Kirkkaimmallakin taivaankappaleella on pilkkunsa, mutta Miss Scatcherdin ja hänen kaltaistensa silmät näkevät vain nämä vähäpätöiset puutteet ja ovat sokeat tähden koko loistolle.

Kahdeksas luku.

Ennenkuin puoli tuntia vielä oli kulunutkaan, löi kello viisi, kouluhuone tyhjени ja kaikki menivät ruokasaliin teelle. Uskalsin vihdoinkin laskeutua alas. Oli jo hämärä. Vetäydyin erääseen nurkkaan ja istahdin lattialle. Tuo tenho, joka oli niin kauan pitänyt minua pystyssä, alkoi hälvetä, vastavaikutus pääsi voitolle, ja niin voimakas oli tuska, joka valtasi minut, että kaaduinkin pitkäkseni ja painoin kasvoni lattiaan. Nyt itkin, Helena Burns ei ollut luonani, mikään ei pitänyt minua pystyssä, heittäydyin kokonaan tuskani valtaan, ja kyyneleeni valuivat virtanaan. Olin aikonut olla niin hyvä, saada niin paljon aikaa Lowoodissa, saada niin paljon ystäviä, ansaita arvonantoa ja rakkautta toisten puolelta. Olin edistynytkin jo huomattavasti. Samana aamuna olin päässyt luokkani ylimmälle sijalle, Miss Miller oli kiittänyt minua lämpimästi, Miss Temple oli hymyillyt hyväksyvästi, olipa luvannut opettaa minulle piirustustakin ja antaa minun ruveta lukemaan ranskaa, jos vielä kaksi kuukautta eteenpäin menestyisin yhtä hyvin. Toverini olivat kohdelleet minua hyvin, ikäiseni olivat pitäneet minua vertaisenaan, kukaan ei ollut vieronut minua — ja nyt makasin tässä taaskin muserrettuna ja poljettuna, ja voisinko koskaan nousta?

"En koskaan", ajattelin ja toivoin palavasti kuolemaa. Purkaessani tämän toiveen katkonaisiin nyyhkytyksiin kuulin läheneviä askeleita. Hypähdin pystyyn. Helena Burns oli taaskin lähelläni, sammuvan tulen valossa näin hänen tulevan läpi pitkän, tyhjän huoneen, kädessään kahvikuppi ja leipää minua varten.

"Kas niin, syö hiukkasen", sanoi hän, mutta minä työnsin sekä leivän että kahvin pois, sillä en luullut voivani niellä ainoatakaan pisaraa tahi murusta. Helena katseli minua, luultavasti hämmästyneenä. En voinut vieläkään hillitä kiihtymystäni, vaikka kovasti koetinkin, vaan itkin ääneen. Helena istahti lattialle viereeni, kietoi käsivartensa polviensa ympäri, painoi päänsä niitä vasten ja istui hyvän aikaa tässä asennossa äänetönnä kuin intiaani. Minä puhuin ensimmäiseksi:

"Helena, kuinka voit olla tytön kanssa, jota kaikki luulevat valehtelijaksi?"

"Kaikki, Jane? Vain kahdeksankymmentä ihmistä on kuullut sinua sanottavan siksi, ja maailmassa on satoja miljoonia."

"Mutta mitä tekemistä minulla on noitten miljoonien kanssa? Ne kahdeksankymmentä, jotka tunnen, halveksivat minua."

"Jane, sinä erehdyt, luultavasti ei kukaan koko koulussa halveksi tai vihaa sinua, päinvastoin monet säälivät sinua, siitä olen varma."

"Kuinka he voivat sääliä minua sen jälkeen mitä Mr. Brocklehurst sanoi?"

"Mr. Brocklehurst ei ole mikään jumala, hän ei ole edes suuri eikä ihailtu mies. Hänestä pidetään hyvin vähän täällä, sillä hän ei ole koskaan tehnyt mitään saavuttaakseen rakkautemme. Jos hän olisi kohdellut sinua erityisenä suosikkinaan, olisit luultavasti saanut vihollisia, salaisia tai julkisia, joka puolella ympärilläsi, mutta nyt osoittaisivat monet sinulle myötätuntoa, jos uskaltaisivat. Ehkä opettajat ja oppilaat tulevat kohtelemaan sinua kylmästi päivän tai pari, mutta he salaavat ystävälliset tunteensa sydämiinsä, ja jos edelleen käyttäytyvät hyvin, ilmaantuvat nämä tunteet ennen pitkää sitä selvemmin mitä enemmän ne nyt ovat salassa. Sitäpaitsi, Jane —". Hän pysähtyi.

"Mitä, Helena?" sanoin ja pistin käteni hänen käteensä. Hän hieroi sormiani lämmittääkseen niitä ja jatkoi:

"Jos koko maailma vihaisikin sinua ja uskoisi, että olet paha, mutta omatuntosi vapauttaisi sinut kaikista syytöksistä, et olisi ilman ystäviä."

"En, tiedän, että voisin ajatella hyvää itsestäni, mutta se ei riitä. Jos kukaan ei pidä minusta, tahtoisin mieluummin kuolla kuin elää — minä en kestä yksinäisyyttä ja vihaa, Helena. Katsos Helena, saadakseni rakkautta ja myötätuntoa sinulta, tai Miss Templeltä, tai keneltä tahansa, josta todella pidän, antaisin mielelläni katkaista käsivarteni, jos siitä olisi apua, tai antaisin härän puskea minua tai seisaisin pillastuneen hevosen takana ja antaisin sen painaa kavionsa rintaani. —"

"Lopeta jo, Jane, sinä luulet liikoja ihmisten rakkaudesta, sinä olet liian kiihkeä. Jumala, joka on luonut ruumiisi ja antanut sille elämän, on antanut sinulle muitakin auttajia kuin itsesi tai olentoja, jotka ovat yhtä heikkoja kuin sinä itse. Paitsi näkyvää maailmaa ja ihmisten heimoa on olemassa näkymätön maailma ja henkien valtakunta. Se maailma on ympärillämme, sillä se on kaikkialla, ja henkien tehtävänä on valvoa ja varjella meitä, ja jos menehdymme tuskaan ja häpeään, jos kohtaamme joka puolella vain vihaa ja halveksintaa, näkevät enkelit tuskamme ja tuntevat viattomuutemme, jos olemme viattomia — ja minä tiedän, että sinä olet viaton ja että tuo syytös, jonka pöyhkeä Mr. Brocklehurst niin raukkamaisesti on lainannut suoraan Mrs. Reediltä, on väärä, sillä luen vain rehellisyyttä sinun tulisista silmistäsi ja kirkkaalta otsaltasi — ja Jumala odottaa vain sielun eroamista ruumiista antaakseen meille täyden korvauksen. Miksi antaisimme koskaan tuskalle valtaa, kun elämä on niin lyhyt ja kuolema niin varma ovi onneen — autuuteen?"

Minä olin ääneti. Helena oli tyyntynyt minut, mutta hänen antamassaan rauhassa oli jotakin sanomattoman surullista. Hänen puhuessaan tunsin tuskaa, mutta en voinut selittää, mistä se johtui, ja kun hän oli lakannut puhumasta ja hengitti tavallista nopeammin ja yskäisi lyhyeen, unohdin hetkeksi omat suruni ja tunsin epämääräistä levottomuutta hänestä. Nojasin pääni Helenan olkapäähän, kiedoin käteni hänen vyötäisilleen, hän veti minut lähemmäksi itseään, ja istuimme siinä äänettöminä. Emme olleet istuneet vielä kauan, kun joku tuli huoneeseen. Tuuli oli noussut ja ajanut pois raskaita pilviä kuun edestä, ja läheisestä ikkunasta tunkeutuva valo loisti sekä meihin että lähenevään olentoon, jonka pian tunsimme Miss Templeksi.

"Tulen tänne aikeessa löytää sinut, Jane Eyre", sanoi hän, "sinun täytyy nyt tulla huoneeseeni, ja koska Helena Burns on luonasi, voi hänkin tulla."

Me menimme. Johtajattaren ohjaamina kuljimme läpi mutkikkaitten käytävien, nousimme portaita ylös ja tulimme vihdoinkin hänen huoneeseensa, jossa iloinen, kodikas tuli leimusi. Miss Temple käski Helena Burnsiä istumaan matalalle nojatuolille tulen ääreen, itse hän istuutui toiselle samanlaiselle ja veti minut luokseen.

"Onko se nyt ohi?" kysyi hän ja katsoi kasvoihini. "Oletko itkenyt surusi loppuun?"

"Pelkään, että en koskaan voi tehdä sitä."

"Miksi niin?"

"Koska minua on väärin syytetty, ja te, Miss Temple, ja kaikki muut luulette, että minä olen paha."

"Me emme luule sinusta muuta kuin mitä itse osoitat olevasi, lapseni. Ole edelleenkin hyvä tyttö, ja me olemme sinuun tyytyväiset."

"Niinkö, Miss Temple?"

"Niin", sanoi hän ja kietoi käsivartensa ympärilleni. "Ja kerro nyt minulle, kuka on tuo rouva, jota Mr. Brocklehurst sanoi hyväntekijäksesi!"

"Mrs. Reed, enoni rouva. Enoni on kuollut ja jättänyt minut hänen hoitoonsa."

"Eikö hän sitten ottanut sinua kasvatettavakseen omasta tahdostaan?"

"Ei, Miss, hän oli pahoillaan kun hänen piti tehdä se, mutta enoni ennen kuolemaansa vaati hänet lupaamaan, että hän aina pitäisi minut luonaan. Olen usein kuullut palvelijain puhuvan tästä."

"No niin, Jane, olet ehkä kuullut, että kun rikollista syytetään, saa hän aina puhua puolustukseensa. Sinua on syytetty vilpillisyydestä, puolusta itseäsi niin hyvin kuin voit! Kerro, mitä muistat todeksi, mutta älä lisää äläkä liioittele mitään!"

Päätin syvimmällä sydämessäni olla mahdollisimman oikeudenmukainen, mahdollisimman tasapuolinen kertomuksessani. Mietittyäni muutamia minuutteja kootakseni sanottavani kerroin hänelle koko lapsuuteni surullisen tarinan. Olin nyt vapaa kiihkosta, ja kieleni oli hitaampi kuin tavallisesti käsitellessään tuota surullista aihetta. Muistin myöskin Helenan varoitukset kostonhalusta ja vuodatin kertomukseeni paljon vähemmän sappea kuin tavallisesti. Näin rajoitettuna ja yksinkertaisena kertomukseni tuntuikin uskottavammalta, ja puhuessani tunsin koko ajan, että Miss Temple uskoi minua täydellisesti.

Olin ohimennen maininnut, että Mr. Lloyd oli tullut katsomaan minua kouristuskohtaukseni jälkeen, sillä en suinkaan unhoittanut tuota minulle niin kauheata kohtausta punaisessa huoneessa, jota kertoessani kiihkoni alkoi taas herätä. Ei mikään voinut lieventää muistissani sitä rajua tuskaa, joka oli vallannut mieleni, kun Mrs. Reed sulki korvansa kiihkeiltä anteeksipyyntöiltäni ja lukitsi minut uudestaan tuohon pimeään kummitushuoneeseen.

Olin lopettanut. Miss Temple katseli minua ääneti muutamia minuutteja ja sanoi sitten:

"Tunnen Mr. Lloydin, kirjoitan hänelle, ja jos hänen vastauksensa on sopusoinnussa kertomuksesi kanssa, puhdistetaan sinut julkisesti kaikista syytöksistä. Minun silmissäni, Jane, olet nyt jo puhdas."

Hän suuteli minua ja piti minut vielä luonansa, mikä oli minulle hyvin mieluista, sillä iloitsin lapsen tavoin saadessani katsella hänen kasvojaan, pukuansa ja paria koristettansa, hänen valkeata otsaansa, kiiltäviä kiharoitansa ja tummia, säteileviä silmiänsä. Sitten hän kääntyi Helenan puoleen.

"Kuinka jaksat, Helena? Oletko yskinyt paljon tänään?"

"Ehkei juuri niin paljon kuin ennen, Miss Temple."

"Ja särky rinnassasi?"

"Se on vähän parempi."

Miss Temple nousi ja koetti hänen valtimoaan. Sitten hän palasi omalle paikalleen, ja kun hän istuutui, kuulin hänen huokaavan hiljaa. Hän mietti muutamia minuutteja, nousi sitten ja sanoi iloisesti:

"Mutta te kaksihan olette vieraitani tänä iltana, ja minun täytyy kohdella teitä vierainani." Hän soitti kelloa.

"Barbara", sanoi hän palvelustyttöille, joka tuli katsomaan, "minä en ole vielä juonut teetä, tuokaa tarjotin sisään ja pankaa kupit näitä nuoria neitejäkin varten."

Tarjotin tuotiin pian. Kuinka kauniilta näyttivätkään silmissäni nuo kiinalaiset kupit ja kiiltävä teekannu, jotka asetettiin pienelle pyöreälle pöydälle tulen ääressä. Kuinka suloinen olikaan tuon höyryävän juoman tuoksu, kuinka mainiolta näyttikään leipä! Pettymyksekseni huomasin kuitenkin heti — aloin jo tuntea nälkää — että annos oli hyvin pieni. Miss Temple huomasi sen myös.

"Barbara", sanoi hän, "ettekö voi tuoda vähän enemmän leipää ja voita? Tässä ei ole kylliksi kolmelle."

Barbara poistui. Hän palasi pian.

"Mrs. Harden sanoo lähettäneensä tavallisen annoksen."

Mainittakoon tässä, että Mrs. Harden oli taloudenhoitajatar, Mr. Brocklehurstin mielen mukainen nainen, joka näytti olevan tehty raudasta ja kalanluista.

"Hyvä, hyvä", sanoi Miss Temple, "silloin kai meidän täytyy antaa sen riittää." Mutta kun tyttö oli poistunut, jatkoi hän hymyillen: "Onneksi kykenen korvaamaan puutteet tällä kertaa."

Kutsuttuaan Helenan ja minut pöydän luo ja asetettuaan kumpaisenkin eteen kupin teetä sekä herkullisen, mutta pienen leipäpalan, hän nousi, avasi erään laatikon ja otti sieltä pienen paketin, josta ilmestyi nähtäväksemme suurehko anisleipä.

"Aioin antaa teille molemmille kappaleen tästä mukaanne vietäväksi," sanoi hän, "mutta koska

kaakkua on niin vähän, täytyy teidän saada se nyt." Ja hän leikkasi leivästä paksuja viipaleita.

Sinä iltana juhlimme kuin jos olisimme saaneet nektaria ja ambrosiaa, eikä suinkaan vähin ilomme ollut emäntämme tyytyväinen hymyily, kun hän näki meidän kerrankin tyydyttävän ruokahalumme hänen herkullisilla ja runsailla antimillaan. Kun tee oli juotu ja tarjotin työnnetty syrjään, hän taaskin kutsui meitä istumaan tulen ääreen, ja nyt alkoi hänen ja Helenan välillä keskustelu, jonka kuuleminen oli todellinen onni minulle.

Miss Templen koko olemuksessa oli aina jotakin tyventä ja kirkasta, hänen käytöksensä oli arvokas, hänen puhetapansa hienostunutta ja hillittyä, ja tämä kaikki esti keskustelua koskaan eksymästä harhateille ja tulemasta liian kiihkeäksi ja kovaääniseksi. Kun katseli ja kuunteli häntä, tunsin iloa ja mielihyvää, mutta tätä tunnetta hillitsi aina pelonsekainen kunnioitus. Sellaiset olivat tunteeni nytkin Miss Templen suhteen — Helena Burns sitävastoin yllätti minut kokonaan.

Virkistävä ateria, loistava tuli, rakastetun opettajan läheisyys ja ystävällisyys, tai kenties, enemmän kuin kaikki tämä, jokin seikka hänen omassa mielessään oli kutsunut esiin kaiken hänen voimansa. Se heräsi, se syttyi, se hehkui hänen heleän punaisilla poskillaan, jotka tähän saakka olin nähnyt vain kalpeina ja verettöminä, se loisti hänen kosteissa, kirkkaissa silmissään, jotka äkkiä olivat saavuttaneet vielä ihmeellisemmän kauneuden kuin Miss Templen silmät, kauneuden, joka ei johtunut väristä, pitkistä ripsistä eikä hienoista kulmakarvoista, vaan ilmeestä, vilkkaudesta, loistosta. Voi todellakin sanoa, että hänen sielunsa oli hänen huulillaan, sillä hänen puheensa virtasi, en tiedä mistä lähteestä. Voiko todellakin neljätoistavuotiaan tytön sydän olla kyllin laaja, kyllin voimakas sulkeakseen sisäänsä puhtaan, innostuneen kaunopuheisuuden lähteet? Sillä sellaiselta tuntui Helenan puhe tuona minulle muistettavana iltana, hänen henkensä näytti koettavan elää lyhyessä ajassa yhtä paljon kuin monet elävät pitkinä vuosikymmeninä.

He keskustelivat asioista, joista minä en ollut koskaan kuullut mitään, menneistä ajoista ja kansoista, kaukaisista maista, luonnon salaisuuksista, jotka oli keksitty tai joita aavistettiin, he puhuivat kirjoista — miten paljon he olivat lukeneet! Mitä tietoaarteita he omistivatkaan! Ranskalaiset nimet ja ranskalaiset kirjailijat tuntuivat aivan tutuilta heille, mutta ihmettelyni kohosi huippuunsa, kun Miss Temple kysyi, oliko Helenalla joskus aikaa palauttaa muistiinsa latinaa, jota hänen isänsä oli opettanut hänelle. Ja hän otti hyllyltä erään kirjan ja pyysi Helenaa lukemaan ja jäsentämään sivun Virgiliusta. Helena totteli, ja minun kunnioitukseni kasvoi rivi riviltä. Hän oli hädin tuskin lopettanut, kun kellonsoitto ilmoitti levollemeno-ajan olevan käsissä. Viivytystä ei sallittu, Miss Temple syleili meitä molempia ja sanoi:

"Jumala siunatkoon teitä, lapseni!"

Helena hän pidätti syleilyssään vähän kauemmin kuin minua ja päästi hänet menemään vastenmielisemmin. Helena hänen katseensa seurasi ovelta, häntä tarkoitti tuo surullinen huokaus, joka toistamiseen kohosi hänen rinnastaan, hänen tähtensä Miss Temple pyyhki kyneleeseen poskeltaan.

Tullessamme makuuhuoneeseen kuulimme Miss Scatcherdin äänen, hän tarkasti laatikoita ja oli juuri vetänyt esiin Helena Burns'in laatikon, ja kun tulimme sisään, otti hän Helenan vastaan ankarin moittein ja sanoi, että hän seuraavana päivänä saisi rangaistuksen huolimattomuudestaan.

"Tavarani olivatkin kauheassa siivossa", kuiskasi Helena minulle.

"Aioin kyllä järjestää ne, mutta unohdin."

Seuraavana päivänä Miss Scatcherd kirjoitti suurin kirjaimin sanan "Hutilus" pahvipalaselälle ja satoi sen kuin amuletin Helenan kauniin, lempeän, älykkään otsan yli. Helena kantoi sitä kärsivällisenä, suuttumatta iltaan saakka, pitäen sitä ansaittuna rangaistuksena. Kun Miss Scatcherd poistui ilta tuntien jälkeen, syöksyin Helenan luo, revin sen irti ja heitin tuleen. Raivo, johon hän oli kykenemätön, oli polttanut mieltäni koko päivän, ja kuumat kyneleet olivat lakkaamatta huuhtoneet poskiani, sillä hänen surullisen alistumisensa näkeminen ahdisti sydäntäni sanomattomasti.

Noin viikko yllä kerrottujen tapahtumien jälkeen sai Miss Temple vastauksen kirjeeseensä Mr. Lloydilta, ja nähtävästi hänen kirjeensä vahvisti minun kertomustani. Miss Temple kutsui silloin koko koulun koolle ja ilmoitti, että oli tehty tiedusteluja Jane Eyreä vastaan tehtyjen syytösten johdosta, ja että hän suureksi ilokseen voi julistaa minut kokonaan vapaaksi niistä. Opettajat puristivat kättäni ja suutelivat minua, ja mielihyvän hyminä kuului kautta tyttöriivien.

Kun tuo raskas paino nyt oli nostettu päältäni, kävin työhön käsiksi kaikin voimin. Olin päättänyt murtaa tieni läpi kaikkien vastuksien. Tein lujasti työtä, ja tulokset palkitsivatkin ponnistukseni. Muistini, joka ei luonnostaan ollut vahva, harjaantui, älyni kehittyi työssä. Muutamien viikkojen kuluttua minut muutettiin ylemmälle luokalle, eikä kulunut täyteen kahtakaan kuukautta, kun sain ruveta oppimaan ranskaa ja piirustusta. Jo samana päivänä opin être-verbin kaksi ensimmäistä

aikamuotoa ja piirustin ensimmäisen taloni (jonka seinät vinoudessa voivat kilpailla Pisan kaltevan tornin kanssa). Sinä iltana sängyssä en muistanut valmistaa tuota kuviteltua illallista — kuumia, paistettuja perunoita, valkoista leipää ja iltamaitoa — jolla tavallisesti huvitin nälän rasittamaa mieltäni. Sen sijaan näin joka seinällä pimeässä ihmeen kauniita tauluja, kaikki minun tekemiäni, taloja ja puita, jyliä kallioita ja raunioita, karjalaumojia, koreita perhosia, jotka liitelivät ruusunpuppujen ympärillä, lintuja, jotka nokkivat kypsiä kirsikoita, ja ihmeellisiä, nuorista muratinlehvistä punottuja linnunpesiä helmenharmaine munineen. Pohdin myös mielessäni, kykenisinkö todellakin joskus sujuvasti kääntämään erästä pientä ranskalaista kertomuskirjaa, jonka Madame Pierrot oli sinä päivänä näyttänyt minulle, mutta en ollut vielä ratkaissut tätä kysymystä, kun jo nukuin makeasti.

Hyvin on viisas Salomo sanonut: "Parempi on ateria kaalia rakkaudessa kuin syötetty härkä vihassa."

Nyt en olisi vaihtanut Lowoodia kaikkine puutteineen Gatesheadin ylellisyyteen.

Yhdeksäs luku.

Mutta puutteet ja vaivatkin vähenivät ajan pitkään. Kevät läheni, poissa oli talvi pakkasineen, kinoksineen ja purevine tuulineen. Jalka parkani, jotka olivat tulehtuneet ja turvonneet melkein pilalle tammikuun pakkasilla, alkoivat parantua, kun huhtikuun lauhkeat tuulet puhalsivat, öitten ja aamujen ilma ei enää, kuten ennen, hyydyttänyt verta suonissamme, ja nyt voimme hyvin kestää puutarhassa vietettävän leikkitunnin, alkoipa se jo tuntua hauskalta, varsinkin aurinkoisina päivinä. Ruskeat kukkamaat peittyivät hennolla, vihreällä ruoholla, se tuli päivä päivältä voimakkaammaksi, olisi voinut luulla, että toivon hengetär liiteli joka yö sen yli ja jätti joka aamu lähtiessään kirkkaamat jäljet. Kuivien lehtien välistä pilkisteli lumikelloja, krokuksia, heleän punaisia esikoita ja kultasilmäisiä orvokeita. Torstai-iltapäivisin, jolloin olimme vapaat, teimme nyt pitkiä kävelyretkiä ja näimme vielä suloisempia kukkia puhkeavan pitkin tienvarsia ja pensasaitojen reunoja.

Huomasin myöskin, että eräs suuri hauskuus odotti minua puutarhan korkean, teräväreunaisen muuriaidan takana. Tämä hauskuus oli kaunis näköala: jyliät vuoret, jotka sulki sisään suuren, vihreän ja varjoisan laakson, ja vallaton, tulvehtiva puro vaahtoavine pyörteineen ja tummine kallioineen. Kuinka erilaiselta olikaan tämä maisema näyttänyt, kun viimeksi olin sen nähnyt talven lyijynharmaan taivaan alla, jäätyneenä, lumipeitteisenä, hyisen sumun leijaillessa yli kukkui öitten ja puron. Puro itse oli silloin virta, kuohuva ja hillitön, joka repi puita maasta ja jonka pauhu kuului kauas yli rankkasateen ja rajuilman kohinan, ja metsä sen rannoilla oli silloin vain kuin rivi luurankoja.

Huhtikuu vaihtui toukokuuksi — se oli kirkas, lauhkea toukokuu, täynnä auringonpaistetta, sinitaivasta ja leppoisia etelä- ja länsituulia. Kasvullisuus edistyi nopeasti, Lowoodin kaikki rikkaudet pääsivät valloilleen, se oli vihreä ja kukkia täynnä, sen suuret, paljaat jalavat, saarnit ja tammet heräsivät uuteen elämään, metsien kätköihin puhkesi kukkia, onkalot peittyivät lukemattomilla erivärisillä sammallajeilla, joitten tummaa taustaa vastaan heloittivat kalpeat, kullankeltaiset kevätesikot kuin satumainen auringonpaiste. Tästä kaikesta nautin täysin siemauksin, vapaana, huolettona ja melkein aina yksin, mutta tällä minulle niin oudolla vapaudella oli omat syynsä, joista nyt on kerrottava.

Enkö ole kuvannut hauskaa ja asuinpaikaksi sopivaa seutua kertoessani Lowoodin metsistä, kukkuloista ja vuoripuroista? Hauska se epäilemättä olikin — toinen kysymys oli, oliko se terveellinen.

Tuo metsäinen laakso, jossa Lowood sijaitsi, oli oikea sumujen ja sumujen aiheuttamien tautien pesäpaikka. Kevään mukana heräsivät nämäkin, kavala lavantauti hiipi orpokotiin, valtasi sen täpötäydet koulusalit ja makuuhuoneet, ja jo ennen toukokuun alkua se oli muuttanut koulun sairashuoneeksi.

Niukka ravinto ja pitkälliset vilustumiset olivat jo ennakolta heikentäneet oppilaitten vastustuskykyä. Niinpä sairastuikin neljäkymmentäviisi kahdeksastakymmenestä. Opetus keskeytettiin, säännöt höltyivät. Niille harvoille, jotka vielä olivat terveinä, myönnettiin melkein rajaton vapaus, sillä lääkäri piti oleskelua raittiissa ilmassa parhaana varokeinona tartuntaa vastaan, ja toisaalta ei kellään ollut aikaa pitää heitä silmällä ja rajoittaa heidän vapauttaan. Miss Temple oli kiinnittänyt kaiken huomionsa sairaisiin, hän eli sairashuoneissa, joita hän ei koskaan jättänyt, paitsi joskus yöllä saadakseen levätä pari tuntia. Opettajilla oli täysi työ tehdessään matkavalmistuksia ja laittaessaan niiden tyttöjen tavaroita kuntoon, jotka olivat siinä onnellisessa asemassa, että heidän ystävänsä tai sukulaisensa kykenivät tai olivat halukkaat ottamaan heidät pois tuosta tartunnan pesästä. Monet, jotka jo olivat saaneet tartunnan, pääsivät kotiin kuolemaan, muutamia kuoli koulussa, ja heidät haudattiin hiljaisesti ja nopeasti, koska taudin luonto kielsi kaiken viivyttelämisen.

Sillä aikaa kun tauti oli asettunut vakinaiseksi asukkaaksi Lowoodiin, kun kuolemasta oli tullut tavallinen vieras talossa, kun tuska ja pelko vallitsi sen seinien sisäpuolella ja sairashuone-ilma löyhkäsi vastaan sen huoneista ja käytävistä, sillä aikaa loisti ulkona toukokuun aurinko pilvettömältä taivaalta yli jyrkkien kukkuloitten ja kauniitten metsien. Puutarha oli täynnä väriloistoa, salkoruusut olivat kasvaneet melkein puunkorkuisiksi, liljat olivat auenneet, tulpaanit ja ruusut kukkivat, penkkien reunoja koristivat iloiset pienet neilikat ja karmosiininpunaiset tuhatkaunot, orjantappurat levittivät aamuin illoin mauste- ja omenatuoksuansa — ja kaikki nämä hyvätuoksuiset aarteet olivat hyödyttömiä suurelle osalle Lowoodin asukkaita, paitsi silloin tällöin, kun niitä poimittiin pieni vihkonen arkkuun pantavaksi.

Mutta minä ja muut jotka vielä olivat terveinä, me nautimme täysin siemauksin luonnon ja vuodenajan kauneudesta, saimme samoilla metsässä aamusta iltaan saakka kuin mustalaiset, saimme tehdä, mitä halusimme, mennä, minne tahdoimme, ja kaiken lisäksi elimme paljon herkullisemmin kuin ennen. Mr. Brocklehurst ja hänen perheensä eivät nyt koskaan lähestyneet Lowoodia, talusasioita ei tarkastettu, äreä taloudenhoitajatar oli tartuntaa peläten paennut, ja hänen seuraajansa, joka sitä ennen oli palvellut Lowtonin sairashuoneessa, oli tottumaton talon tapoihin ja verrattain runsaskätinen. Sitäpaitsi oli nyt vähemmän elätettäviä, sairaat söivät vähän, vellilautasemme aamiaisella olivat täysinäisemmät, ja kun ei ollut aikaa valmistaa kunnollista päivällistä, mikä usein tapahtui, antoi hän meille suuren kimpaleen kylmää piirakkaa tai paksun viipaleen leipää ja juustoa, ja nämä me kuljetimme metsään, etsimme kukin mieleisen paikan ja elimme herroiksi.

Minun lempipaikkani oli tasainen, leveä kivi, joka kohosi valkeana ja kuivana keskeltä puroa ja jonka luo päästiin vain kahlaamalla veden yli — teko, jonka suoritin avojaloin. Kivi oli juuri kyllin iso mukavaksi istumapaikaksi minulle ja eräälle toiselle tytölle, joka siihen aikaan oli valittu ystäväni — eräs Mary Ann Wilson, ovela, eloisa ihmisenalku, jonka seura miellytti minua, osaksi, koska hän oli sukkela ja älykäs, osaksi, koska hänen kanssaan saatoin olla aivan mieleni mukaan. Hän oli muutamia vuosia vanhempi kuin minä, tunsu maailmaa enemmän kuin minä ja osasi kertoa minulle paljon asioita, joita mielelläni kuuntelin saaden siten tyydyttää uteliaisuuttani. Hän oli myös täysin suvaitsevainen vikojani kohtaan eikä koskaan hillinnyt sanojani. Hänellä oli taipumuksia kertomiseen, minulla kuuntelemiseen, häntä huvitti opettaminen, minua kyseleminen, ja niin tulimme mainiosti toimeen toistemme kanssa ja saimme paljon huvia, joskaan ei kenties yhtä paljon hyötyä, keskinäisestä seurustelustamme.

Ja missä oli tällävälä Helena Burns? Miksi en viettänyt näitä suloisia vapauden päiviä hänen kanssaan? Olinko unohtanut hänet, vai olinko kyllin viheliäinen väsyäkseni hänen puhtaaseen ystävyyteensä? Ehdottomasti oli mainitsemani Mary Ann Wilson hyvän joukon alempana ensimmäistä ystävääni, hän osasi kertoa vain hupaisia juttuja ja joutavia asioita, jotka minua hetkellisesti huvittivat, kun taas Helena Burnsilla, ellen erehdy, oli taito herättää siinä, jolla oli onni olla hänen ystävänsä, harrastusta korkeampiin asioihin.

Se oli totta, lukija, ja minä tiesin ja tunsin kaiken tämän, ja vaikka olenkin puutteellinen olento, jolla on paljon vikoja ja vähän hyviä puolia, en koskaan kyllästynyt Helena Burnsiin enkä lakannut tuntemasta häntä kohtaan kiintymystä, joka oli yhtä luja, yhtä hellä, yhtä kunnioittava kuin kaikki myöhemmät ystävyysuhteena. Kuinka voinkaan tehdä toisin, kun Helena aina ja kaikissa olosuhteissa osoitti minua kohtaan tasaista, kiinteätä ystävyyttä, jota ei huono tuuli eikä suuttumus koskaan häirinnyt! Mutta Helena oli nyt sairas. Jo muutama viikko sitten oli hän siirretty näkyvistäni johonkin yläkerran huoneeseen, en tietänyt mihin. Minulle oli sanottu, että hän ei ollut talon sairaalaosastossa lavantauti-sairaitten joukossa, sillä häntä vaivasi keuhkotauti eikä lavantauti. Minä tietämättömyydessäni ymmärsin keuhkotaudilla jotakin hyvin lievää, jonka hyvä hoito ja aika varmaan parantaisivat.

Tätä luuloani vahvisti se seikka, että kerran tai pari, hyvin lämpiminä ja aurinkoisina iltapäivinä, näin hänen laskeutuvan portaita Miss Templen kanssa ja menevän puutarhaan. Minun ei silloin sallittu mennä puhelemaan hänen kanssaan, mutta näin hänet koulusalin ikkunasta, joskin epäselvästi, sillä hän oli kiedottu lukemattomiin huiveihin ja istui etäämpänä parvekkeen suojassa.

Eräänä iltana kesäkuun alussa olin viipynyt hyvin myöhälle metsässä Mary Annin kanssa. Olimme tapamme mukaan eronneet toisista ja kulkeneet kauas, niin kauas, että olimme eksyneet tieltä ja olimme pakotetut kysymään sitä yksinäisestä tuvasta, missä asui mies ja vaimo, jotka paimensivat puolivillää sikalaumaansa metsässä. Kun tulimme takaisin, oli kuu jo noussut, ja puutarhan portin edessä seisoi ponihevonen, jonka tunsimme tohtorin hevoseksi. Mary Ann huomautti, että arvatenkin joku oli hyvin sairas, koska Mr. Bates oli noudettu näin myöhään illalla. Hän meni sisään, ja minä viivyin vielä hetkisen ulkona istuttaakseni puutarhaani kourallisen taimia, jotka olin kaivanut ylös metsästä ja joitten pelkäsin kuihtuvan, jos jättäisin ne seuraavaan päivään. Tämänkin jälkeen viivyin vielä hetkisen; kukat tuoksuivat niin voimakkaasti ja suloisesti kasteen langetessa, iltana oli ihana, kirkas ja lauha, vielä hehkuva läntinen taivas lupasi huomiseksi uuden kauniin päivän, ja itäisellä taivaalla nousi kuu

majesteetillisena. Huomasin kaiken tämän ja iloitsin siitä niinkuin lapsi voi iloita, kun eräs aivan uusi ajatus nousi mieleeni:

"Kuinka ikävää olisikaan maata sairaana ja pelätä kuolemaa! Maailma on ihana — olisi kauheata tulla kutsutuksi pois ja joutua ties minne."

Ja silloin tein ensimmäiset vakavat ponnistukset ymmärtääkseni sen, mitä minulle oli opetettu helvetistä ja taivaasta, ensi kerran pysähdyin ja jouduin hämmennyksiin, ensi kerran, katsellessani taakseni ja eteeni, näin joka puolella mittaamattoman syvyyden — tunsin yhden ainoan kiinteän kohdan, se oli nykyhetki, kaikki muu oli muodottomia pilviä ja pohjatonta tyhjyyttä. Ja minua vapautti ajatus, että voisin kadottaa tuon kiinteän kohdan ja pudota kaaokseen. Miettiessäni tätä uutta ajatusta kuulin oven aukeavan, Mr. Bates meni ulos, ja eräs hoitajista seurasi häntä. Kun tohtori oli noussut hevosensa selkään ja lähtenyt, sulki hoitaja juuri oven, mutta minä juoksin hänen jälkeensä.

"Kuinka Helena Burns jaksaa?"

"Hyvin huonosti", oli vastaus.

"Häntäkö Mr. Bates on tullut katsomaan?"

"Niin."

"Ja mitä hän sanoo?"

"Hän sanoo, että Helena ei ole täällä kauan."

Jos eilen olisin kuullut tämän lauseen, olisi se merkinnyt minulle vain sitä, että hänet aiottiin muuttaa kotiin Northumberlandiin. En olisi aavistanut, että se tarkoitti hänen kuolemaansa, mutta nyt tiesin sen heti. Ymmärsin selvästi, että Helena Burns nyt eli viimeisiä päiviänsä maan päällä, ja että hänet pian otettaisiin henkien valtakuntaan, jos sellaista valtakuntaa on. Vavahdin kauhusta ja tunsin ahdistavaa tuskaa, sitten kiihkeätä halua nähdä hänet. Kysyin, missä huoneessa hän makasi.

"Hän on Miss Templen huoneessa", sanoi hoitaja.

"Voinko mennä puhumaan hänen kanssaan?"

"Et, et, lapsi! Se ei sovi. Nyt sinun on aika tulla sisään, voit saada kuumeen, jos olet ulkona, kun kaste lankee."

Hoitaja sulki pääoven, ja minä menin sisään sivuovesta, joka johti koulusaliin. Ehdin juuri ajoissa, kello oli yhdeksän, ja Miss Miller kutsui oppilaita levolle.

Noin kaksi tuntia myöhemmin, luullakseni yhdentoista tienoilla, kun makuuhuoneessa vallitsi täydellinen hiljaisuus ja arvelin toverieni nukkuvan, nousin hyvin hiljaa vuoteeltani, sillä en ollut voinut nukkua, panin hameen yöpaidan päälle, hiivin paljain jaloin huoneesta ja aloin etsiä Miss Templen huonetta. Se oli aivan toisessa päässä taloa, mutta minä tunsin tien, ja kirkas kesäinen kuu, joka loisti sisään käytävien ikkunoista, helpotti matkaani. Kamvertin ja poltetun etikan tuoksu varoitti minua, kun tulin lähelle lavantautihuonetta, ja hyvin nopeasti livahdin sen oven ohitse, jottei hoitaja, joka istui valveilla kaiken yötä, kuulisi minua. Pelkäsin kovin, että minut huomattaisiin ja lähetettäisiin takaisin, sillä minun *täytyi* nähdä Helena, minun täytyi syleillä häntä ennenkuin hän kuoli, minun täytyi suudella häntä, puhua hänen kanssaan vielä kerran.

Kun olin laskeutunut portaita, kulkenut pitkiä matkoja alakerrassa, onnistunut avaamaan ja sulkemaan aivan hiljaa kaksi ovea, pääsin toiseen porraskäytävään, nousin taas yläkertaan ja olin vihdoin Miss Templen huoneen edessä. Avaimenreiästä ja oven alla olevasta raosta loisti valoa, ja syvä hiljaisuus vallitsi. Tullessani lähemmäksi huomasin, että ovi oli hiukan raollaan, arvatenkin ilmanvaihdon vuoksi. En ollut vitkastelutuulella, sieluni oli täynnä ahdistusta, kärsimättömät vaistot työnsivät minua eteenpäin. Avasin oven ja katsoin sisään. Silmäni etsivät Helenaa ja pelkäsin näkeväni hänet kuolleena.

Aivan Miss Templen sängyn vieressä ja osittain sen vaikeitten verhojen peitossa oli pieni vuode. Vaatteitten alta voin erottaa ihmisruumiin ulkoviivat, mutta kasvot olivat verhon takana. Hoitaja, jonka kanssa olin puhunut puutarhassa, istui nojatuolissa ja nukkui. Pöydällä tuikutti pitkälle karrelle palanut kynttilä. Miss Templeä ei näkynyt. Sain myöhemmin kuulla, että hänet oli kutsuttu erään houraillevan kuumesairaana luo lavantauti-huoneeseen. Menin eteenpäin ja pysähdyin tuon pienen vuoteen luona. Käteni oli jo kiinni verhossa, mutta pidin kuitenkin parempana sanoa jotakin ennenkuin vetäisin sen syrjään. Pelkäsin vieläkin näkeväni ruumiin.

"Helena", kuiskasin hiljaa, "oletko valveilla?"

Hän liikahti, veti syrjään verhon, ja minä näin hänen kasvonsa. Ne olivat kalpeat ja kuihtuneet, mutta aivan levolliset, ja hän oli niin vähän muuttunut, että pelkoni haihtui heti.

"Oletko se todellakin sinä, Jane?" kysyi hän tutulla, pehmeällä äänellään.

"Oh", ajattelin, "ei hän ole kuolemaisillaan, he erehtyvät, ei hän voisi näyttää noin levolliselta, jos hän kohta kuolisi."

Menin lähemmäksi ja suutelin häntä. Hänen otsansa oli kylmä, hänen poskensa kylmät ja läpikuultavat, samoin kädet ja ranteet, mutta hymyily oli sama kuin ennenkin.

"Minkätähden olet tullut tänne, Jane? Kello on jo yli yhdentoista, kuulin sen lyövän joku minuutti sitten."

"Tulin katsomaan sinua, Helena. Kuulin, että olet hyvin sairas enkä voinut nukkua ennenkuin olin puhunut kanssasi."

"Sinä tulit sanomaan minulle hyvästi — tulit luullakseni oikeaan aikaan."

"Lähdetkö jonnekin, Helena? Lähdetkö kotiin?"

"Lähden — kaukaiseen, viimeiseen kotiini."

"Ei, ei, Helena", keskeytin hänet tuskallisesti. Sillä aikaa kun koetin niellä kyyneleitäni, sai Helena yskäkohtauksen, mikä kuitenkin ei herättänyt hoitajaa. Kun kohtaaminen oli ohi, makasi hän muutamia minutteja uupuneena ja kuiskasi sitten:

"Jane, sinun pienet jalkasi ovat paljaat, pane maata ja peitä itsesi minun peitollani."

Minä tein niin, hän laski käsivartensa ylitseni, ja minä painauduin hyvin lähelle häntä. Olimme kauan hiljaa, sitten hän kuiskasi taas,

"Olen hyvin onnellinen, Jane; ja kun kuulet, että olen kuollut, et saa surra, sillä siinä ei ole mitään suremisen aihetta. Kaikkien meidän täytyy kerran kuolla, ja minun tautini ei ole tuskallinen, se on lempeä ja tasainen, ja mieleni on aivan entisellään. Kukaan ei jää suremaan minua. Minulla on vain isä, ja hän on äskettäin mennyt uusiin naimisiin, eikä tule kaipaamaan minua. Kun kuolen nuorena, säästyn suurista suruista. Minulla ei olisi ollut taipumuksia menestymään maailmassa, olisin aina joutunut ikävyvyyksiin."

"Mutta minne menet nyt, Helena? Voitko nähdä? Tiedätkö?"

"Minä uskon, minä luotan, että menen Jumalan luo."

"Missä on Jumala? Mikä on Jumala?"

"Hän on meidän Luojamme, joka ei koskaan hävitä sitä mitä hän on luonut. Luotan sokeasti hänen voimaansa, antaudun kokonaan hänen hyvyydelleen. Lasken tunteja, kunnes tulee se ihmeellinen hetki, jolloin pääsen hänen luoksensa ja saan nähdä hänet."

"Sinä luulet siis varmaan, Helena, että on olemassa sellainen paikka kuin taivas, ja että sielumme pääsevät sinne kuoleman jälkeen."

"Olen varma siitä, että on olemassa elämää kuoleman jälkeen, uskon, että Jumala on hyvä, ja jätän turvallisesti kuolemattoman sieluni hänen haltuunsa. Jumala on isäni, Jumala on ystäväni, rakastan häntä ja uskon, että hän rakastaa minua."

"Ja saanko nähdä sinut, Helena, kun olen kuollut?"

"Sinä tulet samaan onnen valtakuntaan, saman kaikkivaltiaan Isän luo, sitä en epäile, rakas Jane."

Vieläkin minä kyselin, mutta nyt vain ajatuksissani.

"Missä se valtakunta on? Onko sitä olemassa?" Ja minä painauduin vielä lähemmäksi Helenaa, hän tuntui minusta rakkaammalta kuin koskaan ennen, enkä olisi tahtonut päästää häntä menemään. Makasin hänen vieressään ja kätkin kasvoni hänen olkaansa. Sitten hän sanoi suloisimmalla äänellään:

"Minun on niin hyvä olla. Viimeinen yskäkohtaus on väsyttänyt minua hiukan, ja minusta tuntuu, että voisin nukkua. Mutta älä jätä minua, Jane. On niin hauska, kun olet lähelläni."

"Minä jään luoksesi, *rakas* Helena, kukaan ei ota minua pois luotasi."

"Onko sinun lämmin, kultaseni?"

"On."

"Hyvää yötä, Jane."

"Hyvää yötä, Helena."

Hän suuteli minua ja minä häntä, ja molemmat nukuimme pian.

Kun heräsin, oli jo päivä. Kummallinen liike herätti minut, avasin silmäni, olin jonkun sylissä. Huomasin, että hoitaja kantoi minua käytäviä pitkin takaisin makuuhuoneeseen. Minua ei toruttu, vaikka olinkin jättänyt vuoteeni, sillä ihmisillä oli muuta ajateltavaa. Lukemattomiin kysymyksiini ei annettu mitään selitystä, mutta pari päivää myöhemmin sain kuulla, että Miss Temple, palatessaan aamun koittaessa huoneeseensa, oli löytänyt minut Helena Burns'n vuoteesta. Olin kietonut käsivarteni hänen kaulaansa ja painanut pääni hänen olkaansa vastaan. Minä nukuin ja Helena oli — kuollut.

Hänen hautansa on Brocklebridgen kirkkomaalla. Viisitoista vuotta hänen kuolemansa jälkeen sitä peitti vain nurmettunut kumpu, mutta nyt siinä on harmaa marmoriristi johon on kirjoitettu hänen nimensä ja sana "Resurgam".

Kymmenes luku.

Tähän saakka olen palauttanut mieleeni vähäpätöisen elämäni vaiheet yksityiskohtia myöden, ja kymmenen ensimmäisen vuoteni kuvaamiseen olen käyttänyt melkein yhtä monta lukua. Mutta koska en aio kirjastani säännöllistä autobiografiaa, rajoitun tästä lähin kertomaan vain ne seikat, jotka tiedän jossakin suhteessa mielenkiintoisiksi, ja senvuoksi sivuutan nyt melkein kokonaan kahdeksan vuotta elämästäni. Kertomuksen yhtenäisyyden vuoksi on kuitenkin muutama rivi paikallaan niistäkin.

Kun lavantauti oli tehnyt hävitystyönsä Lowoodissa, katosi se sieltä vähitellen, mutta sitä ennen oli kuitenkin sen ankaruus ja uhrien lukumäärä kiinnittänyt yleisön huomion kouluun. Taudin alkuperää alettiin tutkia lähemmin, ja vähitellen tuli ilmi erinäisiä asianhaaroja, jotka mitä suurimmassa määrässä herättivät yleistä paheksumista. Paikan epäterveellinen asema, lasten ravinnon laatu ja määrä, huono, pahalta haiseva vesi, jota käytettiin sen valmistamiseen, oppilaitten kurjat olot vaatteitten y.m. suhteen — kaikki nämä seikat tulivat ilmi, ja ilmiintojen seuraukset olivat sangen kiusalliset Mr. Brocklehurstille, mutta suureksi siunaukseksi itse laitokselle.

Useat rikkaat ja hyväntahtoiset henkilöt kreivikunnassa tekivät runsaita lahjoituksia uuden, ajanmukaisen ja paremmassa paikassa sijaitsevan rakennuksen pystyttämiseksi, säännöt laadittiin uudestaan, uudistuksia tehtiin sekä vaateuksessa että ravinnossa, ja koulun rahavarat uskottiin erityisen toimikunnan haltuun. Mr. Brocklehurst, jota ei voitu kokonaan syrjäyttää hänen asemansa ja perhesuhteittensa vuoksi, sai vielä pitää paikkansa koulun rahastonhoitajana, mutta hänellä oli tässä toimessa apunaan toisia, laajasydämisempiä ja inhimillisempiä henkilöitä. Tarkastajan virkansakin hänen täytyi jakaa toisten kanssa, jotka osasivat yhdistää järjen ankaruuteen, mukavuuden säästäväisyyteen ja myötätunnon karaiseviin tapoihin. Näin parannettuna tuli koulusta ajan pitkään todella hyvä ja hyödyllinen laitos. Uudistuksen jälkeen elin sen seinien suojassa kahdeksan vuotta — kuusi oppilaana ja kaksi opettajana, ja koko tätä aikaa muistellen annan täyden tunnustuksen laitoksen arvolle ja merkitykselle.

Näitten kahdeksan vuoden aikana oli elämäni yksitoikkoista, mutta ei onnetonta, sillä se ei ollut joutilasta. Saatavillani oli keinot hyvän sivistyksen hankkimiseen, ja minua kannusti mieltymys muutamiin aineisiin, halu kunnostautua kaikissa ja suuri pyrkimys olla mieliksi opettajilleni, etenkin niille, joista pidin. Käytin parhaani mukaan hyväkseni tilaisuuksia, joita minulle tarjoutui. Aikaa voittaen tuli minusta ensimmäisen luokan ensimmäinen oppilas, sitten minut koroitettiin opettajan toimeen, jota hoidinkin suurella innolla kahden vuoden ajan, mutta sen ajan kuluttua tuli muutos.

Tähän saakka oli Miss Temple ollut oppilaitoksen johtajattarena läpi sen kaikkien vaiheitten, hänen opetustaan sain kiittää parhaasta osasta kasvatustani, hänen ystävyytensä oli ollut paras iloni, hän oli ollut minulle äidin ja kasvattajan sijassa ja vihdoin toverini. Mutta nyt hän oli mennyt naimisiin ja muutti miehensä kanssa, joka oli pappi, muuten erinomainen mies, melkein vaimonsa arvoinen, kaukaiseen seutuun, ja silloin tietysti menetin hänet.

Hänen lähtöpäivästään saakka en ollut enää sama. Hänen mukanaan katosivat kaikki ne seikat, jotka olivat tehneet Lowoodin jossakin suhteessa kodiksi minulle. Olin omistanut jotakin hänen luonteestaan ja hyvän joukon hänen tavoistaan, sopusointuisemmat ajatukset, tasaantuneet tunteet asuivat nyt

mielessäni, olin mukautunut velvollisuuksiini ja järjestettyyn elämään, olin tyyni, luulin olevani tyytyväinen, ja toisten silmissä, useimmiten myös omissani, olin hillitty ja alistuva luonne.

Mutta kohtalo pastori Nasmythin haahmossa tuli minun ja Miss Templen väliin, ja minä näin hänen matkapuvussaan nousevan postivaunuun pian vihkimätoimituksen jälkeen. Seurasin silmilläni vaunua, joka nousi mäkeä ylös ja katosi sen harjan taakse, vetäydyin sitten huoneeseeni ja vietin siellä suurimman osan iltapäivää, sillä tilaisuuden kunniaksi oli annettu lupaa.

Kävelin melkein koko ajan edestakaisin huoneessani. Kuvittelin surevani vain sitä, mitä olin menettänyt, ja ajattelevani, miten voisin korvata sen, mutta kun mietteeni vihdoinkin keskeytyivät, kun katsoin ympärilleni ja huomasin, että iltapäivä oli jo päättynyt ja ilta tullut, tein toisen keksinnön, nimittäin sen, että minussa näinä tunteina oli tapahtunut täydellinen muutos. Mielestäni oli nyt poissa kaikki se, mitä olin lainannut Miss Templeltä, hän oli vienyt mukanaan sen selkeän ilmakehän, jota olin saanut hengittää hänen läheisyydessään, olin nyt jäänyt luonnolliseen elementtiini, ja kaikki vanha levottomuuteni alkoi antaa elonmerkkejä. Ei mikään tukipylyvä näyttänyt kaatuneen, mutta koko nykyisen mielentilani aiheuttaja oli poissa. Minulta ei olisi puuttunut voimaa olla tyven, mutta en nähnyt enää mitään syytä tyvenenä olemiseen. Maailmani oli muutamia vuosia ollut Lowoodin seinien sisällä, kokemukseni rajoittui sen sääntöihin ja järjestelmiin, mutta nyt muistin, että todellinen maailma on avara, ja että kirjava keto pelkoa, toiveita, tunteita ja intohimoja odotti niitä, joilla oli rohkeutta heittäytyä sen vaaroihin ja vaiheisiin ja etsiä niistä todellista elämäkokemusta.

Menin ikkunalleni, avasin sen ja katselin ulos. Siinä olivat rakennuksen molemmat siivet, siinä puutarha, siinä Lowoodin puutarhamuuri ja kukkulainen taivaanranta. Silmäni sivuuttivat kaiken muun ja pysähtyivät kaukaisimpaan, sinisiin vuoriin taivaanrannalla. Niitten taakse ikävöin nyt, kaikki kukkulat ja kangasmaat niitten sisäpuolella näyttivät vankilan alueelta, maanpakolaisen maailmalta. Erotin valkean tien, joka kiemurrellen nousi erään kukkulan rinnettä ja katosi syvänteeseen kahden vuoren väliin. Kuinka ikävöinkään seurata sitä kauemmaksi! Muistin sen ajan, jolloin olin tullut tuota tietä pitkin, muistin kuinka vaunu hämärässä oli laskeutunut kukkulan rinnettä. Kokonainen ajanjakso näytti kuluneen siitä päivästä, ja koko sinä aikana en ollut kertaakaan jättänyt Lowoodia. Olin viettänyt kaikki loma-aikani koulussa. Mrs. Reed ei ollut koskaan lähettänyt noutamaan minua Gatesheadiin, eikä hän itse eikä kukaan hänen perheestään ollut koskaan käynyt katsomassa minua. En ollut kirjeitten enkä minkään lähettilään kautta yhteydessä ulkomaailman kanssa. Koulusäännöt, koulutehtävät, koulutavat, tottumukset, kasvat, äänet, puvut, puhutavat, kiintymykset, vastenmielisyydet, siinä kaikki, mitä tiesin olemassaolosta. Ja nyt tunsin, että se ei riittänyt. Olin yhdessä iltapäivässä kyllästynyt kahdeksan vuoden piintyneeseen elämään. Kaipasin vapautta, himoitsin vapautta ja anoin sitä hiljaisessa rukouksessa, joka näytti häipyvän heikosti puhaltavaan tuuleen. Kuiskasin silloin vaatimattomamman rukouksen. Pyysin muutosta, virkistystä. Tämäkin pyyntö näytti katoavan epämääräiseen avaruuteen, "Anna minulle sitten", huudahdin melkein epätoivoisena, "edes uusi vankila!"

Silloin kutsui illalliskello minut alakertaan. Minulla ei ollut tilaisuutta jatkaa keskeytyneitä ajatuksiani ennen levollemenoaikaa. Silloinkin huonetoiverini, eräs opettajista, pidätti loppumattomalla pakinallaan minua palaamasta tuohon haluttuun aiheeseen. Kuinka toivoinkaan, että uni pian vaientaisi hänet! Minusta tuntui, että jos vain voin palata takaisin ajatukseen, joka viimeisenä nousi mieleeni seisossani ikkunan luona, keksin kyllä jonkun pelastusmahdollisuuden.

Miss Gryce kuorsasi vihdoinkin. Hän oli lihava nainen, ja tähän saakka olin pitänyt hänen nenääniään yksinomaan kiusallisina. Tänä iltana tervehdin riemulla ensimmäisiä syviä ääniä. Nyt vihdoinkin olin turvassa keskeytyksiltä, ja puoleksi häipyneet ajatukseni virkosivat heti uudelleen.

"Uusi vankeus! Sepä kuuluu joltakin", puhelin itsekseni — ajatuksissani tietenkin, eikä ääneen. "Minä tiedän, että se on jotakin, sillä se ei kuulu liian suloiselta. Se ei ole samaa kuin Vapaus, Innostus, Ilo — ne sointuvat kylläkin kauniilta, mutta minulle ne ovat pelkkiä sanoja, ja niin onttoja ja epävakaisia, että olisi ajanhukkaa kuunnella niitä. Mutta vankeus! Sen täytyy olla jotakin todellista. Kuka tahansa voi olla vankina. Minä olen ollut täällä vankina kahdeksan vuotta, nyt tahdon olla vankina muualla. Voinko saada niin paljon aikaan oman tahtoni kautta? Eikö asia ole toteutettavissa? On — on — se ei ole edes vaikea, jos aivoni vain ovat kyllin älykkäät keksimään keinon sen saavuttamiseksi."

Nousin istumaan sängyssäni ravistaakseni mainittuja aivoja valveille. Yö oli viileä, peitin olkapääni huivilla ja ryhdyin taas ajattelemaan kaikin voimin.

"Mitä siis tahdon? Uuden paikan, uudessa talossa, uusien kasvojen keskellä, uusissa olosuhteissa. Tätä tahdon, koska ei hyödytä mitään tahtoa jotakin parempaa. Kuinka ihmiset menettelevät saadakseen uuden paikan? He kääntyvät luullakseni ystäviensä puoleen. Minulla ei ole ystäviä. On paljon muitakin, joilla ei ole ystäviä ja joitten täytyy tulla toimeen omin neuvoin ja auttaa itse itseänsä, ja mitähän he tekevät?"

Sitä en osannut sanoa, en löytänyt vastausta mistään. Järjestin ajatukseni ja kiihdytin aivoni nopeaan työhön. Ne ponnistivat kaikkensa, tunsin, kuinka suonet tykkivät päässäni ja ohimoillani, mutta ne toimivat lähes tunnin ajan sekasorrossa, ja niitten ponnistukset eivät johtaneet mihinkään tulokseen. Turha työ teki minut kuumeiseksi, nousin ja aloin kävellä huoneessa, vedin ikkunaverhon syrjään, huomasin pari tähteä, värisin kylmästä ja ryömin takaisin sänkyyn.

Joku ystävällinen hengetär oli poissaollessani varmaan tipahuttanut halutun vastauksen tyynylleni, sillä kun taas panin maata, juolahti mieleeni aivan hiljaa ja luonnollisesti: "Ne, jotka etsivät paikkoja, ilmoittavat sanomalehdissä; sinun täytyy ilmoittaa —shire Heraldissa."

"Millä tavalla? En tiedä mitään ilmoituksista."

Vastaukset tulivat nyt aivan nopeina ja selvinä.

"Sinä panet ilmoituksen ja siihen tarvittavan rahan kirjeeseen, jonka osoitat Heraldin toimitukseen. Kirjeen panet ensi tilaisuudessa postiin Lowtonissa. Vastaukset lähetettäköön nimimerkille 'J.E.' postitoimistoon. Noin viikon päästä voit mennä kysymään, onko vastauksia tullut, ja menetellä niitten mukaan."

Tätä suunnitelmaa toistin pari, kolme kertaa mielessäni, kunnes olin saanut sen valmiiksi. Se oli nyt selvässä ja käytännöllisessä muodossa. Olin tyytyväinen ja nukahdin.

Jo anivarhain olin liikkeellä, ja ilmoitukseni oli valmis, kirjekuori suljettu ja osoite kirjoitettu ennen herätyskellon soittoa. Ilmoitus kuului näin:

"Nuori, opetukseen tottunut neiti" — olinhan ollut opettajana jo kaksi vuotta — "haluaa kotiopettajan paikkaa perheessä, jossa lapset ovat alle neljäntoista" (muistin, että itse olin vain kahdeksantoistavuotias, enkä halunnut melkein ikäisiäni oppilaita). "Hän kykenee opettamaan kaikkia aineita, jotka kuuluvat hyvään englantilaiseen kasvatukseen, sekä ranskaa, piirustusta ja soittoa." (Siihen aikaan, lukija, tämä nyt niin ahtaalta tuntuva luettelo katsottiin verrattain päteväksi.) "Osoite J.E., Postitoimisto Lowton, —shire."

Tämä tärkeä paperi oli koko päivän pöytälaatikossani, ja teenjuonnin jälkeen pyysin uudelta johtajattarelta lupaa käydä Lowtonissa toimittakseni joitakin vähäpätöisiä asioita itseäni ja paria opettajatoveriani varten. Lupa annettiin heti, ja minä menin. Se oli kahden peninkulman kävely, ja ilta oli sateinen, mutta päivät olivat vielä pitkät. Kävin parissa myymälässä, pistin kirjeen postilaatikkoon ja palasin kotiin rankkasateessa, vaatteet likomärkinä, mutta sydän keventyneenä.

Seuraava viikko tuntui pitkältä. Se loppui kuitenkin vihdoinkin kuten kaikki asiat auringon alla, ja vielä kerran läpi raikkaan syysiltapäivän, astelin Lowtonin tietä. Se oli hauska matka, tie seurasi puron reunaa ja kulki laakson kauneimpien paikkojen läpi, mutta sinä päivänä ajattelin enemmän kirjeitä, jotka odottivat tahi eivät odottaneet minua tuossa pienessä kauppalassa, kuin maitten ja vesien kauneutta.

Tällä kertaa oli näennäisenä asianani käydä suutarilla antamassa mittaa kenkäparia varten. Toimitin ensin tämän asian ja kuljin sitten pientä, siistiä katua pitkin suutarilta postitoimistoon. Sitä hoiti vanhanpuoleinen rouvasihminen, jolla oli vanhanaikaiset silmälasit nenällään ja mustat sormikkaat käsissä. "Onko kirjeitä J.E:lle?" kysyin. Hän tirkisteli minua silmälasiansa yli, avasi sitten erään laatikon ja kaiveli sen sisältöä pitkän aikaa, niin kauan, että mieleni jo kävi ankeaksi. Vihdoinkin, pidettyään erästä kirjettä silmälasiansa edessä varmaan viisi minuuttia, hän ojensi sen pöydän yli vilkaisten samalla minuun vielä kerran hyvin tutkivasti ja epäluuloisesti — se oli J.E:lle... "Onko vain yksi?" kysyin.

"Ei ole muuta", sanoi hän, ja minä pistin sen taskuuni ja käänsin kasvoni kotiin päin. En voinut avata sitä vielä, koulun säännöt pakoittivat minua tulemaan kotiin kahdeksan tienoilla, ja kello oli jo puoli kahdeksan. Erinäiset velvollisuudet odottivat minua kotiin tullessani. Minun täytyi olla valvojana lukutunnilla, minun vuoroni oli pitää rukoukset ja huolehtia tyttöjen levolleminenosta, sitten söin illallista toisten opettajien kanssa. Kun vihdoinkin vetäydyimme huoneisiimme, oli tuo välttämätön Miss Gryce vielä seurani. Meillä oli vain pieni kynttilänpätkä huoneessamme, ja pelkäsin kauheasti, että se loppuisi ennenkuin Miss Gryce oli lopettanut juttunsa. Onneksi vaikutti tukeva illallinen, jonka hän juuri oli syönyt, unilääkkeen tavoin, ja hän kuorsasi jo ennenkuin olin ehtinyt riisuutua. Kynttilä oli vielä tuuman pituinen. Vedin kirjeen esille, sinetissä oli kirjain F., mursin sen auki ja luin. Sisällys oli lyhyt.

"Jos J.E., joka ilmoitti viime torstain —shire Heraldissa, omaa mainitut tiedot, ja jos hän voi lähettää suosituksia luonteensa ja pätevyytensä suhteen, tarjotaan hänelle paikka, jossa oppilaana on vain yksi pieni tyttö, alle kymmenen vuoden, ja jossa on palkkaa kolmekymmentä puntaa vuodessa. J.E:tä pyydetään lähettämään suosituksensa, nimensä, osoitteensa ja kaikki tarvittavat tiedot Mrs. Fairfaxille, Thornfield, lähellä Millcotea, —shire."

Tarkastelin kauan tuota tärkeätä paperia. Käsiala oli vanhanaikaista, melkein epävarmaa, kuten vanhan rouvasihmisen käsiala. Tämä seikka oli minulle mieleen, sillä olin hiljaisesti pelännyt, että näin omin päin toimiessani olin vaarassa joutua johonkin satimeen, ja toivoin ennen kaikkea, että yritysteni tulos olisi täysin arvossa pidettävä, säädyllinen, *en regie*. Tunsin nyt, että vanhanpuoleinen rouva ei ollut mikään hullumpi osakas puuhassani. Mrs. Fairfax! Voin niin selvästi nähdä hänet mustassa puvussa ja leskenmyssy päässä, hän oli kenties jäykkä, mutta ei epäkohtelias, sanalla sanoen oikea loistopainos vanhaa englantilaista arvokkuutta. Thornfield oli epäilemättä hänen talonsa nimi — siisti, sievä paikka, sen tiesin, vaikka en onnistunutkaan saamaan siitä täysin selvää kuvaa. Millcote, — shire, — vedin esiin kaikki Englannin karttani ja etsin sen. Siinähan se jo olikin, sekä — shire että kaupunki, — shire oli seitsemänkymmentä peninkulmaa lähempänä Lontoota kuin se etäinen seutu, jossa nyt asuin, ja se seikka merkitsi minulle paljon. Kaipasin paikkaan, jossa olisi eloa ja liikettä. Millcote oli suuri tehdaskaupunki A:n rannalla, siis epäilemättä vilkasliikkeinen paikka. Sitä parempi. Muutos tulisi olemaan täydellinen. Eipä siltä, että pitkät savupiiput ja mustat savupilvet minua suuresti houkuttelivat, "mutta", päättelin, "Thornfield on luultavasti hyvän matkan päässä kaupungista."

Silloin kynttilänsydän leimahti vielä kerran ja sammui.

Seuraavana päivänä oli ryhdyttävä uusiin toimenpiteisiin. En voinut enää pitää suunnitelmiani omana salaisuutenani, minun täytyi puhua niistä muillekin toteuttaakseni ne. Pyysin päästä johtajattaren puheille puolipäivätunnilla. Kerroin hänelle, että minulla oli toivossa paikka, jossa palkka olisi kaksi kertaa suurempi kuin Lowoodissa (nykyinen palkkani oli 15 puntaa vuodessa), ja pyysin häntä jättämään irtisanomukseni Mr. Brocklehurstille tai jollekin toimikunnan jäsenistä ja kysymään, olisivatko he halukkaat antamaan minulle suosituksia. Hän suostui ystävällisesti olemaan välittäjänäni tässä asiassa ja esitti sen seuraavana päivänä Mr. Brocklehurstille, joka sanoi, että siitä oli kirjoitettava Mrs. Reedille, koska tämä oli minun luonnollinen holhoojani. Mainitulle rouvalle kirjoitettiin siis, ja hän vastasi, että minä voin tehdä miten minua haluttaa, hän oli jo aikoja sitten lakannut sekaantumasta asioihini. Tämä kirje kiersi toimikunnassa, ja vihdoin, mitä sietämättömimmän vitkastelun jälkeen, minulle annettiin muodollinen lupa parantaa asemaani, jos voin, ja vakuutus siitä, että koska aina olin käyttäytynyt hyvin Lowoodissa, niin opettajana kuin oppilaana, saisin tarkastajien allekirjoituksella varustetun todistuksen tiedoistani, taidoistani ja luonteistani.

Tämän todistuksen sainkin noin kuukauden kuluttua. Lähetin siitä jäljennöksen Mrs. Fairfaxille, ja sain hänen vastauksensa, jossa hän ilmoitti olevansa tyytyväinen ja määräsi, että minun oli astuttava toimeeni kahden viikon kuluttua.

Ryhdyin nyt matkavalmistuksiin, ja kaksi viikkoa kului nopeasti. Vaatevarastoni ei ollut suuri, mutta täysin riittävä minun tarpeisiini, ja viimeinen päivä riitti matka-arkun pakkaamiseen — saman matka-arkun, jonka olin tuonut mukanaani Gatesheadista kahdeksan vuotta sitten.

Arkku oli nyöritetty, nimilappu naulattu. Puolen tunnin kuluttua oli postinkuljettaja noutava sen viedäkseen mukanaan Lowtoniin, jonne minun itseni oli saavuttava varhain seuraavana aamuna ehtiäkseni vaunuun. Olin harjannut hyväksi mustan matkapukuni, laittanut kuntoon hattuni, hansikkaat ja muhvin, katsonut kaikista laatikoistani, olinko unohtanut jotakin, ja nyt, kun minulla ei ollut enää mitään tehtävää, istahdin ja koetin levätä. Se oli mahdotonta; vaikka olin ollut liikkeessä kaiken päivää, en voinut levähtää hetkeäkään, olin liian kiihtynyt. Tänä iltana loppui kokonainen ajanjakso elämässäni, huomenna oli alkava uusi. Sillä välin oli mahdotonta saada unta silmiini, ei auttanut muu kuin kuumeisena odottaa muutoksen tapahtumista.

"Miss", sanoi eräs palvelustyttö, joka tuli etsimään minua eteisestä, jossa vaeltelin kuin rauhaton haamu, "alhaalla on eräs henkilö, joka tahtoisi tavata teitä."

"Postimies, tietysti", ajattelin ja juoksin portaita alas kyselemättä sen enempää. Kuljin juuri takimaisen vastaanottohuoneen eli opettajien huoneen ohi, jonka ovi oli raolla, ja olin aikeessa mennä keittiöön, kun joku syöksyi ovesta.

"Se on hän, se on varmasti hän! Olisin tuntenut hänet missä hyvänsä", huusi tuo ihminen, pysäytti minut ja tarttui käteeni.

Katsoin ylös ja näin nuorehkon, hauskanäköisen naisen, jonka vaatetus muistutti hyvin puetun, emäntämäisen palvelustytön asua, ja jolla oli musta tukka, tummat silmät ja helakka iho.

"No, kuka se on?" kysyi hän, ja hänen äänensä ja hymynsä tuntuivat tutuilta. "Ettehän ole kokonaan unohtanut minua, Miss Jane?"

Seuraavassa sekunnissa syleilin ja suutelin häntä haltioissani. "Bessie, Bessie, Bessie!" siinä kaikki mitä sanoin, ja hän puoleksi nauroi, puoleksi itki. Menimme sitten vastaanottohuoneeseen. Tulen ääressä seisojain kolmivuotias miehenalku, jolla oli kirjava takki ja housut.

"Se on pikku poikani", sanoi Bessie heti.

"Olet siis naimisissa, Bessie?"

"Olen, jo viidettä vuotta, Robert Leavenin, ajajan kanssa, ja paitsi tuota Bobbya on minulla pieni tyttö, jolle olen antanut nimen Jane."

"Et siis asu enää Gatesheadissa."

"Asunpa kylläkin, portinvartijan talossa. Vanha portinvartija on poissa."

"No kuinka siellä jaksetaan? Kerro minulle kaikista, Bessie, mutta istu toki ensin. Sinä, Bobby, tahdotko istua polvellani?" Mutta Bobby piti parhaana vetäytyä äitinsä turviin.

"Ettepä ole kasvanut suureksi, Miss Jane, eikä tanakaksikaan", jatkoi Mrs. Leaven. "Lyönpä vetoa, että teillä ei ole ollut liian hyviä päiviä koulussa. Miss Reed on päättänsä pitempi kuin te, ja Miss Georgiana on kuin kaksi teidän kaltaistanne leveydessä."

"Georgiana on varmaan kaunis."

"Hyvin kaunis. Hän oli viime talven Lontoossa äitinsä kanssa, ja siellä kaikki ihailivat häntä, ja eräs nuori lordi rakastui häneen, mutta hänen sukulaisensa vastustivat naimakauppaa, ja — voitteko ajatella! — hän ja Miss Georgiana saivat päähänsä karata, mutta heidät keksittiin ja pysäytettiin. Miss Reed se keksi heidät, minä luulen, että hän oli mustasukkainen, ja nyt hän ja hänen sisarensa elävät kuin kissa ja koira, he riitelevät aina."

"Entä John Reed?"

"Hänestä ei kuulu niin hyvää kuin hänen äitinsä voisi toivoa. Hän oli yliopistossa ja potkittiin pois — niin kai se sanottiin. Sitten hänen setänsä tahtoivat, että hän lukisi lakitiedettä ja tulisi asianajajaksi, mutta hän on hurja nuori mies, enkä luule, että he saavat hänestä mitään."

"Minkä näköinen hän on?"

"Hän on hyvin pitkä. Muutamat pitävät häntä kauniina poikana, mutta hänellä on liian paksut huulet."

"Ja Mrs. Reed?"

"Hän on kyllä lihava ja hyvinvoipa, mutta minä luulen, että hänen ei ole oikein hyvä olla. Mr. Johnin käytös ei miellytä häntä — nuori herra tuhlaa paljon rahaa."

"Lähettkö Mrs. Reed sinut tänne, Bessie?"

"Ei, mutta olen jo kauan halunnut nähdä teitä, ja kun kuulin, että teiltä oli tullut kirje ja että aiotte muuttaa toiseen osaan maata, päätin käväistä katsomassa teitä, ennenkuin olette kokonaan poissa silmistäni."

"Pelkäänpä, että olet pettynyt suhteeni, Bessie", sanoin nauraen, sillä huomasin, että Bessien katse, niin kunnioittava kuin se olikin, ei ilmaissut minkäänlaista ihailua.

"Ei, Miss, eipä juuri. Te olette kylläkin hauskan näköinen, te näytätte hienolta neidiltä, ja enempää en koskaan ole odottanut teistä, sillä te ette ollut mikään kaunotar lapsena."

Hymähdin Bessien suoralle vastaukselle, sillä tiesin sen oikeaksi, mutta tunnustan kylläkin, että asia ei ollut minulle niinkään yhdentekevä. Kahdeksantoista vuoden iässä kaikki tahtoisivat miellyttää, ja tietoisuus, että heidän ulkomuotonsa ei ole siinä suhteessa avuksi, on kaikkea muuta kuin mieluinen.

"Lyönpä vetoa, että olette viisas kylläkin", sanoi Bessie kuin lohduttaen. "Mitä te osaatte? Osaatteko soittaa pianoa?"

"Jonkun verran."

Huoneessa oli piano, Bessie avasi sen ja pyysi minua soittamaan hänelle hiukkasen. Soitin pari valssia ja hän oli haltioissaan.

"Meidän neidit eivät soita niin hyvin", sanoi hän ylpeänä. "Olen aina sanonut, että te voitatte heidät oppimisessa. Osaatteko piirtää?"

"Tuossa uunin päällä on yksi maalauksistani." Se oli vesivärillä maalattu maisema, jonka olin lahjoittanut johtajattarelle kiitollisuuden osoitukseksi hänen avuliaisuudestaan hankkeessani, ja jonka hän oli antanut panna kehyksiin ja lasiin.

"Tuohan on kaunis, Miss Jane! Tuollaisia tauluja tekevät vain meidän neitien opettajat — heistä itsestä ei voisi olla puhettakaan. Osaatteko ranskaa?"

"Kyllä, Bessie, osaan sekä lukea että puhua."

"Ja osaatteko tehdä koruompeluita ja kanavatöitä?"

"Osaan."

"Oh, Miss Jane, kyllä te sitten olette hieno neiti. Tiesin kyllä, että teistä tulisikin sellainen ja että tulette toimeen maailmassa ilman sukulaistenne apua. Minun piti kysyä teiltä jotakin. Oletteko koskaan kuulleet mitään isänne sukulaisista, Eyre'ista?"

"En eläissäni."

Tiedättehän että rouva aina sanoi heidän olevan köyhiä ja alhaisia, ja köyhiä he voivat ollakin, mutta minä uskon, että he ovat yhtä hyvää herrasväkeä kuin Reeditkin. Eräänä päivänä noin seitsemän vuotta sitten tuli eräs Mr. Eyre Gatesheadiin ja tahtoi nähdä teitä! Rouva sanoi teidän olevan koulussa viidenkymmenen peninkulman päässä. Hän näytti hyvin pettyneeltä, sillä hän ei voinut viipyä. Hän oli lähdössä pitkälle matkalle vieraaseen maahan, ja laivan piti lähteä Lontoosta parin päivän kuluttua. Hän oli aivan herrasmiehen näköinen, ja minä luulen, että hän oli isänne veli.

"Mihin maahan hänen piti lähteä?"

"Eräälle saarelle tuhansien peninkulmien taakse, jossa tehdään viiniä — kellarimestari kertoi, että —."

"Madeira?" arvelin.

"Niin, niin se olikin."

"Hän siis lähti."

"Lähti kylläkin. Hän ei viipynyt montakaan minuuttia talossa. Rouva esiintyi hyvin ylhäisenä ja sanoi häntä jälkeensä viekkaaksi liikemieheksi. Minun Robertini uskoo, että hän oli viinikauppias."

"Paljon mahdollista", vastasin, "tai kenties viinikauppiiaan asiamies."

Bessie ja minä puhelimme vanhoista ajoista vielä tunnin ajan, sitten hänen täytyi jättää minut. Seuraavana aamuna näin hänet vielä Lowtonissa, jossa odotin vaunua. Lopullisesti erosimme Brocklehurstin linnan portinedustalla, kumpikin lähdimme omaa tietämme, hän jatkoi matkaansa Lowoodin kukkuloita kohden noustakseen siellä vaunuun, joka veisi hänet takaisin Gatesheadiin, ja minä odotin ajoneuvoja, jotka kuljettaisivat minut uutta elämää ja uusia velvollisuuksia kohti Millcoten tuntemattomilla ympäristöillä.

Yhdestoista luku.

Uusi luku kertomuksessani on kuin uusi näytös näytelmäkappaleessa, ja kun tällä kertaa nostaa esiripun, on lukijan kuviteltava edessään huone eräässä Millcotelaisessa P. Yrjänän ravintolassa. Seinillä on suurikuvaiset paperit kuten ravintolahuoneissa tavallisesti, ja ravintolaa muistuttaa kaikki muukin, matto, huonekalut, koristukset uuninpäällä, taulut, joista yksi on Yrjö III:n, toinen Walesin prinssin muotokuva ja yksi esittää Wolfen kuolemaa. Kaikkea tätä valaisee katosta riippuva öljylamppu sekä oivallinen takkavalkea, jonka ääressä minä istun matkapuvussani, hattu päässä, muhviini ja sateenvarjoni olen laskenut pöydälle, ja koetan nyt tulen ääressä karistaa yltäni kaiken jäykistymisen, jonka on aiheuttanut kuusitoista tuntia kestävä ajo koleana lokakuun päivänä. Olen nimittäin jättänyt Lowtonin kello neljä aamulla, ja Millcoten kaupungin kello lyö juuri kahdeksaa.

Lukija, vaikka ulkonainen tilani näyttääkin kaikin puolin mukavalta, ei mieleni ole juuri liiaksi levollinen. Kun ajaja pysäytti vaunun ravintolan eteen, luulin jonkun olevan minua vastassa; kun laskeuduin vaunun puisia portaita, odotin, että kuulisin nimeni mainittavan, ja etsin levottomin silmin jonkinlaista ajopeliä, jolla olisi tultu noutamaan minua Thornfieldiin. Mitään sellaista ei ollut näkyvissä, ja kun kysyin eräältä tarjoilijalta, eikö kukaan ole käynyt kysymässä Miss Eyreä, sain kieltävän vastauksen. Minulla ei siis ollut muuta neuvoa kuin pyytää päästä johonkin yksityishuoneeseen — ja tässä nyt odotan, ja epäilykseni pelko ahdistaa mieltäni.

Kun on nuori ja kokematon, tuntuu hyvin kummalliselta olla aivan yksin maailmassa, erillään koko

entisestä ympäristöstä, jonka kanssa on ajattele mattomasti katkaissut kaiken yhteyden ja johon on mahdoton, palata, ja epätietoisena siitä, voiko saapua toivottuun päämäärään. Tätä tunnetta suloistuttaa seikkailun viehätyös, lämmittää itsetietoisuuden tuli, mutta kuitenkin lyö sydän levottomasti. Pelko sai minussakin ylivallan, kun puoli tuntia oli vierähtänyt ja yhäti olin yksin. Maltoin mieleni ja soitin kelloa.

"Onko lähiseudulla Thornfield niminen paikka?" kysyin tarjoilijalta, joka tuli sisään soittoni kutsumana.

"Thornfield? Minä en tiedä, Miss. Menen kysymään ravintolan puolelta." Hän katosi, mutta palasi heti.

"Onko nimenne Eyre, Miss?"

"On."

"Teitä kysytään."

Hypähdin pystyyn, otin muhvini ja sateenvarjoni ja kiiruhdin käytävään. Avonaisen oven edessä seisoi eräs mies, ja valaistulla kadulla saatoin erottaa yhden hevososen ajopelit.

"Tässä kai ovat tavaranne?" sanoi mies melkein tyyliä nähdessään minut ja osoitti käytävälle asetettua matka-arkkuani.

"Niin ovat." Hän nosti sen ajoneuvoihin, jotka olivat jonkinlaiset vaunut, sitten minä nousin niihin, ja ennenkuin hän sulki oven, kysyin, kuinka pitkä matka oli Thornfieldiin.

"Noin kuusi peninkulmaa."

"Kauanko kestää matka?"

"Puolitoista tuntia."

Hän sulki oven, kiipesi omalle istuimelleen, ja niin lähdimme matkaan. Vauhti oli kohtalainen, ja minulla oli hyvää aikaa miettiä. Olin tyytyväinen ollessani näin lähellä matkani päättymistä, ja kun nojasin taaksepäin mukavissa, joskaan ei varsin hienoissa vaunuissa, olivat ajatukseni hyvin valoisat.

"Päätän vaunujen ja palvelijan yksinkertaisuudesta", ajattelin, "että Mrs. Fairfax ei ole erittäin suurellainen henkilö. Sitä parempi: olen vain kerran elänyt rikkaitten joukossa, ja silloin olin onneton. Olisipa hauska tietää, elääkö hän aivan yksinään, paitsi tuota pientä tyttöä; jos niin on, tulen varmasti toimeen hänen kanssaan. Koetan ainakin parhaani — vahinko vain, ettei sekään aina auta. Lowoodissa tosin päätin tehdä parhaani, pidin päätökseni ja onnistuin täysin tyydyttävästi, mutta muistan hyvin, kuinka Mrs. Reedin luona parhaatkin ponnistukseni palkittiin vihalla ja ylenkatseella. Rukoilen Jumalaa, ettei Mrs. Fairfax ole toinen Mrs. Reed, mutta jos niin on, ei mikään pakoita minua jäämään hänen luokseen; pahimmassa tapauksessa voin ilmoittaa uudelleen. Tahtoisinpa tietää, kuinka kaukana olemme nyt?"

Avasin ikkunan ja katsoin ulos. Takanamme näkyi Millcote, joka valojen lukumäärästä päätäten oli huomattavan suuri kaupunki, paljon suurempi kuin Lowton. Mikäli voin nähdä, olimme nyt jonkinlaisessa maaseurakunnassa, mutta kaikkialla oli vielä taloja, ja tunsin, että olin nyt erilaisessa seudussa kuin Lowood, väkirikkaammassa, vähemmän jylhässä, vilkkaammassa, vähemmän runollisessa.

Tie oli huonoa, ilta sumuinen, ajurini antoi hevosensa kävellä kaiken matkaa, ja luulen varmaan, että nuo puolitoista tuntia pitkittyivät kahdeksi tunniksi, kunnes mies vihdoin käännähti istuimellaan ja sanoi:

"Nyt ei olla kaukana Thornfieldistä."

Katsoin taas ulos. Ajoimme juuri erään kirkon ohi, näin sen matalan, leveän tornin taivasta vastaan ja kuulin kellon lyövän neljännestantia. Eräällä mäen rinteellä näin kapean rivin valoja: nähtävästi joku kylä tai talo. Noin kymmenen minuutin kuluttua ajaja nousi ja avasi kaksoisportin, ajoimme sisään ja se läjhti kiinni jälkeemme. Ajoimme nyt hitaasti ylös käytävää ja tulimme pitkämaisien talonpäädyn eteen. Yhdestä verhotusta kaari-ikkunasta loisti kynttilän valoa, kaikki muu, oli pimeätä. Vaunut pysähtyivät päätyovelle, palvelustyttö avasi sen, astuin alas ja menin sisään.

"Olkaa hyvä ja tulkaa tätä tietä, Miss", sanoi tyttö, ja minä seurasin häntä läpi neliskulmaisen eteisen, jossa oli korkeita ovia joka puolella; hän johdatti minut erääseen huoneeseen, jonka kaksinkertainen valaistus — takkavalkea ja kynttilä — ensin häikäisi pimeyteen tottuneita silmiäni. Kun taas voin nähdä,

oli edessäni hauska ja kodikas näky.

Sievä, pieni huone, pyöreä pöytä iloisen takkavalkean ääressä, korkeaselkäinen, vanhanaikuinen nojatuoli, jossa istui mitä hupaisin pieni vanha rouva, musta silkkipuku yllä, lumivalkea musliiniesiliina edessä ja leskenmyssy päässä — pilkulleen se Mrs. Fairfax, jonka olin mielikuvituksessani nähnyt, vain lempeämmän ja ystävällisemmän näköinen. Hän kutoi sukkaa, suuri kissa makasi tyytyväisenä hänen jalkojensa juuressa, sanalla sanoen, mitään ei puuttunut tästä kotoisesta idyllistä. Tuskin voi rauhoittavampi näky odottaa uutta kotiopettajataria: ei mitään painostavaa suuruutta, ei mitään ujoituttavaa loistoa, ja niin pian kuin tulin sisään, nousi vanha rouva vikkelästi tuoliltaan ja kiiruhti ystävällisenä minua vastaan:

"Kuinka jaksatte, rakas ystävä? Pelkäänpä, että teillä on ollut hirveä matka. John ajaa niin hitaasti ja teidän on varmaan vilu. Tulkaahan tulen ääreen!"

"Mrs. Fairfax, eikö niin?" sanoin.

"Olette oikeassa, istukaa!"

Hän johdatti minut omalle tuolilleen ja alkoi irroittaa huiviani ja avata hattuni nauhoja. Pyysin, että hän ei vaivautuisi minun tähteni.

"Vaivasta ei ole puhettakaan. Uskallanpa väittää, että kätenne ovat aivan kangistuneet kylmästä. Lea, tuo lasillinen kuumaa sitruunavettä ja tee pari voileipää! Tässä ovat ruokakamarin avaimet."

Ja hän veti taskustaan mitä emäntämäisimmän avainkimpun ja antoi sen palvelustyölle.

"Tulkaahan toki lähemmäksi tulta", jatkoi hän. "Olette kai tuoneet tavaranne mukanne, eikö totta, ystäväiseni?"

"Kyllä, hyvä rouva."

"Minä menen katsomaan, että ne viedään teidän huoneeseenne", sanoi hän ja meni touhuten ulos.

"Hän kohtelee minua kuin vierastaan", ajattelin. "Tällaista vastaanottoa en osannut odottaa, valmistauduin vain kylmyyteen ja jäykkyyteen. Tämä ei muistuta sitä mitä olen kuullut kotiopettajattarien kohtelusta, mutta en saa kuitenkaan riemuita liian varhain."

Hän palasi, otti omin käsin kutimensa ja pari kirjaa pöydältä tehdäkseen tilaa tarjottimelle, jonka Lea toi sisään, ja ojensi sitten itse minulle virvoitusaineet. Olin melkein hämilläni nähdessäni olevani noin suuren huomion esineenä, suuremman kuin koskaan ennen, mutta koska hän ei itse katsonut tekevänsä mitään, mikä ei olisi paikallaan, pidin parhaana vaieten suostua hänen kohteliaisuuteensa.

"Saanko nähdä Miss Fairfaxin jo tänä iltana?" kysyin, kun olin nauttinut sen mitä hän oli tarjonnut minulle.

"Mitä sanoitte, rakas ystävä? Olen vähän kuuro", vastasi hyvä rouva ja asetti korvansa lähemmäksi suutani.

Toistin kysymyksen selvemmin.

"Miss Fairfax? Oh, te tarkoitate Miss Varen's'ia. Varen's on tulevan oppilaanne nimi."

"Niinkö! Hän ei siis ole tyttärenne?"

"Ei — minulla ei ole perhettä."

Olisin mielelläni edelleen kysynyt, missä suhteessa Miss Varen's oli häneen, mutta muistin, että ei ole kohteliaista kysyä liian paljon. Sitäpaitsi olin varma, että saisin sen kuulla aikanaan.

"Olen iloinen", sanoi hän istuutuessaan tuolille vastapäätä minua ja ottaessaan kissansa polvelleen, "olen iloinen, että olette tulleet; nyt on hauska asua täällä seuralaisen kanssa. Tietysti täällä on aina hauskaa, sillä Thornfield on kaunis, vanha linna, tosin melkein hyljätty viime vuosina, kenties halveksittu, mutta kuitenkin se on vielä hyvin kunnianarvoisa paikka. Mutta talvella on hiukan kolkkoa olla yksin hienoimmissakin paikoissa. Sanon yksin — Lea on tietysti kiltti tyttö, ja John ja hänen vaimonsa ovat kelpo ihmisiä, mutta he ovat kuitenkin palvelusväkeä, heidän kanssaan ei voi keskustella kuin samanarvoisten kanssa, vaan heitä täytyy pitää vissin välimatkan päässä, muuten voi menettää vaikutusvaltansa. Olen varma siitä, ettei koko viime talvena marraskuusta helmikuuhun, — se oli kova talvi, jos muistatte, jollei pyryttänyt, satoi ja kävi tuuli — ainoakaan elävä olento, paitsi teurastajaa ja postinkuljettajaa, tullut taloon, ja minä tulin aivan surumieliseksi istuessani yksin kaiket illat. Väliin oli Lea huoneessani ja annoin hänen lukea ääneen, mutta en luule että tyttö parka juuri piti siitä, se rajoitti

hänen vapauttaan. Keväällä ja kesällä tulee paremmin toimeen, aurinko ja pitkät päivät saavat niin paljon aikaan, ja sitten, aivan tämän syksyn alussa tuli pieni Adela Varens hoitajattarineen. Lapsi tuo aina mukanaan eloa ja liikettä koko taloon, ja nyt, kun tekin tulitte, tulen olemaan oikein iloinen."

Sydämeni todella lämpeni arvoisaa rouvaa kohtaan, kun kuulin hänen puhuvan. Vedin tuolini hiukan lähemmäksi häntä ja sanoin vilpittömästi toivovani, että hän olisi huomaava seurani yhtä mieluiseksi kuin hän oli odottanut.

"Mutta en saa pitää teitä liian kauan ylhäällä tänä iltana", sanoi hän. "Kello lyö kohta kaksitoista, ja te olette matkustanut koko päivän. Olette varmaan väsynyt. Jos olette saanut jalkanne lämpimiksi, näytän teille makuuhuoneenne. Olen antanut laittaa kuntoon teitä varten huoneen, joka on heti omani vieressä. Se on vain pieni huone, mutta ajattelin, että pitäisitte siitä enemmän kuin suurista päätyhuoneista — niissä on tietysti hienommat huonekalut, mutta ne ovat niin kolkkoja ja yksinäisiä, etten itsekään koskaan nuku niissä."

Kiitin häntä tästä huolehtivasta valinnasta, ja koska todella tunsin itseni väsyneeksi pitkän matkani jälkeen, sanoin olevani valmis vetäytymään huoneeseeni. Hän otti kynttilänsä, ja minä seurasin häntä. Ensin hän kävi katsomassa, oliko eteisen ovi hyvin kiinni, ja otettuaan avaimen pois hän johdatti minut yläkertaan. Portaat ja kaidepuut olivat tammea, porraskäytävän ikkunat olivat korkeita ristikkoikkunoita, ja sekä käytävä että pitkä galleria, johon makuuhuoneitten ovet aukenivat, muistutti enemmän kirkkoa kuin taloa. Kylmä, holvimainen ilma täytti suuret käytävät ja galleriat ja herätti mielessä ankean yksinäisyudentunteen. Olin iloinen, kun vihdoin pääsin huoneeseeni ja huomasin sen olevan kooltaan pienen ja nykyaikaisesti kalustetun.

Kun Mrs. Fairfax oli sanonut minulle ystävällisesti hyvää yötä, kun olin sulkenut oveni, katsellut mielin määrin ympärilleni pienessä, hauskalta näyttävässä huoneessani ja jossakin määrin haihduttanut mielestäni turvattomuudentunteen, jonka oli aiheuttanut tuo avara eteinen, pimeä ja tilava porraskäytävä, pitkä ja kylmä galleria, muistin, että väsyttävän ja levottoman päivän jälkeen olin vihdoin päässyt turvaiseen satamaan. Voimakas kiitollisuudentunne tulvehti sydämeeni, ja minä polvistuin vuoteeni ääreen ja kiitin kaiken hyvän antajaa. En unhoittanut myöskään pyytää apua uudella tielläni ja voimaa ansaita tuo hyvyys, jota jo nyt oli niin anteliaasti minulle osoitettu. Sinä yönä eivät mitkään orjantappurat pistelleet vuoteessani, eikä yksinäinen huone peloittanut minua. Olin tyytyväinen ja uninen, nukuin heti ja makeasti, ja kun heräsin, oli täysi päivä.

Pieni huoneeni näytti kerrassaan loistavalta, kun aurinko paistoi sisään sen iloisten, sinikukkaisten ikkunaverhojen takaa valaisten sen seinäpapereita ja lattiamattoja. Tämä kaikki oli niin erilaista kuin Lowoodin paljaat lattialaudat ja rapatut, likastuneet seinät, että mielialani heti kohosi. Ulkonaisilla seikoilla on suuri vaikutus nuoreen mieleen. Uskoin, että elämässäni alkaisi nyt valoisampi kausi, aika, jolla olisi ruusunsa ja ilonsa, kuten myös piikkinsä ja vaivansa. Ympäristön vaihdos, uusi, lupaava maailma herättivät mielikuvitukseni ja panivat sen vilkkaaseen toimintaan. En osaa itsekään sanoa, mitä toivoin, mutta jotakin hauskaa se oli, enkä odottanut sitä joltakin määrättyltä hetkeltä tai päivältä, vaan koko epämääräiseltä tulevaisuudelta.

Nousin ja pukeuduin huolellisesti. Vaikka minun olikin pakko olla yksinkertainen, sillä en omistanut ainoatakaan vaatekappaletta, joka ei olisi ollut äärimäisen yksinkertainen, panin kuitenkin aina suuren painon siisteyteen. Tapoihini ei kuulunut olla välittämättä ulkoasustani tai tekemästäni vaikutuksesta, toivoin päinvastoin aina olevani mahdollisimman hauskan näköinen ja miellyttäväni niin paljon kuin ulkomuotoni suinkin salli. Olin väliin pahoillani, etten ollut kauniimpi, olisin tahtonut, että minulla olisi ollut punaiset posket, suora nenä ja pieni kirsikkasuu, olisin tahtonut olla pitkä, komea ja hienovartaloinen ja pidin melkein onnettomuutena, että olin niin pieni ja kalpea ja että minulla oli niin auttamattoman epäsäännölliset piirteet. Ja minkätähden pidin sitä niin onnettomana? Sitä olisi vaikea sanoa, enkä silloin olisi osannut selvittää sitä itsellenikään, ja kuitenkin oli minulla omat syyni, vieläpä aivan luonnolliset ja järkiperaiset syyt. Kun olin harjannut tukkani hyvin pehmeäksi, pannut ylleni mustan pukuni, jolla, niin kveekarimainen kuin se olikin, oli edes se etu, että se näytti hyvin siistiltä, ja asettanut hohtavan valkoisen röyhelön rintaani, katsoin olevani mahdollinen astumaan Mrs. Fairfaxin eteen ja toivoin, ettei uusi oppilaani saisi ainakaan vastenmielisyyttä minuun. Avattuani ikkunani ja katsottuani, että jätin kaikki tavarat toalettipöydälläni hyvään järjestykseen, lähdin liikkeeseen.

Kuljin läpi pitkän gallerian, jonka lattia oli kokonaan peitetty matoilla, laskeuduin liukkaita tammiportaita ja tulin eteiseen, jonne pysähdyin hetkiseksi katselemaan seinällä olevia muotokuvia (muistan niistä kaksi, toinen esitti karskia, haarniskaan puettua miestä, toinen rouvaa, jolla oli puuteroitu tukka ja helminen kaulakoriste), katosta riippuvaa pronssilamppua ja suurta kelloa taidokkaasti kirjailtuine tammikaappeineen, joka aikojen kuluessa oli kiilloittunut mustaksi kuin ebenholtsi. Kaikki tuntui minusta hyvin komealta ja ihmeelliseltä, mutta kyllä olinkin tottumaton komeuteen. Eteisen ovi, joka oli puoleksi lasia, oli auki. Astuin kynnyksen yli. Oli kaunis syksyaamu, varhainen aurinko loisti kirkkaana värikkäisiin lehtoihin ja vielä vihreille niityille. Menin ruohokentälle

oven edustalla ja katselin rakennuksen päätyä. Talo oli kolmikerroksinen, tilava, joskaan ei erittäin suuri, ja näytti pikemmin herraskartanolta kuin aatelislinnalta. Sakaraharja teki sen hauskan ja omituisen näköiseksi. Harjalla oli variksenpesä, jonka raakuvat asukkaat olivat parhaillaan lennossa. Ne lentelivät yli ruohokenttien ja puutarhan ja laskeutuivat alas suurelle niitylle, jota matala aita erotti puutarhasta ja jolla kasvoi kokonainen metsikkö vanhoja orjatappurapensaita, rosoisia, leveitä, paksuja kuin tammet. Ymmärsin heti, mistä talo oli saanut nimensä. Kauempana oli kukkuloita, ne eivät olleet niin korkeita ja jyrkkiä kuin kukkulat Lowoodin ympärillä, eivätkä, kuten ne, näyttäneet suojamuurilta ulkomaailmaa vastaan, mutta yksinäisiä, hiljaisia kukkuloita olivat nämäkin ja näyttivät eristävän Thornfieldin yksinäisyyteen, jota en luullut mahdolliseksi niin lähellä vilkasliikkeistä Millcotea. Erään kukkulan rinteellä näkyi pieni kylä, jonka katot olivat melkein kokonaan puitten peitossa, ja lähempänä Thornfieldiä oli seudun kirkko, jonka vanha torni kohosi kukkulan takaa talon ja porttien välistä.

Nautin vielä kauniista, hiljaisesta maisemasta ja raikkaasta aamuilmasta, kuuntelin varisten hauskaa raakumista, katselin linnan suurta, harmaata päätyä, ja ajattelin, kuinka suuri se oli tuollaisen pienen, yksinäisen rouvan asunnoksi, kun itse Mrs. Fairfax ilmestyi ovelle.

"Mitä, jo ulkona?" sanoi hän. "Huomaan, että olette aamuvirkku." Menin hänen luokseen, ja hän suuteli minua tervehdykseksi ja puristi kättäni ystävällisesti.

"Mitä pidätte Thornfieldistä?" kysyi hän. Vastasin pitäväni siitä hyvin paljon.

"Niin", sanoi hän, "se on kaunis paikka, mutta pelkään, että se joutuu pian epäkuuntoon, jollei Mr. Rochester saa päähänsä asettua asumaan tänne tai edes käydä täällä useammin. Suuret tilukset ja kauniit talot vaativat omistajan läsnäoloa."

"Mr. Rochester!" huudahdin. "Kuka hän on?"

"Thornfieldin omistaja", vastasi hän levollisesti. "Ettekö tietänyt, että hänen nimensä oli Rochester?"

Tietysti en tiennyt sitä, en ollut koskaan ennen kuullut puhuttavan hänestä, mutta vanha rouva näytti pitävän hänen olemassaoloaan yleispätevänä tosiseikkana, joka jokaisen oli tunnettava.

"Minä luulin, että Thornfield kuuluu teille", jatkoin.

"Minulle? Siunatkoon, lapsi, mikä ajatus! Minulle! Minähän olen vain taloudenhoitajatar — emännöitsijä. Rochesterit ovat kyllä äitinsä puolelta kaukaista sukua minulle, tai oikeammin miehelleni. Hän oli pappina Hay'ssa, tuossa pienessä kylässä mäen rinteellä, ja tuo, kirkko oli hänen kirkkonsa. Nykyisen Mr. Rochesterin äiti oli Fairfax, mieheni pikkuserkku, mutta minä en koskaan ylpeile tuosta sukulaisuudesta, jota itse asiassa ei ole olemassa minuun nähden. Pidän itseäni aivan tavallisena taloudenhoitajattarena. Isäntäni on aina kohtelias, enkä odota häneltä muuta."

"Entä pieni tyttö, tuleva oppilaani?"

"Hän on Mr. Rochesterin holhokki. Tämä antoi minun tehtäväkseni hakea tytölle kotiopettaja. Hän nähtävästi aikoo tytön kasvatettavaksi —shiressä. Tuossahan lapsi tuleeekin 'bonnensa' kanssa, kuten hän nimittää hoitajaansa."

Arvoitus oli siis selvillä, tuo ystävällinen pieni leskirouva ei ollut mikään ylhäinen nainen, vaan riippuvaisessa asemassa kuten minäkin. En suinkaan pitänyt hänestä vähemmän sen vuoksi, olin päinvastoin entistä paremmalla tuulella. Tasa-arvoisuus välillämme oli siis todellinen eikä johtunut vain alentuvaisuudesta hänen puoleltaan. Sitä parempi; asemani oli nyt hyvin vapaa.

Kun vielä mietin tätä keksintöäni, tuli pieni tyttö hoitajansa seurassa juosten ruohokenttää pitkin. Katselin uutta oppilastani, joka ei heti näyttänyt huomaavan minua. Hän oli vielä täydellinen lapsi, ehkä seitsen- tai kahdeksanvuotias, pieni ja hento, hänellä oli kapeat, kalpeat kasvot ja runsas, kihara tukka, joka ulottui vyötäisille saakka.

"Hyvää huomenta, Miss Adela", sanoi Mrs. Fairfax. "Tule tervehtimään tätä neitiä, joka on tullut opettamaan sinua ja tekemään sinusta sivistyneen naisen."

Tyttö tuli lähemmäksi.

"C'est la ma gouvernante?" kysyi hän hoitajaltaan osoittaen minua, ja tämä vastasi:

"Mais oui, certainement."

"Ovatko he ulkomaalaisia?" kysyin ihmeissäni, kun kuulin heidän puhuvan ranskaa.

"Hoitajatar on ulkomaalainen, ja Adela on syntynyt mannermaalla, jota hän luullakseni ei ole jättänyt ennenkuin kuusi kuukautta sitten. Kun hän tuli, ei hän ensin osannut sanaakaan englantia, eikä hän

nytkään ole halukas yrittämään. Minä en ymmärrä häntä, hän sekoittaa niin paljon ranskaa englantiinsa, mutta lyönpä vetoa, että te saatte hyvinkin selvää hänen puheestaan."

Olin ollut siinä onnellisessa asemassa, että ranskanopettajanani oli ollut ranskalainen nainen, ja koska olin aina koettanut puhua ranskaa Madame Pierrot'n kanssa sekä sitäpaitsi viimeisen seitsemän vuoden aikana joka päivä lukenut pienen kappaleen ulkoa kiinnittäen etupäässä huomiota ääntämiseen ja jäljitellen mahdollisimman tarkasti opettajani ääntämistä, olin saavuttanut jonkinlaisen taidon puhua oikein ja sujuvasti ja luulin kyllä tulevani toimeen Mademoiselle Adelan kanssa. Hän tuli tarjoamaan minulle kätensä kuullessaan, että olin hänen opettajansa, ja kun menimme aamiaiselle, sanoin hänelle muutamia lauseita hänen omalla kielellään. Hän vastasi ensin lyhyesti, mutta kun olimme istuutuneet pöytään ja hän oli tarkastanut minua kymmenisen minuuttia suurilla pätkinänruskeilla silmillään, aloitti hän äkkiä oikean puhetulvan.

"Ah", sanoi hän ranskaksi, "te puhutte minun kieltäni yhtä hyvin kuin Mr. Rochester. Minä voin puhua teille kuten hänellekin, ja niin voi Sophiekin. Siitäpä hän tulee iloiseksi, kukaan täällä ei ymmärrä häntä, Madame Fairfax on vallan englantilainen. Sophie on hoitajani, hän tuli mukanani meren yli isossa laivassa, jossa oli savupiippu — kuinka siitä tuli savua! — ja minä olin sairas ja Sophie oli sairas ja niin oli Mr. Rochesterkin. Mr. Rochester makasi sohvalla kauniissa huoneessa, jota sanottiin salongiksi, ja Sophiella ja minulla oli pienet vuoteet toisessa paikassa. Olin vähällä pudota omastani, se oli kuin hylly. Ja, Mademoiselle —, mikä on teidän nimenne?"

"Eyre — Jane Eyre."

"Aire? No niin, en minä kuitenkaan osaa sanoa sitä. Laiva pysähtyi aamulla, kun ei vielä ollut täysi päivä, suuressa kaupungissa, hyvin suuressa kaupungissa, jossa talot olivat hyvin tummat ja savuttuneet ja joka ei ollenkaan muistuttanut sitä kaunista kaupunkia, josta tulin; ja Mr. Rochester kantoi minut lautasillan yli maihin, ja Sophie tuli jälessä, ja me kaikki menimme ajurin vaunuihin ja ajoimme suureen, kauniiseen taloon — se oli suurempi ja kauniimpi kuin tämä ja sitä sanottiin hotelliksi. Me viivymme siellä lähes viikon, ja Sophie ja minä kävelimme joka päivä suurella vihreällä nurmikolla, joka oli täynnä puita ja jota sanottiin puistoksi, ja siellä oli paljon muitakin lapsia, ja lammikko, ja siinä oli kauniita lintuja, joita minä ruokin leivänmurusilla."

"Voitteko seurata kun hän puhuu tuollaista vauhtia", kysyi Mrs. Fairfax.

Ymmärsin häntä aivan hyvin, sillä olin tottunut Madame Pierrot'n lipeään kieleen.

"Toivoisin", jatkoi hyvä rouva, "että kysyisitte häneltä hänen vanhemmistaan. Tahtoisin tietää, vieläkö hän muistaa heidät."

"Adèle", kysyin, "kenen kanssa asuit tuossa kauniissa kaupungissa, josta puhuit?"

"Kauan sitten asuin äitini kanssa, mutta hän on mennyt Pyhän Neitsyen luo. Äiti opetti minua laulamaan ja tanssimaan ja lausumaan runoja. Suuri joukko herroja ja rouvia tuli äidin luo vieraisille, ja minä tanssin heille tai istuin heidän polvillaan ja lauloin. Se oli hauskaa. Tahdotteko kuulla minun laulavan nyt?"

Hän oli nyt lopettanut aamiaisensa, ja minä sallin hänen antaa näytteen taidoistaan. Hän laskeutui tuoliltaan, asettui polvelleni, liitti kätensä ujosti ristiin eteensä, ravisti kiharat silmiltään, nosti katseensa kattoon ja alkoi laulaa erästä laulua jostakin oopperasta. Siinä kerrottiin hyljätystä neidosta, joka kylliksi surtuaan rakastajansa uskottomuutta kutsuu ylpeyden avukseen, tahtoo uudelta ihailijalta rikkaita pukuja ja hohtokiviä ja päättää kohdata uskottoman samana iltana tanssiaisissa osoittaakseen hänelle iloisella käytöksellään, kuinka vähän hän suree hänen petollisuuttaan.

Aiheen valinta tuntui omituiselta, kun laulaja oli lapsi, mutta arvattavasti oli pidetty huvittavana kuulla juuri lapsen huulten livertelevän noita rakkauden ja mustasukkaisuuden säveleitä. Joka tapauksessa oli valitsijalla mielestäni ollut hyvin huono maku.

Adèle lauloi laulunsa koko sievästi ja hänen iälleen ominaisella lapsellisuudella. Lopetettuaan hän hypähti alas polveltani ja sanoi: "Ja sitten, mademoiselle, lausun runon."

Hän otti sopivan asennon ja alkoi "Rottien liitto, La Fontainen satu". Tämän pienen kappaleen hän esitti erittäin huolellisesti kauniilla, taipuisalla äänellä, kiinnittäen tarkan huomion korostukseen, nousuihin, vieläpä liikkeisiinsä, mikä kaikki oli todella tavatonta hänen ikäiselleen ja osoitti, että hän oli saanut hyvää opetusta.

"Äitisi opetti sinulle tämän?" kysyin.

"Niin, ja hän sanoi aina juuri näin: 'Qu' avez-vous donc? lui dit un de ces rats; parlez!' Hän käski

minua nostamaan käteni — näin — että muistaisin kohottaa ääntäni tässä kohdassa. Saanko nyt tanssia?"

"Ei, tämä riittää jo. Mutta kenen luona asuit sitten kun äitisi oli mennyt Pyhän Neitsyen luo, kuten, kerroit?"

"Madame Fredericin ja hänen miehensä luona, hän piti huolta minusta, mutta hän ei ole millään tavoin sukua minulle. Minä luulen, että hän on köyhä, sillä hänen talonsa ei ollut niin kaunis kuin äidin. En ollut siellä kauaa. Mr. Rochester kysyi, tahdoinko tulla asumaan hänen kanssaan Englannissa, ja minä vastasin myöntävästi, sillä olen tuntenut Mr. Rochesterin jo ennenkuin tunsin Madame Fredericin, ja hän oli aina kiltti minulle ja antoi minulle kauniita pukuja ja leikkikaluja. Mutta te näette, että hän ei ole pitänyt lupaustaan, sillä hän on tuonut minut Englantiin, mutta lähtenyt itse takaisin, enkä saa koskaan nähdä häntä."

Aamiaisen jälkeen Adèle ja minä vetäydyimme kirjastohuoneeseen, jonka Mr. Rochester nähtävästi oli määrännyt, kouluhuoneeksi. Suurin osa kirjoja oli lukittujen lasiovien takana, mutta yksi kaappi oli jätetty auki ja se sisälsi kaiken, mikä voi tulla kysymykseen alkeisopetuksessa sekä useita teoksia kevyempää kirjallisuutta, runoutta, elämäkertoja, matkakertomuksia, muutamia romaaneja j.n.e. Arvattavasti hän oli katsonut sen riittävän kotiopettajattaren yksityisiin tarpeisiin, ja itse asiassa se tyydyttikin minua täydellisesti toistaiseksi, sillä verrattuna niihin niukkoihin tähkäpäihin, joita silloin tällöin olin saanut poimia Lowoodissa, tuntui tämä kirjasto tarjoavan runsaan sadon hyödyllistä ja huvittavaa lukemista. Tässä huoneessa oli myöskin aivan uusi ja erittäin hyvä piano, maalausteline sekä pari karttapalloa.

Huomasin, että oppilaani oli tottelevainen, vaikkakin tarkkaamaton, sillä hän ei ollut tottunut säännölliseen työhön. Tunsin, että olisi ollut epäviisasta rajoittaa hänen vapauttaan liian paljon alussa, ja kun olin puhellut hänelle yhtä ja toista ja saanut hänet oppimaan jotakin ja koska oli jo puolipäivän aika, annoin hänen mennä takaisin hoitajansa luo. Itse päätin kuluttaa aikani päivälliseen saakka piirtämällä pari luonnosta hänen käytettäväkseen.

Kun nousin portaita hakeakseni salkkuni ja pensselini, kuulin Mrs. Fairfaxin kutsuvan minua. "Arvatenkin ovat aamutuntinne nyt lopussa", sanoi hän. Hän oli eräässä huoneessa, jonka kaksoisovet olivat auki. Menin sinne hänen viittauksestaan. Se oli suuri, kaunis huone, jossa oli punaiset tuolit ja ikkunaverhot, turkkilainen matto, pähkinäpuiset seinät, suuri ikkuna, joka oli täynnä lasimaalauksia, ja korkea, kauniisti kaartuva katto. Mrs. Fairfax pyyhki pölyä muutamilta hienoilta purppuranpunaisilta maljakoilta, jotka seisoivat eräällä sivupöydällä.

"Mikä kaunis huone!" huudahdin katsellessani ympärilleni, sillä en eläissäni ollut nähnyt mitään puoleksikaan niin kaunista.

"Tämä on ruokasali. Olen juuri avannut ikkunan päästäkseni sisään hiukan ilmaa ja aurinkoa, sillä huoneet, joissa ei asuta, tulevat helposti kosteiksi ja ummehtuneiksi. Seurusteluhuonekin tuolla tuntuu jo vallan kellarimaiselta."

Hän osoitti suurta kaariovea, joka oli vastapäätä ikkunaa ja joka sekin oli verhottu purppuranpunaisella verholla. Nousin pari leveätä porrasta, jotka johtivat sille, katsoin sisään ja luulin näkeväni vilauksen satumaailmasta, niin loistavalta tuntui tuo näky tottumattomista silmistäni. Eikä siinä kuitenkaan ollut muuta kuin hyvin kaunis seurusteluhuone sekä sen takana oleva pienempi komero. Molempien lattialla oli valkeat matot, joille näytti lasketun loistavia kukkakiehkuroita, molempien katossa oli reunus lumivalkeita viiniköynnöksiä ja rypäleitä, ja tätä valkeata pohjaa vastaan loisti punaisia sohvia ja tuoleja, himmeän marmoriuunin koristeet olivat kimaltelevaa böömiläistä lasia, punaista kuin rubiini, ja suuret peilit ikkunain välissä heijastivat huoneen koko lumi- ja tuliloiston.

"Kuinka hyvässä järjestyksessä pidättekkään nämä huoneet, Mrs. Fairfax!" sanoin. "Ei mitään tomua, ei mitään liinapäällisiä, ja jollei ilma tuntuisi kylmältä, voisi luulla, että niissä asutaan aina."

"Niin, nähkääs, Miss Eyre, vaikka Mr. Rochesterin käynnit ovatkin harvinaisia, ovat ne aina äkkinäisiä ja odottamattomia, ja koska olen huomannut hänen joutuvan suunniltaan tullessaan keskelle suursiivojen hälinää, pidän parhaana, että huoneet ovat aina valmiit."

"Onko Mr. Rochester vaativainen ja ylpeä ihminen?"

"Ei erittäin, mutta hänellä on herrasmiehen tavat ja tottumukset, ja hän odottaa, että kaikki asiat järjestetään niitten mukaan."

"Pidättekö hänestä? Pidetäänkö hänestä yleensä?"

"Pidetäänpä kylläkin; hänen perhettään on aina pidetty kunniaa täällä. Melkein koko seutu, niin

pitkälle kuin voitte nähdä, on niin kauan kuin muistetaan kuulunut Rochestereille."

"Niin, mutta jollei oteta huomioon hänen tiluksiaan, pidättäkö hänestä? Pidetäänkö hänestä hänen itsensä vuoksi."

"*Minulla* ei ole mitään syytä olla pitämättä hänestä, ja luulen, että alustalaiset pitävät häntä hyvänä ja oikeamielisenä isäntänä, mutta hän on hyvin vähän asunut täällä."

"Mutta eikö hän ole millään tavalla omituinen? Lyhyesti, minkälainen on hänen luonteensa?"

"Hänen luonteensa — no, se on luullakseni moitteeton. Omituinen hän kenties kylläkin on, hän on matkustanut paljon ja nähnyt paljon maailmaa, luullakseni. Uskallan väittää, että hän on hyvin viisas, mutta en ole koskaan puhellut paljoa hänen kanssaan."

"Missä suhteessa hän on omituinen?"

"En tiedä — sitä ei ole helppo sanoa — ei siinä mitään erikoista ole, mutta sen tuntee kyllä kun puhuu hänen kanssaan; ei voi koskaan tietää, puhuuko hän totta vai leikkiä tai onko hän hyvillään vai päinvastoin. Lyhyesti sanottuna, häntä on vaikea ymmärtää, ainakaan minä en koskaan oikein ymmärrä häntä, mutta se ei merkitse mitään, sillä hän on hyvin hyvä isäntä."

Siinä kaikki mitä sain tietää Mrs. Fairfaxilta meidän molempien isännästä. On ihmisiä, joilla ei näytä olevan mitään aavistusta kanssaihmisensä luonteen kuvailemisesta, ja jotka eivät osaa tehdä havaintoja ja panna merkille huomattavimpia piirteitä ihmisissä tai asioissa. Hyvä rouva kuului nähtävästi näihin ihmisiin, ja minun kyselyni saattoivat hänet ymmälle, mutta eivät johtaneet tuloksiin. Mr. Rochester oli hänen silmissään Mr. Rochester, herrasmies, tilanomistaja, ei muuta, hän ei kyselyt eikä etsinyt enempää, ja hän oli nähtävästi ihmeissään, kun minä halusin tarkempia määritelmiä hänen olemuksestaan.

Kun olimme jättäneet ruokasalin, tarjoutui hän näyttämään minulle muutkin huoneet, ja minä seurasin häntä portaita ylös ja alas täynnä ihailua, sillä kaikki oli kaunista ja hyvin järjestettyä. Suuret päätyhuoneet olivat mielestäni ihmeellisen komeita, ja muutamat kolmannen kerroksen huoneista olivat, joskin matalia ja pimeitä, mieltäkiinnittäviä vanhanaikaisuutensa tähden. Huonekalut, jotka aikoinaan olivat olleet alakerran huoneissa, olivat aikojen kuluessa ja muotien vaihtuessa siirretyt tänne, ja siinä puutteellisessa valossa, joka pääsi sisään ahtaista ikkunoista, saatoin nähdä sadan vuoden vanhoja vuoteita, pähkinäpuu- ja tammiarkkuja, joihin oli kaiverrettu mitä omituisimpia koristeita, palmunlehviä ja keruubinpäitä, kuten hebrealaisen liiton arkkiin, rivittäin kapeita, kunnianarvoisia tuoleja korkeine selkänojineen, vieläkin vanhempia istuimia, joitten tyynypäällyksissä näkyi vielä selviä jälkiä koruompeluista — ne sormet, jotka olivat niitä aikoinaan ommelleet, olivat jo kahden sukupolven ajan olleet kirkkomaan tomua. Kaikki nämä muinaismuistot tekivät Thornfield Hallin kolmannelta kerroksesta menneitten aikojen kodin, muistojen lippaan. Minä pidin paljon näitten hiljaisten suojien salaperäisestä hämärästä päivän aikaan, mutta yöllä en olisi mistään hinnasta tahtonut nukkua jossain noista avarista, raskaista vuoteista, joista toiset olivat suljetut tammiovilla, toiset verhotut paksuilla vanhanaikaisilla uutimilla, joihin oli ommeltu mitä ihmeellisimpiä kukkia, lintuja ja ihmisolentoja — kuinka kummalliselta kaikki tämä olisikaan näyttänyt kalpeassa kuuvalossa.

"Nukkuvatko palvelijat näissä huoneissa?" kysyin.

"Ei, heidän hallussaan on rivi pienempiä huoneita talon takaosassa. Kukaan ei koskaan nuku täällä. Tekisi melkein mieli sanoa, että jos Thornfield Hallilla on haamunsa, on tämä sen asunto."

"Niin minäkin luulisin. Eikö teillä sitten ole haamua?"

"Ei minun tietääkseni", vastasi Mrs. Fairfax hymyillen.

"Eikö perimätietojakaan? Eikö ainoatakaan kummitustarinaa?"

"En usko. Ja kuitenkin sanotaan, että Rochesterit aikoinaan ovat olleet mieluummin kiihkeätä kuin rauhallista sukua. Ehkäpä he juuri siitä syystä lepäävät nyt rauhassa haudoissaan."

"Niin — he nukkuvat hyvin elämän kuumeisen kiihkon jälkeen", mumisin.
"Minne menette nyt, Mrs. Fairfax?" Hän oli menossa.

"Ylös katolle, tahdotteko tulla katsomaan näköalaa sieltä?" Seurasin häntä, nousimme hyvin ahdasta porraskäytävää vinnille, ja sieltä tikapuita myöten ja luukkuoven kautta linnan katolle. Olin nyt varisasatuksen tasalla ja voin nähdä niitten pesiin. Nojasin sakaraharjan yli ja katselin kauas alas. Maa alapuolellani näytti levitetyltä kartalta; loistava, sametinpehmeä ruohokenttä ympäröi rakennuksen harmaata kivijalkaa; niityllä, joka oli laaja kuin puisto, muodostivat vanhat ruusupensaikat tummempia

pilkkuja; kuivan, tumman metsän jakoi kahtia ruohoittunut polku, jonka sammal oli vihreämpää kuin puitten lehdet; sitten kirkko linnan portin takana, tie, tyvenet kukkulat, koko maisema lepäsi siinä syysaurion loistossa. Taivaanranta oli sininen ja kirkas, ja ylhäällä leijaili muutamia helmenvalkkeita pilvenhattaroita. Maisemassa ei ollut mitään tavatonta, mutta kaikki oli kaunista ja miellyttävää. Kun käännyn pois ja palasin sisään luukkuoven kautta, en tahtonut löytää tietäni tikapuissa, vinni näytti pimeältä kuin holvi verrattuna siniseen taivaaseen, jota äsken olin katsellut, ja tuohon aurinkoiseen lehto-, niitty- ja kukkulamaisemaan, joka ympäröi linnaa ja josta olin iloinnut.

Mrs. Fairfax jäi sulkemaan oviluukun, ja minä etsin hapuillen ahtaan porraskäytävän, joka johti alas vinniltä, ja laskeuduin alas. Pysähdyin pitkään käytävään, johon portaat johtivat ja joka erotti kolmannen kerroksen etu- ja takahuoneet toisistaan. Se oli ahdas, matala ja pimeä käytävä, jossa oli vain yksi ikkuna kaukana toisessa päässä ja jonka molemmilla puolilla oli rivi pieniä, mustia, suljettuja ovia. Sitä olisi voinut luulla käytäväksi jossakin Siniparran linnassa.

Kulkiessani ääneti eteenpäin, kuulin äkkiä naurua — ääni, jota viimeiseksi olisin luullut kuulevani näin hiljaisilla alueilla. Se oli omituista naurua, kirkasta, selvää, ilotonta. Pysähdyin. Ääni taukosi, mutta vain hetkeksi. Se alkoi taas, äänekkäämpänä, sillä alussa se oli selvyydestään huolimatta ollut hyvin hiljaista. Sitten se jatkui yhä kovaäänisempänä, ja kaiku tuntui vastaavan jokaisesta yksinäisestä huoneesta, vaikka itse nauru kuuluikin vain yhdestä, ja olisin hyvin voinut osottaa sen huoneen oven.

"Mrs. Fairfax!" huusin, sillä kuulin hänen nyt laskeutuvan portaita.
"Kuulitteko tuota kovaa naurua? Kuka niin nauraa?"

"Arvatenkin joku palvelijoista", vastasi hän, "ehkä Grace Poole."

"Kuulitteko sen?" kysyin taas.

"Kuulin vallan hyvin. Kuulen sen usein. Hän neuloo eräässä noista huoneista. Väliin on Lea hänen kanssaan, ja he elämöivät yhdessä."

Nauru alkoi taas, matalana ja tasaisena, ja oli lopulta hyvin epämiellyttävää.

"Grace!" huusi Mrs. Fairfax.

En todellakaan luullut minkään Gracen vastaavan, sillä tämä nauru oli traagillisempaa, ylikuonnollisempaa kuin mitä koskaan olin kuullut, ja vaikka olikin kirkas keskipäivä eikä mikään kummitusten hetki ja vaikkei mitään tavatonta vielä tapahtunut, olin kuitenkin taikauskosen pelon vallassa. Sain kuitenkin pian nähdä, mikä hupakko olin ollut, kun olin edes kummastellut tuota omituista naurua.

Minua lähinnä oleva ovi aukeni, ja eräs palvelijatar astui ulos. Hän oli kolmen- ja neljänkymmenen välillä oleva nainen, tanakka ja siistin näköinen, punatukkainen, karkeapiirteinen, sanalla sanoen: vähemmän romanttista ja aavemaista olentoa olisi tuskin voinut kuvitella.

"Liian paljon melua, Grace", sanoi Mrs. Fairfax. "Muistakaa määräykset!" Grace niijasi ja poistui äänetönnä.

"Hän on täällä ompelijana ja Lean apulaisena sisäkön töissä", jatkoi leski. "Muutamissa suhteissa hän ei ole aivan moitteeton, mutta hän tekee työnsä hyvin. Asiasta toiseen, mitä kokemuksia teillä on uuden oppilaanne suhteen tältä aamulta?"

Keskustelu, joka nyt kääntyi Adèleen, jatkui, kunnes pääsimme alakerran valoisiin ja hauskoihin huoneisiin. Adèle juoksi vastaamme eteisessä ja huusi:

"Mesdames, päivällinen on valmis!" ja lisäsi: "Minun on nälkä, minun!"

Päivällinen oli valmis ja odotti meitä Mrs. Fairfaxin huoneessa.

Kahdestoista luku.

Rauhallinen, kaikin puolin lupaava tuloni Thornfield Halliin oli herättänyt minussa toiveita tasaisemmasta tiestä, enkä pettynytään toiveissani tultuani paremmin tuntemaan paikan ja sen asukkaat. Mrs. Fairfax osottautui olevansa se, miltä hän näyttikin, tasainen, ystävällinen nainen, sivistynyt ja älykäs. Oppilaani oli vilkas, hemmoiteltu lapsi ja väliin kylläkin kiusallinen, mutta koska hän oli uskottu kokonaan minun hoitooni eikä kukaan asiaankuulumaton koskaan häirinnyt suunnitelmiani hänen suhteensa, hän pianikin unohti pienet oikkunsa ja muuttui kiltiksi ja

opinhaluiseksi. Hänellä ei ollut suuria lahjoja, huomattavia luonteenominaisuuksia eikä mitään taipumuksia tai kehittyneempiä tunteita, jotka olisivat nostaneet häntä vähääkään yläpuolelle lapsuuden tavallista tasoa, mutta hänellä ei myöskään ollut mitään vikaa tai puutetta, joka olisi alentanut hänet siltä. Hän edistyi huomattavasti, ja hänessä heräsi minua kohtaan vilkas, joskaan ei ehkä erittäin syvä kiintymys. Hänen lapsellisuutensa, iloinen liverryksensä ja ponnistuksensa olla minulle mieliksi herättivät minussa kiintymyksen, joka riitti tekemään meille molemmille toistemme seuran mieluiseksi.

Tällaista puhetta pitävät kenties hyvinkin kylmänä henkilöt, jotka hyväksyvät juhlallisen opin lapsen luonnon enkelimäisyydestä ja joitten mielestä kasvattajien velvollisuus on tuntea heitä kohtaan jumaloivaa rakkautta. Mutta minä en kirjoita tätä imarrellakseni vanhempien itsekkäisyyttä, ollakseni kaikuna tyhjälle puheelle tai antaakseni tukea hölynpölylle, tahdon vain kertoa totuuden. Huolehdin tunnollisesti Adèlen menestyksestä ja edistymisestä, pidin kaikessa hiljaisuudessa hänen pienestä persoonastaan, olin kiitollinen Mrs. Fairfaxille hänen ystävällisyydestään ja viihdyin hyvin hänen seurassaan, mikäli hänkin puolestaan osoitti minua kohtaan tasaista, tyventä, huolehtivaa myötätuntoaan.

Moittikoon minua vieläkin jokainen, jota haluttaa, kun lisään, että silloin tällöin, kun kävelin itsekseni pihamaalla, kun kuljin alas portille ja katsoin sen läpi tielle, tahi kun, Adèlen leikkiessä hoitajansa kanssa ja Mrs. Fairfaxin järjestellessä hillojaan ruokakamarissa, kiipesin kolmet portaat, avasin vinnin luokkuoven, nousin katolle ja katselin kauas yli kukkuloitten, niittyjen ja hämärtyvän taivaanrannan — silloin ikävöin nähdä kauas näitten rajojen taakse, kauas suureen maailmaan, sen kaupunkeihin ja polttopisteisiin, joista olin kuullut puhuttavan mutta joita en koskaan ollut nähnyt, ikävöin enemmän elämäkokemusta, enemmän seurustelua toisten nuorten kanssa, enemmän erilaisia tuttavuuksia kuin mitä oli saatavillani. Annoin täyden arvon kaikelle mikä oli hyvää Mrs. Fairfaxissa ja Adèlessä, mutta uskoin, että elämässä oli muutakin hyvää ja että se voi olla vilkkaampaa ja vaihtelevampaa laatua, ja halusin oppia tuntemaan sitä.

Kuka moittii minua? Epäilemättä monet, ja minua sanotaan tyytymättömäksi. En voi auttaa sitä, luonteeni oli levoton, ja se tuotti minulle väliin tuskaa. Silloin oli ainoa lohdutukseni kävellä edestakaisin kolmannen kerroksen käytävässä, tuon yksinäisen paikan turvissa, ja loihtia sieluni silmien eteen toinen toistaan loistavampia näkyjä — ja niitä oli paljon ja ne olivat kirkkaita —, päästä sydämeni tulvilleen omituisen ahdistavaa, elontäyttä riemua, ja — mikä parasta — avata korvani tarinalle, joka ei koskaan päättynyt, jonka mielikuvitukseni oli luonut ja jota se kertoi jatkuvasti, ja siihen tarinaan olin koonnut kaikki tapaukset, tunteet, tulen ja elämän, jota ikävöin ja joita ei ollut nykyisessä elämässäni.

On turha sanoa, että ihmisten pitäisi tyytyä rauhaan; heidän täytyy saada toimintaa, ja he tekevät sitä paremman puutteessa itse. Miljoonat ovat tuomitut vielä syvempään hiljaisuuteen kuin mitä minä olin, ja miljoonat kapinoivat hiljaisuudessa osaansa vastaan. Ei kukaan tiedä, kuinka monet kapinat — paitsi valtiollisia — kuohuttavat sitä elämää, joka kansoittaa maapallon. Naisia pidetään yleensä tyveninä, mutta naiset tuntevat kuten miehetkin, he tarvitsevat harjoitusta kyvyilleen ja kentän ponnistuksilleen yhtä hyvin kuin heidän veljensä, he kärsivät liian jyrkistä rajoista, liian täydellisestä pysäyksestä aivan yhtä paljon kuin miehetkin ja on ahdasmielistä heidän etuoikeutettujen kanssaihmistensä puolelta sanoa, että heidän pitäisi rajoittua leipomaan kaakkuja ja kutomaan sukkaa, soittamaan pianoa ja kirjailemaan tupakkakukkaroita. On ajattelematonta tuomita heitä tai nauraa heille, jos he koettavat tehdä ja oppia enemmän kuin tapa määrää tarpeelliseksi heidän sukupuolelleen.

Yksin ollessani kuulin usein Grace Poolen naurun: sama kaiku, sama matala, tylsä hohotus, kuin mikä ensi kerralla oli hämmästyttänyt minua. Kuulin myös hänen ihmeellisen muminansa, joka oli vielä oudompaa kuin nauru. Oli päiviä, jolloin hän oli aivan hiljaa, kun taas toisina en voinut enää laskea hänen äännähdyksiään. Väliin näin hänet: hän tuli tavallisesti huoneestaan vati, lautanen tai tarjotin kädessään, meni alas keittiöön ja palasi takaisin kantaen (oi, romanttinen lukija suo minulle anteeksi kaunistelematon totuus!) portterilasia. Hänen ulkomuotonsa vaikutti kuin kylmä vesisuihku siihen uteliaisuuteen, jonka hänen hullunkuriset, epämiellyttävät äännähdyksensä olivat herättäneet. Hän oli jyrkevä ja karkeapiirteinen, eikä voinut missään suhteessa herättää mielenkiintoa. Koetin väliin aloittaa keskustelua hänen kanssaan, mutta hän tuntui harvapuheiselta, ja yksitavuinen vastaus katkaisi tavallisesti kaikki tämänsuuntaiset yritykset.

Talon muut asukkaat, s.o. John ja hänen vaimonsa, Lea, palvelustyttö, ja Sophie, ranskalainen lapsenhoitaja, olivat siivoja, hyväntahtoisia ihmisiä, mutta eivät missään suhteessa merkillisiä. Sophien kanssa väliin puhuin ranskaa ja kyselin häneltä hänen kotimaastaan, mutta hänellä ei ollut halua eikä taipumusta kertomiseen, ja hänen vastauksensa olivat yleensä niin epämääräisiä, että ne eivät suinkaan näyttäneet tarkoitetun rohkaisemaan keskustelua, vaan pikemmin päinvastoin.

Niin kuluivat lokakuu, marraskuu ja joulukuu. Eräänä tammikuun iltapäivänä Mrs. Fairfax oli

pyytänyt lupaa Adèlelle, joka oli vilustunut, ja koska Adèle yhtyi hänen pyyntöönsä kiihkolla, joka muistutti minulle, kuinka kallisarvoisilta tilapäiset lupapäivät olivat tuntuneet omassa lapsuudessani, suostuin siihen, sillä tein mielestäni oikein osoittaessani myöntävyyttä tässä suhteessa. Oli kaunis, tyven, mutta hyvin kylmä päivä. Olin väsynyt istuttuani koko aamupäivän kirjastossa, Mrs. Fairfax oli juuri kirjoittanut kirjeen, joka olisi ollut pantava posttiin, ja niin panin hatun päähäni ja takin ylleni ja tarjouduin viemään sen Hay'hin. Tuo kahden peninkulman matka oli juuri sopiva kävely kauniina talvi-iltapäivänä. Nähtyäni, että Adèle istui mukavasti pienellä tuolillaan Mrs. Fairfaxin huoneen tulen ääressä, annettuani hänelle hänen parhaan vahanukkensa, jota minä tavallisesti säilytin hopeapaperiin käärittynä laatikossani, ja vastattuani suudelmalla hänen hyvästiinsä: "Palatkaa pian, rakas ystäväni, rakas Mademoiselle Jeannette", lähdin matkaan.

Tie oli kovaa, ilma tyven, matkani yksinäinen. Kävelin nopeasti, kunnes lämpenin, ja sitten hidastin kulkuani nauttiakseni erikseen jokaisesta matkan tarjoamasta ilosta. Kello oli kolme; kirkon kello löi juuri, kun kuljin tornin ohitse, ja hetken viehätystä lisäsi lähenevä hämärä ja vinosti loistavat, kalpeat auringonsäteet. Olin nyt peninkulman päässä Thornfieldistä, tiellä, joka oli kuuluisa villiruuuistaan kesällä, pähkinöistään ja karhunmarjoistaan syksyllä, ja nytkin siinä loisti muutamia korallinpunaisia ruusumarjoja ja orapihlajanmarjoja; mutta sen paras viehätys talvella oli kuitenkin sen ehdoton yksinäisyys ja lehdetön rauha. Jos tuulihenki olisikin puhaltanut, ei se olisi aiheuttanut mitään ääntä, sillä täällä ei ollut ainoatakaan lehteä, joka olisi voinut kahista, ja nuo paljaat orjantappura- ja pähkinäpensaat olivat yhtä hiljaisia kuin sileät, valkeat kivet jotka reunustivat polkua. Yltympäri, joka taholla, oli vain niittyjä, joilla ei mikään karja nyt kulkenut, ja pienet ruskeat linnut, jotka silloin tällöin pyrähtelivät pensaikossa, näyttivät unohtuneilta, punertavilta lehdiltä.

Tämä tie kulki koko matkan Hay'hin mäkeä ylös, ja kun olin päässyt puolitiehen, istahdin aidalle, joka erotti tien pelloista. Käärin takkini tiukkaankin ympärilleni, pistin käteni muhviin enkä tuntenut kylmää, vaikka olikin pakkanen. Pari päivää sitten oli ollut äkkinäinen suoja, ja tielle oli muodostunut pieni puro, joka nyt oli kokonaan jäässä, niin että tien keskellä oli liukas, valkea jäätikkö. Istuimeltani voin nähdä alas Thornfieldiin; harmaa linna sakaraharjoineen oli huomattavin esine laaksossa alapuolellani, ja sen puut ja musta variksenpesä erottautuivat läntistä taivasta vastaan. Odotin kunnes aurinko oli kirkaana ja punaisena painunut puitten taakse, ja käännysin sitten itäänpäin.

Kukkulan huipun takaa nousi kuu, se oli vielä kalpea kuin pilvi, mutta kirkastui hetki hetkeltä. Se valaisi yli Hay'n, jonka harvoista savupiipuista puitten suojasta nousi sinertävä savu. Kauppala oli vielä peninkulman takana, mutta ehdottoman hiljaisuuden läpi saatoinkin kuitenkin selvästi kuulla sen heikot elonmerkit. Korvani erotti myöskin purojen kohinaa, en tiedä mistä, mutta Hay'n takana oli useita kukkuloita, joitten solien läpi varmaan monet purot virtasivat. Illan tyvenyydessä saattoi yhtä hyvin kuulla lähempien purojen solinan kuin kaukaisimpien kuiskeen.

Äkkiä katkaisi kovempi ääni nämä vienot suhinat ja kuiskaukset, se kuului hyvin kaukaa, mutta aivan selvästi: tramp, tramp, tasainen, metallinen jyske, joka nieli kaikki nuo pehmeät, epämääräiset äänet, kuten taulussa kalliomöhkäle tai suuren tammen ryhmyinen runko, joka selvänä ja tummana on maalattu etualalle, himmentää kaukaisen kukkulan vaaleat ääriiviivat, aurinkoisen taivaanrannan ja epäselvät pilvet, joissa värit sulautuvat toisiinsa.

Ääni kuului tieltä, se oli hevosen kavioiden töminää. Tien käänteet estivät vielä näkemästä tulijaa, mutta se lähestyi. Aioin juuri nousta aidaltani, mutta koska tie oli kapea, jäin kuitenkin istumaan kunnes hevonen menisi ohitse. Siihen aikaan olin nuori, ja kaikenlaiset mielikuvat, kirkkaat ja tummat, asustivat mielessäni, muistot lastenkamaritarinoista väikkyivät siellä vielä muun hölynpölyn ohella, ja kun ne nousivat esiin, lisäsi nuoruus niihin voimaa ja eloa, jota lapsuus ei voinut antaa niille. Kun hevonen läheni ja odotin sen tulevan näkyviin hämärän keskeltä, muistin erästä Bessien tarinaa, jossa esiintyi eräs pohjois-englantilainen henki, nimeltä "Gytrash", joka hevosen, muulin tai suuren koiran haahmossa laukkasi yksinäisillä teillä ja näyttäytyi väliin myöhästyneille matkamiehille, kuten tämä hevonen nyt oli näyttäytyvä minulle.

Se oli hyvin lähellä, mutta ei vielä näkyvässä, kun kavioiden töminään yhtyi rapinaa pensaikosta, ja aivan pähkinäpensaitten alitse liukui suuri koira, jonka musta ja valkea väri erottautui selvästi puita vastaan. Se oli pilkulleen yksi Bessien Gytrashin olomuotoja — leijonamainen, pitkäkarvainen ja suuripäinen olento. Se kulki kuitenkin aivan rauhallisesti ohitseni, eikä edes, kuten puolittain olin odottanut, pysähtynyt katsomaan kasvoihini suurilla silmillään, jotka olivat ihmeellisemmät kuin koiran silmät. Hevonen, suuri orhi, seurasi jälessä, ja sen selässä oli ratsastaja. Mies, ihmisolento, särki heti lumouksen. Gytrashilla ei koskaan ollut ratsastajaa, se kulki aina yksin, ja vaikka haltiat voivatkin asustaa eläinten mykissä ruumiissa, eivät ne minun käsitysteni mukaan voineet valita turvapaikakseen jokapäiväistä ihmishaahmoa. Tämä ei ollut mikään Gytrash, ei muuta kuin tavallinen matkustaja, joka tuli oikotietä Millcotesta. Hän kulki ohi ja minä jatkoin matkaani, mutta kuljin vain muutamia askeleita, kun jo käännysin takaisin, sillä huomioni vangitsi liukastumista muistuttava ääni, huudahdus "Mitä hittoa on nyt tehtävä" ja raskas kaatuminen. Hevonen ja mies olivat maassa, — hevonen oli liukastunut

jäätiköllä, joka peitti tien. Koira kiiruhti hyppien paikalle takaapäin ja nähdessään isäntänsä pulassa ja kuullessaan hevosen korskumista, se alkoi haukkua suuren koiran syvällä äänellä, johon kaikki kukkulat vastasivat. Se nuuski maassa makaavaa ryhmää ja juoksi sitten minun luokseni, siinä kaikki mitä se voi tehdä, muuta apua ei ollut saatavissa. Tottelin koira ja menin matkustajan luo, joka sillä hetkellä pyrki vapautumaan hevosestaan. Hänen otteensa olivat niin voimakkaat, että en luullut hänen olevan pahasti vahingoittuneen. Kysyin kuitenkin:

"Oletteko vahingoittunut, sir?"

Luulen, että hän kiroili, mutta en ole varma siitä. Joka tapauksessa hän mutisi hampaittensa välistä jotakin, joka esti häntä vastaamasta minulle heti.

"Voinko tehdä jotakin?" kysyin taas.

"Voitte seisoa toisella puolella", vastasi hän ja nousi ensin polvilleen, sitten jaloilleen. Tein työtä käskettyä, ja sitten alkoi vaikea työ, hevonen oli saatava jaloilleen, ja tätä toimitusta säästi koko ajan kavioitten töminä ja kova haukkuminen, joka karkoitti minut parin metrin etäisyydelle. En tahtonut kuitenkaan kokonaan poistua, ennenkuin näin tulokset. Työ onnistui lopulta, hevonen oli taas jaloillaan ja koira saatiin vaikenemaan huudolla "Hiljaa, Pilot!". Matkustaja huoahhti, kosketti sääriänsä ja jalkojansa ikäänkuin tunnustellakseen, olivatko ne vahingoittumattomat. Nähtävästi niihin koski, sillä hän tuli ontuen aidan luo, jolta juuri olin noussut, ja istahti.

Luullakseni minua huvitti olla hyödyllinen tai ainakin kohtelias, sillä menin taas hänen luokseen.

"Jos olette vahingoittunut ja tarvitsette apua, sir, voin mennä hakemaan ihmisiä joko Thornfield Hallista tai Hay'sta."

"Kiitos, tulen kyllä toimeen. En ole taittanut luitani — vain pieni nyrjähdys —", ja hän nousi taas ja koetti seisoa kipeällä jalallaan, mutta tulos oli vain vaistomainen "uh!".

Päivänvalo ei ollut vielä kokonaan sammunut, ja kuu tuli kirkkaammaksi hetki hetkeltä. Saatoin vallan hyvin nähdä hänet. Hänellä oli yllään turkiskauluksella ja terässoljilla varustettu ratsastuspuku. En nähnyt yksityisseikkoja hänen vartalostaan, mutta päätin, että hän oli keskikokoinen ja tavallista harteavampi. Hänellä oli tummat kasvot, ankarat piirteet ja tuuheat kulmakarvat ja hänen silmänsä ja rypistetyt kulmansa osoittivat tällä hetkellä suuttumusta ja harmia. Hän oli jättänyt taakseen nuoruusvuodet, mutta ei ollut vielä keski-iässäkään, hän saattoi olla noin kolmenkymmenenviiden tienoilla. Hän ei herättänyt minussa vähääkään pelkoa, ja vain hiukan ujoutta. Jos hän olisi ollut kaunis, sankarillisen näköinen nuorukainen, en olisi uskaltanut seisoa siinä puhuttelemassa häntä vasten hänen tahtoaan ja tarjota palveluksia, joita minulta ei pyydetty. Olin tuskin koskaan nähnyt kaunista nuorukaista, enkä eläissäni puhutellut sellaista. Teoriassa tunsin suurta kunnioitusta ja ihailua kauneutta, hienoutta, ritarillisuutta ja viehätysvoimaa kohtaan, mutta jos olisin kohdannut kaikki nuo ominaisuudet ruumiillistuneina miehisessä olennessa, olisin vaistomaisesti tuntenut, että niillä ei ollut eikä voinut olla mitään myötätuntoa minunlaistani kohtaan, ja olisin kaihtanut niitä kuin tulta, salamaa tai jotakin muuta loistavaa, mutta tunteetonta.

Niinpä myöskin jos tuntematon olisi hymyillyt hyväntuulisesti minulle, kun puhuttelin häntä, ja evännyt avuntarjoukseni iloisesti ja kiittäen, olisin jatkanut matkaani enkä tuntenut mitään kutsumusta uudistaa sitä, mutta hänen tyly, karski käytöksensä saattoi minut varmaksi asiastani. Jäin seisomaan paikalleni, kun hän viittasi minua menemään, ja ilmoitin:

"En ajattelekaan jättää teitä, sir, näin myöhään, näin yksinäiselle tielle, ennenkuin olen nähnyt teidän nousevan hevosenne selkään."

Hän katsoi minuun, kun sanoin tämän. Sitä ennen hän oli tuskin vilkaissut minuun.

"Luulisin, että teidän pitäisi itsenne jo olla kotona", sanoi hän, "jos teillä on kotia lähiseuduilla. Mistä tulette?"

"Aivan tästä mäen alta; enkä pelkää olla ulkona myöhään, kun on kuutamo. Menen hyvin mielelläni Hay'hin hakemaan apua teille, jos tahdotte, sitäpaitsi menen sinne joka tapauksessa viemään kirjettä postiin."

"Asutte aivan mäen alla — tarkoitatteko sillä tuota sakaraharjaista taloa?" Hän osoitti Thornfield Hallia, johon kuu loi kalpeata loistettaan saattaen sen erottautumaan selvänä ja vaaleana puista, jotka läntistä taivasta vastaan näyttivät mustalta seinältä.

"Kyllä, sir."

"Kenen talo se on?"

"Mr. Rochesterin."

"Tunnetteko Mr. Rochesterin?"

"En ole koskaan nähnyt häntä."

"Hän ei siis asu täällä?"

"Ei."

"Voitteko sanoa, missä hän on?"

"En."

"Te ette tietenkään ole palvelija talossa. Te olette —." Hän pysähtyi, antoi katseensa liukua pukuni yli, joka, kuten tavallista, oli hyvin yksinkertainen: musta merinokankainen päällystakki, musta majavannahkalakki, jotka kumpainkaan eivät olleet puoliksikaan kyllin hienoja kamarineitsyelle. Hän ei näyttänyt osaavan ratkaista, kuka olin, ja minä autoin häntä.

"Olen kotiopettaja."

"Ahaa, kotiopettaja!", hän toisti, "olin unohtanut, hitto vieköön. Kotiopettaja!" Ja asuni joutui taas tarkastuksen alaiseksi. Parin minuutin kuluttua hän nousi aidaltaan. Hänen kasvoissaan ilmeni tuskaa, kun hän koetti liikkua.

"En voi lähettää teitä hakemaan apua", sanoi hän, "mutta voitte auttaa minua itse, jos tahdotte olla niin ystävällinen."

"Kyllä, sir."

"Eikö teillä ole sateenvarjoa, jota voisin käyttää keppinä?"

"Ei."

"Koettakaa saada kiinni hevoseni suitsista ja taluttakaa se tänne! Ettehän pelkää?"

Yksin ollen olisin pelännyt koskettaa hevosta, mutta käskettäessä olin valmis tottelemaan. Laskin muhvini aidalle ja menin suuren orhin luo, koetin saada kiinni suitsista, mutta hevonen oli vilkas otus eikä antanut minun tulla lähelle päätään. Tein ponnistuksen toisensa jälkeen, mutta kaikki oli turhaa, ja sillävälän pelkäsin hirveästi sen levottomia etujalkoja. Matkustaja odotti ja katseli asiain menoa vähän aikaa ja alkoi sitten nauraa.

"Minä näen", sanoi hän, "että koska vuoria ei voi tuoda Mahometin luo, olisi paras auttaa Mahometia menemään vuorten luo. Minun täytyy pyytää teitä tulemaan tänne."

Minä tulin. "Suokaa anteeksi", jatkoi hän, "mutta olen pakoitettu käyttämään teitä hyväkseni." Hän laski raskaan kätensä olkapäälleni, nojautui minuun jokseenkin painavasti ja nilkutti hevosen luo. Saatuaan ohjat käsiinsä hän heti hillitsi hevosen ja hyppäsi satulaan irvistellen kauheasti, sillä hänen kipeään jalkaansa koski.

"Ja nyt", sanoi hän hellittäen alahuulensa, jota hän oli kovasti purrut, "ojentakaa minulle piiskani, joka on tuolla pensaan juurella!"

Minä löysin sen ja annoin sen hänelle.

"Kiitos. Nyt kiirehtikää kirjeinenne Hay'hin ja palatkaa takaisin niin pian kuin voitte."

Kannuksen kosketus sai hevosen hypähtämään pystyyn ja laukkaamaan pois ratsastajineen, koira syöksyi jälessä ja kaikki kolme katosivat kuin lehdet tuulessa.

Otin muhvini ja jatkoin matkaani. Se mitä oli tapahtunut, oli nyt ohi, mutta jotakin *oli* tapahtunut, joskaan ei mitään ihmeellistä, romanttista tai mieltäkiinnittävää. Kuitenkin oli tämä ohimenevä tapaus tervetullut vaihtelu yksitoikkoisessa elämässäni. Apuani oli tarvittu ja pyydetty, olin antanut sitä, olin iloinen saadessani tehdä jotakin, ja niin vähäpätöinen ja ohimenevä kuin tekoni olikin, oli se kuitenkin todellinen, ja olin väsynyt yksitoikkoiseen elämään. Uudet kasvot puolestaan olivat kuin uusi taulu muistini muotokuvakokoelmassa, ja se oli erilainen kuin kaikki muut, jotka riippuivat siellä, ensinnäkin, koska se esitti miestä, ja toiseksi, koska nuo kasvot olivat tummat, voimakkaat ja ankarat. Näin ne yhä edessäni tullessani Hay'hin ja pistäessäni kirjeeni postilaatikkoon, näin ne vieläkin, kun kiiruhdin myötämäkeä kotiin päin. Kun tulin aidan luo, pysähdyin hetkiseksi, katselin ympärilleni ja kuuntelin,

eikö kavioiden töminää taaskin kuuluisi tieltä ja eikö ratsastuspukuun puettu olento Gytrashin tapainen newfoundlandilais-koira kintereillään ilmaantuisi nytkin, mutta näin edessäni vain pensaikon ja tasalatvaisen pajun, jotka kohosivat suorina ja liikkumattomina kuunsäteissä, kuulin vain tuulen ajoittaisen huminan Thornfieldin puissa peninkulman päässä, ja kun katselin alas siihen suuntaan, josta humina kuului, näin valon syttyvän erääseen talon päätyikkunoista. Se muistutti minulle, että oli jo myöhäinen, ja kiirehdin askeleitani.

En olisi tahtonut palata takaisin Thornfieldiin. Kun astuin sen kynnyksen yli, palasin liikkumattomuuteeni, kun kuljin yli hiljaisen eteisen, nousin hämää portaita ja etsin pienen yksinäisen huoneeni oven, kun sitten kohtasin rauhallisen Mrs. Fairfaxin ja vietin koko illan hänen, ja yksin hänen kanssaan, silloin haihdutin kokonaan sen pienen kiihtymyksen, jonka valtaan olin joutunut kävelylläni, annoin vangita kaiken elämänhaluni yksitoikkoisen ja liian hiljaisen elämän kahleisiin, elämän, jonka etujakaan, sen turvallisuutta ja hyviä oloja, en kyennyt pitämään arvossa. Kuinka hyvää olisi tehnytään minulle tulla temmatuksi keskelle epävarman, taistelevan olemassaolon myrskyjä, joissa katkerat kokemukset olisivat opettaneet minua ikävöimään takaisin siihen rauhaan, joka nyt vaivasi minua! Niin, se olisi tehnyt minulle yhtä hyvää kuin pitkä kävely ihmiselle, joka on väsynyt istumaan liian mukavassa tuolissa, ja halu päästä liikkeeseen oli minun olosuhteissani yhtä luonnollinen kuin hänenkin.

Viivyttelin portin luona, viivyttelin ruohokentällä, kuljin edestakaisin kivitetyllä tiellä. Lasioven luukut olivat suljetut, en voinut nähdä sisään, ja sekä silmäni että mieleni kääntyivät pois tuosta pimeästä talosta, tuosta harmaasta ontelosta, joka oli täynnä valottomia vankikoppeja, kuten minusta tuntui, ja suuntautuivat yläpuolellani leviävään taivaankanteen, tuohon siniseen mereen, jossa ei ollut ainoatakaan pilvenhattaraa. Kuu kiersi hiljaista rataansa, se oli jo jättänyt kauas alapuolelleen kukkulat, joitten takaa se oli noussut, ja näytti pyrkivän ylös keskitaivaalle, joka oli mustansininen pohjattomassa syvyydessään ja mittaamattomissa etäisyyksissään, ja nuo värisivät tähdet, jotka seurasivat sen kulkua, saivat minunkin sydämeni värisemään ja suoneni tykkimään kiivaasti, kun katselin niitä. Jätin kuun ja tähdet, avasin sivuoven ja menin sisään.

Eteinen ei ollut pimeä, korkealla riippuvassa pronssilampussa oli valoa. Lämmin loimu lankesi sekä eteisen lattialle että tammiportaitten alapäähän. Tämä punerva valo oli kotoisin suuresta ruokasalista, jonka kaksoisovet olivat selkoselällä, ja niitten kautta saatoin nähdä iloisen takkavalkean, joka levitti punaista hohdettaan uunin marmorin ja metalliseen tulensuojustimeen sekä antoi purppuraverhoille ja kiilloitetulle huonekaluille ihmeellisen loisteen. Se valaisi myöskin lieden lähellä istuvaa ryhmää. Olin tuskin ehtinyt nähdä sen ja kuulla iloisten äänien hälinää, josta luulin erottavani Adèlen liveryrykset, kun ovi suljettiin.

Kiiruhdin Mrs. Fairfaxin huoneeseen. Sielläkin oli tuli takassa, mutta ei mitään kynttilää eikä mitään Mrs. Fairfaxia. Sensijaan istui matolla tulen ääressä suuri, pitkäkarvainen, mustan ja valkeankirjava koira, joka tuijotti juhmallisesti tuleen ja muistutti aivan äskeisen seikkailuni Gytrashia. Tämä oli niin pilkulleen sen näköinen, että menin lähemmäksi ja sanoin:

"Pilot", ja otus nousi ja tuli nuuskimaan minua. Hyväilin sitä, se heilutti suurta häntäänsä, mutta se tuntui niin aavemaiselta, etten uskaltanut olla yksin sen kanssa, enhän edes tietänyt, mistä se oli tullut. Soitin kelloa, sillä tarvitsin kynttilän ja tahdoin myöskin tarkempia tietoja tästä omituisesta vieraasta. Lea tuli sisään.

"Kenen koira tämä on?"

"Se tuli herran kanssa."

"Kenen kanssa?"

"Talon isännän, Mr. Rochesterin, hän on juuri tullut."

"Niinkö? Onko Mrs. Fairfax hänen kanssaan?"

"On, ja Miss Adela. He ovat ruokasalissa, ja John on mennyt hakemaan haavuria, sillä herralle on tapahtunut onnettomuus. Hänen hevosensa kompastui, ja hän nyrjäytti nilkkansa."

"Kompastuiko hevonen Hay'n tiellä?"

"Kyllä, alamäessä; se liukastui jäätiköllä."

"Vai niin! Onko Lea hyvä ja tuo minulle kynttilän!" Lea toi kynttilän. Hänen seurassaan tuli Mrs. Fairfax, joka kertoi samat uutiset ja lisäsi, että Mr. Carter, haavuri, oli tullut ja oli nyt Mr. Rochesterin luona. Sitten hän kiirehti ulos antamaan määräyksiä teestä, ja minä menin yläkertaan riisumaan päällysvaatteeni.

Haavuri oli nähtävästi määrännyt Mr. Rochesterin aikaisin vuoteeseen sinä iltana, ja vielä seuraavana aamuna hän nousi myöhään. Kun hän vihdoinkin tuli alas, tapahtui se vain asioita varten. Hänen asianajajansa ja muutamia alustalaisia oli tullut taloon ja odotti pääsyä hänen puheilleen.

Adèlen ja minun täytyi nyt siirtyä pois kirjastohuoneesta, joka oli tästälähin oleva Mr. Rochesterin vastaanottohuone. Erääseen yläkerran huoneeseen tehtiin tuli, kannoin kirjamme sinne ja järjestin sen kouluhuoneeksi. Aamun kuluessa huomasi, että Thornfield Hall oli nyt toinen paikka. Poissa oli nyt tuo syvä hiljaisuus, joka siellä ennen oli vallinnut. Melkein joka tunti kuulin alhaalta ovikellon soittoa ja koputusta ovelle. Usein kuului myös askeleita eteisestä, ja tuntemattomat äänet kaikuivat alakerrassa. Tuulahdus ulkomaailmasta lehahti läpi talon. Sillä oli isäntä, ja minä puolestani pidin siitä enemmän nyt.

Adèlea ei ollut helppo opettaa sinä päivänä. Hän ei voinut pysyä tarkkaavaisena hetkeäkään. Kerta toisensa jälkeen hän juoksi ovelle ja kurkisti kaidepuitten yli nähdäkseen edes vilauksen Mr. Rochesterista. Sitten hän keksi tekosyitä mennäkseen alakertaan ja, kuten aavistin, pujahtaakseen kirjastohuoneeseen, jossa häntä ei ollenkaan tarvittu. Kun sitten tekeydyin ankaraksi ja sain hänet pysymään alallansa, puheli hän lakkaamatta "ystävästään, Monsieur Edouard Fairfax de Rochesterista", kuten hän oli aateloinut hänet (en ollut ennen kuullut hänen etunimeänsä), ja koetti arvailla, mitä lahjoja tämä oli tuonut hänelle. Nähtävästi Mr. Rochester oli edellisenä iltana antanut hänen ymmärtää, että kun hänen tavaransa tulisivat Millcotesta, löytyisi niiden joukosta pieni laatikko, jonka sisältö huvittaisi Adèlea.

"Ja se merkitsee", sanoi hän, "että siellä on lahja minulle, ja ehkä teillekin, Mademoiselle. Monsieur on puhunut teistä, hän on kysynyt minulta, mikä on kotiopettajani nimi ja eikö hän ole pieni neiti, hento ja hieman kalpea. Minä sanoin, että on kyllä, sillä se on totta, eikö niin, Mademoiselle?"

Minä ja oppilaani söimme tavallisesti päivällistä Mrs. Fairfaxin huoneessa. Iltapäivä oli kolea ja pyryinen, ja vietimme sen kouluhuoneessa. Pimeään tullessa annoin Adèlille luvan panna pois kirjansa ja työnsä ja mennä alakertaan, sillä alakerrassa oli nyt verrattain hiljaista, ovikello oli lakannut soimasta, ja päätin siitä, että Mr. Rochester oli vihdoinkin jouten. Yksin jäätyäni menin ikkunan luo, mutta en voinut nähdä siitä mitään. Hämärä ja lumihitaleet tekivät ilman sakeaksi ja peittivät ruohokentällä olevat pensaat. Laskin ikkunaverhon alas ja palasin tulen ääreen.

Hehkuissa hiilissä olin näkevinäni maiseman, joka muistutti erästä kuvaa Heidelbergin linnasta Rheinin varrella, kun Mrs. Fairfax tuli sisään ja sekoitti tullessaan tuon tulimosaiikin, jonka olin rakentanut silmilläni, mutta haihduttaen myös muutamia alakuloisia, raskaita ajatuksia, jotka alkoivat häiritä yksinäisyyttäni.

"Mr. Rochester olisi iloinen, jos te ja oppilaanne tulisitte tänä iltana seurusteluhuoneeseen juomaan teetä hänen kanssaan", sanoi hän. "Hänellä on ollut niin paljon työtä pitkin päivää, että hän ei ole ehtinyt kysyä teitä aikaisemmin.

"Milloin hän juo teetä?" kysyin. "Jo kuudelta. Täällä maalla hän on aikainen. Teidän on paras muuttaa pukua heti; minä tulen kanssanne ja autan teitä. Tässä on kynttilä."

"Onko välttämätöntä muuttaa pukua?"

"Kyllä, se on parempi. Minä pukeudun aina illaksi kun Mr. Rochester on täällä."

Tämä muodollisuus tuntui mielestäni jonkun verran tarpeettomalta. Menin kuitenkin huoneeseeni ja vaihdoin Mrs. Fairfaxin avulla mustan arkipukuni mustaan silkkipukuun — paras ja ainoa, minkä omistin, lukuunottamatta erästä vaaleanharmaata, joka lowoodilaisten pukuasia-käsitysteni mukaan oli liian hieno käytettäväksi muulloin kuin ensiluokkaisissa tilaisuuksissa.

"Te tarvitsette rintaneulan", sanoi Mrs. Fairfax. Minulla oli yksi ainoa pieni helmikoriste, jonka Miss Temple oli lähtiessään antanut minulle. Kiinnitin sen rintaani, ja niin laskeuduimme portaita. Tottumaton kun olin vieraskäynteihin, tuntui minusta miltei piinalliselta tulla näin muodollisesti kutsuttuna Mr. Rochesterin läheisyyteen. Annoin Mrs. Fairfaxin mennä edelläni ruokasaliin ja pysyttelin hänen varjossaan, kun kuljimme tämän huoneen yli ja astuimme kaarioven kautta, jonka verho nyt oli laskettu, hienoon suojaan sen takana.

Kaksi vahakynttilää paloi pöydällä ja kaksi uunilla, Pilot lepäsi suunnattoman takkavalkean ääressä nauttien sen lämmittävästä loimusta, ja Adèle oli polvillaan sen vieressä. Mr. Rochester oli puoleksi makaavassa asennossa leposohvalla, jonka tyyny kannatti hänen jalkaansa, ja katseli Adèlea ja koiraa. Tuli valaisi hänen kasvojaan. Tunsin heti eilisen matkustajan tuuheine sysimustine kulmakarvoineen,

nelitahoisine otsineen, jonka vaakasuojaan vedetyt, mustat hiussuortuvat tekivät vielä nelitahoisemmaksi. Tunsin hänen jyrkkäpiirteisen nenänsä, jota voi pikemmin sanoa luonteenomaiseksi kuin kauniiksi, hänen täyteläiset sieraimensa, joitten luulin ilmaisevan kiivautta, hänen tylyn suunsa ja leukansa — ainakin viimeksimainitut olivat hyvin tylyn näköiset, siitä ei ollut epäilystä. Hänen vartalonsa, jota paksu päällystakki ei nyt peittänyt, oli sopuoinnussa kasvojen nelitahoisuuden kanssa. Luulen, että hänen vartalonsa sopi hyvin atleetille, se oli kookas ja solakka, vaikka ei pitkä eikä notkea.

Mr. Rochesterin oli täytynyt huomata tulomme, mutta hän ei näyttänyt olevan sillä tuulella, että olisi pitänyt siitä lukua, hän ei edes nostanut päätään kun tulimme lähemmäksi.

"Tässä on Miss Eyre, sir", sanoi Mrs. Fairfax tyvenellä tavallaan. Hän kumarsi, mutta ei vielä kukaan nostanut katsettaan ryhmästä tullen ääressä.

"Miss Eyre istukoon", sanoi hän, ja hänen väkinäisessä, jäykässä kumarruksessaan ja kärsimättömyydessä, joskin muodollisesti kohteliaassa äänessään oli jotakin, joka näytti merkitsevän: "Mitä hittoa se minuun kuuluu, onko Miss Eyre täällä vai eikö ole? Tällä hetkellä ei minua haluta puhutella häntä."

Istuuduin kokonaan vapautuneena piinallisuuden tunteesta. Moitteettoman kohtelias vastaanotto luultavasti olisi saattanut minut hämilleni. En olisi osannut vastata yhtä hienosti ja kohteliaasti, kun taas karski oikullisuus ei velvoittanut minua mihinkään, päinvastoin olin voiton puolella, jos otin tylyn kohtelun vastaan ääneti ja säyseänä. Sitäpaitsi hänen menettelynsä oikullisuus oli erikoista, ja odotin suurella mielenkiinnolla jatkoa.

Hän oli edelleen kuin kuvapatsas, s.o. ei puhunut sanaakaan eikä liikahtanut. Mrs. Fairfax näytti arvelevan, että jonkun meistä täytyi olla ystävällinen, ja alkoi puhella. Ystävälliseen — ja perin jokapäiväiseen — tapaansa hän lausui myötätuntonsa Mr. Rochesterin lakkaamattomien puuhien johdosta, jotka varmaan olivat olleet hyvin kiusallisia nyt kun hänen jalkansakin oli kipeä. Sitten hän antoi tunnustuksensa hänen kärsivällisyydelleen päivän kuluessa.

"Mrs. Fairfax, haluaisin teetä", oli ainoa vastaus. Mrs. Fairfax kiiruhti soittamaan kelloa, ja kun tarjotin tuli, järjesti hän vikkelaasti kupit, lusikat y.m. Adèle ja minä tulimme pöydän luo, mutta talon isäntä ei noussut sohvaltaan.

"Oletteko hyvä ja ojennatte kupin Mr. Rochesterille", sanoi Mrs. Fairfax. "Adèle voisi kaataa sen."

Tein käskyn mukaan. Kun hän otti kupin kädestäni, arveli Adèle, että oli tullut sopiva hetki tehdä muuan kysymys minun edukseni, ja huudahti:

"Eikö totta, Monsieur, teidän pikku arkussanne on lahja Mademoiselle Eyrelle?"

"Kuka puhuu lahjoista?" hän murahti. "Odotitteko lahjaa, Miss Eyre? Pidätkö lahjoista?" ja hän tarkasteli kasvojeni silmillä, jotka mielestäni olivat synkät, vihaiset ja läpitukevut.

"Tuskinpa vain, sir, minulla on hyvin vähän kokemusta niistä. Yleensä kai niitä pidetään hauskoina."

"Yleensä! Mutta mitä te arvelette niistä?"

"Olisin kiitollinen, sir, jos saisin aikaa miettiä vastausta, joka olisi teidän arvoisenne. Sitäpaitsi lahjan saamisessa on monta näkökohtaa, jotka pitäisi ottaa huomioon, ennenkuin lausuu varman mielipiteen siitä."

"Miss Eyre, te olette viisastelevampi kuin Adèle; hän vaatii suuren ääneen lahjaa heti nähdessään minut, te turvaudutte kiertoteihin."

"Koska minä luotan vähemmän ansioihini kuin Adèle. Hän voi vedota vanhaan tuttavuuteen ja totutun tavan antamiin oikeuksiin, sillä hän sanoo, että teillä on aina ollut tapana antaa hänelle leikkikaluja, mutta minä, joka olen vieras ja joka en ole tehnyt mitään tunnustusta ansaitsevaa, tekisin hyvin merkillisesti, jos esittäisin joitakin vaatimuksia."

"Ohoh, tuo on jo liikaa vaatimattomuutta! Olen tutkinut Adèleä ja huomannut, että olette nähnyt paljon vaivaa hänen kanssaan. Hän ei ole mikään valo, hänellä ei ole lahjoja, ja kuitenkin on hän lyhyessä ajassa edistynyt suuresti."

"Sir, nyt olette antanut minulle lahjani; minä kiitän teitä, sillä opettajat haluavat ennen kaikkea tunnustusta, kiitosta oppilaan edistymisestä."

"Hm", sanoi Mr. Rochester ja joi teensä ääneti.

"Käykää tulen ääreen", sanoi isäntä, kun tarjotin oli viety pois ja Mrs. Fairfax kutimineen asettunut erääseen nurkkaan. Sillä välin oli Adèle kuljettanut minua kädestä ympäri huonetta näyttäen minulle kaikki kauniit kirjat ja koristeet hyllyillä ja pöydillä. Me noudatimme käskyä tottelevaisina; Adèle tahtoi istuutua polvelleni, mutta sai määräyksen leikkiä Pilot'in kanssa.

"Olette asunut talossani kolme kuukautta, eikö niin?"

"Kyllä, sir."

"Ja mistä tulitte?"

"Lowoodin koulusta, —shiressä."

"Tiedän — eräs hyväntekeväisyyslaitos. Kuinka kauan olitte siellä?"

"Kahdeksan vuotta."

"Kahdeksan vuotta — mahdatte olla sitkeähenkinen. Minä luulin, että jo puolet siitä ajasta sellaisessa paikassa murtaisi voimakkaimmankin ruumiinrakenteen. Ihmekös sitten, että teillä on tuollainen toisen maailman ilme. Olin juuri utelias tietämään, mistä olitte saanut tuollaiset kasvot. Kun eilen illalla tulitte luokseni Hay'n tiellä, jouduin ehdottomasti ajattelemaan ylikuonnollisia asioita ja olin vähällä kysyä, olitteko noitunut hevoseni — kuka tietää, vaikka olisittekin. Missä ovat vanhempanne?"

"Minulla ei ole vanhempia."

"Eikä luultavasti koskaan ole ollutkaan. Muistatteko heitä?"

"En".

"Sen kyllä uskon. Ja te odotitte väkeänne, kun istuitte tuolla aidalla, eikö totta?"

"Mitä väkeä, sir?"

"Vihreäpukuisia miehiä; tuo kuutamoilta oli kuin niitä varten. Jouduinko johonkin taikapiireistänne, joita olitte tehnyt tuolle kirotululle jäätikölle?"

Pudistin päätäni. "Kaikki vihreät miehet jättivät Englannin jo sata vuotta sitten", sanoin, ja koetin puhua yhtä vakavasti kuin hänkin. "Niitten jälkiä ei näy enää edes Hay'n tiellä eikä niityillä sen ympärillä. Minä luulen, että niitten yöllistä ilonpitoa ei valaise enää kesän, syksyn eikä talven kuu."

Mrs. Fairfax oli pudottanut kutimensa ja kuunteli silmät pystyssä tätä outoa puhetta.

"No niin", sanoi Mr. Rochester, "jos vanhempanne ovatkin kuolleet, täytyy teillä sentään olla jonkinlaisia sukulaisia, setiä ja tätejä."

"Ei ketään, en ole ainakaan nähnyt ketään."

"Ja kotinne?"

"Minulla ei ole kotia."

"Missä asuvat veljenne ja sisarenne?"

"Minulla ei ole veljiä eikä sisaria."

"Kuka suositteli teitä tänne?"

"Panin ilmoituksen sanomalehteen, ja Mrs. Fairfax vastasi siihen."

"Niin", sanoi hyvä rouva, joka nyt tiesi, millä pohjalla keskustelumme liikkui, "olen joka päivä kiitollinen sallimukselle, joka johdatti minua tekemään tämän valinnan. Miss Eyre on ollut verraton seuralainen minulle ja hyvä ja huolellinen opettaja Adèlelle."

"Älkää vaivautuko antamaan luonnekuvauksia", vastasi Mr. Rochester, "Ylistykset eivät tehoa minuun, tahdon päättää itse. Hän on ensi työkseen pillastuttanut hevoseni."

"Sir?" sanoi Mrs. Fairfax.

"Häntä saan kiittää jalkani nyrjähtämisestä."

Kunnon leskirouva oli aivan ymmällä.

"Miss Eyre, oletteko koskaan asunut kaupungissa?"

"En, sir."

"Oletteko ottanut osaa seuraelämään?"

"Olen nähnyt vain Lowoodin opettajat ja oppilaat ja nyt Thornfieldin asukkaat."

"Oletteko lukenut paljon?"

"Vain sellaisia kirjoja, joita on sattunut tielleni, ja niitä ei ole ollut paljon."

"Te olette elänyt nunnan elämää: olette varmaan hyvin perehtynyt uskonnollisiin muotoihin. Brocklehurst, joka, mikäli tiedän, johtaa Lowoodia, on pappi, eikö niin?"

"On, sir".

"Ja te tytöt tietysti jumaloitte häntä kuten nunnaluostari johtajaansa."

"Oi, ei".

"Tepä olette kylmä! Ei! Mitä, eikö noviisi ihailisi rippi-isäänsä. Se kuulostaa jumalattomalta."

"Minä en pitänyt Mr. Brocklehurstista, enkä siinä suhteessa ollut ainoa. Mr. Brocklehurst on kovasydäminen mies, tyhmänylpeä ja tekopyhä; hän leikkuutti tukkamme lyhyiksi ja osti säästäväisyyden vuoksi huonoja neuloja ja lankaa, joilla tuskin osasimme neuloa."

"Sepä oli huonoa säästäväisyyttä", sanoi Mrs. Fairfax, joka taas sai kiinni keskustelusta.

"Ja siinäkö oli hänen pahuutensa ydin?" kysyi Mr. Rochester.

"Hän kidutti meitä nälällä ollessaan yksin ruokavarojen tarkastajana, ennen toimikunnan perustamista, piti meille loppumattomia saarvoja kerran viikossa ja luetti meillä iltaisin itse valitsemiaan kertomuksia äkillisistä kuolemantapauksista ja tuomioista, niin että pelkäsimme mennä levolle."

"Kuinka vanha olitte tullessanne Lowoodiin."

"Noin kymmenvuotias."

"Ja viivytte siellä kahdeksan vuotta; olette nyt siis kahdeksantoistavuotias."

Nyökäytin päätäni.

"Laskuopista on hyötyä, ilman sen apua olisin tuskin voinut arvata ikääne. Sitä on vaikea määritellä tapauksessa, jolloin piirteet ja ilme ovat niin ristiriidassa keskenään kuin teillä. Ja mitä opitte Lowoodissa? Osaatteko soittaa?"

"Kyllä vähän."

"Tietysti, se on tuo vakiintunut vastaus. Menkää kirjastoon — tarkoitan tietysti, olkaa hyvä ja menkää — (Suokaa anteeksi käskevä sävyini; olen tottunut sanomaan: 'Tee tämä', ja se tehdään, enkä voi uuteen asukkaaseen nähden muuttaa vanhoja tottumuksiani) — menkää kirjastoon, ottakaa kynttilä mukananne, jättäkää ovi auki, istuutukaa pianon ääreen ja soittakaa!"

Minä nousin ja tottelin hänen määräyksiään.

"Riittää jo!" huusi hän muutaman minuutin kuluttua. "Minä kuulen, että te soitatte 'kyllä vähän', kuten kuka muu englantilainen koulutyttö tahansa, ehkä paremmin kuin muutamat, mutta ei hyvin."

Suljin pianon ja palasin. Mr. Rochester jatkoi:

"Adèle näytti minulle tänä aamuna muutamia luonnoksia, joita hän sanoi teidän tekemiksenne. En tiedä, ovatko ne yksinomaan teidän työtänne, luultavasti joku opettaja auttoi teitä."

"Eikä auttanut!" huudahdin.

"Ahaa, koskiko se ylpeyteen? Hyvä on, tuokaa tänne salkkunne, jos voitte väittää sen sisällyksen olevan alkuperäistä, mutta älkää tuhlatko sanojanne, jollette ole varma asiastanne, minä tunnen kyllä paikkaukset."

"Sitten en sano mitään, ja saatte päättää itse, sir."

Hain salkkuni kirjastosta.

"Tuokaa pöytä lähemmäksi", sanoi hän, ja minä työnsin sen hänen sohvansa ääreen. Adèle ja Mrs. Fairfax tulivat lähemmäksi nähdäkseen kuvat.

"Ei mitään tunkeilua", sanoi Mr. Rochester, "ottakaa piirustukset minulta, kun olen lakannut katsomasta niitä, mutta älkää tuoko kasvojanne liian lähelle!"

Hän tutki kauan joka luonnosta ja maalausta. Kolme niistä hän pani erikseen, toiset hän työnsi pois tutkittuaan niitä.

"Ottakaa ne toiselle pöydälle, Mrs. Fairfax", sanoi hän, "ja katselkaa niitä Adèlen kanssa! Ja te" — hän kääntyi minuun — "istukaa tuolillenne ja vastatkaa kysymyksiini. Minä näen, että yksi käsi on tehnyt nämä kuvat — oliko se teidän kätenne?"

"Oli".

"Ja koska saitte aikaa tehdä ne? Ne ovat vaatineet paljon aikaa ja jonkun verran ajatuksiakin."

"Minä tein ne kahtena viime loma-aikana Lowoodissa, kun minulla ei ollut muuta työtä."

"Mistä saitte aiheet."

"Päästäni."

"Siitä päästä, jonka nyt näen hartioillanne?"

"Siitä, sir."

"Onko siinä muitakin samanlaisia?"

"Kenties kylläkin, ja toivoakseni parempia."

Hän levitti kuvat eteeni ja katseli niitä taas vuorotellen.

Sillä aikaa kun hän katselee niitä, tahdon kertoa lukijalle, minkälaisia ne olivat, ja heti alussa huomautan, että ne eivät olleet missään suhteessa merkillisiä. Aiheet olivat todellakin nousseet elävinä mieleeni. Kun näin ne sieluni silmillä, ennenkuin olin koettanut toteuttaa niitä, olivat ne ihmeellisiä, mutta käteni ei totellut mielikuvitustani, ja onnistui joka kerta luomaan vain kalpean kuvan sisäisestä näystäni.

Ne olivat vesivärimalauksia. Ensimmäinen kuvasi raskaita, lyijynkarvaisia pilviä, jotka riippuivat aaltoilevan meren yli. Tausta oli kokonaan hämärän peitossa, ja niin oli etualakin, s.o. lähinnä olevat aallot, sillä maata ei näkynyt. Heikko kajastus nosti näkyviin puoleksi uponneen maston, ja sillä istui suuri, musta merimetso, jonka siiville oli pärskynyt vaahtoa ja joka piti nokassaan kultaista, jalokivillä koristettua rannerengasta. Kivet olivat maalatut niin kirkkaiksi, niin loistavin värein kuin paletistani suinkin voin saada. Maston ja linnun takaa, vihreän veden läpi saattoi nähdä uppoavan ihmisen ruumiin; ainoa selvästi näkyvä jäsen oli kaunismuotoinen käsivarsi, josta rannerengas oli liukunut pois tai irroitettu.

Toisen taulun etualalla oli vain himmeä vuorenharja, jolla kasvoi muutamia tuulen kallistamia ruohoja ja lehtiä. Sen takana ja yläpuolella kohosi taivaankansi, tummansinisenä kuin hämärässä, ja sitä vastaan kohosi naisen haahmo, joka oli maalattu niin tummin ja pehmein värein kuin minulle oli mahdollista. Himmeällä otsalla heloitti tähti, kasvot sen alla erottautuivat kuin sumusta, silmät loistivat mustina ja villeinä, hiukset olivat tuuheat ja tummat kuin pimeä pilvi, jota tuuli tai ukkonen oli repinyt. Kaulassa oli kalpea, kuunvalon tapainen heijastus, joka lankesi himmeänä ohueen pilveen, josta tämä näky, "Iltatähti", oli kohonnut.

Kolmannessa kohosi jäävuoren huippu kylmän vyöhykkeen taivasta vastaan, ja revontulet lähettivät taajoja, himmeitä sädekimppujaan yli taivaan. Etualalla oli jättiläiskokoinen pää, joka kallistui jäävuorta vastaan ja lepäsi siinä. Kaksi ohutta kättä kannatti sitä ja ne vetivät kasvojen alaosan päälle mustan verhon, joten näkyvissä oli ainoastaan veretön, luunvalkea otsa ja ontot, tuijottavat silmät, joissa ei ollut mitään ilmettä, jollei kenties jähmettynyttä epätoivoa. Ohimoilla, mustaa pilveä muistuttavan turbaanin laskoksien välissä, kimmelsi valkeana hehkuva rengas, jossa oli kipinöiviä vaaleansinisiä ja keltaisia jalokiviä. Tämä kelmeä rengas tarkoitti kuninkaallista kruunua, ja olento sen alla oli "se, jolla ei haahmoa eikä muotoa ole".

"Olitteko onnellinen, kun maalasitte nämä kuvat?" kysyi Mr. Rochester äkkiä.

"Olin vaipunut työhöni, olin onnellinen. Niitten maalaaminen oli suurimpia nautintoja, mitä minulla koskaan on ollut."

"Se ei vielä ole paljoa. Teidän nautintonne ovat kertomuksestanne päättäen olleet harvat, mutta luulen varmaan, että elitte taiteilijan tavoin unelmien maassa sekoittaessanne ja maalatessanne noita outoja värejä. Istuitteko niitten ääressä koko päivän?"

"Minulla ei ollut mitään muuta tekemistä, sillä oli loma-aika, ja istuin työni ääressä aamusta iltaan käyttäen hyväkseni keskikesän pitkiä päiviä."

"Ja olitteko tyytyväinen kiihkeän työnne tuloksiin?"

"Kaukana siitä. Suuri vastakohta mielikuvani ja kätteni työn välillä vaivasi minua, sillä olin joka kerta kuvitellut jotakin, jota en ollenkaan kyennyt toteuttamaan."

"Ei kokonaan. Te olette ikuistuttanut ajatuksenne varjon, mutta luultavasti ei enempää. Teillä ei ole kylliksi taiteilijan tottumusta ja taitoa toteuttamaan niitä täydellisesti, mutta kuitenkin ovat maalauksenne ihmeellisiä koulutytön töiksi. Mitä ajatuksiin tulee, ovat ne todellisen elämän ulkopuolelta. Nuo iltatähden silmät olette varmaan nähneet unessa. Kuinka voitte saada ne niin kirkkaiksi eikä kuitenkaan ollenkaan ollenkaan säihkyviksi, sillä tähti niitten yläpuolella himmentää niitten loiston? Ja mitä tarkoittaa niitten juhlallinen syvyys? Ja kuka opetti teitä maalaamaan tuulta? Tuossa pilvessä, tuon kukkulan päällä, käy kova tuuli. Missä olette nähnyt Latmoksen? Sillä tämä on Latmos. Siinä on — pankaa pois piirustukset!"

Olin tuskin ehtinyt sitoa salkkuni nauhat, kun hän katsoi kelloansa ja sanoi tylästi:

"Kello on yhdeksän: mitä ajattelette, Miss Eyre, kun annatte Adèlen olla niin kauan ylhäällä? Viekää hänet levolle!"

Adèle suuteli häntä ennen lähtöänsä. Hän suostui ottamaan vastaan hyväilyn, mutta ei näyttänyt välittävän siitä enempää kuin Pilot olisi välittänyt, tuskin niinkään paljoa.

"Toivon teille kaikille hyvää yötä", sanoi hän tehden kädellään liikkeen ovea kohti merkiksi siitä, että hän oli väsynyt seuraamme ja tahtoi päästä vapaaksi meistä, Mrs. Fairfax kokosi kutimensa, minä otin salkkuni, kumarsimme hänelle, saimme kylmän kumarruksen vastaukseksi ja vetäydyimme pois.

"Te sanoitte, että Mr. Rochester ei ole erikoisemmin omituinen", huomautin Mrs. Fairfaxille, kun tulin hänen huoneeseensa pantuani Adèlen levolle.

"No niin, mitä te arvelette?"

"Minusta hän on hyvin omituinen. Hän on hyvin oikullinen ja töykeä."

"Se on kyllä totta, ja siltä hän epäilemättä tuntuu vieraasta, mutta minä olen niin tottunut tuohon hänen tapaansa, etten koskaan ajattele sitä. Sitäpaitsi, jos hän onkin omituinen luonteeltaan, pitäisi olla suvaitsevainen häntä kohtaan."

"Minkätähden?"

"Osaksi koska se on hänen luontonsa, eikä kukaan voi päästä luonnostaan, osaksi koska tuskalliset ajatukset varmaan ahdistavat hänen mieltänsä ja tekevät sen epätasaiseksi."

"Mitkä ajatukset?"

"Esimerkiksi perhehuolet."

"Mutta hänellähän ei ole perhettä."

"Ei nyt, mutta hänellä on ollut — ainakin sukulaisia. Hän kadotti vanhemman veljensä muutamia vuosia sitten."

"*Vanhemman* veljensä?"

"Niin. Nykyinen Mr. Rochester ei ole kauan omistanut tilaansa, vain yhdeksän vuotta."

"Yhdeksän vuotta on pitkä aika. Pitikö hän niin paljon veljestään, ettei vielääkään ole lakannut ikävöimästä häntä?"

"Ei, sitä en luule. Luulen, että heidän välillään oli joitakin väärinymmärryksiä. Mr. Rowland Rochester ei ollut aivan oikeamielinen Mr. Edwardille ja yllytti kenties isäänsä häntä vastaan. Vanha herra piti paljon rahasta ja koetti kaikin tavoin pysyttää perheen omaisuutta koossa. Hän ei olisi mielellään

vähentänyt sitä jaon kautta, mutta tahtoi kuitenkin turvata Mr. Edwardillekin omaisuutta, jotta nimen hyvä maine säilyisi, ja niin pian kuin hän oli täysi-ikäinen, ryhdyttiin joihinkin toimenpiteisiin, jotka eivät olleet oikein kauniita ja jotka saivat paljon pahaa aikaan. Tehdäkseen Mr. Edwardin rikkaaksi vanha herra ja Mr. Rowland yhdessä saattoivat hänet asemaan, joka hänen mielestään oli tuskallinen. En ole koskaan tarkoin tietänyt, minkälainen tuo asema oli, mutta hän ei voinut kestää sen tuottamia kärsimyksiä. Hän ei anna mielellään anteeksi. Hän rikkoi välit perheensä kanssa ja on jo monta vuotta viettänyt säännötöntä elämää. Luulen, että hän ei ole viettänyt kahta viikkoa peräkkäin Thornfieldissä senjälkeen kun hän veljensä kuoltua, joka ei jättänyt testamenttia, tuli tilan isännäksi, ja itse asiassa en ihmettele, että hän kaihtaa tätä vanhaa paikkaa."

"Miksi niin?"

"Ehkä hän pitää sitä synkkänä."

Vastaus oli välttelevä, olisin tahtonut selvemmän, mutta Mrs. Fairfax joko ei tahtonut tai ei voinut antaa minulle tarkempia tietoja Mr. Rochesterin surujen laadusta ja alkuperästä. Hän vakuutti, että ne olivat hänelle itselleen salaisuus ja että se mitä hän tiesi oli etupäässä hänen omia arvelultaan. Nähtävästi hän halusi minua jättämään tämän kysymyksen, ja sen teinkin hänen mielikseen.

Neljästoista luku.

Seuraavina päivinä näin Mr. Rochesteria vain harvoin. Aamulla hän näytti olevan hyvin kiinni toimissaan, ja iltapäivällä tuli vieraita Millcotesta ja lähiseuduilta, herrasmiehiä, jotka väliin jäivät syömään päivällistä hänen kanssaan. Kun hänen nyrjähtänyt nilkkansa oli parantunut, teki hän pitkiä ratsastusmatkoja, arvatenkin vastavierailuja, sillä hän palasi tavallisesti vasta myöhään illalla.

Tänä aikana noudettiin Adèlekin vain harvoin hänen luokseen, ja koko minun tuttavuuteni hänen kanssaan rajoittui satunnaisiin kohtauksiin eteisessä, portaissa tai galleriassa, jolloin hän väliin kulki ohitseni jäykkänä ja ylpeänä, hädintuskin osottaen päännyökkäyksellä tai kylmällä katseella huomaavansa läsnäolon, väliin taas suoden minulle kohteliaan kumarruksen ja ritarillisen hymyilyn. Nämä erilaiset tunteet eivät loukanneet minua, sillä huomasin, että minulla ei ollut mitään tekemistä niitten vaihtelun kanssa, vaan että vuoksi ja luode johtuivat minulle aivan tuntemattomista syistä.

Eräänä päivänä hänellä oli ollut päivällisvieraita ja hän oli lähettänyt hakemaan salkkuani arvatenkin näyttääkseen heille sen sisältöä. Vieraat herrat lähtivät aikaisin pois ehtiäkseen erääseen kokoukseen Millcotessa, kuten Mrs. Fairfax sanoi minulle, mutta koska iltapäivä oli kolea ja sateinen, ei Mr. Rochester lähtenyt heidän mukanaan. Pian heidän lähtönsä jälkeen hän soitti kelloa, ja Adèlille ja minulle tuli sana mennä alakertaan. Kampasin Adèlen tukan ja tein hänet mahdollisimman sieväksi, katsoin, että tavallinen kveekariasuni oli moitteeton — itse asiassa kaikki, letitetyt hiukset siihen luettuina, oli liian niukkaa ja yksinkertaista voidakseen joutua epäjärjestykseen — ja niin lähdimme alas Adèlen ihmetellessä, oliko tuo kauan odotettu *petit coffre* jo tullut, sillä jonkun erehdyksen vuoksi se oli viipynyt tähän saakka. Hänen odotuksensa ei joutunut häpeään: siinä se seisoi, pieni pahvilaatikko, ruokasalin pöydällä. Hän näytti vaistomaisesti tuntevan sen.

"Ma boîte! ma boîte!" huudahti hän ja syöksyi sitä kohti.

"Niin, siinä se on vihdoinkin, sinun 'boîtesi'. Ota se johonkin nurkkaan ja nauti avaamisesta, sinä aito pariisitar", kuului Mr. Rochesterin syvä ja melkein ivallinen ääni suunnattoman nojatuolin syvyyksistä tulen äärestä. "Ja muista", jatkoi hän, "ettet vaivaa minua tämän anatoomisen prosessin yksityiskohdilla etkä tee huomautuksia laatikon sisäosista! Tapahtukoon toimituksesi hiljaisuudessa; tiens-toi tranquille, enfant, comprends-tu?"

Adèle näytti tuskin tarvitsevan tätä varoitusta, hän oli jo vetäytynyt aarteineen erälle sohvalle ja avasi nyt touhuissaan kantta kiinnittäviä nyörejä. Saatuaan pois nämä haitalliset laitokset ja nostettuaan muutamia hopeapaperiin käärityt paketeita laatikosta ei hän enää voinut muuta kuin huudahtamistaan huudahtaa: "Oh ciel! Que c'est beau!" ja hän vaipui katselemaan niitä hurmautuneena.

"Onko Miss Eyre täällä?" kysyi isäntäni kohottautuen katsomaan ovea kohti, jonka lähellä vielä seisoin.

"Ahaa, tulkaa lähemmäksi, istukaa tuohon!" Hän veti tuolin lähelle omaansa. "En ole ihastunut lasten laverteluun", jatkoi hän, "olen vanha nuorimies, eikä heidän leperryksensä tuo mieleeni mitään mieluisia muistoja. Minusta olisi sietämätöntä viettää kokonainen ilta kahdenkesken lapsinulikan kanssa. Älkää vetäkö tuolianne kauemmaksi, Miss Eyre, istukaa aivan siinä paikassa johon asetin sen —

olkaa hyvä, tietenkin. Hitto viekoon kaikki kohteliaisuusmuodot — unohdan ne alituisesti. En myöskään erityisemmin rakasta yksinkertaisia vanhoja rouvasihmisiä. En kuitenkaan saa unohtaa omaani, ei käy päinsä laiminlyödä häntä. Hän on Fairfax, tai naimisissa Fairfaxin kanssa, ja verta sanotaan vettä sakeammaksi."

Hän soitti kelloa ja lähetti kutsun Mrs. Fairfaxille, joka pian ilmaantuikin kutimiseen.

"Hyvää iltaa, Mrs. Fairfax, lähetin hakemaan teitä hyväntekeväisyys-tarkoituksessa: olen kieltänyt Adèlea kertomasta minulle lahjoistaan, ja hän pakahtuu puhelemishalusta. Olkaa niin hyvä ja kuunnelkaa häntä! Se olisi parhaita töitä, mitä koskaan olette tehnyt."

Tosiaankin, Adèle oli tuskin nähnyt Mrs. Fairfaxin, kun hän jo veti hänet istumaan sohvalle ja lateli nopeasti hänen polvilleen laatikosta löytyvät porsliini-, norsunluu- ja vahatavarat, sen ohella antaen runsaita selityksiä ja ilmaisten ihastustaan katkonaisella englanninkielellään.

"Nyt olen täyttänyt hyvän isännän tehtävät", jatkoi Mr. Rochester, "olen asettanut vieraani huvittamaan toisiaan ja saan nyt vapaasti odottaa omaa huviani. Miss Eyre, vetäkää tuolinne vieläkin hiukan tänneemmäksi, olette vieläkin liian kaukana, en voi nähdä teitä häiritsemättä hyvää asentoani tässä mukavassa tuolissa, ja siihen ei minulla ole halua!"

Tein työtä käskettyä, vaikka olisinkin paljon mieluummin pysynyt varjossa, mutta Mr. Rochesterilla oli sellainen tapa antaa käskyjään, että tuntui luonnolliselta totella häntä viipymättä.

Olimme, kuten jo sanoin, ruokasalissa. Kynttiläkruunu, joka oli sytytetty päivällistä varten, täytti huoneen juhlaivalolla, suuri takkavalkea loimusi kirkkaana ja punaisena, purppuranpunaiset ikkunaverhot riippuivat runsaissa laskoksissa korkeiden ikkunoiden ja vielä korkeamman kaarioven edessä, kaikki oli hiljaista, lukuunottamatta Adèlen hiljaista pakinaa (hän ei uskaltanut puhua ääneen) ja rankkasateen lyöntejä ikkunaruutuja vastaan.

Mr. Rochester punaisessa nojatuolissaan näytti erilaiselta kuin ennen, ei aivan yhtä tyylyltä, ja paljon vähemmän synkältä. Hänen huulillaan leikki hymyily, hänen silmänsä loistivat — en tiennyt varmaan, oliko se viinin vaikutusta, mutta pidin sitä hyvin luultavana. Lyhyesti sanoen hän oli parhaalla iltapäivätuulellaan, puheliaampi ja iloisempi, vähemmän kylmä ja kankea kuin aamuisin, mutta vieläkin hän näytti tyylyltä ja hirmuiselta nojatessaan kookasta päätänsä pehmeätä tuolinselkää vastaan, tulen valaistessa hänen kiveenhakattuja piirteitään ja suuria, tummia silmiään, sillä hänellä *oli* suuret, tummat silmät, ja hyvin kauniit silmät ne olivatkin. Niitten syvyyksistä ei myöskään puuttunut hetkittäistä välähdystä, joka ainakin muistutti lempeyttä, jollei ollutkaan sitä.

Hän oli pari minuuttia katsellut tulta, ja minä olin saman ajan katsellut häntä. Äkkiä hän kääntyi ja yllätti minut tuijottamasta kasvoihinsa.

"Te tutkutte minua, Miss Eyre", sanoi hän, "pidättekö minua kauniina?"

Jos olisin ehtinyt ajatella, olisi minun pitänyt vastata tähän kysymykseen jollakin sovinnaisen kohteliaalla ja epämääräisellä lauseella, mutta vastaus pääsi jotenkuten pujahtamaan huuliltani ennenkuin äkkäsinkään:

"En, sir."

"Oh, kautta kunniani, teissä on jotakin merkillistä", sanoi hän, "te olette pienen nunnan näköinen, siisti, tyven, totinen, yksinkertainen, kun istutte tuossa kädet helmassanne, katse luotuna mattoon (paitsi silloin tällöin kun tähtääte sen läpituokevasti kasvoihini, kuten esimerkiksi juuri äsken), ja kun kysyy teiltä jotakin tai tekee huomautuksen, johon teidän täytyy vastata, sinkautatte takaisin nasevan, vastauksen, joka, jollei olekaan töykeä, on ainakin hyvin odottamaton. Mitä tarkoittatte sillä?"

"Sir, olin liian suora ja pyydän sitä anteeksi. Minun olisi pitänyt vastata, että on vaikeata antaa valmistamatonta vastausta ulkomuotoa koskevaan kysymykseen, että se on makuasia, että ulkomuoto merkitsee vähän tai jotakin sellaista."

"Mitään sellaista ei teidän olisi pitänyt vastata. Ulkomuoto merkitsee vähän, kyllä kai! Ja sillä tavalla, tahtoessanne lieventää edellisiä loukkausta silittelemällä ja tyynnyttämällä minua, te työnnätte tylsän kynäveitsen korvani juureen. Jatkakaa: mitä vikoja näette minussa, pyydän! Luullakseni kaikki jäseneni ja piirteeni ovat kuin muillakin ihmisillä."

"Mr. Rochester, sallikaa minun ottaa takaisin ensimmäinen vastaukseni: sen tarkoitus ei ollut olla sukkela vastaus, se oli vain ajattelemattomuus."

"Juuri niin, niin minäkin arvelen, ja sen vuoksi saatte vastata siitä. Arvostelkaa minua: eikö otsani miellytä teitä?"

Hän kohotti tummia, aaltoilevia hiuksiaan, jotka vaakasuorina peittivät hänen otsansa, ja näytti korkean otsansa, joka älyelimiensä asuntona näytti lujalta ja vahvalta, mutta josta jyrkästi puuttui kaikki hyväntahtoisuus ja pehmeys.

"No, neitiseni, näytänkö päässäni?"

"Kaukana siitä, sir. Pidätte kenties minua epäkohteliaana jos vastaukseksi kysyn, oletteko ihmisystävällinen?"

"Kas niin! Siinä uusi veitsenpistos, kun tahdoitte taputtaa päätäni, ja tämä vain sentähden, että sanoin, etten pidä lasten ja vanhojen naisten seurasta (sanottakoon tämä hiljaa). Ei, nuori neiti, minä en yleensä ole ihmisystävä, mutta minulla on omaatuntoa" — hän osotti ulkonevia kohtia, joitten sanotaan merkitsevän sitä ja jotka, hänen onnekseen, olivatkin hyvin selvät, tehden hänen otsansa yläosan huomattavan leveäksi — "ja sitäpaitsi oli minussa kerran jonkinlaista kömpelöä helläsydämyttäkin. Kun olin teidän ikäisenne, olin aika tunteellinen poika, tunsin myötätuntoa puutteellista, kovaosaista ja onnetonta kohtaan, mutta senjälkeen on kohtalo kolhinut minua, se on vatkannut minua nyrkeillään, ja nyt ylpeilen siitä, että olen kova ja läpipääsemätön kuin pelipallo, vaikka minuun tosin vielä voidaankin tunkeutua raon tai parin kautta ja vaikka möhkälees keskellä vielä on tuntuva kohta. Onko minusta siis vielä toiveita?"

"Mitä toiveita?"

"Että pelipallo voisi lopullisesti muuttua takaisin lihaksi?"

"Varmasti hän on juonut liian paljon viiniä", ajattelin, enkä tietänyt mitä vastata tuohon kummalliseen kysymykseen: kuinka osasin sanoa hänelle, voiko pelipallo vielä muuttua takaisin lihaksi.

"Te olette hyvin ymmällä, Miss Eyre, ja vaikka te ette ole sievä sen enempää kuin minä olen kaunis, pukee tuo hämmentynyt ilme teitä, sitäpaitsi se on sopiva, sillä se pitää nuo tutkivat silmänne poissa kasvoistani ja antaa niille kyllin tekemistä maton tallattujen kukkien katselemisessa. Hämmentykää siis yhä vielä! Nuori neiti, minua huvittaa olla puhelias ja avomielinen tänä iltana."

Ilmoitettuaan tämän hän nousi tuoliltaan ja nojautui marmorista uuninreunusta vastaan. Saatoin nyt nähdä hänen vartalonsa yhtä hyvin kuin hänen kasvonsa, hänen tavattoman leveät hartiansa, jotka olivat melkein suhteettomat käsivarsien pituuteen. Olen varma siitä, että useimmat olisivat pitäneet häntä rumana miehenä, mutta hänen asennossaan oli niin paljon itsetiedotonta ylpeyttä, hänen käyttöksensä oli niin luontevaa ja osotti niin täydellistä välinpitämättömyyttä ulkomuodon suhteen ja ylimielistä luottamusta muiden ominaisuuksien, pysyvien tai tilapäisten, voimaan, että ehdottomasti, kun katseli häntä, yhtyi tähän välinpitämättömyyteen ja sokeasti uskoi hänen luottamuksensa oikeutukseen.

"Minua huvittaa olla puhelias ja avomielinen tänä iltana", toisti hän, "ja siinä syy, miksi olen lähettänyt hakemaan teitä. Takkavalkea ja kynttiläkruunu eivät riitä seurakseni, ei myöskään Pilot, sillä mikään niistä ei osaa puhua. Adèle on yhtä astetta parempi, mutta kuitenkin paljon alapuolella vaadittua tasoa, Mrs. Fairfax samoin. Te sitävastoin varmasti sovitte minulle, jos vain tahdotte. Te hämmästyitte minua ensimmäisenä iltana, kun kutsuin teidät tänne. Senjälkeen olen melkein unohtanut teidät, toiset ajatukset ovat karkoittaneet teidät mielestäni, mutta tänä iltana olen päättänyt pitää hauskaa, unohtaa kaiken ikävän ja ajatella vain sellaista mikä huvittaa minua. Nyt minua huvittaisi saada jotakin selville teistä — oppia tuntemaan teitä enemmän — senvuoksi puhukaa!"

Puhumisen asemasta hymyilin, vaan en erittäin kohteliaasti ja nöyrästi.

"Puhukaa", vaati hän.

"Mistä, sir?"

"Mistä teitä haluttaa. Jätän sekä aiheen valinnan että sen käsittelyn yksinomaan teidän asiaksenne."

Niinpä istuin enkä puhunut mitään. "Jos hän odottaa minun puhuvan vain puhumisen vuoksi ja antaakseni tietoja itsestäni, saa hän huomata kääntyneensä väärän henkilön puoleen", ajattelin.

"Te olette mykkä, Miss Eyre."

Olin edelleenkin mykkä. Hän taivutti hiukan päätään minua kohti ja näytti tahtovan tunkeutua silmiini yhdellä ainoalla nopealla katseella.

"Itsepäinen", sanoi hän, "ja ikävystynyt. Sehän on ymmärrettävää. Tein pyyntöni hullunkurisessa, miltei hävyttömässä muodossa. Miss Eyre, minä pyydän teiltä anteeksi. Kerta kaikkiaan, minä en tahtoisi kohdella teitä kuin alempani", — hän oikaisi itseään — "tietysti vetoan vain sellaiseen

ylemmyyteen, jonka täytyy johtua kahdenkymmenen vuoden ikäerosta ja sadan vuoden ennätyksestä kokemuksessa. Se on oikeutettua *et j'y tiens*, kuten Adèle sanoisi, ja tämän — eikä minkään muun — ylemmyyden nojalla toivoisin, että te nyt olisitte hyvä ja puhuisitte minulle vähän ja huvittaisitte minua, sillä ajatukseni ovat väsyneet yhdessä kohdassa pysymiseen — kuin ruosteinen naula."

Hän oli suvainnut antaa minulle selityksen, miltei itsepuolustuksen: tämä alentuminen hänen puoleltaan ei suinkaan jättänyt minua välinpitämättömäksi enkä tahtonut näyttääkään siltä.

"Huvitan teitä mielelläni, sir, jos vain osaan — hyvin mielelläni, mutta en osaa valita keskusteluaihetta, sillä enhän voi tietää, mikä kiinnittäisi mieltänne. Tehkää minulle kysymyksiä, ja minä koetan vastata parhaani mukaan."

"Siis ensinnäkin, oletteko yhtä mieltä kanssani siinä, että minulla on oikeutta olla teitä kohtaan hiukan käskävä, jyrkkä, ehkä väliin vaateliaskin äsken esittämieni syiden perustalla; nimittäin, että olen kyllin vanha ollakseni teidän isänne ja että olen raivannut tieni monenlaisten kokemusten läpi eri ihmisten ja eri kansojen keskuudessa ja samoillut yli puolen maapalloa, kun taas te olette elänyt rauhassa samojen ihmisten kanssa samassa talossa."

"Miten haluatte, sir."

"Se ei ole mikään vastaus, tahi pikemmin hyvin harmillinen vastaus, koska se on hyvin välttelevä. Vastatkaa selvästi!"

"Minä en usko, sir, että teillä on oikeutta käskeä minua vain sentähden, että olette vanhempi kuin minä ja että olette nähnyt enemmän maailmaa. Teidän ylemmyysvaatimuksenne riippuu siitä, miten olette käyttänyt aikanne ja kokemuksenne."

"Hm! Selvää puhetta. Mutta minä en suostu siihen, koska näen, että se ei ole minulle ollenkaan edullista, sillä olen hyvin välinpitämättömästi, etten sanoisi huonosti, käyttänyt hyväkseni näitä etuja. Jättäkäämme siis ylemmyys syrjään — suostutteko vieläkin silloin tällöin ottamaan vastaan määräyksiäni loukkaantumatta tai tulematta pahoillenne käskävästä sävystäni?"

Minä hymyilin. Ajattelin itsekseni, että Mr. Rochester on omituinen — hän näytti unohtavan, että hän maksoi minulle kolmekymmentä puntaa vuodessa käskyjensä noudattamisesta.

"Hymy on hyvin hyvä", sanoi hän äkätessään heti ohimenevän ilmeeni, "mutta puhukaa myös!"

"Minä ajattelin, sir, että harvat isännät vaivautuisivat kysymään, pahastuvatko heidän palkatut käskynalaisensa heidän määräyksistään."

"Palkatut käskynalaisensa! Mitä, oletteko te minun palkattu käskynalaiseni? Se on totta, olin unohtanut palkan. No hyvä, sallitteko minun tuosta aineellisesta syystä esiintyä hiukan itsevaltaisesti?"

"En, sir, en siitä syystä, vaan siitä, että unohditte sen ja että otatte huomioon, onko käskynalaisen hyvä olla epäitsenäisessä asemassaan, siitä syystä suostun kaikesta sydämestäni."

"Ja te suostutte vapauttamaan minut monista sovinnaisista muodoista ja tyhjästä sanoista luulematta, että niiden poistaminen johtuu hävyttömyydestä?"

"Olen varma, sir, etten koskaan erehtyisi luulemaan muodollisuuksien puutetta hävyttömyydeksi; edellisestä melkein pidän, jälkimäiseen ei kukaan vapaana syntynyt alistuisi, ei edes palkasta."

"Lorua! Melkein kaikki vapaana syntyneet suostuvat mihin tahansa palkasta; puhukaa siis vain itsestänne älkääkää yritelkö tehdä yleistyksiä, joitten suhteen olette kokonaan tietämätön. Kuitenkin lyön hengessä kättä kanssanne vastauksenne tähden, niin epätarkka kuin se olikin, ja yhtä paljon tavan tähden, jolla se sanottiin, kuin itse vastauksen. Tapa oli suora ja vilpitön, sellaista ei usein näe, päinvastoin saa oman rehellisyytensä palkaksi useimmiten kylmyyttä, teeskentelyä tai kömpelöä väärinymmärrystä. Kokemattomista koulutytty-opettajattarista ei kolme kolmestatuhannesta olisi vastannut minulle niinkuin te äsken. Mutta minä en aio imarrella teitä. Jos satutte olemaan eri maata kuin muut, ei se ole teidän ansiotanne, luonto sen teki. Sitäpaitsi teen johtopäätöksiäni liian nopeasti: siitä, mitä nyt tiedän, en voi päättää teidän olevan muita paremman, teillä voi olla sietämättömiä vikoja muutamien hyvien puolienne vastapainoksi."

"Ja niinpä teilläkin", ajattelin. Katseemme kohtasivat juuri kun tämä ajatus välähti mieleeni, hän näytti lukevan sen silmistäni, sillä hän vastasi siihen kuin olisi se ilmaistu ääneen.

"Niin kyllä, olette oikeassa", sanoi hän. "Minulla on paljon omia vikoja, tiedän sen hyvin, ja vakuutan teille, etten koeta kaunistella niitä. Herra paratkoon, minun ei kannata olla ankara toisille. Minulla on menneisyys, takanani kirjava elämä ja kokonainen sarja tekoja, joita voin katsella ja jotka helposti

voivat langettaa kaikki pistosanani ja arvosteluni lähimmäisistäni omaan itseeni. Kahdenkymmenen yhden vuoden vanhana lähdin, tai mieluummin (sillä kuten muutkin synnintekijät, halusin luovuttaa puolet häpeästäni huonolle onnelle ja nurjille olosuhteille) tulin viskatuksi väärään suuntaan, ja senjälkeen en ole löytänyt oikeata. Mutta minä voisin olla hyvin erilainen, voisin olla yhtä hyvä kuin te nyt, viisaampi ja melkein yhtä puhdas. Kadehdin mielenne rauhaa, kirkasta omaatuntoanne ja tahratonta muistianne. Pikku tyttö, kirkas, tahraton muisti mahtaa olla harvinainen aarre, puhtaan virkistyksen tyhjentyvät lähde, eikö totta?"

"Minkälainen oli teidän muistinne, kun olitte kahdeksantoistavuotias, sir?"

"Aivan moitteeton, terve ja puhdas, ei mikään pilaantunut virtaus ollut vielä muuttanut sitä sameaksi lätäköksi. Luonto on itse asiassa tarkoittanut minut hyväksi mieheksi, Miss Eyre, paremman lajin ihmiseksi, ja te näette, että en ole sellainen. Te tahtoisitte sanoa, että te ette näe sitä, ainakin luulen lukevani sen silmistänne (olkaa muuten varuillanne, mitä ilmaisette niillä, osaan mainiosti tulkita niitten kieltä). Uskokaa sitten sanojani: minä en ole lurjus, sitä teidän ei pidä otaksua eikä luulla minusta mitään hirveätä, olen vain tavallinen vanha syntinen, ja sitäkin, kuten varmasti uskon, pikemmin olosuhteitten kuin luonnollisten taipumusten vuoksi, ja täysin perehtynyt kaikkiin noihin viheliäisiin pieniin ylitsekäymisiin, joilla rikkaat ja joutilaat ihmiset koettavat tappaa aikaa. Ihmettelettekö, että tunnustan teille tämän? Tietäkää, että tulevan elämänne kuluessa huomaatte usein vasten omaa tahtoaanne olevanne ystäviinne salaisuuksien uskottuna, ihmiset tulevat vaistomaisesti tuntemaan, kuten minä olen tehnyt, että teidän vahva puolenne ei ole itsestänne kertominen, vaan kuunteleminen, kun toiset kertovat itsestään. He tuntevat myöskin, että ette kuuntele heidän itsepaljastuksiaan inholla ja halveksien, vaan eräänlaisella synnynnäisellä myötätunnolla, joka on niin rauhoittava ja rohkaiseva juuri sentähden, että sitä niin perin vähän tyrkytetään."

"Kuinka tiedätte kuinka voitte arvata kaiken tämän?"

"Tiedän sen varsin hyvin, ja senvuoksi jatkan melkein yhtä vapaasti kuin jos kirjoittaisin ajatuksiani päiväkirjaan. Te sanoisitte, että minun olisi pitänyt voittaa asianhaarat — niin minun olisi pitänytkin — mutta näette, että en voittanut niitä. Kun kohtalo teki minulle vääryyttä, en ollut kyllin viisas pysyäkseen kylmänä, jouduin epätoivoon, sitten turmelluin. Ja nyt, kun joku paheellinen tyhmyri herättää minussa inhoa ilkeillä puheillaan, en voi imarrella itseäni olemasta parempi kuin hän, vaan olen pakoitettu tunnustamaan itselleni, että hän ja minä olemme samalla tasolla. Toivoisin, että olisin pysynyt lujana — Jumala tietää, että toivoisin sitä! Pelatkaa omantunnonvaivoja, kun olette kiusauksessa erehtyä, Miss Eyre, omantunnonvaivat myrkyttävät elämän."

"Katumuksen sanotaan parantavan ne."

"Se ei paranna niitä. Täydellinen muutos tekisi sen, ja minä voisin muuttua — minulla olisi vielä voimaa siihen — jos — mutta mitä hyödyttää ajatellakaan sitä minun vaikeassa asemassani, raskautettuna, kirottuna. Sitäpaitsi, koska onni on auttamattomasti kielletty minulta, on minulla oikeus saada nautintoja elämästä, ja minä *tahdon* nauttia, maksoi mitä maksoi."

"Sitten turmellutte vielä enemmän, sir."

"Paljon mahdollista — mutta miksi turmeltuisin, jos saisin suloisia ja raikkaita nautintoja? Ja minä voin saada niin suloisia ja raikkaita nautintoja kuin hunaja, jota mehiläinen kokoaa suolta."

"Se pistää — se maistuu karvaalta, sir."

"Mistä tiedätte? — ette ole koskaan koettanut. Kuinka totiselta, kuinka juhlalliselta näytätte, ja kuitenkin ette tiedä asiasta enempää kuin tämä korukapine (hän otti sellaisen uuninreunalta). Teillä ei ole oikeutta saarnata minulle, te vastaleivottu ihminen, joka ette ole vielä astunut elämän kynnyksenkään yli ja jolla ei ole aavistustakaan sen salaisuuksista."

"Muistutan teitä vain omista sanoistanne, sir: sanoitte, että erehdyksien seuraus on paha omatunto ja että paha omatunto myrkyttää elämän."

"Ja kuka puhuu erehdyksestä nyt? Minä tuskin uskon, että se ajatus, joka nyt liiteli aivojeni läpi, oli erehdys. Luulen, että se oli innoitusta eikä kiusausta: se oli iloinen, hyväilevä — sen tiedän. Nyt se tulee takaisin. Vakuutan teille, että se ei ole paholainen, tai jos se on, niin sillä on valon enkelin vaatteet yllä. Kun niin kaunis vieras kolkuttaa sydämeni ovelle, en luule voivani kieltää sitä pääsemästä sisään."

"Epäilkää sitä, sir, se ei ole todellinen enkeli."

"Vielä kerran, mistä sen tiedätte? Mikä vaisto auttaa teitä muka erottamaan kadotuksen langenneen hengen ikuisen valtaistuimen lähettilästä, opastajan viettelijästä?"

"Päätin sen ilmeestänne, sir, joka oli levoton, kun sanoitte mielijohteenne tulevan takaisin. Olen varma, että tulette vielä onnettomammaksi, jos kuuntelette sitä."

"En vähääkään — se tuo mukanaan maailman suloisimman sanoman. Sitäpaitsi te ette ole minun omatuntoni, joten voitte rauhoittua. Ja nyt, tule sisään, kaunis vaeltaja!"

Tämän hän sanoi ilmestykselleen, joka oli näkymätön muille silmille kuin hänen, ja sulki käsivartensa, jotka hän oli puolittain avannut, ikäänkuin painaakseen näkymättömän olennon rintaansa vastaan.

"Nyt", jatkoi hän kääntyen minuun, "nyt olen ottanut vastaan vaeltajan, joka varmaan on valepukuinen jumaluus. Jo nyt se on tehnyt minulle hyvää. Sydämeni oli jonkinlainen luuranko; nyt siitä tulee pyhitetty lipas."

"Totta puhuakseni, sir, en ymmärrä teitä vähääkään enkä voi jatkaa keskustelua, joka käy yli ymmärrykseni. Tiedän vain yhden asian: te sanoitte, että ette ole niin hyvä kuin toivoisitte olevanne ja että surette omaa puutteellisuuttanne. Ymmärrän yhden asian: sanoitte, että tahriintunut muisti on alituinen onnettomuus. Minusta näyttää siltä, että jos kovasti koettaisitte, huomaisitte piankin voivanne tulla sellaiseksi että itse hyväksytte itsenne; ja jos tänä päivänä päättäisitte parantaa ajatuksenne ja tekonne, olisitte jo muutaman vuoden kuluttua saanut uuden, puhtaan muistokokoelman, jota palaisitte katselemaan ilomielin."

"Oikein ajateltu, oikein sanottu, Miss Eyre: ja tällä hetkellä annan palttua helvetille."

"Sir?"

"Teen hyviä päätöksiä, jotka uskon lujiksi kuin kallio. Totisesti pyrintöni ja harrastukseni ovat tästä lähtien olevat toiset kuin ennen."

"Ja paremmat?"

"Ja paremmat — niin paljon paremmat entisiä kuin puhdas kulta on ruskeinta ruostetta parempi. Te näytätte epäilevän minua, minä en epäile itseäni. Tiedän, mikä on tarkoitukseni, mitkä ovat syyni, ja tällä hetkellä säädän lain, joka on järkähtämätön kuin meedialaisten ja persialaisten lait ja joka sanoo sekä tarkoitukseni että syyni oikeiksi."

"Ne eivät voi olla oikeita, sir, jos ne vaativat uusia säädöksiä tullakseen laillistetuiksi."

"Ne ovat oikeita, Miss Eyre, vaikkakin ne ehdottomasti vaativat uuden lain: ennenkuulumattomat asianhaarat vaativat ennenkuulumattomia säädöksiä."

"Se kuuluu vaaralliselta periaatteelta, sir; ymmärtää heti, että sillä on yhteyttä väärinkäytön kanssa."

"Te pikku viisas! niin sillä onkin, mutta vannon kotijumalieni nimessä, etten käytä sitä väärin."

"Te olette inhimillinen ja erehtyvä."

"Niin olen — niin olette tekin, mitä sitten?"

"Inhimillisen ja erehtyvän ei pitäisi omaksua oikeutta, joka turvallisesti voidaan antaa vain jumalalliselle ja täydelliselle."

"Mitä oikeutta?"

"Oikeutta sanoa jostakin tavattomasta, luvattomasta teosta: olkoon se oikea."

"Olkoon se oikea — tepä sen sanoitte."

"Jospa se sitten olisi oikea", sanoin ja nousin, sillä mielestäni oli hyödytöntä jatkaa keskustelua, joka oli minulle paljasta pimeyttä. Tiesin myös, etten ainakaan nykyisellä asteellani voinut tunkeutua puhetoverini luonteeseen ja tunsin epävarmuutta ja omituista turvattomuuden tunnetta, joka seuraa täydellistä tietämättömyyttä.

"Minne menette?"

"Panemaan Adèlen levolle: hänen levollemeno-aikansa on jo ohi."

"Te pelkääte minua, koska puhun kuin sfinksi."

"Te olette arvoituksellinen, sir, mutta vaikka olen ymmällä, en suinkaan pelkää."

"Te pelkääte — itserakkautenne pelkää kolausta."

"Siinä suhteessa olen kylläkin peloissani — minulla ei ole mitään halua puhua joutavia."

"Jos puhuisittekin joutavia, tekisitte sen niin totisesti ja tyvenesti, että erehtyisi luulemaan teidän puhuvan järkeä. Ettekö koskaan naura, Miss Eyre? Älkää vaivautuko vastaamaan — minä näen, että te nauratte harvoin, mutta te osaatte nauraa hyvinkin iloisesti. Uskokaa minua, te ette ole luonnostanne totinen sen enempää kuin minä olen luonnostani paha. Lowoodin pakko rajoittaa teitä vielä jonkun verran, se sitoo ilmeitänne, hillitsee ääntänne ja vangitsee jäsenenne, ja te pelkäätte kanssaihminen, veljen — tai isän, tai isännän, tai miten haluatte — läheisyydessä hymyillä liian iloisesti, puhua liian vapaasti tai liikkua liian nopeasti, mutta uskon, että ajan pitkään opitte olemaan luonnollinen minun seurassani kuten minun on mahdollon noudattaa sovinnaisia muotoja teidän seurassanne, ja silloin ovat ilmeenne ja liikkeenne vilkkaammat ja eloisammat kuin mitä ne nyt uskaltavat olla. Häkin ahtaitten ristikkojen takaa näen ajoittain vilahduksen linnusta, se on omituinen, vilkas, levoton, päättäväinen vanki, ja jos se pääsisi vapaaksi, lentäisi se pilvien korkeuteen. Tahdotteko vieläkin mennä?"

"Kello on jo lyönyt yhdeksän, sir."

"Entä sitten — odottakaa hetkinen. Adèle ei ole vielä valmis menemään levolle. Istuessani selkää tuleen ja kasvot huoneeseen käännettyinä olen voinut tehdä huomioita. Silloin tällöin, puhuessani teidän kanssanne, olen pitänyt silmällä Adèlea (minulla on omat syyntä pitää häntä mieltäkiinnittävänä tutkimuksen esineenä — — syyt, jotka voin kertoa — jotka olen kertova — teille joskus). Kymmenen minuuttia sitten hän veti laatikostaan pienen punaisen silkkipuvun, ja ihastuksen hohde syttyi hänen kasvoillaan kun hän avasi sen laskokset. Keimailu virtaa hänen suonissaan, täyttää hänen aivonsa ja asustaa hänen luissaan ja ytimissään. 'Minun täytyy koettaa sitä!' huusi hän, 'ja heti paikalla', ja syöksyi ulos huoneesta. Hän on nyt Sophien kanssa, ja tärkeä pukeutumistoimitus tapahtuu parhaillaan. Muutaman minuutin kuluttua hän tulee takaisin, ja tiedän, mitä olen näkevä silloin: pienoiskuvan Céline Varensista, sellaisena kuin hän näyttäytyi esiripun noustessa — mutta vähät siitä. Joka tapauksessa aavistan, että hellimmät tunteeni saavat kohta kolauksen. Jääkäähän katsomaan, miten käy!"

Ennen pitkää kuului Adèlen pienten jalkojen kopsetta eteisestä. Hän astui sisään aivan sellaisena kuin hänen holhoojansa oli ennustanut. Vaaleanpunainen silkkipuku, hyvin lyhyt ja hyvin leveähelmainen, korvasi nyt hänen äskeisen ruskean pukunsa, pieni ruusukiehkura koristi hänen otsaansa, ja jalassa oli hänellä silkkisukat ja pienet valkeat silkkikengät.

"Sopiiko pukuni hyvin?" huusi hän ja tuli hypellen luoksemme, "ja kenkäni? ja sukkan? Oh, luulen, että tahtoisin tanssia."

Ja hän liiteli varpaillaan ympäri huonetta levittäen hamettaan, ja tultuaan Mr. Rochesterin luo hän pyörähti kevyesti ympäri toisella jalallaan ja notkisti toisen polvensa hänen jalkainsa juureen huudahtaen:

"Monsieur, kiitän teitä tuhannesti hyvyydestänne", ja lisäsi nousten seisomaan: "Äitihän teki juuri näin, eikö totta, monsieur?"

"Juu-ri näin", oli vastaus, "ja 'juuri näin' hän houkutteli kaiken englantilaisen kultani brittiläisistä housuntaskuistani. Minäkin olen ollut nuori, Miss Eyre, nuori ja kokematon, minunkin mieleni oli kerran keväisen raikas kuten teidän nyt. Kevääni on nyt ohi, mutta se on jättänyt käsiini tämän ranskalaisen kukkasen, josta väliin mielelläni vapautuisinkin. Koska en enää anna arvoa sen juurelle, huomattuani sen olevan sitä lajia, jota vain kultatому voi höystää, en ole erityisemmin ihastunut kukkaankaan, etenkin kun se näyttää niin keinotekoiselta kuin juuri nyt. Pidän sitä luonani ja vaalin sitä enimmäkseen sen roomalaiskatolisen periaatteen vuoksi, että yhdellä hyvällä työllä voi sovittaa lukuisia syntejä, pieniä ja suuria. Selitän tämän kaiken teille kerran. Hyvää yötä."

Viidestoista luku.

Mr. Rochester selitti sen joku aika myöhemmin.

Se tapahtui eräänä iltapäivänä, kun hän oli sattunut kohtaamaan Adèlen ja minut puutarhassa, ja Adèlen leikkiessä Pilotin kanssa höyhenpallollaan hän pyysi minua kävelemään kanssansa pitkällä pyökkikäytävällä, josta voimme koko ajan seurata tyttöstä.

Hän kertoi silloin, että Adèle oli erään ranskalaisen oopperatanssijattaren, Céline Varensin tytär, jota kohtaan hän kerran oli tuntenut "suurta intohimoa", kuten hän sanoi. Céline näytti vastaavan hänen intohimoonsa vieläkin hehkuvammalla tulella. Hän luuli olevansa tämän naisen epäjumala, niin ruma kuin hän olikin, ja uskoi, että tämä piti hänen "atleettivartaloansa" Apollo di Belvederenkin kauneutta parempana.

"Ja tuo gallialaisen keijuisen rakkaus brittiläistä vuoreneikkaa kohtaan hyväili turhamaisuuttani siinä määrin, että asetin hänet asumaan omaan hotelliin, annoin hänelle täydellisen palveluskunnan, vaunut, pukuvarastot, timantit, pitsit. Lyhyesti sanoen, aloin järjestelmällisesti, totuttuun tapaan, saattaa itseäni perikatoon. En ollut nähtävästi kyllin omaperäinen raivaamaan uutta tietä häpeään ja häviöön, vaan seurasin typerän tarkasti viitoitettua polkua poikkeamatta tuumankaan vertaa sen tallatusta keskustasta. Ja sain — kuten olin ansainnutkin — pääsinpäitten tavallisen kohtalon. Eräänä iltana, kun Céline ei odottanut minua, satuin tulemaan hänen luokseen. En tavannut häntä kotona, mutta koska ilta oli lämmin ja olin väsynyt kiertelemään ympäri Pariisia, jäin istumaan hänen huoneeseensa ja olin onnellinen saadessani hengittää ilmaa, jonka hänen läsnäolonsa niin äskettäin oli pyhittänyt. Ei — minä liioittelen, en ole koskaan uskonut, että hän kykenisi pyhittämään jotakin, ja tuoksu, jonka hän oli jättänyt jälkeensä, oli pikemmin huumaavaa suitsutusta, myskiä ja ambraa, kuin pyhitettyä ilmaa. Olin jo tukahtumaisillani noihin kasvihuonekukkien ja hajuvesien tuoksuihin, kun mieleeni juolahti avata ikkuna ja mennä parvekkeelle. Oli kuutamo, katulyhdyt loistivat ja ilma oli kirkas ja tyven. Parvekkeella oli pari tuolia, istahdin, sytytin sikaarin — niin sytytän nytkin, jos sallitte."

Seurasi lyhyt hiljaisuus, jonka aikana hän otti esiin sikaarin ja sytytti sen. Pantuaan sen huulilleen ja puhallettuaan muutamia savuja havannaa kylmään ja auringottomaan ilmaan, hän jatkoi:

"Pidin siihen aikaan myöskin makeisista, Miss Eyre, ja istuessani parvekkeella vuoroin pureskelin suklaanamusia, vuoroin poltin sikaareita ja katselin ajopelejä, jotka vyöryivät loistavia katuja pitkin läheistä oopperaa kohti, kun äkkiä tunsin eräät hienot, suljetut, kauniin englantilaisen hevosparin vetämät vaunut Célinelle antamikseni vaunuiksi. Voin selvästi erottaa ne suurkaupungin kirkkaassa yössä. Céline palasi kotiin, ja sydämeni jyskytti tietysti kärsimättömyydestä, kun nojauduin parvekkeen reunan yli nähdäkseni paremmin. Vaunut pysähtyivät, kuten olin odottanutkin, hotellin oven eteen, kaunokaiseni (sitä sanaa voi hyvin käyttää ooppera-rakastajattaresta) astui alas, ja vaikka hän olikin kietoutunut suureen viittaan — tarpeeton kappale niin lämpimänä kesäkuun iltana — tunsin heti hänen pienen jalkansa, joka pisti esiin hameenhelman alta hänen astuessaan alas vaunuista. Nojauduin kaidepuun yli ja olin juuri kuiskaamaisillani: 'Mon ange' äänellä, jonka tietysti vain rakastava korva voi kuulla, kun toinenkin olento hyppäsi hänen jälkeensä alas vaunuista, hänkin suuren viitan peitossa, mutta kantapää, joka nyt kopisi kivitystä vastaan, oli kannuksella varustettu, ja päässä, joka nyt vilahti hotellin kaariportin alitse, oli korkea sotilashattu."

"Ettekö koskaan ole ollut mustasukkainen, Miss Eyre? Ette tietenkään, minun ei tarvitse kysyäkään sitä, sillä ettehän koskaan ole ollut rakastunut. Nuo molemmat tunteet on teillä vielä edessänne, sielunne nukkuu, ja sysäys, joka kerran herättää sen, ei ole vielä tullut. Te luulette kaiken elämän liukuvan yhtä hiljaisena virtana kuin tähänastinen nuoruutenne. Te etenette silmät ummessa, kädet korvilla, ettekä näe kallioita, jotka kohoavat lähellä virran uomaa, ettekä kuule hyökyjen lyövän niitä vastaan. Mutta minä sanon teille — ja huomatkaa tarkoin sanani — jonakin kauniina päivänä joudutte ahtaaseen, jyrkkien vuorten ympäröimään salmeen, jossa koko elämän virta näyttää muuttuneen kohiseviksi, vaahtoaviksi pyörteiksi, ja silloin te joko murskaudutte kallionkielekkeisiin tai joku mahtava aalto viskaa teidät tyvenempään veteen — sellaisessa minä olen nyt."

"Minä pidän tästä päivästä, tästä teräksenvärisestä taivaasta, minä pidän tämän jäätyneen maailman liikkumattomasta rauhasta. Pidän Thornfieldistä, sen vanhanaikaisuudesta ja rauhasta, sen vanhoista orjantappuroista ja variksenpesistä, sen harmaasta päädyistä, tummista ikkunariveistä, jotka heijastavat ruutuihinsa metallinkarvaisen taivaan — ja kuinka kauan olen kammonnut pelkkää ajatustakin siitä, välttänyt sitä kuin suurta ruttosairaalaa! Kuinka vieläkin kammoan —."

Hän kiristi hampaitaan ja vaiken, hän pysähtyi ja polki jalallaan kovaa tannerta. Joku vihattu ajatus näytti saaneen hänet pauloihinsa ja vanginneen hänet niin lujasti, että hän ei voinut jatkaa.

Laskeuduimme juuri käytävää, kun hän pysähtyi. Linna oli edessämme. Nostaen silmänsä sen sakarajarjaa kohti hän katsoi siihen tavalla, jollaista en ole nähnyt ennen eikä jälkeen. Tuska, häpeä, viha — kärsimättömyys, inho, suuttumus näyttivät käyvän tulista taistelua hänen laajenneissa silmäterissään sysimustien kulmakarvojen alla. Ne kamppailivat rajuina vallasta, mutta silloin nousi uusi tunne ja kukisti ne, se oli jotakin kovaa ja kyynillistä, itsevaltaista ja päättävää, se hillitsi hänen intohimonsa ja kivetti hänen ilmeensä. Hän jatkoi:

"Ollessani vaiti, järjestin erään asian kohtaloni kanssa. Se seisoj tuossa pyökkikannon luona ja oli kuin yksi niistä noidista, jotka näyttäytyivät Macbethille nummella. 'Vai pidätkö Thornfieldistä?' sanoi se ja kohotti sormensa, sitten se kirjoitti ilmaan uhkauskirjoituksen, joka jäi hehkumaan tummankeltaisena pitkin taloa molempien ikkunarivien väliin. 'Pidä jos voit!' 'Pidä jos uskallat!'"

"Minä tahdon pitää siitä", sanoin, "minä uskallan pitää siitä, ja" — hän lisäsi uhmaten — "minä tahdon pitää sanani, tahdon murtaa kaikki esteet tieltäni onneen ja hyvyyteen — niin, hyvyyteen, sillä haluaisin tulla paremmaksi ihmiseksi kuin mitä olen ollut, kuin mitä olen — murtaa ne kuten Jobin kirjan Leviathan mursi keihäät, nuolet ja haarniskat, ja esteet, jotka muille olisivat rautaa ja kuparia, ovat

minulle vain olkia ja lahonnutta puuta."

Tällöin Adèle juoksi hänen eteensä höyhenpalloineen. "Pois!" huusi hän tuikeasti, "pysy loitompana, lapsi, tai mene Sophien luo!" Hän jatkoi matkaansa ääneti kunnes minä uskalsin palauttaa hänet kertomukseensa, josta hän niin äkkiarvaamatta oli poikennut.

"Jätittekö parvekkeen, sir", kysyin, "kun M:lle Varens tuli sisään?"

Odotin tyyliä vastausta tähän kysymykseen, joka tuskin oli nyt paikallaan, mutta kävikin aivan päinvastoin. Kun hän heräsi synkistä mietteistään ja käänsi katseensa minuun, näytti pilvi haihtuvan hänen otsaltaan. "Olin unohtanut Célinen! Hyvä, tahdon kertoa lyhyesti. Kun näin tenhottareni tulevan kotiin ritarin seurassa, luulin kuulevani hiljaista sihinää, ja mustasukkaisuuden vihreä käärme, joka kiemurrellen nousi kuun valaisemalta parvekkeelta, luikerteli liivini sisään ja söi parissa minuutissa tiensä sisimpään sydämeeni. Omituista", huudahti hän poiketen taaskin kertomuksensa juonesta, "omituista, että valitsen juuri teidät uskotukseni, nuori neiti, vielä omituisempaa, että te kuuntelette minua kiltisti, kuin olisi maailman tavallisin asia, että vanha mies kertoo juttuja oopperarakastajattaristaan tuollaiselle siistille, kokemattomalle tytölle kuin te! Mutta jälkimäinen omituisuus selittää edellisen, sillä kuten kerran ennen sanoin teille, olette te, totinen, hienotunteinen ja varova nuori tyttö, kuin luotu säilyttämään salaisuuksia. Sitäpaitsi tiedän, minkälaisen luonteen kanssa olen tekemisissä, tiedän, että se ei ole altis tartunnalle. Se on omituinen luonne, ainoa laatuaan. Onneksi ei tarkoitukseni ole vahingoittaa sitä, mutta jos olisikin, en voisi tehdä sitä. Mitä enemmän te ja minä puhelemme keskenämme, sitä parempi, sillä minä en voi vahingoittaa teitä, mutta te voitte virkistää minua." Tämän sivuhyppäyksen jälkeen hän jatkoi:

"Minä jäin parvekkeelle. 'He tulevat varmasti hänen huoneeseensa', ajattelin, 'valitkaamme siis väijytyspaikka!' Pistin käteni sisään avoimesta ikkunasta ja vedin uutimen sen eteen niin että jäi vain pieni aukko, jonka kautta voin tehdä havaintojani, sitten suljin ikkunan jättäen siihenkin juuri niin ison raon, että voin kuulla rakastavien hellät kuiskaukset, sitten hiivin takaisin tuolilleni ja juuri kun istuuduin sille, astui pari sisään. Katseeni lensi nopeasti uutimen rakoön. Célinen kamarineitsyt tuli sisään, sytytti lampun, jätti sen pöydälle ja vetäytyi pois. Saatoin nyt selvästi nähdä rakastavaiset; molemmat heittivät viittansa pois, ja siinä seisoivat 'Varens', säteillen silkissä ja jalokivissä — minun lahjoissani tietysti — ja siinä hänen seuralaisensa upseerin univormussa. Tunsin hänet erääksi nuoreksi elostelija-parooniksi — typerä ja paheellinen nuorukainen, jonka olin joskus kohdannut seurapiireissä ja jota en koskaan ajatellutkaan vihata, koska halveksin häntä niin ehdottomasti. Tuntiessani hänet hellitti käärme, mustasukkaisuus, viipymättä otteensa, sillä samassa hetkessä putosi rakkauteni Célineä kohtaan nollapistettäkin alemmaksi. Nainen, joka voi pettää minua sellaisen kilpailijan vuoksi, ei ollut kilpailun arvoinen, hän ansaitsi vain halveksimista — vähemmän kuitenkin kuin minä, joka olin antanut hänen narrata itseäni."

"He alkoivat puhella. Heidän keskustelunsa rauhoitti minut täydellisesti — se oli kevyttä, alhaista, sydämetöntä ja järjetöntä ja voi paremmin kyllästyttää kuin raivostuttaa kuulijaa. Minun nimikorttini sattui olemaan pöydällä, huomattuaan sen he johtuivat keskustelemaan minusta. Kummallakaan heistä ei ollut kyllin älyä eikä tarmoa moittiakseen minua järkevästi ja perinpohjin, mutta he panettelivat minua niin karkeasti kuin oli mahdollista heidän pienillä keinoillaan — etenkin Céline, joka tuli kerrassaan kaunopuheiseksi, kun oli kysymys ulkonaisista puutteistani eli muodottomuuksistani, kuten hän sanoi. Huomattava on, että hänen tapansa oli ollut tulisesti ihailta 'miehekästä kauneuttani', ja siinä suhteessa hän erosi mitä jyrkimmin teistä, joka jo toisessa kohtaauksessamme sanoitte minulle vasten kasvoja, että ette pidä minua kauniina. Vastakohta hämmästytti minua aikanaan, ja —"

Adèle juoksi taaskin luoksemme.

"Monsieur, John kävi juuri sanomassa, että asianajajanne on täällä ja haluaa puhutella teitä."

"Hyvä on, siinä tapauksessa minun täytyy lyhentää kertomustani. Avasin ikkunan ja tulin heidän luokseen, vapautin Célinen suojeluksestani, ilmoitin jättäväni hänen hotellinsa, tarjosin hänelle rahakukkaron lähimpiä tarpeita varten, jätin huomioonottamatta huudot, hysteeriset kohtaukset, rukoukset, vastalauseet, kouristukset, ja määräsin kohtauksen paroonin kanssa Boulognen metsässä. Seuraavana aamuna minulla oli ilo tavata hänet: lähetin pienen kuulan toiseen hänen vaivaisista, kivulloisista käsivarsistaan, jotka olivat heikot kuin kananpojan siivet, ja luulin vapautuneeni koko roskasta. Onnettomuudeksi oli Varens lahjoittanut minulle kuusi kuukautta aikaisemmin tämän tyttöksen, Adèlen, jota hän vakuutti minun tyttärekseksi, ja kenties hän onkin, vaikka hän kasvoistaan päättäen ei olekaan tällaisen isän lapsi — Pilot on enemmän näköiseni kuin hän. Muutamia vuosia sen jälkeen kuin olin rikkonut välini äidin kanssa, jätti tämä lapsensa ja karkasi Italiaan jonkun soittoniekan tai laulajan kanssa. En tunnustanut, että Adèlella olisi ollut luonnollista oikeutta saada suojelustani, enkä vielääkään tunnusta sitä, sillä en ole hänen isänsä, mutta kun kuulin, että hän on aivan turvaton, otin poloisen pois Pariisin liejusta ja istutin hänet englantilaisen maaseutupuutarhan terveelliseen maaperään. Mrs. Fairfax löysi teidät hänen kasvattajakseen, mutta nyt, kun tiedätte, että hän on

ranskalaisen oopperatytön avioton lapsi, ajattelette kenties eri tavalla asemastanne ja holhokistanne, ja jonakin päivänä tulette ilmoittamaan minulle, että olette saanut uuden paikan — että pyydätte minua hakemaan uuden kotiopettajan j.n.e. — häh?"

"Ei, Adèle ei ole vastuunalainen äitinsä vioista eikä teidänkään. Minä pidän hänestä, ja nyt kun tiedän, että hän oikeastaan on orpolapsi — äitinsä hylkäämä ja teidän kieltämänne — olen kiintynvä häneen entistä läheisemmin. Kuinka voisinkaan pitää rikkaan perheen hemmoiteltua vesaa, joka vihaisi opettajaansa, parempana kuin yksinäistä orpolasta, joka turvautuu häneen kuin ystävään?"

"Vai siinä valossa te näette asian! Hyvä on, nyt minun täytyy mennä sisään, ja teidän myös, alkaa hämärtää."

Mutta minä viivyin vielä hetken ulkona Adèlen ja Pilotin kanssa, juoksin kilpaa ja pelasin höyhenpallon pelin tyttösen kanssa. Kun tulimme sisään ja olin riisunut takin ja lakin hänen yltään, otin hänet polvelleni istumaan, pidin häntä siinä kokonaisen tunnin, sallin hänen lörpötellä mielin määrin enkä muistuttanut häntä edes eräistä pienistä vapauksista, joihin hän saattoi eksyä, jos häntä huomattiin liiaksi, ja jotka paljastivat hänen pintapuolisuutensa — luultavasti äidin perintöä, koska sellainen ei juuri ole ominaista englantilaiselle luonteelle. Hänellä oli kuitenkin ansionsa, ja olin valmis antamaan mitä suurimman arvon kaikelle, mikä oli hyvää hänessä. Etsin hänen piirteistään ja ilmeistään yhdennäköisyyttä Mr. Rochesterin kanssa, mutta en löytänyt mitään, ei ainoakaan viiva, ei ainoakaan ohimenevä ilme hänen kasvoissaan osottanut sukulaisuutta. Se oli vahinko: jos tyttö olisi voitu todistaa hiukankin Mr. Rochesterin näköiseksi, olisi tämä välittänyt hänestä enemmän.

Vasta vetäydyttyäni huoneeseeni yötä varten aloin tarkemmin muistella kertomusta, jonka Mr. Rochester oli kertonut minulle. Kuten hän oli sanonutkin, ei itse kertomuksessa nähdäkseen ollut mitään ihmeellistä: rikkaan englantilaisen rakkaus ranskalaista tanssijatarta kohtaan ja tämän petollisuus olivat epäilemättä jokapäiväisiä tapauksia seuraelämässä. Ihmeellistä oli se äkillinen mielenliikutus, joka oli vallannut hänet, kun hän kuvaili nykyistä tyytyväisyyttään ja uudelleen herännyttä rakkauttaan vanhaan linnaan ja sen ympäristöihin. Mietin kauan ja ihmetellen tätä seikkaa, mutta huomattuani sen ainakin toistaiseksi selvittämättömäksi, siirryin vähitellen ajattelemaan isäntäni käytöstä itseäni kohtaan. Luottamus, jota hän luuli voitavansa osottaa minulle, näytti vetoavan vaiteliaisuuteeni: ymmärsin sen niin ja päätin säilyttää sen hyvin. Hänen käytöksensä minua kohtaan oli muutamina viikkoina ollut tasaisempaa kuin alussa. En koskaan tuntenut olevani hänen tiellään eikä hänellä enää ollut kylmentävän ylpeyden puuskia, kun hän tapasi minut odottamatta, näytti kohtaus olevan hänelle tervetullut, hänellä oli aina sana ja joskus hymyily minua varten, ja kun minut virallisesti kutsuttiin hänen luokseen, otti hän minut niin sydämellisesti vastaan, että tunsin todellakin kykeneväni huvittamaan häntä ja huomasin, että näistä iltapakinoista oli yhtä paljon huvia hänelle kuin hyötyä minulle.

Minä tosin puhuin verrattain vähän, mutta kuuntelin mielihyvällä hänen puhettaan. Hän oli luonnostaan avomielinen ja häntä huvitti näyttää kokemattomalle mielelle välähdyksiä suuren maailman näyttämöiltä (en tarkoita sen pahoja ja turmeltuneita näyttämöitä, vaan sellaisia, jotka olivat mieltäkiinnittäviä sekä laajojen mittasuhteittensa että sen uutuuden viehätysten vuoksi, mikä niillä oli minulle), ja minä iloitsin vilpittömästi saadessani häneltä uusia ajatuksia, nähdessäni mielikuvituksessani kuvat, joita hän loihti esiin, ja seuratessani häntä läpi tuntemattomien maailmojen, joita hän avasi eteeni, eikä koskaan vahingollinen tai epäterve viittauskaan häirinyt iloani.

Hänen luonteva käytöksensä vapautti minut kaikesta pakosta, se yhtä moitteeton kuin sydämellinen suoruus, jolla hän kohteli minua, veti minut lähemmäksi häntä. Minusta tuntui väliin, että hän oli omaiseni eikä isäntäni. Hän oli kuitenkin vielä joskus käskevä, mutta minä en välittänyt siitä, koska näin, että se oli hänen tapansa. Niin onnellinen, niin kiitollinen olin tästä uudesta mielenkiintoisesta tekijästä elämässäni, että lakkasin suremasta yksinäisyyttäni. En enää muistanut osattomuuttani ja kohtaloni ankaruutta, elämäni tyhjyys täyttyi ja vaurastuin ja voimistuin ruumiillisestikin.

Ja oliko Mr. Rochester nyt ruma silmissäni? Ei, lukija; kiitollisuus ja monet muut valoisat ja ystävälliset tunteet tekivät hänen kasvonsa minulle mieluisiksi, ja hänen läheisyytensä lämmitti minua paremmin kuin iloisin takkavalkea. En ollut vielä kuitenkaan unohtanut hänen vikojaan, eikä se olisi ollut mahdollistakaan, sillä hän toi ne usein esiin. Hän oli ylpeä, ivallinen, kova kaikkea heikkoutta kohtaan, ja sisimmässä sielussani tiesin, että hänen minua kohtaan osoittamansa suuren ystävällisyyden vastapainona oli epäoikeutettu ankaruus monia muita kohtaan. Hän oli myös oikullinen, pahantuulinen ja vaihtelevainen, ja useita kertoja kun minut oli käsketty kirjastoon lukemaan hänelle ääneen, löysin hänet istumasta pää käsien varassa, ja kun hän nosti katseensa, synkensi juonikas, miltei ilkeä ilme hänen kasvojaan. Mutta minä uskoin, että hänen oikkunsa, kovuutensa ja entiset siveelliset puutteensa — sanon entiset, sillä nyt hän näytti parantuneen niistä — olivat johtuneet jostakin kohtalon kovasta iskusta. Uskoin, että luonto oli aikonut hänet paremmaksi, ylevämielisemmäksi ja puhtaammaksi ihmiseksi kuin miksi olosuhteet, kasvatus ja kohtalo olivat kehittäneet hänet. Ajattelin, että hänessä oli

erinomaisia aineksia, vaikka ne tätä nykyä olivatkin sotkeutuneet ja pilalla. Enkä voi kieltää, että surin hänen suruansa, oli se sitten mikä oli, ja olisin antanut paljon lievittääkseni sitä.

Vaikka olin jo sammuttanut kynttiläni ja makasin vuoteessani, en saanut unta, sillä ajattelin hänen katsettaan, kun hän pysähtyi käytävällä ja kertoi kuinka kohtalo oli noussut hänen eteensä ja uhaten kysynyt, uskalsiko hän olla onnellinen Thornfieldissä.

"Miksi ei?" kysyin itseltäni. "Mikä vieroittaa häntä tästä talosta? Jättäneekö hän sen taas pian? Mrs. Fairfax sanoi, että hän harvoin on ollut täällä muuta kuin kaksi viikkoa kerrallaan, ja nyt hän on viipynyt täällä kahdeksan viikkoa. On hyvin ikävää, jos hän menee pois. Jos hän on poissa kevään, kesän ja syksyn, kuinka ilottomilta tuntuvatkaan aurinkoiset ja kauniit päivät!"

En varmaan tiedä nukahdinko näitten mietteitten jälkeen vai enkö; joka tapauksessa havahdin täysin hereille kuullessani epämääräistä sihinää, kummallista ja kaameata, jonka luulin kuuluvan aivan yläpuoleltani. Olisin toivonut, että kynttilä olisi vielä palanut, sillä yö oli kauhean pimeä, ja mieleni oli ahdistuksissa. Nousin istumaan sängyssä ja kuuntelin. Ääni hiljeni.

Koetin nukkua uudelleen, mutta sydämeni sykki levottomasti, ja sisäinen rauhani oli poissa. Kaukana eteisessä löi kello kaksi. Juuri silloin tuntui minusta kuin huoneeni ovea olisi kosketettu, kuin ihmiskädet olisivat hapuilleet seinäni pitkin etsien tietä pimeässä galleriassa oveni ulkopuolella. Kysyin: "Kuka siellä on?" Ei vastausta. Olin jähmettynyt pelosta.

Äkkiä juolahti mieleeni, että se saattoi olla Pilot, joka joskus, kun keittiön ovi oli sattunut jäämään auki, löysi tiensä Mr. Rochesterin huoneen oven eteen. Olin itse nähnyt sen makaavan siellä aamulla. Tuo ajatus tyynnytti minua hiukan. Panin jälleen maata. Hiljaisuus rauhoittaa hermoja, ja koska koko talosta ei nyt kuulunut hiiskaustakaan, tunsin vähitellen unen palaavan. Mutta kohtalo oli määrännyt, etten saisi nukkua sinä yönä. Uni oli tuskin nivellyt päänahastani, kun se pakeni säikähtäneenä, erään äänen karkoittamana, joka olisi voinut hyydyttää veren suonissa.

Tuo ääni oli pirullinen nauru — matala, hillitty, syvä — joka tuntui kuuluvan suoraan oveni avaimenreiästä. Vuoteeni yläpää oli oven lähellä, ja luulin ensin, että tuo kummitusmainen nauraja seisoivat vuoteeni vieressä — tai kumartui päänalukseni yli, mutta kun nousin ja katsoin ympärilleni, en nähnyt mitään. Sillävälän kuului tuo ylikuonnollinen ääni uudestaan, ja nyt huomasin sen tulevan seinän takaa. Ensi työkseni nousin ja työnsin salvan lujemmin oven eteen, sitten huusin taas: "Kuka siellä on?"

Kuului vain omituista, valittavaa ääntelemistä. Ennen pitkää kuulin askeleita, jotka etäännyivät kolmannen kerroksen portaita kohti. Niitten eteen oli hiljattain tehty ovi, kuulin, kuinka se avattiin ja suljettiin, sitten oli kaikki hiljaa.

"Oliko se Grace Poole, ja onko hän liitossa paholaisen kanssa?" ajattelin. Nyt minun oli mahdotonta pysyä alallani: minun täytyi mennä Mrs. Fairfaxin luo. Panin kiireesti hameen ylleni ja huivin hartioilleni, vedin salvan syrjään ja avasin oven vapisevin käsin. Aivan oven ulkopuolella, gallerian niinimatolla oli palava kynttilä. Se hämmästytti minua, mutta vielä enemmän hämmästyin huomattessani ilman olevan aivan sumuisen, ikäänkuin savun peitossa, ja kun katselin oikealle ja vasemmalle nähdäkseni, mistä nämä siniset pilvet lähtivät, tunsin voimakasta palaneen käryä.

Jokin narisi: se oli raollaan oleva ovi, ja se ovi johti Mr. Rochesterin huoneeseen, josta savupilvet tulvehtivat käytävään. En ajatellut enää Mrs. Fairfaxia, en ajatellut Grace Poolea tai hänen nauruaan. Silmänräpäyksessä olin huoneessa. Tulikielet nuoleskelivat vuodetta, uutimet olivat syttyneet. Keskellä savua ja liekkejä makasi Mr. Rochester pitkällään ja liikkumattomana ja nukkui sikeästi.

"Herätkää, herätkää!" huusin — ravistelin häntä — mutta hän vain murisi ja käänsi kylkeä, savu oli lamauttanut hänet. Ei voinut menettää hetkeäkään. Lakanatkin olivat jo syttymäisillään. Syöksyin hänen vesikannunsa ja pesuvatinsa luo. Onneksi edellinen oli syvä, jälkimäinen leveä, ja molemmat olivat täynnä vettä. Otin ne käteeni, kaadoin niitten sisällön vuoteen ja vuoteessa-olijan yli, riensin omaan huoneeseeni ja toin sieltä omat vesivarastoni, kastoin vuoteen uudelleen ja onnistuin Jumalan avulla sammuttamaan liekit, jotka ympäröivät sitä.

Sammuvan tulen sihinä, tyhjän vesikannun helinä ja ennen kaikkea veden läiske — olin suorastaan valmistanut ammekylvyn — herättivät Mr. Rochesterin vihdoin. Vaikka olikin pimeä, tiesin, että hän oli valveilla, sillä kuulin hänen jylistävän kokonaisen voimasanatulvan huomattessaan makaavansa vesilätäkössä.

"Onko tullut vedenpaisumus?" huusi hän.

"Ei, sir", vastasin, "mutta täällä on ollut tulipalo. Nouskaa, se on sammutettu nyt; minä käyn hakemassa kynttilän."

"Kaikkien kristikunnan keijuisten nimessä: onko se Jane Eyre?" kysyi hän. "Mitä olette tehnyt minulle, pikku noita? Kuka on huoneessa paitsi teitä? Oletteko tehnyt salaliiton hukuttaaksenne minut?"

"Minä tuon teille kynttilän, sir, ja taivaan nimessä, nouskaa! Jonkinlainen salaliitto on tehty teitä vastaan, ettekä voi kyllin pian saada selville, kuka sen on tehnyt ja mitä se on."

"Kas niin, nyt olen pystyssä, mutta älkääpä itsenne vuoksi vielä hakeko kynttilää, odottakaa, kunnes olen saanut jotakin kuivaa päälleni — jos sellaista on saatavilla. Ahaa, tässä on aamutakkini. Nyt juoskaa!"

Minä juoksin ja hain kynttilän, joka vieläkin oli galleriassa. Hän otti sen kädestäni, nosti sen ylös ja tutki vuodetta, joka oli aivan mustunut ja kärventynyt, läpimärkiä lakanoita ja mattoa, joka ui vedessä.

"Mitä tämä on? Ja kuka on tehnyt tämän?" kysyi hän.

Kerroin lyhyesti, mitä oli tapahtunut, kuinka olin kuullut kummallista naurua galleriasta ja askeleita, jotka nousivat kolmannen kerroksen portaita, kuinka savu ja palaneen käry olivat johdattaneet minut hänen huoneeseensa, missä tilassa löysin asiat siellä ja kuinka olin kaatanut hänen ylitsensä kaiken käsillä olevan veden.

Hän kuunteli hyvin vakavana, hänen kasvonsa osottivat kertomukseni kuluessa sekä levottomuutta että hämmästyttä, ja kun olin lopettanut, ei hän hetkiseen virkkanut mitään.

"Menenkö kutsumaan Mrs. Fairfaxia?" kysyin.

"Mrs. Fairfaxia? Miksi hitossa kutsuisitte hänet? Mitä hän voisi tehdä? Antakaa hänen nukkua rauhassa!"

"Sitten menen hakemaan Lean ja herättämään Johnin ja hänen vaimonsa."

"Ei ollenkaan: pysykää alallanne! Onko teillä huivi hartioillanne? Jos teidän tulee kylmä, ottakaa takkini ylenne, kietoutukaa siihen ja istukaa nojatuoliini. Kas noin — minä autan. Nyt nostatte jalkanne tuolille, jotteivät ne kastuisi. Minä jätän teidät muutamiksi minuuteiksi. Minä otan kynttilän. Pysykää siinä, kunnes palaan, ja olkaa hiljaa kuin hiiri! Minun täytyy tehdä vastavierailu kolmanteen kerrokseen. Älkää liikahtako, muistakaa se, älkääkään kutsuko ketään!"

Hän meni, ja minä seurasin katseellani etenevää valoa. Hän kulki gallerian läpi hyvin hiljaa, avasi porraskäytävän oven mahdollisimman äänettömästi, sulki sen jälkeensä, ja viimeinenkin valonsäde katosi. Olin jäänyt pilkkopimeään. Heristin korviani kuullakseni jotakin, mutta en kuullut mitään. Kului hyvin pitkä aika. Aloin väsyä, oli kylmä, huolimatta takista, sitä paitsi en nähnyt mitään syytä jäädä tänne, koska en saanut herättää ketään. Aioin juuri panna alttiiksi Mr. Rochesterin suosion ja olla tottelematon hänen määräyksilleen, kun heikko kajastus näyttäytyi taaskin gallerian seinällä ja kuulin hänen paljaitten jalkojensa äänen matolla. "Toivonpa, että se on hän", ajattelin, "eikä mikään pahempi."

Hän tuli takaisin, kalpeana ja hyvin synkkänä. "Olen jo keksinyt kaikki", sanoi hän laskien kynttilän pesukaapille. "Se oli niinkuin olin ajatellutkin."

"Kuinka sitten, sir?"

Hän ei vastannut, vaan seiso i käsivarret ristissä ja tuijotti lattiaan. Viiden minuutin kuluttua hän kysyi omituisella äänellä:

"En muista, sanoitteko nähneenne jotakin, kun avasitte huoneenne oven."

"Ei, sir, vain kynttilänpätjän lattialla."

"Mutta te kuulitte kummallista naurua. Luulisin, että olette kuullut tuon naurun ennenkin, tai jotakin sentapaista."

"Kyllä, sir; täällä on eräs nainen, joka ompelee — Grace Poole — hän nauraa tuolla tavalla. Hän on kummallinen ihminen."

"Juuri niin. Grace Poole — olette arvannut oikein. Hän on, kuten sanoitte, kummallinen — hyvin kummallinen. Hyvä on, minä ajattelen asiaa. Olen kuitenkin iloinen, että te olette ainoa henkilö, joka, paitsi minua, tuntee tämän yön tapahtumien yksityiskohdat. Te ette ole mikään lörpöttelijä — älkää puhuko mitään siitä. Minä selitän kyllä tuon asiain tilan" — hän viittasi vuoteeseen — "ja palatkaa nyt omaan huoneeseenne. Minä tulen mainiosti toimeen kirjaston sohvalle lopun yöstä. Kello on kohta neljä — kahden tunnin kuluessa nousevat palvelijat."

"Hyvää yötä sitten, sir", sanoin ja aioin mennä.

Hän näytti hämmästyneeltä — epäjohdonmukaista kylläkin, koska hän juuri oli käskenyt minua menemään.

"Mitä?" huudahti hän, "joko jätätte minut — ja tuolla tavalla?"

"Tehän sanoitte, että saisin mennä."

"Mutta ei sanomatta hyvästi, ei ilman paria ystävällistä sanaa, sanalla sanoen: ei noin lyhyesti ja kuivasti. Mitä, teidän olette pelastanut henkeni! — temmannut minut pois kauheasta ja kiduttavasta kuolemasta! Ja te kuljette ohitseni kuin olisimme vieraita toisillemme! Lyökäämme edes kättä!"

Hän ojensi kätensä, minä annoin hänelle omani, hän sulki sen ensin toiseen, sitten molempiin käsiinsä.

"Te olette pelastanut henkeni: olen iloinen ollessani teille niin äärettömän suuressa kiitollisuudenvelassa. Enempää en voi sanoa. Minusta olisi ollut sietämätöntä, jos joku toinen elävä olento olisi ollut velkojani tällaisessa asiassa — mutta te — se on toista — teidän hyvätyönne ei tunnu taakalta, Jane."

Hän vaikeni, katsoi minuun: melkein näkyvät sanat värisivät hänen huulillaan, mutta hän hillitsi äänensä. "Hyvää yötä vain, sir! Tässä asiassa ei tule kysymykseen mikään velka, hyvätyö tai taakka."

"Minä tiesin", jatkoi hän, "että te kerran tekisitte minulle hyvää jollakin tavalla — näin sen silmistänne, kun ensi kerran katsoin teitä, — niitten ilme ja hymyily ei olisi" — hän pysähtyi — "ei olisi" — hän jatkoi nopeasti — "ilahuttanut sisintä sydäntäni vain tyhjän vuoksi. Ihmiset puhuvat luonnollisesta myötätunnosta, minä olen kuullut hyvistä hengistä, ja mahdottomimmisakin saduissa on totuuden jyväsiä. Rakas suojelushenkeni, hyvää yötä!"

Outo voima oli hänen äänessään, outo tuli hänen katseessaan.

"Olen iloinen, että satuin olemaan valveilla", sanoin ja aioin mennä.

"Mitä, te menette?"

"Minun on kylmä, sir."

"Kylmä? Tietysti — seisottehan lammikossa. Menkää sitten, Jane, menkää!" Mutta hän piti vieläkin kiinni kädestäni, enkä voinut irroittaa sitä. Keksin silloin keinon.

"Luulen kuulevani Mrs. Fairfaxin liikkuvan, sir", sanoin.

"Hyvä, jättäkää minut!" Hän hellitti sormensa, ja minä livistin.

Palasin sänkyyni, mutta en ajatellutkaan nukkua. Aamuun saakka keinuin iloisella, mutta lainehtivalla merellä, jossa levottomuuden ja riemun aallot vaihtelivat. Väliin luulin hurjien aaltojen takaa näkeväni rannan, suloisen kuin Beulahin kukkulat, ja silloin tällöin kantoi virkeä, toivoni herättämä tuuli minua voitokkaasti sitä kohti, mutta en edes unessa voinut saavuttaa sitä, sillä maalta päin puhalsi alituinen vastatuuli, joka aina työnsi minut takaisin. Järki vastusti huumausta, arvostelukyky varoitti intohimoa. Olin liian kuumeinen pysyäkseen vuoteessa ja nousin heti kun päivä valkeni.

Kuudestoista luku.

Minä sekä toivoin että pelkäsin nähdä Mr. Rochesteria päivänä, joka seurasi tätä unetonta yötä. Minun täytyi taas saada kuulla hänen äänensä, mutta kuitenkin pelkäsin kohdata hänen katsettaan. Jo varhaisesta aamusta saakka odotin joka hetki hänen tuloansa. Hän ei usein käynyt kouluhuoneessa, mutta pistäytyi sinne joskus muutamiksi minuuteiksi, ja minusta tuntui varmaan, että hän sinä päivänä tulisi.

Mutta aamupäivä kului kuten tavallisesti, mikään ei keskeyttänyt Adèlen koulutuntien hiljaista kulkua, paitsi hälinä, jota pian aamiaisen jälkeen kuului Mr. Rochesterin huoneen ympäristöltä. Kuulin Mrs. Fairfaxin, Lean ja keittäjäntären — Johnin vaimon — äänet sekä Johnin oman syvän äänen. Kuului huutoja "Mikä onni, ettei herra palanut vuoteeseensa. On aina vaarallista polttaa kynttilää yöllä", "Että vesikannu juolahtikin hänen mieleensä", "Kumma kun hän ei herättänyt ketään", "Toivottavasti hän ei vilustunut kirjaston sohvalta", j.n.e.

Juttuja seurasi puhdistamisen ja järjestämisen hälinä, ja kun kuljin huoneen ohitse mennessäni alakertaan päivälliselle, näin avonaisesta ovesta, että siellä oli kaikki entisellään, vuode vain oli ilman

verhoja. Lea seisoi ikkunalaudalla ja kirkasti savuttuneita ikkunaruutuja. Aioin pysähtyä puhuttelemaan häntä, sillä halusin tietää, minkälaisena asia oli kerrottu, kun lähemmäksi tullessani huomasin toisenkin henkilön huoneessa — naisen, joka istui tuolilla vuoteen vieressä ommellen renkaita uusiin uutimiin. Tämä nainen ei ollut kukaan muu kuin Grace Poole.

Siinä hän istui, totisena ja vaiteliaan näköisenä kuten tavallisesti, ruskeassa puvussaan, kankea esiliina edessä ja myssy päässä. Hän teki ahkerasti työtään eikä näyttänyt ajattelevan mitään muuta. Hänen kovalla otsallaan ja jokapäiväisillä piirteillään ei näkynyt kalpeutta eikä epätoivoa, kuten olisi odottanut naiselta, joka oli tehnyt murhayrityksen ja jonka uhri oli tunkeutunut aina hänen pesäänsä saakka ja (kuten minä luulin) syyttänyt häntä aiotusta rikoksesta. Olin ihmeissäni ja hämmäntynyt. Hän nosti päänsä, kun vielä katselin häntä: ei ainoakaan värähdys eikä värin vaihdos hänen kasvoillaan ilmaissut liikutusta, syyllisyydentuntoa tai ilmitulon pelkoa. Hän sanoi: "Hyvää huomenta, Miss", lyhyeen ja tyvenesti kuten aina, otti uuden renkaan ja lisää nauhaa ja jatkoi neulomistaan.

"Minäpä panen hänet koetukselle", ajattelin, "tuollainen ehdoton luoksepääsemättömyys käy yli ymmärrykseni."

"Hyvää huomenta, Grace", sanoin. "Onko jotain tapahtunut?"

"Herra on vain lukenut sängyssään viime yönä; hän nukahti ja kynttilä jäi palamaan. Verhot syttyivät tuleen, mutta herra onneksi heräsi ennenkuin sänkyvaatteet ja puu syttyivät, ja hänen onnistui sammuttaa tuli vesikannussa olevalla vedellä."

"Omituista!" Sitten sanoin matalalla äänellä, lujasti katsoen hänen: "Eikö Mr. Rochester herättänyt ketään? Eikö kukaan kuullut hänen liikkuvan?"

Hän taaskin nosti katseensa minuun, ja tällä kertaa siinä ilmeni jonkinlaista tietoisuutta asiasta. Sitten hän vastasi:

"Palvelijat nukkuvat niin kaukana, kuten tiedätte, Miss, ja he eivät luultavasti ole kuulleet mitään. Mrs. Fairfaxin ja teidän huoneenne ovat lähinnä herran huonetta, mutta Mrs. Fairfax sanoo, että hän ei ole kuullut mitään. Vanhat ihmiset usein nukkuvat syvästi." Hän pysähtyi ja jatkoi sitten teeskennellyn välinpitämättömästi, mutta kuitenkin merkitsevällä äänellä: "Mutta te olette nuori, Miss, ja varmaan herkkäuninen, ehkä te olette kuullut jotakin."

"Minä kuulin jotakin", sanoin, alentaen ääntäni niin että Lea, joka vielä kirkasti ruutuja, ei voinut kuulla minua, "ja ensin luulin, että se oli Pilot, mutta Pilot ei voi nauraa, ja minä olen varma siitä, että kuulin naurua, hyvin omituista naurua."

Hän otti uuden lankasäikeen, vahasi sen huolellisesti ja pujotti sen varmallalla kädellä neulansilmään. Sitten hän huomautti täysin levollisena:

"Minusta ei tunnu uskottavalta, että herra olisi nauranut ollessaan niin suuressa vaarassa. Varmaan olette nähnyt unta, Miss."

"Minä en nähnyt unta", sanoin melkein kiihkeästi, sillä hänen häikäilemätön kylmyytensä ärsytti minua. Hän katsoi minuun taaskin tutkivin ja tietoisin silmin.

"Oletteko kertonut herralle, että kuulitte naurua?" kysyi hän.

"Minulla ei ole ollut tilaisuutta puhella hänen kanssaan tänä aamuna."

"Eikö mieleenne juolahtanut avata ovea ja katsoa ulos galleriaan?" kysyi hän edelleen.

Hän näytti panevan minut ristikuulusteluun ja houkuttelevan minua antamaan ajattelemattomasti tietoja. Mieleeni juolahti, että jos hän huomaa minun tietävän asian tai epäilevän häntä, hän pian voi tehdä ilkeitä tekosiaan minullekin, ja pidin parhaana olla varuillani.

"Päinvastoin", sanoin, "vedin salvan oven eteen."

"Ettekö sitten tavallisesti tee sitä ennenkuin panette levolle?"

"Katala! Hän tahtoo tietää tapani asettaakseen suunnitelmansa niitten mukaan!" Suuttumus voitti taaskin varovaisuuden, ja vastasin terävästi: "Tähän asti olen usein jättänyt salvan kiinnittämättä, en pitänyt sitä tarpeellisena. Minä en tietänyt, että Thornfield Hallissa olisi tarvinnut pelätä mitään vaaroja tai ikävyyksiä, mutta tästälähin" — painostin huomattavasti sanojani — "katson tarkoin, että olen kaikin puolin turvassa ennenkuin uskallan panna maata."

"Se on kyllä viisasta", oli vastaus. "Seutu on tosin hyvin rauhallista, enkä koskaan, niin kauan kuin olen täällä asunut, ole kuullut, että rosvot olisivat hyökänneet linnaan, vaikka täällä onkin

hopeakalustoja satojen puntien arvosta, kuten hyvin tiedetään. Ja nähkääs, talon suuruuteen nähden täällä on hyvin vähän palvelijoita, koska herra ei ole koskaan asunut täällä paljoa, ja kun hän tulee, tarvitsee hän vain vähän palvelusta, ollen vanha nuorimies. Mutta minä ajattelen aina, että on paras pitää varansa. Ovi on helposti lukittu, ja on hyvä tietää, että on luja salpa ihmisen ja jonkun pahan välissä, joka voi olla liikkeessä. Muutamat ihmiset jättävät kaiken Sallimukselle, mutta minä sanon, että Sallimus ei vartioi rikkauksia, vaikka se usein siunaakin ne, kun niitä käytetään ymmärtäväisesti." Tässä hän lopetti puheensa, joka oli tavattoman pitkä hänelle ja jonka hän oli lausunut totisena kuin kveekarina. Olin aivan mykistynyt nähdessäni, kuten luulin, hänen ihmeellisen kylmäverisyytensä ja pohjattoman tekopyhyytensä, kun keittäjätär astui sisään.

"Mrs. Poole", sanoi hän kääntyen Gracen puoleen, "palvelusväen päivällinen on kohta valmis. Tuletteko alas?"

"En; mutta pankaa minun portterilasini ja putinkiosani tarjottimelle, niin vien sen yläkertaan."

"Tahdotteko lihaa?"

"Pienen kappaleen, ja hiukan juustoa, siinä kaikki."

"Entä soppaa?"

"Siitä ei ole väliä vielä; tulen alas ennen teenjuontia ja teen sen itse."

Keittäjätär kääntyi nyt minuun ja sanoi, että Mrs. Fairfax odotti minua. Minä menin.

Päivällisen aikaan kuuntelin tuskin ollenkaan Mrs. Fairfaxin kertomusta sänkyverhojen syttymisestä, siinä määrin vaivasi mieltäni Grace Poolen arvoituksellinen luonne ja vielä enemmän hänen asemansa Thornfieldissä. Miksi ei häntä pantu lukkojen taakse heti aamulla tai ainakin erotettu isäntänsä palveluksesta. Olihan tämä melkein nimenomaan sanonut olevansa vakuutettu hänen rikollisuudestaan viime yönä — mikä salaperäinen syy siis esti häntä julkisesti syyttämästä Grace Poolea? Miksi oli hän käskenyt minuakin pitämään asian salassa? Käsittämätöntä: rohkea, kiivas ja ylpeä herrasmies näytti tavalla tai toisella olevan vähäpätöisimmän alamaisensa vallassa, vieläpä siinä määrin, että kun tämä nosti kätensä hänen henkeään vastaan, hän ei uskaltanut syyttää häntä siitä julkisesti, vielä vähemmin rangaista häntä.

Jos Grace olisi ollut nuori ja kaunis, olisin ollut taipuisa ajattelemaan, että hellemmät tunteet kuin varovaisuus ja pelko vaikuttivat Mr. Rochesterin käytökseen häneen nähden, mutta koska hän oli ruma ja jäykkä, ei tämä ajatus tuntunut uskottavalta. "Niinpä kyllä", ajattelin, "mutta hän on kerran ollut nuori, hänen nuoruutensa on sattunut samoihin aikoihin kuin hänen isäntänsä nuoruus, ja Mrs. Fairfax sanoi kerran, että hän on asunut täällä monta vuotta. En luule, että hän on koskaan voinut olla kaunis, mutta hänellä on kenties ollut omaperäisyyttä ja luonteen lujuuutta korvaamassa ulkonaisten etujen puutetta. Mr. Rochester rakastaa päättäväisyyttä ja erikoisuutta. — Grace on ainakin erikoinen. Entä jos joku hetken oikku — mikä ei olisi ollenkaan mahdotonta niin äkkinäiselle ja uppiniskaiselle luonteelle kuin Mr. Rochesterin — olisi saanut hänet tuon naisen valtaan, niin että tällä on nyt salainen vaikutus hänen tekoihinsa eikä hän voi eikä uskalla karistaa yltään tuota entisen hairahduksensa seurausta. Mutta päästyäni näin pitkälle arveluissani, näin silmiäni edessä niin selvästi Mrs. Poolen nelikulmaisen, litteän vartalon, hänen rumat, kuivat ja tylyt kasvonsa, että ajattelin taas: 'Ei, se on mahdotonta; otaksumani ei voi olla oikea.' 'Mutta', vastusti salainen ääni, joka puhuu syvimmällä sydämässämme, 'ethän *sinäkään* ole kaunis, ja Mr. Rochester ehkä kylläkin pitää sinusta, ainakin sinusta on usein tuntunut siltä, ja viime yönä — muista hänen sanansa, muista hänen katseensa, muista hänen äänensä!'"

Minä muistin hyvin kaikki, ja siinä hetkessä elin uudelleen viime yön tapahtumat, muistin hänen sanansa, ilmeensä ja äänensä sävyn. Olin nyt kouluhuoneessa, jossa Adèle piirusti, kumarruin hänen ylitsensä ja ohjasin hänen kynäänsä. Hän katsahti ylös hämmästyneenä.

"Mikä teidän on, mademoiselle?" sanoi hän. "Sormenne värisevät kuin lehdet, ja poskenne ovat punaiset, tosiaankin, kirsikanpunaiset."

"Minun tulee kuuma kun kumarrun alas, Adèle", sanoin, ja hän jatkoi piirustamistaan, minä ajattelemani.

Kiiruhdin karkoittamaan mielestäni tuon epämieluisan ajatukseni Grace Poolen suhteen, sillä se inhotti minua. Vertasin itseäni häneen ja huomasin, että olimme erilaiset. Bessie Leaven oli sanonut, että näytin hienolta neidiltä, ja hän oli puhunut totta, minä olin sivistynyt tyttö. Sitäpaitsi olin paljon kauniimpi kuin silloin kun Bessie oli nähnyt minut, poskeni olivat pyöreämmät ja värikkäämmät, olin eloisampi ja vilkkaampi, sillä toiveeni olivat nyt loistavimmat ja iloni suuremmat.

"Ilta lähestyy", ajattelin ja katsoin ulos ikkunasta. "En ole koko päivänä kuullut Mr. Rochesterin ääntä tai askeleita, mutta varmaan olen näkevä hänet ennen iltaa. Aamulla pelkäsin hänen näkemistään, nyt toivon sitä; odotukseni on jo niin kauan ollut turhaa, että alan käydä kärsimättömäksi."

Kun oli tullut lopullisesti hämärä ja Adèle oli jättänyt minut mennäkseen lastenkamariin leikkimään Sophien kanssa, toivoin sitä koko sydämeistäni. Kuuntelin, eikö Lea tulisi tuomaan minulle mitään sanaa, olin väliin kuulevinani Mr. Rochesterin omat askelet ja käänsin pääni ovea kohti, odottaen sen aukeavan ja hänen astuvan sisään. Mutta ovi pysyi suljettuna, ja vain pimeys tunkeutui sisään ikkunan kautta. Ei ollut kuitenkaan vielä myöhäinen. Hän oli usein lähettänyt hakemaan minua seitsemältä tai kahdeksalta, ja nyt kello oli vasta kuusi. Varmaankaan en kokonaan pettyisi nyt kun minulla oli niin paljon sanottavaa hänelle! Aioin taaskin johtaa keskustelun Grace Pooleen ja kuulla, mitä hän vastaisi, tahdoin suoraan kysyä häneltä, uskoiko hän todella, että tämä oli tehnyt viime yön kauhean yrityksen, ja jos niin oli, minkätähden hän piti hänen ilkityönsä salassa. En suuriakaan välittänyt siitä, suuttuisiko hän uteliaisuudestani. Minusta oli hauskaa kiusoitella ja lepyttää häntä vuorotellen, se oli suurimpia huvejani, ja varma vaisto esti minua aina menemästä liian pitkälle. En milloinkaan uskaltanut viattoman ärsyttämisen rajan taakse, mutta juuri rajalla mielelläni koettelin taitoani. Säilyttäen pilkulleen kaiken asiaankuuluvan kunnioituksen, muistaen joka hetki, mikä asemaani sopi, voim rauhassa ja pelkäämättä väitellä hänen kanssaan, ja se huvitti sekä häntä että minua.

Vihdoin kuului askeleita portaista, ja Lea tuli näkyviin, mutta hän tuli vain ilmoittamaan, että tee oli valmista Mrs. Fairfaxin huoneessa. Sinne lähdin, iloisena, että sain edes mennä alakertaan, sillä siellä olin mielestäni lähempänä Mr. Rochesteria.

"Tee tulee varmaankin maistumaan teille", sanoi tuo hyvä rouva, kun tulin hänen luokseen, "te söitte niin vähän päivällistä." "Pelkään", jatkoi hän, "että ette voi oikein hyvin tänään, näytätte niin kiihtyneeltä ja kuumeiselta."

"Oi päinvastoin; en ole koskaan voinut paremmin."

"Sitten teidän täytyy todistaa se osottamalla hyvää ruokahalua. Oletteko hyvä ja täytätte teekannun sillä aikaa kuin minä kudon tämän puikon päähän asti." Päätettyään puikkonsa hän nousi avaamaan ikkunaluukun, joka tähän saakka oli ollut kiinni, arvatenkin saadakseen viimeisen päivänvalon huoneeseen, vaikka hämärä nyt jo vaihtuikin täydeksi pimeydeksi.

"Ilta on kaunis", sanoi hän katsoessaan ulos, "vaikka tähtiä ei näykään. Luulen, että Mr. Rochesterilla itse asiassa on ollut kaunis matkailma."

"Matkailma? Onko Mr. Rochester mennyt jonnekin? Minä en tiennyt, että hän oli poissa."

"Hän lähti matkaan jo heti syötyään aamiaista. Hän on mennyt Leas'iin, Mr. Eshtonin tilalle, kymmenen peninkulman päähän Millcotesta. Luulen, että siellä on suuri seurue koolla, Lordi Ingram, Sir George Lynn, eversti Dent ja muita."

"Odotatteko häntä takaisin tänä iltana?"

"En — enkä huomennakaan. Minusta on hyvin luultavaa, että hän viipty siellä viikon päivät, ehkä enemmänkin, sillä kun nuo hienot ja kohteliaat ihmiset ovat yhdessä, ympäröi heitä sellainen loisto, kauneus ja iloisuus, että he eivät kiirehdi eroamaan. Sellaisissa tilaisuuksissa tarvitaan etenkin herroja, ja Mr. Rochester on niin lahjakas ja niin hauska seuramies, että luulen hänen olevan erityisesti suosittu, etenkin naiset ovat ihastuneet häneen. Luulisin, että hänen ulkomuotonsa ei erityisemmin suosittelisi häntä heidän silmissään, mutta arvelen, että hänen tietonsa ja taitonsa, kenties hänen rikkautensa ja hyvä nimensä korvaavat kaikki pienet ulkonaiset puutteet."

"Onko Leas'issa naisia?"

"Siellä on Mrs. Eshton ja hänen kolme tytärtään — hienoja nuoria neitejä, totisesti, sitten siellä on neidit Blanche ja Mary Ingram, molemmat luullakseni harvinaisen kauniita naisia. Olenhan nähnytkin Blanchen kuusi tai seitsemän vuotta sitten, kun hän oli kahdeksantoistavuotias tyttö. Hän oli täällä rekiretkellä ja joulutanssiaisissa, jotka Mr. Rochester antoi. Olisittepa nähnyt ruokasalin sinä päivänä — kuinka rikkaasti se oli koristettu, kuinka loistavasti valaistu! Luulisin, että täällä oli silloin viisikymmentä herraa ja naista — kaikki seudun hienoimmista aatelisperheistä, ja Miss Ingramia pidettiin illan kaunottarena."

"Sanoitte nähneenne hänet, Mrs. Fairfax. Minkä näköinen hän on?"

"Niin, minä näin hänet. Ruokasalin ovet oli jätetty auki, ja koska oli joulunaika, saivat palvelijat kokoontua eteiseen kuulemaan, kun muutamat naisista lauloivat ja soittivat. Mr. Rochester tahtoi minut sisään, ja minä istahdin erääseen hiljaiseen nurkkaan ja katselin heitä. En ole koskaan nähnyt

loistavampaa näkyä, naiset olivat hienon hienoissa puvuissa, useimmat — ainakin nuoremmista — olivat kauniita, mutta Miss Ingram oli kuningatar."

"Ja minkä näköinen hän oli?"

"Pitkä, hienovartaloinen, kapeahartiainen, hänellä oli kaunis niska, oliivinvärinen, tumma, mutta kirkas hipiä, kauniit piirteet, silmät melkein kuin Mr. Rochesterilla, suuret ja mustat, jotka loistivat kuin jalokivet hänen puvussaan. Sitten hänellä oli kaunis pää ja sysimusta tukka, joka oli ihmeen kauniisti kammattu: niskassa oli kuin kruunu paksuista palmikoista ja otsalla pisimmät ja kiiltävimmät kutrit mitä koskaan olen nähnyt. Hänen pukunsa oli aivan valkea, mutta olkapäitten ja rinnan yli oli kiedottu leveä ambranvärinen silkkinauha, joka oli solmittu vyötäisillä ja jonka pitkät, ripsitetyt päät ulottuivat polviin saakka. Tukassaan hänellä oli ambranvärinen kukka, joka muodosti kauniin vastakohdan hänen rikkaitten mustien hiustensa kanssa."

"Häntä ihailtiin tietysti hyvin paljon."

"Kyllä, totisesti, eikä ainoastaan hänen kauneutensa vaan myös hänen taitojensa vuoksi. Hän oli ainoa neideistä, joka lauloi, ja eräs herra säesti häntä pianolla. Hän ja Mr. Rochester lauloivat dueton."

"Mr. Rochester? En tietänyt, että hän laulaa."

"Oh, hänellä on kaunis basso-ääni ja hän on erittäin musikaalinen."

"Entä Miss Ingram, minkälainen ääni hänellä on?"

"Hyvin voimakas ja täyteläinen. Hän lauloi kauniisti, ja oli nautinto kuunnella häntä. Myöhemmin hän soitti. Minä en ole mikään musiikkiarvostelija, mutta Mr. Rochester ymmärtää asian, ja kuulin hänen myöhemmin sanovan, että esitys oli huomattavan hyvä."

"Ja eikö tämä kaunis ja täydellinen nainen vielä ole naimisissa?"

"Nähtävästi ei. Luulen, että sisarusten omaisuus ei ole suuri. Kun vanhan lordi Ingramin tilukset jaettiin, sai vanhin poika melkein kaikki."

"Mutta ihmeellistä ettei kukaan rikas aatelmies tai gentleman ole alkanut pitää hänestä. Mr. Rochester esimerkiksi. Hän on rikas, eikö totta?"

"On kylläkin. Mutta heidän välillään on huomattava ero iässä: Mr. Rochester on lähellä neljääkymmentä ja tyttö on vain kaksikymmentäviisivuotias."

"Mitä siitä. Epätasaisempia avioliittoja solmitaan joka päivä."

"Totta kyllä, mutta en juuri luule, että Mr. Rochester ajattelisi sellaista. — Mutta teidän ette syö mitään, olette tuskin maistanut mitään koko aikana."

"En, minun on vain jano, mutta ei nälkä. Oletteko hyvä ja kaadatte minulle toisen kupin."

Aioin taas palata avioliiton mahdollisuuteen Mr. Rochesterin ja kauniin Blanchen välillä, mutta silloin tuli Adèle sisään, ja keskustelu kääntyi toiselle tolalle.

Jäätyäni vihdoon yksin, palautin mieleeni kaiken, mitä olin kuullut, katsoin sydämeeni, tutkin sen ajatuksia ja tunteita ja koetin varmalla kädellä palauttaa järjen turvallisille poluille sellaiset, jotka olivat joutuneet harhailemaan mielikuvituksen tiettömässä ja rajattomassa maailmassa.

Kävin oikeudenkäyntiä itseni kanssa oman tuomioistuimeni edessä. Muisti laati esityksen ajatuksista, toiveista ja tunteista, joita olin elättänyt sitten viime yön sekä siitä yleisestä mielentilasta, jota olin suvainnut jo lähes kahden viikon ajan, järki puhui omalla koristelemattomalla, kuivalla tavallaan, osottaen, kuinka olin jättänyt kaiken todellisen syrjään ja kiihkeästi tarttunut kuviteltuun, ja vihdoin lausuin seuraavanlaatuisen tuomion:

Että suurempi hupakko kuin Jane Eyre ei ollut koskaan hengittänyt tämän maapallon ilmaa, että typerämpi haaveilija ei ollut koskaan herkutellut suloisilla valheilla eikä juonut myrkyä kuin olisi se ollut nektaria.

"*Sinä*," sanoin, "sinäkö olisit Mr. Rochesterin lemmikki? *Sinäkö* osaisit miellyttää häntä? *Sinäkö* merkitsit hänelle jotakin? Mene, sinun hulluutesi tekee minut sairaaksi! Ja sinä olet iloinnut joistakin tilapäisistä mieltymyksen osotuksista — epämääräisistä merkeistä, joita hienoon perheeseen kuuluva maailmanmies antaa riippuvaisessa asemassa olevalle, kokemattomalle tytölle. Kuinka uskalsit? Poloinen narri! Eikö edes oman etusi ajatteleminen tehnyt sinua viisaammaksi? Sinä toistit itsellesi tänä aamuna viime yön lyhyen kohtauksen. Kätke kasvosi ja häpeä! Hän sanoi jotakin silmistäsi, eikö niin?"

Sinä sokea narri! Avaa niitten veristävät luomet ja näe niissä oma järjettömyytesi! Ei kenenkään naisen ole hyvä kuulla imartelulta ylemmältään, joka ei mitenkään voi aikoa naida häntä, ja on hulluutta että nainen antaa salaisen rakkauden syntyä sydämessään, rakkauden, joka kuluttaa hänen elämänsä, jos se jää toivottomaksi ja tuntemattomaksi, ja joka, jos se tulee tunnetuksi ja saavuttaa vastarakkautta, ehdottomasti johtaa virvatulen tavoin autioihin, liejuisiin soihin, joista ei koskaan voi päästä pois."

"Kuule siis, Jane Eyre, tuomiotasi: huomenna asetat peilin eteesi ja piirustat liidulla uskollisen muotokuvasi, lieventämättä ainoatakaan vikaa, jättämättä pois mitään epätasaista piirrettä, miedontamatta mitään epämieluisaa säännöttömyyttä, ja kirjoitat alle: Jane Eyre, kotiopettaja, tuntematon, köyhä ja kömpelö."

"Senjälkeen otat kappaleen sileätä norsunluuta — sinulla on sellainen valmiina maalilaatikossasi — otat palettisi, sekoitat raikkaimmat, hienoimmat, kirkkaimmat värisi, valitset hienoimmat kameelinkarvaiset siveltimesi, piirrät huolellisesti suloisimmat kasvot, mitä voit kuvitella, ja maalaat ne kaunein värein ja pehmein varjostuksin sen kuvauksen mukaan, minkä Mrs. Fairfax antoi Blanche Ingramista. Muista tarkoin hänen sysimustat kutrinsa ja itämaiset silmänsä — mitä! saat ottaa mallin Mr. Rochesterin silmistä! Kas niin, ei mitään vesittelyä! — ei mitään tunteellisuutta! — ei mitään kaipausta! En suvaitse muuta kuin järkeä ja päättäväisyyttä. Loihdi esiin ylhäiset, sopusointuiset kasvojen piirteet, kreikkalainen niska ja rinta, anna pyöreän, häikäisevän valkoisen käsivarren ja hienon käden tulla näkyviin, älä unhoita timanttisormusta eikä kultaista rannerengasta, kuvaa tarkoin puku, ilmavat pitsit ja kiiltävä silkki, kaunis vyönauha ja kullanvärinen ruusu! Alle kirjoitat: Blanche, täysverinen vallasnainen."

"Ja joka kerta tulevaisuudessa, kun ajattelet, että Mr. Rochester ajattelee hyvää sinusta, otat nämä kaksi kuva esiin ja vertaat niitä. Sitten sanot itsellesi. Mr. Rochester luultavasti voittaisi tämän aatellisen rakkauden, jos hänen mieleensä juolahtaisi koettaa; onko siis todennäköistä, että hän tuhlaisi ainoatakaan vakavaa ajatusta köyhälle ja mitättömälle tytölle?"

"Sen teen", päätin, ja tehtyäni tämän päätöksen tulini rauhalliseksi ja nukuin.

Pidin sanani. Tunti tai pari riitti oman kuvani piirtämiseen liidulla, ja vähemmässä kuin kahdessa viikossa oin saanut valmiiksi norsunluisen miniatyyrin kuvitellusta Blanche Ingramista. Kuvassa näkyi kauniit, rakastettavat kasvot, ja kun vertasi niitä todellisuuden mukaan tehtyyn liitupiirroksen, oli vastakohta niin suuri kuin itsearvostelu konsanaan voi toivoa. Työstäni oli minulla siunausta: se oli pitänyt pääni ja käteni toimessa ja antanut voimaa ja lujutusta uusille vaikutelmille, jotka tahdoin häviämättömästi painaa sydämeeni. Ennen pitkää oli minulla syytä onnitella itseäni sen terveellisen kurin johdosta, johon olin alistanut tunteeni ja, kiitos olkoon sen, kykenin kohtaamaan tyvenesti tapaukset, joita luultavasti en olisi voinut kestää edes ulkonaisesti rauhallisena, ellen olisi valmistunut niihin.

Seitsemästoista luku.

Viikko kului, eikä mitään kuulunut Mr. Rochesterista, kymmenen päivää kului, eikä hän vieläkään tullut. Mrs. Fairfax sanoi, että hän ei ihmettelisi, jos Mr. Rochester menisi suoraan Leasista Lontooseen ja Lontoosta mannermaalle eikä näyttäytyisi Thornfieldissä kokonaiseen vuoteen, sillä hän oli usein jättänyt sen noin äkkiarvaamatta.

Kun kuulin tämän, aloin tuntea omituista vilua ja alakuloisuutta sydämessäni. Hetkiseksi myönsin itselleni tuskallisen pettymyksen tunteen, mutta pian maltoin taas mieleni, muistin periaatteeni ja pidin tunteeni aisoissa, ja oli ihmeellistä, kuinka hyvin voitoin hairahdukseni ja kuinka selväksi sain itselleni, että Mr. Rochesterin käytöksessä ei ollut mitään, jolla olisi ollut minun elämälleni oleellisempaa merkitystä. En kuitenkaan nöyryyttänyt itseäni orjalliseen tietoisuuteen alemmuudestani, vaan päinvastoin sanoin:

"Sinulla ei ole Thornfieldin herran kanssa muuta tekemistä kuin että otat vastaan palkan, jonka hän antaa sinulle suojattinsa opettamisesta, ja että olet kiitollinen ystävällisestä ja kunnioittavasta kohtelusta, jota sinun on oikeus odottaa häneltä, jos teet velvollisuutesi. Ole varma siitä, että se on ainoa side välillänne, jonka olemassaolon hän vakavasti myöntää. Älä siis tee hänestä hienoimpien tunteittesi, ilojesi ja tuskiesi, esinettä. Hän ei ole sinun luokkaasi, pysy siis lestissäsi ja ole liian ylpeä tuhlaamaan koko sydämesi, sielusi ja voimasi rakkautta sinne, missä sellaista lahjaa ei tarvita ja missä sitä halveksittaisiin."

Tein päiväni työn levollisena, mutta silloin tällöin heräsi mielessäni epämääräisiä ajatuksia siitä, pitäisikö minun jättää Thornfield, ja vasten tahtoani muovailin ilmoituksia ja kuvittelin uusia paikkoja,

enkä pitänyt välttämättömänä tukahuttaa niitä ajatuksia — ne voivat itää ja kantaa hedelmiä, jos kykenivät siihen.

Mr. Rochester oli ollut, poissa noin neljätoista päivää, kun posti toi Mrs. Fairfaxille kirjeen.

"Se on isännältä", sanoi hän katsottuaan päällekirjoitusta. "Nyt luullakseni saamme tietää, onko meidän odotettava häntä vai eikö."

Ja sillä aikaa kun hän mursi auki sinetin ja luki kirjettä, jatkoin kahvini juomista, sillä olimme juuri aamiaisella. Kahvi oli kuumaa, ja sitä seikkaa syytin hehkuvasta punasta, joka äkkiä nousi kasvoilleni. En huolinut ottaa lukuun, miksi käteni vavahti ja miksi kaadoin puolet kuppini sisällöstä teevadille.

"Hyvä on — väliin ajattelen, että olemme liiaksi levossa, mutta nyt saamme luullakseni kyllä tarpeeksi hyörimistä — ainakin joksikin aikaa", sanoi Mrs. Fairfax pitäen kirjettä vieläkin silmälasiansa edessä.

Ennenkuin annoin itselleni luvan pyytää selitystä, sidoin Adèlen esiliinannauhat, jotka olivat sattuneet irtaantumaan, autoin häntä saamaan toisen kaakkuviipaleen ja täytin hänen maitolasinsa, sitten kysyin välinpitämättömästi:

"Mr. Rochester ei kai palanne pian, vai kuinka?"

"Päinvastoin — hän sanoo olevansa täällä kolmen päivän kuluttua, siis ensi torstaina, mutta hän ei tule yksin. En tiedä, kuinka moni noista hienoista ihmisistä tuleekaan hänen mukanaan Leasista, sillä hän käskää panna kuntoon parhaat makuuhuoneet ja puhdistaa kirjasto- ja seurusteluhuoneet, ja minun täytyy hankkia apulaisia keittiöön Millcoten ravintoloista tai mistä vain saan, ja naiset tuovat kamarineitonsa ja herrat palvelijansa mukanaan, niin että kyllä talo nyt täyttyy." Ja Mrs. Fairfax nielaisi aamiaisensa ja kiiruhti ulos aloittamaan toimenpiteensä.

Kolme seuraavaa päivää olivatkin, kuten hän oli ennustanut, täynnä puuhaa. Olin luullut, että kaikki huoneet Thornfieldissä olivat moitteettoman puhtaat ja hyvässä järjestyksessä, mutta nähtävästi olin erehtynyt. Kolme vierasta eukkoa otettiin apulaisiksi, enkä koskaan, ennen eikä jälkeen, ole nähnyt sellaista pesemistä, harjaamista, mattojen piiskaamista, taulujen, peilien ja kruunujen pölyyttämistä, sänkyvaatteitten tuulettamista ja huoneitten lämmittämistä. Adèle hyppeli aivan hurjistuneena sinne tänne. Valmistukset vieraita varten ja heidän odotuksensa näytti saavan hänet haltioihinsa. Hän vaati Sophieta tarkastamaan kaikki hänen "toalettinsa", kuten hän nimitti pukujansa, laittamaan kuntoon vanhat, tuulettamaan ja silittämään uudet. Itse hän ei tehnyt muuta kuin juoksenteli päätyhuoneissa, hyppi vuoteitten yli ja heittäytyi makaamaan tyynyille ja patjoille, joita oli kasattu suunnattomien takkavalkeitten ääreen. Koulutöistään hän oli nyt vapautettu, sillä Mrs. Fairfax oli ottanut minutkin palvelukseensa, ja olin kaiken päivää ruokahuoneessa, autoin (tai häiritsin) häntä ja keittäjätärtä, opin tekemään munakaakkuja ja juustokaakkuja ja ranskalaista pasteijaa ja koristamaan jälkiruokamaljakoita.

Seuruetta odotettiin torstai-iltapäivällä päivälliselle, joka syötäisiin kello kuusi. Tänä odotusaikana ei minulla ollut aikaa haaveiluihin, ja luulen, että olin yhtä reipas ja iloinen kuin kuka toinen tahansa — lukuunottamatta Adèlea, joka siinä suhteessa voitti kaikki. Silloin tällöin kuitenkin iloni tyrehtyi, ja vasten tahtoani jouduin takaisin epäilysten, pahojen aavistusten ja synkkien arveluitten maailmaan. Tämä tapahtui silloin kun satuin näkemään kolmannen kerroksen oven (joka viime aikoina oli aina lukittuna) verkalleen aukeavan ja antavan tietä Grace Poolen haahmolle, ja kun näin hänen, valkea esiliina edessä ja myssy päässä, liukuvan yli gallerian miltei kuulumattomin askelin — hänellä oli aina vain pehmeät tohvelit jalassa — kurkistavan myllistettyihin makuuhuoneisiin, sanovan sanan tai pari apulaisvaimolle oikeasta tavasta kiilloittaa uuninristikoita ja marmorinreunuksia tai poistaa tahroja seinäpapereista, ja jälleen katoavan. Tavallisesti hän kävi kerran päivässä keittiössä, söi päivällisensä, poltti piipullisen tupakkaa lieden ääressä ja palasi sitten ylös kantaen portterilasiaan iloitakseen sen ääressä ylhäällä pimeässä luolassaan. Vain yhden tunnin päivän kahdestakymmenestä neljästä hän vietti alhaalla palvelijatovereittensa kanssa; lopun päivää hän arvatenkin istui matalassa huoneessaan kolmannessa kerroksessa ja ompeli — ja nauroi kaiketi itsekseen kaameata nauruaan — yksinäisenä kuin vanki komerossaan.

Ihmeellisintä oli kuitenkin, ettei ainoakaan sielu koko talossa, paitsi minä, näyttänyt kiinnittävän huomiota hänen tapoihinsa tai ihmettelevän niitä, kukaan ei puhunut sanaakaan hänen asemastaan tai työstään, kukaan ei säälinyt hänen yksinäisyyttään. Kerran sentään satuin kuulemaan osan keskustelusta Lean ja erään apulaisvaimon välillä, ja tämän keskustelun aiheena oli Grace. Lea oli juuri sanonut jotakin, jota en ollut kuullut, ja apulaisvaimo huomautti:

"Hän kai saa hyvän palkan."

"Niin saa", sanoi Lea, "toivoisinpa että minulla olisi yhtä hyvä, vaikka eipä siltä, että minulla olisi

syytä valittaa omastani, Thornfieldissä ei olla kitsaita, mutta ei se kuitenkaan ole viidettäkään osaa Mrs. Poolen palkasta. Ja hän tekee säästöjä — joka neljännesvuosi hän käy pankissa Millcotessa. En ollenkaan ihmettelisi, jos hänellä olisi jo kylliksi voidakseen jättää kaikki ja elää riippumattomana, mutta nähtävästi hän on tottunut työhönsä. Sitäpaitsi hän ei ole vielä neljäkymmentä, on ripeä ja voimakas, ja hänen olisi liian aikaista lakata tekemästä työtä."

"Lyönpä vetoa, että hän on hyvin taitava", sanoi eukko. "Se on varma, se. Kyllä hän osaa hoitaa työnsä — kukaan ei tekisi sitä paremmin", sanoi Lea merkitsevästi, "eikä kuka tahansa osaisikaan olla hänen kengissänsä, ei edes kaikesta rahasta, minkä hän saa."

"Eipä suinkaan", oli vastaus. "Tahtoisin tietää onko herra —"

Apulaisvaimo aikoi jatkaa, mutta silloin Lea kääntyi ja huomasi minut. Hän teki nopeasti merkin seuralaiselleen.

"Eikö hän tiedä?" kuulin eukon kuiskaavan.

Lea pudisti päätään, ja keskustelu taukosi. Olin siis saanut selville vain sen seikan, että Thornfieldissä oli joku salaisuus, ja että sitä salaisuutta ei tahdottu ilmaista minulle.

Niin tuli torstai. Jo edellisenä iltana oli kaikki laitettu valmiiksi, matot oli pantu lattialle, vuodeverhot laskoitettu, hohtavan valkeat peitteet levitetty sängyille, yöpöydät laitettu kuntoon, pöly pyyhitty huonekaluilta ja maljakot täytetty kukilla. Sekä makuuhuoneet että salongit oli tehty niin raikkaiksi ja loistaviksi kuin ihmiskäsille oli mahdollista. Myös eteinen oli puhdistettu, ja suuri, puuleikkauksilla koristettu kello sekä porraskäytävän portaat ja kaidepuut oli kiilloitettu kirkkkaiksi kuin lasi. Ruokasalin sivupöydillä kiilsi hopeakalustoita ja seurusteluhuoneessa loisti kauniita, outoja kukkia.

Niin tuli iltapäivä. Mrs. Fairfax pukeutui parhaaseen mustaan silkkipukuunsa, veti hansikkaat käsiinsä ja pani kultakellon vyölleen, sillä hänen tehtävänsä oli ottaa vastaan vieraat, johtaa naiset huoneisiinsa j.n.e. Adèle myöskin tahtoi pukeutua, vaikka luulinkin, että hänellä oli hyvin vähän toiveita tulla esitetyksi seurueelle, ei ainakaan sinä iltana. Tehdäkseni hänelle mieliksi annoin kuitenkin Sophien pukea hänet yhteen lyhyistä, ilmavista musliinipuvuistaan. Mitä itseeni tuli, ei minun ollut tarvis muuttaa pukua, minua ei tietenkään käskettäisi jättämään kouluhuone-pyhäkköäni, sillä nyt siitä oli tullut minulle pyhäkkö, suloinen leposija levottomuuksien hetkinä.

Oli ollut lauha, kirkas kevätpäivä, tuollaisia maaliskuun lopun ja huhtikuun alun päiviä, jotka kimmeltävät yli maan tuoden sanoman lähenevästä kesästä. Se läheni nyt loppuansa, mutta iltakin oli lämmin, ja kouluhuoneessa, jossa työni ääressä istuin, oli ikkuna auki.

"Tulee jo myöhäinen", sanoi Mrs. Fairfax, joka astui sisään hienona ja kahisten. "Olipa hyvä, että tilasin päivällisen tuntia myöhemmin kuin Mr. Rochester oli määrännyt; kello on nyt jo yli kuuden. Olen lähettänyt Johnin portille katsomaan, näkyykö mitään, sieltä voi nähdä tietä pitkältä Millcoteen päin." Hän meni ikkunan luo. "Siinä hän onkin. No, John", sanoi hän kumartuen ulos, "mitä uutta?"

"He tulevat", oli vastaus. "He ovat täällä kymmenen minuutin kuluttua."

Adèle lensi ikkunaan. Minä seurasin häntä ja pidin varani, että seisoin syrjässä, joten saatoin ikkunaverhon suojassa näkymättömänä nähdä kaiken.

Johnin kymmenen minuuttia olivat pitkät, mutta vihdoin kuului pyörien kolinaa, neljä ratsastajaa ajoi täyttä laukkaa käytävää pitkin, ja niitten jälessä tulivat kahdet avonaiset vaunut. Lepattavat harsot ja liehuvat töyhdot täyttivät ajoneuvot. Kaksi ratsastajista oli nuoria, komeita herrasmiehiä, kolmas oli Mr. Rochester, joka ratsasti mustalla hevosellaan, Mesrourilla, ja Pilot; hyppi hänen edellään. Hänen rinnallaan ratsasti eräs nainen, ja he kaksi olivat seurueen ensimmäiset. Hänen purppuranpunainen ratsastuspukunsa melkein laahusti maata, hänen harsonsa liehui tuulessa, ja sen läpinäkyvien laskoksien alta loisti runsaita, sysimustia kutreja. "Miss Ingram!" huudahti Mrs. Fairfax ja kiiruhti paikalleen ovelle.

Ratsastajat, jotka seurasivat tien käännettä, joutuivat pian talon kulmauksen taakse, ja minä kadotin heidät näkyvistäni. Adèle alkoi nyt pyytää alas, mutta minä otin hänet polvelleni ja annoin hänen ymmärtää, ettei hän millään ehdolla saisi mennä vieraitten naisten näkyviin, ei nyt eikä toiste, jollei häntä nimenomaan kutsuttaisi, että Mr. Rochester suuttuisi kauheasti j.n.e. Hän vesitteli hiukkasen kuullessaan tämän, mutta kun aloin näyttää hyvin vakavalta, suostui hän vihdoin kuivaamaan kyöneleensä.

Eteisestä kuului nyt iloista hälinää: herrojen syvät äänet ja naisten hopeanheleät liverykset sulautuivat kauniisti yhteen, ja kaikista muista erottautui selvästi, vaikkakaan ei äänekkäänä, Thornfieldin herran sointuva ääni, kun hän toivotti kauniit ja hienot vieraansa tervetulleiksi kattonsa

alle. Sitten nousivat keveät askelet portaita, galleriasta kuului sipsutusta, hillittyä, iloista naurua, ovien avaamista ja sulkemista, sitten oli kaikki hiljaa.

"He muuttavat toaletteja", sanoi Adèle, joka henkeään pidättäen oli seurannut jokaista liikettä, ja sitten hän huokasi.

"Kun äidin luona oli vieraita", sanoi hän, "seurasin heitä kaikkialle, salonkiin ja heidän huoneisiinsa, usein katselin, kun kamarineitsyt kampasivat ja pukivat naisia, ja se oli niin hauskaa — sitäpaitsi siinä oppii paljon."

"Eikö sinun ole nälkä, Adèle?"

"On kyllä, mademoiselle, emmehän ole syöneet mitään viiteen tai kuuteen tuntiin."

"Sillä aikaa kun naiset ovat huoneissaan, lähden alas ja koetan saada jotakin syötävää."

Lähdin varovaisesti suojapaikastani ja etsin takaportaat, jotka johtivat suoraan keittiöön. Näissä maailmoissa oli tulinen kiire ja hyörinä, lihaliemi ja kalakeitto olivat juuri viimeisessä asteessaan ennen valmistumista, ja kokki, joka kumartui lieden yli, oli sen näköinen kuin olisi hän, sekä henkisesti että ruumiillisesti, voinut syttyä palamaan minä hetkenä tahansa. Palvelijain eteisessä lämmitteli kaksi kuskia ja kolme miespalvelijaa tulen ääressä, kamarineidit olivat nähtävästi yläkerrassa valtjattariensa luona, ja uudet palvelijat, jotka olivat tuodut Millcotesta, hyörivät ja pyörivät kaikkialla. Tämän sekasorron läpi onnistuin vihdoinkin pääsemään ruokahuoneeseen, siellä otin haltuuni kylmän kananpojan, sämpylän, muutamia torttuja, pari lautasta, veitsen ja haarukan, ja tämän saaliini kanssa peräydyin nopeasti. Olin juuri päässyt galleriaan ja aion sulkea takaoven jälkeeni, kun lähenevä humina ilmoitti, että naiset parhaillaan tulivat huoneistaan. En voinut päästä kouluhuoneeseen kulkematta muutamien ovien ohi ja joutumatta vaaraan tulla yllätetyksi elintarpeineni, ja niin jäin seisomaan tähän gallerian ikkunattomaan päähän, joka nyt oli aivan pimeä, koska aurinko oli jo laskenut ja ilta pimein pimenemistään.

Ovet avautuivat, ja huoneitten kauniit asukkaat tulivat ulos toinen toisensa jälkeen. He olivat keveitä ja iloisia, ja heidän vaaleat pukunsa loistivat läpi hämärän. Hetkiseksi he pysähtyivät yhdeksi ryhmäksi gallerian toiseen päähän keskustellen hyvin vilkkaasti, mutta kuitenkin miellyttävän hillitysti, sitten he laskeutuivat portaita melkein yhtä äänettömästi kuin kirkas sumu kukkulan rinnettä. Heidän ryhmänsä tuntui minusta hienommalta ja ylhäissyntyisemmältä kuin mikään, mitä ennen olin nähnyt.

Tapasin Adèlen kurkistamassa kouluhuoneen ovesta, jota hän raotti. "Kuinka kauniita lady'ja!" huudahti hän englanniksi. "Oi, toivoisinpa, että saisin mennä heidän luoksensa! Luuletteko, että Mr. Rochester lähettää hakemaan meitä päivällisen jälkeen?"

"Sitä en tosiaankaan luule; Mr. Rochesterilla on muuta ajateltavaa. Älä välitä lady'ista tänä iltana, ehkä saat nähdä heidät huomenna. Tässä on päivällisesi."

Hän olikin hyvin nälkäinen, joten kananpoika ja tortut kiinnittivät hänen huomionsa hetkeksi. Oli oikein hyvä, että minulla oli tällaiset muonavarat, muuten olisimme kaikki kolme, Adèle, minä ja Sophie, jolle varasin osan ateriamme, olleet vaarassa jäädä ilman päivällistä, sillä alakerrassa oli jokainen liian touhuissaan muistaakseen meitä. Jälkiruoka tarjottiin vasta yhdeksän tienoissa, ja vielä kymmeneltä juoksivat palvelijat edestakaisin tarjottimieheen ja kahvikuppeineen. Annoin Adèlen olla ylhäällä paljon kauemmin kuin tavallisesti, koska hän selitti, että hänen ei mitenkään olisi mahdollista nukkua niin kauan kuin alakerran ovia availtiin ja suljettiin ja ihmiset hälisivät. Sitäpaitsi, lisäsi hän, Mr. Rochesterilta voi kenties vielä tulla sanoma, kun hän oli riisuutunut, "et alors quel dommage!"

Kerroin hänelle tarinoita niin kauan kuin hän halusi kuunnella, ja sitten, vaihtelun vuoksi, otin hänet ulos galleriaan. Eteisen lamppu oli nyt sytytetty, ja Adèlea huvitti nojautua kaidepuun yli ja katsella palvelijoita, jotka kulkivat edestakaisin alhaalla. Myöhemmin illalla alkoi kuulua säveliä seurusteluhuoneesta, jonne piano oli siirretty. Adèle ja minä istuuduimme ylimmälle portaalle kuuntelemaan. Nyt yhtyi ihmisääni soittokoneen rikkaisiin säveleihin. Laulaja oli nainen ja suloisesti hän lauloi. Yksinlaulua seurasi duetto, ja väliajat täytti iloinen puheenhälinä. Kuuntelin kauan, ja äkkiä huomasin, että olin kiinnittänyt kaiken tarkkaavaisuuteni noitten sekavien äänien erittelyyn koettaen erottaa niiden joukosta Mr. Rochesterin äänen, ja kun sain kiinni siitä, mikä tapahtui pian, oli seuraava työni muodostaa epäselvät äänneet sanoiksi.

Kello löi yksitoista. Katsoin Adèlea, joka nojasi päätään olkapäätäni vastaan, hänen silmäluomensa alkoivat käydä raskaiksi, ja minä otin hänet käsivarsilleni ja kannoin hänet vuoteeseen. Kello oli lähes yksi ennenkuin vieraat palasivat huoneisiinsa.

Seuraava päivä oli yhtä kaunis kuin edellinenkin. Se omistettiin huviretkelle erääseen paikkaan lähiseudulla. Seurue lähti matkaan aikaisin aamupäivällä, muutamat ratsain, loput vaunuissa, ja olin

sekä heidän lähtönsä että paluunsa näkijänä. Miss Ingram oli taaskin ainoa nainen hevosen selässä, ja, kuten eilenkin, ratsasti Mr. Rochester hänen rinnallaan, ja nuo kaksi ratsastivat vähän erillään toisista. Huomautin tästä Mrs. Fairfaxille, joka seiso i ikkunan luona.

"Te sanoitte, että ette usko heidän ajattelevan naimisiin menoa", sanoin, "mutta te näette, että Mr. Rochester selvästi pitää hänestä enemmän kuin muista naisista."

"Se on totta, aivan varmaan Mr. Rochester ihailee häntä."

"Ja hän Mr. Rochesteria", lisäsin, "katsokaa, kuinka hän kallistaa päänsä häntä kohti kuin olisi heillä salaisuuksia. Tahtoisin nähdä hänen kasvonsa; en ole vielä nähnyt niistä vilautakaan."

"Saatte nähdä hänet tänä iltana", vastasi Mrs. Fairfax. "Satuain mainitsemaan Mr. Rochesterille kuinka hartaasti Adèle toivoi tulevansa esitetyksi vieraille, ja hän sanoi: 'Oh, antakaa hänen tulla seurusteluhuoneeseen päivällisen jälkeen ja pyytäkää Miss Eyreä tekemään hänelle seuraa'."

"Niinkö — sen hän sanoi vain ollakseen kohtelias, eikä minun varmaankaan tarvitse mennä", vastasin.

"Huomautin hänelle, että te, joka olette niin tottumaton seuraelämään, ette varmaankaan mielellänne näyttäytyisi noin suuressa seurassa, jossa kaikki ovat teille outoja. Ja hän vastasi nopealla tavallaan: 'Lorua! Jos hän vastustaa, sanokaa hänelle, että nimenomaan toivon sitä ja että tulen itse hakemaan hänet, jos hän on itsepäinen'."

"Sen vaivan säästän häneltä", vastasin. "Minä menen, jollei muuta neuvoa ole, mutta mielelläni en sitä tee. Oletteko te siellä, Mrs. Fairfax?"

"En, pyysin vapautusta ja hän myönsi sen minulle. Minä opetan teitä, miten teidän on meneteltävä välttääksenne tuota pulmallista esittelyä, joka on ikävin kohta koko jutussa. Teidän täytyy mennä seurusteluhuoneeseen sen ollessa tyhjä, ennenkuin vieraat ovat nousseet päivällispöydästä. Valitkaa istuin jossakin hiljaisessa nurkassa, missä vain haluatte, ja kun vieraat ovat tulleet sisään, ei teidän tarvitse viipyä kauan, jollette tahdo. Antakaa vain Mr. Rochesterin huomata, että olette siellä, ja sitten voitte pujauttaa pois — kukaan ei huomaa teitä."

"Luuletteko, että nämä ihmiset viiptyvät kauan?"

"Kenties pari kolme viikkoa, varmaankaan ei enempää. Pääsiäisloman jälkeen menee Sir George Lynn, joka hiljattain valittiin Millcoten edustajaksi, Lontooseen toimeensa, ja lyönpä vetoa, että Mr. Rochester menee hänen mukanaan. Minua ihmetyttää, että hän on näinkin kauan viipynyt Thornfieldissä."

Jonkinlaisella vavistuksella huomasin sen hetken lähestyvän, jolloin minun oli suoriuduttava tehtävästäni seurusteluhuoneessa. Adèle oli ollut jonkinlaisessa hurmauksessa kaiken päivää, kuultuaan, että hän saisi illalla näyttäytyä vieraille naisille, ja hän asettui vasta kun Sophie aloitti hänen pukemisensa. Tämän toimituksen tärkeys vaati kohta koko hänen huomionsa, ja sillä aikaa kun hänen kiharansa järjestettiin pitkiksi, tasaisiksi kutreiksi, kun hänen punainen silkkipukunsa pantiin ylle, pitkä silkkivyö kiinnitettiin ja pitsikäsineet vedettiin käsiin, hän näytti juhlalliselta kuin tuomari virkansa toimituksessa. Ei tarvinnut varoittaa häntä panemasta pukuunsa epäjärjestykseen, sillä heti valmiiksi tultuaan hän istuutui varovaisesti pieneen tuoliinsa, nosti huolellisesti silkkihameensa helmaa, jottei se rypistyisi, ja vakuutti minulle, että hän ei liikahtaisi paikaltaan, kunnes minä olin valmis. Se ei kestänyt kauan: paras pukuni, tuo hopeanharmaa, joka oli tehty Miss Templen vihkiäisiä varten ja jota en kertaakaan senjälkeen ollut käyttänyt, oli pian ylläni, tukkani oli nopeasti kammattu, ainoa koristeeni, pieni helmisolki, pian kiinnitetty. Me menimme alas.

Onneksi pääsi seurusteluhuoneeseen toistakin tietä kuin ruokasalin kautta, jossa kaikki juuri istuivat päivällisellä. Huone oli tyhjä, suuri valkea paloi hiljaisesti marmorituluisijassa, ja vahakynttilät kirkastivat sen loistavaa yksinäisyyttä ja hienon hienoja kukkia, joilla pöydät oli koristettu. Punainen verho riippui kaarioven edessä, ja koska se muodosti vain ohuen väliseinän seurusteluhuoneen ja ruokasalin välillä, puhuivat ruokasalissa olijat varmaan hyvin matalalla äänellä, sillä heidän keskustelustaan ei erottanut muuta kuin hiljaista hyminää.

Adèle, joka vieläkin näytti olevan mitä juhlallisimman mielialan vallassa, istuutui sanaakaan sanomatta jakkaralle, jonka osotin hänelle. Minä vetäydyin ikkunalaudalle, otin läheiseltä pöydältä kirjan ja koetin lukea. Adèle toi tuolinsa jalkojeni juureen ja kosketti ennen pitkää polveani.

"Mikä on, Adèle?"

"Enkö saa ottaa yhtä ainoata noista ihmeen kauniista kukista, mademoiselle? Vain täydentääkseni toalettiani."

"Sinä ajattelet liiaksi 'toalettiasi', Adèle, mutta voitahan saada kukan." Ja minä otin maljakosta ruusun ja kiinnitin sen hänen vyöhönsä. Hän huokasi sanomattoman tyytyväisenä, kuin olisi hänen onnensa malja nyt ollut täysi. Käänsin kasvoni pois salatakseni hymyilyä, jota en voinut estää. Pienen pariisittaren vakava ja myötäsyttyinen hartaus pukuasioissa oli yhtä hullunkurista kuin surullista.

Nyt alkoi kuulua hiljaista nousemisen hälinää, verho vedettiin syrjään kaarioven edestä, ja sen takaa näkyi loistava ruokasali, jonka pitkällä pöydällä palavat kynttilät valaisivat komean jälkiruokakaluston hopeita ja kristalleja. Oviaukossa seisoj joukko naisia, — he astuivat, sisään ja verho sulkeutui heidän jälkeensä.

Heitä oli vain kahdeksan, mutta kun he tulivat sisään, olisi heidän lukumääräänsä luullut paljon suuremmaksi. Muutamat olivat pitkiä, useat valkopukuisia, ja kaikilla oli avarat, laahuksilla varustetut puvut, jotka näyttivät suurentavan heidän olemuksiaan kuten sumu suurentaa kuuta. Nousin ja tein kumarruksen. Yksi tai kaksi nyökäytti päätään vastaukseksi, toiset vain tuijottivat minuun.

He hajautuivat ympäri huonetta muistuttaen keveitten liikkeittensä vuoksi valkeata, liitelevää lintuparvea. Muutamat heittäytyivät puoliksi lepääviin asentoihin sohville ja lepotuoleille, toiset kumartuivat pöytien yli ja katselivat kukkia ja kirjoja, muut ryhmittäytyivät tulen ääreen puhellen matalalla, mutta kirkkaalla äänellä, joka tuntui heille ominaiselta. Sain jälestäpäin tietää heidän nimensä, ja voin yhtä hyvin mainita ne nyt.

Ensinnäkin Mrs. Eshton ja hänen kaksi tyttärtään. Hän oli nähtävästi ollut kaunis nainen ja oli vieläkin hyvin säilynyt. Tyttäristä oli vanhempi, Amy, pieni kooltaan, herttainen ja lapsekkaan näköinen sekä ulkomuotonsa että käytöksensä puolesta. Hänen vartalonsa oli pyöreä ja hauska, ja valkea musliinipuku sinisine silkkivöineen sopi hänelle mainiosti. Nuorempi, Louisa, oli pitempi ja solakampi, ja hänellä oli hyvin hienot ja suloiset kasvot, sitä tyyppiä, jolle ranskalaiset antavat nimen "minois chiffonné". Molemmat sisaret olivat vaaleita ja kauniita kuin liljankukat.

Lady Lynn oli suuri ja komea, noin neljäkymmenvuotias nainen. Hän kulki hyvin suorana ja ylpeän näköisenä, oli puettu loistavaan silkkipukuun, jonka väri kimmelsi eri vivahduksissa, ja hänen kiiltävän mustaa, sileätä tukkaansa koristi taivaansininen sulka ja jalokivillä varustettu otsaripa.

Everstinna Dent oli vähemmän loistelias, mutta minun mielestäni hienomman näköinen. Hän oli hento vartaloltaan, hänellä oli kalpeat, lempeät kasvot ja vaalea tukka. Hänen musta silkkipukunsa, kallisarvoinen ulkomailta tuotu pitsivyönsä ja helmikoristeensa miellyttivät minua enemmän kuin tuon jalosyntyisen naisen sateenkaari-loisto.

Mutta huomattavimmat joukosta — kenties senkin vuoksi, että he olivat pisimmät — olivat lady Ingram ja hänen tyttärensä Blanche ja Mary. He olivat kaikki tavattoman pitkiä ja ryhdikkäitä naisia. Lady Ingram saattoi olla neljän ja viidenkymmenen välissä. Hänen vartalonsa oli vielä kaunis, hänen tukkansa (ainakin kynttilänvalossa) musta, ja hänen hampaansakin näyttivät moitteettomilta. Useimmat olisivat pitäneet häntä loistavana naisena hänen ikäänsä nähden, ja sitä hän epäilemättä ulkonaisesti olikin, mutta koko hänen olemuksestaan, käytöksestään ja ilmeestään huokui miltei sietämätöntä ylpeyttä. Hänellä oli roomalaiset piirteet ja kaksinkertainen leuka, joka upposi hänen pylväsmäiseen kaulaansa, ja nämä piirteet olivat mielestäni ylpeyden pimentämät ja pullistamat, ja sama ylpeys piti leukaa melkein luonnottomasti pystyssä. Hänen katseensa oli kova ja kylmä ja muistutti Mrs. Reedin silmiä, hänen äänensä syvä, hänen puheensa hyvin täsmällistä, hyvin pöyhkeilevää — sanalla sanoen, hyvin sietämätöntä. Karmosiininpunainen samettipuku ja jonkinlainen kullalla kirjailtu päähine verhosivat hänet (niin luulin ainakin hänen itsensä arvelevan) kerrassaan majesteettilliseen loistoon.

Blanche ja Mary olivat yhtä pitkät — suorat ja solakat kuin poppelit. Mary oli liian hoikka mittaansa nähden, mutta Blanche oli täyteläinen ja hieno kuin antiikin veistos. Katselin häntä tietenkin erityisellä mielenkiinnolla. Tahdoin ensiksikin tietää, oliko hänen ulkomuotonsa yhdenmukainen Mrs. Fairfaxin kuvauksen kanssa, toiseksi, muistuttiko hän ollenkaan sitä miniatyyriä, jonka mielikuvani mukaan olin tehnyt hänestä, ja kolmanneksi — sekin on sanottava! — oliko hän sellainen henkilö, jonka kuvittelin soveltuvan Mr. Rochesterin makuun.

Mitä ulkomuotoon tulee, vastasi hän kohta kohdalta sekä maalaustani että Mrs. Fairfaxin kuvausta. Jalomuotoinen vartalo, kapeat hartiat, kauniisti kaartuva niska, tummat silmät ja mustat kutrit — kaikki oli aivan oikein. Entä kasvot? Hänellä oli samanlaiset kasvot kuin hänen äidillään, vaikkakin vielä sileät ja nuorekkaat: sama matala otsa, samat selvät piirteet, sama ylpeys. Tämä ylpeys ei kuitenkaan ollut yhtä ankaraa ja vaiteliasta kuin äidin. Hän nauroi lakkaamatta, hänen naurunsa oli ivallista ja ilkamoivaa, ja samanlainen oli hänen ylpeästi kaartuvien huultensakin tavallinen ilme.

Neroa sanotaan itsetietoiseksi — en tiedä, oliko Miss Ingram nero, mutta itsetietoinen hän ainakin oli, vieläpä mitä suurimmassa määrässä. Hän alkoi keskustella kasvitieteestä lempeän Mrs. Dentin kanssa. Mrs. Dent ei nähtävästi ollut opiskellut tätä tiedettä, mutta hän sanoi rakastavansa kukkia, etenkin

villejä kukkia. Miss Ingram sitävastoin oli lukenut kasvioppia ja käytti sen sanavarastoja huolettoman ylimielisesti. Huomasin, että hän tahtoi houkutella esiin Mrs. Dentin tietämättömyyden ja nauttia sen kustannuksella. Tämä leikki oli kenties älykästä ja sukkelaa, mutta kaikkea muuta kuin hyväntahtoista. Hän soitti pianoa, ja hänen esityksensä oli loistavaa, hän lauloi ja hänen äänensä oli kaunis, hän puhui ranskaa erikseen äitinsä kanssa, ja hän teki sen hyvin, sujuvasti ja hyvin ääntäen.

Mary oli lempeämmän ja avomielisemmän näköinen kuin Blanche, hänen piirteensä olivat hennommat ja hipiänsä vaaleampi kuin sisaren, joka oli tumma kuin espanjatar, mutta hänestä puuttui eloisuutta, hänen kasvonsa olivat ilmeettömät, hänen silmänsä kiillottomat, hänellä ei ollut mitään sanottavaa, ja asetuttuaan istumaan pysyi hän paikallaan liikkumattomana kuin kuvapatsas jalustallaan. Molemmat sisaret olivat lumivalkeissa puvuissa.

Ja arvelinko nyt Miss Ingramia Mr. Rochesterin valinnan arvoiseksi? En tietänyt — en tuntenut hänen makuansa naiselliseen kauneuteen nähden. Jos hän piti majesteettillisesta, sopi Miss Ingram hyvin hänen ihanteekseen: hän oli täydellinen ja loistava. Arvelin, että useimmat miehet ihailivat häntä, ja luulin jo saaneeni selviä todistuksia siitä, että Mr. Rochesterkin teki sen. Viimeisen epäilyn varjon poistamiseksi tarvitsi vain nähdä heidät yhdessä.

Lukijan ei suinkaan pidä otaksua, että Adèle oli koko tämän ajan istunut liikkumattomana tuolillaan jalkojeni juuressa. Ei, heti kun ensimmäiset naiset näyttäytyivät, nousi hän, meni heitä vastaan, teki moitteettoman niijauksen ja sanoi juhlallisesti:

"Bonjour, mesdames."

Ja Miss Ingram heitti häneen pilkallisen katseensa ja huudahti: "Kas, mikä pieni nukke!"

Lady Lynn oli huomauttanut: "Se on Mr. Rochesterin holhokki, pieni ranskalainen tyttö, josta hän puhui."

Mrs. Dent oli ystävällisesti tarttunut hänen käteensä ja suudellut häntä. Amy ja Louisa Eshton olivat huudahtaneet yhteen ääneen:

"Mikä suloinen lapsi!"

Ja he kutsuivat hänet eräälle sohvalle, jossa hän nyt istui hyvässä turvassa heidän keskellään, lepperellen vuoroin ranskaa, vuoroin murteellista englantia, kiinnittäen puoleensa ei ainoastaan nuorten neitien, vaan myös Mrs. Eshtonin ja Lady Lynnin huomion ja tullen kerrankin kyllikseen hemmoitelluksi.

Vihdoin tuodaan kahvi sisälle ja herroille lähetetään kutsu. Minä istun varjossa — mikäli se on mahdollista tässä loistavasti valaistussa huoneessa — ja ikkunaverho puoliksi kätkee minut. Kaariovi aukeaa taaskin: he tulevat. Herrojen, samoin kuin naisten ryhmä on hyvin komea. He ovat kaikki mustiin puetuita, monet ovat pitkiä, muutamat nuoria. Henry ja Frederick Lynn ovat kauniita nuoria miehiä, ja eversti Dent on komea sotilas. Mr. Eshton, seudun päämies, on hieno vanha herra, hänen tukkansa on aivan valkoinen, mutta viikset ja kulmakarvat vielä tummat. Hän on oikea "père noble de théâtre". Lordi Ingram on, kuten sisarensakin, hyvin pitkä ja kaunis, mutta hänellä on Maryn välinpitämätön ja hidas ilme. Hänellä näyttää olevan enemmän pituutta jäsenissään kuin nopeutta veressään tai voimaa aivoissaan.

Ja missä on Mr. Rochester?

Hän tulee vihdoinkin. En katso ovelle, mutta näen hänet kuitenkin. Koetan keskittää kaiken huomioni virkkineulaani ja tekeillä olevan kukkaron silmikkoihin, tahdon ajatella vain työtäni, nähdä vain pienet hopeakuulat ja silkkilangat polvillani — ja kuitenkin onhan aivan selvästi silmiäni edessä, ja minun täytyy ehdottomasti muistaa hetkeä, jolloin viimeksi näin hänet. Silloin olin juuri, hänen oman arvelunsa mukaan, tehnyt hänelle suuren palveluksen, ja hän oli pitänyt kättäni omissaan ja katsellut minua silmillä, jotka kuvastivat kiihkeätä ja tulvehtivaa sydäntä — sydäntä, jonka tunteissa oli minullakin ollut osani. Kuinka lähelle häntä olinkaan tullut sinä hetkenä! Mitä oli tapahtunut, senjälkeen, mikä oli muuttanut keskinäisen asemamme? Kuinka kaukana toisistamme olimmekaan nyt! Niin kaukana, että en odottanutkaan hänen tulevan puhumaan minulle. Enkä ihmeteltyt, kun hän, minuun katsomatta, istuutui toiseen päähän huonetta ja aloitti keskustelun muutamien naisten kanssa.

Heti kun huomasin, että hänen koko tarkkaavaisuutensa oli kiintynyt heihin ja että saatoin katsella häntä tulematta itse ilmi, en enää voinut vallita silmäluomienliikkeitä: ne nousivat väkistenkin, ja katseeni kiintyi ehdottomasti hänen kasvoihinsa. Katselin, ja katseleminen tuotti minulle kiihkeätä nautintoa, suuriarvoista, joskin pistävää nautintoa; se oli kuin puhdasta kultaa, jossa kuitenkin oli tuskan teräksinen kärki. Samanlaista tuntee janoon näännyvä, joka tietää, että lähde, jonka yli hän on kumartunut, on myrkytetty, vaan joka kuitenkin juo siitä kiihkein, nauttivin vedoin.

Miten totta onkaan, että kauneus riippuu siitä, millä silmillä sitä katsellaan! Isäntäni värittömät, tummat kasvot, hänen luja, nelitahoinen otsansa, paksut, sysimustat kulmakarvansa, syvät silmänsä, voimakkaat piirteensä, luja, karski suunsa, kaikki nämä osoittivat tarmoa, päättäväisyyttä, tahdonlujuutta, mutta eivät olleet sääntöjen mukaan kauniit. Minulle nämä kasvot olivat enemmän kuin kauniit, ne olivat ihmeellisen mielenkiintoiset ja hallitsivat minua täydellisesti, niin että tunteeni eivät enää olleet omassa vallassani, vaan hänen. En ollut aikonut rakastaa häntä, ja lukija tietää, että olin taistellut kovan taistelun tukahuttaakseni sydämessäni nousevat rakkauden idut, ja nyt, kun ensi kerran näin hänet jälleen, ne virkosivat uudestaan, vihreinä ja voimakkaina. Hän pakoitti minut rakastamaan itseään katsomattakaan minuun.

Vertasin häntä vieraisiin. Mitä merkitsi Lynn-veljesten hempeä kauneus, lordi Ingramin väsähtänyt hienostus, vieläpä eversti Dentin sotilaallinen ryhti hänen myötäsyttyneen voimansa ja tarmonsan rinnalla? En tuntenut mitään myötätuntoa heidän ulkomuotoonsa ja ilmetään kohtaan, ja kuvittelin kuitenkin, että useimmat olisivat sanoneet heitä miellyttäväiksi ja kauniiksi miehiksi, kun taas Mr. Rochesteria olisi sanottu karkeapiirteiseksi ja synkkämielisen näköiseksi. Näin heidän hymyilevän ja nauravan, eikä se ollut mitään; kynttiläni valo oli yhtä sielukasta kuin heidän hymynsä, kulkusen kilinä yhtä sisältörikasta kuin heidän naurunsa. Näin Mr. Rochesterin hymyilevän — hänen kovat piirteensä lautuivat, hänen silmänsä tulivat sekä loistaviksi että hyväiksi, ja niitten katse oli mieltävä ja lempeä. Hän puhui parastaikaa Louisa ja Amy Eshtonin kanssa. Ihmettelin suuresti nähdessäni heidän aivan levollisina kohtaavan tuon katseen, joka minusta oli niin läpitunkeva. Odotin heidän katseensa painuvan, heidän värinsä kohoavan sen edessä, mutta olin kuitenkin tyytyväinen huomattessani, että se ei liikuttanut heitä vähääkään. "Hän ei ole heille sitä mitä hän on minulle", ajattelin. "Hän ei ole heidän lajiansa — uskon, että hän on minun lajiani — olen varma siitä. Tunnen olevani hänen sukulaissielunsa, ymmärrän hänen ilmeittensä ja liikkeittensä äänetöntä kieltä, ja vaikka arvo ja asema erottavat meidät kauas toisistamme, on päässäni ja sydämessäni, veressäni ja hermoissani jotakin, joka tekee minut hänen vertaisekseen. Sanoinko tosiaankin muutamia päiviä sitten, että minulla ei ole muuta tekemistä hänen kanssaan kuin ottaa palkkani hänen kädestään? Kielsinkö itseäni ajattelemasta häntä missään muussa valossa kuin palkanmaksajana? Mikä solvaus luontoa vastaan! Kaikki hyvät, voimakkaat, rehelliset tunteeni kokoontuvat vaistomaisesti hänen ympärilleen. Tiedän, että minun täytyy kätkeä tunteeni, tukahuttaa toiveeni ja joka hetki muistaa, että hän ei voi paljoa välittää minusta. Sillä kun sanon olevani hänen lajiansa, en väitä omaavani hänen vaikutusvoimaansa ja viehätyskykyänsä, tarkoitan vain, että muutamat tunteet ja taipumukset ovat meillä yhteiset. Minun on siis alituisesti muistutettava itselleni, että olemme iäksi erotetut — ja kuitenkin, niin kauan kuin hengitän ja ajattelen, täytyy minun rakastaa häntä."

Kahvia tarjotaan. Kohta herrojen tulon jälkeen ovat naiset käyneet iloisiksi kuin leivoset, ja keskustelu on vilkasta ja hauskaa. Eversti Dent ja Mr. Eshton keskustelevat politiikasta, ja heidän vaimonsa kuuntelevat. Molemmat ylpeät vallasnaiset, lady Lynn ja lady Ingram puhelevat keskenään. Sir George, jonka unohdin kuvata — hyvin suuri ja hyvin terveen näköinen maalainen aatelismies — seisoo heidän sohvansa edessä, kahvikuppi kädessään, ja pistää silloin tällöin sanan tai pari heidän juttuihinsa. Mr. Frederick Lynn on valinnut sijansa Mary Ingramin vieressä ja näyttää hänelle erään loistoteoksen kuvia. Hän katselee, hymyilee aika ajoin, mutta puhuu nähtävästi vähän. Suuri, hidas lordi Ingram nojautuu pienen ja vilkkaan Amy Eshtonin tuolin selkänojaan, tämä katsoo ylös häneen ja livertelee kuin lintunen. Nähtävästi hän pitää enemmän lordista kuin Mr. Rochesterista. Henry Lynn on vallannut erään leposohvan Louisan jalkojen juuressa, Adèle jakaa sen hänen kanssaan, hän koettaa puhua ranskaa ja Louisa nauraa hänen kömmähdyksilleen. — Vaan kenen pariksi joutunee Blanche Ingram? Hän seisoo yksinään erään pöydän luona taivuttaen kauniin niskansa kuvateoksen yli. Hän näyttää odottavan, että häntä etsittäisiin, mutta hän ei odota liian kauan, vaan valitsee itse kumppaninsa.

Mr. Rochester, joka on jättänyt Eshtonit, seisoo lieden luona yhtä yksinäisenä kuin Miss Ingram pöydän ääressä. Tämä tulee hänen luokseen ja asettuu hänen eteensä uunin vastaiselle puolelle.

"Mr. Rochester, minä luulin, että te ette ole lapsirakas."

"En olekaan."

"Mikä siis on saanut, teidät ottamaan vaivoiksenne tuollaisen pienen nukken?" Hän osoitti Adèlea. "Mistä olette poiminut hänet?"

"En ole poiminut häntä mistään, hän on jätetty käsiini."

"Olisitte lähettänyt hänet kouluun."

"Minulla ei ole siihen varoja, koulut ovat niin kalliita."

"Mitä, pidättehän kuitenkin hänelle kotiopettajatarta! Näin äsken erään henkilön hänen kanssaan — onko hän poissa jo? Ei, tuolla hän istuu vielä, tuolla ikkunaverhon takana. Te tietysti palkkaatte hänet,

ja luulisin sen tulevan aivan yhtä kalliiksi — kalliimmaksikin, kun lisäksi tulee vielä molempien ylöspito."

Pelkäsin — tai sanoisinko toivoin — että minua mainittaessa Mr. Rochester vilkaisisi minuun, ja vetäydyin vaistomaisesti kauemmaksi varjoon, mutta hän ei edes kääntänyt päätään.

"En ole ajatellut asiaa", sanoi hän välinpitämättömästi, katsoen suoraan eteensä.

"Ei — te miehet ette koskaan ota huomioon terveen järjen ja käytännöllisen edun vaatimuksia. Kuulisittepa äitiä, kun on puhe kotiopettajattarista! Marylla ja minulla on aikoinamme ollut vähintään tusina sellaisia. Puolet niistä olivat inhottavia, loput naurettavia, ja kaikki tyyni äärettömän vaivalloisia ja ikäviä — eikö totta, äitiseni?"

"Mistä puhut, kultani?"

"Kultani" antoi pyydetyn selityksen.

"Rakkahin, älä puhu kotiopettajista, jo pelkkä sana tekee minut sairaaksi. Olen kärsinyt marttyyrin tuskia heidän taitamattomuutensa ja oikkujensa vuoksi. Kiitän taivasta, että nyt olen päässyt heistä."

Tällöin Mrs. Dent kumartui hurskasta rouvaa kohti ja kuiskasi jotakin hänen korvaansa. Vastauksesta voin päätätä, että hän muistutti erään tästä kirostusta sukukunnasta olevan läsnä.

"Sitä pahempi", vastasi hänen korkeutensa. "Toivon, että se tekee hänelle hyvää." Sitten hän jatkoi matalammalla äänellä, mutta kuitenkin niin kovaa, että hyvin saatoin kuulla: "Minä panin hänet merkille, olen ihmiskasvojen tuntija, ja hänen kasvoissaan näin kaikki hänen luokkansa virheet."

"Mitkä ne ovat, armollinen rouva?" kysyi Mr. Rochester ääneen.

"Kerron sen teille yksityisesti", sanoi hän ja huojutti mahtavaa päähinettään kolme kertaa hyvin merkitsevästi.

"Mutta silloin uteliaisuuteni on jo menettänyt ruokahalunsa; se vaatii ravintoa juuri nyt."

"Kysykää Blanchelta, hän on lähempänä teitä kuin minä."

"Oh, älä neuvo häntä minun luokseni, äiti! Minulla on vain yksi sana sanottavana koko heimosta: he ovat vitsaus. Eipä siltä, että minä olisin paljoa kärsinyt heidän tähtensä, minä kyllä pidin puoleni. Mitä kepposia Theodor ja minä teimme Miss Wilson'eillemme, Mrs. Grey'llemme, ja Madame Joubert'eillemme! Mary oli aina liian unelias ottaakseen osaa älykkääseen juoneen. Parhaiten onnistui pila Madame Joubertin suhteen. Miss Grey oli kivulloinen raukka, vesittelevä ja alakuloinen, eikä maksanut vaivaa nujertaa häntä, ja Mrs. Grey oli niin karkea ja paksunahkainen, ettei mikään isku sattunut häneen. Mutta Madame Joubert parka! Näen vieläkin hänen voimattoman raivonsa, kun olimme jännittäneet hänet äärimmilleen — kaataneet teekuppimme, jauhaneet rikki voileipämme, viskelleet kirjamme kattoon ja pitäneet konsertteja viivottimella ja pulpeteilla, pesänluukuilla ja hiilihangoilla. Theodor, muistatko vielä noita iloisia päiviä?"

"Muistan toki", vastasi lordi Ingram veltoisti, "ja tuo vanha kuikka parka huusi: 'Te ilkeät lapset!' ja silloin me saarnasimme hänelle, kuinka itserakas hän oli luullessaan voivansa opettaa niin älykkäitä vesoja kuin me olimme, vaikka itse oli niin tietämätön."

"Niin teimme, ja muistatko, Tedo, kuinka autoin sinua opettajasi, tuon jauhunvalkean Mr. Viningin, vainoamisessa. Hän ja Miss Wilson ottivat itselleen vapauden rakastua toisiinsa — ainakin Tedo ja minä ajattelimme niin. Panimme merkille helliä katseita ja huokailuja, joita pidimme 'suuren intohimon' merkkeinä, ja asianomaiset saivat pian tuntea keksintöjemme siunausta, sillä käytimme niitä hyväksemme karkoittaaksemme kiusanhenkemme talosta. Rakas äitimme sai pian vihiä asiasta, ja katsoi heidän suhteensa sotivan kaikkea säädyllyisyyttä vastaan. Eikö totta, rouva äitini?"

"Tietysti, kultaseni. Ja olin aivan oikeassa, sillä on olemassa tuhansia syitä, joitten vuoksi helliä suhteita kotiopettajien ja kotiopettajattarien välillä ei pitäisi hetkeäkään suvaita missään hyvin järjestetyssä talossa. Ensinnäkin —"

"Oi, varjelkoon, äiti! Säästä meitä luetteloista! Sitäpaitsi tiedämme ne kaikki tyyni: huonoa esimerkkiä viattomille lapsille, hajamielisyyttä ja siitä johtuvaa huolimattomuutta velvollisuuksien täyttämässä, asianomaisten ystävyysliitosta johtuva tuttavallisuus, sitten juorut, hävyttömyydet, kapinat ja yleinen sekasorto. Olenko oikeassa, vapaaherratar Ingram of Ingram Park?"

"Olet oikeassa nyt kuten aina, liljankukkani."

"Silloin ei ole enää mitään lisättävää; vaihtakaamme keskusteluaihetta."

Amy Eshton, joka joko ei kuullut tahi ei ottanut huomioon tätä määräystä, yhtyi puheeseen pehmeällä, lapsellisella äänellään: "Louisa ja minä myös kiusoittelimme kotiopettajatartamme, mutta hän oli äärettömän hyvä ihminen, hän kärsi kaiken eikä mikään saanut häntä suunniltaan. Hän ei koskaan suuttunut meille, vai suuttuiko, Louisa?"

"Ei, ei koskaan, me saimme tehdä mitä tahdoimme, tarkastaa hänen pöytälaatikkonsa ja ompelulippaansa ja mullistaa hänen piironkinsa, ja hän oli niin hyvänluontoinen ja antoi meille kaiken, mitä tahdoimme."

"Otaksun", sanoi Miss Ingram pyöristäen alahuultaan ivallisesti, että saamme nyt kuulla yhteenvedon kaikkien kotiopettajatar-kokemuksista, ja sellaista esitystä välttääksemme pysyn vieläkin ehdotuksessani uuden aiheen valinnasta. Mr. Rochester, kannatatteko ehdotustani?"

"Armollinen neiti, kannatan teitä tässä asiassa kuten kaikissa muissakin."

"Siispä voin jatkaa. Signor Eduardo, onko äänenne kunnossa tänä iltana?"

"Donna Bianca, jos te käskette, on se valmis palvelukseenne."

"Siinä tapauksessa, signor, annan korkeimman määräykseni keuhkoillenne ja muille äänielimillenne, sillä tarvitsen niitä kuninkaalliseen palvelukseeni."

"Kuka ei tahtoisi olla Rizziona noin jumalaiselle Marialle?"

"Viisi Rizziosta!" huudahti hän pudistaen kiharaista päätään ja meni pianon luo. "Minun mielipiteeni on, että tuo soittoniekka oli sietämätön nahjus, ja pidän enemmän mustasta Bothwellista. Minun mielestäni ei mies ole mitään, jollei hänessä ole hituinen pirua, ja historia sanokoon mitä tahtoo James Hepburnista, mutta minun käsitykseni mukaan hän oli juuri tuollainen hurja, ylpeä rosvosankari, jollaiselle voisin suostua lahjoittamaan käteni."

"Hyvät herrat, kuuletteko? Kuka teistä enimmäin muistuttaa Bothwellia?"

"Minä sanoisin, että te olette tässä suhteessa edullisimmassa asemassa", vastasi eversti Dent.

"Kautta kunniani, olen teille kiitollinen", oli vastaus.

Miss Ingram, joka nyt oli ylpeän sulavasti istunut pianon ääreen ja jonka runsaslaskoksinen, lumivalkea hame levisi majesteettillisena hänen ympärilleen, aloitti loisteliaan preludin, jatkaen kuitenkin puhettaan. Hän näytti tänä iltana olevan loistavalla tuulella, ja tuntui kuin sekä hänen sanansa että ilmeensä olisivat tahtoneet herättää kuulijoissa ei ainoastaan ihailua, vaan myös ihmettelyä, hän tahtoi silmännähtävästi esiintyä sekä häikäisevänä että rohkeana.

"Oh, tulen sairaaksi kun katselen tämän ajan nuoria miehiä", huudahti hän takoen edelleen soittonikonetta. "Nuo pikku raukat, jotka eivät kykene astumaan askeltakaan isän puistonporttien ulkopuolella, eivätkä pääse edes porteille asti ilman äidin lupaa ja vartioimista! Miten syventyneet he ovatkaan kauniitten kasvojensa, vaikeitten käsiensä ja pienten jalkojensa hoitoon, ikäänkuin miehillä tarvitsisi olla mitään tekemistä kauneuden kanssa! Ikäänkuin ei rakastettavuus olisi naisten erityinen etuoikeus, heidän laillinen osansa ja perintönsä! Myönnän kyllä, että ruma *nainen* on tahra luomakunnan kauniissa kasvoissa, mutta mitä *miehiin* tulee — he katsokoot vain, että heillä on voimaa ja rohkeutta, heidän tunnuslauseensa olkoon: metsästä, ammu, taistele! — muu ei ole pennin veroista. Sellainen olisi minun tunnuslauseeni, jos olisin mies."

"Olen päättänyt", jatkoi hän lyhyen äänettömyyden jälkeen, jota ei kukaan katkaissut, "että kun menen naimisiin, ei mieheni saa olla kilpailijani, vaan voitettuni. Minä vaadin jakamatonta ihailua, eikä hän saa tasata palvomistaan minun ja oman peilikuvansa kesken. Mr. Rochester, laulakaa nyt, ja minä säestän teitä!"

"Olen pelkkää tottelevaisuutta", oli vastaus.

"Tässä on 'Merirosvojen laulu'. Tietäkää, että olen hullaantunut merirosvoihin, ja laulakaa siis 'con spirito'!"

"Määräykset Miss Ingramin huulilta saisivat vetisen maidonkin vaahtoamaan."

"Pitäkää siis varanne, jollette miellytä minua, häpäisen teitä näyttämällä, miten sellainen laulu *olisi* laulettava."

"Mutta tehän tarjoatte palkan kyvyttömyydestä nyt koetan kaikella muotoa epäonnistua."

"Gardez-vous en bien! Jos erehdytte tahallanne, määrään rangaistuksen rikoksen mukaan."

"Miss Ingramin pitäisi olla lempeä, sillä hänellä on vallassa kovemmat rankaisukeinot, kuin mitä kuolevainen voi kestää."

"Oo, selittäkää", määräsi tämä.

"Anteeksi, armollinen neiti, selityksiä ei kaivata, oma hieno vaistonne varmaan sanoo teille, että yksi ainoa vihastunut katseenne riittäisi korvaamaan kuolemanrangaistusta.

"Laulakaa!" sanoi hän ja alkoi säästyksen omalla tulisella tavallaan.

"Nyt on minun aikani pujahtaa pois", ajattelin, mutta sävelet, jotka nyt halkoivat ilmaa, pysäyttivät minut. Mrs. Fairfax sanoi, että Mr. Rochesterilla oli kaunis ääni; niin hänellä olikin, pehmeä, täyteläinen basso, johon hän pani oman tunteensa, oman voimansa, ja joka löysi tiensä suoraan kuulijan sydämeen herättäen siellä outoja tunteita. Odotin, kunnes viimeinen syvä, täyteläinen värähdys oli kuollut pois, kunnes puheen vuolas virta, joka hetkiseksi oli pysäytetty, oli jälleen palannut uomaansa, sitten jätin suojaisten nurkkani ja livahdin ulos sivuovesta, joka onneksi oli lähellä. Siitä johti ahdas käytävä eteiseen; kulkiessani sen poikki, huomasin kengännauhani olevan auki, pysähdyin kiinnittämään sitä ja polvistuin sen vuoksi matolle porraskäytävän juurella. Kuulin ruokasalin oven aukeavan, eräs mies tuli ulos, nousin nopeasti ja seisoin suoraan hänen edessään. Se oli Mr. Rochester.

"Kuinka voitte?" kysyi hän.

"Oikein hyvin, sir."

"Miksi ette tullut puhuttelemaan minua tuolla sisällä?"

Ajattelin, että vastauksen asemasta olisin voinut tehdä hänelle saman kysymyksen, mutta en kuitenkaan tahtonut ottaa itselleni sellaista vapautta. Vastasin:

"En tahtonut häiritä teitä, kun näytitte koko ajan olevan niin kiinni."

"Mitä olette tehnyt minun poissaollessani?"

"En mitään erityistä, olen opettanut Adèlea kuten tavallisesti."

"Ja tullut hyvän joukon kalpeammaksi kuin mitä olitte, kuten näin heti ensi näkemältä. Mikä siihen on syynä?"

"Ei mikään, sir."

"Ettekö vilustunut tuona yönä, kun puoliksi hukutitte minut?"

"En vähääkään, sir."

"Palatkaa seurusteluhuoneeseen, te karkaatte liian aikaisin."

"Olen väsynyt, sir."

Hän katseli minua hetkisen.

"Ja hiukan alakuloinen", sanoi hän. "Minkätähden? Kertokaa minulle!"

"Ei se ole mitään, sir, ei mitään. Minä en ole alakuloinen."

"Mutta minä vakuutan teille, että olette, vieläpä niin surullinen, että vielä muutamat sanat saisivat kyyneleet silmiinne — kas niin, siinähan ne jo kiiltävätkin ja yksi helmi on jo irroittautunut ripsistä ja pudonnut poskellenne. Jos minulla olisi aikaa ja jollen olisi kuolettavassa pelossa, että joku lörpöttelevä palvelija kulkee ohitse, tahtoisin tietää, mitä tämä kaikki merkitsee. No hyvä, tänä iltana annan teille anteeksi, mutta tietäkää, että niin kauan kuin vieraani viipyvät täällä, odotan teitä joka ilta seurusteluhuoneeseen. Se on toivomukseni, älkää unohtako sitä. Menkää nyt, ja lähettäkää Sophie hakemaan Adèlea. Hyvää yötä, oma —". Hän vaiken, puraisi huultaan ja jätti minut äkisti.

Kahdeksastoista luku.

Ne olivat iloisia päiviä Thornfieldissä, täynnä eloa ja vilkasta liikettä. Kuinka erilaisia ne olivatkaan kuin nuo kolme ensimmäistä hiljaista, yksitoikkoista, yksinäistä kuukautta, jotka olin viettänyt sen katon

alla. Kaikki surulliset tunnelmat näyttivät nyt olevan karkoitettuja talosta, kaikki synkät ajatukset unhoitettuja, kaikkialla oli eloa ja liikuntaa, päivät pitkät. Ei voinut kulkea ennen niin hiljaisen gallerian yli, ei avata ennen niin autioitten päätyhuoneitten ovia kohtaamatta sievää kamarineitiä tai keikarimaista lakeijaa.

Keittiö, kellarimestarin asunto ja palvelijain huoneet olivat yhtä eloiset, ja salongit jäivät tyhjiksi ja hiljaisiksi vain silloin, kun kevätpäivän leppoisa paiste ja sininen taivas kutsuivat niitten asukkaita ulos metsiin ja lehtoihin. Silloinkin kun kaunis ilma keskeytyi ja taukoamaton sade synkistytti muutamia päiviä, ei mikään sulku näyttänyt ehkäisevän iloisuutta, ja ulkoilma huvittelun keskeytys aiheutti vain suurempaa vilkkautta ja vaihtelua ajanvietteissä linnan avarissa suojissa.

Olin utelias näkemään, mitä he tekisivät ensimmäisenä iltana, kun ehdotettiin ohjelman vaihtelua. Puhuttiin "kuva-arvoituksista", mutta tietämättömydessäni en ymmärtänyt, mitä sana merkitsi. Palvelijat kutsuttiin sisään, ruokasalin pöydät työnnettiin syrjään, valot järjestettiin toisin ja tuolit asetettiin puoliympyrään kaarioven eteen. Sillä aikaa kun Mr. Rochester ja muut herrasmiehet johtivat näitä muutoksia, juoksivat naiset portaita ylös ja alas soittaen kamarineitejään. Mrs. Fairfaxia pyydettiin antamaan tietoja talon kaikista mahdollisista puku-, huivi- ja verhovarastoista, ja eräät kolmannen kerroksen vaatesäiliöt tarkastettiin, ja kamarineidit toivat alas sylintäydet kullalla kirjailtuja pönkkähameita, silkkimantteleita, pitsikauluksia, y.m., sitten tehtiin valinta, ja hyväksytyt kappaleet tuotiin seurusteluhuoneen takaiseen komeroon.

Sillävälän oli Mr. Rochester taas kutsunut naiset ympärilleen ja valitsi muutamia heistä omaan puolueeseensa. "Miss Ingram on tietysti minun", sanoi hän. Sitten hän valitsi molemmat Eshtonin neidit ja Mrs. Dentin. Hän katsahti minuun: satuin olemaan hänen lähellään, sillä olin juuri kiinnittänyt Mrs. Dentin rannerenkaan, joka oli sattunut aukeamaan.

"Tahdotteko leikkiä mukana?" kysyi hän. Pudistin päätäni. Hän ei vaatinut minua mukaan, kuten melkein olin pelännyt hänen tekevän, vaan salli minun rauhassa palata tavalliselle paikalleni.

Hän vetäytyi nyt puoluelaisineen verhon taakse, ja toinen puolue, jonka johtajana oli eversti Dent, asettui istumaan tuoleille. Eräs herroista, Mr. Eshton, näytti huomaavan minut ja ehdottavan, että minut otettaisiin mukaan, mutta lady Ingram ehätti kieltämään:

"Ei", kuulin hänen sanovan, "hän näyttää liian typerältä mihinkään tällaiseen leikkiin."

Ennen pitkää kilisi kello, ja verho vedettiin syrjään. Kaarioven takana näyttäytyi suuri Sir George Lynn, jonka Mr. Rochester myös oli valinnut puolueeseensa, kiedottuna valkeaan lakanaan. Hänen edessään pöydällä oli avonainen kirja, ja Amy Eshton seiso i hänen vieressään, Mr. Rochesterin takki yllä, kirja kädessään. Joku, jota ei näkynyt, helisti kelloa iloisesti, sitten hypähti Adèle (joka välttämättä oli tahtonut kuulua holhoojansa puolueeseen) esiin ripoitellen ympärilleen kukkia käsivarrellaan kantamastaan korista. Sitten näyttäytyi Miss Ingram häikäisevän kauniina, kokonaan valkeissa, pitkä harso päässä ja ruusukiehkura otsalla. Hänen vierellään kulki Mr. Rochester, ja yhdessä he lähenivät pöytää. He polvistuivat, ja Mrs. Dent ja Louisa Eshton, myöskin valkeissa puvuissa, asettuivat heidän taakseen. Seurasi eräänlainen toimitus, jonka helposti tuns i mykäksi vihkimiseksi. Sen päätyttyä neuvottelivat eversti Dent ja hänen puoluelaisensa keskenään hetkisen kuiskailten, sitten sanoi eversti "morsian", Mr. Rochester kumarsi, ja esirippu laski.

Kului huomattava väliaika ennenkuin se jälleen nousi. Toisella nousemisella avautui näkyviin taidokkaammin valmistettu näyttämö kuin ensimmäisellä. Seurusteluhuone, kuten jo ennen olen maininnut, oli pari porrasta ylempänä kuin ruokasali, ja ylemmän portaan tasalla, pari metriä kauempana ovesta, oli suuri marmoriallas, jonka tunsin kasvihuonekoristeeksi — siellä se tavallisesti seiso i, etelän kukkien keskellä, kultakalojen asuntona — ja jota varmaan oli ollut vaikea siirtää sisälle. Matolla altaan vieressä istui Mr. Rochester turbaani päässään, pukunansa joukko kirjavia huiveja. Hänen mustat silmänsä, tumma ihonsa ja pakanalliset piirteensä sopivat mainiosti tähän pukuun ja hän näytti todellakin itämaalaiselta emiiriltä. Hänen jälkeensä tuli Miss Ingram näkyviin. Hänkin oli puettu itämaalaiseen tapaan: tulipunainen silkkinauha oli sidottu hänen vyötäisilleen, pitsinenäliina solmittu ohimoille, hänen kauniit, täyteläiset käsivartensa olivat paljaina, ja toinen niistä kaartui sulavasti ylös kannattaen vesiruukkua pään päällä. Sekä hänen vartalonsa että piirteensä, ihonsa väri ja ilmeensä muistuttivat israelilaista ruhtinatarta patriarkkain ajalta, ja sellaista hän epäilemättä esittikin.

Hän lähestyi allasta ja kumartui sen yli ikäänkuin täyttääkseen ruukkunsa, sitten hän nosti sen taas pääläelleen. Kaivon vieressä istuva henkilö näytti nyt puhuttelevan häntä, pyytävän häneltä jotakin — "hän laski nopeasti ruukun kädestään ja antoi hänelle juoda —". Mies otti silloin viittansa alta lippaan, avasi sen ja veti esiin säihkyviä rannerenkaita ja korvarenkaita, neito oli hämmästyvinään ja ihastuvinaan, mies polvistui ja laski aarteet hänen jalkoihinsa, hänen ilmeensä ja eleensä osoittivat epäilystä ja iloa, muukalainen kiinnitti rannerenkaat hänen käsivarteensa ja korvarenkaat hänen korviinsa. Se oli Eleasar ja Rebekka: kameelit vain puuttuivat.

Arvaajat panivat taas päänsä yhteen: nähtävästihe eivät voineet tulla yksimielisiksi sanasta tai tavusta, jota tämä kohtaus esitti. Eversti Dent, heidän puheenjohtajansa, pyysi koko sanaa esittävää kuvaelmaa, ja esirippu laski taaskin.

Kolmannella nousulla tuli näkyviin vain pieni osa seurusteluhuonetta, muun osan peitti tumma, karkea vaate. Marmoriallas oli siirretty pois, sen tilalle oli tuotu yksinkertainen pöytä ja tuoli keittiöstä, yksi ainoa himmeä lyhty valaisi näitä, ja kaikki vahakynttilät oli sammutettu.

Tämän halvan näyttämön keskellä istui mies, sidotut kädet polvillaan ja katse maahan luotuna. Tunsin Mr. Rochesterin, vaikkakin hänen noetut kasvonsa, puvun epäjärjestys (toinen hiha riippui melkein irrallaan ikäänkuin olisi se tullut tappelussa revityksi), synkkä ja epätoivoinen ilme, karkea, vanukkeinen tukka olisivat hyvin voineet tehdä hänet tuntemattomaksi. Kun hän liikahti, helähti kahle, sillä hänen ranteillaan oli käsiraudat.

"Kuritushuone", huudahti eversti Dent, ja arvoitus oli selvitetty.
[Morsian = bride, kaivo = well, kuritushuone = bridewell.]

Jonkun ajan kuluttua, ehdittyään pukeutua tavallisiin pukuihinsa, palasivat näyttelijät ruokasaliin. Mr. Rochester oli tarjonnut käsivartensa Miss Ingramille, joka lausui hänelle kohteliaisuuksia hänen näyttelimestään.

"Tiedättekö", sanoi hän, "enemmän pidin teistä viimeisessä osassanne. Oi, olisittepa vain elänyt muutamia vuosia aikaisemmin! Mikä komea rosvoritari teistä olisi tullut!"

"Onko kaikki noki poissa kasvoistani nyt?" kysyi hän kääntyen neitoa kohti.

"Ikävä kyllä, on! Ei mikään pue kasvojanne paremmin kuin tuo rosvon väri."

"Pitäisittekö siis maantiesankarista?"

"Englantilainen maantiesankari on lähinnä paras italialaisen rosvon jälkeen, ja tämän taas voittaa vain itämainen ryöväri."

"No niin, olin mikä olin, muistakaa, että olette vaimoni. Meidät vihittiin tunti sitten kaikkien näitten todistajien läsnäollessa." Miss Ingram tirsкуi, ja hänen värinsä kohosi.

"Nyt, Dent", sanoi Mr. Rochester, "on teidän vuoronne." Ja toinen puolue vetäytyi pois, ja hänen puolueensa valtasi tyhjiksi jääneet tuolit. Miss Ingram asettui puolueensa päämiehen oikealle puolelle, toiset arvaajat täyttivät tuolit molemmin puolin heitä. Tällä kertaa en välittänyt näyttelijöistä, en enää jännityksellä odottanut esiripun nousemista, mielenkiintoni oli nyt kokonaan katselijain puolella, ja katseeni, joka äsken oli kiintynyt kaarioveen, pysyi nyt ehdottomasti katsomossa. En enää muista, mitä arvoituksia eversti Dent ja hänen puolueensa esittivät, minkä sanan he olivat valinneet, kuinka he suoriutuivat tehtävästään, mutta sitävastoin näen vieläkin jokaista kuvaelmaa seuranneet neuvottelut, näen Mr. Rochesterin kumartuvan Miss Ingramia ja Miss Ingramin Mr. Rochesteria kohti, näen hänen taivuttavan päätään kunnes hänen mustat kutrinsa melkein koskettavat Mr. Rochesterin olkapäätä ja aaltoilevat hänen leukansa tasalla, kuulen heidän kuiskailunsa, muistan tarkoin heidän katseensa, ja vielä tällä hetkellä voin palata tunnelmaan, jonka näytännöt olivat aiheuttaneet.

Olen sanonut sinulle, lukija, että olin oppinut rakastamaan Mr. Rochesteria, enkä nytkään voinut olla rakastamatta häntä vain siitä syystä, että hän näytti lakanneen huomaamasta minua, että saatoin viettää tuntikausia hänen läheisyydessään ilman että hän kertaakaan katsahti edes siihen suuntaan, jossa olin, että näin hänen omistaneen kaiken huomionsa vallasnaiselle, joka ei olisi sallinut minun koskettaa hameensa lievekkään, ja joka pikaisesti käänsi mustat, vallanhimoiset silmänsä toisaalle, jos hän sattumalta oli tullut katsataneeksi niin mitättömään olentoon kuin minuun. En voinut olla rakastamatta häntä, vaikka olinkin varma siitä, että hän pian menisi naimisiin tämän saman ylimysnaisen kanssa, jonka koko olemuksessa joka päivä luin ylpeätä varmuutta Mr. Rochesterin aikeista hänen suhteensa, kun taas tämän käytöksessä alituisesti näin eräänlaista kohteliaisuutta, joskin huoletonta ja mieluummin etsittävää kuin etsivää, mutta joka juuri huolettomuutensa tähden oli kiehtovaa, ylpeytensä tähden vastustamatonta.

Tällaiset olosuhteet eivät suinkaan olleet omiaan jäähdyttämään rakkautta, vaikka ne hyvin olisivat voineetkin herättää epätoivoa. Myöskin kauheata mustasukkaisuutta, ajattelee lukija, jos nimittäin minun asemassani oleva tyttö luulottelisi voivansa olla mustasukkainen naiselle sellaiselle kuin Miss Ingram. Mutta minä en ollut mustasukkainen, tai olin sitä hyvin harvoin, sillä sitä tuskaa, mitä tunsin, ei voisi tulkita sillä nimellä. Miss Ingram oli kaiken mustasukkaisuuden alapuolella: hän oli liian paljon minua alempana voidakseen herättää tuota tunnetta. Lukija suokoon anteeksi näennäisen paradoksin, mutta minä tarkoitan, mitä sanon. Hän oli häikäisevä, mutta hän ei ollut luonnollinen, hänellä oli kaunis ulkomuoto ja useita loistavia ominaisuuksia, mutta hänen henkensä oli köyhä, hänen sydämensä

rajoitettu, eikä mikään välittömästi puhjennut kukkanen kaunistanut sitä, ei mikään luonnon pakoittamaton hedelmä virvoittanut sitä. Hän ei ollut hyvä, hän ei ollut omaperäinen, hän loisti helisevillä, kirjoista saaduilla korulauseilla, mutta ei koskaan esittänyt omintakeista mielipidettä, eikä hänellä ollutkaan sellaisia. Hän tavoitteli suurisuuntaisia tunteita, mutta ei tuntenut ystävällisyyttä eikä sääliä, hellyyttä eikä vilpittömyyttä. Liiankin usein hän paljasti nämä puutteensa antaessaan kohtuuttoman vallan silmittömälle vastenmielisyydelleen pikku Adèleen. Jos tämä sattui lähestymään häntä, karkotti hän hänet luotaan työkeästi, väliin hän ajoi hänet pois huoneesta ja kohteli häntä aina kylmästi ja kovasti. Muutkin silmät kuin minun näkivät nämä luonteen ilmaukset, tarkastelivat niitä säälimättä ja läpätunkevasti. Niin, itse tuleva sulhanen, Mr. Rochester, piti valittuansa alituisesti silmällä, ja juuri hänen tarkkanäköisyytensä, hänen päivänselvä tietoisuutensa armaansa vioista, hänen tunteittensa ilmeinen intohimottomuus herätti minun hellittämättömän tuskani. Minä näin, että Mr. Rochester aikoi naida Miss Ingramin perhesystä, kenties valtiollisistakin, koska tämä asemansa ja sukulaisuussuhteittansa vuoksi oli sopiva hänelle, mutta tunsin, että hän ei ollut antanut rakkauttaan tulevalle morsiamelleen, ja että tällä oli huonot edellytykset koskaan voittamaan sitä. Siinä oli tuskani pistävin kärki, siinä kohta, missä hermoon sattui kipeimmin, siinä kuumeen ja levottomuuden kiihdyttäjää.

Miss Ingram ei voinut viehättää häntä.

Jos hän olisi saanut nopean voiton, jos Mr. Rochester olisi antautunut ja rehellisesti laskenut sydämensä hänen jalkojensa juureen, olisin peittänyt kasvoni, kääntynyt pois ja (kuvaannollisesti) kuollut heiltä. Jos Miss Ingram olisi ollut hyvä ja jalo nainen, voimakas, lämmin, ystävällinen, henkevä, olisin käynyt sydämessäni tuiman taistelun kahta tiikeriä, mustasukkaisuutta ja epätoivoa, vastaan, ja kun nämä ensin olisivat repineet ja raadelleet sydäntäni, olisin ihaillut kilpailijaani, tunnustanut hänen voimansa ja elänyt rauhassa loppuikäni, ja mitä ehdottomampi hänen ylevämyytensä, sitä vilpittömämpi minun ihailuni, sitä syvempi ja todellisempi rauhani. Mutta asiain todellinen tila — Miss Ingramin ponnistukset Mr. Rochesterin kiehtomiseksi, niitten yhä uudistuva epäonnistuminen, josta hänellä itsellään ei ollut aavistustakaan, päinvastoin hän kuvitteli, että jokainen hänen sinkoamansa nuoli osui oikeaan, ja pöyhistelee menestyksensä huumaamana, vaikka hänen ylpeytensä ja itsetietoisuutensa karkoittivat hänen ponnistustensa esineen yhä etäämmälle — tämän kaiken huomaaminen ja katseleminen piti minua alituisessa kiihtymistilassa ja armottoman pakon alla.

Sillä kun hän epäonnistui, näin minä selvästi, millä tavalla hän olisi voinut saavuttaa menestystä. Tiesin, että ne nuolet jotka nyt alituisesti kimmahdivat takaisin Mr. Rochesterin rinnasta ja putosivat tehottomina hänen jalkoihinsa, olisivat varmemman käden sinkoamina voineet tunkeutua suoraan hänen ylpeään sydämeensä, sytyttää rakkautta hänen tuimaan katseeseensa, pehmentää hänen katkeran ivallisia kasvojaan. Tai — mikä vieläkin parempi — hiljainen valloitus olisi voinut tapahtua ilman aseitakin.

"Kuinka ei Miss Ingram voi vaikuttaa häneen sen enempää, kun hänellä kerran on oikeus olla niin lähellä häntä?" kysyin itseltäni. "Varmaankaan hän ei oikein pidä hänestä, tai ei pidä hänestä oikealla tavalla. Jos hän rakastaisi Mr. Rochesteria, ei hänen tarvitsisi noin tuhlailta hymyilyjään, lähetellä häneen tuollaisia silmäyksiä, nähdä noin suurta vaivaa ilmeistään ja teeskennellä noin moninaista suloutta. Minusta näyttää, että hän pääsisi paljon lähemmäksi hänen sydäntään, jos hän tyytyisi istumaan hiljaa hänen vieressään, puhumaan vähän ja vilkuilemaan vielä vähemmän. Minä olen nähnyt Mr. Rochesterin kasvoilla aivan toisenlaisen ilmeen kuin se, mikä koventaa niitä nyt kun Miss Ingram puhelee hänen kanssaan niin vilkkaasti; mutta se ilme tulikin itsestään, ilman mitään viekoittelevia temppeja ja taitavia laskelmia, eikä tarvinnut muuta kuin ottaa se vastaan, vastata mutkattomasti hänen kysymyksiinsä, tarpeen tullen puhutella häntä ilman mitään verukkeita — ja ilme hänen kasvoillaan tuli yhä ystävällisemmäksi ja iloisemmaksi ja lämmitti kuin auringonsäde. Kuinka Miss Ingram osaa miellyttää häntä kun he ovat naimisissa? Minä en usko, että hän osaa, ja kuitenkin se voisi olla mahdollista, ja luulen varmaan, että hänen vaimonsa voisi olla onnellisin nainen auringon alla."

En ole vielä sanonut mitään tuomitsevaa Mr. Rochesterin aikeesta mennä naimisiin ulkonaisten etujen vuoksi. Olin hämmästynyt huomattessani hänen aikomuksensa todella sellaisiksi, olin luullut häntä mieheksi, johon eivät tehoaisi niin alhaiset vaikuttimet puolison valinnassa, mutta mitä enemmän tarkastelin molempien asianomaisten asemaa, kasvatusta j.n.e., sitä vähemmän pidin olevani oikeutettu tuomitsemaan tai moittimaan Mr. Rochesteria ja Miss Ingramia niitten käsityskantojen ja periaatteiden noudattamisesta, jotka epäilemättä oli jo lapsuudessa istutettu heihin. Koko heidän luokkansa seurasi näitä periaatteita, ja niin ollen otaksuin, että heillä oli siihen omat syynsä, joita minä en voinut arvostella. Minusta tuntui, että jos olisin ollut hänen kaltaisensa mies, olisin painanut rintaani vastaan vain sellaisen naisen, jota todella voi rakastaa; mutta juuri se seikka, että aviomiehen onni silloin olisi niin päivän selvä, sai minut uskomaan, että täytyi olla painavia syitä tuota suunnitelmaa vastaan, muussa tapauksessa olisi mielestäni koko maailma ehdottomasti seurannut sitä.

Mutta muissakin suhteissa olin tulossa hyvin suvaitsevaisiksi isäntääni kohtaan. Unohdin hänen

vikansa, joita ennen olin tarkasti pitänyt silmällä. Ennen olin pyrkinyt tutkimaan kaikkia puolia hänen luonteessaan, huomaamaan niin hyvin pahan kuin hyvänkin, punnitsemaan oikein molempia ja muodostamaan tasapuolisen arvostelun. Nyt en nähnyt mitään pahaa. Pilkallisuus joka oli karkoittanut minut, kovuus, jota olin säikähtänyt, tuntuivat nyt vain väkeviltä mausteilta hienossa ruokalajissa, ne pistivät, mutta jos ne olisivat olleet poissa, olisi maku kärsinyt siitä suuresti. Ja mitä tulee tuohon epämääräiseen ilmeeseen — oliko se synkkämielisyyttä vai surua, uhmaa vai epätoivoa? Tarkkanäköinen katselija huomasi sen silloin tällöin hänen silmissään, mutta se katosi, ennenkuin kukaan ehti tunkeutua noihin hetkiseksi avautuviin syvyyksiin. Tuo epämääräinen ilme sai minut joskus värisemään, oli kuin olisin kulkenut tuliperäisiä kukkuloita pitkin ja äkkiä tuntenut maan vavahtavan allani ja nähnyt sen avautuvan jostakin kohdasta, väliin taas katselin sitä ääneti, sykkivin sydämin ja jännittynein hermoin. Silloin en säikkynyt sitä, tahdoin vain uhmata sitä — arvata, mitä se oli, ja pidin onnellisena Miss Ingramia, joka kerran oli saava mielin määrin tunkeutua tuohon kuiluun, vetää esiin sen salaisuudet ja tutkia niitten luontoa.

Sillä aikaa kun minä ajattelin vain isäntääni ja hänen tulevaa morsiantaan, näin vain heidät, kuulin vain heidän puheensa, kiinnitin huomiota vain heidän liikkeisiinsä, puuhaili muu seurue omissa erikoisharrastuksissaan ja huvituksissaan. Ladyt Lynn ja Ingram jatkoivat juhlallisia kahdenkeskisiä keskustelujaan, nyökyttäen päähineitään vastakkain ja ilmaisten käsiensä liikkeillä milloin yllätystä, milloin salaperäisyyttä tai kauhistusta aina sen aiheen mukaan, jota heidän pakinansa kulloinkin käsitteli. He olivat kuin pari komeita nukkeja. Lempeä Mrs. Dent puheli hyväntahtoisen Mrs. Eshtonin kanssa, ja nämä kaksi myönsivät silloin tällöin kohteliaan sanan tai hymyilyn minullekin. Sir George Lynn, eversti Dent ja Mr. Eshton puhuivat politiikkaa tai keskustelivat kreivikunnan asioista ja oikeusjutuista. Lordi Ingram hakkaili Amy Eshtonia, Louisa soitti ja lauloi toiselle herroista Lynn sekä hänen kanssaan, ja Mary Ingram kuunteli raukean uneksivana toisen kohteliaisuuksia. Väliin kaikki, ikäänkuin yhteisestä sopimuksesta, keskeyttivät vähemmän tärkeän näyttelemisensä pitääkseen silmällä ja kuunnellakseen pääosien esittäjiä; sillä loppujen lopulta olivat Mr. Rochester ja hänen ympärillään alituisesti häärivä Miss Ingram seurueen sielu. Jos Mr. Rochester oli tunninkaan poissa huoneesta, lamautui hänen vieraittensa mieliala kohta huomattavasti, ja voi olla varma siitä, että hänen paluunsa antoi heti voimakkaan sysäyksen keskustelulle. Hänen eläyttävän vaikutuksensa puute tuntui erityisesti eräänä päivänä, kun hänet oli kutsuttu muuatta asiaa varten Millcoteen, josta hänen arveltiin palaavan vasta myöhään. Iltapäivä oli sateinen, ja kävelymatka, jonka seurue oli aikonut tehdä eräälle tasangolle Hayn takana, minne muuan mustalaisjoukkue hiljattain oli asettunut, täytyi niin ollen jättää toistaiseksi. Osa herroista oli mennyt talleihin, nuoremmat pelasivat biljardia biljardihuoneessa neitosten kanssa. Rouvat Ingram ja Lynn etsivät ajanvietettä hiljaisesta korttipelistä. Blanche Ingram, joka oli ylpeän vaiteliaana torjunut Mrs. Dentin ja Mrs. Eshtonin kokeet saada hänet mukaan keskusteluun, hyräili ensin joitakin tuntehikkaita säveleitä pianon ääressä, otti sitten kirjan kirjastohuoneesta, vetäytyi ylpeään yksinäisyyteen erääseen sohvan nurkkaan ja valmistautui viettämään ikävää odotusaikaa mielikuvien maailmoissa. Huoneessa ja koko talossa oli hiljaista, vain silloin tällöin kuului biljardinpelaajien iloisia ääniä yläkerrasta.

Alkoi hämärtää, ja kello oli jo varoittanut, että oli aika pukeutua päivällistä varten, kun pikku Adèle, joka oli polvillaan minun vieressäni ikkunalaudalla — huudahti:

"Tuossapa Mr. Rochester jo tulee takaisin." Minä käännyn, Miss Ingram ponnahti pystyyn sohvaltaan, ja toisetkin katsahivat ylös puuhistaan, sillä samassa oli alkanut kuulua vaununpyörien kolinaa ja kavioitten läiskettä määrällä käytävällä. Postivaunu läheni.

"Mikä on saattanut hänet palaamaan takaisin tuolla tavalla?" sanoi Miss Ingram. "Lähtiessään hän ratsasti Mesrourilla, eikö niin? Ja Pilot oli hänen mukanaan. Mihin hän on pannut eläimet?"

Tätä sanoessaan hän tuli koko mahtavuudessaan, laajoine vaatteineen, niin lähelle ikkunaa, että minun täytyi taipua taaksepäin selkäni taittamisenkin uhalla. Ensi innossaan hän ei huomannut minua, mutta kun hän vihdoinkin teki sen, koukisti hän huultaan ylpeästi ja siirtyi toisen ikkunan luo. Postivaunu pysähtyi, kuljettaja soitti ovikelloa, ja vaunusta nousi matkapukuun puettu herrasmies, mutta se ei ollut Mr. Rochester, se oli kookas, hienonnäköinen herra, muukalainen.

"Ärsyttävää!" huudahti Miss Ingram, "sinä väsyttävä marakatti" (Adèle) "kuka käski sinun riippua siinä ikkunassa antamassa väärää tietoa." Ja hän heitti minuun suuttuneen syrjäsilmyksen, ikäänkuin olisi minulla ollut syytä.

Eteisestä kuului ääniä, ja uusi tulokas astui sisään. Hän kumarsi lady Ingramille pitäen häntä nähtävästi seuran vanhimpana naisena.

"Nähtävästi tulen sopimattomaan aikaan, armollinen rouva", sanoi hän, "koska ystäväni, Mr. Rochester on poissa kotoa, mutta minä tulen hyvin pitkältä matkalta. Luulen voivani siinä määrin luottaa vanhaan ystävyteen, että uskallan asettua tänne kunnes hän palaa."

Hänen käytöksensä oli kohteliasta, hänen murteensa tuntui minusta jossain määrin oudolta — ei juuri muukalaiselta, mutta ei sittenkään aivan englantilaiselta. Hän saattoi olla Mr. Rochesterin ikäinen — kolmen- ja neljäkymmenen välillä. Hänen kasvojensa väri oli omituisen kalpea, muuten hän oli kaunis mies, ainakin ensi näkemältä. Lähemmän tarkastuksen jälkeen huomasi hänen kasvoissaan jotakin ikävää — jotakin, joka ei miellyttänyt. Hänen piirteensä olivat säännölliset, mutta liian vellostuneet, hänen silmänsä suuret ja kaunismuotoiset, mutta tyhjät ja elottomat — niin ainakin minusta tuntui.

Pukeutumiskellon ääni hajoitti seurueen. En nähnyt häntä ennenkuin päivällisen jälkeen, ja silloin hän jo näytti olevan kuin kotonaan. Mutta nyt pidin hänen kasvoistaan vieläkin vähemmän kuin äsken; ne tuntuivat minusta sekä epävakaisilta että elottomilta. Hänen katseensa harhaili sinne tänne ilman tarkoitusta, ilman päämäärää, ja se teki hänet oudomman ja ikävemmän näköiseksi kuin kukaan ennen näkemäni. Vaikka hän oli kaunis ja verrattain ystävällisen näköinen mies oli hän tehnyt minuun harvinaisen vastenmielisen vaikutuksen. Noissa soikeissa, hienohipiäisissä kasvoissa ei ollut mitään voimaa, tuossa kotkannenässä ja pienessä kirsikkasuuksessa ei ollut mitään lujuttua, ei mitään ajatuksia tuossa matalassa, tasaisessa otsassa, ei päättäväisyyttä noissa kirkaissa, ruskeissa silmissä.

Istuessani tavallisessa nurkassani ja katsellessani häntä uuninreunuksella seisovien kynttiläin valossa, joka lankesi kirkaana hänen ylitsensä — hän istui nimittäin nojatuolissa aivan tulen ääressä ja vetäytyi yhä lähemmäksi ikäänkuin olisi hänen ollut kylmä — vertasin häntä Mr. Rochesteriin. Ajattelin — sanottakoon se kaikella kunnioituksella — että vastakohta ei voinut olla suurempi sileän hanhen ja ylpeän haukan, säyseän lampaan ja pörröisen, tarkkasilmäisen koiran, sen vartijan, välillä.

Hän oli puhunut Mr. Rochesterista kuin vanhasta ystävästä. Sepä mahtoi olla omituisen ystävyys — vanhan sananlaskun "vastakohtat etsivät toisiansa" räikeä todistus.

Pari kolme herraa istui hänen lähellään, ja silloin tällöin kuulin huoneen yli katkelmia heidän keskustelustaan. Alussa en saanut paljoakaan selvää kuulemastani, sillä lähelläni istuvien Louisa Eshtonin ja Mary Ingramin pakina sekoitti kokonaan ne katkonaiset lauseet, jotka välistä ennättivät korviini. Viimeksimainitut keskustelivat vieraasta, molemmat sanoivat häntä kauniiksi mieheksi. Louisa sanoi, että hän oli "niin kultainen" ja että hän jo oli aivan ihastunut häneen. Mary ihaili hänen "somaan, pientä suutansa ja sievää nenäänsä", jotka hänen mielestään kuuluivat miehiseen kauneusihanteeseen.

"Ja kuinka miellyttävä otsa hänellä on!" huudahti Louisa, "niin sileä — ei siinä ole ollenkaan noita ikäviä epätasaisuuksia, joita en ollenkaan siedä. Ja kuinka rauhalliset silmät ja säyseä hymyily!"

Ja sitten, suureksi ilokseni, tuli Henry Lynn ja vei heidät toiseen päähän huonetta suunnittelemaan aiottua kävelyretkeä Hay'hin.

Nyt taisin keskittää huomioni tulen ääressä istuvaan ryhmään, ja sain selville, että tulokkaan nimi oli Mr. Mason. Sitten ymmärsin, että hän oli juuri saapunut Englantiin ja että hän oli tullut jostakin kuumasta maasta — siinä varmaan syy, miksi hänen kasvonsa olivat niin kelmeät, miksi hän istui niin lähellä tulta ja piti päällystakkia huoneessakin. Nyt ilmaisivat sanat Jamaica ja Kingston että hänen asuntopaikkansa oli Länsi-Intia, ja hämmästykseni ei ollutkaan vähäinen, kun ennen pitkää kuulin, että hän oli juuri siellä tutustunut Mr. Rochesteriin. Hän kertoi parast'aikaa, kuinka hänen ystävänsä oli vihannut noiden alueiden kuumuutta, rajumyrskyjä ja sadeaikoja. Tiesin, että Mr. Rochester oli matkustanut paljon, Mrs. Fairfax oli kertonut niin, mutta luulin, että hänen vaelluksensa olivat rajoittuneet Europan mantereeseen, enkä koskaan ollut kuullut sanaakaan hänen käynneistään kaukaisemmillä rannoilla.

Pohdin näitä asioita, kun eräs tapahtuma, vieläpä sangen odottamaton, katkaisi ajatusteni langan. Mr. Mason, joka värisi aina kun joku sattui avaamaan oven, pyysi lisää hiiliä valkeaan, jonka liekit olivat sammuneet, vaikka tuhkakasa vielä olikin hehkuvan punainen. Palvelija, joka toi hiilet sisään, pysähtyi mennessään Mr. Eshtonin tuolin lähelle ja sanoi hänelle matalalla äänellä jotakin, josta erotin vain sanat "vanha nainen", — "kerrassaan vaivalloinen."

"Käskekää hänen korjata luunsa kiireimmän kaupalla, muuten hänet pannaan jalkapuuhun", vastasi Mr. Eshton.

"Ei — seis!" keskeytti eversti Dent. "Älä lähetä häntä pois, Eshton, saisimme siitä pahan vastuun niskoillemme — paras kysyä naisten mieltä." Ja hän jatkoi kuuluvalla äänellä: "Naiset, te aiotte mennä Hay'hin katsomaan mustalaisleiriä! Nyt kertoo Sam, että muuan vanha povajauekko heidän joukostaan on tällä hetkellä palvelijain huoneessa ja tahtoo kaikin mokomin päästä sisään herrasväen luo kertoakseen heidän tulevaiset kohtalonsa. Haluatteko nähdä häntä?"

"Ettehän vain, eversti", huusi lady Ingram, "tahdo rohkaista moista halpaa petkuttajaa! Lähettäkää hänet kaikin mokomin heti paikalla pois?"

"Mutta minä en saa häntä lähtemään, mylady", sanoi palvelija, "en minä eikä kukaan muukaan. Mrs.

Fairfax on hänen luonaan parast'aikaa koettaen saada hänet pois, mutta hän on asettunut istumaan tuolille uunin nurkkaan ja sanoo, ettei mikään saa häntä liikahtamaan paikaltaan ennenkuin hän on saanut luvan tulla sisälle."

"Mitä hän täällä tekisi?" kysyi Mrs. Eshton.

"Hän tahtois ennustaa herrasväelle, armollinen rouva, ja hän vannoo tekevänsäkin sen vielä."

"Minkä näköinen hän on?" kysyivät Eshtonin neidit yhdessä hengenvedossa.

"Kauhean ruma, vanha otus, Miss, musta kuin korppi."

"Sittenpä hän onkin oikea noita", huudahti Frederick Lynn. "Käsketään hänet kaikin mokomin sisään!"

"Tietysti", sanoi hänen veljensä. "Olisi ikuinen vahinko jättää noin mainio tilaisuus käyttämättä."

"Rakkaat pojat, mitä te ajattelette?" huudahti Mrs. Lynn.

"Minä en mitenkään voi suostua niin ajattelemattomaan toimenpiteeseen", ilmoitti lady Ingram.

"Todellako, äiti, mutta minä sanon, että sinä voit — ja sinä suostut", kuului Blanchen kopea ääni, hänen kääntyessään ympäri pianotuolilla, jossa hän oli siihen saakka istunut ääneti tarkastellen joitakin nuottilehtiä. "Olen utelias kuulemaan kohtaloani — käske noita-akka sisään, Sam!"

"Blanche, lemmikkini, muista —"

"Kyllä — minä muistan kaikki mitä minun pitääkin muistaa, ja minun täytyy saada tahtoni täytetyksi — kiiruhda, Sam!"

"Niin, niin", huusivat kaikki nuoret, niin neidit kuin herrat.

"Annetaan hänen tulla — siitä tulee oiva seikkailu."

Palvelija vitkasteli vielä. "Hän on niin kauhean näköinen", sanoi hän.

"Mene!" kivahti Miss Ingram, ja mies meni.

Koko seurue joutui nyt iloisen levottomuuden valtaan; kokkapuheet ja leikinlaskut räiskähtelivät Samin palatessa.

"Hän ei tahdokaan tulla nyt", sanoi hän. "Hän sanoo, että hänen tehtävänsä muka ei ole esiintyä 'suuren joukon' edessä — niin kuuluivat hänen sanansa. Minun täytyy viedä hänet yksityiseen huoneeseen, ja ne, jotka haluavat kysyä hänen neuvojansa, saavat yksitellen mennä hänen luoksensa."

"Siinä näet nyt, kuninkaallinen Blancheni", aloitti Lady Ingram, "hän tahtoo tehdä anastusyriytyksiä. Ole järkevä, enkelini, äläkä —"

"Vie hänet kirjastohuoneeseen, luonnollisesti", keskeytti hänen enkelinsä. "Minun tehtäväni ei ole kuunnella hänen ennustuksiaan 'suuren joukon' edessä: aion pitää hänet vain itseäni varten. Onko kirjastohuoneessa tulta?"

"Kyllä, Miss, mutta hän näyttää niin ikävältä."

"Lopeta jo lorusi, tolvana, ja tee niinkuin sanon!"

Taas Sam katosi, ja odotuksen salaperäinen jännitys nousi vielä kerran ylimmilleen.

"Hän on valmis nyt", sanoi palvelija palatessaan. "Hän haluaa tietää, kuka tulee ensimmäisenä."

"Arvelen, että minun on paras pistäytyä hänen luonaan ennenkuin kukaan naisista menee", sanoi eversti Dent.

"Sano hänelle, Sam, että eräs herra on tulossa."

Sam meni ja palasi.

"Hän sanoo, sir, että hän ei huoli herroista, heidän ei tarvitse vaivautua hänen luoksensa, eikä myös — hän tukahutti vaivoin naurunsa — "muiden naisten kuin nuorten ja naimattomien."

"Kautta Juppiterin, hänellä on makua!" huudahti Henry Lynn.

Miss Ingram nousi juhlallisena: "Minä menen ensimmäisenä", sanoi hän äänellä, joka olisi sopinut

häviävän sotajoukon johtajalle, joka itse asettuu eturiviin ja antaa merkin rynnäkköön.

"Oi, kultaseni, lemmikkini, älä mene — ajattele vielä!" huusi hänen äitinsä, mutta hän liukui hänen ohitsensa ylvään äänettömänä, katosi ovesta, jota eversti Dent piti auki, ja me kuulumme hänen menevän kirjastohuoneeseen.

Nyt seurasi verrattain syvä hiljaisuus. Lady Ingram katsoi tilanteen mukaiseksi väännellä käsiänsä, minkä hän perinpohjaisesti tekikin. Miss Mary ilmoitti, että hän puolestaan ei uskaltaisi mennä. Amy ja Louisa Eshton tirskuivat kesken säikähdystään.

Minuutit vierivät verkalleen. Laskimme niitä viisitoista, ennenkuin kirjaston ovi taas aukeni. Miss Ingram palasi luoksemme kaarioven kautta.

Nauraisiko hän? Ottaisiko hän kaiken vain pilaksi? Kaikkien silmät olivat kiihkeän uteliaina häntä vastassa, ja hän kohtasi odottavat katseet kylmänä ja torjuen. Hän ei näyttänyt hämmentyneeltä eikä iloiselta, vaan kulki jäykkänä paikalleen ja istahti sille äänettömänä.

"No, Blanche", sanoi Lordi Ingram.

"Mitä hän sanoi, Blanche?" kysyi Mary.

"Mitä ajattelet hänestä? Miltä sinusta tuntuu? Onko hän oikea povaaja?" kysyivät neidit Eshton.

"No, no, hyvä herrasväki", vastasi Miss Ingram, "älkää ahdistako minua joka taholta! Totisesti voi teidän herkkäuskoisuuttanne helposti kiihdyttää! Te näytätte järjestään kaikki — hyvä äitini siihen luettuna — olevan ehdottomasti vakuutettuja siitä, että talossa on oikea noita-akka, joka on läheisessä liitossa sielunvihollisen kanssa. Olen nähnyt kiertävän mustalaisakan, hän on totuttuun tapaan harjoittanut minun suhteeni kädestälukemisen jaloa taitoa ja kertonut minulle asioita, mitä hänen kaltaisensa tavallisesti kertovat. Oikkuni on tyydytetty, ja luullakseni on paras, että Mr. Eshton uhkauksensa mukaan panee akan jalkapuuhun huomenna."

Miss Ingram otti kirjan ja nojautui taaksepäin tuolissaan torjuen niin ollen kaiken keskustelun. Tarkastelin häntä lähes puolen tuntia: koko sinä aikana ei hän kertaakaan kääntänyt lehteä, ja hänen kasvonsa tulivat hetki hetkeltä synkemmiksi, tyytymättömämmiksi ja pettyneemmiksi. Hän ei ilmeisesti ollut kuullut mitään mieluista, ja minusta näytti, päättäen hänen jatkuvasta synkyydestään ja vaiteliaisuudestaan, että hän itse, huolimatta teeskennelystä välinpitämättömyydestään, kiinnitti tavattoman suurta huomiota kuulemiinsa, mitä ne sitten olivatkaan olleet.

Sillä välin selittivät Mary Ingram, Amy ja Louisa Eshton, että he eivät uskaltaneet mennä yksin, ja kuitenkin heidän kaikkien teki mieli mennä. Ryhdyttiin neuvotteluihin lähettilään, Samin välityksellä, ja vihdoin, pitkälistien juoksujen jälkeen, jolloin Samin jalkoja jo varmaan pakotti, saatiin suurella vaivalla kiusatuksi ankaralta Sibyllalta lupa mainituille kolmelle neidolle saapua yhtä aikaa hänen puheilleen.

Tämä käynti ei ollut niin hiljainen kuin Miss Ingramin oli ollut. Kuulimme hysteeristä naurua ja pieniä huudahduksia kirjastohuoneesta, ja noin kahdenkymmenen minuutin kuluttua temmattiin ovi auki, ja neidit syöksyivät sisään kuin suunniltaan.

"Tässä ei ole kaikki oikein!" huusivat kaikki kolme yhteen ääneen. "Hän kertoi meille sellaisia asioita! Hän tietää kaikki meistä!" ja he vaipuivat hengästyneinä tuoleille, joita herrat kiiruhtivat tarjoamaan heille.

Kun heiltä vaadittiin lähempää selitystä, kertoivat he, että hän oli sanonut heille kaikki, mitä he olivat sanoneet ja tehneet lapsuudessaan, kuvailut, millaisia kirjoja ja koristeita heillä oli huoneissaan kotona ja millaisia lahjoja sukulaiset olivat antaneet heille. He vakuuttivat, että hän oli myös arvannut heidän ajatuksensa ja kuiskannut jokaisen korvaan sen henkilön nimen, josta tämä enimmänsä piti, sekä hänen hartaimmat toiveensa.

Herrat tahtoivat nyt kaikin mokomin saada lähempiä tietoja kahdesta viimeksimainitusta seikasta, mutta saivat vastaukseksi tärkeisiin kysymyksiinsä vain punastumisia, huudahduksia ja hämillistä tirskunaa. Äidit toivat hajuvesipullonsa ja leyhyttelivät viuhkojaan päivitellen kerta toisensa jälkeen, että heidän varoituksiaan ei oltu otettu ajoissa lukuun. Vanhemmat herrat nauroivat ja nuoremmat tyrkyttivät palveluksiaan kiihtyneille kaunokaisille.

Kesken hälinää, kun silmäni ja korvani seurasivat yksinomaan edessäni olevaa ryhmää, tunsin hiljaisen kosketuksen kyynärpäähäni. Käännyin ja näin Samin.

"Anteeksi, Miss, mutta mustalainen sanoo, että täällä on vielä yksi nuori neiti, joka ei ole vielä ollut hänen luonaan, ja hän vannoo pysyvänsä paikallaan kunnes hän on nähnyt kaikki. Minä ajattelin, että

hän varmaan tarkoittaa teitä — kukaan muu se ei voi olla. Mitä sanon hänelle?"

"Oi, minä menen sisään kaikin mokomin", vastasin, ja olin iloinen tästä odottamattomasta tilaisuudesta tyydyttää erittäin suurta uteliaisuuttani. Livahdin huoneesta kenenkään näkemättä — koko seurue oli vielä vapisevan, vasta palanneen kolmikön ympärillä — ja suljin oven hiljaa.

"Jos haluatte, Miss", sanoi Sam, "jään käytävään odottamaan teitä, ja jos hän peloitaa teitä, niin kutsukaa vain ja minä tulen heti!"

"Ei, Sam, palaa vain keittiöön, minä en pelkää vähääkään." Enkä pelännytkään, mutta olin koko lailla kiihtynyt ja innoissani.

Yhdeksästoista luku.

Kirjastohuone näytti jokseenkin rauhalliselta, kun astuin sisään, ja Sibylla — mikäli hän nyt oli sellainen — istui vallan siivosti nojatuolissa uunin nurkassa. Hänellä oli punainen vaippa yllään ja päässä musta lakki — oikeammin leveälierinen mustalaishattu, joka oli sidottu juovikkaalla nenäliinalla leuan alitse. Pöydällä oli sammutettu kynttilä. Hän nojautui valkeaa kohti ja näytti sen loimossa lukevan pientä, mustakantista kirjaa, joka oli kuin rukouskirja. Lukiessaan hän mumisi sanat puoliääneen, kuten useimmat vanhat naiset tekevät, eikä lopettanut lukuansa heti minun tultuani sisään, vaan näytti tahtovan päästä kappaleen loppuun saakka.

Seisoin matolla ja lämmittelin käsiäni, jotka olivat jäähtyneet istuessani seurusteluhuoneessa etäällä valkeasta. Olin aivan yhtä levollinen kuin tavallisestikin, eikä mustalaiseukon ulkomuodossa tosiaankaan ollut mitään, joka olisi voinut tehdä levottomaksi. Hän sulki kirjansa ja kohotti hitaasti katseensa. Hatunreuna varjosti osan hänen kasvojaan, mutta hänen kohottaessaan sitä voin nähdä, että ne olivat hyvin omituiset. Ne näyttivät melkein mustanruskeilta, leuan alitse kulkevan nauhan takaa pisti esiin taajoja haivenia, jotka peittivät melkein kokonaan hänen leukapielensä, ja hänen katseensa kohtasi minua heti rohkeana ja suorana.

"Vai niin, tahdotte siis kuulla kohtalonne?" sanoi hän äänellä, joka oli yhtä tuima kuin hänen katseensa, yhtä karkea kuin hänen äänensä.

"En välitä siitä, muoriseni, mutta tehkää miten haluatte. Minun pitäisi kuitenkin varoittaa teitä — en ole herkkäuskoinen."

"On niin teidän kaltaistanne vastata nenäkkäästi. Odotin juuri tuota, kuulin sen askeleistanne kun tulitte kynnyksen yli."

"Todellako? Teilläpä on tarkka korva."

"Niin on, ja tarkka silmä, ja tarkat aivot."

"Te tarvitsette niitä kaikkia ammatissanne."

"Niin tarvitsenkin, etenkin, kun olen tekemisissä teidän kaltaistenne kanssa. Miksi ette vapise?"

"Minun ei ole vilu."

"Miksi ette kalpene?"

"En ole sairas."

"Miksi ette pyydä neuvojani?"

"En ole tyhmä."

Eukko nauraa virnisteli hatunnauhansa takaa, sitten hän veti esiin lyhyen, mustan piipun, sytytti sen ja alkoi polttaa. Oltuaan hetkisen tässä asennossa hän oikaisi koukistuneen ruumiinsa, otti piipun huuliltaan ja sanoi hyvin painavasti, tuijottaen koko ajan valkeaan:

"Teidän on kylmä, te olette sairas, te olette tyhmä."

"Todistakaa se!" sanoin.

"Sen teen parilla sanalla. Teidän on vilu, koska olette yksin, koska kukaan ei tarvitse sitä tulta, joka palaa teissä itsessänne. Te olette sairas, koska paras, korkein ja suloinen ihmiselle annetuista tunteista

on kaukana teistä. Te olette tyhmä, koska ette viittaa sitä tulemaan, vaikka kärsittekin, ettekä astu askeltakaan kohdataksenne sitä siellä, missä se odottaa teitä."

Hän nosti lyhyen mustan piippunsa takaisin huulilleen ja jatkoi polttamistaan innokkaasti.

"Tuon kaiken voitte sanoa melkein jokaiselle, jonka tiedätte elävän yksin ja riippuvaisessa asemassa suuressa talossa."

"Minä voisin sanoa sen melkein jokaiselle, mutta pitäisikö se paikkansa?"

"Kyllä — minun olosuhteissani."

"Aivan niin, *teidän* olosuhteissanne, mutta näyttäkää minulle joku, joka elää tarkalleen samoissa olosuhteissa kuin te!"

"On helppo löytää tuhansia."

"Hädin tuskin löytäisitte ainoatakaan. Tietäkää siis: te olette erikoisasemassa, te olette hyvin lähellä onnea — niin, te voitte ylettyä siihen. Kaikki ainekset ovat valmiit, puuttuu vain käsi, joka yhdistää ne. Sattuma asetti ne hiukan syrjään, antakaa tuoda ne lähemmäksi ja seurauksena on onnenne."

"En ymmärrä arvoituksia. En eläissäni ole arvannut sellaista."

"Jos tahdotte, että puhun selvemmin, niin näyttäkää minulle kätenne!"

"Hopealla täytettynä, eikö niin?"

"Tietysti."

Annoin hänelle shillingin, hän pisti sen vanhaan sukanterään, jonka hän veti esiin taskustaan, ja sidottuaan sen taas kiinni ja pantuaan sen takaisin hän käski minun ojentaa käteni. Tein työtä käskettyä. Hän kumartui käteni yli ja tutki sitä tarkoin koskettamatta sitä.

"Se on liian hieno", sanoi hän. "En voi sanoa mitään tuollaisesta kädestä — melkein ilman viivoja. Sitäpaitsi — mitä merkitsee käsi? Kohtalo ei ole kirjoitettu siihen."

"Minä uskon teitä", sanoin.

"Ei", jatkoi hän, "se on kasvoissa — otsassa, silmien ympärillä, itse silmissä, suun viivoissa. Polvistukaa ja nostakaa päätänne."

"No, nythän te palaatte todellisuuteen", sanoin totellessani häntä. "Nyt alan jonkun verran uskoa teihin." Polvistuin puolen metrin päähän hänestä. Hän kohensi valkeaa, niin että joku liekki vielä välähti hiiloksesta. Hän istui kuitenkin niin, että tulen loimu saattoi hänen kasvonsa vielä syvempään varjoon, mutta valaisi minun kasvojani.

"Tahtoisin tietää, minkälaisin tuntein tulitte luokseni tänä iltana", sanoi hän tutkittuaan minua hetkisen. "Tahtoisin tietää, mitkä ajatukset askartelevat mielessänne pitkinä tunteina, kun istutte tuolla huoneessa katsellen noita hienoja ihmisiä, jotka taikalyhtykuvien tavoin leijailevat ohitsenne. Teidän ja heidän välillä on yhtä vähän myötätuntoista ajatusyhteyttä kuin jos he todella olisivat vain varjoja eikä inhimillisiä olentoja."

"Olen usein väsynyt, väliin uninen, mutta harvoin surullinen."

"Siinä tapauksessa teillä on joku salainen toive, joka elähyttää teitä ja huvittaa teitä kuiskeilla tulevaisuudesta."

"Eikä ole. Korkein toiveeni on säästää niin paljon rahaa ansioistani, että voin kerran perustaa oman koulun itse vuokraamassani talossa."

"Laihaa ravintoa sielulle — kun istuu ikkunalaudalla (te näette, että tunnen tapanne)" —

"Olette kuulleet ne palvelijoilta."

"Ahaa! Nyt luulitte olevanne älykäs. Hyvä on — ehkä olen kuullut ne heiltä, totta pulmakseni tunnenkin yhden heistä — Mrs. Poolen."

Hypähdin pystyyn kuullessani tämän nimen. "Vai tunnet — vai tunnet", ajattelin, "silloin on koko juttu lopultakin pirullisuutta."

"Älkää säikähtäkö", jatkoi tuo omituinen olento, "hän on luotettava ihminen, tuo Mrs. Poole, levollinen

ja vaitelias, ja kuka tahansa voi uskoa häneen. Mutta, kuten sanoin, ettekö istuessanne ikkunalaudalla ajattele mitään muuta kuin tulevaa koulua? Eikö kukaan noista ihmisistä, jotka istuvat edessänne sohvilla ja tuoleilla, herätä teissä mielenkiintoa? Eikö siellä ole ainoitakaan kasvoja, joita te tutkitte? Eikö ainoitakaan olentoa, jonka liikkeitä seuraatte edes uteliaana?"

"Tarkastan mielelläni kaikkia kasvoja ja kaikkia olentoja."

"Mutta ettekö koskaan eroita yhtä joukosta — tai kahta?"

"Sen teen usein, kun jonkun parin liikkeet tai ilmeet näyttävät kertovan tarinaa — silloin minun huvittaa katsella heitä."

"Mitä tarinaa kuuntelette kernaimmin?"

"Oh, minulla ei ole valitsemisen varaa. Aihe on tavallisesti sama — hakkailua, ja lopputulokseksi lupaa tulla avioliitto."

"Ja pidättekö tuosta yksitoikkoisesta aiheesta?"

"Enpä juuri — mitä se minuun koskee."

"Eikö koske teihin? Kun joku nuori neiti, joka uhkuu elämää ja terveyttä ja on ihastuttava sekä kauneutensa, rikkautensa että ylhäisen asemansa vuoksi, kun tällainen istuu ja hymyilee suoraan silmiin herrasmiehelle, jota te —"

"Jota minä —?"

"Jonka te tunnette ja — josta kenties ajattelette hyvää."

"En tunne herrasmiehiä täällä. Olen tuskin vaihtanut, sanaakaan kenenkään kanssa heistä, ja mitä tulee mielipiteeseeni heistä, pidän muutamia kunnianarvoisina, komeina ja keski-ikäisinä, toisia nuorina, kauniina ja vilkkaina, mutta heillä on tietysti täysi oikeus ottaa vastaan hymyilyjä keneltä haluavat ilman että niinä tunnen tällä asialla olevan mitään merkitystä itselleni."

"Ettekö tunne herrasmiehiä täällä? Ettekö ole vaihtanut heidän kanssaan sanaakaan? Sanotteko samaa talon isännästä?"

"Hän ei ole kotona."

"Mikä syvämielinen huomautus! Mikä hyvin keksitty kiertotie! Hän meni Millcoteen tänä aamuna ja palaa takaisin tänä iltana tai huomenaamuna: riittääkö tämä seikka sulkemaan hänet pois tuttavuuksienne luettelosta — pyyhkimään hänet pois elävien kirjoista?"

"Ei, mutta en voi ymmärtää, mitä tekemistä Mr. Rochesterilla on sen asian kanssa, jonka äsken otitte puheeksi."

"Minä puhuin neitojen hymyilyistä herrasmiehille, ja viime aikoina on niin paljon hymyilyjä vuodatettu Mr. Rochesterin silmiin, että ne ovat tulvillaan kuin kaksi äyräitä myöten täytettyä maljaa — ettekö ole huomannut sitä?"

"Mr. Rochesterilla on oikeus nauttia vieraittensa seurasta."

"Viisi hänen oikeuksistaan, mutta ettekö ole huomannut, että kaikista noista avioliittoa koskevista tarinoista on Mr. Rochesterin pisin ja mieltäkiinnittävin?"

"Kuulijan into irroittaa kertojan kielen." Sanoin tämän pikemmin itsekseni kuin mustalaiselle, jonka outo puhe, ääni ja esiintyminen oli vähitellen kietonut minut jonkinlaiseen uneen. Toinen odottamaton lause toisensa jälkeen lähti hänen huuliltaan, kunnes salaperäisyyden verkko ympäröi minut kokonaan, ja ihmettelin, mikä näkymätön henki oli viikkokausia seurannut sydämeni toimintaa ja pannut muistiin sen jokaisen sykähdyksen.

"Kuulijan into", toisti hän, "niin, Mr. Rochester on tuntikausiksi kallistanut korvansa noille viehättäville huulille, jotka niin haluisesti tarinoivat hänelle, ja Mr. Rochester tekee sen niin mielellään ja näyttää niin kiitolliselta tuosta ajanvietteestä — oletteko huomannut sitä?"

"Kiitolliselta! En voi muistaa keksineeni kiitollisuutta hänen kasvoissaan."

"Keksineenne! Olette siis tarkastanut. Ja mitä sitten olette keksinyt, jollei kiitollisuutta?" — En sanonut mitään.

"Olette nähnyt rakkautta — eikö niin? Olette katsellut eteenpäin ajassa ja nähnyt hänet naimisissa

onnellisen morsiamensa kanssa."

"Hm — eipä juuri! Teidän taikuriterävyyttenne iskee väliin harhaan."

"Mitä hittoa te sitten olette nähnyt?"

"Entä sitten — tulin tänne kysymään enkä vastaamaan kysymyksiin. Onko yleensä tunnettua, että Mr. Rochester aikoo mennä naimisiin?"

"Kyllä, kauniin Miss Ingramin kanssa."

"Joko pian?"

"Kaikki asianhaarat lupaavat pikaista ratkaisua, ja epäilemättä — vaikka te, tuolla julkeudellanne, jonka pitäisi jumittaa pois teistä, näytätte asettavan asian kysymyksenalaiseksi — epäilemättä heistä on tuleva mitä onnellisin pari. Mr. Rochesterin täytyy rakastaa noin kaunista, jalosyntyistä, älykästä ja täydellistä naista, ja tämä luultavasti on myös rakastunut häneen, tai ainakin hänen kukkaroonsa. Minä tiedän, että Miss Ingram antaa suuren arvon Rochesterin tiluksille, vaikka minä — Herra antakoon sen minulle anteeksi — tunti sitten kerroin hänelle siitä asiasta jotakin, joka pani hänet ihmeellisen vakavan näköiseksi ja pudotti hänen suupielensä puolen tuumaa alaspäin. Tahtoisin neuvoa hänen kelpo kosijaansa pitämään varansa: jos tulee toinen, jolla on suurempi vuosikorko, saa hän marssia matkaansa —"

"Mutta, muoriseni, minä en tullut kuulemaan Mr. Rochesterin kohtaloa, vaan omaani, ja siitä ette vielä ole sanonut mitään."

"Teidän kohtalonne on vielä epäselvä, sillä tarkastaessani kasvojanne huomasin, että piirteenne ovat ristiriidassa keskenään. Minä tiedän, että Onnetar on mitannut teille kappaleen onnea. Minä tiesin sen jo ennen kuin tulin tänne tänä iltana. Hän on huolellisesti asettanut sen syrjään teitä varten. Minä näin hänen tekevän niin. Teidän tehtävänne on ojentaa kätenne ja ottaa se, mutta teettekö te sen todellakin — siinä kysymys, jota tutkin. Polvistukaa vielä matolle!"

"Älkää viivyttäkö minua kauan, tuli polttaa kasvojani!"

Minä polvistuin. Hän ei tullut lähemmäksi, tuijotti vain minuun nojautuen taaksepäin tuolissaan. Hän alkoi mumista:

"Tulen loimu värähtelee hänen silmissään, silmät loistavat kuin kastehelmet, niitten ilme on pehmeä ja tunteellinen, ne hymyilevät minun puheilleni, ne ovat ilmeikkäät, mieliala toisensa jälkeen kuvastuu niitten kirkkaassa pinnassa. Kun ne lakkaavat hymyilemästä, ovat ne surulliset, itsetiedoton väsymys painaa luomia — se merkitsee yksinäisyydestä johtuvaa surumielisyyttä. Ne kääntyvät pois minusta, ne eivät tahdo enää olla tutkittavina, ne näyttävät kieltäytyvän uskomasta minun tähän asti tekemiini havaintoihin ja omistamasta sekä tunteellisuuden että surumielisyyden taakkaa, mutta tuo pilkallinen välähdys, tuo ylpeys ja umpimielisyyys vain vahvistaa minua mielipiteessäni. Silmät ovat suotuisat."

"Mitä tulee suuhun, nauraa se mielellään. Se tahtoi kertoa kaiken, mitä aivot havaitsevat, mutta lyönpä vetoa, että se vaikenee paljosta, mitä sydän tuntee. Se on taipuisa ja herkkä, eikä sitä milloinkaan ole tarkoitettu ikuiseen hiljaisuuteen ja yksinäisyyteen. Tämän suun pitäisi puhua paljon ja hymyillä usein ja osoittaa inhimillistä rakkautta puhuttajalleen. Myöskin tämä osa kasvoja on myötäinen."

"En näe muuta vihollista asian onnelliselle ratkaisulle kuin otsan, ja tämä otsa näyttää sanovan: 'Minä voin elää yksinäni, jos itsekunnioitus ja olosuhteet vaativat minua tekemään niin. Minun ei tarvitse myydä sieluani ostaakseni onnea. Minulla on sisäinen, myötäsyttyinen aarre, joka voi pitää minua pystyssä, vaikka kaikki ulkonaiset ilot kiellettäisiin minulta tai myönnettäisiin vain sellaiseen hintaan, johon en voi suostua.' Otsa ilmoittaa: 'Minussa asuu vahva järki, joka pitää kiinni ohjaksista eikä salli tunteitten syöksyä ulos synkkiin syvyyksiin. Intohimot raivotkoot kuin pahat pakanat, ja mielihalut kuvitelkoot kaikenlaisia turhia asioita, mutta järkiperäinen arvostelu on aina sanova viimeisen sanan joka väittelyyn, antava ratkaisevan äänensä joka päätökseen. Tulkoot ankarat tuulet, maanjäristykset ja tulipalot, mutta minä seuraan aina sen hennon äänen neuvoja, joka tulkitsee omantunnon käskyjä.'"

"Hyvin sanottu, otsa, sinun sanojasi on kunnioitettava. Olen tehnyt suunnitelmani — pidän niitä oikeina — ja niiden vaatimisessa olen ottanut huomioon omantunnon vaatimukset ja järjen neuvot. Minä tiedän, kuinka pian nuoruus katoaa ja kukat kuihtuvat, jos tarjotussa onnen maljassa on yksikin pisara häpeää, pieninkin sivumaku omantunnontuskia. En tahdo uhria, surua ja kuihtumista — sellainen ei ole minun makuuni. Tahdon lämmittää, en polttaa, tahdon ansaita kiitollisuutta enkä pusertaa esiin verikyneleltä — ei edes suolaisia kyneleitä. Satoni täytyy olla hymyilyjä, hyväilyjä, onnea — se käy laatuun. Luulen, että hourailen verrattoman hurmauksen vallassa. Tahtoisin nyt pitkittää tätä hetkeä *ad*

infinitum, mutta en uskalla. Tähän saakka olen hallinnut itseni täydellisesti. Olen menetellyt niinkuin sydämessäni olin vannonut menetteleväni, mutta jos jatkaisin, voisi se käydä minulle ylivoimaiseksi. Nouskaa Miss Eyre, jättäkää minut, näytelmä on päättynyt!"

Missä olin? Olinko valveillani vai nukuinko? Olinko nähnyt unta? Näinkö vielä unta? Vanhan vaimon ääni oli muuttunut: hänen puheensa, hänen liikkeensä, kaikki oli minulle yhtä tuttua kuin omat kasvoni peilissä, kuin omien huulteni puhe. Nousin, mutta en mennyt pois. Katsoin, kohensin valkeaa ja katsoin taas, mutta hän veti päähineensä ja nauhansa tiukemmalle ja viittasi minua taaskin lähtemään. Tulen loimu valaisi hänen ojennettua kättään. Olin nyt pystyssä ja halusin tehdä keksintöjä ja ensi työkseni kiinnitin huomioni tuohon käteen. Se ei ollut vanhan ihmisen kuihtunut käsi enempää kuin omanikaan, se oli kiinteä, joustava jäsen pehmeine, tasaisine sormineen, pikkusormessa kiilsi sormus, ja kumartuessani katsomaan sitä näin jalokiven, jonka olin nähnyt satoja kertoja ennen. Katsoin taaskin kasvoja, jotka eivät enää kääntyneet pois luotani — päinvastoin oli päähine sysätty niskaan, nauha pantu syrjään ja pää kumartui minua kohti.

"No, Jane, joko tunnette minut?" kysyi tuttu ääni.

"Ottakaa vain tuo punainen viitta pois, sir, ja sitten —"

"Mutta nauhassa on solmu — auttakaa minua!"

"Katkaiskaa se, sir!"

"Kas noin — pois, lainatut verhot!" Ja Mr. Rochester astui pois naamiaispuvustaan.

"Mikä kummallinen päähänpisto, sir!"

"Mutta hyvin toteutettu, mitä? Eikö teidänkin mielestänne?"

"Neitien kanssa mahdoitte menestyä."

"Mutta enkö teidän kanssanne?"

"Te ette näytellyt mustalaista minulle."

"Ketä sitten? Omaa itseänikö?"

"Ei, vaan jotakin outoa ja selittämätöntä. Suoraan sanoen luulen, että olette koettanut kietoa minua johonkin — saada minua puhumaan. Olette puhunut hullutuksia. Se ei juuri ollut kauniisti tehty, sir."

"Annatteko minulle anteeksi, Jane?"

"En tiedä vielä, ennenkuin olen ehtinyt käydä läpi koko tapauksen. Jos huomaan, etten ole tehnyt mitään suuria tyhmyyksiä, koetan antaa teille anteeksi, mutta oikein tehty se ei ollut."

"Oh — te olette ollut hyvin täsmällinen — hyvin huolellinen — hyvin järkevä."

Minä ajattelin, ja huomasin, että itse asiassa olinkin ollut niin. Se oli suuri huojennus, mutta niinpä olinkin, melkein kohtauksen alusta asti, ollut varuillani. Olin epäillyt jotakin naamiaistemppua. Tiesin, että mustalaiset ja povarit eivät yleensä käytä sellaista puhetapaa kuin tämä vanha vaimo oli käyttänyt. Sitäpaitsi olin huomannut, kuinka hän teeskenteli ääntään ja koetti kaikin mokomin peittää kasvojansa minulta. Mutta ajatukseni olivat kierrelleet Grace Poolen ympärillä — tuon elävän arvoituksen, tuon salaperäisistä salaperäisimmän, kuten arvelin. En ollut vähääkään ajatellut Mr. Rochesteria.

"No", sanoi hän, "mitä te mietitte? Mitä merkitsee tuo vakava hymy?"

"Ihmettelyä ja itse-onnittelua, sir. Teidän luvallanne poistun nyt."

"Ei, odottakaa hetkinen ja kertokaa minulle, mitä ihmiset tekevät tuolla seurusteluhuoneessa."

"Lyönpä vetoa, että he keskustelevat mustalaisakasta."

"Istukaa! Antakaa minun kuulla, mitä he sanoivat minusta."

"Olisi parempi etten viipyisi, sir, kello on varmaan heti yksitoista. Oh, oletteko huomannut, Mr. Rochester, että eräs vieras on tullut taloon senjälkeen kuin lähditte aamulla?"

"Vieras — kuka se voi olla? En odottanut ketään. Onko hän mennyt pois?"

"Ei, hän sanoi tunteneensa teidät jo kauan, ja voivansa ottaa vapauden jäädä taloon, kunnes te palaatte."

"Kas hittoa! Sanoiko hän nimensä?"

"Hänen nimensä on Mason, sir, ja hän tulee Länsi-Intiasta — Jamaicasta, luullakseni."

Mr. Rochester seiso i lähelläni, hän oli taittunut käteeni ikäänkuin viedäkseen minut istumaan. Puhuessani hän kouristi kipeästi rannettani, hymy hyytyi hänen huulillaan ja henki salpautui hänen rintaansa.

"Mason — Länsi-Intiasta", sanoi hän äänellä, jolla voisi kuvitella puhuvan automaatin lausuvan irtonaisia sanojansa. "Mason — Länsi-Intiasta", toisti hän vielä kaksi kertaa ja kävi puhuessaan kalpeammaksi kuin tuhka. Hän näytti hädin tuskin tietävän, mitä teki.

"Oletteko sairas, sir?" kysyin.

"Jane, minä olen saanut iskun! — olen saanut iskun, Jane." Hän horjui.

"Oh — nojautukaa minuun, sir!"

"Jane, te tarjositte minulle kerran olkapääanne — saanko nytkin nojata siihen?"

"Kyllä, sir, kyllä, ja tässä on käsivartenikin."

Hän istuutui ja istutti minut viereensä. Pitäen kättäni molemmissa käsissään hän lämmitti sitä ja tuijotti minuun sanomattoman huolestuneen ja onnettoman näköisenä.

"Pieni ystäväni", sanoi hän, "minä toivoisin olevani hiljaisella saarella vain teidän kanssanne, kaukana tuskista, vaaroista ja kauheista muistoista."

"Voinko auttaa teitä, sir? — Antaisin elämäni auttaakseni teitä."

"Jane, jos apua tarvitaan, etsin sitä teiltä, sen lupaan."

"Kiitoksia, sir, sanokaa vain, mitä minun on tehtävä — koetan ainakin tehdä sen."

"Tuokaa minulle nyt, Jane, lasi viiniä ruokasalista — he ovat nyt illallisella siellä — ja sanokaa sitten, onko Mr. Mason heidän luonaan ja mitä hän tekee."

Minä menin. Koko seurue oli ruokasalissa illallisella, kuten Mr. Rochester oli sanonut. He eivät istuneet pöydässä, vaan illallinen tarjottiin sivupöydästä, ja kukin oli ottanut sieltä, mitä halutti. He seisoivat nyt ryhmissä siellä täällä, lasit ja lautaset käsissään. Mieliala näytti olevan korkeimmillaan, kaikkialta kuului naurua ja vilkasta keskustelua. Mr. Mason seiso tullen lähellä puhellen eversti ja Mrs. Dentin kanssa ja näytti olevan yhtä iloinen kuin kuka muu tahansa. Täytin viinilasini (näin Miss Ingramin rypistävän minulle kulmiaan kun tein sen — lyönpä vetoa, että hän arveli minun ottavan sopimattomia vapauksia), ja palasin kirjastoon.

Mr. Rochesterin äärimäinen kalpeus oli kadonnut ja hän näytti taaskin lujalta ja vakavalta. Hän otti lasin kädestäni.

"Terveydexsenne, te palveleva henki", sanoi hän, tyhjensi lasin ja kääntyi taas minuun. "Mitä he tekevät, Jane?"

"Nauravat ja puhelevat, sir."

"Eivätkö he näytä vakavilta ja salaperäisiltä, kuin olisivat he kuulleet jotakin kummallista?"

"Ei ollenkaan, he ovat iloissaan ja laskevat leikkiä."

"Entä Mason?"

"Hän nauraa muitten mukana."

"Jos kaikki nuo ihmiset tulisivat sisään ja sylkisivät minua, mitä te tekisitte, Jane?"

"Kääntäisin heidät ovelta pois, jos voisin, sir."

Hän hymähti. "Mutta jos minun pitäisi mennä heidän luoksensa, ja he vain katselisivat minua kylmästi ja kuiskisivat ilkeästi keskenään ja sitten lähtisivät pois toinen toisensa perästä ja jättäisivät minut yksin, mitä sitten? Lähtisittekö tekin heidän kanssaan?"

"Luulenpa melkein, että en lähtisi, sir. Minulle olisi hauskeampi jäädä teidän luoksenne."

"Lohduttamaan minua?"

"Niin, sir, lohduttamaan teitä niin hyvin kuin osaisin."

"Ja jos he julistaisivat teidät pannaan, kun pysytte luonani?"

"Minä en luultavasti tietäisi mitään heidän pannoistaan, ja jos tietäisin, en välittäisi niistä."

"Voisitte siis kärsiä panettelua minun tähteni?"

"Uhmaisin sitä jokaisen ystävän vuoksi, joka ansaitsee ystävyuteni, kuten tekin uhmaisitte — siitä olen varma."

"Menkää nyt takaisin huoneeseen, käykää hiljaa Mr. Masonin luo ja kuiskatkaa hänen korvaansa, että Mr. Rochester on tullut ja haluaa nähdä häntä. Näyttäkää hänelle tie tänne ja jättäkää minut sitten!"

"Kyllä, sir."

Toimitin hänen käskynsä. Koko seurue töllisti minuun kun kuljin suoraan heidän keskitsensä. Etsin Mr. Masonin, sanoin asiani, opastin hänet kirjastoon ja menin yläkertaan.

Myöhään illalla, kun olin jo ollut jonkun aikaa sängyssä, kuulin vieraitten vetäytyvän huoneisiinsa. Erotin Mr. Rochesterin äänen ja kuulin hänen sanovan: "Tätä tietä, Mason, tässä on sinun huoneesi."

Hän puhui ystävällisesti, ja nämä iloiset äänet rauhoittivat mieleni. Nukahdin pian.

Kahdeskymmenes luku.

Olin unohtanut laskea alas ikkunaverhoni, minkä tavallisesti tein, ja sulkea ikkunaluukut. Seuraus oli, että kun kuu, joka oli täysinäinen ja loistava (sillä yö oli kaunis), tuli radallaan siihen kohtaan taivasta, joka oli vastapäätä ikkunaani, ja katsoi sisään verhoamattomien ruutujen läpi, herätti sen loistava silmäys minut. Herätessäni näin sydänyöllä avasin silmäni ja katselin sen hopeanvalkeata ja kristallikirkasta kiekkoa. Se oli kaunis, mutta liian juhlallinen. — Nousin ja ojensin käteni vetääkseni verhon alas.

Hyvä Jumala! Minkälainen huuto!

Yön hiljaisuuden ja rauhan halkaisi kahtia hurja, terävä, kimakka huuto, joka kuului Thornfield Hallin toisesta päästä toiseen.

Vereni jähmettyi, sydämeni lakkasi sykkimästä, ojennettu käteni herpaantui. Huuto taukosi, eikä uudistunut. Tosiaankin, mikä olento tahansa, joka oli päästänyt tämän peloittavan valituksen, ei pian kyennyt uudistamaan sitä, ei edes Andes-vuoriston voimakkain kondorikotka olisi voinut kahta kertaa peräkkäin lähettää ilmoille sellaista huutoa halki pilven, joka verhoaa sen pesää. Olennon, joka oli niin huutanut, täytyi levätä ennenkuin se voi uudistaa ponnistuksensa.

Se tuli kolmannelta kerroksesta, sillä se kuului pääni yläpuolelta. Ja pääni yläpuolelta — niin, juuri huoneeni katon päällä olevasta huoneesta kuulin nyt kamppailua — taistelua elämästä ja kuolemasta, mikäli melusta voi päättää, ja puoleksi tukahdutettu ääni huusi:

"Apua! Apua! Apua!" kolme kertaa lyhyeen ja nopeasti.

"Eikö kukaan tule", huusi se. Ja sitten, rajun painin ja töminän jatkuessa, erotin läpi katon lautojen:

"Rochester! Rochester! Jumalan tähden, tule!"

Erään huoneen ovi aukeni, joku juoksi läpi gallerian. Taas kuului kovaa askelten töminää huoneesta yläpuolellani, jotakin putosi, ja sitten oli kaikki hiljaa.

Olin pukenut hiukan vaatteita ylleni, vaikka kaikki jäseneni vapisivat kauhusta. Lähdin ulos huoneestani. Kaikki nukkuajat olivat nousseet, ja joka huoneesta kuului huudahduksia ja kauhustunutta puhelua. Ovi oven jälkeen avautui, pää toisensa jälkeen kurkisti ulos, ja galleria täyttyi. Niin herrat kuin naiset olivat jättäneet vuoteensa. Ja "Oh, mitä se on?" — "Kuka on vahingoittunut?" — "Mitä on tapahtunut?" — "Tuokaa valoa!" — "Onko tuli irti?" — "Onko täällä rosvoja?" — "Minne pitää juosta?" — kuului sikinsokin joka taholta. Jollei kuu olisi loistanut, olisivat he olleet täydellisessä pimeydessä. He juoksivat edestakaisin, he ryhmittivät yhteen, kuka nyyhkytti, kuka kompastui. Hämminki oli rajaton.

"Missä pirussa Rochester on?" huusi eversti Dent. "En löydä häntä vuoteesta."

"Täällä, täällä", kajahti vastaukseksi. "Pysykää alallanne, kaikki tyyni! Minä tulen."

Ja ovi gallerian perällä aukeni, ja Mr. Rochester saapui, kynttilä kädessään. Hän tuli juuri yläkerrasta.

Eräs naisista syöksähti suoraan hänen luoksensa ja tarttui hänen käsivarteensa: se oli Miss Ingram.

"Mitä kauheata on tapahtunut?" sanoi hän. "Puhukaa! Antakaa meidän heti tietää pahin!"

"Mutta älkää kaatako ja kuristako minua", vastasi hän, sillä neidit Eshton kiikkuivat nyt hänen päällään ja molemmat ladyt laajoissa valkeissa yöpuvuissaan olivat tulossa häntä kohti kuin kaksi laivaa täysissä purjeissa.

"Kaikki on hyvin — kaikki on hyvin!" huusi hän. "Kaikki on vain 'Paljon melua tyhjästä'. Naiset, hellittäkää, taikka käyn vaaralliseksi!"

Ja vaaralliselta hän näyttikin leimuavine mustine silmineen. Pakoittaen itsensä tyyntymään hän jatkoi: "Eräällä palvelustyöllä on ollut painajainen — siinä kaikki. Hän on helposti kiihtynyt, hermostunut olento ja hän on epäilemättä kuvitellut unensa olevan jotakin ilmestyksentapaista ja on pelästynyt hirveästi. Nyt minun täytyy katsoa, että te kaikki tulette takaisin huoneisiinne, sillä häntä ei saada tyyntymään ennenkuin talo on ennallaan. Herrat, olkaa niin hyvät ja näyttäkää esimerkkiä naisille! Miss Ingram, olen varma, että te onnistutte pääsemään moisten houreitten yläpuolelle. Amy ja Louisa, palatkaa pesiinne kuin pari kyyhkysiä, jollaisia olettekin. Mesdames", (rouville) "te vilustutte ja saatte kuolemantaudin, jos vielä jäätte tähän kylmään galleriaan."

Ja näin, vuoroin käskien, vuoroin laskien leikkiä, hän onnistui vihdoin saamaan heidät takaisin makuuhuoneisiinsa. Minä en odottanut käskyä, vaan vetäydyin takaisin huomaamatta kuten olin tullutkin.

En kuitenkaan aikonut mennä sänkyyn, vaan rupesin päinvastoin pukeutumaan huolellisesti. Nähtävästi olin vain minä kuullut äänet, jotka seurasivat kauhunhuutoa, ja sanat, jotka oli lausuttu, sillä ne olivat kuuluneet huoneesta, joka oli omani yläpuolella, mutta ne olivat vakuuttaneet minulle, että taloa ei ollut kauhistuttanut vain palvelustyön uni ja että Mr. Rochesterin antama selitys oli sepitetty vain vieraitten rauhoittamiseksi. Pukeuduin täydellisesti ollakseni valmis, jos minua tarvittaisiin. Istuin sitten täysissä pukimissa pitkän aikaa ikkunan luona, katselin ulos hiljaiseen, kuun hopeoimaan maisemaan ja odotin — en itsekään tietänyt, mitä. Minusta tuntui, että jotakin täytyi tapahtua tuon kummallisen huudon, töminän ja avunpyyntöjen jälkeen.

Ei, kaikki hiljeni taas. Liike ja hälinä vaimeni asteettain, ja noin tunnin sisällä oli Thornfield Hall taaskin hiljainen kuin erämaa. Yö ja uni näyttivät palanneen valtaistuimillensa. Sillävälän kuu aleni ja läheni taivaanrantaan. En tahtonut istua pimeässä ja kylmässä, vaan arvelin voivani panna pitkälleni vuoteeseen, vaikka olinkin vaatteissa. Jätin ikkunan ja hiivin hyvin hiljaa maton yli. Kun kumarruin riisumaan kenkiä jalastani, koputti varovainen käsi hiljaa ovelleni.

"Tarvitaanko minua?" kysyin.

"Oletteko ylhäällä?" kysyi ääni, jonka odotin kuulevani, nimittäin isäntäni.

"Olen, sir."

"Ja vaatteissa?"

"Kyllä."

"Tulkaa ulos sitten, aivan hiljaa!"

Minä tottelin. Mr. Rochester seiso i galleriassa kynttilä kädessään.

"Minä tarvitsen teitä", sanoin hän, "tulkaa tätä tietä, älkää hätäilkö ja kulkekaa aivan hiljaa."

Kenkäni olivat ohuet, joten voin kulkea mattoja pitkin ääneti kuin kissa. Mr. Rochester liukui gallerian toiseen päähän ja portaita ylös pysähtyen tuon kohtalokkaan kolmannen kerroksen matalaan, pimeään käytävään. Olin seurannut mukana ja seisoin nyt hänen vieressään.

"Onko huoneessanne pesusientä?"

"On, sir."

"Ja onko teillä suoloja — hajusuoloja?"

"On."

"Menkää takaisin ja tuokaa ne tänne!" Minä palasin, otin sienen pesukaapista ja hajusuolat laatikostani ja menin takaisin samaa tietä. Mr. Rochester odotti minua avain kädessään ja meni erään pienen, mustan oven luo. Hän pisti avaimen lukkoon, mutta pysähtyi vielä ja kääntyi minuun.

"Ettehän tule sairaaksi nähdessänne verta?"

"Luullakseni en; en ole koskaan koettanut." Tunsin pientä väristystä vastatessani, mutta minua ei pyörryttänyt.

"Antakaahan tänne kätenne", sanoi hän. "en tahdo panna teitä alttiiksi pyörtymiselle."

Panin sormeni hänen käteensä. "Lämmin ja vakava", huomautti hän, väänsi avainta ja avasi oven.

Näin huoneen, jonka muistin nähneeni ennenkin, sinä päivänä, jona Mrs. Fairfax näytti minulle koko talon. Sen seinät olivat verhotut, mutta eräästä kohden oli verho nyt irroitettu ja sen alta näkyi ovi, joka silloin oli ollut piilossa. Tämä ovi oli auki, sen takana olevasta huoneesta näkyi valoa, ja kuulin sieltä omituista, matalaa ääntä, melkein kuin koiran murinaa. Mr. Rochester lasi pois kynttilänsä, sanoi minulle: "Odottakaa hetkinen!" ja meni sisimmäiseen huoneeseen. Kova naurunpurskahdus otti hänet vastaan, se oli ensin hyvin äänekästä, mutta hiljeni vähitellen ja päättyi tuohon Grace Poolen matalaan, kummitusmaiseen hohotukseen. Hän oli siis siellä. Mr. Rochester järjesti jotakin äänettömänä, vaikka kuulinkin matalan äänen puhuttelevan häntä, sitten hän tuli pois ja sulki oven perässään.

"Tänne, Jane!" sanoi hän, ja minä menin toiselle puolelle suurta vuodetta, joka laskettuine verhoineen täytti suuren osan huonetta. Lähellä vuoteen yläpäästä oli nojatuoli, jossa istui eräs mies täysissä pukimissa, paitsi että takki oli otettu pois. Hän istui liikkumattomana, nojaten päätään taaksepäin, silmät ummessa. Mr. Rochester näytti häntä kynttilällä, ja tunsin tämän kalpean ja elottomalta näyttävän olennon — vieraaksi, Mr. Masoniksi. Näin myöskin, että hänen paitansa toinen sivu ja toinen hiha oli kauttaaltaan veren tahraama.

"Pitäkää kynttilää", sanoi Mr. Rochester, ja minä otin sen. Hän otti vesikannun pesukaapista ja käski minun pitää sitä. Minä tottelin. Hän otti sienen, kastoi sen veteen ja kostutti ruumismaisia kasvoja, sitten hän pyysi hajusuolajani ja piti pulloa sairaan sieraimien alla. Mr. Mason avasi pian silmänsä vaikeroiden. Mr. Rochester avasi haavoittuneen vaatteet, tämän käsivarsi ja olkapäät olivat siteessä, Mr. Rochester pyyhki sienellä pois verta, jota tihkui haavoista.

"Onko vaara hyvin suuri?" kuiskasi Mr. Mason.

"Pyh! — Eikö mitä — pieni naarmu! Älä ole niin hätäntynyt, mies, pää pystyyn! Nyt menen itse hakemaan haavuria ja toivon, että sinut jo aamulla voidaan siirtää. Jane", jatkoi hän.

"Sir?"

"Minun täytyy jättää teidät tähän huoneeseen tämän herran kanssa tunniksi, kenties pariaksi. Te pyyhitte verta pois, kun sitä vuotaa, ja jos hän näyttää hyvin heikolta, panette tuon vesilasini hänen huulilleen ja hajupullonne hänen nenänsä alle. Ette millään muotoa saa puhutella häntä, ja sinä, Richard, panet henkesi alttiiksi, jos puhut hänelle jotakin — jos avaat huulesi — liikut — en vastaa seurauksista."

Miesparka vaikeroi taaskin, näytti kuin hän ei olisi uskaltanut liikahtakaan: pelko — joko sitten kuoleman tai jonkin muun — oli melkein lamauttanut hänet. Mr. Rochester pani nyt verisen sienen käteeni, ja minä rupesin käyttämään sitä niinkuin olin nähnyt hänen tekevän. Hän katseli minua hetkisen, sanoi sitten: "Muistakaa! Ei mitään keskustelua!" ja jätti huoneen. Olin hyvin omituisen mielialan vallassa, kun avain narahti lukossa ja hänen poistuvien askeltensa ääni taukosi.

Täällä siis olin kolmannessa kerroksessa, kytkettynä yhteen sen salaperäisistä komeroista, ympärilläni yö, silmiäni edessä tuo kalpea, verinen näky, ja vain yksi ainoa ovi erotti minut murhaajasta — tosiaankin, se oli kauheata! Kaiken muun kestin, mutta vapisin pelosta ajatellessani että Grace Poole syöksyisi ovesta päälleni. Minun täytyi kuitenkin pysyä paikallani. Minun täytyi katsella tuota kummitusmaista olentoa, noita sinisiä, mykkiä huulia, joilla ei ollut lupa aueta, noita silmiä, jotka milloin sulkeutuivat, milloin aukenivat, milloin tuijottivat minuun ja joista aina päilyi jähmettynyt tuska. Minun täytyi kerta toisensa jälkeen kastaa käteni veriseen vesikannuun ja pyyhkiä pois hyytyvät veripisarot. Minun täytyi kesken työtäni nähdä, kuinka pitkälle karrelle palaneen kynttilän valo himmeni, varjot pimenivät vanhanaikuisilla seinäpapereilla ympärilläni, kävivät jo aivan mustiksi suuren, vanhan vuoteen verhojen alla ja häilähtelivät oudosti vastapäätä olevan suuren huoneen ovilla, jonka yläpuolella oli kahteentoista ruutuun jaettu paneli ja jokaisessa oli vanhanaikainen, karkea piirros, joka esitti yhtä kahdestatoista apostolista. Ylimpänä kohosi norsunluinen ristiinnaulitun kuva

kuolevine Kristuksineen.

Häilähtelevien varjojen ja epätasaisen valon vaihdellessa näkyi selvimmin milloin pitkäpartainen lääkäri Luukas, joka taivutti päätään, milloin Johannes pitkine, liehuvine hiuksineen, milloin kohosi panelista Juudaksen pirulliset kasvot, jotka näyttivät saavan eloa ja ilmettä itse arkkipetturilta ja joissa saatana itse olisi voinut ilmaantua.

Tämän kaiken keskellä täytyi minun myös kuunnella eikä vain katsella, kuunnella tuon villin pedon tai paholaisen ääntelyitä ja liikkeitä oven takana. Mr. Rochesterin käynti näytti kuitenkin kahlinneen tuon olennon kielen, enkä koko yönä kuullut muuta kuin kolme ääntä pitkien väliaikojen kuluttua — askeleen narahduksen, tuon koiramaisen, murisevan äänen, joka uudistui hetkiseksi, ja syvän inhimillisen vaikerruksen.

Sitten alkoivat omat ajatukseni vaivata minua. Mikä oli se rikos, joka eli lihaksitulleena tässä hiljaisessa talossa ja jota omistajakaan ei voinut karkoittaa tai masentaa? Mikä oli se salaisuus, joka puhkesi milloin tuleen, milloin vereen sydänyön hetkinä? Mikä olento oli se, joka tavallisen naisen haahmossa äänteli väliin kuin ilkkuva demooni, väliin kuin haaskaa etsivä petolintu?

Ja tämä muukalainen, jonka yli kumarruin, tämä rauhallisen, tavallisen näköinen ihminen, kuinka oli hän kietoutunut tuohon kauhujen verkkoon ja minkätähden oli raivotar syöksynyt hänen päällensä? Olin kuullut Mr. Rochesterin opastavan hänet erääseen alakerran huoneeseen —: mikä sitten oli tuonut hänet tänne? Ja miksi suhtautui hän noin säyseästi siihen väkivallantekoon, jonka uhriksi hän oli joutunut? Miksi hän alistui niin nöyrästi Mr. Rochesterin määräämään äänettömyyteen? Ja miksi vaati Mr. Rochester tuollaista mykkyyttä? Hänen vieraalleen oli tehty väkivaltaa, hänen oma henkensä oli edellisellä kerralla ollut kauheassa vaarassa, ja nämä molemmat ilkeydet hän painoi hiljaisuuteen ja unhoon. Kaiken lisäksi olin nähnyt, että Mr. Mason kaikessa totteli Mr. Rochesteria, että jälkimäisen voimakas tahto kokonaan hallitsi edellisen velttoutta — tämän olin huomannut niistä parista sanasta, jotka heidän välillään oli lausuttu. Oli selvää, että heidän aikaisemmankin tuttavuutensa aikana toisen heikko luonne oli ollut kokonaan toisen tarmon vaikutuksen alla — minkätähden oli siis Mr. Masonin tulo ollut niin epämieluisin Mr. Rochesterille? Miksi oli siis tämän vastustuskyvyttömän, helposti taltutetun henkilön pelkkä nimikin iskenyt häneen, joku tunti sitten, kuin salama tammeen?

Oh, en voinut unohtaa hänen ilmettään ja kalpeuttaan hänen kuiskatessaan: "Jane, minä olen saanut iskun — minä olen saanut iskun, Jane!" En voinut unohtaa, kuinka käsivarsi, joka lepäsi olallani, oli vapissut, — ja tiesin, että se asia, joka näin oli voinut järkyttää Fairfax Rochesterin päättäväistä mieltä ja voimakasta ruumista, ei ollut vähäpätöinen.

"Eikö hän tule, eikö hän tule jo?" huusin mielessäni kun yö kului kulumistaan, kun vertavuotava potilaani heikkeni, vaikeroi ja painui syvemmälle tuolissaan, eikä tullut apua eikä päivä koittanut. Olin yhä uudestaan tarjonnut hänelle virkistäviä hajusuolajani, mutta ponnistukseni näyttivät tehottomilta. Joko verenvuoto tai ruumiillinen tai henkinen tuska, tai nämä kaikki yhdessä olivat näännyttämäsillään hänet. Hän vaikeroi niin sydäntävihlovasti ja näytti niin heikolta, villiltä ja onnettomalta, että pelkäsin hänen kuolevan käsiini, enkä saanut edes puhutella häntä!

Loppuun palanut kynttilä sammui vihdoinkin, ja silloin huomasin ikkunaverhojen takaa harmahtavia valonsäteitä. Päivä alkoi koittaa. Samaan aikaan kuulin Pilotin haukkuvan kaukana kopissaan portin lähellä ja toivoni heräsi uudelleen. Enkä erehtynytkään: viiden minuutin kuluttua ilmoitti avaimen narina lukossa vahtiaikani päättymisen. Se ei ollut voinut kestää yli kahden tunnin, mutta monet viikot ovat tuntuneet lyhyemmiltä.

Mr. Rochester astui sisään haavurin kanssa, jota hän oli käynyt noutamassa.

"Kas niin, Carter, olkaa vikkellä", sanoi hän viimeksi mainitulle. "Annan teille vain puolen tuntia aikaa haavan sitomiseen, kääreitten tekoon ja sairaan kuljettamiseen alas — kaikkeen."

"Mutta voiko hänet viedä alas, sir?"

"Epäilemättä, tapaus ei ole vakava. Hän on hermostunut ja häntä täytyy rohkaista. No, käykää työhön!"

Mr. Rochester veti taajan ikkunaverhon syrjään, avasi ikkunaluukut ja päästi kaiken mahdollisen päivänvalon sisään. Hämmästyin iloisesti nähdessäni, miten pitkälle aamu jo oli edistynyt. Idässä alkoi aamurusko punoittaa. Mr. Rochester lähestyi sitten Masonia, jota haavuri jo tarkasti.

"No, hyvä mies, kuinka jaksat?" kysyi hän.

"Pelkään, että hän on tehnyt lopun minusta", kuului heikko vastaus.

"Vielä mitä — rohkeutta vain! Kahden viikon päästä et enää muista koko juttua. Olet menettänyt hiukan verta, siinä kaikki. Carter, sanokaa hänelle, että ei ole mitään vaaraa."

"Sen voin hyvällä omallatunnolla sanoa", sanoi Carter, joka nyt oli irroittanut siteet. "Olisin vain tahtonut olla täällä jo aikaisemmin, niin hän ei olisi menettänyt niin paljon verta — mutta mitä tämä on? Olkapää on kuin revitty — tätä haavaa ei ole tehty veitsellä: siinä on hampaan jäljet."

"Hän puri minua", mumisi sairas. "Hän raateli minua kuin naarastiikeri, kun Rochester otti veitsen häneltä."

"Sinun ei olisi pitänyt antautua, miksi et alusta saakka pitänyt puoliasi?" sanoi Mr. Rochester.

"Mutta mitä piti tehdä sellaisissa olosuhteissa", vastasi Mason. "Oh, se oli kauheata", lisäsi hän väristen. "Ja minä en odottanut sitä — hän näytti niin hiljaiselta alussa."

"Minä varoitin sinua", sanoi hänen ystävänsä. "Minä käskin sinua olemaan varuillasi, kun lähestyt häntä. Sitäpaitsi olisit voinut odottaa huomiseen ja tulla silloin minun kanssani — oli hulluutta yrittää tänä iltana, ja yksin."

"Luulin voivani tehdä jotakin hyvää."

"Sinä luulit — sinä luulit! Tulen kärsimättömäksi kuunnellessani sinua, mutta olethan kuitenkin kärsinyt ja tulet kaiken todennäköisyyden mukaan kärsimään vieläkin, jollet seuraa neuvoani, ja senvuoksi en sano mitään enää. Carter — pitäkää kiirettä! Aurinko nousee kohta, ja minun täytyy saada hänet pois talosta."

"Hetimitä paikalla, sir, olkapää on jo siteessä. Minun täytyy katsoa tätä toista haavaa käsivarressa — siinäkin on luultavasti hampaan jälki."

"Hän imi vertani! Hän sanoi tyhjentävänsä sydämeni!" sanoi Mason.

Huomasin Mr. Rochesterin vavahtavan; omituinen inho, kauhu ja viha melkein väänsivät hänen kasvojaan, mutta hän sanoi vain:

"Kas niin, ole hiljaa, Richard, äläkä välitä hänen loruistaan! Älä toista niitä!"

"Soisin voivani unhottaa ne", oli vastaus.

"Sinä unohdat kyllä, kun olet poissa täältä. Kun olet tullut takaisin Spanish Towniin, voit ajatella häntä kuin kuollutta ja haudattua, tai vielä parempi, ettet ajattele häntä ollenkaan."

"Mahdotonta unohtaa tämä yö!"

"Se ei ole ollenkaan mahdotonta. Ole järkevä, mies! Kaksi tuntia sitten luulit olevasi kuollut kuin silakka ja nyt olet hengissä ja puhut. Kas noin — Carter on jo melkein parantanut sinut, ja minä teen sinut säädyllisen näköiseksi kädenkäänteessä. Jane" (hän kääntyi minuun ensi kerran tulonsa jälkeen) "ottakaa tämä avain, menkää makuuhuoneeseeni ja sieltä suoraan eteenpäin pukuhuoneeseeni, avatkaa piirongin ylin laatikko ja ottakaa sieltä puhdas paita ja nenäliina, tuokaa ne tänne ja olkaa vikkelä!"

Minä riensin, etsin hänen mainitsemansa paikan, löysin tavarat ja palasin ylös.

"Nyt", sanoi hän, "menkää vuoteen toiselle puolelle sillä aikaa kun minä puen hänet, mutta älkää lähtekö pois huoneesta, teitä voidaan tarvita vielä."

Vetäydyin syrjään kuten oli käsketty.

"Liikkuiko kukaan alhaalla, kun kävitte siellä, Jane?" kysyi Mr. Rochester nyt.

"Ei, sir, oli hyvin hiljaista."

"Me saamme sinut helposti ulos, Dick, ja se on parempi sekä sinulle että tuolle poloiselle tuolla sisällä. Olen kauan taistellut välttääkseni julkisuutta, ja olisin pahoillani, jos se lopultakin olisi edessä. Carter, auttakaa takkia hänen ylleen. Minne jätit turkkisi? Et voi matkustaa peninkulmaakaan ilman sitä tässä kiroitun kylmässä ilmanalassa, sen tiedän. Huoneeseesiko? Jane, juoskaa alas Mr. Masonin huoneeseen — lähinnä minun huonettani — ja tuokaa tänne turkit, jotka näette siellä!"

Taaskin minä juoksin ja palasin takaisin kantaen suunnatonta päällystakkia, joka oli vuorattu ja reunustettu turkiksilla.

"Nyt minulla on toinen työ teille", sanoi väsymätön isäntäni, "teidän täytyy taas mennä minun

huoneeseeni. Mikä onni, että teillä on samettikengät, Jane! Tässä ei puukenkäinen lähettiläs kelpaisi. Teidän täytyy avata toalettipöytäni keskimäinen laatikko ja ottaa sieltä pieni pullo ja lasi, — kas niin, vikkellästi!"

Minä lensin sinne ja takaisin, tuoden pyydetyt esineet.

"Hyvä on! Nyt, tohtori, otan itselleni vapauden valmistaa itse lääkeannoksen, omalla vastuullani. Sain tämän sydäntävahvistavan aineen Roomassa eräältä italialaiselta puoskarilta, jonka te olisitte potkinut ulos, Carter. Tätä ainetta ei saa käyttää varomattomasti, mutta tarvittaessa se on hyvää, kuten esimerkiksi nyt. Jane, vähän vettä!"

Hän ojensi pienen lasin, ja minä täytin sen puolilleen pesukaapin vesikarahvista.

"Se riittää. Kostuttakaa pullon suuta!"

Minä tein niin. Hän laski kaksitoista tippaa tulipunaista nestettä ja tarjosi sen Masonille.

"Juo, Richard, tämä lääke antaa sydämeesi sen voiman, mikä siitä puuttuu, ainakin tunniksi tai pariaksi!"

"Mutta vahingoittaako se minua? — polttaako se?"

"Juo, juo, juo!"

Mr. Mason totteli, koska silmännähtävästi oli hyödytöntä vastustaa. Hän oli nyt pukimissa, kalpea vieläkin, mutta ei enää hyytyneen veren tahraama. Mr. Rochester antoi hänen istua kolme minuuttia lääkkeen nauttimisen jälkeen, sitten hän tarttui hänen käsivarteensa.

"Nyt pysyt varmaankin jo jaloillasi", sanoi hän, "koetahan!"

Sairas nousi.

"Carter, tukekaa häntä toiselta puolelta. Rohkaise mielesi, Richard, astu rohkeasti, kas niin!"

"Minä voin paremmin nyt", huomautti Mr. Mason.

"Siitä olen varma. Te, Jane, juoskaa edellämme takaportaita alas, avatkaa sivukäytävän ovi ja käskekää postivaunun ajajan pitää varansa, sillä nyt olemme tulossa. Vaunu on pihalla tai aivan portin edessä — en antanut hänen ajaa rätisevine pyörineen kivitykselle. Ja jos joku on liikkeellä, tulkaa portaitten alapäähän ja antakaa merkki!"

Kello oli tähän aikaan puoli kuusi, ja aurinko oli nousemaisillaan, mutta tullessani keittiöön, oli siellä vielä hämärä ja kaikki hiljaista. Sivukäytävän ovi oli kiinni, avasin sen mahdollisimman hiljaa, piha oli aivan tyhjä ja rauhallinen, mutta portti oli selkoselällään ja sen edessä seisoivat postivaunu valmiiksi valjastettuine hevosineen ja ajajineen, joka istui istuimellaan vaunun edessä. Menin hänen luokseen ja sanoin, että herrat olivat tulossa; hän nyökäytti päätään, sitten katselin tarkasti ympärilläni ja kuuntelin. Varhaisen aamun hiljaisuus vallitsi kaikkialla, palvelijainhuoneen ikkunat olivat vielä verhotut, vain pikkulinnut visertelivät hedelmäpuissa, joiden kukkivat oksat valuivat vaikeitten köynnösten tavoin pihaa ympäröivälle kiviaidalle, ja vaunuhevoset tömistelivät silloin tällöin jalkojaan talliensä oven takana, muuten oli kaikki hiljaa.

Herrat tulivat nyt näkyviin. Mr. Mason, jota haavuri ja Mr. Rochester tukivat, näytti kävelevän verrattain helposti. He auttoivat hänet vaunuun, jonne myös Carter nousi.

"Pitäkää huolta hänestä", sanoi Mr. Rochester haavurille, "ja antakaa hänen olla luonanne kunnes hän on voinen terve. Minä ratsastan päivän tai parin kuluttua kysymään, kuinka hän jaksaa. Richard, kuinka voit nyt?"

"Raitis ilma virkistää minua, Fairfax."

"Jättäkää ikkuna auki hänen puolellaan, Carter, nythän on aivan tyven. Hyvästi, Dick!"

"Fairfax —"

"Mikä on?"

"Anna pitää hyvää huolta hänestä, katso, että häntä kohdellaan niin hellästi kuin mahdollista, anna hänen —" hän purskahti itkuun.

"Minä teen parhaani, niinkuin olen tehnyt tähänkin asti ja tulen aina tekemään", oli vastaus, ovi

työnnettiin kiinni ja vaunu vierähti pois.

"Voi Herra Jumala, kunpa tämä kaikki nyt olisi lopussa", sanoi Mr. Rochester sulkiessaan ja pönkittäessään raskaan portin. Tämän tehtyään hän kulki hitaasti ja hajamielisen näköisenä erästä hedelmätarhan kiviäidassa olevaa ovea kohti. Minä luulin, että hän ei tarvitsisi enää minua, ja aion palata sisään, kun kuulin hänen taas sanovan "Jane!" Hän oli avannut oven ja seisoivat sen edessä odottaen minua.

"Tulkaa pariiksi minuutiksi hengittämään raitista ilmaa", sanoi hän, "tuo talo on vain vankila — eikö teistäkin?"

"Minusta se on loistava talo, sir."

"Silmianne peittää kokemattomuuden verho", vastasi hän, "te näette talon lumouksen läpi ettekä huomaa, että sen kultaus on liejua ja silkkiverhot hämähäkinverkkoja, että marmori on likaista kiveä ja kiilloitettu puu kelvotonta lastua ja puunkuorta. Mutta *täällä* — hän viittasi lehtimajaan, jonne olimme tulleet — täällä on kaikki todellista, suloista ja puhdasta."

Hän harhaili pitkin puksipuitten reunustamaa käytävää, jonka toisella puolella oli omena-, päärynä- ja kirsikkapuita ja toisella kukkapenger täynnä vanhanaikaisia kukkia, harjaneilikoita, esikoita ja orvokkeita, tuhatkaunoja, orjantappuroita ja hyvänhajuisia yrtejä. Ne olivat tänä varhaisena kevätamuna niin raikkaita kuin huhtikuun sateet ja päivänpaisteet olivat voineet ne tehdä, aurinko nousi juuri hentojen pilvien peittämälle itäiselle taivaalle, sen säteet kimaltelivat kasteisilla hedelmäpuilla ja valaisivat hiljaista käytävää niitten alla.

"Jane, tahdotteko kukan?"

Hän taittoi puoleksi puhjenneen ruusun, pensaan ensimmäisen, ja antoi sen minulle.

"Kiitoksia, sir."

"Pidättekö tästä auringonnoususta, Jane? Pidättekö tästä taivaasta keveine pilvineen, jotka varmaan haihtuvat olemattomiin auringon noustua ylemmäksi, — tästä tyvenestä ja lauhasta ilmasta?"

"Pidän, hyvin paljon."

"Te olette viettänyt kummallisen yön, Jane."

"Niin, sir."

"Ja se on tehnyt teidät kalpeaksi — pelkäsittekö kun jätin teidät yksin Masonin kanssa?"

"Minä pelkäsin, että viereisestä huoneesta tulisi joku."

"Mutta minähän olin sulkenut oven — minulla oli avain taskussani. Olisin ollut huolimaton paimen, jos olisin jättänyt karitsan — lemmikkikaritsani — turvattomana niin lähelle suden luolaa. Te olitte hyvässä turvassa."

"Jääkö Grace Poole taloon vieläkin, sir?"

"Jää kyllä — älkää vaivatko päätänne hänen tähtensä. Karkottakaa hänet kokonaan ajatuksistanne."

"Mutta minusta tuntuu, että henkenne ei ole turvassa niin kauan kuin hän on talossa."

"Älkää pelätkö — kyllä minä pidän huolta itsestäni."

"Onko se vaara, jota pelkäsitte eilen illalla, nyt ohitse, sir?"

"En voi varmaan sanoa ennenkuin Mason on poissa Englannista, eikä sittenkään. Elää minua varten, Jane, on samaa kuin seisoa tulivuoren kraatterin partaalla, josta minä hetkenä tahansa voi syöksyä laavaa."

"Mutta Mr. Masonia näyttää olevan helppo johtaa. Teillä on silminnähtävästi suuri vaikutusvalta häneen, eikä hän koskaan tahallisesti vahingoittaisi teitä."

"Niin — Mason ei uhmaisi minua eikä tietten tahtoen vahingoittaisi minua, mutta hän voisi kuitenkin, ilman mitään tarkoitusta, yhdessä hetkessä, yhdellä ainoalla varomattomalla sanalla riistää minulta, tosin ei elämää, mutta onnen — ainiaaksi."

"Käskekää häntä olemaan varovainen, sir, sanokaa hänelle pelkonne syy ja näyttäkää, kuinka vaara on vältettävissä."

Hän nauroi katkerasti, tarttui äkkiä käteeni ja viskasi sen yhtä nopeasti pois.

"Jos niin voisin tehdä, te pyhä yksinkertaisuus, niin missä koko vaara silloin olisi? Se lakkaisi samassa silmänräpäyksessä olemasta. Aina siitä saakka, kun olen tullut tuntemaan Masonia, ei minun ole tarvinnut sanoa kuin: 'Tee se', ja asia on ollut tehty. Mutta tässä tapauksessa en voi antaa hänelle käskyjä, en voi sanoa: 'Varo vahingoittamasta minua, Richard', sillä hän ei millään muotoa saa edes tietää, että on mahdollista vahingoittaa minua. Nyt te näytätte hämmästyneeltä, ja minä tulen hämmästyttämään teitä vielä enemmän. Te olette pieni ystäväni, eikö totta?"

"Minä palvelen teitä mielelläni, sir, ja tottelen kaikessa, mikä on oikein."

"Juuri niin, minä näen, että teette sen. Näen välitöntä iloa käytöksessänne ja ilmeessänne, silmissänne ja kasvoissanne kun autatte minua ja teette minulle mieliksi, kun teette työtä minua varten ja minun kanssani '*kaikessa, mikä on oikein*', kuten niin luonteenomaisesti sanoitte, sillä jos pyytäisin teitä tekemään jotakin, mikä mielestänne on väärin, en saisikaan avukseni kepeitä jalkoja, tarkkoja käsiä, en näkisi vilkasta katsetta ja punaisia poskia. Ystäväni seisoi edessäni levollisena ja kalpeana ja sanoisi: 'Ei, sir, se on mahdotonta, minä en voi tehdä sitä, sillä se on väärin', ja pysyisi järkähtämättömänä kuin kiintotähti. No niin, teilläkin on valtaa minun ylitseni ja tekin voitte vahingoittaa minua, enkä uskalla näyttää teille arkaa kohtaani, sillä jos sen tekisin, työntäisitte tekin, niin uskollinen ja hyvä kuin olettekin, keihään suoraan lävitseni."

"Jos teidän ei tarvitse pelätä Mr. Masonia enemmän kuin minua, olette hyvässä turvassa, sir."

"Herra antakoon että niin olisinkin! Tässä, Jane, on lehtimaja, istukaa siihen!"

Lehtimajan muodosti pieni, muratin verhoama kulmaus kiviaidassa. Siinä oli maalainen puutarhapenkki. Mr. Rochester istahti sille jättäen tilaa minullekin, mutta minä seisoin hänen edessään.

"Istukaa", sanoi hän, "penkistä riittää kahdellekin. Ettehän epäröi istua viereeni, vai kuinka? Onko se väärin, Jane?"

Vastasin vain istuutumalla hänen viereensä, sillä tunsin, että kieltäytyminen olisi ollut epäviisasta.

"Nyt, pieni ystäväni, sillä aikaa kun aurinko juo kuiviin kasteen, kun kaikki tämän vanhan puutarhan kukat heräävät ja aukeavat, kun linnut etsivät poikasilleen aamiaista Thornfieldin ulkopuolelta ja aamuvirkut mehiläiset aloittavat työnsä, kerron minä teille tarinan, jota teidän tulee kuvitella omaksenne — mutta katsokaa ensin minuun ja sanokaa, että teidän on hyvä olla ettekä pelkää minun tekevän pahasti pidättäessäni teitä täällä tai teidän itsenne erehtyvän jäädessänne."

"En, sir, olen tyytyväinen."

"No niin, Jane, kutsukaa avuksi mielikuvituksenne ja otaksukaa, että ette enää ole kiltti ja hyvin kasvatettu tyttö, vaan raju, lapsesta saakka hemmoiteltu poika, kuvitelkaa olevanne kaukaisessa maassa ja tekevänne siellä suuren erehdyksen — yhdentekevää, minkälaisen tai mistä syystä — erehdyksen, jonka seuraukset vaivaavat teitä läpi elämänne ja turmelevat teiltä joka hetken. Huomatkaa tarkoin, en sano *rikos*, en puhu verenvuodatuksista tai muista väkivaltaisista teoista, jotka saisivat tekijänsä sypääksi lain edessä, ei, sanani on *erehdys*. Seuraukset käyvät teille ajan pitkään sietämättömiksi, ryhdytte toimenpiteisiin saadaksenne huojennusta — tavattomiin, vaan ei laittomiin eikä rikollisiin toimenpiteisiin. Olette kuitenkin onneton, sillä kaikki toivo on jättänyt teidät juuri kun elämän pitäisi alkaa, aurinkonne on pimentynyt keskipäivällä, ja tiedätte, että pimennys tulee kestämään sen laskemiseen saakka. Katkerat ja alhaiset muistot ovat sielunne ainoana ravintona, te vaellatte siellä täällä, etsitte lepoa maanpaosta, onnea huvituksista — tarkoitan sydämettämiä ja alhaisia huvituksia, sellaisia, jotka tympäisevät tunteet ja lamauttavat älyn. Väsynein sydämin ja nääntynein sieluin palaatte kotiin vuosia kestäneen, vapaaehtoisin maanpaon jälkeen, teette erään uuden tuttavuuden — yhdentekevää, missä ja miten — huomaatte tässä vieraassa paljon niitä hyviä ja valoisia ominaisuuksia, joita kaksikymmentä vuotta olette etsinyt koskaan löytämättä niitä, ja ne ovat kaikki raikkaita, terveitä ja tahrattomia. Sellainen seura elähyttää, herättää uuteen elämään, tunnette parempien päivien palaavan — korkeampien toiveitten, puhtaampien tunteitten keralla, tahtoisitte aloittaa uutta elämää ja viettää jäljellä olevat päivänne tavalla, joka paremmin kuin entinen sopii kuolemattomalle olennolle. Onko teillä oikeus, voidaksenne sen tehdä, syrjäyttää eräs tavan asettama este — pelkkä sovinnainen este, jota ei omatuntonne pidä loukkaamattomana eikä järkenne hyväksy?"

Hän vaikenä odottaen vastausta — ja mitä oli vastattava? Oi, jospa joku hyvä henki olisi kuiskannut minulle järkevän ja tyydyttävän vastauksen! Turha toive! Länsituuli kuiskaili ympäröivissä murateissa, mutta mikään ystävällinen Ariel ei lainannut henkäystä puhevälineeksi, linnut lauloivat ylhäällä puissa, mutta niitten laulu, niin suloista kuin se olikin, ei sisältänyt sanoja.

Mr. Rochester uudisti kysymyksensä.

"Onko vaeltava ja syntinen, nyt lepoa etsivä ja katuva mies oikeutettu uhmaamaan maailman mielipidettä kiinnittääkseen itseensä ainiaaksi tuon hyvän, suloisen, iloisen muukalaisen ja siten saavuttaakseen oman mielensä rauhan ja voiman aloittaa uutta elämää?"

"Sir", vastasin, "vaeltajan levon ja synnintekijän parannuksen ei koskaan pitäisi riippua toisesta ihmisestä. Miehet ja naiset kuolevat, filosofit erehtyvät viisauudessaan ja kristityt hyvydessään — jos joku, jonka tunnette, on erehtynyt ja kärsinyt, antakaa hänen kohottaa katseensa ylemmäksi kuin vertaisiinsa saadakseen voimaa ja huojennusta."

"Mutta välikappale — välikappale! Jumala, joka tekee työn, määrää välikappaleen. Minä itse — sanon sen teille ilman vertauksia — olen ollut maailmallinen, säännötön, rauhaton mies, ja uskon löytäneeni välikappaleen parantumiseeni — löytäneeni sen —"

Hän vaikeni, linnut jatkoivat liverrystään, lehdet rapisivat hiljaa. Ihmettelin melkein, etteivät ne lopettaneet laulujansa ja kuiskeitansa siepatakseen sanan, joka väreili puhujan huulilla, mutta niitten olisi pitänyt odottaa monta minuuttia, sillä hiljaisuutta jatkui. Vihdoin nostin silmäni viivyttelyyn puhujaan. Hän katseli minua kiihkeästi.

"Pieni ystävä", sanoi hän aivan muuttuneella äänellä ja hänen kasvonsakin muuttuivat, lempeä ja vakava ilme vaihtui kovaan ja ivalliseen, "olette huomannut hellät tunteeni Miss Ingramia kohtaan, ettekö luule, että hän tekisi minusta uuden ihmisen jos menisin naimisiin hänen kanssaan?"

Hän nousi, käveli käytävän toiseen päähän asti ja palasi hyräillen.

"Jane, Jane", sanoi hän pysähtyen eteeni, "olette aivan kalpea valvotun yön jälkeen, ettekö sadattele minua, joka olen häirinnyt yönne levon?"

"Sadattele teitä — en, sir."

"Kättä päälle! Kuinka kylmät sormet! Ne olivat lämpimämmät viime yönä, kun kosketin niitä salaperäisen huoneen ovella. Jane, koska valvotte kanssani taaskin?"

"Aina kun voin olla hyödyksi."

"Esimerkiksi yöllä ennen häitäni. Olen varma etten silloin voi nukkua. Lupaatteko istua valveilla kanssani ja pitää minulle seuraa? Teille voin puhua mielitietystäni, sillä nyt olette nähnyt hänet ja tunnette hänet."

"Kyllä, sir."

"Hän on oikea harvinaisuus, Jane, eikö totta?"

"Kyllä, sir."

"Komea nainen, Jane, kookas, tumma ja säihkyvä. Tukka hänellä on kuin Kartagon naisilla aikoinaan. Siunatkoon! Tuolla Dent ja Lynn jo ovat tallissa! Menkää tuon pensaikon kautta, tuosta aukosta!"

Ja minä menin toista tietä, hän toista, ja kuulin hänen sanovan pihalla varsin reippaasti:

"Mason temmattiin pois keskeltämme tänä aamuna, hän lähti ennen auringonnousua ja minä nousin neljältä saattamaan hänet matkaan."

Kahdeskymmenesensimmäinen luku.

Aavistukset, sympatiat ja ennusmerkit ovat omituisia ilmiöitä ja muodostavat arvoituksen, jonka avainta ihmiskunta ei vielä ole löytänyt. En ole koskaan elämässäni nauranut aavistuksille, koska itselläni on ollut sellaisia, vieläpä hyvin omituisia. Uskon, että on olemassa myötätuntoa, (esimerkiksi kaukana toisistaan elävien, kokonaan vieraitten sukulaisten välillä, ja se todistaa vieraantumisen huolimatta heidän alkulähteensä olevan saman), joka saattaa kuolevaisen ymmärryksen neuvottomaksi. Ja ennusmerkit, sillä jotakin sentapaista tunnemme, ovat kenties vain luonnon ja ihmisen keskinäisen myötätunnon ilmauksia.

Kun olin pieni tyttö, vain kuusivuotias, kuulin eräänä iltana Bessie Leavenin kertovan Martha Abbotille, että hän oli nähnyt unta lapsesta, ja että sellainen uni aina tietää ikävyöksiä, joko unennäkijälle itselleen tai hänen omaisilleen. Tämä lause olisi luultavasti häipynyt muistostani, jollei kohta sen jälkeen olisi tapahtunut jotakin, joka oli omiaan kiinnittämään sen mieleeni ainiaaksi. Seuraavana päivänä Bessie kutsuttiin kotiin pienen sisarensa kuolinuoteelle.

Viime aikoina olin usein muistellut tätä tapausta, sillä koko viikon aikana oli tuskin ainoakaan yö kulunut tuomatta uniini lasta, jota väliin tuudittelin käsivarsillani, väliin hypitin polvillani, väliin katselin sen leikkiä nurmikolla päivänkukkien keskellä tai näin sen loiskivan käsillään purosso. Milloin se itki, milloin nauroi, jonakin yönä se painautui lähelleni, toisena juoksi pois luotani, mutta oli näky sitten missä muodossa tahansa, minkä luontoinen tahansa, oli se silmiäni edessä seitsemänä yönä peräkkäin niin pian kuin olin vaipunut unten valtakuntaan.

En pitänyt tästä saman ajatuksen toistumisesta, saman mielikuvan kummallisesta uudistumisesta, ja olin hermostunut joka ilta, kun levolleminen aika lähenei ja ilmestys kohta näyttäytyisi. Tämän lapsihaamun seurasta olin noussut tuonakin kuutamoyönä, jolloin olin kuullut hätähuudon yläkerrasta. Seuraavana iltapäivänä tultiin minua noutamaan alakertaan, Mrs. Fairfaxin huoneeseen, jossa joku odotti minua. Tullessani sinne näin erään miehen, joka ulkoasustaan päättäen oli herraspalvelija. Hän oli syvässä surupuvussa, ja hatussa, jota hän piti kädessään, oli surunauha.

"Lyönpä vetoa, että ette muista minua, Miss", sanoi hän nousten seisomaan, "nimeni on Leaven. Olin Mrs. Reedin ajurina, kun asuitte Gatesheadissa kahdeksan tai yhdeksän vuotta sitten, ja siellä asun vieläkin."

"Oh, Robert, hyvää päivää! Muistan teidät hyvinkin — te annoitte minun joskus ratsastaa Miss Georgianan ruskealla ponilla. Ja kuinka Bessie jaksaa? Hänhän on nyt vaimonne."

"Niin on, Miss, kiitos kysymästä, hän lahjoitti minulle pienokaisen kaksi kuukautta sitten — meillä on nyt kolme — ja sekä äiti että lapsi voivat hyvin."

"Entä voiko herrasväki hyvin, Robert?"

"Ikävä kyllä en voi kertoa heistä hyviä uutisia, Miss, he voivat hyvin huonosti — heillä on surua."

"Toivon, ettei kukaan ole kuollut", sanoin vilkaisten hänen mustaan pukuunsa. Hänkin katseli hattunsa surunauhaa ja vastasi:

"Mr. John kuoli eilisestä viikko sitten huoneessaan Lontoossa."

"Mr. John?"

"Niin."

"Ja kuinka hänen äitinsä kantaa tämän surun?"

"Niin, nähkääs, Miss, tämä ei ole tavallinen kuolemantapaus. Nuoren herran elämä on ollut hyvin säännötöntä, viimeisinä kolmena vuotena hän hurjisteli tavattomasti ja hänen kuolemansa oli hyvin järkyttävä."

"Kuulin Bessieltä että hän ei käyttäytynyt hyvin."

"Hyvin! Hän ei olisi voinut käyttäytyä huonommin; hän turmeli terveytensä ja hävitti omaisuutensa huonoimpien miesten ja naisten seurassa. Hän velkaantui ja joutui vankilaan, hänen äitinsä auttoi hänet kahdesti pois sieltä, mutta heti päästyään vapaaksi hän palasi entisiin seurapiireihinsä ja tapoihinsa. Hänen päänsä ei koskaan ole ollut selvimpiä, ja ne konnat, joitten joukossa hän eli, hullaannuttivat hänet yli kaikkien rajojen. Hän tuli Gatesheadiin kolme viikkoa sitten ja tahtoi rouvaa jättämään koko talon hänelle. Rouva kielsi, sillä hän oli jo paljon köyhtynyt nuoren herran tuhlausten tähden. Tämä meni silloin takaisin, ja seuraava uutinen tiesi että hän oli kuollut. Herra tiesi, miten hän kuoli — sanotaan, että hän tappoi itsensä."

Minä olin vaiti, sillä uutiset olivat kauheita. Robert Leaven jatkoi:

"Rouva on itse ollut huononlainen viime aikoina. Hän on tullut hyvin lihavaksi, mutta ei silti ole ollut terve, ja köyhtyminen ja häviöt ovat melkein murtaneet hänet. Tieto Mr. Johnin kuolemasta ja siitä, millä tavalla hän kuoli, tuli liian äkkiä, ja se oli viimeinen isku. Hän oli kolme päivää puhumatta, vasta viime tiistaina hän tuntui vähän paremmalta. Hän näytti tahtovan sanoa jotakin, teki merkkejä vaimolleni ja mumisi jotakin. Vasta eilen aamulla Bessie ymmärsi, että hän yritti sanoa teidän nimeänne, ja lopulta hän sai selville sanat: 'Tuokaa Jane — hakekaa Jane Eyre, minun täytyy puhua hänen kanssaan.' Bessie ei tietänyt varmaan, oliko hän täysin selvillä ja tarkoittiko hän mitään sanoillaan, mutta hän kertoi asian Miss Reedille ja Miss Georgianalle ja neuvoi heitä lähettämään sanan teille. Nuoret neidit eivät välittäneet alussa asiasta, mutta heidän äitinsä kävi yhä levottomammaksi ja sanoi: 'Jane, Jane', niin monta kertaa että he lopulta suostuivat. Minä lähdin Gatesheadista eilen, ja jos voisitte tulla valmiiksi, Miss, ottaisın teidät mielelläni mukaani huomenaamalla."

"Hyvä on, Robert, tulen kyllä valmiiksi. Minusta tuntuu että minun täytyy lähteä."

"Niin minäkin luulen, Miss. Bessie sanoi uskovansa varmaan, että ette kieltäytyisi. Teidän täytynee kuitenkin pyytää lupaa ennenkuin lähдете."

"Niin kyllä, ja teenkin sen heti." Opastettuani Robertin palvelijain huoneeseen ja jätettyäni hänet Johnin ja hänen vaimonsa haltuun lähdin etsimään Mr. Rochesteria.

Hän ei ollut missään alakerran huoneista, hän ei ollut pihalla, talleissa eikä pelloilla. Kysyin, oliko Mrs. Fairfax nähnyt häntä. Kyllä, tämä arveli hänen pelaavan biljardia Miss Ingramin kanssa. Riensin biljardihuoneeseen, josta kaikui vastaan pallojen kolahtelemista ja äänten sorinaa. Mr. Rochester, Miss Ingram, Eshtonin neidit ja heidän ihailijansa olivat kesken innokkainta peliä. Tarvittiin jonkun verran rohkeutta niin mieltäkiinnittävän puuhan häiritsemiseen, mutta asiani ei sietänyt viivytystä, ja niin lähenin isäntääni, joka seisoj Miss Ingramin vieressä. Tullessani lähemmäksi kääntyi neiti ympäri ja katseli minua kopeasti. Hänen silmänsä näyttivät kysyvän: "Mitä tuo vaivainen nyt mahtaa tahtoa?" Ja kun matalalla äänellä mainitsin Mr. Rochesterin nimen, teki hän eräänlaisen liikkeen ikäänkuin karkoittaakseen minut. Muistan vielä tällä hetkellä, minkä näköinen hän siinä oli — hyvin kaunis ja loistava, hänellä oli yllään ohut, taivaansininen aamupuku, ja samanvärisen harsoliina oli kiedottu hänen hiustensa ympäri. Hän oli koko sydämestään innostunut peliin, eikä loukattu ylpeys laimentanut hänen kopeitten kasvojensa ilmettä.

"Onko tuolla henkilöllä jotakin asiaa teille", kysyi hän Mr. Rochesterilta, ja tämä kääntyi katsomaan, kuka tuo "henkilö" oli. Hän teki ihmeellisen irvistyksen — yhden noita merkillisiä ja kaksimielisiä mielenosoituksiaan — heitti pois biljardikeppinsä ja seurasi minua pois huoneesta.

"No, Jane?" sanoi hän nojaten kouluhuoneen ovea vastaan, jonka hän oli sulkenut.

"Anteeksi, sir, mutta minä tarvitsisin lupaa viikoksi tai pariksi."

"Mitä varten? Minne menisitte?"

"Erään sairaan rouvan luo, joka on lähettänyt hakemaan minua."

"Mikä sairias rouva? Missä hän asuu?"

"Gatesheadissa, ——shiressä."

"—shiressä? Sehän on sadan peninkulman päässä! Kuka sellainen on, joka lähettää hakemaan ihmisiä luoksensa niin kaukaa?"

"Hänen nimensä on Reed, sir, Mrs. Reed."

"Reed Gatesheadista? Maistraatissa oli eräs Reed Gatesheadista."

"Tämä on hänen leskensä, sir."

"Ja mitä tekemistä teillä on hänen kanssaan? Kuinka tunnette hänet?"

"Mr. Reed oli enoni — äitini veli."

"Kas hittoa! Ette koskaan ole sanonut minulle tätä — sanoitte aina, että teillä ei ole sukulaisia."

"Niinkuin ei olekaan, sir, ei ketään, joka tunnustaisi minut sukulaisekseen. Mr. Reed on kuollut ja hänen vaimonsa heitti minut ulos."

"Minkätähden?"

"Koska olin köyhä ja vaivaksi ja koska hän ei pitänyt minusta."

"Mutta Reed kai jätti jälkeensä lapsia? Teillä täytyy olla serkkuja. Sir George Lynn puhui eilen eräästä Gatesheadin Reedistä, joka hänen sanojensa mukaan on kaupungin pahimpia lurjuksia, ja Ingram mainitsi erään Georgiana Reedin, myös Gatesheadista, jonka kauneutta suuresti ihailtiin Lontoossa pari huvikautta sitten."

"Myös John Reed on kuollut, sir, hän saattoi itsensä ja osaksi perheensäkin häviöön ja hänen arvellaan tappaneen itsensä. Uutinen teki niin järisyttävän vaikutuksen hänen äitiinsä, että hän sai halvauskohtauksen."

"Ja mitä hyvää voitte te tehdä hänelle? Lorua, Jane! Minä en koskaan lähtisi sadan peninkulman päähän katsomaan jotakin vanhaa rouvaa, joka kenties on jo kuollut ennenkuin ehditte hänen luokseen — sitäpaitsi sanoitte, että hän heitti teidät ulos."

"Niin, sir, mutta siitä on pitkä aika, ja hänen olosuhteensa olivat silloin hyvin erilaiset kuin nyt. Ei

olisi helppoa tehdä vasten hänen toiveitansa nyt."

"Kuinka kauan viipyisitte?"

"Mahdollisimman lyhyen ajan, sir."

"Luvatkaa, että viivytte vain viikon!"

"Parempi etten lupaa mitään — en voisi kenties täyttää sitä."

"Joka tapauksessa tulette takaisin, te ette saa antaa minkään syyn pidättää itseänne siellä ainaiseksi!"

"En toki! Tietysti palaan, jos kaikki on hyvin."

"Ja kuka matkustaa kanssanne? Ettehän matkusta sataa peninkulmaa yksin?"

"En, sir, tätini on lähettänyt ajurinsa hakemaan minua."

"Onko hän luotettava mies?"

"On, sir, hän on ollut kymmenen vuotta perheen palveluksessa."

Mr. Rochester mietti hetkisen. "Koska haluatte matkustaa?"

"Aikaisin huomenaamulla, sir."

"No niin, teidän täytyy saada vähän rahaa, ettehän voi matkustaa ilman rahaa, ja uskallan väittää, että teillä ei ole paljon — enhän ole antanut teille vielä palkkaanne. Kuinka suuri on maallinen omaisuutenne, Jane?"

Vedin esiin kukkaroni — laiha kapine se oli. "Viisi shillinkiä, sir." Hän otti kukkaron, tyhjensi aarteen kämmenellensä ja kosketteli sitä hyväillen ikäänkuin olisi sen niukkuus huvittanut häntä. Mutta pian hän sai oman lompakkonsa esille. "Kas tässä", sanoi hän ja antoi minulle setelin. Se oli viisikymmentä punttaa, ja minun oli saatava vain viisitoista. Sanoin, etten voinut vaihtaa.

"Ei teidän tarvitse vaihtaa, sen kyllä tiedätte. Ottakaa palkkanne!"

Kieltäydyin ottamasta enempää kuin mitä minulle tuli. Hän rypisti ensin otsaansa, mutta näytti sitten muistavan jotakin ja sanoi:

"Oikein, oikein! On parempi, etten anna teille kaikkea vielä, olisitte kenties poissa kolme kuukautta, jos teillä olisi viisikymmentä punttaa. Siinä on kymmenen — eikö se ole oikein?"

"Kyllä, sir, mutta nyt olette velkaa minulle viisi punttaa."

"Tulkaa takaisin ottamaan se sitten, talletan nyt teille neljäkymmentä punttaa."

"Mr. Rochester, saan kai puhua teille eräästä toisestakin asiasta nyt kun minulla on tilaisuus siihen."

"Asiasta? Olenpa utelias kuulemaan."

"Olette melkein sanonut minulle, että aiotte pian mennä naimisiin, sir."

"Niin olen — entä sitten?"

"Siinä tapauksessa, sir, pitää Adèlen mennä kouluun. Olen varma, että huomaatte sen välttämättömäksi."

"Että hän pääsisi pois morsiameni tieltä — tämä voisi muuten kohdella häntä liian kovakouraisesti. Siinä olettamuksessa on epäilemättä järkeä. Adèle, kuten sanottu, saa mennä kouluun, ja te luonnollisesti saatte marssia suoraa päätä — hiiteen."

"Toivottavasti ei, sir, mutta minun täytyy hakea uusi paikka jostakin."

"Tosiaankin!" hän huudahti, ja hänen äänensä väkinäinen sointi ja kasvojensa vääritys oli sekä ihmeellinen että hullunkurinen. Hän katseli minua muutamia minutteja.

"Ja vanha Madam Reed, ja missit, hänen tyttärensä, saavat varmaan huolekseen etsiä teille paikan."

"Eikä, sir, suhteeni sukulaisiini ei ole niin sydämellinen että voisin pyytää heiltä sellaista suosionosoitusta — mutta panen ilmoituksen sanomalehteen."

"Te kävelette vaikka Egyptin pyramideille", murisi hän. "Paha teidät perii, jos ilmoitatte! Kadun, etten

antanut teille vain soveraigniä kymmenen punnan asemasta. Antakaa minulle takaisin yhdeksän puntaa, Jane, minä tarvitsen niitä!"

"Ja niin minäkin, sir", vastasin ja panin kädet ja kukkaron selän taakse, "En mitenkään voi olla ilman rahaa."

"Pikkuinen kitupiikki!" sanoi hän. "Hän kieltää minulta rahanpyynnön! Antakaa minulle viisi puntaa, Jane."

"En viittä shillinkiä, sir, en viittä penceä."

"Antakaahan minun hiukan kurkistaa rahapussiinne!"

"Enkä anna, sir, teihin ei ole luottamista."

"Jane!"

"Mitä, sir?"

"Luvatkaa minulle eräs asia!"

"Minä lupaan kaikki, sir, mitä luulen tulevani pitämään."

"Luvatkaa olla ilmoittamatta sanomalehdessä ja jättäkää tämä paikan hakeminen minun huolekseni! Minä kyllä löydän teille paikan aikoinaan."

"Olen iloinen, jos voin tehdä niin, mutta luvatkaa tekin, että Adèle ja minä olemme onnellisesti poissa talosta ennenkuin morsiamenne tulee."

"Hyvä on, hyvä on! Annan kunniasanani siitä. Te lähdette siis huomenna?"

"Niin, sir, varhain aamulla."

"Tuletteko seurusteluhuoneeseen päivällisen jälkeen?"

"En, sir, minun täytyy valmistautua matkaan."

"Silloin teidän ja minun on sanottava toisillemme hyvästi joksikin aikaa."

"Niinpä luulen, sir."

"Ja kuinka ihmiset suorittavat tällaisen jäähyväistoimituksen, Jane? Opettakaa se minulle — en ole oikein varma siinä."

"He sanovat 'hyvästi', tai jotakin muuta, kuinka kukin haluaa."

"No sanokaa niin!"

"Hyvästi, Mr. Rochester, toistaiseksi."

"Mitä minun pitää sanoa?"

"Samat sanat, jos haluatte, sir!"

"Hyvästi, Miss Eyre, toistaiseksi — siinäkö kaikki?"

"Siinä."

"Se tuntuu minun ymmärrykseni mukaan niukalta, kuivalta ja epäystävälliseltä. Minä pitäisin enemmän jostakin muusta — tarvittaisiin pieni lisäys ritualiin. Pitäisi edes lyödä kättä — mutta ei, sekään ei tyydyttäisi minua. Ettekö siis sano mitään muuta kuin 'hyvästi', Jane?"

"Se riittää, sir, yhteen sydämelliseen sanaan mahtuu yhtä paljon hyvää tahtoa kuin useampiinkin."

"Hyvin mahdollista, mutta se on niin lyhyttä ja kuivaa — 'hyvästi'."

"Kuinka kauan hän aikoo seisoa siinä selkä ovea vastaan", ajattelin, "minun pitäisi mennä panemaan tavaroitani kuntoon." Päivälliskello soi, ja äkkiä hän katosi sanomatta sanaakaan enää. En nähnyt häntä enää koko päivänä ja seuraavana aamuna olin jo poissa, kun hän nousi.

Saavuin Gatesheadin linnan portille noin kello viisi iltapäivällä toukokuun ensimmäisenä päivänä ja pysähdyin portinvartijan asunnolle ennenkuin menin linnaan. Siellä oli kaikki hyvin siistiä ja sievää, sirojen ikkunoitten edessä oli kauniit, valkeat verhot, lattia oli häikäisevän puhdas, kuparikatot kiilsivät

ja takassa paloi iloinen tuli. Bessie istui takan ääressä imettäen nuorintansa, ja pikku Robert leikki sisarensa kanssa nurkassa.

"Siunatkoon! Tiesinhän, että tulisitte", huudahti Mrs. Leaven kun astuin sisään.

"Niin tulin, Bessie", sanoin ja suutelin häntä, "ja toivon, etten tule liian myöhään. Kuinka Mrs Reed jaksaa? Tottapa hän elää vielä?"

"Kyllä, hän elää vielä ja on selvempi kuin ennen. Tohtori sanoo, että hän voi kestää vielä viikon tai pari, mutta hän ei usko hänen enää tulevan terveeksi!"

"Onko hän hiljan maininnut minua?"

"Hän puhui teistä viimeksi tänä aamuna ja kysyi, ettekö jo tule, mutta nyt hän nukkuu, tai nukkui ainakin kymmenen minuuttia sitten, kun kävin linnassa. Hän yleensä iltapäivisin nukkuu hyvin sikeästi ja herää kuuden tai seitsemän tienoilla. Tahdotteko levähtää täällä tunnin ajan, Miss, ja sitten tulen kanssanne linnaan."

Robert tuli nyt sisään, ja Bessie laski nukkuvan lapsen kehtoon ja meni tervehtimään miestänsä. Sitten hän kehoitti minua ottamaan pois päällysvaatteeni ja juomaan teetä, sillä hänen mielestään olin kalpea ja väsyneen näköinen. Otin hänen vierasvaraisuutensa ilolla vastaan ja annoin hänen vapauttaa itseni matkatamineistani yhtä tahdottomasti kuin ennen lapsena annoin hänen riisua itseni.

Entiset ajat palasivat selvästi mieleeni kun näin Bessien häärivän ympärilläni, asettavan tarjottimelle parhaat kiinalaiset teekuppinsa, leikkaavan leipää, panevan kaakun hetkiseksi lämpiämään ja silloin tällöin antavan pikku Robertille tai Janelle pienen sysäyksen — aivan kuin minulle ennen vanhaan. Bessie oli säilyttänyt pikaisen luonteensa, kevyen astuntansa ja hauskan ulkomuotonsa läpi vuosien.

Kun tee oli valmista, aion siirtyä pöydän luo, mutta hän määräsi omalla jyrkällä tavallaan minua pysymään paikallani. Hän tahtoi tuoda teekuppini tulen ääreen ja asetti eteeni pienen, pyöreän pöydän, jolle hän oli pannut kupit ja kaakkuviipaleen — aivan kuin ennenkin, kun hän joskus lastenkamarissa kestitsi minua ylimääräisellä herkkupalalla. Minä hymyilin ja tottelin häntä kuten entisinäkin aikoina.

Hän tahtoi tietää, olinko onnellinen Thornfield Hallissa ja minkälainen ihminen talon rouva oli, ja kun kerroin että talossa oli vain isäntä, kysyi hän, oliko isäntäni hieno ja komea herra ja pidinkö hänestä. Kerroin, että hän oli pikemmin ruma kuin kaunis mies, mutta silti hieno herra, että hän kohteli minua hyvin ja että olin tyytyväinen. Sitten kuvailin hänelle tuota iloista elämää, jota linnassa viime aikoina oli vietetty, ja Bessie kuunteli pienimpiäkin yksityiskohtia suurella mielenkiinnolla, sillä juuri tällainen oli hänen makuunsa.

Näin kului tunti nopeasti. Bessie auttoi taas päällysvaatteet ylleni, jätimme portinvartijan tuvan ja lähdimme ulos. Hänen seurassaan olin ollut silloinkin, kun lähes yhdeksän vuotta sitten laskeuduin tätä polkua, jota pitkin nyt nousimme linnaa kohti. Onnettomana ja katkeroituneena, tuntien itseni melkein henkipatoksi, olin tuona pimeänä, sumuisena ja koleana tammikuun aamuna jättänyt taakseni vihamielisen talon etsien turvaa Lowoodin kylmistä suojista, jotka silloin kangastivat mielessäni niin kaukaisina ja ihmeellisinä. Sama vihamielinen talo kohosi nytkin edessäni, tulevaisuuteni oli nytkin epävarma ja sydämeni sairas. Tunsin vieläkin itseni yksinäiseksi matkamieheksi tässä maailmassa, mutta nyt minulla oli enemmän luottamusta itseeni ja omiin voimiini, eikä mikään sorto rasittanut minua. Se ammottava haava, jonka kärsimäni vääryydet olivat iskeneet sydämeeni, oli nyt kokonaan parantunut ja kostonhimon tuli sammunut.

"Menkää ensin ruokasaliin", sanoi Bessie, joka kulki edelläni, "nuoret neidit ovat varmaan siellä."

Seuraavassa silmänräpäyksessä olin ruokasalissa. Siellä oli jokainen huonekalu, jokainen esine tarkalleen samanlainen kuin tuona aamuna, jolloin minut esitettiin Mr. Brocklehurstille. Mattokin, jolla hän oli seisonut, oli vielä paikoillaan. Vilkaisin kirjahyllylle ja luulin näkeväni Bewiekin Brittiläisten lintujen historian vanhalla paikallaan kolmannella hyllyllä ja Gulliverin matkat ja "Tuhat yksi yötä" aivan sen yläpuolella. Elottomat esineet eivät olleet muuttuneet, mutta elollisia oli melkein mahdoton tuntea.

Edessäni seisoivat kaksi nuorta neitiä. Toinen oli hyvin pitkä, melkein Miss Ingramin mittainen, hyvin hoikka ja laiha. Hänellä oli kellertävän kalpeat, ankaran näköiset kasvot. Hänen ilmeessään oli jotakin askeettista, ja sitä lisäsi mustan, suoran, kankean puvun äärimäinen yksinkertaisuus, kovitettu pellavakaulus, sileäksi kammattu tukka ja nunnamainen kaulakoriste — norsunluinen rukousnauha ja ristiinnaulitun kuva. Tiesin, että tämän täytyi olla Eliza, vaikka en tässä pitkäksi venähtäneessä olennossa värittömine kasvoineen löytänytäkään paljon yhdennäköisyyttä entisen Elizan kanssa. Toinen oli yhtä varmasti Georgiana, mutta hän ei ollenkaan muistuttanut tuota hoikkaa, keijukaismaista yksitoistavuotiaista Georgianaa, jonka minä muistin. Tämä oli kukoistava, hyvin täyteläinen neito, valkoinen ja punainen kuin vahanukke, hänellä oli kauniit, säännölliset piirteet, raukean haaveelliset

siniset silmät ja kihara, keltainen tukka. Hänenkin pukunsa oli musta, mutta erkani suuresti sisaren puvusta ollen yhtä muodikas, väljä ja kaunis kuin tämä oli puritaaninen.

Kummankin sisaren kasvoissa oli yksi — ja ainoastaan yksi — äidiltä peritty piirre: laiha ja kalpea vanhempi tytär oli saanut hänen jäätävän kylmän katseensa ja kukoistava nuorempi tytär hänen leukansa piirteet — kenties hiukan lievennettyinä, mutta siitä huolimatta ne tekivät nuo muuten niin iloiset ja nautinnonhimoiset kasvot hyvin koviksi.

Molemmat neidit nousivat tervehtimään minua ja molemmat sanoivat minua Miss Eyreksi. Elizan tervehdys oli lyhyt ja jyrkkä, eikä pieninkään hymy väreillyt hänen huulillaan, sitten hän heti istuutui entiselle paikalleen, alkoi tuijottaa valkeaan ja näytti unohtavan minut kokonaan. Georgiana lisäsi tervehdykseensä muutamia ylimalkaisia huomautuksia matkastani, ilmasta j.n.e. Hän venytteli sanojaan ja mitteli minua salavihkaa kiireestä kantapäähän saakka katseellaan, joka väliin tunkeutui karkean merinopäällystakkini laskoksiin, väliin viivähti puutarhahattuni yksinkertaisessa nauhassa. Nuorilla neidoilla on erinomainen taito antaa lähimäisensä ymmärtää, että he pitävät häntä maalaisserkkuna, vaikkeivät lausukaan tätä sanaa. Eräänlainen kylmyys katseessa, alentuvaisuus käytöksessä ja välinpitämättömyys äänessä tulkitsee täydellisesti heidän tunteensa, vaikka he noudattaisivatkin ulkonaista kohteliaisuutta sanoissaan ja teoissaan.

Mutta pistosanalla, oli se sitten julkinen tai peitetty, ei enää ollut samaa vaikutusta minuun kuin kerran ennen. Istuessani serkkujeni välissä huomasin ihmeekseni, kuinka hyvä minun oli olla, vaikka toinen ei ollut huomaavinaan minua ja toinen kohteli minua puolittain ivallisesti. Elizan kylmyys ei jähmetyttänyt eikä Georgianan käytös vaivannut minua. Syy oli se, että minulla oli muita asioita ajateltavina. Viimeisten kuukausien kuluessa oli mielessäni liikkunut niin paljon voimakkaampia tunteita kuin mitä he olisivat kyenneet herättämään, olin tuntenut niin paljon kipeämpää tuskaa ja korkeampaa riemua kuin mitä he olisivat voineet aiheuttaa, että heidän käytöksensä ei tehnyt minuun pienintäkään vaikutusta.

"Kuinka Mrs. Reed jaksaa?" kysyin ennen pitkää katsoen Georgianaa levollisesti. Tämä piti sopivana nyrpistää nenäänsä kuin jos tämä suora puhuttelu ei olisi ollut paikallaan.

"Mrs. Reed? Ah, tarkoittatte äitiä. Hän on hyvin heikko. En luule, että voitte tavata häntä tänä iltana."

"Olisin hyvin kiitollinen", sanoin, "jos tahtoisitte mennä yläkertaan sanomaan hänelle, että olen tullut."

Georgiana melkein hypähti pystyyn hämmästyksestä ja avasi siniset silmänsä selkoselälleen.

"Tiedän, että hän on erityisesti halunnut nähdä minua", lisäsin, "ja tahtoisin täyttää hänen toiveensa viivyttelemättä enempiä kuin on välttämätöntä."

"Äiti ei tahdo, että häntä häiritään illalla", huomautti Eliza. Minä nousin, otin äänettömänä, käskyä odottamatta, hatun päästäni ja hansikkaat käsistäni ja sanoin meneväni Bessien luo, joka varmaan oli keittiössä, ja pyytäväni häntä ottamaan selville, tahtoiko Mrs. Reed nähdä minut tänä iltana vai eikö. Minä menin, ja suoritetuani asian Bessielle ryhdyin uusiin toimenpiteisiin. Tähän saakka oli tapani ollut vetäytyä pois sieltä, missä minua kohdeltiin ylimielisesti, ja jos minut vuosi sitten olisi otettu vastaan samalla tavalla kuin nyt, olisin päättänyt jättää Gatesheadin seuraavana aamuna, mutta nyt oli minulla heti selvänä, että sellainen suunnitelma olisi ollut mieletön. Olin matkustanut sata peninkulmaa saadakseni nähdä tätini, ja minun täytyi jäädä hänen luokseen kunnes hän oli parempi — tai kuollut. Mitä tulee hänen tyttärensä ylpeyteen tai typeryyteen, jättäisin sen kokonaan huomioonottamatta enkä olisi hituistakaan riippuvainen siitä. Käännyin siis emännöitsijän puoleen, pyysin häntä näyttämään minulle huoneeni, sanoin, että luultavasti viipyisin viikon tai pari talossa, annoin kantaa matka-arkkuni huoneeseen ja menin itse perässä. Kohtasin Bessien kynnyksellä.

"Rouva on valveilla", sanoi hän. "Olen sanonut, että olette täällä, tulkaa nyt, niin saamme nähdä, tunteeko hän teidät."

Minua ei tarvinnut opastaa tuohon tuttuun huoneeseen, johon minut niin usein ennen maailmassa oli viety rangaistavaksi tai saamaan toreja. Riensin Bessien edellä ja avasin hiljaa oven. Varjostimen verhoama kynttilä paloi pöydällä, sillä oli jo alkanut hämärtaa. Tuossa oli avara vuode ambranvärisine verhoineen kuten ennenkin, tuossa peilipöytä, nojatuoli ja jalkajakkara, jolle minun oli satoja kertoja täytynyt polvistua pyytämään anteeksi ilkitöitä, joita en ollut tehnyt. Vilkaisin erääseen nurkkaan ja melkein odotin, että sieltä kurkistaisi kerran niin pelätty vitsa odottaen hetkeä, jolloin se pääsisi ilkeän peikon tavoin hypähtämään esiin ja tanssimaan värisevällä kädelläni tai aralla niskallani. Lähestyin vuodetta, avasin verhot ja kumarruin korkean päänaluksen yli.

Olin säilyttänyt muistissani selvän kuvan Mrs. Reedin kasvoista ja etsin nyt jännityksellä vastinetta sille. On onnellista, että aika hillitsee kostonhimon ja vaimentaa kiihkeimmänkin raivon ja

vastenmielisyyden. Täynnä katkeruutta ja vihaa olin lähtenyt tämän naisen luota ja nyt, tullessani takaisin, tunsin vain jonkinlaista sääliä häntä kohtaan hänen suurten kärsimystensä vuoksi ja voimakasta halua unhoittaa ja antaa anteeksi kaikki vääryydet, tehdä sovinto ja tarjota vihamiehelleni ystävän käsi.

Edessäni olivat nuo tutut kasvot kovina ja jäykkinä kuten ennenkin, nuo silmät, joitten jäätä ei kukaan kyennyt sulattamaan, ja nuo korkeat, käskevät, itsevaltaiset kulmakarvat. Kuinka usein olivat ne uhkaavina ja vihaisina rypistyneet minulle! Kuinka heräsivätkään lapsuuden kauhut ja tuskat mielessäni, kun nyt katselin niitten kovia viivoja! Ja kuitenkin kumarruin suutelemaan Mrs. Reediä. Hän katsoi minuun.

"Onko tämä Jane Eyre?" sanoi hän.

"On, täti Reed. Kuinka jaksat, rakas täti?" Olin kerran luvannut, etten koskaan enää sanoisi häntä tädiksi, mutta nyt en pitänyt tämän lupauksen rikkomista syntinä. Sormeni koskettivat kättä, joka lepäsi lakanalla. Jos hän nyt olisi ystävällisesti puristanut kättäni, olisin tuntenut suurta iloa. Mutta tunteettomia luonteita ei vähällä pehmennetä eikä luonnollista vastenmielisyyttä ole helppo juurittaa pois. Mrs. Reed veti pois kätensä, käänsi kasvonsa toisaalle ja huomautti, että ilta oli lämmin. Sitten hän katseli minua uudestaan niin jäisesti, että tunsin heti hänen mielipiteittensä minusta ja tunteittensa minua kohtaan pysyneen muuttumattomina. Näin hänen läpipääsemättömistä, hetyttämättömistä silmistään, että hän oli päättänyt viimeisiin saakka uskoa minusta pahaa, koska vastakkainen mielipide ei olisi tuottanut hänelle mitään ylevää iloa, vaan ainoastaan nöyryytystä. Minä tulin hyvin pahoilleni, sitten olin suuttunut, sitten päätin kukistaa hänet, voittaa hänet vasten hänen omaa tahtoaan ja luontoaan. Kyyneleet olivat jo kohonneet silmiini, aivan kuten lapsuudessanikin, mutta karkoitin ne takaisin lähteisiinsä. Nostin tuolin päänaluksen viereen, istuuduin ja nojauduin tynnyjen yli.

"Olet lähettänyt hakemaan minua", sanoin, "ja tässä olen nyt ja aion viipyä kunnes näen, että paranet."

"Oh, tietysti. Oletko nähnyt tyttäriäni?"

"Olen."

"Hyvä, voit sanoa heille, että minä tahdon sinun viipyvän täällä kunnes voin puhua kanssasi muutamista asioista, jotka vaivaavat minua. Tänä iltana on liian myöhäinen, enkä jaksa muistaa niitä. Mutta jotakin minun piti sanoa — odotahan —"

Harhaileva katse ja muuttunut ääni osoittivat, kuinka murtunut tämä ennen niin voimakas olento oli. Hän käännähti levottomasti ja veti peiton kiinteämmin ympärilleen. Olin nojannut kyynäspäättäni peitolle, se hermostutti häntä.

"Ota pois kätesi", sanoi hän, "äläkä vaivaa minua pitämällä kiinni vaatteista. Oletko sinä Jane Eyre?"

"Minä olen Jane Eyre."

"Minulla on ollut siitä lapsesta enemmän vaivaa kuin kukaan voisi uskoa. Sellainen taakka jätettiin käsiini — miten paljon harmia hän tuottikaan minulle joka hetki käsittämättömällä luonteellaan, äkinäisillä sisunpurkauksillaan ja alituisella, luonnottomalla vaanimisella! Minä sanon, että hän puhui minulle kerran kuin mielipuoli tai paholainen — mikään lapsi ei koskaan puhu niin tai ole sen näköinen. Olin iloinen saadessani hänet pois talosta. Miten hän tuli toimeen Lowoodissa? Kuume raivosi siellä kerran, ja paljon oppilaita kuoli. Hän ei kuitenkaan kuollut, mutta minä sanoin, että hän kuoli — minä toivoin, että hän olisi kuollut."

"Omituinen toivomus, Mrs. Reed — minkätähden vihaat häntä niin kovasti?"

"Minä tunsin aina vastenmielisyyttä hänen äitiänsä kohtaan, sillä hän oli mieheni ainoa sisar ja hänen lemmikkinsä, ja mieheni vastusti, kun perhe hylkäsi hänet arvottoman avioliiton tähden. Kun tuli sanoma hänen kuolemastaan, itki mieheni kuin lapsinulikka. Hän tahtoi kaikin mokomin hakea lapsen luokseen, vaikka pyysin ja rukoilin häntä antamaan sen elätettäväksi maksun edestä. Minä vihasin lasta heti ensi näkemältä — sellainen kipeä, vinkuva olento! Se valitteli kehdoissaan yökausia — ei edes huutanut ääneen kuten muut lapset, vaan kitisi ja voihi hiljaa. Reed sääli sitä ja hoiteli ja vaali sitä kuin omaansa — vieläpä enemmänkin, sillä omista lapsistaan sen ikäisinä ei hän pitänyt niin suurta lukua. Hän koetti saada minun lapseni ystävällisiksi tuolle pienelle, kerjäläiselle, mutta nuo pikku kullat eivät sietäneet sitä, ja hän suuttui heille, kun he osoittivat sille vastenmielisyyttään. Viimeisen tautinsa aikana hän tahtoi, että lapsi aina tuotaisiin hänen vuoteensa viereen, ja tuntia ennen kuolemaansa hän vaati minua lupaamaan, että pitäisin tuon olennon aina luonani. Yhtä mielelläni olisin ottanut viheliäisimmän kerjäläiskakaran vaivoikseni. Mutta mieheni oli helläsydäminen ja luonnoltaan heikko. John ei ollenkaan muistuta isäänsä, ja minä olen hyvilläni siitä. John tulee äitiinsä ja enoihinsa — hän on

oikea Gibson. Oh, minä soisin, että hän lakkaisi kiusaamasta minua rahanpyynnöillään! Minulla ei ole enää rahaa — me tulemme köyhiksi. Minun täytyy lähettää pois puolet palvelijoista ja sulkea osa talosta tai vuokrata se. En voi koskaan alistua siihen — mutta mitä on tehtävä? Kaksi kolmannesta tuloistani menee korkoihin ja kuoletuksiin. John pelaa kauheasti ja häviää aina — poika parka. Hän on viisaampiensa vallassa — John on veltostunut ja vajonnut syvälle — hän on peloittavan näköinen — minä häpeän nähdessäni hänet."

Hän kiihtyi kiihtymistään. "Luulen, että minun on paras jättää hänet nyt", sanoin Bessielle, joka seisoi vuoteen toisella puolella.

"Ehkä kyllä, Miss, mutta iltaisin hän usein puhuu tällä tavalla — aamulla hän on levollisempi."

Minä nousin. "Seis!" huudahti Mrs. Reed. "Tahdoin sanoa vielä muutakin. Hän uhkaa minua — hän uhkaa minua alituisesti kuolemallaan — tai omallani, ja näen hänet vähin unessa suuri haava kurkussa tai kasvot pullistuneina ja mustuneina. Olen joutunut kauheaan umpikujaan — minulla on raskaita huolia. Mitä on tehtävä? Mistä on saatava rahaa?"

Bessie koetti nyt saada häntä ottamaan rauhoittavaa lääkettä ja onnistuikin vihdoin. Pian sen jälkeen Mrs. Reed kävi rauhallisemmaksi ja vaipui jonkinlaiseen horrostilaan. Minä jätin hänet silloin.

Yli kymmenen päivää kului ennenkuin taas sain puhua hänen kanssaan. Hän joko houraili tahi nukkui ja tohtori kielsi tekemästä mitään, mikä voisi kiihoittaa tai tuskastuttaa häntä. Koetin sillävälillä tulla parhaani mukaan toimeen Georgianan ja Elizan kanssa. Alussa he olivat hyvin kylmiä. Eliza saattoi istua puolen päivää ommellen, lukien tai kirjoittaen ja sanoa tuskin sanaakaan sisarellensa ja minulle. Georgiana laverteli tuntikausia kanarialinnulleen eikä kiinnittänyt pienintäkään huomiota minuun. Mutta minä olin päättänyt olla näyttämättä toimettomalta tai ikävystyneeltä. Olin tuonut piirustustarpeeni mukani, ja ne tarjosivat minulle kyllin huvia ja ajanvietettä.

Tavallisesti asetuin ikkunan viereen, hiukan erikseen heistä, liiturasioineni ja papereilleni, ja kulutin aikaani tekemällä pieniä luonnoksia, jotka esittivät jotakin hetkellistä mielikuvaa: järveä, joka kimmelsi kahden kallion välissä, nousevaa kuuta, jonka edestä kulki laiva, kaislojen ja kurjenmiekköiden keskeltä kohoavaa najadia, jonka päätä koristi lootusseppelä, keijukaista, joka istui varpuspesän laidalla orapihlajassa.

Eräänä aamuna rupesin haahmoittelemaan ihmiskasvoja tietämättä tai välittämättä, minkälaiset niistä tulisi. Valitsin pehmeän, mustan liidun, muovailin sen pään leveäksi ja ryhdyin toimeen. Olin pian piirtänyt leveän, ulkonevan otsan ja haahmoitellut kasvojen nelitahoisien alaosan. Nämä viivat huvittivat minua, ja kiiruhdin piirtämään lisää. Tuon otsan alle täytyi vetää paksut, vaakasuorat kulmakarvat, sitten seurasi tietysti jyrkkäpiirteinen, suora nenä täyteläisine sieraimineen, sitten taipuisa suu, pikemmin leveä kuin pieni, sitten luja leuka, jonka keskellä oli jyrkkä vako. Oli myös piirrettävä vähän mustaa poskipartaa ja sysimusta tukka, joka otsalla taipui aaltoihin ja oli hyvin tuuhea ohimoilla. Sitten silmät, jotka olin jättänyt viimeisiksi, koska ne vaativat enimmänsä työtä. Piirsin ne hyvin suuriksi ja kaunismuotoisiksi, ripset pitkiksi ja tummiksi, silmäterät kirkkaiksi ja suuriksi. "Hyvä on, mutta ei vielä oikein näköinen", arvelin katsellessani tekemääni kuvaa. "Silmissä tarvitaan enemmän voimaa ja eloa", ja minä tummensin varjoja, jotta loisto tulisi sitä kirkkaammaksi. Pari onnellista vetoa takasi menestyksen. Siinä oli nyt silmiäni edessä ystävän kasvot, ja mitä merkitsi, jos nuo nuoret neidit käänsivätkin selkensä minulle? Katselin kuvaa, hymyilin sen kaunopuheiselle yhdennäköisyydelle, olin vajonnut työhöni ja onnellinen.

"Onko tuo jonkun tuttavanne kuva?" kysyi Eliza, joka oli huomaamatta tullut viereeni. Vastasin, että se oli vain mielikuvitusta ja panin sen kiireesti toisten paperiarkkien alle. Tietysti valehtelin, sillä luonnokseni oli itse asiassa uskollinen muotokuva Mr. Rochesteristä. Mutta mitä se merkitsi Elizalle tai kenellekään muulle kuin itselleni. Myöskin Georgiana tuli katsomaan. Toiset piirustukset huvittivat häntä suuresti, mutta Mr. Rochesterin kuvaa hän sanoi rumaksi. He näyttivät molemmat ihmettelevän taitoani. Tarjouduin piirtämään heidän kuvansa ja vuoron perään he istuivat malleina. Sitten Georgiana toi albuminsa. Lupasin tehdä siihen vesivärimaalauksen, ja tämä sai hänet heti hyväälle tuulelle. Hän ehdotti kävelyä puistossa. Tuskin kaksi tuntia oli kulunut kun jo olimme syventyneet tuttavalliseen keskusteluun. Hän oli osoittanut minulle suosiotaan antamalla kuvauksen siitä loistavasta talvesta, jonka hän oli viettänyt Lontoossa kaksi huvikautta sitten, — ihailusta, jota hän oli herättänyt — huomiosta, joka oli kiinnitetty häneen. Hän oli myöskin tehnyt viittauksia korkeasukuisesta ihailijastansa. Iltapäivän kuluessa nämä viittaukset taajenivat ja selvenivät, hän toisti erinäisiä keskusteluita, esitti muutamia helliä kohtauksia, lyhyesti sanottuna, hän kertoi sinä päivänä minulle kokonaisen luvun hienon maailman elämää. Kertomus uudistettiin joka päivä, aihe oli aina sama — hän itse, hänen rakkautensa ja lemmenseikkailunsa. Oli omituista, ettei hän kertaakaan kosketanut äitinsä sairauteen tai veljensä kuolemaan tai perheen taloudellisen aseman synkkyyteen. Hän näytti kokonaan elävän entisten ilojensa muistelemisessa ja tulevien huvitusten toivossa. Hän vietti joka päivä viisi minuuttia sairaan äitinsä luona, siinä kaikki.

Eliza puhui vieläkin hyvin vähän — hänellä nähtävästi ei ollut aikaa siihen. En ole koskaan nähnyt ahkerampaa ihmistä kuin hän, mutta kuitenkin oli vaikeata sanoa, mitä hän teki, tai oikeammin huomata hänen töittensä tuloksia. Herätyskello herätti hänet varhain aamulla. En tiedä, mitä hän puuhasi ennen aamiaista, mutta tämän aterian jälkeen hän jakoi aikansa yhtä suuriin osiin, ja joka tunnilla oli määrätty tehtävänsä. Kolme kertaa päivässä hän tutki pientä kirjaa, jonka lähemmin tarkastaessani huomasin kirkkokäsikirjaksi. Kysyin häneltä kerran, mikä oli tuon kirjan suuri viehätys, ja hän vastasi: "Nimi." Kolmena tuntina hän kirjaili kultalangalla nelitahoista, purppuranpunaista vaatetta, joka olisi melkein riittänyt lattiamatoksi. Vastaukseksi kysymykseeni ilmoitti hän, että siitä tuli alttariliina uuteen kirkkoon, joka oli hiljattain rakennettu lähelle Gatesheadia. Kaksi tuntia hän omisti päiväkirjansa kirjoittamiseen, kaksi työskentelyyn kyökkipuutarhassa ja yhden laskujensa tekemiseen. Hän ei näyttänyt tarvitsevan mitään seuraa tahi keskustelua. Luulen, että hän oli onnellinen omalla tavallaan, tämä tasainen päiväjärjestys riitti hänelle, eikä mikään suututtanut häntä niin paljon kuin joku odottamaton tapaus, joka pakotti häntä poikkeamaan kellontapaisesta säännöllisyydestään.

Hän kertoi minulle eräänä iltana, ollessaan tavallista puheliaampi, että Johnin käytös ja perheen taloudellisen häviön uhka olivat tuottaneet hänelle paljon huolta, mutta että hän nyt oli malttanut mieltänsä ja tehnyt päätöksensä. Hän oli jo ryhtynyt toimenpiteisiin oman omaisuutensa turvaamiseksi, ja kun hänen äitinsä oli kuollut — oli nimittäin aivan mahdotonta, kuten hän tyvenesti huomautti, että tämä voisi parantua tai kestää kauan — aikoi hän toteuttaa erään lempisuunnitelmansa, etsiä turvapaikan, jossa ei mikään voisi häiritä säännöllisiä elämäntapoja ja jossa vahva muuri erottasi hänet syntisen maailman melskeistä. Kysyin, seuraisiko Georgiana häntä.

"Tietysti ei. Georgianalla ja hänellä ei ollut mitään yhteistä — eikä ollut koskaan ollutkaan. Hän ei millään muotoa tahtoisi sisartaan taakakseen. Georgiana kulkisi omaa tietänsä, hän, Eliza, omaansa."

Georgiana taas vietti suurimman osan siitä ajasta jolloin hän ei purkanut sydäntään minulle, pitkänään sohvalla, nuristen talon ikävyyttä ja toivoen lakkaamatta, että tati Gibson taaskin kutsuisi hänet kaupunkiin.

"Olisi paljon parempi", sanoi hän, "jos voisin olla poissa täältä kuukauden tai pari, kunnes kaikki on ohitse." En kysynyt, mitä hän tarkoitti sanoilla, "kaikki ohitse", mutta otaksun, että hän ajatteli äitinsä odotettua kuolemaa ja hautajaismenojen synkkyyttä. Eliza ei yleensä kiinnittänyt sen enempää huomiota velton sisarensa valituksiin kuin jos sellaista nurisevaa, laiskaa olentoa ei olisi ollut olemassakaan. Eräänä päivänä kuitenkin, laskettuaan pois tilikirjansa ja käärittyään kokoon koruompeluksensa hän äkkiä aloitti seuraavan puhetulvan:

"Georgiana, turhamaisempaa ja typerämpää olentoa kuin sinä ei maa varmaan koskaan ole päällään kantanut. Sinulla ei ole oikeutta elää, koska et tee elämästäsi mitään hyödyllistä. Sensijaan että eläisit yksin ja itseäsi varten, kuten järjellisen olennon tulisi. Pyrit tukemaan omaa heikkouttasi vain jonkun toisen ihmisen voimalla, ja jollet löydä ketään, joka haluaisi taakakseen tuollaista heikkoja, lihavaa, hyödyttöntä vetelystä, huudat ja voivottelet, että sinua kohdellaan pahoin ja että olet hyljätty ja onneton. Elämän pitäisi tarjota sinulle alituista vaihtelua ja huvituksia, muuten on koko maailma mielestäsi vankila. Sinua pitäisi ihaila, liehitellä, imarrella, sinun täytyisi saada tanssia, kuulla musiikkia, olla seurassa, muuten ikävystyt kuoliaaksi. Eikö sinulla ole siksi paljon älyä, että laatisit elämäsi varten määrätyn järjestelmän, joka tekisi sinut riippumattomaksi kaikista muista paitsi itsestäsi. Jaa päiväsi osiin, määrää joka osalle tehtävänsä, älä jätä käyttämättä ainoatakaan neljännestuntia, kymmentä minuuttia, viittä minuuttia — ota huomioon joka silmänräpäys ja suorita kaikki eri tehtävät järjestelmällisesti, ankaran sääntillisesti. Silloin päivä loppuu melkein ennenkuin olet huomannut sen alkaneenkaan, etkä ole kiitollisuudenvelassa kenellekään tyhjän hetken täyttämisestä, sinun ei ole tarvinnut etsiä kenenkään seuraa, myötätuntoa tai apua, lyhyesti sanottuna, olet elänyt niinkuin itsenäisen olennon tulee. Pane mieleesi tämä neuvo — ensimmäinen ja viimeinen, jonka annan sinulle — ja silloin et tarvitse minua etkä ketään muutakaan, kävi miten kävi. Tai jätä se huomioonottamatta, jatka kuten tähänkin saakka laiskottelemistasi ja nurkumistasi ja kärsi seuraukset, niin onnettomat kuin ne tulevatkin olemaan! Puhun sinulle nyt suoraan, ja kuule tarkoin, sillä vaikka en toistakaan sanojani tämän jälkeen, aion menetellä aivan niitten mukaan. Äitini kuoleman jälkeen pesen käteni enkä tahdo olla missään tekemisissä kanssasi. Siitä päivästä saakka, jolloin kirstu kannetaan Gatesheadin kirkon holviin, olemme sinä ja minä niin vieraat toisillemme kuin jos emme koskaan olisi olleet tuttuja. Sinun ei tarvitse ajatella, että minä kiinnittäisin sinut itseeni heikoimmallakaan siteellä senvuoksi, että satumme olemaan samojen vanhempien lapsia. Minä sanon sinulle, että jos koko ihmissuku olisi hävitetty maan päältä ja vain me kaksi olisimme jääneet eloon, jättäisin sinut arvelematta vanhaan maailmaan ja lähtisin itse uuteen."

Hän vaiken.

"Tuon vaivan olisit voinut säästää itseltäsi", vastasi Georgiana. "Kaikki tietävät, että sinä olet itsekkäin ja sydämettämin ihminen maailmassa, ja *minä* tiedän, kuinka kiihkeästi vihaat minua — tuo

ilkeä kuje, jonka teit lordi Edwin Verelle ja minulle, oli paras todistus siitä. Et voinut sietää, että minut korotettaisiin sinua ylemmäksi, että saisin arvonimen ja pääsisin seuroihin, joissa sinä et uskaltaisi näyttää kasvojasi, ja sentähden rupesit vakoojaksi ja ilmiantajaksi ja turmelit tulevaisuuteni kokonaan." Georgiana veti esiin nenäliinansa ja vesitteli kokonaisen tunnin ajan. Eliza istui kylmänä ja tunteettomana ja ahersi itsepintaisena työssään.

Monet ihmiset eivät anna suurtakaan arvoa vilpittömille, epäitsekkäille tunteille. Nämä kaksi luonnetta olivat juuri sellaisten puutteessa käyneet sietämättömiksi, toinen happamaksi ja kulmikkaaksi, toinen veltoksi ja laimeaksi. Tunne ilman arvostelukykä on kyllä vetinen ja heikko, mutta arvostelukykä ilman tunnetta on liian karvas ja vaikeasti sulava pala kenenkään inhimillisen olennon nieltäväksi.

Oli sateinen ja tuulinen iltapäivä. Georgiana oli nukahtanut sohvalle romaaninsa ääreen ja Eliza oli mennyt hartaushetkeen uuteen kirkkoon — uskonnon asioissa hän noudatti mitä ankarimpia muodollisuuksia, ei mikään sää estänyt häntä täyttämästä uskonnollisia velvollisuuksiansa, joista kirkossakäynti oli tärkein. Tämän hän suorittikin sunnuntaisin kolmasti ja muina päivinä niin usein kuin jumalanpalveluksia suinkin pidettiin.

Päätin mennä yläkertaan katsomaan kuolevaa naista, joka makasi siellä melkein hoidotta. Palvelijatkin olivat tässä toimessa huolimattomia, ja palkattu hoitaja, jota ei kukaan pitänyt silmällä, pujahti pois huoneesta milloin vain taisi. Bessie oli uskollinen, mutta hänellä oli mielessään oma perheensä ja linnaan hän pääsi vain silloin tällöin. Tullessani sairashuoneeseen ei siellä ollut ketään, kuten olin odottanutkin. Hoitaja oli poissa, sairas makasi hiljaa ja näytti nukkuvan. Hänen kasvonsa näyttivät lyijynharmailta tyyntyä vastaan. Valkea takassa oli sammumaisillaan. Panin sinne lisää hiiliä, pöyhin sänkyvaatteita ja katselin sairasta, joka ei nyt voinut katsella minua. Sitten menin ikkunan luo.

Sade pieksi ikkunanruutuja ja tuuli vinkui puistossa. "Täällä makaa ihminen", ajattelin, "joka kohta on jättävä tämän maailman melskeet. Minne on liitävä tuo henki, joka nyt taistelee erotakseen aineellisesta asunnostaan, minne on se liitävä päästyään vihdoon vapaaksi?"

Miettiessäni tuota suurta salaisuutta ajattelin Helena Burnsia, muistelin hänen viimeisiä sanojaan, hänen uskallustaan ja hänen oppiansa ruumiista erinneitten sielujen tasa-arvoisuudesta. Olin vieläkin kuulevinani hänen tutun äänensä, näkevinäni hänen kalpeat, sielukkaat kasvonsa ja loistavan katseensa, kun hän makasi rauhaisalla kuolinvuoteellaan ikävöiden taivaallisen Isänsä helmaan, — kun takanani olevasta vuoteesta kuului heikko kuiskaus: "Kuka siellä on?"

Tiesin, että Mrs. Reed ei ollut puhunut moneen päivään — oliko tämä paranemisen merkki? Menin hänen luokseen.

"Minä se olen, täti Reed."

"Kuka minä?" oli vastaus. "Kuka olette?" sanoi hän ja katseli minua hämmästyneenä, miltei levottomana, mutta ei vielä raivostuneena. En tunne teitä — missä Bessie on?"

"Hän on kotonaan, täti."

"Täti", toisti hän. "Kuka sanoo minua tädiksi? Te ette ole Gibsoneita, ja kuitenkin tunnen teidät — nuo kasvot, nuo silmät ja tuo otsa ovat hyvin tutut minulle. Te muistutatte — niin, te muistutatte Jane Eyreä!"

En vastannut mitään, sillä pelkäsin hänen kiihtyvän liaksi, jos sanoisin, kuka olen.

"Pelkään kuitenkin", sanoi hän, "että erehdyn. Ajatukseni johtavat minut harhaan. Halusin nähdä Jane Eyren ja kuvittelin senvuoksi yhdennäköisyyttä siinä, missä sitä ei ole. Sitäpaitsi, hänen on täytynyt muuttua kahdeksassa vuodessa." Vakuutin nyt olevani se henkilö, joksi hän luuli minua ja jota hän oli halunnut nähdä, ja huomattessani, että hän ymmärsi sanani ja oli täysin tajuissaan, kerroin, että Bessie oli lähettänyt miehensä hakemaan minua Thornfieldista.

"Tiedän, että olen hyvin sairas", sanoi hän hetken kuluttua. "Koetin joku hetki sitten kääntyä, mutta huomasin, etten voi liikuttaa jäsentäkään. On paras, että kevennän mieltäni ennenkuin kuolen, sillä asiat, joista vähän välitämme terveinä, painavat raskaina mieltämme sellaisella hetkellä kuin minulla nyt on edessäni. Onko hoitaja täällä ja onko huoneessa muita kuin sinä?"

Vakuutin, että olimme kahden.

"No niin, olen kahdesti tehnyt sinulle vääryyttä, jota kadun nyt. Ensiksikin rikoin miehelleni antamani lupauksen, että kasvattaisin sinut kuin oman lapseni, toiseksi —" hän pysähtyi. "Itse asiassa se kenties ei ole kovin tärkeätä", mumisi hän itsekseen, "ja voinhan vielä parantuakin. On niin piinallista nöyrytyä

näin hänen edessään."

Hän koetti muuttaa asentoa, mutta ei onnistunut. Hänen muotonsa muuttui — nähtävästi hän tunsi jotakin sisäistä tuskaa, kenties aavistusta loppukamppailuista.

"No niin, minun täytyy sittenkin tehdä se. Edessäni on iäisyys — on paras kertoa kaikki hänelle. Mene pöytälaatikolleni, avaa se ja tuo tänne kirje, jonka näet siellä!"

Tottelin määräyksiä. "Lue kirje", sanoi hän.

Se oli lyhyt ja kuului seuraavasti:

"Armollinen Rouva! — Olkaa hyvä ja lähettäkää minulle veljentyttäreni Jane Eyren osoite sekä ilmoittakaa minulle, kuinka hän voi. Aikomukseni on piakkoin kirjoittaa hänelle ja pyytää häntä luokseni Madeiraan. Sallimus on siunannut ponnistuksiani ja antanut minulle menestystä, ja koska olen naimaton ja lapseton, haluan ottaa Jane Eyren kasvattityttärekseksi ja kuoltuani jättää hänelle kaiken omaisuuteni. — Suurimmalla kunnioituksella.

John Eyre, Madeira."

Kirje oli päivätty kolme vuotta sitten.

"Minkätähden en ole saanut tietää tästä mitään?" kysyin.

"Koska minä vihasin sinua liian syvästi voidakseni auttaa sinua onneen ja varallisuuteen. En voinut unohtaa käytöstäsi minua kohtaan, Jane, raivoasi ja kiihkoasi tuona päivänä, kun sanoit inhoavasi minua enemmän kuin ketään muuta maailmassa. Muistan sinun lapselle luonnottoman katseesi ja äänesi, kun vakuutit tulevasi sairaaksi jo ajatellessasi minua ja sanoit, että olin kohdellut sinua julmasti ja halpamaisesti. En voinut unohtaa omia tunteitani, kun karkasit pystyyn tuolla tavalla ja vuodatit sappeasi päälleni. Minä pelästyin, oli kuin olisi eläin, jota löin, katsonut minuun ihmissilmin ja kironnut minua ihmisäänellä. Anna minulle vettä! Ah, kiiruhda!"

"Rakas täti", sanoin ja ojensin hänelle vesilasin, "älä ajattele enää noita vanhoja asioita, anna niiden jäädä unhoon. Anna anteeksi kiihkeä käytökseni, olin silloin lapsi, ja siitä päivästä on jo kulunut kahdeksan, yhdeksän vuotta."

Hän ei ymmärtänyt sanojani, mutta juotuaan vähän vettä ja levähdettyään hetkisen hän jatkoi:

"Minä sanon sinulle, etten voinut unohtaa sitä, ja minä kostin, sillä en voinut sietää, että pääsisit setäsi ottolapseksi ja saisit elää huoletonta elämää. Kirjoitin sedällesi, sanoin valittavani hänen pettymystään, mutta olevani pakoitettu ilmoittamaan, että Jane Eyre oli kuollut — kuollut lavantautiin Lowoodissa. Nyt saat tehdä, miten haluat, kirjoita sedällesi ja ilmoita petökseni niin pian kuin tahdot. Luulen, että sinä synnyit minun kiusakseni. Viimeiset hetkeni myrkyttää sellaisen teon muistelemisen, jota en koskaan olisi tehnyt kenellekään muulle kuin sinulle."

"Jospa vain voisit unohtaa sen, täti, ja ajatella minua ystävällisesti ja lempeästi —"

"Sinulla on huono luonne", sanoi hän, "enkä vielä tänä päivänä pääse sen perille. En käsitä, kuinka voit yhdeksän vuoden ajan kestää minkälaista kohtelua tahansa hiljaa ja kärsivällisenä, ja kymmentenä puhjeta hillittömään raivoon."

"Luonteeni ei ole niin huono kuin luulet. Olen kiihkeä, mutta en kostonhimoinen. Monta monituista kertaa lapsuudessani olisin rakastanut sinua ja pitänyt sinua hyvänä, jos vain olisit sen sallinut, ja nyt ikävöin hartaasti sovintoon kanssasi. Suutele minua, täti!"

Asetin poskeni hänen huuliensa eteen, mutta hän ei tahtonut koskettaakaan siihen. Hän sanoi, että vaivasin häntä nojautuessani hänen vuoteensa yli, ja pyysi taas vettä. Kun asetin hänet makaamaan — olin kohottanut ja tukenut häntä käsivarrellani, kun hän joi — laskin käteni hänen jääkylmään, tahmeaan käteensä, mutta nuo heikot sormet irtaantuivat kosketuksestani ja lasimaiset silmät välttivät katsettani.

"Rakasta tai vihaa minua sitten, kuten haluat", sanoin vihdoin, "joka tapauksessa olen vapaaehtoisesti ja täydestä sydäimestäni antanut sinulle anteeksi. Pyydä nyt Jumalalta anteeksi ja ole rauhassa!"

Sairas ihmisparka, hänen oli nyt liian myöhäistä tehdä ponnistus muuttaakseen mieltään. Eläessään oli hän aina vihannut minua — hänen täytyi vihata minua kuollessaankin.

Hoitaja tuli nyt sisään Bessien seurassa. Viivyin huoneessa vielä puolisen tuntia toivoen jotakin ystävyiden merkkiä, mutta sellaista ei tullut. Hän vaipui takaisin tylsyyteensä eikä palannut enää tajuihinsa. Kahdentoista aikana yöllä hän kuoli. Minä en ollut läsnä sulkemassa hänen silmiänsä, ei

myöskään kumpikaan hänen tyttäristään. Aamulla vasta saimme kuulla, että kaikki oli ohi. Hän lepäsi jo silloin laudoilla. Eliza ja minä menimme katsomaan häntä. Georgiana, joka oli purskahtanut äänekkääseen itkuun, ei sanonut uskaltavansa. Siinä lepäsi Sarah Reedin kerran niin voimakas ja toimellinen ruumis jäykkänä ja hiljaisena, luomet peittivät kylminä hänen sammuneet silmänsä, otsalla ja voimakkailla kasvonpiirteillä oli vielä hänen kovan ja taipumattoman luonteensa leima. Omituinen ja juhlallinen oli tämä ruumis minun silmissäni. Katselin sitä kauhulla ja tuskalla, se ei herättänyt mitään lempeitä, sovinnollisia tai säälivä tunteita, ei hellyyttä eikä toiveita, tunsin vain kalvavaa tuskaa hänen onnettomuutensa — en *oman* tappioni — vuoksi ja synkkää, kyneleöntä kauhua ja vastenmielisyyttä tällaista kuolemaa kohtaan.

Eliza tarkasteli äitiänsä tyvenesti. Muutamia minutteja kestäneen hiljaisuuden jälkeen hän huomautti:

"Tuollaisella ruumiinrakenteella hän olisi voinut elää korkeaan ikään, mutta huolet lyhensivät hänen elämänsä." Ja silloin hänen huulensa vääntyivät hetkiseksi kuin kouristuksessa, sen jälkeen hän kääntyi pois ja jätti huoneen. Niin tein minäkin. Kumpainkaan meistä ei ollut vuodattanut kyyneltä.

Kahdeskymmenestoinen luku.

Mr. Rochester oli antanut minulle lomaa vain viikon ajaksi, mutta kokonainen kuukausi oli kulunut ennenkuin jätin Gatesheadin. Olisin tahtonut lähteä heti hautajaisten jälkeen, mutta Georgiana pyysi, että jäisin taloon kunnes hän oli päässyt lähtemään Lontooseen, jonne hänet nyt vihdoinkin oli kutsuttu. Sieltä oli hänen setänsä, Mr. Gibson, tullut Gatesheadiin pitämään huolta sisarensa hautajaisista ja järjestämään perheen asioita. Georgiana sanoi pelkäävänsä jäädä yksin Elizan kanssa, jonka puolelta hän ei saanut myötätuntoa surussaan, lohdutusta pelätessään eikä apua matkavalmistuksissa, ja niin jäin minä kuulemaan hänen raukkamaista ja itsekästä valitustaan, jota koetin parhaani mukaan sietää, ja ompelemaan ja laittamaan kuntoon hänen pukujansa. Kun minä ompelin, istui hän laiskana, ja minä ajattelin itsekseksi: "Jos sinun ja minun pitäisi asua aina yhdessä, serkkuseni, tulisi asioihin toinen järjestys. Minä en näin säyseästi suostuisi olemaan palvelevana puoliskona, vaan määräisin sinullekin osasi työstä ja pakottaisin sinua suorittamaan sen, muussa tapauksessa se jäisi tekemättä. Vaatisin myöskin, että sulkisit osan noista ikävistä, puoleksi teeskennellyistä valituksista omaan rintaasi. Vain senvuoksi, että yhdessäolomme sattuu olemaan näin ohimenevää laatua ja sattuu erikoisen surulliseen aikaan, suostun olemaan näin kärsivällinen ja myöntäväinen."

Lopultakin näin Georgianan onnellisesti lähtevän, mutta nyt pyysi Eliza vuorostaan minua viipymään vielä viikon. Hänen suunnitelmansa muka vaativat kaiken hänen aikansa ja huomionsa. Hän aikoi lähteä johonkin tuntemattomaan seutuun, ja hän vietti nyt kaikki päivät omassa huoneessaan, lukitun oven takana, täyttäen matka-arkkujaan, tyhjentäen laatikoita ja polttaen papereita. Koko tänä aikana hän ei pitänyt minkäänlaista yhteyttä kenenkään kanssa, Hän toivoi, että minä pitäisin silmällä taloa, ottaisin vieraat vastaan ja vastaisin surunvalituksiin.

Eräänä aamuna hän sanoi, että olin vapaa. "Ja", lisäsi hän, "olen kiitollinen arvokkaista palveluksistanne ja hienotunteisesta käytöksestänne. On jonkun verran toisenlaista olla teidänlaatuiseen seurassa kuin elää Georgianan kanssa. Te täytätte tehtävänne ettekä ole taakaksi kenellekään. Huomenna", jatkoi hän, "lähden mannermaalle. Asetun asumaan erääseen nunnaluostariin lähellä Lisleä — siellä saan olla rauhassa ja häiritsemättä. Aion joksikin aikaa antautua tutkimaan roomalais-katolisen kirkon opinkappaleita, ja jos, kuten melkein luulen, huomaan niitten parhaiten takaavan ihmiselle rauhan ja säntillisen elämäntavan, omaksun katolisen opin ja arvatenkin pukeudun huntuun."

Minä en osoittanut minkäänlaista hämmästyystä kuullessani tämän päätöksen enkä myöskään yrittänyt järkyttää sitä. "Se kutsumus sopii sinulle pilkulleen", ajattelin, "onnea vaan!"

Kun erosimme, sanoi hän: "Hyvästi, serkku Jane Eyre, toivotan sinulle kaikkea hyvää — sinulta ei puutu ymmärrystä."

Minä vastasin: "Ei sinultakaan, Eliza serkku, mutta se mikä sinulla on, tulee luultavasti jo ensi vuonna haudatuksi ranskalaisen luostarin muurien taakse. Se ei kuitenkaan koske minuun, ja koska kutsumuksesi miellyttää sinua, on asia minulle yhdentekevä."

"Olet oikeassa", sanoi hän, ja sen sanottuamme lähdimme kumpikin kulkemaan omaa tietämme. Koska en enää tule puhumaan hänestä enkä hänen sisarestaan, voin tässä mainita, että Georgiana joutui edullisiin naimisiin varakkaan, elähtäneen maailmanmiehen kanssa ja että Eliza todellakin pukeutui huntuun ja on tänä päivänä sen luostarin johtajattarena, jossa hän vietti noviisiaikansa ja jolle

hän lahjoitti omaisuutensa.

En silloin tietänyt, minkälaisin tuntein ihmiset yleensä palaavat kotiinsa pitemmän tai lyhyemmän poissaolon jälkeen, sillä en ollut koskaan koettanut sellaista. Lapsena olin tuntenut, minkälaista oli tulla takaisin Gatesheadiin pitkän kävelyn jälkeen ja saada toria, jos oli viluissaan ja surullinen, sittemmin olin kokenut, minkälaista oli palata kirkkomatkalta Lowoodiin — ikävöidä kunnollista ateriaa ja hyvää takkavalkeaa, eikä saada kumpaakaan. Nämä paluut eivät olleet hauskoja eikä toivottuja, matkan päämäärässä ei ollut mitään magneettia, joka olisi kasvavalla voimalla vetänyt puoleensa, mitä lähemmäksi tuli. Paluu Thornfieldiin oli vielä koettamatta.

Matka näytti kauhean ikävältä — viisikymmentä peninkulmaa ensimmäisenä päivänä, yö ravintolassa, viisikymmentä peninkulmaa toisena päivänä. Ensimmäisten kahdentoista tunnin aikana ajattelin Mrs. Reediä ja hänen viimeisiä hetkiään, näin silmiäni edessä hänen värittömät, väentyneet kasvonsa ja kuulin hänen omituisesti muuttuneen äänensä. Muistelin hautajaispäivää, kirstua, ruumisvaunuja, alustalaisten ja palvelijain mustaa jonoa — sukulaisten lukumäärää oli vähäinen — autiota hautaholvia, hiljaista kirkkoa ja juhlallista toimitusta. Sitten ajattelin Elizaa ja Georgianaa. Kuvittelin mielessäni toista tanssisalin tähtenä, toista luostarikomeron asukkaana ja pohdin heidän luonteittensa erikoisuuksia. Illalla hajoitti tulo suureen kaupunkiin nämä ajatukset, yö antoi niille toisen suunnan, ja laskeuduttuani matkustaja-vuoteelleni jätin menneitten muistelemisen ja ajattelin tulevaisuutta.

Olin nyt matkalla takaisin Thornfieldiin, mutta kuinka pitkäksi aikaa tulisin jäämään sinne? Ei ainakaan pitkäksi, siitä olin varma. Olin saanut kuulumisia Mrs. Fairfaxilta Gatesheadiin ja tiesin, että seurue oli nyt hajaantunut, Mr. Rochester lähtenyt Lontooseen kolme viikkoa sitten, mutta että häntä odotettiin kotiin parin viikon kuluessa. Mrs. Fairfax arveli hänen tekevän valmistuksia häitänsä varten — hän oli nimittäin puhunut uusien vaunujen ostosta — ja sanoi, että ajatus hänen avioliitostaan Miss Ingramin kanssa vieläkin tuntui hänestä oudolta, vaan että kaiken sen jälkeen, mitä hän oli kuullut toisilta ja itse nähnyt, hän ei enää voinut epäillä, ettei sellainen ratkaisu olisi edessä. "Kylläpä olisitkin merkillisen epäuskoinen, jos epäilisit sitä", lisäsin itsekseni. "Minä en epäile sitä."

Sitten seurasi kysymys — minne olin joutuva? Näin koko yön unta Miss Ingramista, ja viimeiseksi aamulla näin hänen sulkevan Thornfieldin portit edestäni ja viittaavan minua pois, ja Mr. Rochester katseli meitä käsivarret ristissä rinnalla ja hymyili katkeran pilkallisesti sekä hänelle että minulle.

En ollut varmasti ilmoittanut Mrs. Fairfaxille takaisintulopäivääni, sillä en tahtonut, että minua tultaisiin hakemaan hevosella Millcotesta. Päätin kävellä tuon matkan kaikessa rauhassa yksin, toimitin matkalaukkuni erään ajomiehen rattaille ja niin jätin huomaamatta, kello kuuden tienoissa eräänä kesäkuun iltana P. Yrjänän ravintolan ja lähdin astelemaan tuttua tietä Thornfieldiä kohti. Tie kulki melkein koko ajan niittyjen halki ja oli hyvin hiljainen.

Ilta ei ollut loistava eikä kirkas, mutta kuitenkin kaunis ja lauha. Niityillä molemmiin puolin tietä oli työväkeä heinässä. Taivas ei ollut läheskään pilvetön, mutta lupasi selkeätä säätä huomiseksi. Siellä täällä näkyi sinistä, se oli vaaleata ja kuulakasta, pilvet olivat keveitä ja kirkkaita. Läntinen taivas hehkui lämpimänä, eikä mikään sateen uhka jäähdyttänyt sitä — näytti kuin olisi siellä palanut uhrikuti, jota valkea utu verhosi ja jonka kullannunainen hohde kiilsi verhon raoista.

Olin iloinen, kun tie edessäni lyheni, niin iloinen, että minun kerran täytyi pysähtyä tutkimaan, mitä sellainen ilo merkitsi. Järki muistutti, että en ollut matkalla kotiini tai pysyvään olinpaikkaan tai hyvien ystävien luo, jotka maltittomina odottivat tuloani ja vahtivat ikkunassa. "Mrs. Fairfax hymyilee sinulle tyvenellä tavallaan tervetuliaisiksi", sanoin, "ja pikku Adèle hyppelee ja taputtaa käsiään, mutta tiedät varsin hyvin, että ajattelet jotakin toista kuin heitä, ja että tämä toinen ei ajattele sinua."

Mutta mikä on niin itsepintaista kuin nuoruus? Mikä niin sokeata kuin kokemattomuus? Nämä vakuuttivat, että oli jo kyllin suuri ilo saada nähdä Mr. Rochester, joko hän sitten näki minut tai ei, ja ne lisäsivät: "Kiiruhda, kiiruhda, ole hänen kanssaan niin kauan kuin vielä voit, sillä jo muutamien päivien tai korkeintaan viikkojen kuluttua olet erotettu hänestä ainiaaksi." Ja sitten tukahutin tämän uuden vielä muodottoman tuskani, jota en tahtonut omistaa enkä elättää, ja riensin.

Myöskin Thornfieldin niityillä tehdään heinää, tai oikeammin väki on juuri jättämäisillään työnsä ja lähtee kotiin haravat olalla, kun saavun. Minun on enää kuljettava yhden tai parin niityn poikki, sitten saavun valtatielle ja linnan portille. Kuinka täynnä kukkia ovatkaan ruusupensaat! Mutta minulla ei ole aikaa poimia ruusuja, minä riennän taloa kohti. Kuljen suuren ruusupensaan ohi, jonka tuuheat, kukkivat oksat ulottuvat tielle saakka, näen aidan, joka menee tien poikki ja jota vastassa on kapeat kivirappuset — rappusilla istuu Mr. Rochester, kirja ja kynä kädessään, ja kirjoittaa.

Mitä tämä merkitsee? Hän ei ole kummitus, mutta kuitenkin on jokainen hermoni kuin lamautunut, ja hetkiseksi menetän kaiken vallan itseni yli. Mitä tämä merkitsee? En luullut näin vapisevani nähdessäni hänet, en luullut menettäväni ääntäni ja liikuntokykyäni hänen läheisyydessään. Niin pian kuin voin

liikahtaa tahdon palata takaisin, sillä eihän minun ole pakko tulla kokonaan naurunalaiseksi. Tiedän toisenkin tien linnaan. Mutta mitä se auttaa minua, vaikka tietäisin kaksikymmentä tietä, sillä nyt hän on nähnyt minut. "Halloo", huutaa hän ja panee pois kynänsä ja kirjansa. "Siinähan te olette! Tulkaa pois vain, olkaa niin hyvä!"

Otaksun kulkevani edelleen, vaikka en tiedä, millä tavalla, sillä en ole tietoinen liikkeistäni. Koetan kaikin voimin näyttää levolliselta. Ennen kaikkea minun täytyy hillitä kasvolihasiani, joitten tunnen julkeasti kapinoivan tahtoni vastaan ja uhkaavan ilmaista sen, mitä olen päättänyt salata. Mutta kasvojeni edessä on harso, ja äärimmäisillä ponnistuksilla voin vielä jotenkuten esiintyä säädyllyisesti.

"Ja tämäkö on Jane Eyre? Tuletteko Millcotesta — ja jalkaisin? Oikein teidän tavallisia kujeitanne — ette tahdo lähettää sanaa hevosesta ja tulla kuten tavallinen kuolevainen, pyörien rätistessä tietä pitkin, vaan hiivitte hämärässä kotinne läheisyyteen kuin mikäkin varjo tai unikuva. Mitä hittoa olette tehnyt tämän kuukauden ajan?"

"Olen ollut tätini luona, joka on kuollut, sir."

"Oikein Jane Eyren tapainen vastaus! Hyvät enkelit varjelkoot minua! Hän tulee toisesta maailmasta, kuolleitten olopaikoista, ja kertoo sen minulle kohdatessaan minut yksinäisellä tiellä hämärässä. Jos uskaltaisin, koskettaisin teitä tunteakseni, oletteko oikea ihminen vai varjo, te keijukainen, mutta yhtä hyvin voisin tavoitella sinertävää virvatulta suolla. Pieni veitikka", lisäsi hän lyhyen vaitiolon jälkeen, "on ollut poissa luotani kokonaisen kuukauden ja unohtanut minut kokonaan, vai kuinka?"

Tiesin, että olisi hauskaa kohdata isäntäni taas, vaikka iloa hälventäisikin pelko siitä, ettei hän enää kauan olisi isäntäni, ja tietoisuus, etten merkinnyt mitään hänelle. Mutta Mr. Rochester omasi — ainakin minun mielestäni — niin verrattoman taidon levittää ympärilleen iloa, että pienimmätkin muruset, joita hän ripoittelee sellaiselle harhailevalle linnulle kuin minä, tuntuivat juhla-aterialta. Hänen viimeiset sanansa olivat kuin balsamia — näyttiväthän ne ilmaisevan, että hänelle merkitsi jotakin, unohdinko hänet vai enkö. Ja hän oli sanonut Thornfieldiä kodikseni — jospa se olisi ollutkin kotini!

Hän istui rappusilla, enkä tahtonut pyytää häntä väistymään. Kysyin, oliko hän ollut Lontoossa.

"Kyllä — sen kai olette nähnyt sielunne silmillä."

"Mrs. Fairfax kertoi siitä kirjeessään."

"Ja sanoiko hän myös, mitä varten olin siellä?"

"Oh, tietysti, sir, kaikki tietävät asianne."

"Teidän täytyy nähdä vaunut, Jane, ja sanoa, sopivatko ne mielestänne Mrs. Rochesterille ja eikö hän ole kuin kuningatar Boadicea nojatessaan noita purppuratyynyjä vastaan. Toivoisinpa, Jane, että ulkonaisesti sopisin vähän paremmin hänen parikseen. Sanokaa nyt, te hengetär, ettekö voisi lumota minua tai antaa minulle taikajuomaa tai jotakin sentapaista ja tehdä minusta kaunista miestä."

"Se ei ole taikojen vallassa, sir", sanoin ja lisäsin ajatuksissani: "rakastava silmä on paras lumous, ja sellaiselle te olette kyllin kaunis, ja juuri ankaruudellanne on enemmän voimaa kuin kauneudella konsanaan." Mr. Rochester oli joskus lukenut hiljaiset ajatukseni minulle käsittämättömällä terävyydellä. Tällä kertaa hän ei kiinnittänyt mitään huomiota ääneen lausuttuun jokseenkin epäkohteliaaseen vastaukseeni, vaan hymyili minulle eräällä hänelle ominaisella tavallaan, jota hän käytti vain harvinaisissa tilaisuuksissa. Nähtävästi hän piti tätä hymyä liian hyvänä jokapäiväisiin tarkoituksiin — se olikin kuin auringonpaistetta, ja sen hän nyt vuodatti ylitseni.

"Menkää, Janet", sanoi hän tehden tilaa rappusilla, "menkää kotiin ja antakaa väsyneitten pienten matkamiehen jalkojenne levätä ystävän kynnyksellä!"

Minulla ei nyt ollut muuta tehtävää kuin totella häntä vaieten, eikä mikään pakottanut minua jatkamaan keskustelua. Astuin aidan yli sanomatta sanaakaan ja aioin jättää hänet ilman muuta. Hetkellinen mielijohde pidätti minut, outo voima käänsi minut takaisin. Minä sanoin — tai joku minussa sanoi itseni uhalla:

"Kiitän teitä, Mr. Rochester, suuresta ystävällisyydestänne! Olen sanomattoman iloinen saadessani taas tulla luoksenne, ja missä te olette, siellä on kotini — ainoa kotini."

Riensin pois niin nopeasti, että tuskin hänkään olisi saanut minua kiinni jos olisi koettanut. Pikku Adèle oli melkein hurjana ilosta nähdessään minut. Mrs. Fairfax tervehti minua tasaisen ystävällisesti kuten ainakin. Lea hymyili, ja Sophiekin sanoi suopean "bon soir". Kaikki tämä oli hyvin mieluista minulle, sillä ei mikään ole sen onnellisempaa kuin saada ystävyttä kanssaihmisiltään, ja tuntea, että läsnäolollaan lisää heidän hauskuuttaan.

Sinä iltana suljin päättäväisesti silmäni tulevaisuudelta ja korvani varoittavilta ääniltä, jotka muistuttivat minua läheisestä erosta ja tulevasta tuskista. Kun teenjuonnin jälkeen Mrs. Fairfax oli ottanut kutimensa ja minä olin istunut matalalle tuolille lähelle häntä Adèlen polvistuessa matolle viereeni, näytti keskinäinen myötätunto ja sopusointu ympäröivän meitä kultaisen renkaan tavoin, ja minä rukoilin hiljaa, että meitä ei erotettaisi pian eikä kauaksi toisistamme. Mutta kun sitten Mr. Rochester odottamatta astui sisään, katseli meitä ja näytti mieltävään kodikkaaseen ryhmäämme, kun hän arveli, että rouva oli mielissään saatuaan kasvattityttärensä taas luoksensa ja että Adèle näytti tahtovan syödä suuhunsa "sa petite maman anglaise", silloin uskalsin puolittain toivoa, että hän naimisiin menonsakin jälkeen antaisi meidän olla yhdessä jossakin suojeluksensa alla eikä kokonaan kieltäisi meiltä läsnäolonsa päivänpaistetta.

Tuloni jälkeen seurasi pari viikkoa epäilyttävää rauhaa Thornfield Hallissa. Isännän häistä ei puhuttu mitään, enkä nähnyt mitään valmistuksia niitä varten. Melkein joka päivä kysyin Mrs. Fairfaxilta, oliko hän kuullut mitään varmaa, mutta vastaus oli aina kieltävä. Kerran hän sanoi hiljattain kysyneensä Mr. Rochesterilta, koska tämä aikoi tuoda morsiamen kotiinsa, mutta hän oli vastannut vain pilapuheella ja merkillisellä katseella, niin että kunnan rouva ei tietänyt mitä ajatella.

Etenkin eräs seikka ihmetytti minua, nimittäin se, että perheitten välillä ei näyttänyt olevan mitään yhteyttä, eikä mitään käyntejä tehty Thornfieldista Ingram Parkiin. Se oli tosin kahdenkymmenen peninkulman päässä, toisen kreivikunnan rajalla, mutta mitäpä sellainen matka olisi merkinnyt rakastuneelle? Niin tottunut ja väsymätön ratsastaja kuin Mr. Rochester olisi suorittanut sen yhdessä aamuhetkessä. Aloin vähitellen hautoa mielessäni toiveita, jollaisiin minulla ei ollut mitään oikeutta, että muka liitto olisi rikottu, että ihmiset olivat erehtyneet, että jompikumpi asianomainen olisi muuttanut mieltään j.n.e. Koetin tarkastaa Mr. Rochesterin kasvoja nähdäkseni, osoittivatko ne surua vai suuttumusta, mutta en voinut muistaa, että ne koskaan olisivat olleet niin täydellisen vapaat pilvistä ja synkistä ajatuksista kuin näihin aikoihin.

Ja jos olin hiljainen ja annoin alakuloisuudelle vallan ollessani oppilaani kanssa hänen seurassaan, tuli hän sitä iloisemmaksi. Koskaan hän ei ollut kutsunut minua useammin seuraansa, koskaan hän ei ollut ystävällisempi minua kohtaan kuin nyt — ja, voi! koskaan en ollut rakastanut häntä niin kuin nyt.

Kahdeskymmeneskolmas luku.

Ihana keskikesä säteili yli Englannin. Keskeytymättä jatkui niin kirkkaita päiviä, niin loistavia auringonpaisteita, että sellaiset yksitellenkin vain harvoin sulostuttavat aaltojen tuodittamaa maataamme. Oli kuin olisi parvi Italian päiviä loistavien muuttolintujen tavoin lentänyt etelästä ja laskeutunut lepäämään Albionin kallioille. Heinä oli jo koottu, niityt Thornfieldin ympärillä olivat vihreät ja tasaisiksi niitetyt, tiet valkeat ja kuivat, puut tummimmassa rehevydessään, ja lehtevät, varjoisat metsät ja pensaikot muodostivat kauniin vastakohdan päivänpaisteiselle vainiolle.

Juhannusaattona oli Adèle juossut itsensä väsyksiin etsiessään metsämansikoita Hayn tien varsilta ja mennyt levolle auringon mukana. Minä katselin, kun hän vaipui uneen, ja lähdin sitten puutarhaan.

Oli suloisin päivän kahdestakymmenestä neljästä tunnista. Polttava helle oli tauonnut, ja vilpoinen kaste lankesi janoisille niityille ja kärventyneille kukkuloille. Sille kohdalle taivasta, missä aurinko yksinäisenä, ilman pilvien loistavaa kunniavahtia, oli vaipunut alas, levisi juhlallinen purppurahohde, joka loimusi punaisen juveelin värisenä, sulatusuunin tavoin erään harjanteen takana ja ulottui miedontuen miedontumistaan laajalle ja korkealle yli puolen taivaan. Itäiselläkin taivaalla oli viehätyksensä, se oli hieno ja syvänsininen, ja silläkin oli oma vaatimaton jalokivensä, yksinäinen tähti. Sieltä oli kohta nouseva kuu, joka vielä oli taivaanrannan takana.

Kävelin kivitetyllä pihalla, mutta äkkiä tunsin hienoa, erittäin tuttua sikaarintuoksua jostakin avonaisesta ikkunasta, huomasin, että kirjastohuoneen ikkuna oli raollaan ja että minua sieltä voitiin pitää silmällä. Lähdin siis hedelmätarhaan. Ei mikään muu puutarhan nurkka ollut niin suojattu ja eedenimäinen kuin tämä, se oli täynnä puita ja kukkia, toisella puolella erotti hyvin korkea muuri sen pihasta, toisella pyökkikäytävä ruohokentästä. Perällä oli rappeutunut pensasaita, jonka takana aukenivat yksinäiset niityt. Sen luokse johti kiemurteleva, laakeripuitten reunustama polku, joka päättyi jättäjäiskokoiseen pähkinäpuuhun. Sen juurta ympäröi penkki. Täällä sai kulkea näkymättömänä ja rauhassa. Hämärä laskeutui puutarhaan, täydellinen hiljaisuus vallitsi, kaste lankesi maahan makeana kuin hunaja, ja minusta tuntui kuin olisin voinut jäädä tähän varjoisaan kolkkaan iäksi, mutta saapuessani aitauksen yläpäähän, nousevan kuun hopeoimien kukkapenkereitten luo, pysähdyn äkkiä. En ole nähnyt enkä kuullut mitään, olen vain taaskin tuntenut tuon varoittavan tuoksen.

Orjantappurat ja tuoksuherneet, jasmiinit, neilikat ja ruusut ovat jo kauan suitsuttaneet ilmaan

iltauhriansa. Tämä uusi tuoksu ei lähde pensaista eikä kukkapenkereistä, se tulee — tiedän sen hyvin — se tulee Mr. Rochesterin sikaarista. Katselen ympärilläni ja kuuntelen. Kypsyvät hedelmät painavat raskaasti puitten oksia. Satakieli laulaa metsässä puolen peninkulman päässä. Mitään liikkuvaa olentoa ei näy, lähenevien askeleitten ääntä ei kuulu, mutta tuoksu käy voimakkaammaksi. Minun täytyy paeta. Hiivin aukkoa kohti, joka vie pensaikkoon, ja näen Mr. Rochesterin tulevan sisään. Vetäydyn muurivihreän verhoamaan komeroon aidassa, hän ei varmaankaan viivy kaluan, hän palaa pian samaa tietä, ja jos istun hiljaa, ei hän näe minua.

Mutta ei — hän pitää tästä illasta yhtä paljon kuin minäkin, vanha puutarha viehättää häntäkin, ja hän kulkee edelleen, milloin kohottaen karviaismarjapensaitten oksia, jotka ovat täynnä marjoja, suuria kuin luumut, milloin ottaen puusta kypsän kirsikan, milloin kumartuen kukka penkereitä kohti nauttimaan niitten tuoksusta ja ihaillemaan kastehelmiä kimmellystä terälehdillä. Suuri koiperhonen lentää suristen ohitseni ja istahtaa kukkaselle Mr. Rochesterin jalkojen juuressa. Hän huomaa sen ja kumartuu tutkimaan sitä. "Nyt hän kääntää minulle selkänsä", ajattelin, "ja hänen huomionsa on muualla. Ehkä pääsen pujahtamaan pois huomaamatta, jos kuljen hyvin hiljaa."

Kävelin käytävän sammalreunaa pitkin, jottei karkean hiekan narina antaisi minua ilmi. Hän seisoi kukkapenkereitten keskellä parin kyynärän päässä tiestä ja näytti vaipuneen koiperhosen katselemiseen. "Pääsen erittäin hyvin", tuumailin.

Kun kuljin hänen varjonsa yli, joka nousevan kuun valossa lankei pitkänä yli puutarhan, sanoi hän hiljaa, kääntämättä päätään: "Jane, tulkaapa katsomaan tätä miekkosta!"

Olin kävellyt aivan äänettä, hänellä ei ollut silmiä selässään — voiko hänen varjonsa tuntea? Hätkähdin ensin ja lähestyin sitten häntä.

"Katsokaa sen siipiä", sanoi hän, "se melkein muistuttaa Länsi-Intian hyönteisiä. Näin suurta ja kaunista perhosta harvoin näkee Englannissa — kas, siinä se lensi jo."

Koiperhonen surisi tiehensä. Minäkin aioin jänismäisesti peräytyä, mutta Mr. Rochester seurasi minua, ja kun olimme tulleet aukon luo, sanoi hän:

"Palatkaa takaisin, on häpeä istua sisällä näin kauniina iltana, eikä varmaan kukaan tahtoisi mennä nukkumaan, kun auringonlasku kohtaa nousevan kuun."

Vikoihini kuuluu, että vaikka kieleni välistä on hyvinkin kerkeä vastaamaan, on aikoja, jolloin se kurjasti kieltäytyy lausumasta tekosyytä ja anteeksipyyntöä, ja sellaista tapahtuu aina tärkeinä hetkinä, kun helposti sanottu sana tai mitätön syy riittäisi pelastamaan minut pulasta tai tuskallisesta kohtauksesta. En olisi tahtonut kävellä tähän aikaan päivästä kahdenkesken Mr. Rochesterin kanssa varjoisassa puutarhassa, mutta en voinut keksiä tekosyytä, jonka nojalla olisin voinut jättää hänet. Seurasin häntä viivyttellen ja mietin innokkaasti jotakin keinoa päästäkseni pois, mutta hän näytti itse niin rauhalliselta ja vakavalta, että aloin hävetä omaa hämmentymistäni. Näytti siltä, että jos asiassa oli jotakin pahaa, oli se yksinomaan minun puolellani. Hän oli tyven eikä tietänyt siitä mitään.

"Jane", aloitti hän, kun olimme tulleet laakerikäytävään ja kuljimme hitaasti suurta pähkinäpuuta kohti. "Thornfield on hauska paikka näin kesällä, eikö totta?"

"Kyllä, sir."

"Olette varmaan jonkun verran kiintynyt taloon — teillähän on avoin silmä luonnon kauneudelle ja hyvät taipumukset kiintymiseen."

"Olen kylläkin kiintynyt siihen."

"Ja vaikka en ymmärrä, kuinka se on mahdollista, huomaa, että olette mieltynyt myöskin lapsihupakkoon Adèleen ja yksinkertaiseen rouvasihmiseen Fairfaxiin."

"Niin olenkin, sir, pidän molemmista, vaikkakin eri tavalla."

"Ja teidän olisi ikävä erota heistä, vai kuinka?"

"Kyllä, sir."

"Mikä vahinko", sanoi hän ja pysähtyi huoaten. "Mutta sellainen on maailman meno. Tuskin ennättää kunnolla asettua mieluisen pysähdyspaikkaan, kun ääni kutsuu nousemaan ja lähtemään liikkeelle, sillä pysähdysaika on päättynyt."

"Täytyykö minun lähteä liikkeelle, sir", kysyin. "Täytyykö minun jättää Thornfield."

"Minä luulen, että teidän täytyy, Jane. Olen pahoillani, mutta luulen, että teidän täytyy."

Tämä oli kova isku, mutta en antanut sen lyödä itseäni maahan.

"No niin, sir, minä olen valmis, kun lähtökäsky tulee."

"Se on tullut nyt — minun täytyy antaa se tänä iltana."

"Menette siis pian naimisiin, sir."

"Juuri niin — pilkulleen, tavallisella tarkkanäköisyydellänne olette osunut suoraan naulan päähän."

"Joko pian, sir?"

"Hyvin pian, oma — ei, vaan Miss Eyre, ja te muistatte, Jane, että ensi kerralla kun ilmoitin tai kun kulkupuhe ilmoitti teille selvin sanoin, että aikomukseni oli antaa sitoa vanhanpojan-kaulaani katkeamaton side, astua pyhään aviosäätyyn, painaa Miss Ingram povelleni (hän onkin aimo sylillinen, mutta se ei tee mitään, niin erinomaista ainetta kuin kaunis Blancheni ei koskaan saa liiaksi) — niin, mitä sanoinkaan — mutta kuunnelkaa minua, Jane! Etsittekö vielä toisia koiperhosia, vai miksi käännätte päanne pois, lapsukainen? Tuo oli vain leppälintu, joka lensi 'ison kiven juureen.' Tahdoin vain muistuttaa teille, että te se ensiksi sanoitte minulle — hienotunteisuudellanne, jota kunnioitan, varovaisena, ymmärtäväisenä ja nöyränä kuten sopiinkin vastuunalaisessa ja riippuvaisessa asemassanne olevalle — te se sanoitte, että sekä teidän että Adèlen on paras marssia matkaanne, jos menen naimisiin Miss Ingramin kanssa. Jätän huomioonottamatta sen salaisen moitteen rakastettuni luonteesta, jonka tuollainen otaksuma sisältää — koetan unohtaa sen, Janet, kun olette kaukana poissa — ja kiinnitän huomioni vain sen viisauteen, joka onkin niin suuri, että otan sen menettelytapani ohjeeksi. Adèlen täytyy mennä kouluun, ja teidän, Miss Eyre, täytyy saada uusi paikka."

"Hyvä on, sir, panen heti ilmoituksen lehteen, ja saanen kai" — aioin jatkaa "saanen kai jäädä tänne, kunnes saan muualla katon pääni päälle", mutta en uskaltanut ryhtyä noin pitkään lauseeseen, sillä en oikein osannut hallita ääntäni.

"Noin kuukauden kuluttua toivon olevani sulhanen", jatkoi Mr. Rochester, "ja sillävälin koetan itse etsiä toimen ja turvapaikan teille."

"Kiitoksia, sir, olen pahoillani, että minun täytyy vaivata —"

"Oh, ei mitään anteeksipyyntöjä! Mielestäni on käskynalaisella, joka on täyttänyt velvollisuutensa niin hyvin kuin te, täysi oikeus vaatia isännältään apua kaikissa niissä asioissa, joissa hän sopivasti voi auttaa häntä. Sitäpaitsi olen jo tulevalta anopiltani kuullut paikasta, joka mielestäni on sopiva teille. Teidän olisi pidettävä huolta Mrs. Dionysius O'Gallin viiden tyttären kasvatuksesta. Osoite Bitternutt Lodge, Connaught, Irlanti. Luulisin, että tulette pitämään Irlannista — ihmiset kuuluvat siellä olevan lämminsydämisinä."

"Se on kaukana, sir."

"Mitä siitä — niin järkevä tyttö kuin te ei välitä pitkästä matkasta ja etäisyydestä."

"En välitä matkasta, mutta se on niin kaukana, ja meri eroittaa minut —"

"Mistä, Jane?"

"Englannista ja Thornfieldista — ja —"

"Ja?"

"Teistä, sir."

Sanoin tämän melkein tahtomattani, ja yhtä tahtomattani alkoivat kyneleeni vuotaa. En kuitenkaan itkenyt ääneen ja tukahutin nyyhkytykseni. Mrs. O'Gall'in ja Bitternutt Lodgen ajattelemisen jäähdytti sydäntäni, ja vielä kauheampaa oli ajatella niitä suolaisia vaahtopäitä, jotka syöksyisivät minun ja isäntäni väliin, jonka rinnalla nyt kävelin. Mutta jäisin oli se vielä suurempi valtameri — rikkaus, sääty, tapa — joka erotti minut hänestä, jota ehdottomasti, luonnon pakotuksesta rakastin.

"Se on kaukana", sanoin taas.

"Niin on, ja kun olette Irlannissa Bitternutt Lodgessa, en luultavasti enää koskaan näe teitä, Jane, se on todennäköistä. En koskaan matkusta Irlantiin, koska itse en ole erityisesti ihastunut tuohon maahan. Me olemme olleet hyvät ystävät, Jane, eikö totta?"

"Kyllä, sir."

"Ja kun ystävykset ovat eroamaisillaan, viettävät he mielellään jäljellä olevan lyhyen ajan toistensa läheisyydessä. Tulkaa, niin puhelemme erosta ja matkastanne tyvenesti, noin puolisen tuntia, sillä aikaa kun tähdet syttyvät taivaalle. Tässä on pähkinäpuu, tässä penkki, joka ympäröi sen ryhmyistä juurta. Kas niin, tänä iltana istumme rauhassa tässä, vaikka emme enää koskaan saisi istua yhdessä." Hän istuutui ja käski minut viereensä.

"Irlantiin on pitkä matka, Janet, ja minua surettaa lähettää pieni ystäväni niin väsyttävälle teille, mutta jollen keksi parempaa, ei asiaa voi auttaa. Oletteko jollakin tavoin sukua minulle, Jane?"

Tällä kertaa en uskaltanut vastata ollenkaan, ja sydäntäni ahdisti.

"Minulla on välistä kummallinen tunne", jatkoi hän, "kun olen kanssanne, etenkin kun olette niin lähellä minua kuin nyt. Tuntuu kuin jostakin kohdasta rintaani — vasemmalta puolelta — lähtisi näkymätön side, joka olisi lujasti ja kiinteästi sidottu samanlaiseen siteeseen, joka lähtee, vastaavasta paikasta teidän pientä ruumistanne. Ja jos tuo myrskyinen meri ja parisataa peninkulmaa maata tulisi väliimme, pelkään, että tuo side katkeaisi ja että saisin tuntea tuskallista sisäistä verenvuotoa. Mitä teihin tulee — te unohtatte minut."

"Sitä en tee *koskaan*, sir, te tiedätte" — mahdotonta jatkaa.

"Jane, kuuletteko satakielen laulavan metsässä? Kuulkaa!"

Kuunnelllessani itkin suonenvedontapaisesti, sillä nyt en voinut enää hillitä tunteitani. Minun täytyi antautua ja kiihkeä tuska puistatti minua kiireestä kantapäähän. Kun vihdoin puhuin, lausuin katkonaisen toivomuksen, etten koskaan olisi syntynyt tai etten koskaan olisi tullut Thornfieldiin.

"Senkötähden, että olette suruissanne, kun teidän täytyy jättää se."

Raju mielenliikutus, jonka rakkaus ja tuska olivat nostattaneet, taisteli nyt vallasta mielessäni, se vaati yliherruutta ja osoitti olevansa oikeutettu siihen, oikeutettu elämään, purkautumaan, nousemaan, voittamaan, hallitsemaan — ja puhumaan.

"Minun on ikävä jättää Thornfield, minä rakastan Thornfieldia, minä rakastan sitä, koska olen elänyt siellä rikasta ja suloista elämää — ainakin hetkittäin. Minua ei ole poljettu, minua ei ole kivitetty. Minua ei ole kytketty alempien henkien seuraan eikä kielletty näkemästä vilaustakaan siitä, mikä on loistavaa, voimakasta ja korkeata. Olen saanut vapaasti seurustella sen kanssa, jota kunnioitan ja josta pidän — omaperäisen, voimakkaan ja avaran ihmisen kanssa. Olen saanut olla teidän kanssanne, Mr. Rochester, ja mieleni täyttää tuska ja kauhu, kun ajattelen, että minut revitään teistä irti ainiaaksi. Näen, että lähtö on välttämätön, ja yhtä hyvin saisi kuolema olla edessäni."

"Missä näette lähdön välttämättömyyden?" kysyi hän äkkiä.

"Missäkö? Itsehän olette asettanut sen eteeni."

"Missä muodossa?"

"Miss Ingramin muodossa — ylhäisen ja kauniin naisen — morsiamenne."

"Morsiameni! Mikä morsian? Ei minulla ole morsianta."

"Mutta teillä on kohta."

"Niin — niin on, minulla on kohta morsian." Hän kiristi hampaitaan.

"Silloin minun täytyy mennä, senhän olette itse sanonut."

"Ei, teidän täytyy jäädä! Minä vannon sen — ja minä pidän valani."

"Minä sanon teille, että minun täytyy lähteä", vastasin melkein hurjana. "Luuletteko, että voin jäädä tänne merkitsemättä mitään teille? Luuletteko, että olen kone — puukuva ilman tunteita? Luuletteko, että voin sietää, että leipä riistetään huuliltani, että minun osani elävää vettä kaadetaan maahan? Luuletteko, että olen sieluton ja sydämetön, vaikka olenkin köyhä, halpa, ruma ja pieni? Te luulette väärin! Minulla on yhtä paljon sielua kuin teilläkin — ja aivan yhtä paljon sydäntäkin! Ja jos Jumala olisi antanut minulle hieman kauneutta ja hyvän joukon rahoja, olisin tehnyt eron yhtä vaikeaksi teillekin kuin se on minulle. En puhu teille nyt sovinnaiten sääntöjen mukaan, olen kaiken katoovaisen yläpuolella ja sieluni puhuu teidän sielullenne kuin jos molemmat olisimme kulkeneet haudan läpi ja seisoisimme Jumalan edessä samanarvoisina — niinkuin olemmekin."

"Niinkuin olemmekin", kertasi Mr. Rochester, "näin" — hän sulki minut syliinsä, veti minut rintaansa vasten ja painoi huulensa huulilleni. "Näin, Jane."

"Niin, juuri niin, sir", sanoin, "mutta ei kuitenkaan niin, sillä te olette nainut mies — tai melkein kuin nainut mies; ja naimisissa alempanne kanssa, sellaisen, jonka kanssa ette sovi yhteen, jota ette voi todella rakastaa, sillä olen nähnyt ja kuullut teidän ivaavan häntä. Minä halveksin sellaista naimiskauppaa ja senvuoksi olen parempi kuin te — antakaa minun mennä!"

"Minne, Jane? Irlantiinko?"

"Niin, Irlantiin. Minä olen sanonut sanottavani ja voin mennä minne tahansa."

"Jane, rauhoitu, älä ponnista vastaan kuin mieletön linnunpoikanen, joka epätoivoissaan repii omia höyheniään!"

"Minä en ole mikään lintu, eikä mikään verkko sido minua. Minä olen vapaa ihminen, minulla on riippumaton tahto, ja sen voimalla jätän nyt teidät."

Uusi ponnistus vapautti minut, ja seisoin suorana hänen edessään.

"Ja sinun tahtosi ratkaiskoon kohtalosi", sanoi hän. "Minä tarjoan sinulle käteni, sydämeni ja puolet omaisuudestani."

"Te ilveillette, ja minä nauran teille."

"Minä pyydän sinua kulkemaan läpi elämän rinnallani, olemaan toinen itseni, ja paras maallinen seuralaiseni."

"Siihen olette jo valinnut toisen, ja teidän täytyy pysyä valinnassanne."

"Jane, rauhoitu hetkiseksi, olet ylenmäärin kiihtynyt. Minäkin koetan rauhoittua."

Laakerikäytävältä tuli tuulenhenkäys, se värisytti pähkinäpuun lehviä, jatkoi matkaansa — pois — pois tuntemattomiin etäisyyksiin ja raukesi. Ei kuulunut muuta ääntä kuin satakielen laulu. Sen kuullessani aloin taaskin itkeä. Mr. Rochester istui ääneti ja katseli minua hellästi ja vakavasti. Kului hetkinen ennenkuin hän puhui taas.

"Tule viereeni, Jane, niin selitän asian ja koetamme ymmärtää toisiamme."

"Minä en koskaan enää tule teidän viereenne, minut on nyt revitty pois, enkä voi palata."

"Mutta, Jane, minä pyydän sinua vaimokseni, ja vain sinun kanssasi aion mennä naimisiin."

Minä vaikenin. Luulin, että hän teki pilkkaa minusta.

"Tule, Jane, tule tänne!"

"Morsiamenne seisoo välissämme."

Hän nousi ja oli yhdellä hyppäyksellä vieressäni.

"Morsiameni on tässä", sanoi hän vetäen minut taaskin luokseen, "koska vertaiseni on tässä. Jane, tahdotko tulla vaimokseni?"

En vastannut vieläkään, ja taaskin tempauduin irti hänen käsistään, sillä vieläkin olin epäuskoinen.

"Epäiletkö minua, Jane?"

"Täydellisesti."

"Etkö usko minua?"

"En hituistakaan."

"Olenko valehtelija silmissäsi?" kysyi hän tulisesti. "Pieni epäilijä, sinun *täytyy* ruveta uskomaan. Rakastanko minä Miss Ingramia? En, sen tiedät hyvin. Rakastaako hän minua? Ei, sen olen osannut näyttää toteen. Panin liikkeelle huhun, että omaisuuteni oli vain kolmas osa siitä mitä hän arveli, ja tulin sitten katsomaan tuloksia. Sain osakseni vain kylmyyttä sekä hänen että hänen äitinsä puolelta. Minä en tahtoisin — en voisi mennä naimisiin Miss Ingramin kanssa. Sinä — sinä outo — melkein ylimaallinen olento — sinua rakastan kuin omaa lihaani. Sinua — köyhää ja halpaa, vähäpätöistä ja pientä tyttöä pyydän ja rukoilen vaimokseni."

"Mitä, minua!" huudahdin, sillä hänen vakavuutensa ja erittäinkin hänen epäkohteliaisuutensa alkoivat vakuuttaa minua hänen rehellisyydestään. "Minua, jolla ei ole ainoatakaan ystävää maailmassa paitsi te — jos olette ystäväni — ei penniäkään sen yli, mitä te annatte minulle."

"Sinua, Jane. Minun täytyy saada sinut omakseni — kokonaan omakseni. Tahdotko olla omani? Sano 'tahdon' — pian!"

"Mr. Rochester, antakaa minun katsoa kasvojanne, kääntykää kuuta kohti!"

"Minkätähden?"

"Koska minun täytyy lukea ilmeenne. Kääntykää!"

"Kas niin, sitä on tuskin helpompi lukea kuin rypistynyttä, revittyä lehteä. Lue sitten, mutta kiiruhda, sillä minä kärsin."

Hänen kasvonsa hehkuivat ja näyttivät hyvin kiihtyneiltä. Lihakset olivat ankarassa liikkeessä ja silmät loistivat oudosti.

"Ah, Jane, sinä kidutat minua", huudahti hän. "Tuo tutkiva, mutta kuitenkin niin luottava ja hyvä ilmeesi kiduttaa minua."

"Kuinka voisin kiduttaa teitä? Jos puhutte totta ja jos tarjouksenne on rehellinen, täytyy minun tuntea teitä kohtaan vain kiitollisuutta ja rakkautta, enkä voi kiduttaa teitä."

"Kiitollisuutta!" huudahti hän ja lisäsi tulisesti: "Jane, ota minut pian! Sano minua sinäksi — sano minua nimeltä — sano: 'Edward, minä tahdon tulla vaimoksesi!'"

"Puhutteko totta? Rakastatteko minua todellakin? Toivotteko rehellisesti minua vaimoksenne?"

"Sen teen, ja jos tahdot minulta valaa, vannon sen."

"Siinä tapauksessa, sir, tahdon tulla vaimoksenne."

"Sano Edward — pikku vaimoni!"

"Rakas Edward!"

"Tule luokseni — tule kokonaan luokseni nyt", sanoi hän ja lisäsi syvimmällä äänellään, poski poskellani: "Tee minut onnelliseksi, niin minä teen sinut... Jumala antakoon minulle anteeksi", sanoi hän hetken kuluttua, "ja ihmiset älkööt sekaantuko asioihini. Hän on minulla ja minä pidän hänet."

"Kukaan ei sekaannu asioihinne, sir. Minulla ei ole ketään sukulaista."

"Ei, ja se onkin kaikkein paras", sanoi hän. Ja jos olisin rakastanut häntä vähemmän, olisin pitänyt hänen äänensä sävyä outona ja hänen kiihtynyttä ilmettensä hurjana, mutta kun istuin siinä hänen vieressään, vapautuneena lähdön painajaisesta, edessäni ainaisen yhdessäolon paratiisi, ajattelin vain sitä ylitsevuotavaa onnen maljaa, joka oli tarjottu minulle. Yhä uudelleen hän kysyi: "Oletko onnellinen, Jane?" Ja yhä uudelleen vastasin: "Olen." Sitten hän mumisi itsekseen: "Hänen onnensa sovittaa kaiken. Enkö ole löytänyt häntä ilman ystäviä, palelevana, turvattomana? Enkö tahdo varjella, lämmittää ja helliä häntä? Eikö sydämessäni ole rakkautta, aikeissani vakavuutta? Tämä sovittaa kaiken Jumalan tuomioistuimen edessä, ja minä tiedän, että Luojan hyväksyy tekoni. Maailman tuomiosta — pesen käteni. Ihmisten mielipiteistä en välitä."

Mutta mikä oli muuttanut illan? Kuu ei ollut vielä laskenut, ja olimme kokonaan varjossa. Tuskin voin nähdä isäntäni kasvoja, vaikka istuimmekin niin lähekkäin. Ja mikä ravisti päihinäpuuta? Se huojui ja humisi, tuuli vinkui laakerikäytävällä ja puhalsi päällemme.

"Meidän täytyy mennä sisään", sanoi Mr. Rochester. "Ilma muuttuu. Olisin voinut istua kanssasi aamuun asti, Jane."

"Niin minäkin sinun kanssasi", ajattelin ja olisin kenties sanonutkin niin, mutta samassa sinkosi pilvestä, jota katselin, kirkas, välkkyvä salama, kuului rätinää, jyskettä ja ankaraa jylinää aivan läheltä, enkä ehtinyt muuta kuin kiireesti painaa salaman häikäisemät kasvoni Mr. Rochesterin olkapäähän.

Sitten alkoi sade valua virtanaan. Mr. Rochester sieppasi minut kainaloonsa ja lähti juoksujalkaa viemään minua käytävää alas, pihan yli ja taloa kohti, mutta olimme kuitenkin läpimärkinä ennenkuin pääsimme kynnyksen yli. Eteisessä hän otti pois huivin ja pudisti parhaillaan vettä auenneesta tukastani, kun Mrs. Fairfax tuli ulos huoneestaan. En huomannut häntä ensin, eikä Mr. Rochesterkaan. Lamppu oli sytytetty. Kello rupesi lyömään kahtatoista.

"Kiiruhda ottamaan pois märät vaatteesi", sanoi hän, "mutta ennenkuin menet, hyvää yötä — hyvää yötä, lemmikkini!"

Hän suuteli minua useita kertoja. Kun vihdoin irtauduin hänen syleilystään ja katsoin ylös, näin Mrs. Fairfaxin, joka seisoj edessäni kalpeana, vakavana, ihmetellen. Hymyilin vain hänelle ja riensin yläkertaan. "Selitykset jääkööt toiseen kertaan", ajattelin, mutta päästyäni huoneeseeni olin kuitenkin pahoillani ajatellessani, että hän lyhyenkin ajan käsittäisi väärin äsken näkemänsä. Mutta ilo karkoitti pian kaikki muut tunteet, ja kun tuuli ulvoi, välkkyvät salamet risteilivät taivaalla, ukkonen jylysi lähellä ja sade valui koskena ruutuja vastaan parin tunnin ajan, en pelännyt vähääkään. Mr. Rochester tuli rajuilman kestäessä kolme kertaa ovelleni kysymään olinko turvassa ja levollinen, ja siitä sain rohkeutta ja iloa kylliksi.

En ollut vielä jättänyt vuodettani seuraavana aamuna, kun pikku Adèle juoksi kertomaan minulle, että salama oli yöllä iskenyt suureen pähkinäpuuhun hedelmätarhan perällä ja halkaissut sen kahtia.

Kahdeskymmenesneljäs luku.

Noustuani ja pukeutuessani ajattelin ihmetellen edellisen illan tapahtumia. Olivatko ne unta vai totta? En varmasti voinut uskoa niitä tosiksi ennenkuin olin nähnyt Mr. Rochesterin ja kuullut hänen uudelleen puhuvan rakkaudesta ja lupauksistaan.

Hiuksiani järjestäessäni katselin peiliin ja huomasin, etten enää ollut ruma, kasvoissani oli väriä, ilmeessä toivoa, ja näytti kuin silmäni olisivat saaneet katsoa onnen lähteeseen ja nyt heijastaisivat sen kimaltelevaa kalvoa. Olin usein arkana näyttäytynyt isäntäni edessä, sillä pelkäsin, että ulkomuotoni ei voisi miellyttää häntä, mutta nyt tiesin, että voin rauhassa kääntää kasvoni häntä kohti ilman että hänen rakkautensa siitä kylmenisi. Otin yksinkertaisen, mutta vaalean ja puhtaan kesäpuvun laatikostani ja panin sen ylleni, eikä mikään puku ollut koskaan niin vaatettanut minua, koska mitään pukua en ollut niin onnellisena kantanut.

En ollenkaan hämmästynyt, kun eteiseen rientäessäni huomasin, että yöllistä rajuilmaa oli seurannut loistava kesäkuun aamu, ja kun avonaisen lasioven kautta tunsin raikkaan ja tuoksuvan tuulenleyhjän. Luonnonkin täytyi iloita minun onnestani. Käytävää pitkin tuli kerjäläisvaimo pienen poikansa kanssa, molemmat olivat kalpeita ja ryysyisiä, ja minä juoksin alas ja annoin heille kaikki rahat, mitä kukkarossani sattui olemaan — kolme tai neljä shillinkiä. Heidänkin täytyi yhtyä riemuuni, olivat he sitten hyviä tai pahoja. Varikset räkättivät ja linnut visersivät iloisesti, mutta mikään ei ollut niin sointuisaa ja riemullista kuin oma onnellinen sydämeni.

Mrs. Fairfax katsoi surullisen näköisenä ikkunasta ja sanoi vakavasti: "Miss Eyre, ettekö tahdo tulla aamiaiselle?" Aterian aikana hän oli levollinen ja kylmä, mutta enhän vielä voinut selittää asiaa hänelle. Minun täytyi jättää se isäntäni tehtäväksi, ja sitä selitystä täytyi hänenkin odottaa. Söin mikäli se oli minulle mahdollista ja kiiruhdin yläkertaan. Siellä tapasin Adèlen, joka juuri tuli kouluhuoneesta.

"Minne menet? Nythän on tuntien aika."

"Mr. Rochester lähetti minut lastenkamariin."

"Missä hän on?"

"Tuolla sisällä", sanoi hän ja viittasi huoneeseen, josta juuri oli tullut. Minä menin sisälle, ja siellä seisoj Mr. Rochester.

"Tule sanomaan minulle hyvää huomenta", sanoi hän. Minä menin iloisena hänen luoksensa, ja tällä kertaa en saanut vain kylmää sanaa tai kädenlyöntiä tervehdyksekseni, vaan syleilyn ja suudelman. Se tuntui aivan luonnolliselta, ja olin onnellinen, kun hän rakasti minua niin sydämellisesti ja hyväili minua.

"Jane, sinä olet kukoistava, hymyilevä ja kaunis", sanoi hän, "oikein kaunis tänä aamuna. Tämäkö on minun pieni kalpea keijukaiseni? Tämäkö on pienen pieni sinapinsiemeneni? Tämä säteilevä tyttönen, jolla on ruusuiset huulet ja hymykuopat poskissa, silkinhienot, pähkinänruskeat hiukset ja loistavat pähkinänruskeat silmät." (Minulla on vihreät silmät, lukija, mutta hänen erehdyksensä annettakoon anteeksi, sillä hän kai näki silmäni uudessa valossa.)

"Se on Jane Eyre, sir."

"Josta kohta tulee Jane Rochester", lisäsi hän, "neljän viikon kuluttua — ei päivääkään myöhemmin. Kuuletko sen?"

Minä kuulin, mutta en täysin käsittänyt sitä, se huumasi minut. Tunne, jonka tuo uutinen herätti minussa, oli voimakkaampi kuin ilo — se oli outo ja pyörryttävä — se oli melkein pelkoa, ellen erehdy.

"Sinä punastuit, Jane, ja nyt kalpenet. Minkätähden?"

"Koska annoitte minulle uuden nimen — Jane Rochester, ja se tuntuu niin oudolta."

"Niin, Mrs. Rochester", sanoi hän, nuori Mrs. Rochester — Fairfax Rochesterin tyttö-morsian."

"Se ei ole mahdollista, sir, se ei kuulu todelta. Ihmisolennot eivät koskaan saa nauttia täydellistä onnea tässä maailmassa. Minä en ole syntynyt erilaiseen kohtaloon kuin muutkaan lajini olennot, ja tuohan onni kuuluu sadulta, unelta."

"Unelta, jonka minä voin ja tahdon toteuttaa. Aloitan jo tänä päivänä. Olen kirjoittanut pankkiirilleni Lontooseen ja pyytänyt häntä lähettämään minulle eräät jalokivet, jotka ovat hänen hallussaan — Thornfieldin rouvien perintökaluja. Päivän tai parin kuluttua toivon voivani asettaa ne polvellesi, sillä sinun tulee saada kaikki etuoikeudet, kaikki se huomaavaisuus, jota osoittaisin ylimyksen tyttärelle, jos aikoisin naida hänet."

"Oh, sir — mitä jalokivistä! En mielelläni kuule puhuttavan niistä. Jalokiviä Jane Eyrelle — se kuuluu oudolta ja luonnottomalta. Melkein mieluummin olisin ilman."

"Minä itse panen timanttivitjat kaulaasi ja otsarivan otsallesi, jolle se sopii, sillä luonto itse on painanut aatelisleimansa otsallesi, Jane, ja minä kiinnitän rannerenkaat näihin hienoihin ranteisiin ja painan sormuksia näihin keijukaissormiin."

"Ei, ei, sir, ajatelkaa muita asioita ja puhukaa muusta, ja toisella tavalla! Älkää puhuko minusta kuin jos olisin kaunotar — minä olen vain pieni, kveekarimainen kotiopettajatar."

"Sinä olet kaunotar minun silmissäni, ja juuri sellainen, jota sydämeni haluaa — hento ja henkevä."

"Pieni ja vähäpätöinen, tarkoitatte. Te uneksitte, sir, tai teette minusta pilkkaa. Jumalan tähden, älkää olko ivallinen!"

"Minä opetan koko maailman tunnustamaan kauneutesi", jatkoi hän, ja sillävälän aloin todella tulla levottomaksi hänen puhetapansa tähden, sillä tunsin, että hän tahtoi pettää joko minut tai itsensä. "Minä puen tyttöni silkkiin ja pitseihin, hän saa ruusuja tukkaansa, ja minä verhoan hänen päänsä, joka on minulle rakas, kallisarvoisella hunnulla."

"Ja sitten ette tunne minua, sir, ja minä en enää ole teidän Jane Eyrenne, vaan apina narrinkaavussa — ruisrääkkä lainahöyhenissä. Yhtä hyvin voisin kuvitella teitä, Mr. Rochester, sirkushelyihin puettuna kuin itseäni hovinaisen puvussa, ja minäkään en sano teitä kauniiksi, sir, vaikka rakastan teitä niin paljon, aivan liian paljon voidakseni imarrella teitä. Älkää imarrelko minua!"

Hän jatkoi kuitenkin samaan tapaan kuulematta pyyntöäni. "Jo tänä päivänä otan sinut vaunuissa mukaani Millcoteen ja sinun täytyy valita itsellesi muutamia pukuja. Sanoin, että menemme naimisiin neljän viikon kuluttua. Vihkiminen tapahtuu kaikessa hiljaisuudessa kirkossa tuolla, ja sitten kiidätän sinut suoraan päätä kaupunkiin. Kun siellä on viivytty vähän aikaa, vien aarteeni toisiin maihin, lähemmäksi aurinkoa, Ranskan viinitarhoihin ja Italian tasangoille, ja hän saa nähdä kaiken, mikä on hienoa ja mainehikasta vanhoissa kaupungeissa ja loistavaa uusissa, hän saa myöskin maistaa kaupunkien elämää ja oppia antamaan itselleen arvoa vertailemalla itseään muihin."

"Saanko matkustaa — ja teidän kanssanne, sir?"

"Sinä tulet oleskelemaan Pariisissa, Roomassa ja Napolissa, Firenzessä, Venetsiassa ja Wienissä, sinun pitää polkea sitä maata, mitä minä olen polkenut. Sinun keijukaisjalkaisi pitää koskettaa joka paikkaa, mitä minä olen raskain askelin astunut. Kymmenen vuotta sitten harhailin ympäri Eurooppaa puolihulluna, vastenmielisyys, viha ja raivo seuralaisinani, nyt tahdon tehdä samat matkat uudelleen parantuneena ja puhdistuneena, suloinen enkeli seuranani."

Minä nauroin, kun hän sanoi näin. "Minä en ole enkeli", vakuutin, "enkä koskaan eläissäni tule sellaiseksi. Mr. Rochester, teidän ei pidä odottaa eikä vaatia minulta mitään taivaallista, sillä sellaista ette tule saamaan — yhtä vähän kuin minä teiltä, enkä sellaista odotakaan."

"Mitä sitten odotat minulta?"

"Vähän aikaa kai olette niinkuin nyt — hyvin vähän aikaa, sitten alatte jäähtyä, sitten tulette oikulliseksi ja sitten ankaraksi, ja minulla on täysi työ koettaessani miellyttää teitä, mutta kun olette

tottunut minuun alatte ehkä taas pitää minusta — sanon vain *pitää*, sillä *rakkautenne* minua kohtaan palaa loppuun kuudessa kuukaudessa, ehkä pikemminkin. Olen lukenut kirjoista joita miehet ovat kirjoittaneet, että viimeistään niin pitkän ajan kuluttua on aviomiehen hehkuvin rakkaus sammunut. Toivon kuitenkin, että seuralaisena ja ystävänä en koskaan ole kokonaan vastenmielinen rakkaalle isännälleni."

"Vastenmielinen! Ja alan ehkä taas pitää sinusta! Minä luulen pitäväni sinusta yhä uudestaan ja uudestaan, ja pakotan sinut tunnustamaan, etten vain *pidä* sinusta, vaan että *rakastan* sinua tulisesti ja loppumattomasti."

"Mutta ettekö ole oikullinen, sir?"

"Sellaisia naisia kohtaan, jotka miellyttävät minua vain kasvojensa vuoksi, voin olla todellinen piru, kun keksin, ettei heillä ole sielua eikä sydäntä, kun he avaavat eteeni kokonaisen maailman typeryyttä ja mauttomuutta, kenties karkeutta, alhaisuutta ja ilkeyttä, mutta kirkkaille silmille ja kaunopuheiselle kielelle, tuliselle sielulle, luonteelle, joka taipuu vaan ei taitu, joka on sekä joustava että luja, myöntävä että järkähtämätön — sellaiselle olen aina rehellinen ja hellä."

"Oletteko koskaan tullut tuntemaan sellaista luonnetta, sir, oletteko koskaan rakastanut sellaista?"

"Rakastan sellaista nyt."

"Mutta ennen minua — jos nimittäin minä missään suhteessa pääsen noitten vaikeitten vaatimusten tasalle."

"En ole koskaan tavannut sinun vertaistasi, Jane, sinä miellytät minua ja sinä hallitset minua, sinä näytät alistuvan ja minä pidän paljon myöntävyydestäsi, mutta kun kiedon tuota hempeätä silkkilankaa sormeni ympäri, käy väristys läpi käsivarteni aina sydämeeni asti. Sinulla on vaikutusvaltaa minuun — sinä olet valloittanut minut, ja tuo vaikutus on sanomattoman suloista, ja valtasi viehättävämpää kuin mikään oma voittoni. Miksi hymyilet, Jane? Mitä merkitsee tuo selittämätön, nenäkäs ilme kasvoillasi?"

"Minä ajattelin, sir, — antakaa anteeksi tämä vaistomainen ajatus — minä ajattelin Herkulesta ja Simsonia ja heidän voittajiaan —"

"Vai niin sinä ajattelit, pikku noita —"

"Hiljaa, sir! Nyt ette puhu viisaasti, yhtä vähän kuin nuo herrat menettelivät viisaasti. Mutta jos he olisivat olleet naimisissa, olisi varmaan heidän aviomiesankaruutensa vetänyt vertoja heidän ihailijahellyydelleen. Pelkään, että teidänkin käy samoin. Tahtoisinpa tietää, kuinka vastaatte minulle vuoden kuluttua, jos pyydän teiltä suosiosoitusta, joka sotii omaa mukavuuttanne vastaan."

"Pyydä nyt minulta jotakin, Janet, pienoinen! Minä haluan, että minulta pyydetään — kartetaan —"

"Tosiaanko, sir. Pyyntöni on jo valmis."

"Puhu! Mutta jos katsot minua ja hymyilet tuolla tavalla, vannon myöntäväni jo ennenkuin olen kuullutkaan pyyntösi, ja silloinhan tekisin kauhean tyhmästi."

"Ette ollenkaan, sir. Pyydän vain, että ette lähetä noutamaan jalokiviä ettekä kruunaa minua ruusuilla. Yhtä hyvin voisitte panna kultaripsuja karkean nenäliinan ympäri —"

"Yhtä hyvin voisin kullata hienointa kultaa. Minä tiedän sen, ja pyyntösi on suostuttu — toistaiseksi. Lähetän vastasanan pankkiirilleni. Mutta sinä et ole vielä pyytänyt mitään, olet vain pyytänyt minua peruuttamaan lahjani. Koeta uudelleen!"

"Hyvä on, sir, olkaa niin hyvä ja tyydyttäkää uteliaisuuttani, jota eräs asia on kovin kiihdyttänyt."

Hän näytti hämmentyneeltä. "Mitä, mitä?" sanoi hän kiireesti. "Uteliaisuus on vaarallinen asia — onpa hyvä, etten lupautunut täyttämään jokaista pyyntöä —"

"Mutta tämän täyttämässä ei voi olla mitään vaaraa, sir."

"Sano se sitten, Jane, mutta soisin, että pyytäisit minulta puolta valtakuntaani, etkä utelisi salaisuuksia."

"Te kuningas Ahasverus! Mitä minä tekisin puolella valtakuntaanne? Luuletteko, että olen juutalainen koronkiskuri, joka koettaa saada varman jalansijan maassa. Tahdon paljon mieluummin kaiken luottamuksenne. Ettehän kiellä sitä minulta, jos kerran annatte minulle sijan sydämässänne?"

"Sinä saat mielihyvällä kaiken luottamukseni, mikäli se on sen arvoista, Jane, mutta älä Jumalan tähden halua hyödytöntä taakkaa! Älä ikävöi myrkkyä — älä lankea Eevan syntiin!"

"Miksikä ei, sir? Olette juuri päässyt sanomasta, kuinka mielellänne annatte valloittaa itsenne ja kuinka hauskaa on tulla voitetuksi. Eiköhän minun ole paras käyttää hyväkseni tuota tunnustusta ja ruveta mairittelemaan ja karttamaan, sitten itkemään ja kiukuttelemaankin, jos tarvitaan, — vain koetellakseni voimaani?"

"Minä varoitan sinua sellaisista kokeista. Jos uskallat liikoja, on leikki kaukana."

"Niinkö, sir? Pianpa se sitten loppuikin. Kuinka ankaralta näytätte nyt! Kulmakarvanne ovat käyneet paksuiksi kuin sormeni, ja otsanne on, kuten luin kerran eräässä hyvin ihmeellisessä runossa, 'kuin mustansininen ukkospilvi'. Tuoko on tuleva naimis-ilmeenne, vai kuinka?"

"Jos tuo on *sinun* naimis-ilmeesi, varon hyvänä kristittynä liittymästä tuollaiseen henkiolentoon ja salamanteriin. Mutta mitä tahdoit kysyä, hyttynen, anna kuulua!"

"Kas niin, nyt olette vähemmän kohtelias, ja pidänkin töykeydestä paljon enemmän kuin imartelusta. Olen mielummin hyttynen kuin enkeli. Tätä tahdoin kysyä: miksi näitte niin paljon vaivaa saadaksenne minut uskomaan että tahdoitte naida Miss Ingramin?"

"Siinäkö kaikki? Jumalan kiitos ettei se ollut pahempaa!" Ja hän hellitti mustat kulmakarvansa, katseli minua hymyillen ja silitti tukkaani kuin olisi suurikin vaara ohitse. "Saan kai sitten ripittää itseni," jatkoi hän, "vaikka hiukan suututtaisinkin sinua, Jane, — ja olen nähnyt minkälainen tulenliekki osaat olla, kun suutut. Kuinka hehkuva olitkaan eilen illalla kuutamossa, kun kapinoitsit kohtaloasi vastaan ja julistit, että olemme samanarvoiset. Janet, sinähän se itse asiassa kositkin minua."

"Tietysti kosin. Mutta asiaan, jos suvaitsette, sir — Miss Ingram?"

"No niin, minä teeskentelin ihastusta Miss Ingramiin, koska tahdoin, että sinä rakastuisit minuun yhtä mielettömästi kuin minä olin rakastunut sinuun, ja tiesin, että mustasukkaisuus olisi paras liittolainen tämän päämäärän tavoittamisessa."

"Mainiota! Nyt olette pieni, ette hituistakaan suurempi kuin pikkusormeni pää. Olihan synti ja häpeä menetellä sillä tavalla. Ettekö ollenkaan ajatellut Miss Ingramin tunteita, sir?"

"Hänen tunteensa ovat keskitetyt yhteen ainoaan — ylpeyteen, ja se tarvitsee nöyryytystä. Olitko mustasukkainen, Jane?"

"Siitä viisi, Mr. Rochester, sen tietäminen ei ole millään tavalla mielenkiintoista teille. Vastatkaa minulle vielä kerran rehellisesti. Ettekö luule, että Miss Ingram kärsii petollisesta liehittelystä? Eikö hän tunne itseään onnettomaksi ja hyljättyksi?"

"Mahdotonta! Sanoinhan sinulle jo, kuinka hän itse hylkäsi minut — ajatus varattomuudestani jäähdytti tai sammutti hänen liekkinsä silmänräpäyksessä."

"Te olette ovela mies, Mr. Rochester. Pelkäänpä, että periaatteenne ovat jossakin suhteessa omituiset."

"Periaatteitani ei ole koskaan kehitetty, Jane, ne ovat voineet kasvaa vähän kieroön hoidon puutteessa."

"Vielä yksi asia vakavasti. Voinko iloita siitä suuresta onnesta, joka on tullut osakseni, tarvitsematta pelätä, että joku muu nyt kärsii samaa katkeraa tuskaa kuin itse vähän aikaa sitten tunsin?"

"Sen voit, hyvä pieni tyttöni. Kukaan koko maailmassa ei tunne samaa puhdasta rakkautta minua kohtaan kuin sinä — minä uskon sinun rakkauteesi, Jane, ja se usko on suloista lääkettä sielulleni."

Painoin huuleni kädelle, joka lepäsi olkapäälläni. Rakastin häntä hyvin paljon, enemmän kuin uskon voivani sanoa, enemmän kuin sanat voivat ilmaista.

"Pyydä vielä jotakin", sanoi hän, "olen niin iloinen kun minulta pyydetään ja kun saan myöntyä."

Pyyntöni oli taaskin valmiina. "Ilmoittakaa aikeenne Mrs. Fairfaxille, sir. Hän näki meidät eilen illalla eteisessä, ja hän oli pahoillaan. Selittäkää asia hänelle ennenkuin näen hänet jälleen. Minun on tuskallista ajatella, että niin hyvä nainen tuomitsee minua väärin."

"Mene huoneeseesi ja pane hattu päähäsi", vastasi hän. "Aion ottaa sinut mukaani Millcoteen tänä aamuna, ja sillä aikaa kuin valmistaudut ajelulle, valistan vanhan rouvan ymmärrystä. Luuliko hän,

Janet, että olit rakkauden tähden antanut kaiken, maailman, ja että olit kärsinyt tappion?"

"Minä luulen, että hän arveli minun unohtaneen asemani ja teidän asemanne, sir."

"Asemasi — asemasi! Sinun asemasi on minun sydämessäni ja kaikkien niitten niskassa, jotka solvaavat sinua, sekä nyt että vastedes."

Minä olin pian valmis, ja kun kuulin Mr. Rochesterin jättävän Mrs Fairfaxin huoneen, kiiruhdin sinne. Vanha rouva oli juuri lukenut aamulukunsa, päivän tekstin, raamatusta, kirja oli vielä avoinna hänen edessään ja silmälasit olivat sen päällä. Lukeminen, jonka Mr. Rochesterin tulo oli keskeyttänyt, näytti nyt unohtuneen, ja hänen silmänsä, jotka tuijottivat vastakkaiseen seinään, ilmaisivat suurta hämmennystä, jota tavattomat uutiset olivat aiheuttaneet hänen levollisessa mielessään. Nähdessään minut hän nousi, ponnisti huulilleen jonkinlaisen hymyilyn ja lausui muutamin sanoin onnittelun, mutta hymy kuoli pian ja onnittelu jäi kesken.

Hän otti silmälasinsa, sulki raamatun ja työnsi tuolinsa pöydän luota pois.

"Minä olen niin hämmästyneet", aloitti hän, "että tuskin tiedän, mitä sanoa teille, Miss Eyre. En kai ole uneksunut, vai olenko? Väliin istuessani yksin vaivun puolittain uneen ja kuvittelen asioita, joita ei koskaan ole ollut. Tällaisessa horrostilassa olen monasti ollut näkevinäni rakkaan mieheni, joka kuoli viisitoista vuotta sitten, tulevan luokseni ja istahtavan viereeni, ja olen ollut kuulevinani hänen sanovan minua Aliceksi, kuten hänen tapansa oli. Sanokaa nyt, onko oikein totta, että Mr. Rochester on pyytänyt teitä vaimokseen? Älkää naurako minulle! Mutta minä luulen todellakin, että hän tuli sisään viisi minuuttia sitten ja sanoi, että kuukauden kuluttua olisitte hänen vaimonsa."

"Hän on sanonut saman asian minulle", vastasin.

"Onko hän? Uskotteko häntä? Oletteko suostunut?"

"Olen."

Hän katseli minua hämmentyneenä. "Sitä en olisi koskaan uskonut. Hän on ylpeä mies, kaikki Rochesterit ovat ylpeitä, ja ainakin hänen isänsä piti paljon rahasta Häntä itseäänkin on aina sanottu säästäväiseksi. Hän aikoo naida teidät?"

"Hän sanoo niin."

Mrs. Fairfax silmäili minua kiireestä kantapäähän, ja hänen silmistään luin, ettei hän löytänyt minussa mitään viehätysvoimaa, joka olisi riittänyt ratkaisemaan arvoitusta.

"Se käy yli ymmärrykseni", jatkoi hän. "Mutta tietysti se on totta, koska te sanotte niin. Kuinka se käy päinsä, sitä en osaa sanoa, sillä en todellakaan ymmärrä sitä. Tällaisissa tapauksissa tavallisesti etsitään aseman ja omaisuuden yhtäläisyyttä, ja te olette kaiken lisäksi kaksikymmentä vuotta nuorempi kuin hän. Hän voisi melkein olla isänne."

"Eihän toki, Mrs. Fairfax", huudahdin närkästyneenä, "hän ei ole ollenkaan kuin isäni. Kun olemme yhdessä, ei kukaan voisi hetkeäkään ajatella sellaista. Mr. Rochester näyttää yhtä nuorelta ja on yhtä nuori kuin moni mies kahdenkymmenenviiden vuoden iässä."

"Ja hän aikoo todellakin mennä kanssanne naimisiin rakkaudesta?"

Hänen kylmyytensä ja epäilyksensä pahoittivat mieltäni niin että kyyneleet nousivat silmiini.

"Minun on vaikea pahoittaa mieltänne", jatkoi leski, "mutta te olette niin nuori ja tunnette miehiä niin vähän, että neuvoisin teitä olemaan varuillanne. Vanha sananlasku sanoo, että kaikki ei ole kultaa mikä kiiltää, ja pelkään, että tässä asiassa tapahtuu vielä jotakin, jota ette te enkä minä odottanut."

"Kuinka niin? Olenko minä mikään kuvatus", sanoin, "ja onko mahdotonta, että Mr. Rochester rehellisesti rakastaisi minua."

"Ei suinkaan, te olette hyvin sievä, viime aikoina paljon kaunistunut, ja uskon varmaan että Mr. Rochester pitää teistä. Olen aina huomannut, että te olette hänen suosikkinsa. Väliin olen teidän tähtenne ollut hiukan levoton nähdessäni hänen ilmeisesti suosivan teitä ja olisin tahtonut varoittaa teitä, mutta en ole tahtonut viitatakaan mihinkään rumaan tai pahaan. Tiesin, että sellainen ajatuskin olisi pahoittanut mieltänne, kenties loukannut teitä, ja te olitte niin hienotunteinen, niin läpeensä vaatimaton ja ymmärtäväinen, että luulin voivani jättää teidät omaan suojelukseenne. En osaa sanoa, kuinka kärsin eilen illalla kun etsin teitä läpi talon enkä voinut löytää teitä mistään eikä isäntääkään, ja kun sitten, kello kaksitoista, näin teidän tulevan sisään hänen kanssaan."

"Mitäpä siitä nyt", keskeytin kärsimättömänä, "onhan kaikki hyvin."

"Toivoisin, että kaikki olisi hyvin loppuun asti, mutta uskokaa minua, te ette voi olla kyllin varovainen. Pitäkää Mr. Rochesteria loitolla, epäilkää sekä itseänne että häntä. Hänen asemassaan olevat herrasmiehet eivät ole tottuneet naimaan kotiopettajattariaan."

Olin todellakin pahastunut, mutta onneksi Adèle juoksi sisään.

"Antakaa minun tulla mukaan — antakaa minun tulla mukaan Millcoteen", huusi hän. "Mr. Rochester ei tahdo, vaikka uusissa vaunuissa on niin paljon tilaa. Pyytäkää, että hän ottaa minut mukaan."

"Sen teen, Adèle." Ja riensin pois hänen kanssaan ja jätin keventynein mielin pahaenteisen varoittajani. Hevoset olivat valjaissa ja ajettiin juuri päätyoven eteen. Isäntäni asteli edestakaisin kivityksellä Pilot kintereillään.

"Saahan Adèle tulla mukana, saahan, sir!"

"Sanoin hänelle että hän ei saa tulla. En tahdo lapsinulikoita vaunuihini — tahdon vain sinut."

"Antakaa hänen tulla, Mr. Rochester, olkaa niin hyvä! Se olisi parempi."

"Päinvastoin, hän olisi vain haitaksi." Hänen ilmeensä oli itsepintainen, hänen äänensä jyrkkä. Mrs. Fairfaxin varoitukset löydyttivät minua vielä ja hänen epäilyksensä painostivat mieltäni. Jonkinlainen epävarmuuden tunne lamautti toiveitani, ja luulin jo melkein, ettei minulla olisi mitään valtaa hänen ylitsensä. Aioin koneellisesti totella häntä vastustelematta sen enempää, mutta auttaessaan minua vaunuihin hän katseli kasvojani.

"No mitä nyt?" kysyi hän. "Koko auringonpaiste poissa! Tahtoisitko todellakin, että lapsi tulisi mukaan? Oletko pahoillasi, jos hän jää kotiin?"

"Tahtoisin niin mielelläni, että hän tulisi mukaan."

"Mars hakemaan hattusi sitten ja takaisin kuin nuoli", huusi hän Adèlelle.

Tämä totteli häntä niin nopeasti kuin suinkin saattoi.

"Itse asiassa ei yksi ainoa aamu merkitse paljoa", sanoi hän, "kun kohta aion vaatia sinut kokonaan — sinun ajatuksesi, puheesi ja seurasi — koko elämäkseni."

Kun Adèle oli nostettu vaunuihin, suuteli hän minua ensi työkseen ilmaisten siten kiitollisuutensa välitykseni johdosta, mutta hänet istutettiin heti vaunun nurkkaan Mr. Rochesterin toiselle puolelle. Sieltä hän tirkisti minuun avuttomana. Noin ankara naapuri ei miellyttänyt häntä, sillä kun Mr. Rochester oli tuolla tuulella, ei tyttönen uskaltanut kysellä häneltä mitään eikä kuiskata hänelle havaintojaan.

"Antakaa hänen tulla minun luokseni", pyysin, "hän ehkä on teille vaivaksi, sir, ja tällä puolella on kylliksi tilaa."

Hän nosti hänet viereeni kuin sylikoiran. "Minä lähetän hänet vielä kouluun", sanoi hän, mutta hymyili jo.

Adèle kuuli tämän ja kysyi, pitikö hänen mennä kouluun ilman "mademoisellea".

"Kyllä", vastasi hän, "ehdottomasti ilman mademoisellea, sillä minä aion viedä mademoisellen mukanani kuuhun. Etsin suojaisen rotkon kuun kalpeitten tulivuorten keskeltä, ja siellä asuu mademoiselle minun — yksin minun kanssani."

"Hän ei saa mitään ruokaa — te kidutatte häntä nälällä", huomautti Adèle.

"Minä kokoan hänelle mannaa aamuin illoin, sillä katsos, Adèle, kuussa ovat mäenrinteet ja tasangot valkoisenaan mannaa."

"Mutta kuinka hän pysyy lämpimänä, kun ei ole tulta?"

"Kuun vuorista syöksyy tulta, ja kun hänen on kylmä, kannan hänet ylös ja lasken hänet kraatterin reunalle."

"Oh, kuinka hänen on siinä paha olla — kuinka epämurkava! Entä hänen vaatteensa? Mistä hän saa uusia, kun ne kuluvat loppuun?"

Mr. Rochester tunnusti joutuvansa neuvottomaksi, "Hm", sanoi hän. "Mitä sinä tekisit, Adèle? Koeta vaivata päätäsi ja keksiä joku keino. Mitä arvelisit valkoisesta tai punaisesta pilvestä? Sopsisiko se puvuksi? Ja sateenkaaresta voisi saada kauniin yönauhan."

"Hän on paljon parempi näin", päätti Adèle mietittyään hetkisen. "Sitäpaitsi hän ikävystyisi, jos hänen pitäisi elää kuussa vain teidän kanssanne. Jos minä olisin mademoiselle, en koskaan suostuisi sellaiseen."

"Hän on suostunut jo, hän on antanut sanansa."

"Mutta te ette voi saada häntä sinne. Kuuhun ei ole tietä, koko matka on vain ilmaa, ettekä te eikä hänkään osaa lentää."

"Adèle, katso tuota niittyä!" Olimme nyt Thornfieldin porttien ulkopuolella, ja vaunut vierivät kevyesti Millcoten tietä pitkin. Ukkossade oli sitonut pölyn, ja matalat pensasaidat ja tuuheat puut molemmin puolin tietä näyttivät raikkailta ja vihreiltä.

"Tuolla niityllä, Adèle, kävelin eräänä iltana pari viikkoa sitten — sen päivän iltana, jolloin autoit minua heinänteossa niityllä hedelmätarhan takana — ja koska olin väsynyt haravoimiseen, istahdin aidalle, otin esiin pienen kirjan ja kynän ja aloin kirjoittaa eräästä onnettomuudesta, joka kohtasi minua kauan aikaa sitten, ja toivoin parempia päiviä. Olin hyvin syventynyt kirjoittamiseen, vaikka päivänvalo jo alkoikin kadota lehdiltä, kun joku tuli polkua pitkin ja pysähtyi kahden kyynärän päähän minusta. Minä katselin sitä. Se oli pieni olento, jolla oli kasvojensa edessä harso hienointa hämähäkinverkkoa. Viittasin sitä tulemaan lähemmäksi, ja se seisoi pian edessäni. En puhunut sille mitään eikä sekään minulle, mutta luin sanoja sen silmistä, ja se luki minun silmistäni, ja meidän äänetön keskustelumme kuului näin:

"Se sanoi olevansa hengetär ja tulevansa satumaasta, ja se oli tullut tekemään minut onnelliseksi. Minun täytyi vain lähteä sen kanssa yksinäiseen paikkaan, kauaksi ihmisistä, esimerkiksi kuuhun — hengetär viittasi päällään sen sirppiä kohti, joka nousi Hayn kukkulan takaa, ja kertoi minulle alabasterirotkoista ja hopealaaksoista, joissa voisimme asua. Minä sanoin, että mielelläni tulisin, mutta huomautin, kuten sinäkin äsken, ettei minulla ollut siipiä."

"'Oh', sanoi hengetär, 'se ei merkitse mitään. Tässä on taikakalu, joka poistaa kaikki vaikeudet', ja hän otti esiin kauniin kultasormuksen. 'Pane se', sanoi hän, 'vasemman käteni neljänteen sormeen, ja minä olen sinun, ja sinä olet minun, ja me jätämme yhdessä maan ja teemme itsellemme taivaan tuolla ylhäällä.' Hän viittasi taaskin kuuhun. Sormus, Adèle, on liivini taskussa kultarahan muodossa, mutta aion pian vaihtaa sen oikeaan sormukseen."

"Mutta mitä tekemistä mademoisella on tämän kaiken kanssa? Minä en välitä hengettäristä — teidän sanoitte, että menisitte kuuhun mademoisellen kanssa."

"Mademoiselle on hengetär", kuiskasi hän salaperäisesti. Minä sanoin nyt Adèlille, ettei hän välittäisi hänen loruistaan, ja tyttö puolestaan osoitti aitoranskalaista skeptillisyyttä, nimitti Mr. Rochesteria "oikeaksi valehtelijaksi" ja vakuutti, ettei hän välittänyt vähääkään hänen saduistaan, "sitäpaitsi ei hengettäriä ole olemassa, ja jos olisikin, tietäisin varmaan, että ne eivät koskaan ilmaantuisi Mr. Rochesterille eivätkä antaisi hänelle sormuksia ja tarjoutuisi asumaan hänen kanssaan kuussa."

Millcotessa vietetty tunti oli jonkun verran väsyttävä minulle. Mr. Rochester pakoitti minua menemään eräisiin silkkimyymälöihin, joissa minun piti valita itselleni puolen tusinaa silkipukuja. Vihasin kaupantekoa ja pyysin saada jättää sen toistaiseksi, mutta turhaan — se oli tehtävä nyt. Tarmokkaasti kuiskattujen pyyntöjen kautta onnistuin vihdoon supistamaan kuusi pukua kahdeksi, mutta nämä kaksi hän vannoi itse valitsevansa. Seurasin levottomana hänen katseensa kulkua heleitten silkipakkojen yli. Se pysähtyi mitä loistavimpaan ametistin väriseen silkkiin ja hienon hienoon neilikanpunaiseen atlakseen. Uudessa kuiskaussarjassa sanoin hänelle, että hän samalla vaivalla voisi heti ostaa minulle kultahameen ja hopeahatun, koska en kuitenkaan ikinä uskaltaisi kantaa hänen valitsemaansa pukua. Äärimäisten vaikeuksien jälkeen, sillä hän oli järkähtämätön kuin kallio, sain hänet vihdoin vaihtamaan ne siistiin mustaan atlakseen ja helmenharmaaseen silkkiin. "Olkoon menneeksi tällä kerralla", sanoi hän, mutta vannoi pian tekevänsä minut kauniiksi kuin kukkapenkereen.

Iloinen olin saadessani hänet ulos silkkimyymälästä, sitten jalokivikauppiaan luota. Mitä enemmän hän osti minulle, sitä kuumemmin polttivat poskeni mielipahasta ja häpeästä. Kun olimme tulleet vaunujen luo ja istuin taas paikallani kuumeisena ja uupuneena, muistin erään asian, jonka monien tapahtumien, synkkien ja loistavien, vaihteessa olin kokonaan unohtanut, nimittäin setäni John Eyren kirjeen Mrs. Reedille ja hänen aikomuksensa ottaa minut kasvatikseen ja perilliseksi. "Olisi todellinen huojennus", ajattelin, "jos minulla olisi hiukankin omaa rahaa. En voi sietää, että Mr.

Rochester vaatettaa minut kuin nuken ja antaa joka päivä kultasateen valua ylitseni kuin uuden Danaen yli. Kirjoitan Madeiraan heti kotiin tultuani ja kerron setä Johnille, että aion mennä naimisiin Mr. Rochesterin kanssa, ja jos minulla olisi mahdollisuus edes joskus lisätä Mr. Rochesterin omaisuutta, voisin helpommin ottaa vastaan hänen lahjansa nyt." Tämä päätös, jonka samana päivänä panin täytäntöön, kevensi mieltäni jonkun verran, niin että taas uskalsin kohdata herrani ja rakastettuni katseen, joka mitä itsepintaisimmin etsi omaani, vaikka olinkin koettanut välttää sitä. Hän hymyili, ja mielestäni hänen hymyilynsä oli sellainen kuin minkä rakastunut sulttaani voisi onnellisena hetkenä myöntää orjalleen, jota hän oli rikastuttanut kullallaan ja jalokivillään. Pusersin kovasti hänen kättään, joka aina tavoitteli omaani, ja viskasin sen takaisin aivan punaisena kiivaasta puristuksestani.

"Teidän ei tarvitse katsoa minuun tuolla tavalla", sanoin, "jos ette lakkaa, pidän vanhoja Lowoodin pukujani elämäni loppuun saakka. Tuo sinipunertava pumpulipuku olkoon hääpukuni, ja te saatte tehdä itsellenne aamutakin helmenharmaasta silkistä ja loppumattoman määrän liivejä mustasta atlakesta."

Hän nauroi ja hykerteli käsiään. "Hän on kerrassaan rahanarvoinen!" huudahti hän. "Kuinka erikoinen, kuinka sukkela! Enpä tahtoisi vaihtaa tätä pientä englantilaista tyttöä koko suureen sulttaanin haaremiin gasellisilmäisine kaunottarineen."

Tuo itämainen viittaus harmitti minua taaskin. "Minä en aio millään tavalla korvata teille haaremin asukkaita", sanoin, "älkää siis verratko minua edes yhteen sellaiseen. Jos kuvittelettekaan jotakin tuohon suuntaan, sir, saatte marssia suoraa päätä matkaanne Stambulin katumyymälöihin ja tuhlata suuremmissiin orjatar-ostoihin osan tuosta rahasta, jota ette saa täällä mielin määrin kuluttaa."

"Ja mitä sinä teet, Janet, sillä aikaa kuin minä ostan noin monta tonnia lihaa ja sellaiset varastot mustia silmiä?"

"Minä valmistaudun saarnaamaan vapautta niille, jotka ovat orjuudessa — teidän haareminne asukkaat niihin luettuina. Minä hankin itselleni pääsyn heidän joukkoonsa ja kylvän levottomuutta ja kapinanhenkeä, ja te, mahtava pasha, huomaatte kädenkäänteessä olevanne omien orjattarienne vankina, enkä mistään hinnasta suostu katkaisemaan kahleitanne ennenkuin olette allekirjoittanut uuden sopimuksen, vapaamielisimmän, mitä itsevaltias milloinkaan on laatinut."

"Minä antaudun sinun armoillesi, Janet."

"Minä en tunne mitään armoa, Mr. Rochester, jos rukoillette sitä tuollaisin katsein. Kun katsotte noin, olen varma siitä, että mitä sopimuksia tahansa allekirjoitattekin pakosta, rikkoisitte ne ensi työksenne niin pian kuin olette taas vapaa."

"Mitä sitten oikeastaan tahdot, Jane? Pelkäänpä, että pakoitat minut alistumaan yksityiseen vihkimistöimitukseen, paitsi alttarilla tapahtuvaa. Näen, että tahdot tehdä kanssani välipuheen määrätyillä ehdoilla — mitkä ne sitten ovat?"

"Tahdon vain olla keveällä mielellä, sir, vapaana liiallisten kiitollisuudenvelkojen painosta. Muistatteko, mitä sanoitte Céline Varensista — timanteista ja silkeistä, joita annoitte hänelle? Minä en tahdo olla englantilainen Céline Varensinne. Aion edelleen olla Adèlen opettaja, ja siitä saan asuntoni ja elatukseni ja sitäpaitsi kolmekymmentä puntaa vuodessa. Sillä rahalla pidän vaatevarastoni kunnossa, ja te ette saa antaa minulle muuta kuin —"

"Kuin —?"

"Kunnioituksenne, sir, ja jos minä annan teille saman, on se velka kuitattu."

"No niin, mitä tulee kylmään, luontaiseen häikäilemättömyyteen ja puhtaaseen, myötäsintyiseen ylpeyteen, ei sinulla ole vertaistasi", sanoi hän. Olimme nyt taas Thornfieldin lähellä. "Suvaitsetteko syödä päivällistä kanssani tänään?" kysyi hän, kun vaunut vierivät portista sisään.

"En, kiitos, sir."

"Ja minkätähden tämä 'en, kiitos', jos saa luvan kysyä?"

"En ole koskaan syönyt päivällistä kanssanne, sir, enkä näe mitään syytä, miksi tekisin sen nytkään, kunnes —"

"Kunnes mitä? Sinua huvittaa käyttää puolinaisia lauseita."

"Kunnes se on välttämätöntä."

"Luuletko minun syövän kuin villi-ihminen tai metsän peto, koska pelkäävät olla seuranani aterioillani?"

"Siitä asiasta minulla ei ole mitään aavistusta, sir, mutta tahdon jatkaa tavallista elämääni vielä

kuukauden ajan."

"Sinä jätät tuon opettaja-orjuuden heti paikalla."

"Tosiaanko? Anteeksi, sir, mutta sitä en tee. Aion olla aivan kuin ennenkin. Kaiken päivää olen poissa tieltänne kuten tähänkin saakka, ja illalla voitte lähettää hakemaan minua, kun haluatte nähdä minut, ja silloin tulen luoksenne, mutta en muulloin."

"Minun täytyy saada savut tai hyppysellinen nuuskaa kaiken tämän vastapainoksi — 'pour me faire de la contenance', kuten Adèle sanoisi — mutta pahaksi onneksi minulla ei ole sikaarilaatikkoani eikä nuuskarasiaani tässä. Mutta kuule" — hän kuiskasi — "nyt on sinun aikasi, pikku tyranni, mutta pian tulee minun, ja kun kerran olen saanut sinut kokonaan omakseni, aion — kuvaannollisesti sanottuna — kiinnittää sinut kellonvitjaani, ja silloin, sinä pikkuinen sievä kapine, kannan sinua povellani, etten kadottaisi aarrettani."

Hän sanoi tämän auttaessaan minut alas vaunuista, ja kun hän sitten nosti Adèlen pois, menin sisälle ja livistin yläkertaan.

Kuten arvasinkin lähetti hän noutamaan minua illalla. Minulla oli jo varalla työtä hänelle, sillä olin päättänyt, etten koko aikaa viettäisi kahdenkeskiseen keskusteluun. Muistin hänen kauniin äänensä ja tiesin, että hän lauloi mielellään, kuten hyvät laulajat yleensä. Itse en ollut mikään laulaja enkä hänen ankaran arvostelunsa mukaan edes soittaja, mutta kuuntelin mielelläni hyvää esitystä. Niin pian kuin hämärä, tuo onnellisten haaveitten hetki, alkoi laskeutua huoneeseen ja tähdet syttyivät tummenevalle taivaalle, nousin, avasin pianon ja pyysin hartaasti, että hän laulaisi minulle jotakin. Hän sanoi, että olin oikullinen pikku noita ja että hän mieluummin laulaisi toisella kertaa, mutta vakuutin, ettei mikään hetki olisi tämän vertainen.

Pidinkö muka hänen äänestään, kysyttiin.

"Hyvin paljon." En mielelläni hyväillyt tuota hänen varsin ymmärrettävää turhamaisuuttaan, mutta tämän kerran tahdoin valtioviisaista syistä kiihoittaa sitäkin.

"Sitten, Jane, täytyy sinun säestää."

"Hyvä on, sir, tahdon koettaa."

Minä koetinkin, mutta minut nostettiin pian pois tuoilta ja sain nimen "pikku hutilus". Työnnettyään minut epäkohteliaasti syrjään — mikä oli juuri mieleni mukaista sillä hetkellä — hän valtasi paikkani ja alkoi säestää itse itseään, sillä hän osasi soittaa yhtä hyvin kuin laulaa. Minä vetäydyin ikkunalaudalle, ja kun istuin siinä katsellen hiljaisia puita ja tummenevaa ruohokenttää, lauloi pehmeä ääni kaunista laulua:

The truest love that ever heart
Felt at its kindled core
Did through each vein, in quickened start
The tide of being pour.

Her coming was my hope each day,
Her parting was my pain;
The chance that did her steps delay
Was ice in every vein.

I dreamed it would be nameless bliss,
As I loved, loved to be;
Ant to this object did I press
As blind as eagerly.

But wide as pathless was the space
That lay our lives, between,
And dangerous as the foamy race
Of ocean-surges green.

And haunted as a robber-path
Through wilderness of wood;
For Might and Right, and Woe ant Wrath,
Between our spirits stood.

I dangers dared; I hindrances scorned:
I omens did defy:

Whatever menaced, harassed, warned,
I passed impetuous by.

On sped my rainbow, last as light;
I flew as in a dream;
For glorious rose upon my sight
That child of Shower and Gleam.

Still bright on clouds of suffering dim
Shines that soft, solemn joy;
Nor care I now how dense and grim
Disasters gather nigh.

I care not in this moment sweet.
Thoug all I have rushed o'er
Should come on pinion, strong and fleet,
Proclaiming vengeance sore:

Though haughty Hate should strike me down,
Right bar approach to me, And grinding
Might with furious frown,
Swear endless enmity.

My love has placed her little hand
With noble faith in mine,
And vowed that wedlock's sacred band
Our nature shall entwine.

My love has swyrn, with sealing kiss,
With me to live — to die;
I have at last my nameless bliss;
As I love — loved am I.

(Todellisin rakkaus, mikä milloinkaan on sydämen sisimmässä syttynyt, virtasi lämpimänä ja elähyttävänä suonissani.)

Armaani tuloa toivoin ja odotin joka päivä, hänen lähtönsä tuotti minulle tuskaa, ja jos sattuma viivytti hänen askeleitaan, jäähtyi vereni ikävästä.

Uneksin sanomatonta onnea, uneksin, että hän rakastaisi minua, kuten minä häntä, ja sitä päämäärää tavoittelin yhtä sokeana kuin kiihkeästi.

Mutta välillämme levisi laaja ja poluton taival, vaarallinen kulkea kuin myrskyinen meri.

Taival oli autiota, ryövärien asuttamaa korpea. Valta ja Oikeus, Onnettomuus ja Viha erottivat meitä.

Uhmasin vaaroja, halveksin esteitä, en uskonut pahoihin enteisiin.
Kuljin rohkeana kaikkien uhkausten, varoitusten ja vastuksien ohi.

Hänen kuvansa liiteli edelläni sateenkaaren tavoin, ja minä riensin kuin unessa, sillä ihanana kohosi näkyviini tuo sadepisarain ja auringonsäteitten lapsi.

Suloinen, juhlallinen ilo levittää loistettaan kärsimysten hämärille pilville. Nyt en välitä vaaroista, niin läheisiltä ja uhkaavilta kuin ne näyttävätkin.

Tänä suloisena hetkenä en pelkää, vaikka kaikki ne viholliset, joitten yli olen syöksynyt, nousisivat vastaan nopeina ja väkevinä vaatien kosta.

Vaikka ylpeä Viha löisi minut maahan ja Oikeus astuisi eteeni uhkaavana, ja Valta julmistuneena vannois minulle ikuista vihollisuutta.

Armaani on ylevän luottavaisena laskenut pienen kätensä käteeni ja luvannut liittyä minuun pyhin sitein.

Armaani on suudelmallaan luvannut elää ja kuolla kanssani. Olen vihdoinkin saavuttanut sanomattoman onneni — hän rakastaa minua, kuten minä häntä.

Hän nousi ja tuli minua kohti, ja minä näin, että hänen kasvonsa hehkuivat ja että hänen kotkansilmänsä loistivat rakkautta ja intohimoa. Silmänräpäyksen tunsin heikkoutta, sitten kokosin

voimani. En tahtonut mitään hellää kohtausta enkä kiihkeitä hyväilyitä, ja sellainen näytti välttämättömältä. Puolustusase oli nopeasti keksittävä, ja niin teroitin kieleni. Kun hän tuli luokseni, kysyin tyytymättömänä, "kenen hän siis aikoi naida".

"Sepä oli kummallinen kysymys omalta Janeltani."

"Tosiaanko? Minusta hyvinkin luonnollinen ja välttämätön. Sanoitte, että tuleva vaimonne kuolee kanssanne. Mitä tarkoittaa tuollainen pakanallinen ajatus? *Minä* en suinkaan aio kuolla kanssanne — siihen voitte luottaa."

"Oh, enhän toivo, enhän pyydä muuta kuin että saisit elää kanssani. Kuolema ei ole sellaista varten kuin sinä."

"Onpahan, minulla on yhtä hyvä oikeus kuolla, kun aikani tulee, kuin teilläkin, mutta minä odotan sitä aikaa rauhassa enkä tahdo ennen aikaista kuolemaa roviolla intialaiseen tapaan."

"Suotko anteeksi tuon itsekkään ajatuksen ja annatko minulle merkiksi siitä sovittavan suudelman?"

"En, mieluummin jätän sen tekemättä."

Nyt sain nimen "kova pieni kapine", ja tähän kuulin lisättävän, että kuka muu nainen tahansa olisi sulanut kuin vaha kuullessaan sellaisia säkeitä ylistyksekseen.

Minä vakuutin, että luonnostani olin kova kuin piikivi ja että hän usein tulisi huomaamaan sen. Sen lisäksi olin muka päättänyt näyttää hänelle erinäisiä varjopuolia luonteessani seuraavan neljän viikon kuluessa, niin että hän täydellisesti tulisi tietämään, minkälaisen kaupan hän oli tehnyt, ennenkuin oli myöhäistä katua.

"Etkö tahtois olla levollinen ja puhua järkevästi?"

"Olen kernaasti levollinen, jos niin tahdotte, ja uskonpa puhuvani puhtainta järkeä juuri nyt."

Hän irvisteli ja kihisi harmista. "Hyvä on", ajattelin, "kiehu sinä vain, jos haluttaa, mutta uskon varmaan, että tämä menettelytapa on paras. Pidän sinusta enemmän kuin osaan sanoa, mutta en tahdo vajota mihinkään tunnehymistykseen, ja kerkeä kieleni varjelee sinutkin siitä ja sitäpaitsi säilyttää välillämme määrätyn etäisyyden, mikä pohjimmaltaan on parasta meille molemmille."

Vähitellen sain hänet melkein suuttumaan, ja kun hän harmistuneena oli vetäytynyt toiseen päähän huonetta, nousin ja sanoin aivan luonnollisesti ja kunnioittavasti kuten ennenkin: "Toivon teille hyvää yötä, sir." Sitten pujahdin ulos sivuovesta ja menin pois.

Tätä menettelytapaa jatkoin mitä parhaalla menestyksellä seuraavan koetusajan kuluessa. Tosin hän enimmäkseen oli äreä ja tyly, mutta itse asiassa huomasin, että käytökseni huvitti häntä suuresti ja että lammasmainen alistuvaisuus ja turturikyhkyn tunteellisuus, joka vain olisi yllyttänyt hänen itsevaltaisuuttaan, olisi vähemmän tyydyttänyt hänen tervettä järkeään, vieläpä ollut vähemmän hänen makunsa mukaista.

Toisten aikana olin, kuten ennenkin, kohtelias ja hiljainen, koska muunlainen käytös olisi ollut sopimatonta. Vain iltaisin, ollessamme kahdenkesken, ärsytin häntä kylmyydelläni ja terävillä vastauksillani, Hän lähetti edelleenkin hakemaan minua lyönnilleen kello seitsemän, mutta nyt hänen huulillaan ei ollutkaan niin suloisia sanoja kuin "armaani", "lemmikkini", vaan parhaat lempinimeni olivat "ärsyttävä nukke", "ovela keijuinen", "henkiolento", "oikkupussi", j.n.e. Hyväilyjen asemasta sain nyt irvistyksiä, kädenpuristuksen asemasta näpsäyksen käsivarteen, suudelman sijaan nipistettiin minua korvalehdestä. Kaikki oli kuin olla piti, ja tällä hetkellä pidin näitä kouriintuntuvia suosionosoituksia ehdottomasti helliä hyväilyjä parempina. Näin myöskin, että Mrs. Fairfax hyväksyi menettelytapani ja että hän ei enää ollut levoton tähteni, ja senvuoksi olin varma, että tein oikein. Mr. Rochester vakuutti, että kidutin hänet puolikuolleeksi, ja uhkasi kauheata kosta nykyisestä käytöksestäni jonakin tulevana aikana. Minä nauroin salaviihkää hänen uhkauksilleen. "Pidänpä sinut aisoissa nytkin", ajattelin, "enkä epäile, etten tekisi sitä myös tämän jälkeen. Jos keinot käyvät tehottomiksi, keksitään uusia."

Tehtäväni ei kuitenkaan ollut helppo, ja usein olisin mieluummin ollut kiltti ja suloinen kuin kiusoitellut häntä. Tuleva mieheni oli valtaamassa koko maailmani, enemmänkin, voisi melkein sanoa, taivaanikin. Hän pimitti minulta kaikki ajatukset uskonnosta, kuten kuu väliin peittää auringon ihmissilmältä. Niinä päivinä en voinut nähdä Jumalaa ihmisen tähden, josta olin tehnyt epäjumalani.

Kihlausaika oli kulunut loppuun, ja sen viimeisetkin tunnit olivat nyt luetut. Mikään ei voinut enää peruuttaa päivää, joka lähestyi, — häöpäivää, ja kaikki valmistukset olivat loppuun suoritettut. Ei ainakaan minulla ollut enää mitään tekemistä. Siinä seisoivat matka-arkkuni valmiina, lukittuina ja nyöritettyinä rivissä pienen kamarini seinällä ja huomenna tähän aikaan piti niiden olla jo kaukana matkalla Lontooseen. Niin piti minunkin, tai oikeammin ei minun, vaan erään Jane Rochester-nimisen henkilön, jota en vielä tuntenut. Osoitekortit vain olivat vielä naulaamatta — neljä pientä, nelikulmaista paperilevyä, jotka olivat piironginpäällä ja joille Mr. Rochester itse oli kirjoittanut "Mrs. Rochester, — Hotelli, Lontoo." Minä en saattanut vielä naukata niitä tai antaa jonkun muun tehdä sitä. Mrs. Rochester! Häntä ei vielä ollut olemassa, hän syntyisi vasta huomisaamuna kahdeksan tienoilla, ja tahdoin nähdä, että hän onnellisesti oli tullut maailmaan, ennenkuin merkitsin tämän kaiken hänen omaisuudekseen. Olihan sekin jo kylliksi, että vaatekaappiini oli jäykkien, mustien lowoodilaispukujeni ja olkihattuni paikalle ilmaantunut hienoja vaatteita, joitten sanottiin kuuluvan hänelle, sillä *minulle* ei ainakaan kuulunut tuo helmenvalkoa morsiuspuku ja tuo utuinen hunttu, jotka täyttivät vanhan vaatenaulakon. Suljin kaapin oven kätkeäkseen silmiltäni tuon oudon, aavemaisen ilmestyksen, joka tuona iltahetkenä — kello oli jo yhdeksän — heitti ylikuonnollisen kajastuksen hämärtyvään huoneeseeni. "Jätän sinut yksin, valkea unelma", sanoin. "Olen kuumeinen, kuulen tuulen humisevan, tahdon mennä ulos ja tuntea sen henkäyksen kasvoillani."

Mutta kuumeeni ei johtunut ainoastaan kiireellisistä valmistuksista eikä jännityksestä edessäni olevan suuren muutoksen ja sen uuden elämän tähden, joka oli alkava huomenna, vaikka näilläkin seikoilla luonnollisesti oli osansa tuossa levottomassa, kiihtyneessä mielentilassa, joka ajoi minut myöhään illalla ulos hämärtyville maille. Oli olemassa kolmaskin syy, joka vaivasi minua enemmän kuin edelliset.

Mieltäni vaivasi outo ja tuskallinen ajatus. Oli tapahtunut jotakin, jota en osannut selittää. Sitä ei ollut näkemässä kukaan muu kuin minä itse, ja se oli tapahtunut edellisenä yönä. Mr. Rochester oli silloin ollut poissa kotoa eikä ollut vielääkään palannut. Ennen aiottua lähtöään Englannista oli hänen täytynyt matkustaa kolmenkymmenen peninkulman päässä olevalle maatilalleen järjestämään eräitä asioita. Odotin häntä nyt kotiin haluten kiihkeästi saada keventää mieleni ja kuulla häneltä selityksen arvoitukseen, joka vaivasi minua. Niinpä odottakoon lukijakin hänen tuloansa ja jakakoon salaisuuteni hänen kanssaan.

Menin hedelmätarhaan etsien suojaa tuulelta, joka kaiken päivää oli voimakkaana puhaltanut etelästä tuomatta kuitenkaan mukanaan sadetta. Illan tullessa se ei tyyntynyt vähääkään, vaan näytti päinvastoin yhä yltyvän, ja sen humina kävi syvemmäksi ja voimakkaammaksi. Puitten latvat kallistuivat pohjoista kohti ja pysyivät siinä asennossa melkein liikkumattomina, niin hellittämätön oli tuuli, joka taivutti niitä, pilvet ajautuivat röykkiöittäin sen mukana, eikä tuona heinäkuun päivänä ollut näkynyt pilkhdustakaan sinistä taivasta.

Mieleni valtasi jonkinlainen villi riemu juostessani tuulta vastaan, joka tempasi mittaamattomaan virtaansa kaikki raskaat ajatukseni. Kuljin laakerikäytävää ja tulin pirstoutuneen pähkinäpuun luo, joka mustana ja aavemaisena erottautui taivasta vastaan. Rungon molemmat puolikkaat eivät olleet kokonaan irtautuneet toisistaan, sillä luja alaosa ja voimakkaat juuret kannattivat niitä vielä, mutta mitään elollista yhteyttä ei niiden välillä ollut, nesteet eivät enää voineet kohota ylöspäin, suuret oksat molemmin puolin olivat kuolleet, ja ensi talven myrskyt varmaan kaataisivat toisen tai molemmat puolikkaat maahan. Nyt niitä kuitenkin vielä voi sanoa yhdeksi puuksi, vaikka se puu olikin täydellinen raunio.

"Teette oikein pysyessänne yhdessä", sanoin, ikäänkuin olisivat nuo aavemaiset rungot olleet eläviä olentoja ja voineet kuulla minua. "Niin pirstoutuneilta ja kuivilta kuin näytättekin, on teissä varmaan vielä hiukan elämää, joka nousee hyvistä, uskollisista juuristanne. Ette koskaan enää saa vihreitä lehtiä, linnut eivät enää koskaan rakenna pesiään oksillenne eivätkä laula teille suloisia laulujansa, onnen ja rakkauden aika on teiltä ohi, mutta te ette joudu epätoivoon, sillä teitä on kaksi kestävässä surunne aikaa." Katsellessani niitä, tuli kuu äkkiä näkyviin runkojen välistä, se oli verenpunainen, puoleksi peitossa, ja näytti heittävän levottoman ja pelokkaan katseen minuun, sitten se taas hautautui raskaitten pilvien taakse. Silmänräpäykseksi tyyntyi tuuli Thornfieldin tienoilla, mutta kauempaa, metsistä ja mailta, kuului sen rajua, tuskallinen valitus. Oli ahdistavaa kuulla sitä ja minä riensin edelleen.

Harhailin hedelmätarhassa ja poimin omenoita, joita tuuli oli varistellut puitten juurille, sitten panin kypsät erilleen ja vein ne ruokakamariin. Sitten menin kirjastoon katsomaan, oliko tuli sytytetty, sillä tiesin, että tällaisena koleana iltana Mr. Rochester palatessaan mielellään näkisi iloisen takkavalkean, vaikka olikin kesä. Valkoa olikin jo sytytetty ja paloi hyvin. Vedin hänen nojatuolinsa takan ääreen, työnsin pöydän sen eteen, laskin alas ikkunaverhon ja toin kynttilät valmiiksi pöydälle. Päätettyäni nämä valmistukset olin entistä levottomampi, en voinut istua hiljaa, en edes pysyä sisällä huoneessa. Pieni kello kirjastossa ja eteisen vanha seinäkello löivät yhtä aikaa kymmenen.

"Kuinka myöhäinen jo on!" ajattelin. "Juoksen alas portaille, sieltä voin nähdä tietä hyvän matkaa, ja ajoittain näkyy kuu. Hän on ehkä nyt tulossa, ja jos menen häntä vastaan, voitan muutamia minuutteja." Tuuli pauhasi suurissa puissa molemmin puolin porttia, mutta niin pitkälle kuin saatoin nähdä, oikealle ja vasemmalle, oli tie hiljainen ja yksinäinen. Pilvien varjot kulkivat sen yli kuun pilkistäessä esiin, muuten se oli vain valkea, pitkä juova, jota ei ainoakaan elävä olento tummentanut.

Lapsekas pettymyksen ja kärsimättömyyden kyynel hämärsi silmäni, kun katselin autiota tietä. Häpeissäni pyyhin sen pois. Viivyin vielä portin luona. Kuu peittyi kokonaan tiheään pilviverhoonsa, yö pimeni ja alkoi sataa rankasti.

"Voi, jospa hän tulisi jo", huudahdin synkkien aavistusten valtaamana. Olin odottanut häntä kotiin teenjuonnin ajaksi, ja nyt oli jo pimeä. Mikä saattoi pidättää häntä? Oliko tapahtunut jotakin? Viime yön tapahtumat palasivat taas mieleeni. Pidin niitä varoittavina enteinä. Pelkäsin, että toiveeni olivat olleet liian loistavia voidakseen toteutua, ja viime aikoina olin saanut osakseni niin paljon iloa ja riemua, että arvelin elämäni onnen kohonneen huippuunsa ja alkavan nyt laskeutua. "No niin, en voi palata kotiin", ajattelin, "en voi istua tulen ääressä, kun hän on ulkona tällaisella ilmalla. Minun on parempi väsyttää jalkojani kuin istua hiljaa ja olla levoton. Lähden häntä vastaan."

Lähdin astumaan tietä reippaasti, mutta en ehtinyt pitkälle. En ollut vielä kulkenut neljännespeninkulmaakaan, kun kuulin kavioitten töminää. Ratsastaja tuli täyttä laukkaa ja koira juoksi hänen vieressään. Kaikki pahat aavistukset häipyivät silmänräpäyksessä. Se oli hän, siinä hän ratsasti Mesrourilla, ja Pilot seurasi häntä. Hän näki minut, sillä taivaalle oli taaskin auennut sininen kohta, ja kuu loisti sadepisarain läpi. Hän otti lakin päästänsä ja heilutti sitä. Juoksin häntä vastaan.

"Kas niin", huusi hän kumartuen satulassaan ja ojentaen minulle kätensä, "sinä et tule toimeen ilman minua, se on ilmeistä. Astu varpaalleni, anna tänne molemmat kätesi ja nouse!"

Minä tottelin, ilo teki minut vikkelläksi, ja hypähdin hänen eteensä. Tervetuliaisiksi sain lämpimän suudelman ja hiukan voittonvarmaa kerskailua, jonka nielin niin hyvin kuin taisin. Kesken riemuaan hän kuitenkin kysyi: "Mutta onko jotakin hullusti, Janet, kun tulet vastaan näin myöhään? Onko jotakin tapahtunut?"

"Ei, mutta luulin, että ette koskaan tulisi. En voinut odottaa kotona tällaisella tuulella ja sateella."

"Tuulta ja sadetta tosiaankin! Olet märkä kuin merenneito, kääriydy takkiini — mutta minä luulen, että olet kuumeinen, Jane, sekä poskesi että kätesi ovat polttavan kuumat. Kysyn vieläkin, onko jotakin hullusti?"

"Ei mitään enää, en pelkää enkä ole onneton."

"Olet siis ollut kumpaistakin."

"Melkeinpä niin, mutta kerron kohta kaikki, sir, lyön vetoa, että nauratte vain levottomuudelleni."

"Nauran sille sydämestäni, kun vain huomien on ohitse, mutta sitä ennen en uskalla, sillä en vielä ole varma voitostani. Sinäkö se todellakin olet, Jane, sinä, joka olet ollut liukas kuin ankerias koko viime kuukauden ajan, ja piikkinen kuin orjanruusu? Sain piston, jos koskin sinua sormellani, ja nyt olen nostanut eksyneen karitsan syliini. Sinä jätit lauman ja lähdit etsimään paimentasi, eikö niin, Jane?"

"Minä tarvitsin teitä, mutta älkää ylpeikö. Tässähän on Thornfield — antakaa minun nyt mennä alas."

Hän laski minut kivitykselle. Kun John oli ottanut hänen hevosensa, käski hän minua panemaan kiireesti jotakin kuivaa ylleni ja palaamaan sitten hänen luoksensa kirjastoon. Kun nousin portaita, pysäytti hän minut vielä ja vaati minua lupaamaan, etten viipyisi kauan. En viipynyt kukaan. Viiden minuutin kuluttua olin taas hänen luonaan ja tapasin hänet illalliselta.

"Ota tuoli ja ole seuranani, Jane! Suokoon Jumala, että tämä on pitkäksi aikaa viimeistä edellinen ateria, minkä syöt Thornfield Hallissa."

Istuuduin hänen viereensä, mutta sanoin, etten voinut syödä.

"Senkötähden, että edessäsi on matka, Jane? Lontoon ajattelemisenko poistaa ruokahalusi?"

"Tänä iltana en voi nähdä, mitä minulla on edessäni, ja tuskin tiedän, mitä ajatuksia liikkuu mielessäni. Kaikki näyttää epätodelliselta."

"Paitsi minä, minä olen kylläkin lihaa ja verta — kosketa minua, niin tunnet!"

"Te, sir, olette aavemaisin kaikista, te olette pelkkä unelma."

Hän ojensi kättään ja nauroi. "Onko tämäkin unelma", sanoi hän asettaen sen silmiensä eteen. Hänellä oli täyteläinen, jäntevä ja voimakas käsi ja pitkä, väkevä käsivarsi.

"On, vaikka tunnenkin sen, on se unta", sanoin käskiessäni sen alas silmiensä edestä. "Sir, oletteko lopettanut illallisenne?"

"Olen, Jane."

Soitin kelloa ja pyysin, että tarjotin vietäisiin pois. Kun olimme taas kahden, kohensin valkeata, sitten istuuduin matalalle tuolille isäntäni jalkain juureen.

"On jo kohta keskiyö", sanoin.

"Niin, mutta muista, Jane, että lupasit valvoa kanssani yöllä ennen häitäni."

"Niin lupasin, ja aion pitää lupaukseni ainakin osaksi. En ollenkaan halua mennä levolle."

"Ovatko kaikki valmistukset tehdyt?"

"Kaikki, sir."

"Niin minunkin puoleltani", vastasi hän. "Olen järjestänyt kaikki, ja huomenna jätämme Thornfieldin puolen tuntia kirkosta tulon jälkeen."

"Hyvä on, sir."

"Kuinka ihmeellisesti hymyilit sanoessasi tuon 'hyvä on', Jane! Mikä heleä täplä onkaan molemmilla poskillasi ja kuinka oudosti silmäsi loistavat! Etkö voi hyvin?"

"Luullakseni voin hyvin."

"Luullakseni! Mikä sinun on? Sano minulle, miltä sinusta tuntuu."

"Sitä en osaa, sir, sanat eivät voisi selittää, miltä minusta tuntuu. Soisin, että tämä hetki ei koskaan päättyisi — kuka tietää, mitä seuraava tuo mukanaan."

"Tuo on synkkämielisyyttä, Jane. Olet ylenmäärin kiihtynyt ja uupunut."

"Oletteko te, sir, levollinen ja onnellinen."

"Levollinen — kaukana siitä, mutta onnellinen olen sisimpään sydämeeni asti."

Katsoin hänen kasvojaan lukeakseni niistä onnea. Ne olivat tummat ja hehkuvat.

"Avaa minulle sydämesi, Jane", sanoi hän, "kevennä mieltäsi jakamalla kanssani kaikki taakat, jotka painostavat sitä. Mitä pelkää? Sitäkö, että en olisi hyvä mies sinulle?"

"Se ajatus on hyvin kaukana mielestäni."

"Pelkäätkö sitä uutta elämää, joka alkaa sinulle kohta?"

"En."

"Sinä kummastutat minua, Jane, tuo surullinen rohkeutesi tuskastuttaa minua ja saattaa minut neuvottomaksi. Minun täytyy saada selitys."

"Kuulkaa siis, sir. Olitte poissa kotoa viime yön, eikö niin?"

"Olin, tiedän sen, ja sinä viittasit vähän aikaa sitten johonkin, joka oli tapahtunut ollessani poissa. Toivottavasti se ei ole mitään tärkeätä, mutta se on kuitenkin saattanut sinut levottomaksi. Anna minun kuulla se! Onko ehkä Mrs. Fairfax sanonut jotakin vai oletko kuullut palvelijain puhetta? Onko arka itsetuntosi haavoittunut?"

"Ei, sir." Kello löi kaksitoista, ja odotin, kunnes pieni kello oli lopettanut hopeanheleän soittonsa ja eteisen seinäkello syvät, värisevät lyöntinsä, sitten jatkoin:

"Koko eilispäivän olin ahkerassa työssä, ja olin hyvin onnellinen, sillä minä en pelkää muutosta enkä uutta elämää y.m. kuten näytätte luulevan. Mielestäni on ihanaa, että saan toivoa elää kanssanne, koska rakastan teitä. Ei, sir, älkää hyväilkö minua nyt, vaan antakaa minun jatkaa keskeytymättä. Eilen luotin sallimukseen ja uskoin, että kaikki kääntyisi parhaaksi sekä teille että minulle. Oli kaunis ilma, jos muistatte, tyven ja kirkas, joten ei minun tarvinnut olla levoton teidän matkastannekaan. Teenjuonnin jälkeen kävelin hetkisen kivityksellä ja ajattelin teitä, ja mielestäni olitte niin lähellä

minua, että tuskin huomasin teidän olevan poissa. Ajattelin sitä elämää, joka oli edessäni, *teidän* elämäänne, sir, joka on rikkaampi ja avarampi kuin omani, yhtä paljon kuin meren syvyydet ovat siihen virtaavan puron uomaa avarammat. En käsittänyt, miksi siveysaarnaajat nimittävät tätä elämää murheen laaksoksi. Minulle se oli kuin ruusutarha. Auringon laskiessa muuttui ilma kylmäksi ja taivas meni pilveen. Menin sisään. Sophie kutsui minua yläkertaan katsomaan häöpukuani, joka oli juuri tuotu, ja laatikosta sen alta löysin lahjanne — hunnun, jonka ruhtinaallisessa tuhlaavaisuudessanne olitte tilannut Lontoosta. Luullakseni olitte päättänyt viedä minut valon taakse ja antaa minulle jotakin yhtä kallista kuin jalokivet, joita en tahtonut. Hymyilin katsellessani huntua ja kuvittelin, kuinka nauraisin ylimykselliselle maullenne ja ponnistuksillenne naamioida halpasäätyinen morsiamenne ylimyksen tyttärekseksi. Ajattelin, kuinka näyttäisin teille sen yksinkertaisen hunnun, jonka itse olin valmistanut aatelittoman pääni verhoksi, ja kysyisin, eikö se ollut kyllin hyvä tytölle, joka ei toisi miehellensä rikkautta, kauneutta eikä valtaa. Näin selvästi edessäni kasvojenne ilmeen ja kuulin kärsimättömät, tasavaltaisen ylpeät vastauksenne — kuinka muka teidän ei ollenkaan tarvitse lisätä rikkauttanne ja valtaanne naimalla kukkaron tai vaakunan."

"Kuinka hyvin luet ajatukseni, senkin velho", keskeytti Mr. Rochester, "mutta mitä näit hunnussa paitsi koruompelua? Oliko se myrkytetty vai löysitkö siitä tikarin, koska näytät noin surulliselta?"

"Ei, ei, sir. Paitsi tehtaan hienoa ja rikasta valmistetta en nähnyt siinä muuta kuin Fairfax Rochesterin ylpeyden, ja tuo peikko on minulle jo liian tuttu voidakseen säikäyttää minua. Mutta illan pimetessä yltyi tuuli, se ei ollut niin raju kuin tänäiltana, vaan alakuloinen ja valittava. Toivoin, että olisitte ollut kotona. Tulin tänne, ja tyhjän tuolin ja kylmän lieden näkeminen teki minut surulliseksi. Vähän myöhemmin menin levolle, mutta en voinut nukkua, sillä olin tuskallisesti kiihtynyt. Luulin eroittavani yltyvän tuulen kohinasta epäselvän, valittavan alääänen. En ensin tietänyt, kuuluiko se talosta vai jostakin muualta, mutta kuulin sen uudelleen, yhtä synkkänä ja epämääräisenä. Päätin vihdoinkin, että se oli joku koira, joka ulvoi kaukana. Olin iloinen, kun se lakkasi. Kun nukuin, jatkui unissani kuva pimeästä ja myrskyisestä yöstä. Toivoin vieläkin, että olisin ollut teidän kanssanne, mutta minulla oli omituinen ja ikävä tietoisuus jostakin välimuurista, joka erotti meidät. Ensimmäisessä unessani kuljin tuntematonta, kiemurtelevaa tietä pitkin. Täydellinen pimeys peitti minut ja sade pieksi minua. Minä kannoin sylissäni pientä lasta — se oli hyvin pieni ja heikko olento, liian nuori voidakseen itse kävellä, ja se värisi kylmien käsivarsieni välissä ja vaikeroi surkeasti. Luulin, sir, että te olitte samalla tiellä paljon edellä minusta, ja jännitin viimeiset voimani saavuttaakseni teidät, ja koetin kerta toisensa jälkeen sanoa nimenne ja pyytää teitä pysähtymään, mutta tuntematon voima kahlitsi liikkeeni ja ääneni häipyi pois, ja sillävälän etenitte te hetki hetkeltä."

"Ja nämäkö unet nyt painavat mieltäsi, Jane, kun minä olen luonasi? Sinä pieni, hermostunut olento! Unhoita kuvitellut surut ja ajattele vain onnea, joka on totta. Sanot rakastavasi minua, Janet, — kyllä, minä en unohda sitä etkä voi ottaa sitä takaisin. *Ne* sanat eivät häivy tyhjään huuliltasi. Kuulin ne kirkkaina ja pehmeinä, ajatus oli ehkä liian juhlallinen, mutta sanat olivat suloiset kuin musiikki — 'mielestäni on ihanaa, että saan toivoa elää kanssasi, Edward, koska rakastan sinua.' Rakastatko minua, Jane? Sano se vielä kerran."

"Minä rakastan teitä, sir, rakastan teitä koko sydämestäni."

"Omituista", sanoi hän hetken äänettömyyden jälkeen, "omituista, mutta tuo lause on tunkeutunut mieleeni tuskallisena. Miksi? Ehkä senvuoksi, että sanoit sen niin hartaana ja vakavasti, ja että silmistäsi loistaa, kun katsot minuun noin, täydellistä, ylevää luottamusta, vilpittömyyttä ja antaumusta. Minulla on liian selvänä se tunne, että vieressäni onkin haihtuva hengetär. Näytä ilkeältä, Jane, niinkuin kyllä osaat näyttää, hymyile tuota kesytöntä, vaukkoa, ärsyttävää hymyäsi, sano, että vihaat minua — kiusoittele minua, suututa minut! Tee mitä tahdot, kunhan vain saat minut kiihtymään — tahdon mieluummin suuttua kuin tulla surulliseksi."

"Minä äršytän ja kiusaan teitä mielin määrin, kun olen lopettanut kertomukseni, mutta kulkaahan loppuun asti."

"Luulin, Jane, että olit jo kertonut kaikki. Luulin, että syynä surumielisyytesi oli uni."

Pudistin päätäni. "Mitä, onko muutakin? Mutta en tahdo uskoa, että se on tärkeätä. Varoitan sinua jo ennakkolta epäuskoisuudestani. Jatka!"

Hänen ilmeensä levottomuus ja hänen käytöksensä pelokas kärsimättömyys hämmästyttivät minua, mutta jatkoin heti:

"Näin toisenkin unen, sir. Thornfield Hall oli raunioina, lepakkojen ja pöllöjen asuntona. Komeasta päädyistä ei näyttänyt olevan jäljellä muuta kuin töröttävä seinä, hyvin korkea ja hatara. Kuutamoisena yönä kuljin sammaltuneesta ovesta sisään, milloin kompastuin marmoriuuniin, milloin särkyneeseen reunakoristeeseen. Kannoin vieläkin sylissäni tuota outoa lasta, joka oli käärittynyt huiviin. En voinut

laskea sitä mihinkään, vaikka käsivarteni olivatkin uupuneet ja vaikka se esti kulkuani. Kaukaa tieltä kuulin kavioitten töminää, tiesin varmasti, että ratsastaja olitte te ja että lähditte moneksi vuodeksi kaukaiseen maahan. Kiipesin epätoivoisen rohkeana hataraa seinää ylöspäin saadakseni nähdä edes vilauksen teistä. Kivet vierivät maahan jalkojeni alta, murattioksat, joihin tartuin, katkesivat, lapsi takertui kauhuissaan kaulaani ja melkein tukehdutti minut, mutta vihdoinkin pääsin ylös. Silloin te olitte enää musta, pienenemistään pienenevä pilkku valkealla tiellä. Tuuli puhalsi niin kovasti, etten voinut seisoa. Istahdin kapealle muurille ja koetin tyynnyttää itkevää lasta, joka oli saanut naarmuja kiipeämisessä. Silloin te katositte tien käänteeseen, kumarruin eteenpäin nähdäkseni teidät vielä kerran, mutta seinä luhistui, lapsi vierähti alas polviltani, minä menetin tasapainoni, putosin maahan ja heräsin."

"Nyt, Jane, olet kertonut kaikki."

"Vasta esipuheen, sir, ja itse kertomus on vielä jäljellä. Kun heräsin, häikäisi joku valo silmiäni. Luulin, että oli jo päivä. Mutta olin erehtynyt, valo lähti vain kynttilästä. Arvelin, että Sophie oli tullut sisään. Toalettipöydällä paloi kynttilä, ja ovi oli auki vaatekomeroon, jonne illalla olin ripustanut hääpukuni ja huntuni. Sieltä kuului rapinaa. Kysyin: 'Mitä teette, Sophie?' Vastausta ei kuulunut, mutta eräs olento tuli pois komerosta, otti kynttilän, piti sitä ylhäällä ja tarkasti vaatenaulakosta riippuvia vaatteita. 'Sophie, Sophie', huusin taaskin, mutta se vaikenä yhä vielä. Olin nousut istumaan sängyssäni, kumarruin eteenpäin ja katsoin. Ensin hämmästyin, sitten jouduin neuvottomaksi, sitten veri jäähmettyi suonissani. Mr. Rochester, se ei ollut Sophie, se ei ollut Lea, se ei ollut Mrs. Fairfax, se ei ollut edes — siitä olen tälläkin hetkellä aivan varma — se ei ollut edes tuo omituinen nainen, Grace Poole."

"Sen täytyi olla joku näistä", keskeytti isäntäni. "Ei, sir, vakuutan teille pyhästi, että se ei ollut kukaan heistä. Sitä olentoa, joka seisoa edessäni, en ole koskaan ennen nähnyt Thornfield Hallissa, vartalo, muoto, kaikki oli uutta minulle."

"Kuvaa se, Jane."

"Se näytti, sir, pitkältä ja kookkaalta naiselta, ja sillä oli paksu, musta tukka, joka valui alas hartioilta. En tiedä, minkälainen sen puku oli, se näytti valkoiselta ja suoralta, mutta en osaa sanoa, oliko se hame, paita vai lakana."

"Näitkö sen kasvat?"

"En ensin. Mutta sitten se otti naulasta huntuni, nosti sen ylös, katseli sitä pitkän aikaa, heitti sen sitten oman päänsä yli ja katseli kuvastimeen. Silloin näin aivan selvästi sen kasvojen kuvan tummassa, pitkämaisessä lasissa."

"Ja minkälaiset ne olivat?"

"Minusta ne olivat peloittavat ja aavemaiset — oh, sir, en koskaan ole nähnyt sellaisia kasvoja! Ne olivat kummalliset ja hurjat kasvat. Toivonpa, että voisin unohtaa, kuinka se kieritti punaisia silmiään ja kuinka kauheilta sen tummat piirteet näyttivät."

"Haamut ovat tavallisesti kalpeita, Jane."

"Tämä, sir, oli punainen. Sen huulet olivat tummat ja turvonneet, otsa oli uurteinen, ja mustat kulmakarvat kaartuivat korkealle veristävien silmien yli. Sanonko, mitä se muistutti?"

"Sanohan."

"Saksalaisten tarujen hirviötä — Vampyyria."

"Niinkö. Ja mitä se teki?"

"Se otti huntuni pois aavemaisen päänsä päältä, repi sen kahdeksi kappaleeksi, viskasi kappaleet lattiaan ja polki niitä."

"Entä sitten?"

"Se veti ikkunaverhon syrjään ja katseli ulos. Kenties se huomasi aamun valkenevan, sillä se otti kynttilän käteensä ja vetäytyi ovelle. Aivan vuoteeni vieressä se pysähtyi — nuo polttavat silmät tuijottivat minuun — sitten se asetti kynttilän kasvojeni eteen ja sammutti sen silmiäni alla. Tunsin sen kelmeät kasvat omieni yllä ja menetin tajuntani — toisen kerran eläissani menin kauhusta tainnoksiin."

"Kuka oli kanssasi, kun toinnuit?"

"Ei kukaan, sir, vain kirkas päivänvalo. Nousin, valelin päätäni ja kasvojeni vedellä, join hyvän

siemauksen ja tunsin, etten ollut sairas, vain hyvin heikko. Päätin, etten kertoisi näkyäni muille kuin teille. Sanokaa nyt, sir, kuka tuo nainen oli."

"Ylenmäärin kiihoittuneen mielen luoma harhakuva, siitä olen varma. Minun täytyy pitää sinusta hyvää huolta, aarteeni, hermot sellaiset kuin sinun eivät siedä kovakouraisuutta."

"Niin kyllä, sir, mutta tällä kertaa ei hermoissani ollut vikaa. Tuo olento oli todellinen ja koko tapaus täyttä totta."

"Entä edelliset unesi, olivatko nekin täyttä totta? Onko Thornfield Hall raunioina? Erottaako ylipääsemätön muuri minut sinusta? Jätänkö sinut ilman kyyneltä — ilman suudelmaa — ilman sanaakaan?"

"Ette vielä."

"Ja aionko tehdä sen? Katsohan, se päivä on jo alkanut, joka on yhdistävä meidät eroittamattomasti, ja kun kerran olemme yhdistetyt, eivät nuo kuvitellut kauhut koskaan palaa mieleesi, sen takaan."

"Kuvitellut kauhut, sir! Toivonpa, että voisin uskoa niitä vain sellaisiksi, toivon sitä vieläkin hartaammin nyt, kun ette edes te voi selittää minulle tuon kauhean vieraan salaisuutta."

"Ja koska minä en voi tehdä sitä, Jane, täytyy tuon olennon olla epätodellinen."

"Mutta kun itse sanoin itselleni samaa noustessani tänä aamuna ja kun katselin ympäri huonetta saadakseni kaikkien tuttujen esineitten näkemisestä rohkeutta ja levollisuutta, silloin, näin matolla jotakin, joka seivästi kumosi kaikki olettamukseni — hunnun, joka oli ylhäältä alas saakka revitty kahtia."

Tunsin Mr. Rochesterin hypähtävän pystyyn ja vapisevan. Hän kietoi nopeasti kätensä ympärilleni. "Jumalan kiitos", huudahti hän, "jos joku paha tulikin lähellesi viime yönä, vahingoitti se vain huntua. Oh, kun ajattelen, mitä olisi voinut tapahtua —!"

Hän hengitti lyhyeen ja painoi minua niin lujasti rintaansa vasten että tuskin voin henkeä vetää. Muutamia minuutteja kestäneen hiljaisuuden jälkeen hän jatkoi iloisesti:

"Nyt, Janet, selitän sinulle koko jutun. Se oli puoleksi unta, puoleksi totta. Epäilemättä tuli eräs nainen huoneeseesi, ja tämä nainen oli — Grace Poole. Olethan itsekkin sanonut häntä omituiseksi, ja kaiken sen johdosta, mitä tiedät hänestä, on sinulla syytä pitää häntä sellaisena. Muistathan, mitä hän teki minulle ja mitä Masonille. Olit puoleksi nukuksissa, puoleksi valveilla ja voit huomata hänen liikkeensä, mutta koska olit kuumeinen, melkein houreissa, näit hänet aavemaisempana kuin mitä hän on — pitkät, riippuvat hapsset, tummat, turvonneet kasvot, luonnottoman kookas vartalo, ne kaikki olivat mielikuvituksen luomia, painajaista, mutta hunnun repiminen oli totta, ja se onkin hänen kaltaistaan. Näen, että aion kysyä, miksi pidän sellaista naista talossani. Kun olemme olleet naimisissa vuoden ja päivän, sanon sen sinulle, vaan en nyt. Oletko tyytyväinen, Jane? Hyväksytkö selitykseni?"

Mietin hänen selitystään, ja itse asiassa se näytti minusta ainoalta mahdolliselta. Tyytyväinen en ollut, mutta hänen mielikseen koetin näyttää siltä ja koska tunsinkin helpoitusta, vastasin hänelle hymyillen ja rauhallisena. Ja koska kello oli jo paljon yli yhden, valmistauduin jättämään hänet.

"Eikö Sophie nuku Adèlen kanssa lastenkamarissa", kysyi hän, kun sytytin kynttiläni.

"Kyllä, sir."

"Ja Adèlen pienessä vuoteessa on kyllin tilaa sinullekin. Sinun täytyy jakaa se hänen kanssaan tänä yönä, Jane. Ei ole ihmeellistä, että kertomasi tapaus hermostuttaa sinua, enkä tahtois, että nukut yksin. Lupaa minulle, että menet lastenkamariin."

"Olen hyvin iloinen kun saan mennä sinne."

"Ja lukitse ovi tarkoin sisäpuolelta. Herätä Sophie ja pyydä, että hän herättää sinut hyvissä ajoissa huomenna, sillä sinun pitää pukeutua ja syödä aamiaista ennen kello kahdeksaa. Ja nyt ei enää mitään synkkiä ajatuksia, Janet, karkoita huolet pois! Etkö kuule, kuinka tuuli on hiljentynyt lempeäksi kuiskailuksi? Sadekaan ei enää piekse ruutuja. Katso" — hän kohotti ikkunaverhoa — "kuinka yö on kaunis!"

Niin se olikin. Puolet taivasta oli selkeä ja tahraton, ja pilvet ajautuivat pitkinä, hopeankirkkaina hattaroina itää kohti. Kuu paistoi rauhallisesti.

"No", sanoi Mr. Rochester katsoen tutkivasti silmiini, "kuinka Janetini jaksaa nyt?"

"Yö on tyyni, sir, ja niin olen minäkin."

"Ja tänä yönä et uneksi tuskasta ja erosta, vaan onnellisesta rakkaudesta ja yhdyselämästä."

Tämä ennustus toteutui vain puoleksi: en nähnyt unia surusta, vaan en myöskään ilosta, sillä en nukkunut ollenkaan. Pikku Adèle sylissäni katselin lapsuuden unta, niin rauhallista, niin intohimotonta, niin viatonta, ja odotin nousevaa päivää. Kaikki minussa oleva elämä virtasi levottomana ja valveutuneena ruumiissani, ja auringon noustessa nousin minäkin. Muistan, että Adèle takertui minuun kiinni kun jätin hänet, ja että suutelin häntä ja irroitin hänen kätensä kaulastani. Muistan, että oudon liikutuksen valtaamana itkin hänen vierellään ja poistuin kauemmaksi, jotta nyyhkytykseni eivät häiritsisi hänen onnellista lepoaan. Adèle oli mielestäni kuva menneestä elämästäni, ja hän, jota nyt valmistauduin kohtaamaan, oli pelätty, mutta kiihkeästi rakastettu kuva tuntemattomasta tulevaisuudestani.

Kahdeskymmeneskuudes luku.

Sophie tuli kello seitsemän pukemaan minut, hän oli tässä toimessa hyvin hidas, niin hidas, että Mr. Rochester nähtävästi tuli kärsimättömäksi ja lähetti kysymään, miksi en tullut. Sophie kiinnitti parhaillaan päähäni huntua — se oli lopultakin tuo yksinkertainen huntua. Livistin hänen käsistään niin pian kuin suinkin voin.

"Seis", huusi hän ranskaksi. "Katsokaa toki itseänne kuvastimessa — ette ole vielä vilkaissutkaan siihen."

Käännyin ovella ja näin kuvastimessa valkopukuisen, hunnutetun olennon, joka niin suuresti erosi tavallisesta itsestäni, että se näytti melkein vieraalta. "Jane", kutsui eräs ääni, ja minä kiiruhdin alas. Portaitten alapäässä odotti Mr. Rochester minua.

"Sinä vitkastelija", sanoi hän, "minä palan kärsimättömyydestä, ja sinä viivyt niin kauan."

Hän vei minut ruokasaliin, tarkasti minua kiireestä kantapäähän ja sanoi, että olin kaunis kuin lilja enkä vain hänen elämänsä ylpeys vaan myös hänen silmiensä himo. Sitten hän soitti kelloa luvaten minulle vain kymmenen minuuttia aamiaisaikaa. Eräs hiljattain taloon tullut palvelija tuli huoneeseen.

"Saako John vaunut kuntoon?"

"Kyllä, sir."

"Onko tavarat tuotu alas?"

"Niitä tuodaan parhaillaan."

"Mene kirkkoon, katso, ovatko Mr. Wood (pappi) ja notaari siellä ja tule sitten takaisin sanomaan."

Kirkko, kuten lukija tietää, oli aivan portin takana, ja palvelija palasi pian.

"Mr. Wood on sakaristossa, sir, ja panee kauhtanaa ylleen."

"Entä vaunut."

"Hevosia valjastetaan juuri."

"Emme tarvitse niitä kirkkomatkaa varten, mutta kun tulemme takaisin, täytyy niiden olla valmiina, matka-arkkujen paikoillaan ja kuskin istuimellaan."

"Kyllä, sir."

"Jane, oletko valmis?"

Minä nousin. Ei tarvinnut odottaa mitään sukulaisia, sulhaspoikia tai morsiuustyttöjä, lähdimme vain kahden, Mr. Rochester ja minä. Mrs. Fairfax seisoi eteisessä, kun menimme sen läpi. Olisin mielelläni puhutellut häntä, mutta rautainen käsi tarttui ranteeseeni ja minua vedettiin eteenpäin sellaisella vauhdilla, että tuskin jaksoin seurata. Mr. Rochesterin kasvoista näki selvästi, että hän ei suvaitsisi sekunninkaan viivytystä, oli sitten kysymyksessä mikä tahansa. Tahtoisin tietää, onko kukaan sulhanen näyttänyt sellaiselta kuin hän — niin järkähtämättömältä, niin katkeran päättäväiseltä, ja onkohan niin lujan otsan alla koskaan leimunnut sellainen silmäpari.

En tiedä, oliko ilma kaunis vai ruma. En nähnyt taivasta enkä maata kulkiessamme käytävää, sillä niin silmäni kuin sydämeni olivat kiintyneet yksinomaan Mr. Rochesteriin. Olisin tahtonut tietää, kuka oli se näkymätön olento, johon hän näytti sinkoavan hurjat ja kiivaat katseensa. Olisin tahtonut tuntea ne ajatukset, jotka riehuivat hänen rinnassaan ja joita hän näytti koettavan asettaa.

Kirkkomaan portin luona hän pysähtyi ja huomasi että tuskin saatoin hengittää. "Olenko julma rakkaudessani, Jane?" sanoi hän. "Pysähdy hetkiseksi ja nojaa minuun, Jane."

Ja nyt voin palauttaa mieleeni vanhan, harmaan temppelin, joka rauhallisena kohosi edessäni, variksen, joka leijaili tornin ympärillä ja punertavan aamutaivaan taustana. Muistan myöskin vihreät hautakummut kirkkomaalla enkä ole liioin unohtanut kahta muukalaista, jotka kuljeskelivat niitten välissä lukien sammaltuneista hautakivistä nimikirjoituksia. Huomasin, että he kiersivät kirkon taakse nähdessään meidät enkä epäillytkään, etteivät he menisi sisään sivuovesta ja olisi läsnä toimituksessa. Mr. Rochester ei huomannut heitä, sillä hän tutki huolestuneena kasvojani, joista varmaan kaikki veri oli sillä hetkellä paennut. Tunsin otsani kosteaksi, poskeni ja huuleni kylmiksi. Toivuin kuitenkin pian, ja Mr. Rochester kulki kauniisti ja varoen kanssani kirkon ovea kohti.

Astuimme tähän hiljaiseen ja vaatimattomaan kirkkoon. Pappi valkeassa kaavussaan odotti meitä alttarilla ja notaari seisoi hänen vieressään. Kaikki oli hiljaista, vain eräässä etäisessä nurkassa liikkui kaksi varjoa. Olin arvannut oikein: muukalaiset olivat tulleet kirkkoon ennen meitä ja seisoivat nyt Rochesterien hautaholvin luona, selin meihin, katsellen ristikko-oven lävitse vanhaa, ajan tummentamaa marmorihautaa, jossa polvistuva enkeli vartioi Damer de Rochesterin, Marston Moorissa sisällisten sotien aikana kaatuneen soturin, ja hänen vaimonsa Elizabethin jäännöksiä.

Me olimme asettuneet alttarin eteen. Kuulin varovaisia askeleita takanani ja vilkaisin olkapääni yli. Toinen vieraista, herrasmieheltä näyttävä olento, läheni kuoria. Toimitus alkoi. Ensin luettiin sanat avioliiton tarkoituksesta, sitten astui pappi askeleen eteenpäin ja jatkoi, kääntyen tuskin huomattavasti Mr. Rochesteriin:

"Minä vannotan teitä molempia, niinkuin tulette vastaamaan hirmuisena tuomion päivänä, jolloin kaikkien sydämien salaisuudet käyvät ilmi, että jos jompikumpi teistä tietää jotakin, joka estää teitä menemästä lailliseen avioliittoon, niin tunnustakoon sen nyt, sillä tietäkää, että kaikki liitot, jotka solmitaan toisin kuin Jumalan sana määrää, eivät ole Jumalan solmiamia eivätkä laillisia avioliittoja."

Hän pysähtyi, kuten tapa vaatii. Kuinkahan usein näitä sanoja seuraava hiljaisuus katkaistaan? Ehkä kerran sadassa vuodessa. Pappi, joka ei ollut edes kohottanut katsettaan kirjasta, aikoi juuri jatkaa toimitusta, hän ojensi jo kätensä Mr. Rochesteria kohti ja avasi huulensa kysyäkseen: "Tahdotko ottaa tämän naisen aviovaimoksesi", kun aivan läheltämme kuului selvä ääni:

"Vihkimistä ei voida jatkaa. Minulla on ilmoitettavana este."

Pappi katsoi puhujaan mykkänä, samoin notaari. Mr. Rochester horjahti tuskin huomattavasti, ikäänkuin hän olisi tuntenut maanjäristystä jalkojensa alla. Sitten otti hän lujemman jalansijan ja sanoi, kääntämättä edes katsettaan: "Jatkakaa."

Syvä hiljaisuus seurasi tätä hiljaisella, mutta varmallalla äänellä lausuttua sanaa. Sitten sanoi Mr. Wood:

"En voi jatkaa tekemättä muutamia kysymyksiä äskeisen ilmoituksen johdosta ja ottamatta selville, onko se oikea vai valheellinen."

"Toimitus on kokonaan keskeytettävä", jatkoi ääni takanamme. "Voin näyttää toteen sanani: Tämän avioliiton edessä on voittamaton este."

Mr. Rochester kuuli, mutta ei näyttänyt kuulevan. Hän seisoi itsepintaisena ja jäykkänä paikallaan eikä liikahtanut muuta kuin saadakseen haltuunsa käteni. Kuinka kuuma ja väkevä olikaan hänen otteensa, ja kuinka marmorin valkea olikaan hänen luja, jyrkkäpiirteinen otsansa tällä hetkellä! Kuinka valppaina, mutta hurjina kiilsivät hänen silmänsä! Mr. Wood näytti neuvottomalta. "Minkäläatuinen on tuo este?" kysyi hän. "Ehkä se ei ole voittamaton, ehkä se voidaan selvittää."

"Tuskinpa vain", kuului vastaus. "Olen sanonut sitä voittamattomaksi, ja tiedän, mitä sanon."

Puhuja tuli lähemmäksi ja nojautui alttarin reunaan vasten. Hän jatkoi, sanoen joka sanan levollisesti ja selvästi, mutta ei kovasti:

"Tämä este on aivan yksinkertaisesti aikaisempi avioliitto. Mr. Rochesterilla on vaimo elossa."

Nämä matalalla äänellä lausutut sanat järkyttivät hermojani rajummin kuin ukkosilma. Vereni

jähmettyi kauhusta, mutta säilytin täyden tajuntani enkä ollut edes vaarassa pyörtyä. Katsoin Mr. Rochesteriin ja pakotin hänet katsomaan minuun. Hänen kasvonsa olivat värittömät ja kuin kivettyneet, ja hänen silmänsä olivat kylmät, mutta kipinöivät. Hän ei kieltänyt mitään, mutta näytti tahtovan uhmata koko maailmaa. Puhumatta sanakaan, hymyilemättä, tuskin huomaten minut eläväksi olennoksi hän vain kietoi käsivartensa vyötäisilleni ja veti minut luoksensa.

"Kuka olette?" kysyi hän odottamattomalta vieraalta. "Nimeni on Briggs, asianajaja Lontoosta."

"Ja te väitätte, että minulla on vaimo."

"Minä muistutan teille, sir, että teillä on vaimo, jonka laki tunnustaa, joskaan ette te."

"Sallikaa minun kuulla jotakin hänestä — hänen nimensä, vanhempansa ja asuntonsa."

"Tietenkin." Mr. Briggs otti levollisena taskustaan paperin ja luki virallisella nenä-äänellä:

"Minä vakuutan ja voin näyttää todeksi, että kahdentenkymmenentenä päivänä elokuuta vuonna — (vuosiluku viisitoista vuotta sitten) Edward Fairfax Rochester, Englannista, Thornfield Hallin ja Ferndean Manorin omistaja, meni naimisiin sisareni, Bertha Antoinette Masonin, kauppiaan John Masonin ja hänen vaimonsa, kreolittaren Antoinettan, tyttären kanssa, kirkossa, Spanish Townissa, Jamaicassa. Vihkimätodistus on tämän kirkon paperien joukossa, ja jäljennös siitä on nyt hallussani. Richard Mason."

"Tämä asiakirja — mikäli se on oikea — voi todistaa, että olen ollut naimisissa, mutta se ei todista, että nainen, jota tässä mainitaan vaimokseni, vielä elää."

"Hän eli kolme kuukautta sitten", sanoi lakimies.

"Mistä tiedätte sen?"

"Minulla on todistaja, jonka pätevyyttä tuskin tekään, sir, saatte kumotuksi."

"Tuokaa hänet sitten tänne — tai menkää helvettiin."

"Minä tuon hänet ensin tänne — hän onkin täällä Mr. Mason, olkaa hyvä ja astukaa esiin."

Mr. Rochester puri huuliaan kuullessaan tämän nimen ja suonenedontapainen väristys puistatti häntä. Lähellä kun olin, tunsin kuinka raivon ja epätoivon aallot riehuivat hänen ruumiissaan. Toinen muukalainen, joka tähän saakka oli pysytellyt taampana, tuli nyt lähemmäksi, kalpeat kasvot kurkistivat lakimiehen olan takaa — se oli Mason itse. Mr. Rochester kääntyi ja tuijotti häneen. Olen usein sanonut, että hänellä oli mustat silmät, mutta nyt niitten välke oli kellertävää, sanoisinko verenkarvaista, ja tumma puna levisi yli hänen värittömän otsansa ja ruskeitten poskiensa. Hän liikahti, kohotti väkevän käsivartensa, hän olisi voinut lyödä Masonia, nujertaa hänet kirkon lattialle, tyrehyttää säälimättä hengen hänen rinnassaan, mutta Mason livahti pois huutaen heikosti: "Hyvä Jumala!" Kylmä ylenkatse levisi Mr. Rochesterin kasvoille, hänen vihansa sammui silmänräpäyksessä ja hän tyytyi kysymään: "Mitä *sinulla* on sanottavaa!"

Vastaus kuoli Mr. Masonin värittömille huulille.

"Piru vieköön sinut, ellet voi vastata selvästi. Minä kysyn vielä, mitä *sinulla* on sanottavaa."

"Sir — sir", keskeytti pappi, "älkää unohtako, että olette pyhässä paikassa." Sitten hän kääntyi Masoniin ja kysyi lempeästi: "Tiedättekö te, sir, onko tämän herran vaimo vielä elossa."

"Rohkeutta", kehoitti lakimies, "puhukaa nyt!"

"Hän asuu tätä nykyä Thornfield Hallissa", sanoi Mason hiukan selvemmin. "Näin hänet viime huhtikuussa. Olen hänen veljensä."

"Thornfield Hallissa", huudahti pappi. "Mahdotonta! Olen kauan asunut seudulla, sir, enkä koskaan ole kuullut puhuttavan mistään Mrs. Rochesterista Thornfield Hallissa."

Huomasin, kuinka katkera hymy väärästi Mr. Rochesterin huulia, ja hän mutisi:

"Ei — kautta taivaan! Minä kyllä pidin huolta siitä, ettei kukaan kuulisi mitään hänestä — ainakaan sillä nimellä." Hän mielti, noin kymmenen minuuttia hän neuvotteli itsensä kanssa, sitten hän teki päätöksensä ja julisti sen:

"Kylliksi jo — ulos täältä kaikki, heti paikalla! Wood, sulkekaa kirjanne ja riisukaa kauhtananne. John Green (notaari), lähtekää pois, tänä päivänä ei vihkimisestä tule mitään." Toiset tottelivat.

Mr. Rochester jatkoi nopeasti ja kovalla äänellä: "Kaksiavioisuus on ruma sana — aioin kuitenkin olla kaksiavioinen, mutta kohtalo on ollut minua viekkaampi, tai sallimus on asettunut tielleni — ehkä jälkimäinen. Olen tällä hetkellä vain hiukan parempi kuin paholainen, ja, kuten sielunpaimeneni varmaan sanoo, ansaitseen Jumalan ankarimman tuomion — sammumattoman tulen ja ikuisen vaivan. Hyvät herrat, suunnitelmani on mennyt tyhjiin. On totta, mitä tämä lakimies ja hänen seuralaisensa sanovat: olen ollut naimisissa, ja nainen, jonka kanssa menin naimisiin, elää vielä. Sanotte, Wood, ette ette koskaan ole kuullut puhuttavan Mrs. Rochesterista, mutta lyönpä vetoa, että olette monta kertaa kallistanut korvanne juorupuheille eräästä salaperäisestä mielipuolesta, jota hoidetaan ja vartioidaan Thornfield Hallissa. Joku on kuiskannut teille, että hän on avioton sisarpuoleni, joku toinen on arvellut häntä hyljättyksi rakastajattarekseni. Minä ilmoitan nyt teille, että hän on vaimoni, jonka kanssa menin naimisiin viisitoista vuotta sitten. Hänen nimensä on Bertha Mason, ja hän on tämän päättäväisen henkilön sisar, joka tuossa vapisevine jäsenineen ja valkeine poskineen on elävänä esimerkkinä siitä kuinka urhoollinen sydän miehellä voi olla. Pää pystyyn, Dick — älä pelkää minua — minä voisin yhtä hyvin lyödä naista kuin sinua. Bertha Mason on hullu, hän on syntynyt hulluuteen taipuvassa perheessä, jonka jäsenet läpi kolmen sukupolven ovat olleet heikkomielisiä ja hourupäisiä. Hänen äitinsä, kreolitar, oli mielipuoli ja juomari — sen huomasiin vasta häitteni jälkeen, sillä perhesalaisuuksista vaiettiin visusti sitä ennen. Bertha, kuten kuuliaisen lapsen sopii, seurasi äitinsä jälkiä molemmissa suhteissa. Olin todellakin saanut suloisen puolison, puhtaan, viisaan ja vaatimattoman — voitte kuvitella, että olin onnellinen mies! Mitä kohtauksia sainkaan kokea! Oh, kokemuksen ovat olleet suuremmissa — jospa vain tuntisitte ne! Mutta en ole velkaa teille pitempiä selityksiä. Briggs, Wood, Mason — kutsun teidät kaikki talooni katsomaan Mrs. Poolen hoidokkia — *minun vaimoani*. Saatte nähdä, minkälaisen olennon kanssa minut narrattiin menemään naimisiin, ja tuomita, oliko minulla oikeutta rikkoa sopimus ja etsiä myötätuntoa toisen, inhimillisen olennon puolelta. Tämä tyttö", jatkoi hän kääntyen minuun, "ei tietänyt enempää kuin tekään, Wood, tuosta inhoittavasta salaisuudesta. Hän luuli, että kaikki oli selvää ja laillista eikä edes uneksunut tulevansa viekoitelluksi näennäiseen avioliittoon petollisen konnan kanssa, joka jo oli sidottu mielipuoleen, huonoon ja eläimelliseen puolisoon. Tulkaa, seuratkaa minua!"

Hän lähti kirkosta pitäen vieläkin kiinni kädestäni. Nuo kolme herrasmiestä seurasivat häntä. Linnan päätyoven edessä odottivat vaunut meitä.

"Vie ne takaisin vaunuvajaan, John", sanoi Mr. Rochester kylmästi, "niitä ei tarvita tänään."

Astuessamme sisään tulivat Mrs. Fairfax, Adèle, Sophie ja Lea tervehtimään meitä.

"Hiiteen kaikki tyyni onnitteluinne", huusi isäntä. "Kuka tarvitsee niitä? En ainakaan minä — ne tulevat viisitoista vuotta liian myöhään."

Hän kulki heidän ohitseensa ja nousi portaita, taluttaen vieläkin minua ja kehoittaen herroja seuraamaan. Nousimme toiseen kerrokseen, menimme gallerian poikki ja jatkoimme matkaa kolmanteen kerrokseen. Mr. Rochesterin isännän-avain avasi matalan, mustan oven, ja tulimme tuohon omituiseen, vanhaan huoneeseen suurine vuoteineen ja korkokuvineen.

"Sinä tunnet tämän paikan, Mason", sanoi oppaamme, "täällä hän puri ja pisti sinua."

Hän kohotti seinäverhoa, paljasti toisen oven ja avasi senkin. Eteemme avautui ikkunaton huone, jonka lujalla ja korkealla varjostimella varustetussa takassa paloi valkea ja jonka katosta riippui lamppu. Grace Poole oli kumartuneena tulen yli ja nähtävästi valmisti jotakin ruokaa. Huoneen toisessa päässä, syvässä varjossa, liikkui eräs olento edestakaisin. Ensi silmäyksellä ei voinut sanoa, oliko se inhimillinen olento vai eläin, se näytti ryömivän nelinkontin ja murisi kuin joku omituinen villieläin, mutta sen yllä oli vaatteita, ja paksu, harmahtava tukka peitti leijonan harjan tavoin sen pään ja kasvot.

"Hyvää huomenta, Mrs. Poole", sanoi Mr. Rochester. "Kuinka voitte ja kuinka toimenne menestyy tänään?"

"Kiitos kysymästä, sir, koko hyvin", vastasi Grace ja nosti kiehuvan padan varovasti liedeltä. "Huononlaisella tuulella kyllä, mutta ei raivona."

Kimeä huuto näytti kumoavan tämän suosiollisen lausunnon, ja tuo vaatetettu hyena nousi takajaloilleen ja seisoi edessämme täydessä mitassaan.

"Ahaa, sir, hän näkee teidät", huudahti Grace, "teidän olisi parempi mennä pois."

"Vain hetkinen, Grace, teidän täytyy myöntää minulle pari minuuttia."

"Varokaa itseänne sitten, sir, Jumalan tähden, varokaa!"

Mielipuoli ulvoi, työnsi vanukkeiset hiuksensa silmiltään ja tuijotti hurjana vieraisiin. Tunsin hyvin nuo punaiset kasvot, nuo turvonneet piirteet. Mrs. Poole tuli lähemmäksi.

"Pois tieltä", sanoi Mr. Rochester työntäen hänet syrjään. "Hänellä ei kai ole veistä nyt, ja minä olen varuillani."

"Ei sitä koskaan tiedä, mitä hänellä on, sir, hän on niin viekas, ettei kukaan kuolevainen voi keksiä hänen tempujansa."

"Meidän olisi paras jättää hänet", kuiskasi Mr. Mason.

"Mene helvettiin", neuvoi hänen lankonsa.

"Varokaa", huusi Grace. Nuo kolme herrasmiestä peräytyivät. Mr. Rochester työnsi minut taakseen. Mielipuoli syöksyi hänen päällensä ja tarttui rajusti hänen kurkkuunsa ja iski hampaansa hänen poskeensa. He painivat. Hän oli kookas nainen, melkein yhtä pitkä kuin hänen miehensä ja päälle päätteeksi lihava, voimakas kuin mies, ja hän oli jo monesti nujertamaisillaan Mr. Rochesterin, niin atleetti kuin tämä olikin. Hyvällä iskulla olisi tämä saanut hänet asettumaan, mutta hän ei tahtonut lyödä, hän vain paini. Vihdoin hän sai mielipuolen kädet haltuunsa, Grace Poole antoi nuoran, ja hän köytti ne selän taakse. Tuotiin lisää nuuraa, ja mielipuoli sidottiin tuoliin kiinni. Koko toimitusta säestivät mitä kimeimmät huudot ja hurja riuhtominen. Mr. Rochester kääntyi sitten katsojiin ja katseli heitä katkerasti ja epätoivoisesti hymyillen. "Tämä on *minun vaimoni*", sanoi hän. "Tällainen on ainoa syleily mitä häneltä koskaan saan — tällaisia ne hyväilyt, jotka sulostuttavat joutohetkiäni! Ja *tällainen*" — hän laski kätensä olalleni — "on se, jonka tahdoin saada, tämä nuori tyttö, joka seisoo niin vakavana ja tyvenenä helvetin ovella ja katselee rauhallisena tuon kadotuksen hengen hurjuutta. Tarvitsin hänet todellakin vaihteeksi tuon pedon jälkeen. Wood ja Briggs, näettekö eroa? Verratkaa näitä kirkkaita silmiä noihin punaisiin palloihin — näitä kasvoja tuohon naamioon — tätä vartaloa tuohon muodottomaan pölkkyyn ja tuomitkaa minut sitten, te lain ja evankeliumin julistajat, ja muistakaa, että millä tuomiolla te tuomitsette, sillä pitää teitäkin tuomittaman! Nyt ulos kaikki tyyni! Minun täytyy lukita aarteeni."

Vetäydymme pois kaikki. Mr. Rochester jäi hetkiseksi jälkeemme antaakseen vielä määräyksiä Grace Poolelle. Asianajaja kääntyi puoleeni laskeutuessamme portaita.

"Te, miss", sanoi hän, "olette vapaa kaikesta häpeästä. Setänne tulee iloiseksi kuullessaan sen — jos hän elää vielä, kun Mr. Mason palaa Madeiraan."

"Setäni! Mitä hänestä? Tunnetteko hänet?"

"Mr. Mason tuntee hänet. Mr. Eyre on muutamia vuosia ollut kirjeenvaihtajana hänen liikkeessään. Kun setänne sai kirjeen, jossa kerroitte aiotusta avioliitostanne Mr. Rochesterin kanssa, sattui Mr. Mason, joka terveytensä vuoksi oli Madeirassa, juuri olemaan hänen luonaan. Mr. Eyre mainitsi asiasta hänelle, sillä hän tiesi, että Mr. Mason oli tuntenut sennimisen herrasmiehen. Voitte arvata, kuinka Mr. Mason hämmästytti ja pahastui kuullessaan uutisen, ja hän ilmoitti viipymättä sedällemme, kuinka asia oli. Minun täytyy mielihahakseni sanoa, että setänne on nyt sairasvuoteella, jolta hän kaiken todennäköisyyden mukaan ei tule nousemaan, mikäli voi päättää taudin laadusta ja hänen korkeasta iästään. Hän ei itse voinut rientää Englantiin pelastamaan teitä satimesta, johon olitte joutumaisillanne, mutta hän pyysi Mr. Masonia tekemään kaiken voitavansa estääkseen tuon väärän avioliiton. Hän neuvoi häntä kääntymään minun puoleeni. Kiirehdin minkä taisin, ja olen kiitollinen, että en tullut liian myöhään — ja niin olette varmaan tekin. Jollen olisi varma siitä, että setänne on kuollut ennenkuin ehditte Madeiraan, neuvaisin teitä seuraamaan Mr. Masonia sinne, mutta asiain näin ollen pidän parhaana, että jätätte Englantiin, kunnes olette saanut lisää tietoja sedästä. Vieläkö meillä on muuta toimitettavaa?" kysyi hän Mr. Masonilta.

"Ei, ei — lähtekäämme", vastasi tämä tuskissaan, ja sanomatta hyvästi Mr. Rochesterille he lähtivät pois eteisen ovesta. Pappi vaihtoi vielä muutamia kehoituksia tai moitteiden sanoja ylpeän pitäjäläisensä kanssa ja suoritettuaan, tämän velvollisuuden lähti hänkin. Kuulin hänen menevän seisossani huoneeni puoliavoimen oven edessä. Kun talo oli näin tyhjentynyt, sulkeuduin sinne, työnsin salvan oven eteen, jottei kukaan tulisi häiritsemään minua, ja valmistauduin — en itkemään enkä valittamaan, sillä siihen olin vielä liian levollinen — vaan koneellisesti riisumaan pois hääpukuni ja vaihtamaan sen arkipukuun, jota eilen olin luullut käyttäväni viimeisen kerran. Sitten istahdin. Tunsin itseni heikoksi ja väsyneeksi. Nojasin käsivarteni pöytään ja painoin pääni niihin. Ja nyt ajattelin — tähän saakka olin vain kuullut, nähnyt, liikkunut, seurannut mukana ylös ja alas, kun minua oli talutettu, nähnyt tapausten seuraavan toisiaan, salaisuuksien selvenevän — mutta nyt ajattelin.

Aamu oli ollut kylläkin rauhallinen, lukuunottamatta lyhyttä kohtausta mielipuolen kanssa, kirkossa oli kaikki käynyt ilman meteliä, ilman intohimon purkauksia, äänestä riitaa, väittelyä, uhkauksia, kyynelitä ja nyyhkytyksiä. Oli sanottu muutamia sanoja, oli levollisesti mainittu este avioliitollemme, Mr. Rochester oli tehnyt muutamia lyhyitä, tyyliä kysymyksiä, niihin oli vastattu, oli annettu selityksiä ja väite näytetty toteen, sitten isäntäni oli myöntynyt, elävä todistuskappale oli nähty, rauhanhäiritsijät

olivat menneet ja kaikki oli ohi.

Olin omassa huoneessani kuten tavallisesti — se olin minä itse ilman mitään ulkonaista muutosta, kukaan ei ollut lyönyt eikä vahingoittanut minua. Ja kuitenkin — missä oli eilispäivän Jane Eyre? Missä oli hänen elämänsä — hänen tulevaisuustoiveensa?

Jane Eyre, joka oli ollut lämminverinen, toivorikas nainen — melkein morsian — oli taas yksinäinen, paleleva tyttö, hänen elämänsä oli väritön, hänen toiveensa lohduttoman niukat. Sydäntalven halla oli jäädyttänyt juhannuksen kukat, joulukuun lumimyrsky tuhonnut kesäkuun luonnon, kypsät hedelmät olivat jäätyneet, nietos peittänyt kukkivat ruusupensaat, härmäinen kääriliina laskeutunut yli heinävainioitten ja ruispeltojen, kedot, jotka vielä eilen olivat kirjavanaan kukkia, olivat tänään poluttoman lumen peitossa, ja metsät, jotka kaksitoista tuntia sitten olivat olleet lehteviä ja lemuavia kuin lämpimien maitten lehdot, olivat nyt autioita ja valkeita kuin talvisen pohjolan havumetsät. Kaikki toiveeni olivat kuolleet, saman julman tuomion yllättäminä, joka yhdessä yössä oli surmannut kaikki esikoiset Egyptissä. Katselin rakkaimpia toiveitani, jotka vielä eilen olivat niin värikkäinä kukoistaneet, nyt ne olivat kuin kylmät ruumiit, joita en enää koskaan voinut kutsua takaisin elämään. Katselin rakkauttani, tuota tunnetta, jonka olin antanut isännälleni ja jonka hän oli herättänyt henkiin — nyt se värisi sydämessäni kuin kiusaantunut lapsi kylmässä kehossa, se oli sairas ja kärsivä eikä voinut etsiä turvaa Mr. Rochesterin luota eikä lämpöä hänen sylistään. Oh, en koskaan enää voinut mennä hänen luoksensa, sillä luottamukseni oli särkynyt. Mr. Rochester ei ollut minulle enää sitä mitä hän oli ollut, sillä hän ei ollut se, joksi olin häntä luullut. En voinut oikeastaan syyttää häntä, en tahtonut sanoa, että hän oli pettänyt minua, mutta ehdoton tahrattomuus oli kadonnut hänen kuvastaan, ja minun täytyi lähteä pois hänen luotaan, *siitä* olin täysin selvillä. Koska, kuinka, minne, sitä en vielä tietänyt, mutta arvelin, että hän itse tahtois minut kiireimmiten pois Thornfieldista. Todellista rakkautta hän nähtävästi ei voinut tuntea minua kohtaan, hänen tunteensa oli ollut vain oikullinen, ohimenevä intohimo, ja koska se oli rauennut tyhjiin, ei hän enää tarvinnut minua. Nyt olisin pelännyt astua hänen tielleen, sillä minun näkemiseni täytyi olla hänelle vastenmielistä. Voi, kuinka silmäni olivat olleet sokeat ja käytökseni heikko!

Silmäni olivat suljetut, syvä pimeys näytti tulvehtivan ylitseni ja ajatukseni olivat kuin mustan, kuohuvan virran aallot. Minusta tuntui kuin olisin hyljättyä ja uupuneena heittäytynyt suuren, kuivettuneen virran uomaan, kuulin virran pauhua kaukaisilla vuorilla, tunsin sen lähenevän, eikä minulla ollut voimaa eikä tahtoa nousta ja paeta. Makasin voimattomana ja toivoin kuolemaa. Yksi ainoa ajatus vielä eli rinnassani — muistin Jumalan ja huokasin sanattoman rukouksen. Valottomassa mielessäni risteili sanoja, jotka olisi pitänyt kuiskata kuuluville, mutta en saanut voimaa lausua niitä.

"Älä ole kaukana minusta, sillä tuska on lähellä eikä kukaan auta minua."

Se oli lähellä, ja koska en ollut pyytänyt apua ylhäältä sitä vastaan, koska en ollut liittänyt käsiäni ristiin, notkistanut polviani enkä liikuttanut huuliani, tulvi se ylitseni kuin voimakas, kuohuva virta. Mustana ryöppynä kuohui ylitseni tietoisuus menetetystä elämästäni, hukkaan menneestä rakkaudestani, sammuneista toiveistani, surmatusta luottamuksestani. En voi kuvata tuota kauheata hetkeä. "Vedet kävivät minun sieluuni asti, minä vajosin syvälle pohjattomaan liejuun, minä olin tullut syviin vesiin, ja virrat tulvehtivat ylitseni."

Kahdeskymmenesseitsemäs luku.

Johonkin aikaan iltapäivällä kohotin päätäni ja katselin ympärilleni. Laskevan auringon säde kultasi seinää, ja minä kysyin: "Mitä minun on tehtävä?"

Mutta järkeni antama vastaus: "Jätä Thornfield viipymättä", oli niin nopea ja niin armoton, että suljin korvani ja sanoin, etten voinut sietää sellaista ajatusta. "Pienin syy suruuni on se, että en ole Edward Rochesterin morsian", lisäsin, "ja että olen herännyt loistavista unista ja huomannut ne tyhjiksi ja turhiksi. Sen tuskan voisin vielä kestää, mutta sitä en kestä, että minun täytyy jättää hänet viipymättä, ehdottomasti, ainiaaksi. Sitä en voi tehdä."

Mutta silloin vakuutti joku ääni sisässäni, että kyllä voin sen tehdä, ja ennusti, että niin tulen tekemäänkin. Taisteloin oman päätökseni kanssa, tahdoin olla heikko ja välttää tuota kauheata kärsimystä, jonka näin edessäni, mutta itsevaltiasta omatuntoa tarttui ankaralla kädellä intohimoon ja ilkkui, että tämä oli saanut kokea vasta pienen aavistuksen onnettomuudesta, mutta että se kohta armottomasti viskataan tuskan pohjattomiin syvyyksiin.

"Revittäköön minut sitten irti", huusin. "Auttakoon joku toinen minua!"

"Ei, sinun tulee itse repiä itsesi irti, eikä kukaan saa auttaa sinua. Sinun tulee itse puhkaista oikea silmäsi ja hakata poikki oikea kätesi. Sydämesi on uhrattava, ja sinä itse toimitat uhrin."

Nousin äkkiä seisomaan, sillä minua kauhistutti yksinäisyys, jossa niin hirmuinen tuomari oli seuranani, ja hiljaisuus, jossa niin pelättävä ääni kaikui. Päätäni huimasi seisossani, huomasin että olin tulossa sairaaksi jännityksestä ja tuskasta — sitäpaitsi en ollut syönyt enkä juonut mitään koko päivänä. Tuskaisan tunteen valtaamana muistin myös, että koko aikana, kun olin ollut sulkeutuneena huoneeseeni, ei ketään ollut lähetetty kysymään, kuinka jaksan, ei edes pikku Adèle ollut koputtanut ovelleeni eikä Mrs. Fairfax tullut etsimään minua. "Ystävät unohtavat ne, joita kova onni kohtaa", mutisin avatessani oven ja mennessäni ulos. Kompastuin johonkin, pääni oli vielä heikko, silmissäni pimenei ja jäseneni tuntuivat raukeilta. En voinut pysyä pystyssä, horjahdin, mutta en kaatunut, sillä eräs käsivarsi ojentautui tukemaan minua. Katsahdin ylös — minua kannatti Mr. Rochester, joka istui tuolilla huoneeni kynnyksen edessä.

"Vihdoinkin tulet ulos", sanoi hän. "Olen odottanut sinua kauan ja kuunnellut, mutta en ole kuullut pienintäkään liikettä, en ainoatakaan nyhykystä. Jos tuota kuoleman hiljaisuutta olisi kestänyt vielä viisi minuuttia, olisin murtautunut lukon kuin varas. Välttökö siis minua — sulkeudut huoneeseesi ja suret yksinäsi! Olisin mieluummin suonut sinun tulevan luokseni ja syyttävän minua kiivain sanoin. Sinä olet kiihkeä, ja odotin jonkinlaista kohtausta. Olin valmistautunut kuumiin kyynelvirtoihin — olisin vain tahtonut, että ne olisivat saaneet vuotaa minun rinnalleni. Nyt on tunteeton lattia tai märkä nenäliina ottanut ne vastaan. Mutta minä erehdyn, sinä et ole itkenyt ensinkään! Näen kalpeat posket ja sammuneet silmät, mutta en kyynelten jälkiä. Sitten kai sydämesi on itkenyt verta."

"No, Jane, etkö syytä minua ollenkaan? Etkö sano minulle mitään katkeraa — mitään pistävää, mikä haavoittaisi sydäntäni tai saisi mieleni kuohuksiin? Istut hiljaa siinä, minne asetin sinut, ja katselet minua väsynein, ilmeettömin silmin."

"Jane, ei minun aikomukseni ollut haavoittaa sinua noin. Jos mies, jolla on vain yksi ainoa pieni karitsa, joka on hänelle rakas kuin tytär, joka syö hänen leipäänsä ja juo hänen maljastansa, olisi vahingossa teurastanut sen, ei hän voisi katkerammin katua veristä erehdystään kuin minä nyt. Voitkohan koskaan antaa minulle anteeksi?"

Lukija, minä annoin hänelle anteeksi sillä hetkellä, siinä paikassa. Hänen katseessaan oli niin syvää itsesyytöstä, hänen äänessään niin vilpittömyyttä sääliliä, hänen käytöksessään niin miehekästä tarmoa, ja sitäpaitsi ilmeni hänen koko olemuksestaan niin muuttumatonta rakkautta, että annoin hänelle kaikki anteeksi — en kuitenkaan vielä sanoin, en ulkonaisin elein, vaan sisimmällä sydämelläni.

"Sinä tiedät, että olen lurjus, Jane, eikö totta", sanoi hän hetken kuluttua ja katseli minua levottomana ja lutkien. Hän varmaan ihmetteli jatkuvaa hiljaisuuttani ja masentunutta mielialaani, joka johtui pikemmin heikkoudesta kuin omasta tahdostani.

"Tiedän, sir."

"Sano se sitten minulle lujasti ja katkerasti — älä säästä minua."

"En voi, olen väsynyt ja sairas. Tahtoisin juoda."

Hän huokasi syvään, nosti minut käsivarsilleen ja kantoi minut portaita alas. Ensin en tietänyt, mihin huoneeseen hän oli vienyt minut, sillä väsyneille silmilleni oli kaikki hämärää ja epäselvää. Sitten tunsin suloista takkavalkean lämpöä — vaikka olikin kesä, olin palellut kovin huoneessani. Hän asetti viinilasini huulilleni, minä maistoin ja virkistyin, sitten söin jotakin, jota hän antoi minulle ja olin pian taas itseni. Olin kirjastossa, istuin hänen nojatuolissaan ja hän oli vieressäni. "Jos nyt voisin eritää elämästä ilman kovin kovaa tuskaa, olisi se parasta minulle", ajattelin, "silloin minun ei tarvitsisi pakoittaa itseäni katkaisemaan hienoimpia sydänsäikeitäni, repimällä ne irti Mr. Rochesterista. Minun täytyy nähtävästi jättää hänet. Minä en tahtoisi — minä en voi jättää häntä."

"Kuinka jaksat nyt, Jane?"

"Paljon paremmin, sir, olen kohta jo entiselläni."

"Maista vielä viiniä, Jane."

Minä tottelin, sitten hän pani lasin pöydälle, seiso i edessäni ja katseli minua tarkkaavaisena. Äkkiä hän huudahti jotakin ja kääntyi pois kiihkeään liiketuksen valtaamana. Kiivain askelin meni hän toiseen päähän huonetta, tuli sitten takaisin ja kumartui ikäänkuin suudellakseen minua, mutta minä muistin, että hyväilyt olivat nyt kiellettyjä. Käänsin kasvoni toisaalle ja työnsin hänet syrjään.

"Mitä! Mitä nyt?" huudahti hän kiihkeästi. "Oh, tiedän jo! Sinä et tahdo suudella Bertha Masonin miestä. Minulla on siis mielestäsi toinen, jonka voin sulkea syliini ja painaa rintaani vasten."

"Missään tapauksessa ei minulla enää ole mitään oikeutta siihen."

"Kuinka niin, Jane? Tahdon säästää sinua paljosta puhumisesta, tahdon vastata puolestasi. Sinä työnnät minut pois, koska minulla jo on vaimo. Arvasinko oikein?"

"Kyllä."

"Jos ajattelet niin, täytyy sinulla olla hyvin kummallinen käsitys minusta, sinun täytyy pitää minua kylmäverisenä viettelijänä, halpamaisena konnana, joka on teeskennellyt epäitsekästä rakkautta vetääkseen sinut taitavasti asetettuun ansaan ja riistääkseen sinulta maineen ja itsekkyyden. Mitä sanot tähän? Näen, että et voi sanoa mitään, koska ensiksikin olet vielä heikko ja sinulla on täysi työ hengittäessäsi, toiseksi et voi tottua syyttämään ja herjaamaan minua ja kolmanneksi ovat kyynelten sulut nyt auenneet, ja ne tulvisivat esiin, jos puhuisit paljon, ja sinä et tahdo kiihtyä ja panna toimeen kohtausta. Ajattelet vain, mitä sinun on *tehtävä* — *puhumisesta* ei mielestäsi olisi mitään hyötyä. Minä tunnen sinut — ja olen varuillani."

"Sir, en tahdo tehdä mitään pahaa teille", sanoin, ja epävarma ääneni varoitti minua jatkamasta.

"Et sillä tavalla kuin *sinä* ymmärrät asian, mutta niinkuin *minä* sen ymmärrän, suunnittelet minun tuhoani. Oletan suoraan sanonut, että olen nainut mies, ja vältät minua kuin nainutta miestä, pysyttelet poissa tieltäni ja nyt juuri kieltäydyit suutelemasta minua. Aiot tekeytyä aivan vieraaksi minulle, elää tämän katon alla vain Adèlen opettajana, ja jos joskus sanon sinulle ystävällisen sanan, jos joku ystävällinen tunne lähentää sinua minuun, ajattelet: 'Tuo mies oli vähällä tehdä minut rakastajattareksensa, minun täytyy olla jäätä ja kiveä hänelle', ja jäätä ja kiveä aiot olla minulle."

Koetin saada ääneni mahdollisimman selväksi ja varmaksi ja vastasin: "Olosuhteeni ovat kokonaan muuttuneet, sir, ja minunkin täytyy muuttua, siitä ei ole epäilystä. Tunteenpurkauksien, tuskallisten muistojen ja ainaisen taistelun välttämiseksi on yksi ainoa keino — Adèlen pitää saada uusi kotiopettajatar."

"Oh, Adèle pannaan kouluun — sen asian olen jo järjestänyt, enkä aio kiduttaa sinua Thornfield Hallin kauheilla muistoilla — tämän kirokun paikan, tämän kaamean hautaholvin, jossa elävä ruumis asustaa, tämän ahtaan helvetinkuilun, jonka yksi ainoa kadotettu henki on pahempi kuin legiona kuviteltuja paholaisia. Jane, sinä et saa jäädä tänne, enkä minäkään aio jäädä. Tein väärin antaessani sinun ensinkään tulla Thornfield Halliin, vaikka tiesin, minkälainen kauhujen paikka se on. Jo ennenkuin olin nähnytään sinua, käskin heitä pitämään paikan kirouksen salassa sinulta, sillä pelkäsin, etteivät Adèlen kotiopettajat koskaan pysyisi paikassaan, jos tietäisivät, minkälainen asuintoveri heillä oli talossa, ja suunnitelmani eivät sallineet minun muuttaa mielipuolta toisaalle. Omistan kyllä erään vanhan talon — Fearndean Manorin, joka on vielä yksinäisempi ja rauhallisempi kuin tämä ja jossa voisin pitää häntä aivan erillään, mutta tuntoni ei salli minun muuttaa häntä sinne, koska tuo metsän sydämessä sijaitseva paikka on hyvin epäterveellinen. Luultavasti nuo kosteat seinät olisivat piankin vapauttaneet minut taakastani, mutta joka roistolla on omat vikansa, ja minun vikoihini ei kuulu epäsuora murhayritys, vaikka sen uhrina olisikin se jota eniten vihaan."

"Oli jotenkin yhtä järkevää salata sinulta mielipuolen olemassaoloa kuin peittää lapsi päällystakilla ja asettaa se makaamaan myrkyllisen puun juurelle. Mutta minä suljen Thornfield Hallin, naulaan kiinni päätyöven ja peitan ikkunat, minä annan Mrs. Poolelle kaksisataa puntaa vuodessa, jotta hän asuu täällä *minun vaimoni* kanssa, kuten nimität tuota kauheata noitaa. Grace tekee rahan edestä paljon, ja hän on saava poikansa, Grimsbyn hulluinhuoneen hoitajan, seurakseen ja avukseen, kun *minun vaimoni* hyvän tapansa mukaan koettaa polttaa ihmisiä heidän vuoteisiinsa sydänyöllä, pistää heitä tikarilla, purra heidän lihaansa ja —"

"Sir", keskeytin häntä, "te olette leppymätön luota onnetonta naista kohtaan, te puhutte hänestä inhoten ja kostonhaluisena. Se on julmaa — ei hän voi auttaa sitä että hän on hullu."

"Jane, pieni lemmikkini — siksi minä sinua sanon vieläkin, koska olet se — sinä et tiedä, mitä sanot. Sinä tuomitset minua väärin. En vihaa häntä senvuoksi, että hän on hullu. Luuletko, että vihaisin sinua, jos sinä olisit hullu?"

"Luulenpa kyllä, sir."

"Silloin erehdyt, etkö tunne minua etkä sitä rakkautta, johon kykenen. Jokainen solu sinussa on minulle yhtä rakas kuin oma lihani, ja yhtä rakkaana se pysyisi sairauden ja tuskan päivinä. Sinun älysi on minun aarteeni, ja jos se olisi hämmentynyt, pysyisi se siitä huolimatta aarteeni. Jos raivoaisit, hillitsisivät minun käsivarteni sinua, ei mikään pakkoröijy, ja sinun hurjin puristuksesi tuntuisi minusta

suloiselta. Jos syöksyisit päälleni kuin tuo nainen tänä aamuna, ottaisin sinut vastaan avoimin sylin, ja syleilyni olisi yhtä hellä kuin luja ja hillitsevä. Sinusta en kääntyisi inhoten pois kuten hänestä, rauhallisina hetkinäsi ei sinulla olisi muuta hoitajaa eikä vartijaa kuin minä, ja istuisin väsymättömänä vieressäsi, vaikka et koskaan edes hymyilisi minulle, enkä koskaan kyllästyisi katselemaan silmiäsi, vaikka ei pieninkään välähdys niissä ilmaisisi, että tunnet minut. Mutta miksi jatkan tällaisia ajatuksia? Puhuin lähdistäsi Thornfieldistä. Kuten tiedät, on kaikki valmiina pikaista lähtöä varten — huomenna olet lähtevä. Pyydän sinua kestämään vielä yhden yön tämän katon alla, Jane, ja sitten jääkööt sen onnettomuudet ja kauhut iäksi hyvästi! Minulla on tiedossa turvapaikka, suojainen pyhäkkö, jonne eivät ulotu tuskalliset muistot, vastenmieliset vierailut — eivätkä juoru ja parjaus."

"Ottakaa Adèle mukaanne, sir", keskeytin, "hän on teille seuralaisena."

"Mitä tarkoitat, Jane? Sanoinhan, että lähetän Adèlen kouluun. Mitä seuraa olisi minulla lapsesta, joka ei edes ole omani — ranskalaisen tanssijattaren avioton lapsi. Miksi vaivaat minua hänellä? Minä kysyn, minkätähden suosittelet häntä seurakseni?"

"Te puhuitte vetäytymisestä yksinäiseen paikkaan, sir, ja yksinäisyys on ikävää, liian ikävää teille, sir."

"Yksinäisyys — yksinäisyys!" kertasi hän suuttuneena. "Huomaan, että minun täytyy sanoa asia selvästi. En ymmärrä, mikä sfinksimäinen ilme leviää kasvoillesi. *Sinä* olet jakava yksinäisyyteni. Ymmärrätkö?"

Pudistin päätäni. Jo tuohon mykkään kieltoon vaadittiin jonkun verran rohkeutta, sillä hän oli kiihtymässä. Hän oli astellut edestakaisin, mutta äkkiä hän pysähtyi kuin naulittuna. Hän katseli minua kauan ja tuimasti. Käänsin silmäni hänestä, katsoin tuleen ja koetin näyttää mahdollisimman levolliselta.

"Nyt on siis tultu solmuun Janen luonteessa", sanoi hän vihdoin paljon tyvenemmin kuin mitä hänen katseestaan olin voinut odottaa. "Silkkilanka on juossut tasaisesti tähän asti, mutta olen aina tiennyt, että kerran tulisi pysähdys ja solmu, ja tässä se nyt on. Ja nyt tulee loputonta harmia, vastuksia ja tuskaa. Herra Jumala! Jospa minulla olisi hiukkanen Simsonin voimaa, niin vetäisin tuon sotkuisen vyyhdin auki yhdellä tempaisulla."

Hän alkoi taas kävellä, mutta pysähtyi heti, tällä kerralla aivan eteeni.

"Jane, tahdotko kuulla järkeä", — hän kumartui ja pani huulensa korvani viereen — "sillä jollet tahdo, teen väkivaltaa." Hänen äänensä oli käheä, hän näytti mieheltä, joka on katkaisemaisillaan sietämättömän kahleen ja sokeana syöksymäisillään mitä rajattomimpaan vapauteen. Tiesin, että seuraavassa hetkessä, seuraavan kiihkopurkauksen sattuessa minulla ei enää olisi mitään valtaa hänen ylitseen. Nykyhetki — kiitävä sekunti — oli ainoa tilaisuus, jolloin vielä voin taltuttaa hänet. Yksikin torjuva liike, ainoa säikähtynyt ele olisi ratkaissut kohtaloni — ja hänen kohtalonsa. Mutta minä en pelännyt, en vähintäkään. Tunsin omaavani sisäistä voimaa ja vaikutusvaltaa, ja se piti minua pystyssä. Hetki oli vaarallinen, mutta sillä oli oma viehätöksensä — sellaista tuntee varmaan intiaani, joka kanootissaan laskee pyörretyvästä koskesta. Tartuin Mr. Rochesterin nyrkkiinpuserrettuun käteen, avasin koukistuneet sormet ja sanoin hyväilevällä äänellä:

"Istukaa nyt, puhun kyllä kanssanne niin kauan kuin vain haluatte, ja kuulen kaikki mitä sanotte, oli se sitten järkevää tai järjetöntä."

Hän istahti, mutta ei kohta saanut puhua. Olin taistellut kyynelten kanssa jo hetken ja suurella vaivalla saanut ne hillityiksi, koska tiesin, ettei hän mielellään näkisi minun itkevän. Nyt arvelin kuitenkin olevan parasta antaa niitten vuotaa niin vapaasti ja kauan kuin ne tahtoivat. Jos hän tuli siitä pahoilleen, oli se vain sitä parempi. En siis enää pidättänyt itseäni, vaan itkin sydämeni pohjasta.

Pian kuulin hänen pyytämällä pyytävän minua tyyntymään. Sanoin, etten voinut tyyntyä niin kauan kuin hän oli noin kiihdyksissä.

"Mutta minä en ole vihainen, Jane, rakastan sinua vain liian paljon, ja sinä jäykistit pienet, kalpeat kasvosini niin päättäväisiksi ja kylmiksi, että en voinut kestää sitä. Kas niin, älä itke enää, kuivaa kyyneleesi!" Hänen heltyneen äänensä ilmaisi, että hän oli talttunut, ja minä vuorostani tyyntynin myös. Hän tahtoi nyt nojata päätään olkapäähänäni, mutta minä en sallinut sitä. Sitten hän tahtoi vetää minut luoksensa — ei.

"Jane, Jane", sanoi hän, ja hänen äänensä katkeran surullinen sävy sai kaikki hermoni värisemään, "etkö siis rakasta minua? Panitko siis arvoa vain asemalleni ja omalle asemallesi vaimonani? Ja nyt, kun arvelet, että minä en voi tulla mieheksesi, pelkäätkä jokaista kosketustani kuin olisin myrkyllinen eläin."

Nämä sanat viilsivät minua, mutta mitä voin sanoa tai tehdä? Minun ei luultavasti olisi pitänyt sanoa eikä tehdä mitään, mutta oli niin vaikeata tuolla tavalla loukata hänen tunteitansa, että en voinut olla vuodattamatta palsamia haavaan, jonka juuri olin iskenyt.

"Minä rakastan teitä", sanoin, "rakastan teitä enemmän kuin koskaan ennen, mutta minä en saa näyttää enkä suvaita rakkauttani, ja tämän kerran täytyy olla viimeinen."

"Viimeinen, Jane! Mitä! Luuletko, että voit asua kanssani ja nähdä minua joka päivä ja aina olla kylmä ja luoksepääsemätön, jos kerran rakastat minua?"

"En, sir, sitä en varmaankaan voi, ja senvuoksi näen vain yhden mahdollisuuden, mutta te raivostutte, jos sanon sen."

"Oh, sano se! Jos minä raivoan, on sinulla itkemisen taito."

"Mr. Rochester, minun täytyy jättää teidät."

"Kuinka pitkäksi aikaa, Jane? Viideksi minuutiksi että ehdit silittää tukkasi, joka on vähän epäjärjestyksessä, ja hautoa kuumeisia kasvojasi — niinkö?"

"Minun täytyy jättää Adèle ja Thornfield. Minun täytyy erota teistä koko elämäkseni ja aloittaa uutta elämää uusissa oloissa, uusien ihmisten joukossa."

"Se on tietty, minähän sanoin samaa. En viitsi puhuakaan siitä järjettömyydestä, että muka eroisit minusta. Nyt sinä vasta yhdyt minuun. Mitä tulee tuohon uuteen elämään, sanoit aivan oikein. Sinun pitää tulla vaimokseni, sillä minä en ole naimisissa. Sinusta tulee Mrs. Rochester sekä nimellisesti että todellisuudessa. Minä olen sinun luonasi niin kauan kuin elämme. Sinä tulet mukanani etelä-Ranskaan, omistan siellä hohtavan valkoisen huvilan Välimeren rannalla. Siellä saat elää onnellista, turvattua ja viatonta elämää. Älä pelkää, että koetan viekoitella sinua erehtymään — saada sinut rakastajattarekseni. Miksi pudistat taaskin päätäsi? Jane, sinun täytyy olla järkevä, muuten menetän taaskin malttini."

Hänen äänensä värisi, hänen kätensä vapisivat, hänen sieramensa laajenivat ja silmänsä säihkyivät, mutta uskalsin vieläkin vastustaa.

"Sir, teidän vaimonne elää vielä, sen myönsitte itse tänä aamuna. Jos eläisin teidän kanssanne niinkuin te tahtoisitte, olisin rakastajattarenne. Olisi viisastelua, olisi väärin sanoa toisin."

"Jane, minä en ole lempeäluontoinen mies, en ole kärsivällinen enkä kylmä ja levollinen. Älä unohda sitä! Säälä minua ja itseäsi, pane sormesi valtimolleni ja koeta, kuinka se lyö — ja varo!"

Hän paljasti ranteensa ja ojensi sen minulle. Veri oli paennut hänen kasvoiltaan ja huuliltaan, ne olivat melkein lyijynharmaat. Oli julmaa kiihdyttää häntä noin kovasti, mutta myöntymisestä ei saanut olla puhetta. Tein sen mitä ihmiset äärimmäisessä hädässä tavallisesti tekevät — etsin apua ylempää. "Hyvä Jumala, auta minua", puhkesi vaistomaisesti huuliltani.

"Minä olen hullu", huudahti Mr. Rochester äkkiä. "Sanon hänelle, etten ole naimisissa, enkä selitä asiaa sen tarkemmin. Unohdan, että hän ei tiedä mitään tuon naisen luonteesta eikä niistä olosuhteista, jotka liittyivät onnettomaan avioliittooni hänen kanssaan. Oh, minä olen varma, että Jane on yhtä mieltä kanssani tietäessään kaiken minkä minä tiedän. Anna vain kätesi minulle, Jane, että saan myös tuntea enkä vain nähdä, että olet vieressäni, ja sitten kerron sinulle muutamin sanoin, kuinka asian laita on. Voitko kuunnella minua?"

"Kyllä, sir, vaikka tuntikausia, jos niin tahdotte."

"Pyydän vain minuutteja, Jane. Oletko koskaan kuullut, että minä en ole ollut perheen vanhin poika, vaan että minulla kerran on ollut vanhempi veli?"

"Muistan Mrs. Fairfaxin kerran kertoneen siitä."

"Ja oletko koskaan kuullut, että isäni oli tarkka ja kitsas mies."

"Olen kuullut jotakin sentapaista."

"No niin, Jane, hän oli saita, ja hän oli päättänyt pysyttää omaisuutensa koossa, koska hän ei voinut sietää, että se tasattaisiin ja minä saisin osani siitä. Kaiken piti mennä veljelleni Rowlandille. Yhtä vähän hän voi sietää, että joku hänen pojistaan olisi köyhä mies. Hänen täytyi siis toimittaa minut rikkaisiin naimisiin, ja hän etsikin ajoissa minulle sopivan puolison. Mr. Mason, eräs länsi-intialainen tilanomistaja ja liikemies, oli hänen vanha tuttavansa. Isäni tiesi, että Masonin omaisuus oli suuri ja vankka, ja ryhtyi tiedusteluihin. Hän sai kuulla, että Mr. Masonilla oli poika ja tytär ja että tytär saa

myötäjaisiksi kolmenkymmenen tuhannen punnan omaisuuden. Se riitti. Kun olin lopettanut yliopistolukuni, lähetettiin minut Jamaicaan, jotta siellä menisin naimisiin morsiamen kanssa, jota jo oli kosittu minun puolestani. Isäni ei maininnut mitään hänen rahoistaan, mutta sanoi sensijaan, että Miss Mason oli Spanish Townin ylpeys kauneutensa vuoksi, ja se ei ollut valetta. Hän oli kaunis nainen, samaa tyyliä kuin Blanche Ingram, pitkä, tumma, majesteetillinen. Hänen perheensä tahtoi saada minut hänen miehekseen, koska olin hyvää sukua, ja niin tahtoi hänkin. Hänet näytettiin minulle huviretkillä ja juhlissa, joissa hän aina esiintyi loistavasti puettuna. Näin hänet harvoin yksin, ja puhuin hänen kanssaan tuskin koskaan. Hän mielisteli minua eikä säästellyt minulta sulojansa ja taitojansa. Kaikki miehet hänen seurapiirissään näyttivät ihailevan häntä ja kadehtivan minua. Tämä kaikki häikäisi minua ja kiihoitti aistejani, olin nuori, tyhmä ja kokematon ja luulin rakastavani häntä. Ei ole sitä mielettömyyttä, johon ei seuraelämän typerä kilpailu ja nuoruuden sokeus, kiihko ja kuumaverisyys voi syöstä ihmistä. Tytön sukulaiset rohkaisivat minua, kilpakosijat yllyttivät intoani, hän itse sai minut ihastumaan, ja ennenkuin tiesinkään, oli naimiskauppa päätetty. Oi, kuinka halveksin itseäni kun ajattelen tuota tekoa! En rakastanut, en kunnioittanut, en edes tuntenut häntä. En ollut huomannut hänessä vaatimattomuutta, en hyvyttä, en puhtautta enkä hienostusta tavoissa tai ajatuksissa, ja kuitenkin menin naimisiin hänen kanssaan — minä hullu, sokea pölkkyä! Olisin tehnyt vähemmän syntiä, jos — mutta minä en saa unohtaa, kenelle puhun."

"En ollut koskaan nähnyt morsiameni äitiä, ja ymmärsin, että hän oli kuollut. Kuherruskuukauden kuluttua sain kuulla erehtyneeni. Hän ei ollutkaan kuollut, vaan mielipuoli, ja häntä hoidettiin eräässä hulluinhuoneessa. Oli myös eräs nuorempi veli joka oli vallan tylsämielinen. Vanhempi veli, jonka sinäkin olet nähnyt (ja jota en voi vihata, vaikka inhoonkin koko sukua, koska hänen heikossa mielessään on joku hituinen inhimillistä tunnetta, mikä ilmenee hänen jatkuvassa myötätunnossaan kurjaa sisarta kohtaan ja siinä koirantapaisessa kiintymyksessä, jota hän kerran osoitti minulle), joutuu luultavasti jonakin kauniina päivänä saman kohtalon alaiseksi. Isäni ja veljeni Rowland tiesivät kaiken tämän, mutta he ajattelivat vain noita kolmeakymmentä tuhatta puntaa ja yhtyivät minua vastaan tehtyyn salaliittoon."

"Nämä olivat epämiellyttäviä keksintöjä, mutta en tahtonut kuitenkaan soimata vaimoani muusta kuin siitä, että totuutta oli minulta petollisesti salattu. En soimannut häntä silloinkaan, kun huomasin, että hänen luonteensa oli kokonaan vieras minun luonteelleni ja hänen taipumuksensa ja makunsa minulle vastenmieliset, että hänen mielensä oli matala ja ahdas ja että sitä ei voinut edes johtamalla johtaa mihinkään korkeampaan ja avarampaan, — kun huomasin, että en voinut viettää ainoatakaan miellyttävää iltaa, en edes tuntia hänen kanssaan, että hauska ja tuttavallinen keskustelu oli välillämme mahdoton, sillä kaikkiin aiheisiin, mitä keksin, vastasi hän täysin älyttömästi, ikävästi ja typerästi, — kun edelleen huomasin, etten koskaan saisi rauhallista ja järjestettyä kotia, koska ei kukaan palvelija viitsinyt kuunnella hänen kiivaita ja aiheettomia sisunpurkauksiaan ja totella hänen järjettömiä, ristiriitaisia määräyksiään. Hillitsin itseni vieläkin, vältin riitoja ja koetin niellä katkeran katumukseni ja syvän inhoni!"

"Jane, en tahdo kiduttaa sinua vastenmielisillä yksityiskohdilla, vaan tahdon muutamain voimakkain sanoin ilmaista sanottavani. Elin neljä vuotta yhdessä tuon naisen kanssa, ja sinä aikana hän totisesti koetteli minua. Hänen luonteensa kypsyi ja kehittyi peloittavan nopeasti, hänen paheensa versoivat voimakkaina — kauhean voimakkaina — vain julmuus olisi voinut tukahuttaa niiden kasvua, ja minä en tahtonut olla julma. Kuinka kääpiömäinen olikaan hänen älynsä ja kuinka jättiläismäiset hänen huonot taipumuksensa! Mitä kirousta nuo taipumukset tuottivatkaan minulle! Bertha Mason — kunniaattoman äidin todellinen tytär — antoi minun tuntea kaikki ne kauhut, kaiken sen alennuksen ja häpeän, jotka odottavat siveettömään ja juomahimoiseen naiseen sidottua miestä."

"Veljeni oli tällä välin kuollut, ja noitten neljän vuoden kuluttua kuoli isänikin. Olin nyt enemmän kuin tarpeeksi rikas — kuitenkin peloittavan köyhä. Huonoin, turmeltunein ja alhaisin olento, mitä milloinkaan olen nähnyt, oli alituisena seuranani ja lain ja yhteiskunnan säädösten mukaan osa minusta. Enkä voinut edes päästä hänestä laillisesti eroon, sillä lääkärit olivat nyt huomanneet, että *minun vaimoni* oli hullu — huono elämä oli ennen aikojaan herättänyt hänessä piilevät mielipuolisuuden idut. Jane, sinä et pidä kertomuksestani, sinä näytät melkein sairaalta — jätänkö loput toistaiseksi?"

"Ei, sir, kertokaa nyt loppuun asti. Säälin teitä — säälin teitä sydämeni pohjasta."

"Jane, muutamien ihmisten sääli on turmiollinen ja loukkaava almu, jonka vastaanottaja on oikeutettu sinkoamaan vasten antajan kasvoja, mutta tuollainen sääli kuuluu vain tunteettomille ja kylmille sydämille, se on viheliäistä, itsekästä tuskaa johon yhtyy vastenmielisyys ja halveksinta valittajaa kohtaan. Mutta sellaista ei ole sinun säälisi, Jane, sellaista ei ole se tunne, jota ilmeesi tällä hetkellä on tulvillaan, joka säteilee silmistäsi, paisuttaa sydäntäsi ja panee kätesi värisemään minun kädessäni. Sinun säälisi, lemmikkini, on rakkauden kärsivä äiti, jonka tuskista syntyy jumalainen intohimo. Minä otan vastaan säälisi, Jane, anna sinä sen tyttäreille vapaus — sylini odottaa sinua."

"Jatkakaa, sir, mitä teitte huomattessanne, että hän oli hullu."

"Jane, olin epätoivon partaalla, ja vain pieni jäännös itsekunnioitusta esti minua syöksymästä kuiluun. Maailman silmissä olin epäilemättä mustimman häpeän peittämä, mutta päätin olla puhdas omissa silmissäni, inhosin hänen paheitansa ja sielullisia puutteitansa ja tahdoin pysyä niistä kokonaan erilläni. Yhteiskunta yhdisti minut kuitenkin vielä häneen, minun täytyi nähdä ja kuulla häntä joka päivä, hänen hengityksensä myrkytti ilman, ja sitäpaitsi muistin kerran olleeni hänen miehensä — tuo ajatus on aina ollut minulle sanomattoman vastenmielinen — ja tiesin, että en saisi toista, parempaa naista vaimokseni niin kauan kuin hän eläisi — kaiken todennäköisyyden mukaan hän tulisi elämään yhtä kauan kuin minäkin, vaikka hän olikin viisi vuotta minua vanhempi (siinäkin asiassa oli hänen perheensä valehdellut minulle), sillä hänen ruumiinrakenteensa oli yhtä vankka kuin hänen mielensä heikko. Kaksikymmentäkuusivuotiaana olin siis toivoton."

"Eräänä yönä heräsin hänen ulvontaansa (hänet oli tietysti suljettu eri huoneeseen sen jälkeen kuin lääkärit olivat julistaneet hänet mielipuoleksi) — oli polttavan kuuma länsi-Intian yö ja ilmassa tuntui painostusta kuin myrskyn edellä. En voinut nukkua, vaan nousin avaamaan ikkunan. Ilma oli kuin täynnä tulikivihöyryjä, eikä missään tuntunut virkistävää tuulenhenkäystä. Moskiittoja leijaili sisään, ne lentelivät suristen huoneessa; meri jonka kohinan kuulin ikkunaani, vyöryi raskaana kuin maanjäristys, ja mustia pilviä ajeli sen yllä. Kuu oli juuri laskeutumaisillaan aaltoihin täyteläisenä ja punaisena kuin hehkuva tulipallo, se heitti viimeisen kerran verisen katseensa maailmaan, jota nouseva myrsky värisytti. Ympäristö ja ilma tekivät minut sairaaksi, korvissani kaikuivat vieläkin mielipuolen huudot ja välistä erotin niistä oman nimeni — miten pirullisen vihan vallassa hän lausuikaan sen! — ja sanoja sellaisia, joitten keksimisessä ei alhaisinkaan portto olisi voittanut häntä. Vaikka välillämme oli kaksi huonetta, kuulin joka sanan, sillä länsi-intialaisen talon ohuet seinät eivät kyenneet vaimentamaan hänen petomaista ääntelyään."

"Tämä elämä", sanoin viimein, "on helvetti, tällaista on pohjattoman kuilun ilma, tuollaisia sen äänet. Minulla on oikeus vapautua siitä, jos osaan. Maallisen elämäni kärsimykset lakkaavat samassa hetkessä, kun sieluni vapautuu ruumiin painostuksesta. Uskovaisten ikuista tulta en pelkää — tuleva elämä ei voi olla pahempaa kuin tämä — tahdon siis jättää sen ja lähteä kotiin Jumalan luo."

"Tämän sanoessani kumarruin avaamaan laatikkoa, joka sisälsi parin ladattua pistooleja. Aioin ampua itseni. Haudoin tätä aietta kuitenkin vain hetkisen, sillä olin sentään vielä järjilläni, ja tuo äärimmäinen epätoivo, joka oli herättänyt itsemurha-ajatukset mielessäni, oli seuraavassa hetkessä ohitse."

"Raitis tuulahdus Europasta puhalsi yli valtameren ja tunkeutui sisään avonaisesta ikkunastani, rajuilma puhkesi, ukkonen jylysi, sade valui virtanaan ja ilma puhdistui. Rajuilman aikana tein lujan ja varman päätöksen. Lähdin ulos märkään puutarhaani ja kävelin vettä valuvien appelsiini- ja renettiemenapuitten alla, ja siinä kävellessäni, tropiikin loistavan aamun syttyessä ympärilläni, kuuntelin todellisen viisauden ääntä, joka lohdutti minua ja osoitti tien, jota minun oli kuljettava. Kuule siis, Jane!"

"Raikas tuuli Europasta kuiski vieläkin virkistyneitten puitten lehvissä, ja valtameri kohisi riemuiten ja vapautuneena. Tuo ääni paisutti kuivunutta ja kutistunutta sydäntäni ja täytti sen uudella elinvoimalla. Koko olentoni ikävöi uudistusta, sieluni janosi puhtautta. Näin toivoni heräävän ja tunsin uuden elämän mahdolliseksi. Pysähdyin erääseen kukkaiseen kulmaukseen puutarhaani ja katselin merelle, joka oli sinisempi kuin taivas. Sen takana oli vanha maailma, jossa valoisimmat näköalat avautuivat eteeni."

"Mene", sanoi toivo, "mene takaisin Europaan, siellä ei tiedetä, kuinka nimesi on tahrattu eikä tunneta sitä kauheata taakkaa, johon olet sidottu. Voit viedä mielipuolen mukasi Englantiin ja sijoittaa hänet kaikella kunnialla Thornfieldiin, sitten voit itse matkustaa minne haluat ja sitoa uusia siteitä mielesi mukaan. Tuo nainen, joka on käyttänyt niin väärin kärsivällisyyttäsi, tahrinut nimesi, riistänyt kunniasi, turmellut nuoruutesi, ei ole vaimosi, etkä sinä ole hänen miehensä. Pidä huolta, että häntä hoidetaan niin hyvin kuin hänen tilansa vaatii, ja siten teet kaiken mitä Jumala ja inhimillisyyden vaatimukset odottavat sinulta. Anna hänen nimensä, hänen suhteensa itseesi vaipua unhoon, et ole velvollinen ilmaisemaan niitä kenellekään elävälle olennolle. Sijoita hänet mukavasti ja turvallisesti, peitä hänen häpeänsä ja jätä hänet sitten!"

"Noudatin tarkalleen tätä mielijohdetta. Isäni ja veljeni eivät olleet ilmoittaneet avioliitostani tuttavapiirille, koska jo ensimmäisessä kirjeessä, jossa olin kertonut heille naimisestani, olin vaatimalla vaatinut heitä pitämään sen salassa, sillä jo silloin olin alkanut tuntea ääretöntä vastenmielisyyttä sen seurauksia kohtaan ja aavistaa, mikä kauhea tulevaisuus oli edessäni, ennen pitkää olikin sitten isäni minulle valitseman vaimon käytös ollut sellaista, että hänen täytyi punastua omaa miniäänsä. Silloin hän ei millään muotoa tahtonut tehdä asiaa tunnetuksi, vaan oli yhtä innokas kuin minä itse salaamaan sitä."

"Vein hänet siis Englantiin. Kauhea oli laivamatka sellaisen hirviön seurassa. Iloinen olin saadessani hänet vihdoin Thornfieldiin ja nähdessäni hänet onnellisesti sijoitettuna tuohon kolmannen kerroksen huoneeseen, josta hän nyt kymmenen vuoden aikana on tehnyt villipedon luolan, kummitushuoneen. Oli vaikeata löytää hänelle hoitajaa, ja oli välttämätöntä saada sellainen, jonka uskollisuuteen ja vaitelaisuuteen voi ehdottomasti luottaa, koska mielipuolen raivoiset huudot epäilemättä paljastivat salaisuuteni. Sitäpaitsi hänellä oli selvempiä päiviä, jopa viikkoja, jotka hän käytti minun parhaamiseeni. Vihdoin pestasin Grace Poolen Grimsbyn hulluinhuoneesta. Hän ja haavuri Carter, (joka satoi Masonin haavat tuona yönä) ovat ainoat, joille olen uskonut salaisuuteni. Mrs. Fairfax on kyllä voinut epäillä jotakin, mutta hän ei ole saanut mitään varmoja tietoja asiain todellisesta tilasta. Grace on itse asiassa ollut hyvä hoitaja, vaikkakin hänen valppautensa on monasti tullut petetyksi erään hänen oman vikansa vuoksi, jota ei mikään näytä voivan parantaa ja joka johtuneee hänen vaikeasta ammatistaan. Mielipuoli on sekä viekas että ilkeä eikä koskaan jätä käyttämättä hyväkseen hoitajansa ajoittaista huolimattomuutta. Kerran hän sai käsiinsä veitsen, jolla hän iski veljeänsä, kaksi kertaa hän on vallannut koppinsa avaimen ja päässyt yön aikaan ulos. Ensimmäisellä kerralla hän koetti polttaa minut vuoteeseeni, toisella hän ilmestyi kummituksen tavoin sinulle. Kiitän sallimusta, joka varjeli sinua, antaen mielipuolen raivon kohdistua hääpukuusi, joka kenties toi hänen mieleensä hämärän muiston hänen omista morsiuspäivistään. En kestä ajatusta, mitä olisi voinut tapahtua. Kun ajattelen, että tuo sama olento, joka tänä aamuna syöksyi kurkkuuni, on näyttänyt mustia, veristäviä kasvojaan kyyhkyseni pesän yläpuolella, hyytyy vereni —"

"Ja mitä teitte, sir", kysyin, hänen vaietessaan, "saatuanne hänet tänne? Minne lähditte?"

"Mitäkö tein, Jane? Muutuin vaeltavaksi juutalaiseksi. Minne lähdin? Kuljin ympäri maita hurjana ja rauhattomana kuin hänkin. Tulin mannermaalle ja harhailin läpi sen kaikkien maitten. Minulla oli luja aikomus etsiä ja löytää hyvä ja älykäs nainen, jota voisin rakastaa, vastakohta Thornfieldin raivottarelle —"

"Mutta te ette voinut mennä naimisiin hänen kanssaan, sir."

"Olin päättänyt mennä naimisiin hänen kanssaan ja olin vakuutettu, että sekä voisin että olisin velvollinen tekemään sen. Alkuperäinen aikeeni ei ollut pettää häntä, niinkuin petin sinua. Aioin suoraan kertoa hänelle tarinani ja tehdä tarjoukseni täysin rehellisesti, ja minusta tuntui niin ehdottomasti järjelliseltä, että minua pidettäisiin vapaana rakastamaan ja saamaan rakkautta, etten epäillytkään löytäväni naista, joka tahtois ja voisi ymmärtää asemani ja ottaa vastaan tarjoukseni, huolimatta kirouksesta, joka minua painoi."

"No niin, sir?"

"Kun olet utelias ja halukas kuulemaan lisää, Jane, saat minut aina hymyilemään. Sinä avaat silmäsi kuin kiihkeä linnunpoikanen ja liikahtat silloin tällöin levottomasti, kuin jos vastaukset eivät olisi kyllin nopeita, vaan tahtoisit lukea ne jo vastaajan sydäimestä. Mutta sanohan, Jane, ennenkuin jatkan, mitä tarkoitat tuolla 'no niin, sir'? Käytät usein tuota pientä lausetta, joka usein on houkutelut minua puhumaan lakkaamatta ilman että tiedän, miksi."

"Tarkoitan — mitä sitten seuraa? Mitä sitten teitte? Kuinka kävi?"

"Aivan niin, ja mitä tahdot tietää nyt?"

"Löysittekö sellaisen, josta piditte ja pyysittekö häntä vaimoksenne? Mitä hän vastasi?"

"Voin sanoa sinulle, löysinkö hänet ja pyysinkö häntä vaimokseni, mutta hänen vastaustansa ei vielä ole merkitty kohtalon kirjaan. Kymmenen pitkä vuotta harhailin paikasta toiseen, asuen milloin yhdessä, milloin toisessa pääkaupungissa, väliin Pietarissa, useimmiten Pariisissa, väliin Roomassa, Napolissa tai Firenzessä. Koska minulla oli yllin kyllin rahaa ja vanhan nimeni suositus, voin itse valita seurapiiriin, eikä mikään piiri pysynyt minulle suljettuna. Etsin naisihannettani englantilaisten ladyjen, ranskalaisten comtesse'ien, italialaisten signorain ja saksalaisten grafin'ien joukosta. En löytänyt häntä. Väliin, kiitävänä hetkenä, luulin näkeväni katseen, kuulevani äänen, huomaavani muodon, joka ilmoitti uneni toteutuvan, mutta nyt ei minua enää petetty. Älä luulekaan, että etsin täydellisyyttä, niin mielenlaadussa kuin ulkomuodossa. Ikävöin vain sellaista, joka miellyttäisi minua — kreolittaren vastakohtaa, mutta ikävöin turhaan. Kaikkien niitten joukossa, joita näin, ei ollut ketään, jota täysin vapaanakaan ollen olisin pyytänyt vaimokseni — olinhan saanut varoituksen onnettoman liiton vaaroista ja kauhuista. Pettymys teki minut haluttomaksi ja välinpitämättömäksi. Etsin ajankulua muualta — en koskaan huonoista paikoista, sillä vihasin ja vihaan vieläkin paheellisuutta. Se oli ollut intialaisen Messalinani erikoisala, ja syvälle juurtunut vastenmielisyys sekä sitä että häntä kohtaan hillitsi minua nautinnoissani. Kaikki nautinnot, jotka vivahtavat paheellisille, näyttivät vievän minut lähemmäksi

häntä ja hänen syntejään, ja siksi vältin niitä."

"En kuitenkaan voinut elää yksin, ja niin koetin rakastajattarien seuraa. Ensimmäinen, jonka valitsin, oli Céline Varens — siinä taaskin yksi noita askelia, joita muistellessa on pakotettu halveksimaan itseään. Tiedät jo, mikä hän oli, ja kuinka suhteemme päättyi. Hänellä oli kaksi seuraajaa, italialainen Giacinta, ja saksalainen Clara, joita molempia pidettiin tavattoman kauniina. Mitä merkitsi heidän kauneutensa minulle muutamien viikkojen kuluttua? Giacinta oli kevytmielinen ja hillitön, ja väsyin häneen kolmessa kuukaudessa. Clara oli säädyllinen ja hiljainen, mutta hidaskäyttöinen ja jokapäiväinen — ei tutuistakaan minun makuuni. Olin iloinen voidessani riittävällä rahasummalla auttaa hänet kunnialliseen toimeen ja siten sopivasti päästä irti hänestä. Mutta näen kasvoistasi, Jane, että et tällä hetkellä ajattele minusta mitään oikein edullista. Pidät minua tunteettomana, kevytmielisenä roistona, eikö niin?"

"En pidä teistä yhtä paljon kuin väliin olen pitänyt, se on totta, sir. Eikö teistä sitten ollenkaan tuntunut, että oli väärin elää tuolla tavalla, ensin toisen, sitten toisen rakastajattaren kanssa? Puhutte siitä yhtä kylmästi kuin jostakin liikeasiasta."

"En pitänytään siitä. Se oli viheliäistä elämää, enkä mistään hinnasta tahtoisin palata siihen. Palkattu rakastajatar on lähinnä pahinta ostetun orjan jälkeen, molemmat ovat herraansa alempana aseman, usein luonteenkin suhteen, ja on alentavaa elää tuttavallisessa suhteessa alempansa kanssa. Vihaan sen ajan muistoa, jonka vietin Célinen, Giacintan ja Claran kanssa." Tunsin näitten sanojen totuuden ja vedin niistä sen varman johtopäätöksen, että jos joskus siinä määrin unohtaisin itseni ja ne opetukset, mitä minuun oli kylvetty, että jostain syystä, jollakin oikeutuksella, jonkun kiusauksen voittamana rupeisin noitten tyttöraukkojen seuraajaksi, tuntisi hän jonakin päivänä minua kohtaan samoja tunteita kuin heitäkin. En sanonut ääneen tätä vakaumusta; riitti, että tunsin sen. Kätkin sen sydämeeni, jotta se auttaisi minua koetuksen hetkellä.

"Jane, miksi et sano 'no niin, sir?' En ole vielä lopettanut. Sinä näytät vakavalta. Näen, ettet hyväksy minua vieläkään. Mutta annahan minun jatkaa. Viime tammikuussa palasin liikeasioitten vuoksi takaisin Englantiin. Olin nyt kyllästynyt kaikkiin rakastajattariin, mieleni oli kova ja katkera — luonnollinen seuraus hyödyttömästä, harhailevasta ja yksinäisestä elämästäni — palasin pettyneenä, vihamielisenä koko ihmiskuntaa, etenkin naisväkeä kohtaan, ja aloin uskoa, että henkevä, uskollinen ja rakastava nainen oli pelkkä unikuva."

"Eräänä härmäisenä talvi-iltapäivänä ratsastin Thornfield Hallin näkyviin. Vihattu paikka! En odottanut sieltä mitään lepoa, mitään iloa. Hayn tien varrella näin pienen, hiljaisen olennon, joka istui aidalla itsekseen, ratsastin yhtä välinpitämättömänä sen kuin vastapäätä olevan leikatun pajupensaan ohi enkä aavistanut, mitä tuo olento tulisi minulle olemaan. Ei mikään sisäinen ääni kuiskannut minulle, että kohtaloni ratkaisija — hyvä tai paha henkeni — odotti minua tuossa vaatimattomassa muodossa. En aavistanut sitä silloinkaan, kun Mesrour oli kompastunut ja tuo pieni olento tuli vakavana tarjoamaan minulle apuaan. Kuinka se oli hento ja lapsellinen! Oli melkein kuin olisi varpunen hypähtänyt jalalleni ja tarjoutunut kantamaan minua siivillään. Olin töykeä, mutta pienokainen ei lähtenyt pois, se pysyi omituisen itsepintaisena vieressäni ja kohteli minua kerrassaan päättäväisesti. Minun täytyi saada apua tuon käden kautta, ja apua sainkin."

"Kun vihdoinkin olin nojautunut tuohon hintelään olkapäähän, virtasi jotakin uutta ja raikasta läpi koko olemukseni. Oli hyvä tietää, että keijukainen palasi luokseni, että se kuului omaan talooni, muuten olisin tuntenut outoa kaipausta huomattessani sen pujahtavan pois käsistäni ja katoavan hämärään pensaikkoon. Kuulin sinun tulevan kotiin sinä iltana, Jane, vaikka et arvatukaan luullut minun ajattelevan sinua ja pitävän sinua silmällä. Seuraavana päivänä tarkastin sinua näkymättömänä puolen tunnin ajan, kun leikit Adèlen kanssa galleriassa. Muistaakseni oli pyryinen päivä, etkä voinut mennä ulos. Minä olin huoneessani, ovi oli raolla, ja voin sekä kuunnella että katsella. Adèle kiinnitti joksikin ajaksi ulkonaisen tarkkaavaisuutesi, mutta kuvittelin, että ajatuksesi olivat muualla. Olit kuitenkin hyvin kärsivällinen häntä kohtaan, pikku Janeni, puhelit hänelle ja huvitit häntä pitkän aikaa. Kun hän vihdoinkin jätti sinut, vaivuit heti syviin unelmiin ja aloit hitain askelin kävellä galleriassa. Silloin tällöin pysähdyit ikkunan luo katselemaan sakeaa lumipyryä ja kuuntelemaan tuulen valitusta, sitten jatkoit taas hiljaista, uneksivaa kulkuasi. Luulen, että nuo valveilla nähdyt unesi eivät olleet synkkiä, katseessasi välkähti aika ajoin iloinen, valoisa ilme, ja poskillesi levisi hieno puna, joka ei ilmaissut katkeria ja synkkiä mielikuvia, vaan pikemmin nuoruuden suloisia mietelmiä ja haaveita, kun ajatukset seuraavat halukkain siivin toiveitten lentoa ylös unelmain taivaalle. Mrs. Fairfaxin ääni, kun hän puhui eteisessä palvelijoitten kanssa, herätti sinut, ja kuinka ihmeellisesti hymyiltikään silloin itsekseesi, Janet! Se oli paljon sanovaa hymyä, ovelaa ja veitikkamaista, ja näytti kohdistuvan omaan hajamielisytyteesi. Se näytti sanovan: 'Kauniit uneni ovat hyvin hauskoja, mutta en saa unohtaa, että ne ovat vain unia. Minulla on ruusuinen taivas ja kukkainen Eeden mielikuvituksessani, mutta tiedän varsin hyvin, että sen ulkopuolella on kivinen taival edessäni ja ankarat tuulet voitettavina.' Juoksit alas portaita ja pyysit jotakin työtä Mrs Fairfaxilta, arvatenkin viikon talouslaskujen tekemistä tai jotakin sellaista. Olin todellakin pahoillani kun katosit näkyvistäni."

"Odotin kärsimättömänä iltaa, jolloin voin kutsua sinut luokseni. Aavistin, että luonteesi oli minulle jotakin aivan uutta ja tavatonta. Tahdoin tutkia sitä syvemmältä ja oppia tuntemaan sitä lähemmin. Tulit huoneeseen sekä ujonä että itsenäisenä, olit yksinkertaisesti ja sievästi puettu — melkein kuin nytkin. Panin sinut puhumaan ja huomasin ennen pitkää, että sinussa oli mitä omituisimpia vastakohtia. Koko ulkonainen esiintymisesi oli ankaran sovinnasta, katseesi oli usein epäluuloinen, mutta ilmaisi kuitenkin myötäsyttyistä hienouutta. Olit aivan tottumaton seuraelämään ja näytit koko lailla pelkäävän, että tekisit jonkun tyhmyyden. Kuitenkin, kun sinua puhuteltiin, nostit rohkeat, kirkkaat, sähköyvät silmäsi puhujaa kohti, jokainen katseesi oli läpitukenä ja voimakas ja tehtyihin kysymyksiin annoit nopeita ja täsmällisiä vastauksia. Näytit hyvin pian tottuvan minuun, ja uskon, että tunsit sielujen myötätunnon vallitsevan itsesi ja tuiman isäntäsi välillä, sillä oli hämmästyttävää nähdä, kuinka pian kotiuit seurassani. Jos olin töykeä, et osoittanut minkäänlaista kummastusta, pelkoa tai ikävystymistä — katselit minua vain ja hymyilit tuota vaatimatonta, mutta älykäästä ja selittämättömän suloista hymyäsi. Olin tyytyväinen siihen, mitä olin nähnyt ja pidin siitä, mutta olin hyvin utelias näkemään lisää. Pysyttelin kuitenkin hyvän aikaa etäällä ja etsin seuraasi harvoin. Olin älyllinen nautiskelija ja halusin pitkittää tutustumisen viehätystä, sitäpaitsi ajoittain pelkäsin, että jos pitelisin kukkasta rohkeammin, kuihtuisi se ja menettäisi raikkaan tuoksunsa. En tietänyt silloin, että se ei ollutkaan kuihtuva kukkanen, vaan säteilevä, katoamaton jalokivi. Sitäpaitsi tahdoin nähdä, etsisitkö seuraani, jos vältin sinua, mutta sitä et tehnyt, pysyit kouluhuoneessa yhtä hiljaisena kuin pulpettisi ja pöytäsi, ja jos sattumalta kohtasin sinut, kuljit ohitseni nopeasti ja niin outona kuin vain voit rikkomatta kunnioitusta ja olematta epäkohtelias. Ilmeesi noihin aikoihin oli mieltävä, Jane, ei alakuloinen, sillä et ollut sairaalloinen, mutta ei säteileväkään, sillä toiveesi olivat vähäiset ja varsinaisia iloja ei sinulla ollut. Olin tahtonut tietää, mitä ajattelit minusta, ja ajattelitko yleensä minua, ja saadakseni tämän selville osoitin sinulle taas huomaavaisuutta. Katseessasi oli jotakin iloista, käytöksessäsi jotakin hilpeätä, kun puhelit kanssani. Näin, että itse asiassa olit vilkas ja seuraa rakastava — hiljainen kouluhuone, oman elämäsi ilottomuus vain olivat tehneet sinut totiseksi ja umpimieliseksi. Myönsin itselleni sen nautinnon, että olin ystävällinen sinulle, ja ystävällisyyteni sai pian vastakaikua, kasvojesi ilme pehmeni, äänesi sai herkän, kauniin soinnin. Minusta oli hauska kuulla sinun lausuvan nimeäni kiitollisena ja onnellisena. Siihen aikaan oli myös suurimpia huvejani kohdata sinut sattumalta, Jane; käytöksesi oli silloin omituisen epäröivää, vilkaisit minuun hieman levottomana ja epävarmana — ethän tietänyt, millä tuulella satuin olemaan, esiintyisinkö ankarana isäntänä vai hyvänä ystävänä. Olin nyt jo liaksi mieltynyt sinuun näytelläkseni usein edellistä osaa, ja kun ojensin sinulle käteni ystävällisesti, syttyi niin valoisa ja onnellinen loiste nuorille, sielukkaille kasvoillesi, että minulla oli täysi työ pidättää itseäni silloin tällöin sulkemasta sinua syliini."

"Älkää enää puhuko noista ajoista, sir", keskeytin, salaa pyyhkien kyynelen silmästäni. Hänen sanansa kiduttivat minua, sillä tiesin, mitä minun piti tehdä — tehdä jo hyvin pian — ja kaikki vanhat muistot ja hänen rakkautensa näkeminen tekivät tehtäväni vain vaikeammaksi.

"Olet oikeassa, Jane", vastasi hän, "mitä hyödyttää viipyä entisyydessä, kun nykyisyys on sitä varmempi — tulevaisuus sitä kirkkaampi."

Tuo mieleton vakuutus sai minut värisemään.

"Näethän nyt, millä kannalla asiat ovat", jatkoi hän. "Vietettyäni nuoruuteni kuvaamattomassa kurjuudessa ja miehuuteni peloittavan yksin, olen vihdoinkin löytänyt sen olennon, jota voin todella rakastaa, — olen löytänyt *sinut*. Sinä olet sydämeni valittu — parempi itseni — hyvä enkelini — ja lujat siteet kiinnittävät minut sinuun. Olet mielestäni hyvä, lahjakas ja suloinen, sydämessäni on syttynyt lämmin, väkevä intohimo, joka vetää sinua vastustamattomalla voimalla puoleeni ja yhdistää elämämme puhtaaksi, sammumattomaksi liekiksi."

"Koska tunsin ja tiesin tämän, päätin mennä naimisiin kanssasi. On tyhjää pilapuhetta sanoa, että minulla jo on vaimo — sinä tiedät nyt, että hän on inhoittava peikko. Oli väärin koettaa pettää sinua, mutta pelkäsin luontaista itsepintaisuuttasi. Pelkäsin varhain istutettuja ennakkoluuloja ja tahdoin saada sinut kokonaan omakseni ennenkuin uskaltaisin jättää salaisuuteni käsiisi. Se oli pelkurimaista: minun olisi ensin pitänyt vedota jalomielisyyteesi, kuten teen nyt, minun olisi pitänyt rehellisesti kertoa sinulle elämäni tuskat, osoittaa, kuinka isosin ja janosin korkeampaa ja parempaa elämää ja etten ainoastaan ollut *päättänyt* — se sana on liian heikko — vaan että palavasti *halusin* rakastaa uskollisesti ja sydämeni pohjasta sitä, joka antaisi minulle vastarakkautta. Sitten minun olisi pitänyt pyytää sinua luottamaan minuun ja lupaamaan minulle uskollisuutta — lupaa nyt, Jane!" Hiljaisuus.

"Miksi vaikenet, Jane?"

Kävin kuin tulikokeen läpi ja tunsin ytimiini saakka hehkuvan raudan polton. Kauhistuttava hetki, epätoivoinen kamppailu! Tiesin, ettei inhimillinen olento koskaan voinut toivoa korkeampaa rakkautta kuin mikä minun osakseni oli tullut, ja hän, joka minua niin rakasti, oli epäjumalani — ja minun täytyi luopua sekä rakkaudesta että hänestä. Musertava velvollisuuteni sisältyi yhteen sanaan, jonka

lakkaamatta kuulin sielussani: "Lähde!"

"Jane, sinä ymmärrät, mitä toivon sinulta. Vain tätä lupaista: 'Mr. Rochester, minä tahdon olla omanne.'"

"Mr. Rochester, minä *en* tahdo olla omanne." Taaskin pitkä hiljaisuus.

"Jane", alkoi hän, ja hänen lempeä äänensä vihloi sydäntäni ja herätti minussa levottomia aavistuksia — tämä hiljainen ääni oli nousevan leijonan läähätystä — "Jane, tarkoitatko, että sinä kuljet omaa tietäsi maailmassa ja minä omaani?"

"Tarkoitan."

"Jane" — hän sulki minut syliinsä — "tarkoitatko sitä nytkin?"

"Tarkoitan."

"Ja nyt?" hän suuteli hellästi otsaani ja poskiani.

"Tarkoitan", sanoin ja riistäydyin nopeasti hänen syleilystään.

"Oh, Jane, tämä on katkeraa. Tämä — tämä on väärin. Ei olisi väärin rakastaa minua."

"Tekisin väärin, jos tottelisin teitä."

Hänen kulmakarvansa rypistyivät uhkaavasti ja raju ilme välähti hänen silmissään. Hän nousi, mutta hillitsi itsensä vieläkin. Laskin käteni tuolin selkänojalle etsien siitä tukea. Värisin koko ruumiiltani, mutta päätökseni oli järkähtämätön.

"Hetkinen vielä, Jane! Heitä silmäys onnettomaan elämäni, kun sinä olet poissa. Sinun muknasi katoaa siitä kaikki onni. Mitä siihen jää? Vaimonani on mielipuolet yläkerrassa — yhtä hyvin voisit neuvoa minua ruumiin luo kirkkomaalle. Mitä minun pitää tehdä, Jane? Mistä on minun etsittävä ystävyyttä ja toivoa?"

"Tehkää niinkuin minäkin: luottakaa Jumalaan ja itseenne. Etsikää taivasta. Toivokaa, että siellä saamme kohdata toisemme."

"Sinä et siis taivu?"

"En."

"Sinä siis tuomitset minut elämään kurjaa elämää ja kuolemaan kirottuna?"

"Minä neuvon teitä elämään nuhteettomana ja toivon teille levollisen kuoleman."

"Ja kuitenkin riistät minulta rakkauden ja viattomuuden. Viskaat minut takaisin alhaisiin nautintoihin ja rikoksiin."

"Mr. Rochester, sellainen kohtalo ei ole teille sen välttämättömämpi kuin minullekaan. Me molemmat, niin te kuin minä, olemme syntyneet taistelemaan ja kestämaan — taistelkaa siis ja kestäkää! Te unohdatte minut ennenkuin minä teidät."

"Tuollaisella puheella teet minut valehtelijaksi ja tahraat kunniaani. Olen sanonut sinulle, että en tule muuttamaan, ja sinä selität vasten kasvojani, että muutun. Ja kuinka vääriä ovat tuomiosi, kuinka nurinkurisia mielipiteesi! Onko parempi ajaa lähimäisensä epätoivoon kuin rikkoa ihmisten tekemää lakia — kun tuo rikkomus ei edes vahingoita ketään. Eihän sinulla ole sukulaisia eikä ystäviä, joita voisit loukata elämällä kanssani."

Tämä oli totta, ja hänen puhuessaan alkoi sekä järkeni että omatuntoni soimata minua ja sanoa, että tein huutavaa vääryyttä vastustaessani häntä. Niitten ääni oli melkein yhtä kuuluva kuin tunteen, joka rajusti vaati: "Oh, suostu! Ajattele hänen onnettomuuttaan — ajattele, mihin vaaraan syökset hänet, jos jätät hänet yksin, muista hänen rajua luonnettaan ja sitä välinpitämättömyyttä, mikä tavallisesti seuraa epätoivoa — tyynnytä hänet, pelasta hänet, rakasta häntä, sano, että rakastat häntä ja tahdot olla hänen omansa. Kuka maailmassa välittäisi *sinusta* ja kuka pahentuusi siitä, mitä *sinä* teet."

Vastaus oli vieläkin järkähtämätön. "*Minä* välitän itsestäni. Mitä yksinäisempi, ystävättömämpi ja turvattomampi olen, sitä enemmän tahdon kunnioittaa itseäni. Tahdon noudattaa Jumalan säätämää, ihmisten pyhittämää lakia. Tahdon seurata periaatteita, jotka omaksuin ollessani terve eikä sairas, kuten nyt. Lait ja periaatteet eivät merkitse mitään aikana, jolloin ei ole kiusauksia, ne ovat tällaisia hetkiä varten kuin tämä, hetkiä, jolloin sekä ruumis että sielu kapinoi niitä vastaan. Ne ovat sitovia ja

niitten tulee pysyä loukkaamattomina. Jos loukkaan niitä omassa erikoistapauksessani, missä on silloin niiden arvo? Niillä on arvonsa — sen olen aina uskonut, ja jollen voi uskoa sitä nyt, johtuu se sairaudestani — mielettömyydestäni tällä hetkellä, jolloin suonissani virtaa tulta ja sydämeni sykkii niin kiihkeästi, etten voi laskea sen lyöntejä. Tällä hetkellä en voi nojautua muuhun kuin ennen omaksumiini mielipiteisiin ja määritelmiin, ja niistä löydän jalansijan."

Niin tein. Mr. Rochester luki ilmeestäni päätökseni. Hänen raivonsa oli nyt noussut ylimmilleen ja hänen täytyi hetkiseksi antautua sen valtaan, seurasi sitten mitä seurasi. Hän kulki kiivaasti huoneen poikki, tarttui käsivarteeni ja iski kätensä vyötäisilleni. Hän näytti tahtovan musertaa minut leimuavalla katseellaan — ruumiillisesti tunsin sinä hetkenä olevani heikko kuin ruoko, jonka tuuli minä hetkenä tahansa voi viskata hehkuvaan uuniin, mutta henkisesti olin voitolla ja tunsin olevani turvattu. Sielulla on onneksi tulkkinsa — usein itsetiedoton, mutta aina varma — silmissä. Katseeni kohtasi hänen katseensa, huokasin vaistomaisesti nähdessäni hänen hehkuvat kasvonsa, hänen otteensa oli tuskallinen ja ylenmäärin rasittuneet voimani melkein lopussa.

"En ole koskaan nähnyt", sanoi hän kiristäen hampaitaan, "mitään niin haurasta ja samalla niin taipumatonta. Hän on kuin ruoko käsissäni", — hän ravisti minua kiivaasti — "voisin lannistaa hänet kahden sormeni väliin, ja mitä hyötyä siitä olisi jos taivuttaisin ja murtaisin hänet? Hänen silmissään näen itsenäisen, kesyttömän, vapaan olennon, se katselee minua uhmaten, ylpeänä, voitonvarmana. Mitä ikinä teenkään hänelle, en koskaan saavuta tuota kesytöntä, kaunista lintua ja jos murrin hauraan vankilan, päästän vain vangin vapaaksi. Vankilan voisin vallata, mutta sen asukas liittäisi sinistä taivasta kohti ennenkuin voisin edes sanoa itseäni sen maallisen majan omistajaksi. Ja juuri sinua, sielu — sinä luja ja vapaa, puhdas ja kaunis — sinua minä ikävöin eikä vain hentoa asuntoasi. Sinä voisit lentää luokseni suloisena ja vapaana ja tehdä pesäsi sydämeeni, mutta jos väkivallalla yrittäisin saada sinut omakseni, haihtuisit käsistäni kuin tuoksu, jota en vielä ehtinyt tunteakaan. Oh, tule, Jane, tule!" Hän hellitti otteensa ja vain katsoi minuun. Tuota katsetta oli paljon vaikeampi vastustaa kuin hänen äskeistä raivoansa, mutta olisi ollut mieletöntä taipua nyt enää. Olin uhmannut hänen raivoansa ja masentanut sen, minun täytyi nyt välttää hänen suruansa. Vetäydyin ovelle.

"Sinä menet, Jane!"

"Minä menen, sir."

"Sinä jätät siis minut."

"Niin."

"Et siis tule? Et siis tahdo olla lohdutukseni, viihdyttäjäni? Syvä rakkauteni, raju tuskani, kiihkeät rukoukseni eivät siis merkitse mitään?"

Mikä sanomaton tuska värisikään hänen äänessään! Kuinka kovaa olikaan yhä vastata: "Minä menen."

"Jane!"

"Mitä, sir?"

"Mene sitten — minä suostun siihen — mutta muista, että jätät minut tuskaan. Mene omaan huoneeseesi, ajattele, mitä olen sanonut, muista kärsimyksiäni, Jane, ajattele minua."

Hän kääntyi pois ja heittäytyi suulleen sohvalle. "Oi, Jane, toivoni — rakkauteni — elämäni", tunkeutui hänen huuliltaan. Sitten kuului syvä nyyhkytys.

Olin jo tullut ovelle, mutta palasin takaisin — palasin takaisin yhtä varmana kuin olin mennytkin. Polvistuin hänen viereensä, käänsin hänen kasvonsa tyynyltä minua kohti, suutelin häntä poskelle ja hyväilin hänen tukkaansa.

"Jumala siunatkoon teitä, rakas herrani", sanoin, "Jumala varjelkoon teitä kaikesta pahasta — johtakoon teitä — virvoittakoon teitä — palkitkoon teitä hyvyystänne minua kohtaan."

"Pikku Janen rakkaus olisi ollut paras palkkani", vastasi hän, "ilman sitä on sydämeni murtunut. Mutta Jane antaa minulle rakkautensa — vapaaehtoisesti, jalomielisesti."

Veri syöksähti hänen kasvoilleen, hänen silmänsä leimusivat, hän hypähti pystyyn ja avasi sylinsä, mutta minä pakenin hänen syleilyään ja riensin ulos.

"Hyvästi", kuului sydämeni ääni kun jätin hänet, ja epätoivo lisäsi:
"Hyvästi iäksi!"

* * * * *

Sinä yönä en aikonut nukkua, mutta vaivuin kuitenkin horrokseen niin pian kuin olin päässyt vuoteeseen. Unessa jouduin takaisin lapsuuteni maailmaan. Olin makaavinani Gatesheadin punaisessa huoneessa, yö oli pimeä, ja outo pelko ahdisti minua. Valo, joka kauan aikaa sitten oli peloittanut minut tajuiltani, ilmaantui taaskin näkyviini, se liukui seinää ylöspäin ja pysähtyi väreillen keskelle pimeätä kattoa. Nostin pääni ja katsoin. Katto muuttui pilviksi, ne olivat tummia ja kaukaisia, ja valo niitten keskellä näytti kajastukselta, jonka kuu luo hajoamaisillaan oleviin sumuihin. Odotin sen ilmaantumista oudon levottomuuden vallassa, ikäänkuin olisi tuomioni ollut kirjoitettu sen loistavalle pinnalle. Se tulikin näkyviin toisella tavalla kuin kuu pilvien takaa, ensin työnsi ihmiskäsi pilviverhot syrjään, ja esiin ei tullut kuu, vaan hohtava ihmishaamu, joka kumartui siniseltä taivaaltaan alas maata kohti. Se katseli minua — vain minua. Se puhui sielulleni, ääni tuli mittaamattoman kaukaa, kuitenkin aivan läheltä ja kuiskasi selvästi:

"Tyttäreni, pakene kiusausta!"

"Äiti, minä pakenen."

Niin vastasin herätessäni ihmeellisestä unestani. Oli vielä yö, mutta heinäkuun yöt ovat lyhyitä ja päivä koittaa pian puoliyön jälkeen. "Ei voi olla liian aikaista aloittaa tehtävää, joka on edessäni", ajattelin. Nousin, olin puettu, sillä olin riisunut vain kenkäni. Otin laatikostani hiukan liinavaatteita, rannerenkaan ja sormuksen. Etsiessäni niitä sattui silmiini pieni, helminen kaulakoriste, jonka Mr. Rochester vasten tahtoani oli antanut minulle pari päivää sitten. Jätin sen — se ei ollut minun, vaan tuon kuvitellun morsiamen, joka oli häipynyt ilmaan kuin unikuva. Muut esineet panin pieneen myttyyn, ja kukkaroni, joka sisälsi 20 shillinkiä — koko omaisuuteni — panin taskuuni. Sidoin olkihattuni päähäni, heitin huivin hartioilleni, otin käteeni mytyn ja kengät, joita en vielä tahtonut panna jalkaani, ja pujahdin ulos huoneesta.

"Hyvästi, hyvä Mrs. Fairfax", kuiskasin, kun hiivin hänen ovensa ohitse. "Hyvästi, lemmikkini Adèle!" kuiskasin ja suuntasin katseeni lastenkamaria kohti. En voinut ajatellakaan mennä syleilemään häntä, sillä minun täytyi pettää hyvin tarkkaa korvaa, joka kenties juuri kuunteli. Olisin pysähtymättä kulkenut Mr. Rochesterin huoneen ohitse, mutta sydämeni lakkasi sykkimästä hänen ovensa luona, ja jalkojenikin täytyi seisahtua. Siinä huoneessa ei nukkuttu, sen asukas kulki rauhattomana edestakaisin, ja yhä uudelleen kuulin hänen huokauksensa. Siinä huoneessa oli minulle taivas — maallinen taivas — minun ei olisi tarvinnut muuta kuin astua sisälle ja sanoa:

"Mr. Rochester, minä rakastan teitä ja tahdon elää kanssanne läpi elämäni, kuoleman hetkeen saakka", ja huulilleni olisi vuotanut virvoittavaa onnen juomaa tyhjentyvästä lähteestä. Ajattelin sitä.

Tuo hyvä isäntäni, joka nyt ei voinut nukkua, odotti kärsimättömänä päivän koittoa. Hän lähettäisi hakemaan minua huomenaamalla, ja minä olisin poissa. Hän etsisi minua kaikkialta — turhaan. Hän tuntisi itsensä hyljättyksi, rakkautensa halveksituksi, hän kärsisi, kenties joutuisi epätoivon valtaan. Ajattelin tätäkin. Käteni teki vaistomaisen liikkeen ovea kohti, vedin sen takaisin ja hiivin edelleen.

Synkkänä ja pelokkaana tulin vihdoin alakertaan. Tiesin, mitä minun oli tehtävä ja tein sen koneellisesti. Keittiöstä löysin sivuoven avaimen. Etsin myös öljypullon ja höyhenen ja voitelin avaimen ja lukon. Join vähän vettä ja otin leipäpalan mukaani, sillä kenties saisin kulkea pitkälle, ja voimani, joita edellisenä päivänä oli niin kovasti koeteltu, eivät saaneet loppua. Kaiken tämän tein aivan äänettömästi. Avasin oven, hiivin ulos ja suljin sen hiljaa. Himmeä aamunkajastus valaisi pihamaata. Suuret portit olivat suljetut ja lukossa, mutta erään sivuportin edessä oli vain salpa. Siitä menin ulos, suljin senkin ja olin Thornfieldin ulkopuolella.

Peninkulman päässä, niittyjen takana, oli tie, joka kulki vastakkaiseen suuntaan kuin Millcoteen johtava. Sitä tietä en ollut koskaan kulkenut, mutta olin usein huomannut sen ja ihmetellyt, minne se vei. Sitä kohti lähdin nyt astelemaan. Mikään epäröiminen ei ollut luvallista tällä hetkellä, taakse ei saanut katsahtaa, ei edes eteenpäin. Ei saanut uhrata ajatustakaan menneisyydelle eikä tulevaisuudelle. Edellinen oli niin taivaallisen suloinen — niin kuoleman raskas — että jos olisin lukenut siitä vain yhdenkin rivin, olisi rohkeuteni ja tarmoni ollut mennyttä. Tulevaisuus oli tyhjä lehti, kammottavan valkea, se näytti maailmalta, jonka yli äsken oli käynyt vedenpaisumus.

Ennen auringonnousua olin kulkenut yli niittyjen, polkujen ja pensasaitojen. Aamu oli luullakseni kaunis ja kesäinen. Olin heti talosta lähdettyäni pannut kengät jalkaani ja tunsin, että ne olivat märät kasteesta, joka peitti kukkivat niityt. Mutta minä en nähnyt nousevaa aurinkoa, hymyilevää aamutaivasta ja heräävää luontoa. Se, joka kulkee kauniin maiseman läpi mestauslavaa kohti, ei ajattele kukkia, jotka hymyilevät hänen tiellään, hän näkee vain pölkyn ja kirveen ja ajattelee julmaa kuolemaa ja hautaa, joka odottaa häntä tien päässä. Minä ajattelin surullista pakoani ja koditonta vaellusta — ja voi, ajattelin myös, mitä olin jättänyt. En voinut sille mitään. Ajattelin häntä nyt — hän oli huoneessaan ja odotti auringonnousua ja toivoi minun pian tulevan sanomaan, että tahdon jäädä hänen luoksensa ja

olla hänen omansa. Ikävöin olla hänen omansa, paloin halusta kääntyä takaisin. Vielä ei ollut liian myöhäistä, vielä voin säästää häneltä tämän katkeran pettymyksen.

Kukaan ei varmaankaan ollut vielä huomannut pakoani. Voin vielä palata takaisin ja olla hänen lohdutuksensa — hänen ylpeytensä — voin pelastaa hänet onnettomuudesta, kenties perikadosta. Oh, kuinka pelkäsinkään hänen epätoivoaan — paljon enemmän kuin omaani! Oli kuin olisi nuoli tunkeutunut rintaani, ja kun koetin vetää sitä irti, raateli sen väkäinen kärki minua. Kun taas muistoni pakostakin työnsivät sen syvemmälle, haavoitti se minua vielä enemmän. Linnut alkoivat visertää puissa ja pensaikoissa, linnut olivat uskollisia ystävilleen, ne olivat rakkauden vertauskuvia. Mitä olin minä? Suuressa tuskassani, kiihkeässä pyrkimyksessäni tehdä oikein vihasin ja kauhistuin itseäni. En saanut lohdutusta edes omantunnon tyydytyksestä, en edes itsekunnioituksesta. Olin tehnyt vääryyttä isännälleni, olin haavoittanut häntä, jättänyt hänet. Olin vihattava omissa silmissäni. Kuitenkaan en voinut kääntyä enkä astua askeltakaan takaisin. Jumala varmaan johdatti minua. Oman tahtoni oli raju tuska lannistanut ja lamauttanut omantuntoni. Kulkiessani eteenpäin yksinäistä tietäni itkin kiihkeästi, kuitenkin riensin, riensin kuin houreissa. Vihdoin ehti sisällinen heikkous jäseniini, pysähdytti minut, ja minä kaaduin. Makasin maassa hetkisen ja painoin kasvojani märkään sammaleen. Pelkäsin — tai toivoin — että kuolisin siihen paikkaan, mutta kohta nousin taas, ryömin eteenpäin polvillani ja vihdoin pääsin jaloilleni. Halusin yhtä kiihkeästi kuin ennenkin päästä maantielle.

Päästyäni sinne täytyi minun istua lepäämään pensasaidan suojaan, ja siinä istuessani kuulin pyörien ratinaa ja näin ajoneuvojen lähenevän. Nousin seisomaan ja pysäytin ne. Kysyin ajajalta, minne hän oli matkalla. Hän mainitsi erään etäisen paikan, jossa, kuten varmasti tiesin, Mr. Rochesterilla ei ollut tuttaviam. Kysyin, paljollako hän veisi minut sinne. Hän vastasi tahtovansa kolmekymmentä shillinkiä. Sanoin, ettei minulla ollut kuin kaksikymmentä ja hän lupasi koettaa tyytyä siihen. Hän antoi minun mennä sisälle vaunuihin, jotka olivat tyhjä. Minä menin, ovi suljettiin ja vaunut vierivät eteenpäin.

Ystävällinen lukija, jospa et koskaan tuntisi sellaista tuskaa kuin minä silloin tunsin! Jospa et koskaan vuodattaisi niin kapinallisia, niin kipeitä kyyneliä kuin minä sinä aamuna! Jospa ei sinun koskaan tarvitsisi rukoilla niin kiihkeästi ja toivottomana taivaan apua ja jospa ei sinun koskaan, kuten minun, tarvitsisi pelätä tuottavasi turmiota sille, jota yli kaiken rakastat!

Kahdeskymmeneskahdeksas luku.

Kaksi päivää on kulunut. On kesäilta. Ajuri on laskenut minut maahan erääseen Whitcross nimiseen paikkaan. Hän ei voinut viedä minua pitemmälle siitä rahasta, jonka olin antanut hänelle, enkä omistanut enää shillinkiäkään. Vaunu on tällä hetkellä ehtinyt jo peninkulman päähän, ja minä olen yksin. Huomaan silloin, että olen unohtanut myttyni vaunulaatikoon, jonne olin varmuuden vuoksi pannut sen. Sinne se jäi, siellä se pysyy, ja minä olen menettänyt viimeisen omaisuuteni.

Whitcross ei ole kaupunki, ei edes yksi ainoa rakennus, se on vain kivinen patsas, joka on pystytetty viitaksi neljän tien yhtymäkohtaan. Se on maalattu valkoiseksi, jotta se paremmin näkyisi pimeässäkin. Yläpäästä ulkonee neljä käsivartta, ja lähimpään kaupunkiin, johon ne osoittavat, on kirjoituksen mukaan kymmenen peninkulmaa, etäisimpään kaksikymmentä. Kaupunkien tutuista nimistä näen, mihin kreivikuntaan olen joutunut — se on yksinäinen, autoitteen kangasmaitten ja vuorenharjanteitten peittämä seutu. Takanani ja molemmilla puolillani näen laajoja kankaita, edessäni on syvä laakso ja kaukana sen takana näkyy vuorten aaltoilevia ääriiviivoja. Asutus on varmaan harvaa, teillä ei näy kulkijoita, ne aukeavat leveinä, valkoisina ja yksinäisinä pohjoiseen, etelään, itään ja länteen leikatun taajaa ja villiä kanervikkoa, joka ulottuu niitten reunaan saakka. Joku voisi kuitenkin sattumalta tulla, enkä tahdo, että ihmissilmä näkisi minut nyt. Tuntematon ohikulkija ihmettelisi nähdessään minut tienviitan luona ilman tavaroita, turvatonna ja päämäärää vailla. Hän saattaisi tehdä kysymyksiä, ja minä voisin antaa vain uskomattomilta kuuluvia, epäilyttäviä vastauksia. Tällä hetkellä ei mikään side kiinnitä minua ihmisten seuraan, ei mikään valoisa toive kutsu minua kanssaihmisteni luo, eikä kukaan niistä, joita täällä voin nähdä, ajattelisi minusta ystävällisesti ja toivoisi minulle hyvää. Minulla ei ole muuta ystävää kuin kaikkien yhteinen äiti, luonto, ja hänen helmassaan tahdon nyt etsiä lepoa.

Suuntaan kulkuni suoraan kanervikkoon ja tulen notkoon, joka syvältä uurtaa tummaa kangasta. Kahlaan polvia myöten kanervissa, seuraan notkon käänteitä, löydän vihdoin sammalpeitteisen kivilohkareen ja istahdan sen suojaan. Notkon korkeat, kanervapeitteiset rinteet suojelevat minua molemmin puolin, kivilohkare kätkee minut, ylläni aukeaa sininen taivas. Kului kuitenkin hetkinen ennenkuin täälläkään tunsin olevani turvassa. Pelkäsin, että lähitienoilla olisi viljejä eläimiä tai että joku metsästäjä yllättäisi minut. Jos tuulenhenkäys kahisi kanervissa, katsoin säikähtyneenä ylös ja luulin vihaisen härän olevan lähellä, jos kuulin linnun viheltävän, luulin sitä ihmisääneksi. Huomasin kuitenkin pelkoni aiheettomiksi, ja erämaan syvä hiljaisuus rauhoitti minua. Ilta lähenee. Tähän saakka en ollut

vielä osannut ajatella, olin vain kuunnellut, katsellut ja pelännyt, mutta nyt sain takaisin ajatuskykyni.

Mitä minun oli tehtävä? Minne mennä? Sietämättömiä kysymyksiä — enhän voinut tehdä mitään enkä mennä minnekään. Väsyneitten, vapisevien jalkojeni täytyi kulkea vielä pitkä taival, ennenkuin pääsin ihmisasumuksille, minun täytyi turvautua kylmään armeliaisuuteen saadakseni katon pääni päälle ja vaivata ihmisiä suomaan minulle — varmaan monen turhan yrityksen jälkeen — vastahakoisen myötätuntonsa, ennenkuin tarinaani kuultaisiin ja saisin apua hädässäni.

Kosketin kanervikkoa, se oli kuivaa ja vielä lämmintä kesäisen päivän helteestä. Katselin taivasta, se oli kirkas, ja ystävällinen tähti vilkkui aivan notkon reunan yläpuolella. Kaste lankesi lempeänä ja suloisena eikä tuntunut pienintäkään tuulenhenkäystä. Luonto näytti olevan minua kohtaan ystävällinen ja hyvä, luulin, että se rakasti minua, hyljättyä, ja koska ihmisiltä odotin vain epäluuloja, tönkeyttä ja herjauksia, painauduin lapsen hellyydellä sen helmaan. Ainakin tänä yönä tahdoin olla sen vieraana — äitini luonto antaisi minulle yösjän ilmaiseksi. Minulla oli vielä jäljellä leivänkappale; sen olin puolipäivän aikaan viimeisillä penneilläni ostanut eräästä kaupungista, jonka ohi ajoimme. Siellä täällä näin mustikoita, jotka himmeitten helmien tavoin erottautuivat kanervikosta. Poimin niitä kourallisen ja söin leipäni kanssa. Tämä erakko-ateria vaimensi, joskaan ei tyydyttänyt kovaa nälkääni. Sen päätyttyä luin iltarukoukseni ja etsin makuupaikkani.

Kivilohkareen vieressä oli kanervikko hyvin syvää, ja kun asetuin makaamaan siihen, peittyivät jalkani melkein kokonaan. Se suojasi minua myös molemmin puolin, niin että yö-ilma tunkeutui luokseni vain ahtaasta raosta. Taitoin huivini kaksinkerroin ja levitin sen ylleni peitoksi. Matala, sammaleinen mätäs oli tyynynäni. Näin varustettuna ei minun ainakaan alkuyöstä voisi tulla vilu.

Leponi olisi kylläkin ollut suloista, mutta surullinen sydämeni häiritsi sen. Sen haavat olivat vielä auki, ne vuosivat verta ja hienoimmat säikeet olivat katkaistut. Se värisi Mr. Rochesterin ja hänen kohtalonsa tähden, se tunsu vihlova sääliä häntä kohtaan ja ikävöi häntä kiihkeästi ja lakkaamatta, ja kuten voimaton, siipirikko lintu, teki se turhia, epätoivoisia ponnistuksia päästäkseen hänen luokseen.

Sieluntuskien uuvuttamana nousin polvilleni. Yö oli tullut ja kaikki tähdet olivat syttyneet, se oli lempeä, hiljainen yö, liian kirkas herättääkseen pelkoa. Me tiedämme, että Jumala on kaikkialla, mutta paremmin kuin koskaan tunnemme hänen läheisyytensä, kun näemme hänen tekonsa koko suuruudessaan edessämme. Pilvettömältä yötaivaalta, jossa hänen maailmansa kiertävät hiljaisia ratojaan, lueimme selvimmin hänen äärettömyyttään, kaikkivaltaansa ja hyvyyttään. Olin nousut polvilleni rukoilemaan Mr. Rochesterin puolesta. Katsoin ylös taivaalle, ja kyynelten himmentämällä silmilläni näin valtavan Linnunradan. Kun muistin, mikä se oli, kun ajattelin, mitkä luvuttomat maailmat kätkeytyivät noihin hentoihin valojuoviin, tunsin Jumalan voiman ja väkevyyden. Olin varma, että hän kykeni suojelemaan sitä, jonka hän oli luonut, tunsin, että maa ei häviäisi, eikä ainoakaan ihmissielu joutuisi turmioon. Rukoukseni vaihtui kiitokseksi siitä, että kaiken elämän lähde on myöskin sielujen pelastaja. Mr. Rochester oli turvassa, Jumala varjeli häntä. Painauduin takaisin kanervavuoteelleni, ja ennen pitkää oli uni poistanut kaiken suruni.

Mutta seuraavana päivänä tuli kalpea, alaston puute eteeni. Linnut olivat jo aikaa sitten jättäneet pesänsä, mehiläiset koonneet hunajan kanervan kukilta aikaisimpana aamuhetkenä, ennen kasteen kuivumista, aamun pitkät varjot olivat jo aikoja sitten lyhentyneet, ja aurinko täytti maan ja ilman paisteellaan, kun nousin ja katsoin ympärilleni.

Mikä hiljainen, kuuma, ihana päivä! Kuinka kullanhöteisenä levisikään kangas ympärilläni! Kaikkialla auringonpaistetta. Jospa olisin voinut elää siinä ja siitä! Sisilisko livahti kivilohkareen yli, mehiläinen surisi mustikkamättäessä. Sinä hetkenä olisin mielelläni ollut mehiläinen tai sisilisko, voidakseni saada pysyvän olinpaikan ja riittävän ravinnon kankaalta. Mutta minä olin ihminen, minulla oli ihmisen tarpeet, enkä voinut viipyä täällä, jossa en saanut tyydyttää niitä.

Nousin ja katselin vuodetta, jonka olin jättänyt. Koska en odottanut mitään tulevaisuudelta, toivoin vain yhtä, toivoin, että Luojaani yön aikana, nukkuessani, olisi nähnyt hyväksi ottaa sieluni luoksensa, ja että tämä väsynyt ruumis, jonka kuolema oli vapauttanut kärsimyksistä, olisi saanut rauhassa muuttua maaksi ja yhtyä erämaan multa. Kuitenkin olin vielä elossa, edessäni oli kaikki elämän vaatimukset, tuskat ja velvollisuudet. Minun täytyi kantaa taakkani, tyydyttää tarpeeni, kestää tuskat ja täyttää velvollisuudet. Lähdin matkaan. Tultuani takaisin Whitcrossiin valitsin sen tien, jossa paahtava aurinko olisi selkäni takana. Mikään muu seikka ei voinut vaikuttaa valintaani. Kävelin pitkän aikaa, ja kun voimani olivat kokonaan lopussa ja arvelin hyvällä omallatunnolla voivani keskeyttää raskaan matkani, istahtaa kivelle, jonka näin tien vieressä ja antautua väsymyksen ja välinpitämättömyyden valtaan, joka herpautti niin mieltäni kuin jäseniäni — silloin kuulin kirkonkellon soittoa.

Käännyin siihen suuntaan, josta kuulin äänen tulevan, ja siellä, keskellä runollisia kukkuloita, joitten kauneutta en enää tuntiin ollut huomannut, näin kylän ja kirkontornin. Oikealla oleva laakso oli täynnä niittyjä, ruispeltoja ja metsää, ja kimmeltävä joki kiemurteli noitten vihreitten väriivahdusten —

tuleentuvan viljan, tumman metsän ja päivänpaisteisten niittyjen läpi. Pyörien ratina sai minut taas katsomaan edessäni olevalle tielle. Raskaasti kuormitettu vaunu pyrki vaivoin mäkeä ylös, ja sen takana näin karjalauman paimenineen. Ihmiselämää ja ihmistyötä oli lähelläni. Minunkin täytyi pyrkiä eteenpäin ja koettaa päästä elämään ja tekemään työtä kuten muutkin.

Noin kahden aikana iltapäivällä tulin kylään. Sen ainoan kadun perällä oli myymälä, jonka ikkunassa oli muutamia leipiä. Kuinka himoitsinkaan leipää! Se antaisi minulle kenties osan tarmostani takaisin, mutta ilman sitä kävisi vaikeaksi päästä eteenpäin. Tunsin halua olla virkeä ja voimakas niin pian kuin taas olin kanssaihmisteni joukossa. Tunsin, että olisi häpeällistä kuolla nälkään keskelle kylätietä. Eikö minulla ollut mitään, jonka voisin vaihtaa yhteen noista leivistä? Mietin. Minulla oli pieni silkkinenäliina kaulassani ja hansikkaat kädessä. En oikein tietänyt, kuinka ihmiset minun asemassani menettelivät. En tietänyt, otettaisiinko kumpaakaan näistä kapineista vastaan — luultavasti ei, mutta minun täytyi koettaa.

Astuin myymälään, jossa eräs nainen oli myymässä. Nähdessään säädyllyisesti puetun henkilön, hienon neidin, kuten hän kai arveli, tuli hän kohteliaana vastaan. Mitä saisi luvan olla? Minä häpesin, ja kieleni kieltäytyi lausumasta pyyntöä, jonka olin valmistanut. En uskaltanut tarjota hänelle kuluneita hansikkaitani ja rypistynyttä nenäliinaa, sitäpaitsi tunsin, että se olisi ollut mieletöntä. Pyysin vain saada istua hetkisen, koska olin väsynyt. Pettyneenä toivossaan saada minusta ostaja hän suostui pyyntööni kylmästi ja osotti minulle tuolin. Minä lyhistryin sille. Tunsin kovaa halua itkeä, mutta hillitsin kuitenkin kyneleeni, koska tiesin, kuinka sopimaton sellainen tunteenpurkaus olisi ollut. Hetken kuluttua kysyin, oliko kylässä ompelijaa.

"Kyllä, kaksi tai kolme. Juuri niin monta kuin tarvitaankin."

Mietin taas. Hätäni oli kohonnut huippuunsa. Katsoin kovaa välttämättömyyttä silmästä silmään. Siinä istuin ilman mitään mahdollisuuksia, ilman ainoatakaan ystävää, ainoatakaan penniä. Minun täytyi tehdä jotakin. Mutta mitä? Minun täytyi saada työtä — mistä? Kysyin, tiesikö hän, tarvittiinko missään lähiseudulla palvelijaa.

Ei, sitä hän ei tietänyt.

"Mikä on seudun pääelinkeino? Mitä suurin osa ihmisistä tekee?"

"Muutamat tekevät maatyötä, toiset ovat Mr. Oliverin neulatehtaassa ja valimossa."

"Käyttääkö Mr. Oliver naisia työssään?"

"Ei, se on miesten työtä."

"Mitä naiset sitten tekevät?"

"En tiedä", oli vastaus. "Yksi tekee sitä, toinen tätä. Köyhät koettavat tulla toimeen niin hyvin kuin voivat." Hän näytti väsyvän kysymyksiini, ja mitä oikeutta minulla itse asiassa olikaan vaivata häntä? Pari naapuria tuli sisään, ja tuoliani nähtävästi tarvittiin. Jätin hyvästi.

Kuljin katua eteenpäin ja katselin jokaista taloa sen molemmilla puolilla, mutta en voinut keksiä minkäänlaista tekosyytä, jonka nojalla olisin voinut astua johonkin niistä. Harhailin ympäri kylää, loittonin väliin kappaleen matkan päähän siitä ja palasin taas takaisin. Tätä kesti tunnin tai pari. Uupuneena ja nälän vaivaamana käännyin erälle sivutielle ja istahdin pensasaidan suojaan. Ei kuitenkaan kulunut montakaan minuuttia kun taas olin jaloillani ja koetin taaskin etsiä jotakin apua tai edes neuvoa. Tien päässä oli sievä pieni talo, jonka edessä oli hyvin hoidettu puutarha, täynnä kukkivia kasveja. Pysähdyin sen eteen. Mitä asiaa minulla oli tuohon valkeaoviseen taloon, mitä syytä kosketella sen kellonauhaa? Menin kuitenkin lähemmäksi ja vedin nauhasta. Ystävällisen näköinen, siististi puettu nuori nainen avasi oven. Matalalla, vapisevalla äänellä kysyin, tarvittiinko talossa palvelijatarta.

"Ei", sanoi hän, "meillä ei ole palvelijaa."

"Voitteko sanoa minulle, mistä voisin saada jonkinlaista työtä", jatkoin. "Olen vieras enkä tunne ketään tällä paikkakunnalla. Tarvitsisin työtä, yhdentekevää, minkälaista."

Mutta hänen asiansa ei ollut ajatella minua ja etsiä minulle työtä. Ja kuinka epäilyttävältä mahtoikaan hänestä tuntua asemani, puheeni ja luonteeni! Hän pudisti päätään, hän "ei ikävä kyllä voinut neuvoa minua", ja valkea ovi sulkeutui kauniisti ja säädyllyisesti jättäen minut ulkopuolelle. Jos hän olisi pitänyt sitä auki vähän kauemmin, olisin luultavasti pyytänyt häneltä kappaleen leipää, sillä nyt olin todella masentunut.

En saattanut palata likaiseen kylään, josta kuitenkaan en saisi apua. Mieluimmin olisin poikennut läheiseen metsään, jonka tiheät siimekset näyttivät kutsuvan minua suojaansa, mutta olin niin sairas,

heikko ja uupunut, että vaistomaisesti pysyttelin sellaisilla paikoilla, jossa minulla oli hiukankin mahdollisuutta saada ruokaa. Yksinäisyys ei olisi tuntunut yksinäisyydeltä, lepo levolta niin kauan kuin nälkä petolinnun tavoin raateli ruumistani.

Harhailin talojen ympärillä, jätin ne taaskin, tulin takaisin ja menin taas pois, koska tiesin, että minulla ei olisi mitään oikeutta vaatia tai odottaa osanottoa toisten ihmisten puolelta. Ilta lähestyi, ja yhä harhailin eksyneen, nälkäisen koiran tavoin. Mennessäni erään pellon poikki näin kirkontornin edessäni ja lähdin kulkemaan sitä kohti. Puutarhan keskellä, lähellä kirkkomaata oli hyvin rakennettu, joskin pieni talo, jonka heti arvasin pappilaksi. Muistin, että muukalaiset, jotka tulevat seudulle, missä heillä ei ole ystäviä, ja jotka haluavat tointa, väliin kääntyvät papin puoleen saadakseen neuvoja ja apua. Papin velvollisuus on auttaa — ainakin neuvoillaan — niitä, jotka haluavat auttaa itseänsä. Minulla oli mielestäni jonkinlainen oikeus etsiä täältä neuvoa. Kokosin kaiken rohkeuteni ja jäljellä-olevat voimani ja yritin eteenpäin. Vihdoin tulin talon luo ja koputin keittiön ovelle. Vanha nainen tuli avaamaan. Kysyin, oliko talo pappila.

"Kyllä."

"Onko pastori kotona?"

"Ei."

"Tuleeko hän pian?"

"Ei — hän on matkustanut pois."

"Kauaksiko?"

"Ei varsin kauas — kenties kolmen peninkulman päähän. Hänen isänsä on äkkiä kuollut. Hän on nyt Marsh End'issa ja tulee luultavasti viipymään vielä pari viikkoa."

"Onko talossa ketään naista?"

"Ei muita kuin minä, joka olen taloudenhoitaja."

En voinut pyytää häneltä apua, vaikka olinkin jo maahan vaipumaisillani. En osannut vielä kerjätä. Hoipertelin taaskin eteenpäin.

Vielä kerran otin nenäliinani — vielä kerran ajattelin leipiä pienen myymälän ikkunassa. Oh, jospa saisin edes hiukkasen — edes suupalan vaimentaakseni nälän tuskaa! Vaistomaisesti käännyn taaskin kylää kohti, löysin myymälän ja menin sisään, ja vaikka huoneessa oli muitakin kuin äsken näkemäni vaimo, uskalsin kysyä, antaisiko hän minulle leivän nenäliinastani.

Hän katseli minua silminnähtävästi epäillen. "Ei, en koskaan myy tavaraani sillä tavalla."

Melkein epätoivoisena pyysin leivänpuolikasta, mutta hän kielsi taaskin. "Enhän voi tietää, mistä olette saanut nenäliinan."

"Ettekö sitten ottaisi hansikkaitani?"

"En, mitä niillä tekisin?"

Lukija, ei ole hauskaa viipyä yksityiskohdissa. Muutamain ihmisten mielestä on voitettujen tuskien muistelemisen nautinto, mutta minun on vielä tänä päivänä vaikea palauttaa noita aikoja mieleeni. On tuskallista ajatellakin niin suurta nöyryytystä ja niin kovaa ruumiillista kipua. En soimannut niitä, jotka työnsivät minut takaisin. Tiesin, että muuta ei ollut odotettavissa ja että sitä ei voinut auttaa. Tavallinen kerjäläinen herättää usein epäluuloja, hyvin puettu ehdottomasti. Tosin en kerjännyt muuta kuin työtä, mutta eihän kenenkään velvollisuus ollut antaa sitä minulle. Ei ainakaan sellaisten, jotka näkivät minut nyt ensi kerran eivätkä tietäneet minusta mitään. Oikeassa oli sekin nainen, joka ei tahtonut ottaa nenäliinaani leivän hinnaksi, jos kerran tarjoukseni tuntui oudolta tai epäedulliselta. Mutta tahdon kertoa lyhyesti. Aihe tekee minut sairaaksi.

Hämärässä menin erään maatalon ohi, jonka avonaisen oven edessä isäntä söi illallistaan, leipää ja juustoa. Pysähdyin ja kysyin, eikö hän tahtoisi antaa minulle vähän leipää, koska olin hyvin nälkäinen. Hän katsahti minuun kummastuneena, mutta leikkasi sanaakaan sanomatta paksun viipaleen leivästään ja ojensi sen minulle. Arvatenkaan hän ei luullut minua kerjäläiseksi, vaan piti minua oikullisena herrasneitinä, joka oli saanut päähänsä mieltä hänen ruskeaan leipäänsä. Niin pian kuin olin poissa talon näkyvistä, istuuduin syömään.

En voinut toivoa kattoa pääni päälle, vaan etsin yösijaa äsken mainitsemastani metsästä. Yöni oli kurja ja leponi katkonainen. Maa oli kostea, ilma kylmä, ja ohikulkijat häiritsivät minua useita kertoja,

niin että minun yhä uudelleen täytyi muuttaa makuupaikkaa enkä ollenkaan saanut tuntoa olevani turvassa. Aamupuoleen yötä alkoi sataa ja koko seuraava päivä oli sateinen. Älä pyydä minulta, lukija, tarkempaa kuvausta tuosta päivästä. Kuten edellisenäkin, etsin työtä, sain kieltoja ja näin nälkää. Vain kerran sain maistaa ruokaa. Erään mökin ovella näin pienen tytön, joka oli kaatamaisillaan lautasellisen kylmää puuroa porsaan kaukaloon.

"Etkö tahtoisi antaa minulle sitä", kysyin.

Hän katsoi minuun silmät selällään. "Äiti", huusi hän, "täällä on eräs nainen, joka pyytää minulta puuroa."

"Hyvä on", kuului ääni sisältä, "anna se hänelle, jos hän on kerjäläinen. Ei porsas sitä tarvitse."

Tyttö tyhjensi puuron käsiini, ja minä ahmin sen.

Kun hämärä taajeni, pysähdyin yksinäiselle polulle, jota olin seurannut parin tunnin ajan.

"Voimani ovat nyt kokonaan lopussa", sanoin itsekseeni. "Tunnen, etten enää voi mennä pitkälle. Pitääkö minun viettää tämäkin yö ulkona? Pitääkö minun tällaisella sateella painaa pääni kylmää, märkää maata vasten? Pelkään, että toisin ei voi käydä, sillä kukapa ottaisi minut taloonsa? Mutta se tulee olemaan kauheata, kun olen näin nälkäinen, heikko ja viluinen, näin onneton ja epätoivoinen. Kaiken todennäköisyyden mukaan kuolen ennen aamua. Ja miksi en voi suostua kuolemanajatukseen. Minkätähden taistelen arvottoman elämän puolesta. Sentähden, että tiedän tai uskon Mr. Rochesterin vielä elävän, ja siinä tapauksessa luontoni ei voi välinpitämättömänä alistua sellaiseen kohtaloon kuin nälkäkuolema. Oi hyvä Jumala, anna minun kestää vielä vähän aikaa! Auta minua — johda minua!"

Väsynyt katseeni harhaili yli sumuisen ja hämärän maiseman. Huomasin joutuneeni kauas kylästä, joka oli kokonaan poissa näkyvistäni. Sitä ympäröivät viljelysmaatkin olivat loppuneet. Olin kulkenut mutkikkaita syrjäpolkuja ja taas joutunut kangasmaitten läheisyyteen. Vain pari peltoa, jotka olivat melkein yhtä hedelmättömiä ja viljejä kuin kanervikko niiden ympärillä, erotti minut hämäristä harjanteista.

"Tahdon mieluummin kuolla täällä kuin tiellä, jolla ihmiset kulkevat", ajattelin. "Ja on paljon parempi, että varikset ja korpit, jos sellaisia täällä on, raatelevat ruumistani, kuin että se suljettaisiin vaivastalon arkkuun ja maatuksi köyhäin haudassa."

Niin käännyin harjanteita kohti ja nousin ylös. Minun oli vain löydettävä syvennys, johon voisın laskeutua lepäämään ja jossa saisin olla edes piilossa, joskaan ei turvassa, mutta sellaista en nähnyt, ja koko nummi näytti tasaiselta. Ainoa, mikä siinä vaihteli, oli väri, joka sammalpeitteisillä suomailla oli vihreätä ja kuivalla kanervakankaalla mustaa. Vaikka olikin jo melkein pimeä, saatoın vielä erottaa nämä vivahdukset, joskin vain valojen ja varjojen vaihteluna, sillä kaikki värit olivat kadonneet päivänvalon mukana.

Katseeni harhaili vieläkin yli jylhän nummen ja alakuloisten hetteitten, kun kaukana, keskellä harjanteita ja soita välähti äkillinen valo. Ensi ajatukseni oli, että se oli vain virvatuli, ja odotin, että se kohta katoaisi. Se loisti kuitenkin yhä edelleen pysyen kohdallaan liikkumatta. "Voisiko se olla nuotiotuli", arvelin ja odotin, että se leviäisi, mutta sitä se ei tehnyt, vaan pysyi samankokoisena kuin alussakin. "Se näkyy varmaan jostakin ihmisasunnosta", päätin vihdoın, "mutta jos niin on, en voi päästä sinne. Se on liian kaukana, ja mitäpä minua hyödyttäisi, vaikka se olisikin kyynärän päässä minusta? Jos koputtaisin ovelle, suljettaisiin se edestäni viipymättä."

Ja minä vaivuin maahan siihen paikkaan missä seisoin ja kätkin kasvoni sammaleen. Makasin hiljaa hetkisen. Yötuuli kulki suhisten yli harjanteen ja häipyi etäisyyteen, sade lankesi taajana ja kasteli minut läpimäräksi. Jos kuoleman ystävällinen kylmyys jo olisi jäykistänyt minua, olisi sade mielin määrin saanut piestä minua, mutta ruumiini oli vielä lämmin ja värisi kylmien pisarain kosketuksesta. Ennen pitkää nousin.

Valo loisti vieläkin selvänä, vaikka sade himmensikin sitä. Koetin taaskin kävellä ja laahata väsyneitä jäseniäni sitä kohti. Se johti minut vinosti kukkulan poikki ja ison suon yli, josta olisi ollut mahdoton kulkea talvella ja joka nytkin, keskellä kesää, oli hyllyvä ja vetinen. Kaksi kertaa kaaduın, mutta kaksi kertaa nousin taas jaloilleni ja kokosin voimani. Tuo valo oli kuin häviävä toivoni, ja minun täytyi saavuttaa se.

Päästyäni suon yli erotin valkean juovan nummella. Menin lähemmäksi. Se oli tie, joka vei suoraan valoa kohti, joka nyt näkyi eräältä kukkulalta keskeltä puuryhmää — mikäli pimeässä voin päättää, olivat ne mäntyjä. Tähteni katosi tullessani lähemmäksi. Joku esine oli tullut sen ja minun väliin. Hapuilin kädelläni ja tunnustelin edessäni olevaa tummaa möhkälettä. Erotin matalan aidan karkeat kivet, sen yläpuolella oli säleaita ja tämän sisäpuolella korkeita, piikikkaita pensaita. Haparoın

eteenpäin aittaa myöten. Edessäni häämöitti taaskin jotakin vaaleata — se oli veräjä, joka liikahti saranoillaan kun kosketin sitä. Sen molemmilla puolilla oli tumma pensas — puksipuu tai orapihlaja.

Kun olin mennyt veräjästä ja sivuuttanut pensaat, kohosi eteeni talon ääriviivat. Talo oli tumma, matala ja pitkä, mutta valoa, joka oli johtanut minua, ei näkynyt missään. Kaikkialla oli pimeää. Olivatko asukkaat jo menneet levolle? Pelkäsin, että oli niin. Etsiessäni ovea kuljin erään nurkkauksen ohi, ja sieltä tuikki tuo ystävällinen valo taaskin vastaan. Se tuli hyvin pienestä ristikkoikkunasta, joka oli vain yhden jalan korkeudella maasta ja jonka teki vielä matalammaksi seinällä kiemurteleva, tiheälehtinen muurivihreä tai joku muu köynnöskasvi. Aukko oli niin kätkössä ja ahdas, että verhoa tai luukkua oli nähtävästi pidetty tarpeettomana, ja kun kumarruin alas ja nostin köynnöskasvia, joka peitti sitä, saatoin selvästi nähdä sisälle huoneeseen. Puhtaalle lattialle oli ripoiteltu hienoa, valkoista hiekkää. Seinällä oli pähkinäpuinen hylly tinalautasriveineen, joihin kuvastui kodikas, punainen turvevalkea. Näin myös seinäkellon, valkean tammipöydän ja muutamia tuoleja. Kynttilä, jonka valo oli johdattanut minua, paloi pöydällä, ja sen ääressä istui vanhanpuolinen, hiukan tyylyltä näyttävä nainen kutimineen. Kuten koko ympäristö, näytti hänkin mallikelpoisen siistiltä.

Kaikkea tätä katselin vain ohimennen, sillä siinä ei ollut mitään ihmeellistä. Mieltäkiinnittävämpi oli lieden ääressä istuva ryhmä, jonka ylle lankesi tulen lämmin, punainen loimu. Kaksi nuorta, miellyttävää naista — hienoja neitejä kiireestä kantapäähän — istui siinä, toinen matalassa keinutuolissa, toinen vielä matalammalla jakkaralla. Molemmat olivat syvässä surupuvussa, jonka musta väri sopi erittäin hyvin heidän vaaleisiin kasvoihinsa. Suuri, vanha lintukoira painoi mahtavaa päätään toisen tytön polveen, toisen sylissä lepäsi mukavassa asennossa musta kissa.

Yksinkertainen keittiö ei tuntunut oikein sopivan heidän asunnokseen. Keitä he olivat? He eivät voineet olla tuon vanhan, pöydän ääressä istuvan henkilön tyttäriä, sillä hän näytti talonpoikaisnaiselta, kun taas he olivat hienoja ja sivistyneitä neitejä. En ollut koskaan nähnyt sellaisia kasvoja kuin heidän, ja kuitenkin, kun olin hetkisen katsellut heitä, tunsin mielestäni jokaisen piirteen. En voinut sanoa heitä kauniiksi — siksi he olivat liian kalpeita ja vakavia, ja kun he kumartuivat kirjojensa yli, oli heidän kasvoillaan mieltävä, miltei ankara ilme. Pienellä pöydällä heidän välissään oli toinenkin kynttilä ja kaksi paksua kirjaa, joita he usein selailivat verraten niitä pienempiin kirjoihin, jotka heillä oli kädessään, kuten henkilöt, jotka vieraskielistä kirjaa lukiessaan käyttävät apunaan sanakirjaa. Huoneessa oli niin hiljaista, kuin olisivat henkilöt olleet pelkkiä varjoja ja tuo kodikas huone takkavalkeineen vain taulu. Saatoin kuulla hiilien risahtelevan takassa ja kellon naksuttavan nurkassa, kuvittelinpa vielä erottavani vanhan naisen sukkapuikkojen helinän. Kun vihdoin ihmisääniä katkaisi hiljaisuuden, ennätti sekin korviini.

"Kuulehan, Diana", sanoi toinen innokkaista lukijattarista, "Franz ja vanha Daniel ovat yhdessä öiseen aikaan ja Franz kertoo unta, josta hän on säikähtäen herännyt — kuule!" Ja hän luki matalalla äänellä jotakin, josta en ymmärtänyt sanaakaan, sillä se oli minulle outoa kieltä, ei ranskaa eikä latinaa. En tietänyt, oliko se saksaa vai kreikkaa.

"Se on järkyttävää", sanoi hän, lopetettuaan lukunsa, "minä pidän siitä." Toinen tytöistä, joka oli kohottanut päätään kuunnellakseen sisartaan, toisti, tuijottaen valkeaan, lauseen luetusta. Kerran myöhemmin opin tuntemaan sekä kielen että kirjan, ja senvuoksi otan tähän tuon luetun lauseen, vaikka se sinä iltana oli vain helisevää vaskea, sisällyksetöntä kilinää korvilleni.

"Da trat hervor Einer, anzusehen wie die Sternen Nacht."

"Hyvä, hyvä!" huudahti hän ja hänen syvät, tummat silmänsä säihkyivät. "Siinä näet edessäni ylevän arkkienkelin. Tuo rivi vastaa sataa sivua koreita sanoja. 'Ich wäge die Gedanken in der Schale meines Zornes und die Werke mit dem Gewichte meines Grimms.' Minä pidän siitä."

Molemmat vaikenivat taaskin.

"Onko jossakin maa, jossa ihmiset puhuvat tuolla tavalla?" kysyi vanha nainen katsoen ylös kutimestaan.

"Kyllä, Hanna, on olemassa maa — paljon suurempi kuin Englanti — jossa ei osata puhua millään muulla tavalla."

"Kyllä kai, mutta sitä en vain käsitä, kuinka he ymmärtävät toisiansa. Jos te tulisitte sinne, tietäisittekö, mitä he sanovat?"

"Luultavasti ymmärtäisimme osan, vaan ei kaikkia, sillä emme vielä ole niin viisaita kuin luulet, Hanna. Me emme osaa puhua saksaa emmekä lukea sitä ilman sanakirjaa."

"Ja mitä hyötyä teillä on siitä?"

"Aiomme opettaa sitä kerran — ainakin alkeita, kuten sanotaan, ja silloin saamme enemmän rahaa kuin nyt."

"Niinpä kyllä, mutta lopettakaa jo tältä illalta, olette jo lukeneet tarpeeksi."

"Niin minustakin, ainakin minä olen väsynyt. Oletko sinä, Mary?"

"Äärettömästi — kyllä onkin epäkiitollista työtä opetella vierasta kieltä ilman muuta opettajaa kuin sanakirja."

"On kyllä, etenkin sellaista kieltä kuin tämä kaunis, mutta mutkikas saksankieli. Koskahan St. John tulee kotiin?"

"Varmaankaan hän ei viivy enää kauan. Kello on kohta kymmenen" (hän katsoi pientä kultakelloa, jonka hän veti vyöstään). "Ulkona näyttää olevan rankkasade. Hanna, oletko hyvä ja katsot vierashuoneen valkeata."

Nainen nousi ja avasi oven, jonka takana näin hämärän käytävän. Kuulin hänen kohentavan tulta eräässä sisähuoneessa, sitten hän tuli takaisin.

"Voi, lapset", sanoi hän, "on oikein vaikeata mennä tuohon huoneeseen, siellä näyttää niin yksinäiseltä nyt kun nojatuoli on tyhjä ja sysätty nurkkaan."

Hän kuivasi silmänsä esiliinaansa. Molemmat tytöt, jotka tähän saakka olivat olleet vakavia, näyttivät nyt surullisilta.

"Mutta hän on nyt paremmassa paikassa", jatkoi Hanna, "emmekä saa toivoa häntä takaisin. Ja hänen kuolemansa oli niin rauhallinen että parempaa ei voi toivoa."

"Sanoit, ettei hän ehtinyt edes mainita meitä viime hetkellään", sanoi toinen neideistä.

"Hän ei ehtinyt, lapset, hän ei ehtinyt — se kesti vain minuutin. Hän oli voinut vähän huonosti edellisenä päivänä, mutta se ei näyttänyt vaaralliselta, ja kun Mr. St. John kysyi, tahtoisiko hän, että jompaakumpaa teistä mentäisiin hakemaan, nauroi isänne vain hänelle. Seuraavana päivänä — siitä on nyt kaksi viikkoa — oli hänen päänsä taaskin raskas ja hän meni nukkumaan eikä herännyt enää. Kun veljenne meni hänen huoneeseensa, oli hän jo melkein kylmänä. Voi, lapset, hän oli viimeinen vanhaa juurta — te ja Mr. St. John olette toista lajia kuin he, jotka ovat poissa, vaikka kyllä äitinne oli koko lailla teidän tapaisenne ja melkein yhtä oppinut. Mary on hänen kuvansa, Diana tulee enemmän isäänsä."

Minun silmissäni he olivat niin samanlaiset etten ymmärtänyt, missä vanha palvelija (sillä sellaiseksi päätin hänet nyt) näki eroa. Molemmat olivat vaaleita ja hentoja, molemmilla oli hienot sielukkaat kasvot.

Toisen tukka oli kenties yhtä vivahdusta tummempi ja eri tavalla kammattu. Maryn vaaleanruskea tukka oli kammattu sileästi jakaukselle, Dianan runsaat, vähän tummemmat kiharat oli koottu palmikoille niskaan. Kello löi kymmenen.

"Nyt varmaan tahtoisitte illallista", huomautti Hanna, "ja sitä kai Mr. St. John'kin tahtoo, kun hän tulee."

Ja hän ryhtyi valmistamaan illallista. Neidit nousivat aikoen nähtävästi vetäytyä sisähuoneisiin. Tähän hetkeen saakka olin niin syventynyt heidän katselemiseensa, ja heidän ulkomuotonsa ja keskustelunsa oli herättänyt minussa niin vilkasta mielenkiintoa, että olin melkein unohtanut oman onnettoman tilani, mutta nyt se palasi mieleeni. Vastakohta teki sen entistäkin kurjemmaksi ja epätoivoisemmaksi. Ja kuinka mahdollottomalta tuntuikaan pyytää tämän talon asukkaitten osanottoa, saada heitä uskomaan, että hätäni oli todellinen ja suomaan minulle lepopaikan harhailujen jälkeen. Kun vihdoinkin pääsin ovelle ja koputin sille epäröiden, tunsin, että ainakin viimeinen ajatus oli sula mahdollisuus. Hanna avasi oven.

"Mitä tahdotte", kysyi hän hämmästyneenä ja tarkasteli minua kädessään pitämänsä kynttilän valossa.

"Voinko puhua neitien kanssa", kysyin.

"Paremminkin voisitte sanoa minulle, mitä sanoisitte heille. Mistä tullette?"

"Olen vieras tällä paikkakunnalla."

"Ja mitä asiaa teillä on tänne näin myöhään?"

"Tahtoisin yösijaa jossakin vajassa tai missä tahansa ja palan leipää syödäkseni."

Kuten pelkäsinkin, kuvastui Hannan kasvoilla epäluuloa. "Minä annan teille palan leipää", sanoi hän lyhyen äänettömyyden jälkeen, "mutta yösijaa emme voi antaa kenellekään maankiertäjälle. Se ei käy päinsä."

"Ettekö antaisi minun puhua neitien kanssa."

"Ei, sitä en anna. Mitä he voisivat tehdä hyväksenne? Teidän ei pitäisi kierrellä maita näin myöhään, se ei näytä hyvältä."

"Mutta minne joudun, jos ajatte minut pois? Mitä minun on tehtävä?"

"Oh, lyönpä vetoa, että hyvinkin tiedätte, minne mennä ja mitä tehdä. Kunhan vain ette tee mitään pahaa, se on tärkeintä. Siitä saatte pennin — menkää nyt."

"Pennistä en saa ravintoa, enkä jaksa kulkea kauemmaksi. Älkää sulkeko ovea — voi, älkää Jumalan tähden —"

"Minun täytyy, sade tunkeutuu sisään —"

"Puhukaa neitien kanssa. Antakaa minun nähdä heidät —"

"Sitäpä juuri en anna. Te ette kulje oikeilla teillä, muuten ette nostaisi tuollaista elämää. Pois!"

"Mutta minun pitää kuolla, jos ajatte minut pois."

"Siitä ei pelkoa. Kunhan ei teillä vain olisi mitään pahaa mielessä, kun tuolla tavalla kiertelette ihmisten talojen ympärillä keskellä yötä. Jos teillä on seuralaisia — murtovarkaita tai heidän kaltaisiaan — lähitienoilla, niin sanokaa heille, että me emme ole turvattomia, talossa on mieshenkilö ja koiria ja pyssyjä." Ja kunniallinen, taipumaton palvelijatar sulki oven ja työnsi salvan sen eteen sisäpuolella.

Onnettomuusiensa mitta oli nyt täysi. Äärimäinen tuska, kauhein epätoivo raateli sydäntäni! Olin niin uupunut, etten voinut astua askeltakaan. Vaivuin märälle portaalle, valitin ääneen, väentelin käsiäni ja itkin kiihkeästi. Edessäni oli siis viimeinen, kauhea hetki. Voi, kuinka olin yksin, kuinka olin hyljätty! Poissa ei ollut ainoastaan toivon ankkuri, vaan myöskin — ainakin sillä hetkellä — kaikki mielenlujuus ja tasapaino, mutta viimeksimainittuja koetin heti taaskin voittaa haltuuni.

"Minun täytyy nyt kuolla", sanoin, "ja minä uskon Jumalaan. Minä koetan hiljaisena odottaa hänen tahtonsa täyttymistä."

Näitä sanoja en ainoastaan ajatellut, vaan lausuin ne ääneen. Koetin hillitä tuskani ja odottaa hiljaa ja levollisena.

"Kaikkien ihmisten täytyy kuolla", kuului ääni aivan vierestäni, "mutta kaikki eivät ole tuomitut ennenaikaiseen ja vaikeaan kuolinkamppailuun, kuten teidän olisi, jos nyt tässä kuolisitte puutteeseen."

"Kuka puhuu?" kysyin kauhistuneena kuullessani tuon odottamattoman äänen, sillä en enää uskonut mitään apua mahdolliseksi. Lähelläni oli tumma haamu, mutta pilkkopimeässä yössä en väsyneillä silmilläni voinut erottaa sitä tarkemmin. Tulija koputti ovelle äänekkäästi ja pitkään.

"Tekö se olette, Mr. St. John?" huusi Hanna.

"Niin — niin, avaa nopeasti!"

"Mahdatte olla märkä ja viluinen tällaisena koleana iltana! Tulkaa sisään — sisarenne ovat vallan levottomia tähtenne, ja minä luulen, että tänä iltana on pahoja ihmisiä liikkeellä. Täällä oli äsken kerjäläisnainen — lyönpä vetoa, ettei hän ole mennyt vielä — kehtaakin maata tuossa! Ylös siitä, heti! Menkää tiehenne, sanon minä!"

"Vaiti, Hanna, minun täytyy puhua pari sanaa tämän naisen kanssa. Teit velvollisuutesi sulkiessasi hänet ulos, anna nyt minun tehdä velvollisuuteni ja päästää hänet sisään! Olin lähellä ja kuulin koko keskustelunne. Luulen, että tässä on kysymyksessä erikoinen tapaus, jota minun täytyy ainakin tutkia lähemmin. Nouskaa, nuori nainen, ja menkää edelläni sisään."

Tottelin häntä vaivoin. Hetken kuluttua seisoin tuossa kirkkaassa, siistissä keittiössä — aivan tulen ääressä — vapisevana ja sairaana. Tiesin hyvin, että näytin villiltä, aavemaiselta ja tuulenpieksemltä. Molemmat neidit, heidän veljensä, Mr. St. John, ja vanha palvelija tuijottivat minuun.

"St. John, kuka se on?" kuulin toisen kysyvän.

"En tiedä, löysin hänet oven edestä", oli vastaus.

"Kylläpä hän on valkoinen", sanoi Hanna.

"Kalpea kuin kuolema", oli vastaus. "Hän kaatuu, antakaa hänelle tuoli."

Päätäni huimasi ja horjahdin, mutta en kaatunut, sillä minulle työnnettiin nojatuoli. Olin vielä tajuissani, vaikka en sillä hetkellä voinutkaan puhua.

"Kenties hän virkistyisi, jos saisi juoda. Hanna, tuo tänne lasillinen vettä. Mutta kuinka hän on huonon näköinen — kuinka veretön ja laihtunut!"

"Aivankuin aave."

"Onko hän sairas vai nälkäinen?"

"Luultavasti nälkäinen. Hanna, onko tuossa maitoa? Anna se tänne ja tuo pala leipää."

Diana — tunsin hänet pitkistä kiharoista, jotka hulmahtivat minun ja takkavalkean väliin hänen kumartuessaan ylitseni — taittoi kappaleen leipää, kastoi sen maitoon ja asetti huulilleni. Hänen kasvonsa olivat lähellä omiani, näin niissä sääliä ja tunsin osanottoa hänen lyhyessä hengityksessään, ja kun hän sanoi: "Koettakaa syödä", oli hänen äänensä sävy suloinen ja viihdyttävä.

"Niin, koettakaa", toisti Mary lempeästi, otti pois likomärän hattuni ja kohotti päätäni. Maistoin, mitä he tarjosivat, söin ensin hitaasti ja vaivoin, sitten kiihkeästi.

"Ei liian paljon ensi kerralla — älkää antako enää", sanoi heidän veljensä. "Hän on jo saanut kylliksi." Ja hän veti pois maitokupin ja leipätarjottimen.

"Vähän enemmän, St. John, katso, kuinka hänen silmänsä pyytävät lisää."

"Ei tällä kertaa, sisar. Koeta, voisiko hän puhua nyt — kysy hänen nimeänsä."

Tunsin voivani puhua ja vastasin: "Nimeni on Jane Elliot." Välttääkseni ilmitulemista, olin jo ennakolta päättänyt ottaa toisen nimen.

"Ja missä asutte? Missä ovat ystävänne?" Minä vaikenin.

"Voimmeko lähettää sanaa kenellekään, jonka tunnette?"

Pudistin päätäni.

"Mitä tietoja voitte antaa itsestänne?" Kun vihdoinkin olin päässyt talon kynnyksen yli ja tullut puheisiin sen omistajien kanssa, en enää tuntenut olevani onneton, koko avaran maailman hylkäämä olento. Uskalsin jättää pois kerjäläisnaamioni ja esiintyä taas omana itsenäni. Aloin vähitellen olla entiselläni, ja kun St. John kysyi minulta tiedonantoja, joita sillä hetkellä olin aivan liian heikko antamaan, vastasin lyhyen äänettömyyden jälkeen.

"Sir, en voi kertoa yksityiskohtia tänä iltana."

"Mutta mitä sitten odotatte minun tekevän hyväksenne?", sanoi hän.

"Ei mitään", vastasin. Voimani riittivät vain lyhyisiin vastauksiin. Diana otti puhevuoron.

"Tarkoitatteko", sanoi hän, "että nyt olemme antaneet teille sen avun, jota tarvitsette, ja että voimme lähettää teidät takaisin sateiseen yöhön kankaalle?"

Katselin häntä. Mielestäni hänellä oli miellyttävät kasvot, joissa ilmeni sekä voimaa että hyvyyttä. Rohkaisin mieleni äkkiä. Vastasin hänen osaaottavaan katseeseensa hymyilyllä ja sanoin: "Minä luotan teihin. Jos olisin koditon, eksynyt koira, että lähettäisi minua tällaisena iltana pois talostanne, ja koska sen tiedän, en ole levoton. Tehkää minulle mitä tahdotte, mutta säästäkää minua pitkistä puheista — rintani on kipeä ja minun on vaikea puhua." Kaikki kolme katselivat minua äänettäminä.

"Hanna", sanoi Mr. St. John lopulta, "anna hänen istua tässä, mutta älä kysy häneltä mitään. Kymmenen minuutin kuluttua voit antaa hänelle loput leivästä ja maidosta. Mary ja Diana, tulkaa vierashuoneeseen, niin saamme keskustella asiasta."

He poistuivat. Hyvin pian palasi toinen neideistä takaisin — en tiedä, kumpiko. Miellyttävä raukeus

valtasi minut istuessani siinä kodikkaan tulen ääressä. Hän antoi matalalla äänellä määräyksiä Hannalle. Ennen pitkää nousin tämän avulla yläkertaan, läpimärät vaatteeni riisuttiin pois ja sain vaipua lämpimään, kuivaan vuoteeseen. Kiitin Jumalaa, tunsin sanomattomasta väsymyksestäni huolimatta iloa ja viihdytystä ja nukuin.

Kahdeskymmenesyhdeksäs luku.

Seuraavat kolme päivää ja yötä muistan vain hyvin hämärästi. Voin tuolta ajalta palauttaa mieleeni muutamia vaikutelmia, mutta en mitään ajatuksia, vielä vähemmin tekoja. Tiesin olevani pienessä huoneessa ja makaavani kapeassa vuoteessa. Tuntui kuin olisin kasvanut kiinni tuohon vuoteeseen, makasin siinä liikkumattomana kuin kivi, ja olisin varmaan kuollut, jos minut olisi riistetty irti siitä. En kiinnittänyt mitään huomiota ajan kulumiseen — aamun ja päivän, päivän ja yön vaihtumiseen. Jos joku tuli huoneeseen, huomasin hänet kyllä, voinpa nähdä, kuka se olikin, ymmärsin, mitä sanottiin, kun puhuja seiso i lähelläni, mutta en voinut vastata, sillä minun oli yhtä mahdoton liikuttaa huuliani kuin muitakin jäseniäni. Hanna, palvelijatar, kävi useimmin luonani. Hänen tulonsa vaivasi minua. Minusta tuntui, että hän olisi toivonut minut pois, että hän ei ymmärtänyt minua eikä olosuhteitani vaan tuns i ennakkoluuloja minua kohtaan. Diana ja Mary ilmestyivät huoneeseen kerran pari päivässä ja he kuiskailivat keskenään seuraavaan tapaan:

"Oli oikein hyvä, että otimme hänet sisään."

"Niin, hänet olisi varmaankin löydetty aamulla kuolleena ovelta, jos hänen olisi pitänyt olla ulkona koko yö. Tahtoisinpa tietää, mitä hänen on täytynyt kestää."

"Varmaankin suuria onnettomuuksia — poloinen, nääntynyt vaeltaja."

"Hän ei ole sivistymätön henkilö — niin päättäisin hänen puhetavastaan, joka oli sivistyneen kieltä, ja ne märät ja tahriintuneet vaatteet, jotka hän riisui päältään, olivat hienot ja vähän käytetyt."

"Hänellä on omituiset kasvot. Pidän niistä nytkin, niin laihat ja kuihtuneet kuin ne ovatkin. Kuvittelen, että ne voivat olla oikein miellyttävät, kun hän on terve ja onnellinen."

Koskaan ei heidän keskusteluissaan ollut pienintäkään viittausta, joka olisi osottanut heidän katuvan vierasvaraisuuttaan tai josta olisi ilmennyt epäluuloa ja vastenmielisyyttä minua kohtaan. Tunsin huojennusta.

Mr. St. John tuli vain kerran. Hän katseli minua ja sanoi, että horrostilani oli ylenmääräisten rasitusten seuraus. Hänen mielestään oli turha hakea lääkäriä, luonto olisi paras lääkäri. Hän sanoi, että koko hermostoni oli tavalla tai toisella tullut ylenmäärin järkytetyksi ja että sen piti nyt saada täydellistä lepoa. Mitään varsinaista sairautta ei tilani ollut, ja arvatenkin toipuisin nopeasti, kun kerran pääsin toipumaan. Nämä arvelunsa Mr. St. John lausui lyhyesti, matalalla äänellä, kuten mies, joka ei ole tottunut monisanaisuuteen ja lisäsi hetken kuluttua: "Omituiset kasvot — ei niissä ainakaan alennusta ja huonoja tapoja ilmene."

"Kaikkea muuta", vastasi Diana. "Totta puhuakseni, St. John, sydämeni lämpenee katsellessani tuota pientä raukkaa. Olisipa hauskaa, jos voisimme tehdä hänelle pysyväisemmän palveluksen."

"Sitä en luule", oli vastaus. "Kaiken todennäköisyyden mukaan hän on nuori herrasneiti, joka jonkun väärinkäsityksen tähden on joutunut epäsopuun omaistensa kanssa ja jättänyt heidät ajattelemattomasti. Voimme kenties saada hänet palaamaan takaisin, jollei hän ole kovin itsepintainen, mutta muutamat luonteenlajuutta osottavat piirteet hänen kasvoissaan saavat minut epäilemään sovinnon mahdollisuutta." Hän katseli minua muutamia minuutteja ja lisäsi sitten: "Hän näyttää älykkäältä, mutta ei ole ollenkaan kaunis."

"Hän on niin sairas, St. John."

"Sairas tai terve — ruma hän on ja rumana pysyy. Kauneuden sopusointuisuutta ja suloa ei näissä piirteissä ole nimeksikään."

Kolmantena päivänä olin terveempi, neljäntenä voin puhua, liikkua, nousta istumaan ja kääntyä. Hanna oli päivällisen aikana tuonut minulle lautasellisen kaurasoppaa ja paistettua leipää. Olin syönyt hyvällä halulla, ruoka ei enää tuntunut tympäisevältä kuten edellisellä päivänä, jolloin vain vaivoin olin saanut niellyksi jotakin. Kun Hanna meni pois, tunsin itseni verrattain virkeäksi ja ennen pitkää aloin kyllästyä makaamiseen. Olisin tahtonut nousta, mutta mitä panisin päälleni? Minulla ei ollut muuta mahdollisuutta kuin märkä ja tahriintunut pukuni, joka oli ollut ylläni, kun makasin ulkona ja kahlasin

rämeissä. Minua hävetti esiintyä sellaisessa asussa hyvän tekijöitteni edessä. Nöyryytys säästy minulta.

Tuolilla sängyn vieressä näin kaikki vaatteeni kuivina ja puhtaina. Musta silkkipukuni riippui seinällä. Kaikki tahrat oli otettu pois ja vesirypyt silitetty. Se oli aivan siisti. Sukkanikin oli pesty ja kenkäni puhdistettu. Huoneessa näin pesuvehkeet ja kamman ja harjan. Väsyttävän ponnistuksen jälkeen, leväten joka viides minuutti, onnistuin vihdoon pukeutumaan. Vaatteet riippuivat ylläni väljinä, sillä olin paljon laihtunut, mutta peitin puutteet huivilla, ja niin olin taas kerran siisti ja säädylisen näköinen. Ei näkynyt jälkeäkään liasta ja epäjärjestyksestä, jota niin vihasin ja joka niin näytti alentavan minua. Kaidepuun avulla laskeuduin kivisiä portaita, tulin matalaan, kapeaan käytävään ja löysin tieni keittiöön.

Keittiöstä tulvahti vastaan suloista lämpöä ja vastaleivotun leivän tuoksua. Hanna leipoi parhaillaan. On tunnettu tosiseikka, että ennakkoluuloja on vaikein juurittaa pois niistä sydämistä, joitten maaperää ei sivistävä kasvatusta koskaan ole muokannut. Ne versoavat siellä voimakkaina kuin rikkaruoho kivikossa. Hanna oli alussa ollut hyvin kylmä ja jäykkä, viime aikoina hän oli sulanut hiukan, ja kun hän nyt näki minun astuvan sisään hyvin puettuna ja siistinä, veti hän suunsa hymyyn.

"Mitä, oletteko jo nousset?" sanoi hän. "Voitte siis paremmin. Jos tahdotte, voitte istua keinutuoliini tulen ääreen."

Hän osotti keinutuoliansa, ja minä istuin siihen. Hän jatkoi puuhiaan tarkastaen minua silloin tällöin syrjäsilmin. Ottaessaan muutamia leipiä uunista hän äkkiä kääntyi minuun ja kysyi kömpelösti:

"Kävittekö kerjäämässä ennenkuin tulitte tänne?"

Olin ensin suuttunut, mutta muistin heti, että harmi ei ollut paikallaan nykyisissä olosuhteissani ja että itse asiassa olinkin esiintynyt hänelle kerjäläisenä. Vastasin levollisesti, mutta lujasti:

"Olette erehtynyt luullessanne minua kerjäläiseksi. En ole kerjäläinen sen enempää kuin te itse tai nuoret neitinne."

Lyhyen vaitiolon jälkeen hän sanoi: "En ymmärrä sitä, teillä ei kuitenkaan näytä olevan kotia eikä kontua."

"En ole kerjäläinen siinä merkityksessä kuin te ymmärrätte sanan, vaikka minulla ei olisikaan kotia eikä kontua — sillä kai tarkoitatte rahaa."

"Oletteko koulunkäynyt?" kysyi hän sitten.

"Olen hyvinkin."

"Mutta herraskoulussa ette kai ole ollut?"

"Olen käynyt herraskoulua kahdeksan vuotta."

Hänen silmänsä levisivät. "Kuinka ette sitten voi elättää itseänne?"

"Minä olen elättänyt itseni, ja toivon voivani tehdä sen taaskin. Mitä aiotte tehdä noilla karviaismarjoilla?" kysyin, kun hän otti esiin marjatuohisen.

"Leivon ne pasteijoihin."

"Antakaa minun puhdistaa ne."

"Ei, ei teidän tarvitse tehdä mitään."

"Mutta minä tahdon tehdä jotakin. Antakaa tänne vain."

Hän suostui, levittipä vielä puhtaan pyyhinliinan hameelleni, etten tahrisi sitä.

"Te ette ole tottunut palvelijain töihin, sen näkee käsistänne", huomautti hän. "Olette kenties ollut ompelija."

"En, te olette väärässä. Yhdentekevää, mitä olen ollut — älkää enää vaivatko päätänne sillä, vaan sanokaa sensijaan mikä on tämän talon nimi."

"Muutamat sanovat sitä Marsh-End'iksi, toiset Moor-House'ksi."

"Ja herra, joka asuu täällä, on nimeltään Mr. St. John."

"Ei, hän ei asu täällä, hän on vain käymässä. Hänen kotinsa on hänen omissa seurakunnassaan

Mortonissa."

"Tuossako kylässä parin peninkulman päässä?"

"Niin."

"Ja mikä hän on?"

"Hän on pappi."

Muistin pappilan vanhan emännöitsijän vastauksen, kun kysyin pastoria.

"Onko tämä sitten hänen isänsä talo?"

"On, vanha Mr. Rivers asui täällä ja hänen isänsä ja isoisänsä ja isoisänisänsä."

"Herran nimi on siis Mr. St. John Rivers."

"Niin on, St. John on hänen ristimänimensä."

"Ja hänen sisartensa nimet ovat Diana ja Mary Rivers?"

"Niin."

"Heidän isänsä on kuollut?"

"Tasan kolme viikkoa sitten."

"Eikö heillä ole äitiä?"

"Rouva on kuollut jo monta vuotta sitten."

"Oletteko kauan ollut perheessä?"

"Kolmekymmentä vuotta. Olen hoitanut kaikkia kolmea."

"Se todistaa, että olette hyvä ja uskollinen palvelija. Sen tunnustuksen annan teille, vaikka olittekin niin epäkohtelias, että sanoitte minua kerjäläiseksi."

Hän katseli minua taaskin hämmästyneenä. "Luulen", sanoi hän, "että olen kokonaan erehtynyt teidän suhteenne, mutta täällä kulkee niin paljon irtainta väkeä, että saatte suoda anteeksi minulle."

"Ja vaikka tahdoitte karkoittaa minut oveltanne sellaisena yönä, jolloin ette olisi ajanut koiraakaan ulos", jatkoin melkein ankarasti.

"No se oli kyllä kovaa, mutta mitä ihmisen pitää tehdä? Minä ajattelin enemmän lapsiparkoja kuin itseäni. Kukaan ei pidä heistä huolta paitsi minä. Saan kyllä olla tuikea."

Vaikenin muutamia minuutteja ja olin hyvin vakava.

"Ette kai ajattele minusta kovin pahaa", huomautti hän taas.

"Ajattelen kylläkin", sanoin, "ja sanon kohta, minkätähden. Ei niin paljon siitä syystä, että kielsitte minulta yösijan ja piditte minua huonona ihmisenä kuin sentähden, että nyt juuri luitte minulle jonkinlaiseksi viaksi sen, ettei minulla ole kotia ei kontua. Muutamat jaloimmista ihmisistä maanpäällä ovat eläneet yhtä köyhinä kuin minä nyt, ja jos olette kristitty, ei teidän sopisi pitää köyhyyttä rikoksena."

"Ei sopsisikaan", sanoi hän. "Niin sanoo Mr. St. John'kin, ja minä huomaan olleeni väärässä — mutta nyt minulla onkin aivan toisenlainen käsitys teistä kuin ensiksi. Te olettekin oikein siisti ja sievä pieni neiti."

"No se kuuluu joltakin — minä annan teille anteeksi. Kättä päälle."

Hän pani jauhoisen, karkean kätensä käteeni, sydämellisempi hymyily valaisi nyt hänen rosoisia kasvojaan, ja siitä hetkestä olimme ystävät.

Hanna oli nähtävästi puhelias. Kun minä puhdistin karviaismarjoja ja hän teki pasteijataikinaa, antoi hän yksityiskohtaisia tietoja isäntä- ja emäntävainajastaan ja "lapsista", kuten hän nimitti nuorta herrasväkeä.

Vanha Mr. Rivers oli yksinkertainen maalainen, mutta siltä täysi herrasmies ja yhtä vanhaa sukua kuin kuka muu tahansa. Marsh-End oli kuulunut Rivers'eille niin kauan kuin talo oli seisonut, ja se oli

Hannan vakuutuksen mukaan parinsadan vuoden vanha, vaikka se olikin pieni ja vaatimaton verrattuna esimerkiksi Mr. Oliverin linnaan Morton Yalessa. Mutta niinpä hän muistikin sen ajan, jolloin Bill Oliverin isä oli työssä neulatehtaassa, kun taas Riversit olivat herrasväkeä jo Henrik-kuninkaitten aikana, kuten jokainen voi nähdä Mortonin kirkonkirjoista. Vanha herra oli kuitenkin aivan kuin muutkin ihmiset — ei ollenkaan ylpeä — ja piti paljon metsästyksestä ja maanviljelyksestä. Rouva oli toista maata. Hän oli täysi lukuihminen, ja "lapset" tulivat häneen. Lukuinnossa ei kukaan vetänyt heille vertoja, he olivat kaikki kolme alottaneet melkein heti kun osasivat puhua, ja oppineet he olivat "kuin itsestään". Mr. St. John tahtoi kouluun ja luki papiksi, tytöt olivat hakeneet kotiopettajan paikkoja heti päästyänsä koulusta, sillä heidän isänsä oli muutamia vuosia sitten menettänyt paljon rahaa erään ystävänsä vararikossa, ja koska hän ei ollut kyllin rikas turvatakseen heidän tulevaisuutensa, täytyi heidän pitää huolta itsestään. He olivat viime aikoina olleet hyvin vähän kotona, ja viipyivät nytkin, isänsä kuoleman johdosta, vain muutamia viikkoja, mutta he pitivät hyvin paljon Marsh-Endistä ja Mortonista ja kanervanummista sen ympärillä. He olivat olleet Lontoossa ja monessa muussa suuressa kaupungissa, mutta he sanoivat aina, että koti oli paras paikka maailmassa, sitäpaitsi he tulivat mainiosti toimeen keskenään eivätkä koskaan kinastelleet. Hän ei tuntenut toista niin yksimielistä perhettä.

Lopetettuani karviaismarjojen puhdistamisen kysyin, missä neidit ja heidän veljensä nyt olivat.

"Kävelyllä Mortonissa, mutta he palaavat puolen tunnin kuluttua teelle."

He palasivatkin Hannan mainitseman ajan kuluttua ja tulivat sisään keittiön ovesta. Mr. St. John vain kumarsi nähdessään minut ja kulki ohitse. Tytöt sitävastoin pysähtyivät, Mary ilmaisi muutamin ystävällisin sanoin ilonsa nähdessään minun olevan niin terveen, että voin tulla alas, Diana otti käteni ja pudisti päätänsä.

"Teidän olisi pitänyt odottaa minun lupaani, ennenkuin tulitte alas", sanoi hän. "Olette vielä hyvin kalpea — ja niin laihtunut! Lapsi raukka, tyttö raukka!"

Dianan ääni kuului korviini kyyhkysen kuherrukselta. Oli nautinto kohdata hänen katsettaan. Hänen kasvonsa olivat mielestäni suloiset. Maryn kasvot näyttivät yhtä älykkäiltä, hänen piirteensä olivat yhtä kauniit, mutta hän näytti umpimielisemmältä, ja hänen käytöksensä, niin ystävällistä kuin se olikin, oli hillitympää. Dianan katseissa ja puhettavassa ilmeni päättäväisyyttä, hänellä oli nähtävästi oma tahtonsa, ja minun luonnolleni on aina ollut mieluista antautua hänenlaisensa johdettavaksi ja mukautua, mikäli omatuntoni ja itsekunnioitukseni myönsivät, lujemman tahdon vaatimuksiin.

"Ja mitä tekemistä teillä on täällä?" jatkoi hän. "Tämä ei ole teidän paikkanne. Mary ja minä istumme keittiössä väliin, koska kotona tahdomme olla mahdollisimman vapaasti — mutta te olette vieraamme ja teidän täytyy tulla vierashuoneeseen."

"Voin erittäin hyvin täällä."

"Kaikkea muuta — kun Hanna hyörii ja pyörii ympärillänne ja peittää teidät jauhoihin."

"Sitäpaitsi on uuni liian kuuma", sanoi Mary.

"Tietysti", sanoi hänen sisarensa. "Kas niin, teidän täytyy olla tottelevainen." Ja hän johti minut viereiseen huoneeseen pitäen vieläkin kättäni omassaan.

"Istukaa tässä", sanoi hän asettaen minut sohvaan, "niin kauan kuin me riisumme päällysvaatteet ja valmistamme teetä — olemme nimittäin ottaneet senkin erikoisvapauden täällä pienessä kodissamme keskellä kangasmaita, että itse valmistamme ateriamme, jos meitä haluttaa tai jos Hanna leipoo, pesee pyykkiä tai silittää."

Hän sulki oven jättäen minut kahdenkesken St. Johnin kanssa, joka istui vastapäätä kirjoineen. Tarkastelin ensin huonetta, sitten huoneessaolijaa.

Vierashuone oli pienehkö, hyvin yksinkertaisesti kalustettu, mutta siisti ja kodikas huone. Vanhanaikaiset tuolit kiilsivät, ja pähkinäpuinen pöytä oli kirkas kuin kuvastin. Pari vanhanaikaista, oudonnäköistä muotokuvaa koristi seiniä, ja lasiovilla varustetussa kaapissa oli pieni kirjavarasto ja vanha kiinalainen porsliinikalusto. Huoneessa ei ollut ainoatakaan ylellisyyskapinetta eikä nykyaikaista huonekalua, lukuunottamatta ruusupuista ompelulipasta eräällä sivupöydällä. Kaikki — myöskin lattiamatto ja ikkunaverhot — näytti vanhalta, mutta hyvin säilyneeltä.

Mr. St. Johnia oli helppo tutkia, sillä hän istui yhtä liikkumattomana kuin tummat öljymaalaukset seinällä. Hänen katseensa ei kertaakaan kohonnut kirjasta ja hän piti huulensa lujasti suljettuina. Jos hän olisi ollut kuvapatsas eikä elävä ihminen, ei häntä olisi ollut helpompi tutkia. Hän oli nuori — kenties kaksikymmentäyhdeksän tai kolmekymmentä vuotta — pitkä ja hoikka. Hänen kasvonsa

vangitsivat katselijan huomion: ne olivat kreikkalaiset, hienot ja säännölliset, nenä oli kaunis ja suora, suu ja leuka kuin ateenalaisilla veistoksilla. Harvoin näkee englantilaisia kasvoja, jotka tulisivat niin lähelle antiikin malleja kuin nämä. Eipä ihme, jos minun piirteitteni säännöttömyys oli häirinnyt häntä, kun hänen omansa olivat niin sopusuhtaisen kauniit. Hänen silmänsä olivat suuret ja siniset, ripset ruskeat, ja korkeata, norsunluun valkoista otsaa ympäröi kauniit, vaaleanruskeat kiharat. Tämä kuvaus tuntuu hempeältä — eikö totta, lukija? Kuvattavani ei kuitenkaan vähimmässäkään määrässä tehnyt hempeän ja tunteellisen, ei edes tyvenen ja tasaisen ihmisen vaikutusta. Niin liikkumattomana kuin hän istuikin, oli hänen sieraimissaan, suussa ja otsassaan jotakin, mikä mielestäni ilmaisi levotonta, kiihkeätä, ankaraa luonnetta. Hän ei puhunut minulle sanaakaan eikä suonut minulle edes katsetta ennenkuin hänen sisarensa palasivat. Diana pistäytyi huoneeseen valmistaessaan teetä ja toi minulle pienen kaakun, joka oli paistettu uunin suussa.

"Syökäähän tämä", sanoi hän, "olette varmaan nälkäinen. Hanna sanoo, että sitten aamiaisen olette saanut vain kauravelliä."

Minä en kieltäytynyt, sillä ruokahaluni oli herännyt. Mr. Rivers sulki nyt kirjansa, lähestyi pöytää, istuutui paikalleen ja suuntasi kauniitten sinisten silmiensä katseen suoraan minuun. Hänen katseensa oli niin luja, niin tutkiva ja epäkohtelias, että huomasin kohta hänen tähän saakka tahallaan, eikä välinpitämättömyydestä, pidättyneen katsomasta muukalaista.

"Olette hyvin nälkäinen", sanoi hän.

"Niin olen, sir." Tapani on aina ollut vastata lyhyisiin ja häikäilemättömiin kysymyksiin samalla mitalla.

"On hyvä, että lievä kuume on pakottanut teitä pidättyväisyyteen kolmena viime päivänä, olisi ollut vaarallista syödä liian paljon aluksi. Nyt voitte syödä, vaikka ei vielääkään kohtuuttomasti."

"Toivon, että minun ei kauan tarvitse syödä teidän kustannuksellanne, sir", oli kömpelö ja epäkohtelias vastaukseni.

"Tietysti ei", sanoi hän kylmästi. "Kun olette ilmoittanut meille ystävienne asunnon, voimme kirjoittaa heille, ja pääsette takaisin kotiin."

"Sitä en voi, se täytyy minun suoraan sanoa teille, koska olen aivan ilman kotia ja ystäviä."

Kaikki kolme katsoivat minuun, mutta ei epäluuloisesti. Tunsin, että heidän katseissaan oli vain ihmettelyä ja uteliaisuutta. Puhun etenkin tytöistä. St. Johnin silmistä, niin kirkkaat kuin ne olivatkin, oli vaikea päättää mitään. Hän näytti käyttävän niitä pikemmin toisten ajatusten lukemiseen kuin omiensa ilmaisemiseen, ja niitten sekä umpimielinen että tutkiva ilme oli pikemmin omiaan saattamaan hämille kuin rohkaisemaan.

"Tarkoitatteko", kysyi hän, "että olette kokonaan vailla omaisia ja ystäviä?"

"Tarkoitan. Ei mikään side yhdistä minua ainoankaan elävään olentoon, eikä minulla ole oikeutta vaatia suojaa yhdeltäkään katolta koko Englannissa."

"Sepä ihmeellinen asema teidän iässäänne!"

Tällöin huomasin, että hän suuntasi katseensa käsiini, jotka olivat edessäni pöydällä. Olin utelias tietämään, mitä hän etsi niistä, ja hänen seuraavat sanansa selittivätkin asian.

"Oletteko ollut naimisissa?"

Diana nauroi. "Mitä ajatteletkaan, St. John! Eihän hän voi olla kuin seitsemän- tai kahdeksantoista vuotias."

"Täytän kohta yhdeksäntoista, mutta en ole ollut naimisissa. En."

Tunsin hehkuvan punan kohoavan kasvoilleni, sillä naimisesta puhuttaessa heräsi katkeria ja kiihdyttäviä muistoja mielessäni. Kaikki huomasivat liikutukseni ja hämminkini. Diana ja Mary käänsivät hienotunteisesti katseensa pois hehkuvista kasvoistani, mutta heidän kylmempi ja kovempi veljensä tarkasti minua edelleen, kunnes kyyneleet kihosivat silmiini.

"Missä asuitte viimeksi?" kysyi hän sitten.

"Sinä kysyt liikoja, St. John", sanoi Mary matalalla äänellä, mutta veli nojautui pöydän yli ja vaati läpituken katsein vastaustani.

"Paikka, jossa viimeksi asuin, sekä henkilöitten nimet ovat salaisuuteni", vastasin lyhyesti.

"Ja minun mielestäni on teillä oikeus säilyttää se, jos haluatte, sekä St. Johnilta että muilta kysyjiltä", huomautti Diana.

"Mutta jollen tiedä mitään teistä ja tarinastanne, en voi auttaa teitä", sanoi nuori mies. "Ja te tarvitsette apua, eikö niin?"

"Tarvitsen, sir, toivon, että joku todellinen ihmisystävä osoittaa minulle mahdollisuuden saada työtä, jota osaisin tehdä ja jolla voisin ansaita elatukseni, vaikkakin kuinka vaatimattoman."

"En tiedä, olenko todellinen ihmisystävä, mutta olen ainakin halukas auttamaan teitä mikäli suinkin osaan noin kiitettävässä tarkoituksessa. Sanokaa minulle siis ensiksi, mitä työtä olette tottunut tekemään ja mitä *osatte* tehdä."

Olin nyt lopettanut teenjuontini. Juoma oli suuresti virkistänyt minua sekä henkisesti että ruumiillisesti, ja tunsin voivani seisoa lujana nuoren, ankaran tuomarini edessä.

"Mr. Rivers", sanoin ja katsoin lujasti ja avonaisesti hänen tutkiviin silmiinsä, "te ja sisarenne olette tehneet minulle suuren palveluksen — suurimman, mitä ihminen voi tehdä lähimmäiselleen. Teidän jalomielinen vieraanvaraisuutenne on pelastanut minut kuolemasta. Tämän hyväntyönne kautta on teillä oikeus vaatia minulta rajatonta kiitollisuutta, vieläpä osittaista luottamustakin. Tahdon kertoa teille tarinastani niin paljon kuin voin häiritsemättä omaa mielenrauhaani, turvallisuuttani — sekä sielullista että ruumiillista — ja toisten rauhaa ja turvallisuutta."

"Olen orpolapsi. Isäni oli pappi, mutta vanhempani kuolivat ennenkuin voin oppia tuntemaan heitä. Kasvoin riippuvaisessa asemassa ja sain koulusivistykseni armeliaisuuslaitoksessa. Voin sanoa teille sen laitoksen nimen, jossa vietin kuusi vuotta oppilaana, kaksi opettajana — se oli Lowoodin orpokoti — shiressä. Olette kenties kuullut puhuttavan siitä, Mr. Rivers — pastori Robert Brocklehurst on sen rahastonhoitaja."

"Olen kuullut Mr. Brocklehurstista ja nähnyt hänen koulunsa."

"Noin vuosi sitten jätin Lowoodin ruvetakseni kotiopettajaksi. Sain hyvän paikan ja olin onnellinen. Noin neljä päivää ennenkuin tulin tänne, olin pakotettu jättämään paikkani. Lähtöni syytä en voi enkä saa mainita — se olisi tarpeetonta, vieläpä vaarallista, eikä tuntuisi uskottavalta. Mikään häpeä ei tahri minua, olen yhtä syytön kuin te kolme. Olen onneton, ja tulen luultavasti pysymään onnettomana vielä hyvän aikaa, sillä ne tapahtumat, jotka karkoittivat minut talosta, missä olin löytänyt paratiisin, olivat sekä kauheat että kummalliset. Suunnitellessani lähtöäni otin huomioon vain kaksi seikkaa: minun oli paettava viipymättä ja salaa, ja senvuoksi täytyi minun jättää kaikki, mitä omistin, lukuunottamatta pientä vaatemyttyä, jonka kiireissäni ja tuskassani jätin vaunuun, joka toi minut Whitcrossiin. Tulin siis täysin turvattomana tähän seutuun. Nukuin kaksi yötä taivasalla ja kuljeskelin kaksi päivää pääsemättä kertaakaan kynnyksen yli. Vain kaksi kertaa sain maistaa ruokaa näinä päivinä. Uupuneena, nälkään nääntyvänä ja onnettomana olin juuri antamaisillani epätoivolle vallan, kun te, Mr. Rivers, ette sallineet minun kuolla nälkään ovenne eteen vaan otitte minut taloonne. Tiedän, mitä sisarenne ovat tehneet hyväkseni sen jälkeen, ja olen yhtä suurella kiitollisuudenvelalla heidän välittömälle, sydämelliselle myötätunnolle kuin teidän kristilliselle armeliaisuudellenne."

"Älä vaadi häntä puhumaan enää tällä kerralla, St. John", sanoi Diana, kun vaikenin. "Hän ei nähtävästi vielä kestä mielenliikutusta. Tulkaa nyt istumaan sohvaan, Miss. Elliot."

Vaistomaisesti säpsähdin kuullessani uuden nimeni, jonka jo olin unohtanut. Mr. Rivers, jolta ei mikään jäänyt huomaamatta, pani sen heti merkille.

"Sanoitte, että nimenne on Jane Elliot", huomautti hän.

"Niin sanoin, ja sitä nimeä aion tästälähin käyttää, mutta se ei ole oikea nimeni, ja kun kuulen sen, tuntuu se oudolta."

"Ettekö tahdo sanoa oikeata nimeänne?"

"En, pelkään monenlaisia ilmitulemisia, jotka kaikki pakottaisivat minut siihen, jota tahdon välttää."

"Olette aivan oikeassa", sanoi Diana. "Jätä toki hänet rauhaan hetkeksi, St. John."

Mutta kun St. John oli miettinyt hetkisen, aloitti hän uudelleen yhtä järkähtämättömänä kuin ennenkin:

"Te ette tahdo kauan käyttää hyväksenne vierasvaraisuuttamme; näen, että haluaisitte mahdollisimman pian vapautua sisarteni myötätunnosta ja ennen kaikkea minun *armeliaisuudestani* (huomaan erittäin hyvin tekemänne eron, enkä kielläkään sen oikeutusta) — tahdotte tulla

riippumattomaksi meistä — eikö niin?"

"Tahdon, olen jo sanonutkin sen. Näyttäkää minulle, mistä voin saada työtä tai kuinka voin sitä etsiä, sitten antakaa minun mennä vaikka halvimpaan majaan, mutta *siihen saakka* sallikaa minun olla täällä — olisi kauheata koettaa taaskin kodittomuuden tuskia."

"Tietysti, teidän *pitää* jäädä tänne", sanoi Diana ja laski valkean kätensä pääni päälle. "Teidän *pitää* jäädä", toisti Mary yksinkertaisella, vilpittömällä tavallaan, joka näytti olevan hänelle ominainen.

"Te näette, että sisareni pitävät teitä luonaan mielellään, kuten heistä olisi hauskaa hoivata paleltunutta lintua, joka kylmänä talvipäivänä olisi eksynyt heidän ikkunalleen. *Minä* puolestani olen taipuvaisempi hankkimaan teille mahdollisuuden pitää itse huolta itsestänne, ja koetankin pyrkiä siihen, mutta ottakaa huomioon, että vaikutusvaltani on pieni. Olen vain köyhän maalaisseurakunnan pappi, ja apuni tulee olemaan mitä vaatimattominta laatua. Ja jos te halveksitte niukkoja olosuhteita, neuvon teitä kääntymään vaikutusvaltaisemman auttajan puoleen."

"Hän on jo sanonut suostuvansa mihin kunnialliseen työhön tahansa, jota vain *osaa* tehdä", vastasi Diana minun, puolestani, "ja sinä tiedät, St. John, että hän ei voi valita auttajiaan vaan on pakotettu tulemaan toimeen niin särmikkään ihmisen kanssa kuin sinun."

"Minä rupean ompelijaksi, palvelijaksi, lapsentytöksi, jos muuta neuvoa ei ole", sanoin.

"Hyvä on", sanoi St. John kylmästi, "jos sellainen on mielenlaatunne, lupaan auttaa teitä aikoinani ja omalla tavallani."

Hän otti nyt kirjan, jota oli lukenut teenjuontiin saakka. Minä vetäydyin pian pois, sillä olin puhunut ja ollut ylhäällä niin kauan kuin nykyinen tilani salli.

Kolmaskymmenes luku.

Mitä enemmän opin tuntemaan Moor-Housen asukkaita, sitä enemmän pidin heistä. Jo parin päivän kuluttua olin siksi toipunut, että voin olla ylhäällä koko päivän ja tehdä pieniä kävelyiltäkin. Voin olla Dianan ja Maryn mukana kaikissa heidän puuhissaan, keskustelin heidän kanssaan niin paljon kuin heitä halutti ja autoin heitä milloin ja missä he vain sallivat. Tämä seurustelu virkisti minua suuresti, ja sen viehätys oli minulle aivan uutta, sillä vasta ensi kerran eläissäni sain nyt maistaa täysin samanmielisten ja samantunteisten ystävien seuraa.

Minä pidin samoista kirjoista kuin he, kaikki, mikä miellytti heitä, miellytti minuakin ja minkä he hyväksyivät, sen hyväksyin minäkin. He pitivät yksinäisestä kodistansa. Minuakin viehätti suuresti tuo harmaa, pieni, vanhanaikainen talo mataline kattoineen, ristikkoikkunoineen, rappeutuneine seinineen, käytävineen, jota korkeat, vuorituulten käpristämät hongat reunustivat, ja villedine, puksipuun peittämine puutarhoineen, jossa vain karuimmat kukkalajit menestyivät. He olivat sydämestään kiintyneet punertaviin kanervakankaisiin talonsa ympärillä, sanajalkain peittämään laaksoon, johon kivinen polku johti suoraan heidän portiltaan, ja laidunmaihin, jotka ulottuivat kankaalle saakka ja joilla kulki puoliviljejä lammaislaumoja pienine pörröisine karitsoineen. Ymmärsin heidän kiintymyksensä ja tunsin itse samanlaista. Tajusin paikan viehätysten. Tunsin sen yksinäisyyden tenhon, nautin kukkuloitten aaltoilevista ääriivoista ja siitä väriloistosta, joka levisi yli sammalmättäitten, kukkivan kanervikon, orjantappurapensaitten ja vaaleanharmaitten graniittilohkareitten. Kaikki nämä yksityiskohdat tuottivat yhtä puhdasta ja vilpittömää iloa minulle kuin ystäväilleni. Me näimme kauneutta kaikessa ja nautimme kaikesta — myrskystä ja hiljaisten tuulten huminasta, rajuilmastasta ja tyvenistä illoista, kuutamoisista ja pilvisistä öistä — kaikki löysi vastakaikua sydämessämme, niin minun kuin heidän.

Sisällä huoneessa tulimme yhtä hyvin toimeen keskenämme. He olivat lukeneet paljon enemmän kuin minä, mutta minä seurasin innokkaasti niitä tiedon polkuja, joita he olivat viitoittaneet minulle. Ahmin kirjoja, joita sain heiltä lainaksi, ja odotin jännityksellä iltaa, jolloin sain heidän kanssaan keskustella päivällä lukemieni sivujen johdosta. Vaihdoin ajatuksia ja mielipiteitä ja kaikessa sovimme mitä parhaiten yhteen.

Jos joku oli johtaja kolmiossamme, oli se Diana. Hän oli ulkonaisesti minua paljon etevämpi, kaunis ja voimakas. Henkisesti hän oli niin rikas, joustava ja tulvillaan elämää, että sekä ihmettelin että ihailin häntä. Minä saatoin puhella vilkkaasti ja eloisesti illan alussa, mutta väsyin pian, ja silloin oli suurin iloni istua jakkaralla Dianan jalkojen juuressa ja kuunnella vuoroin häntä ja Maryä heidän syventyessään perinpohjin keskustelukykyyn, jota minä olin vain koskettanut. Diana tarjoutui opettamaan minulle saksaa. Se oli minusta hauskaa. Huomasin, että opettajana olo miellytti häntä ja

sopi hänelle, kuten oppilaansa oleminen minulle. Me tarvitsimme toisiamme, ja seurauksena oli mitä lujin molemminpuolinen ystävyys. He keksivät, että osasin piirtää, ja kohta sain heidän siveltimensä ja värilaatikkonsa käytettäväkseni. Taitoni, joka tässä ainoassa suhteessa oli suurempi kuin heidän, hämmästytti ja ihastutti heitä. Mary istui tuntikausia katsellen työtäni, sitten hän tahtoi ottaa tunteja, ja opinhaluinen, älykäs ja ahkera oppilas hän olikin. Näissä puuhissa kului päivä kuin tunti ja viikko kuin päivä.

Mitä tulee Mr. St. Johniin, ei tuo niin nopeasti ja luonnollisesti kehittynyt läheinen tuttavuus, joka vallitsi hänen sisartensa ja minun välillä, ulottunut häneen. Osaksi johtui se siitäkin seikasta, että hän verrattain harvoin oli kotona. Käynnit harvaanasutun pitäjän sairaitten ja köyhien luona näyttivät ottavan suurimman osan hänen ajastaan. Ei mikään sää voinut estää häntä näistä viran toimituksista. Yhdentekevää, satoiko vai paistoiko aurinko — joka päivä, lopetettuaan lukunsa aamulla, hän otti hattunsa ja lähti isänsä vanhan lintukoiran Carlon seuraamana käynneilleen — en tiedä, tekikö hän sen rakkaudesta vaiko velvollisuudentunnosta. Väliin, kun ilma oli hyvin epäsuotuisa, tahtoivat sisaret häntä jäämään kotiin. Silloin hän sanoi, huulillaan omituinen, mieluummin juhlallinen kuin iloinen hymy:

"Ja jos annan pienen tuulenpuuskan tai sadepisaran estää itseäni näistä helpoista töistä, mitenkä silloin valmistaudun sitä tulevaisuutta varten, jonka olen valinnut itselleni?"

Diana ja Mary vastasivat tähän tavallisesti huoaten, ja jäivät joksikin aikaa surullisten mietteitten valtaan. Mutta paitsi hänen alituista poissaoloaan esti toinenkin seikka meitä tulemasta lähemmäksi ystäviksi. Hän näytti olevan umpimielinen, miettiväinen, hautova luonne. Niin innokas kuin hän olikin papillisissa tehtävissään, niin moitteettomat kuin hänen elämänsä ja tapansa olivatkin, ei hän kuitenkaan näyttänyt nauttivan sitä mielen kirkkautta, sitä sisäistä tyydytystä, jonka pitäisi olla jokaisen vilpittömän kristityn ja ihmisystävän palkka. Usein iltaisin, istuessaan ikkunan luona kirjoituspöytänsä ääressä, hän lakkasi lukemasta tai kirjoittamasta, nojasi leukansa käteensä ja antautui ajatusten valtaan — en tiedä minkälaisen, mutta silmien levottomasta välkkeestä ja taajoista rävähdyksistä saattoi nähdä, että ajatukset olivat raskaita ja kiihdyttäviä.

Luulen myöskin, että luonto ei hänelle ollut sama tyhjentyvätön nautinnon lähde kuin hänen sisarilleen. Vain kerran kuulin hänen lausuvan julki ihastuksensa kukkuloitten jylhään kauneuteen ja myötäsyntyisen kiintymyksensä vanhaan, harmaaseen taloon, jota hän sanoi kodikseen, mutta hänen äänensävyensä ilmaisi enemmän alakuloisuutta kuin nautintoa, eikä hän koskaan samoillut kangasmailla etsien niiden viihdyttävää rauhaa ja nauttien niistä tuhansista hiljaisista iloista, joita ne voivat tarjota.

Koska hän oli vähäpuheinen, kului jonkun aikaa ennenkuin sain tilaisuutta katsahtaa hänen sieluunsa. Ensi kerran sain siitä aavistuksen kuullessani hänen saarnaavan kirkossaan Mortonissa. Toivoisin voivani kuvata tuota saarnaa, mutta se käy yli voimieni. En osaa edes selittää sitä vaikutusta, jonka se teki minuun. Hän alkoi levollisena, ja mitä tulee ääneen ja ulkonaiseen esitykseen, pysyi hän levollisena loppuun asti, mutta ennen pitkää tunsin, kuinka hänen sanoistaan huokui voimakasta, joskin läpeensä hillittyä paatosta, joka nousi, kiihtyi ja vaikutti ahdistavasti kuulijaan. Hänen voimakas puheensa järkytti ja hämmästytti kuulijaa, mutta rakkauden lempeätä kieltä ei se ollut. Kaiken läpi henki omituinen katkeruus ja lohdullisuuden puute, useassa kohdin tuntui Calvinin vaikutusta — viittauksia armonvalitsemis- ja kadotusoppiin, jotka kaikki kuuluivat ankaroilta kuin tuomion sanat. Sensijaan että hänen saarnansa olisi tehnyt minut paremmaksi ja levollisemmaksi, tunsin sanomatonta alakuloisuutta hänen lopetettuaan puheensa, sillä minusta tuntui — en tiedä oliko toisten laita samoin — että kuulemani kaunopuheisuus pulppusi syvästä, pettymyksien hämmentämästä, tyydyttämättömien kaipausten ja levottomien intohimojen kuohuttamasta lähteestä. Olin varma, että St. John Rivers, niin nuhteeton, tunnollinen ja työntoinen kuin hän olikin, ei ollut vielä löytänyt sitä Jumalan rauhaa, joka käy yli ymmärryksen, yhtä vähän, niin arvelin, kuin minä itse, joka salassa yhä kipeästi kaipasin epäjumalaani ja kadotettua paratiisiani. Tämä tuska, johon viime aikoina olen välttänyt koskettamasta, piti vieläkin armotonta ylivaltaa sielussani.

Sillävälin oli kuukausi kulunut. Dianan ja Maryn piti kohta jättää Moor House ja palata tuohon aivan toisenlaiseen elämään, mikä odotti heitä eräässä etelä-Englannin suurista, komeista kaupungeista. He olivat siellä kotiopettajattarina perheissä, joitten rikkaat ja ylpeät jäsenet pitivät heitä vain vaatimattomina käskynalaisina, eivät tunteneet heidän synnynäistä hienostustaan eivätkä panneet heidän lahjoilleen sen suurempaa arvoa kuin kokkinsa taitavuudelle tai kamarineitsyytensä aistille. Mr. St. John ei ollut vielä sanonut mitään siitä toimesta, jonka hän oli luvannut hankkia minulle, ja kuitenkin oli jo tärkeätä, että saisin jonkinlaisen paikan. Eräänä aamuna, jäätyäni hänen kanssaan kahdenkesken vierashuoneeseen, uskalsin lähestyä ikkunakomeroa, josta hänen kirjoituspöytänsä ja nojatuolinsa olivat tehneet jonkinlaisen lukupyhätön, aikoen ottaa asian puheeksi, vaikka en vielä tietänytkään, minkälaiseksi muodostaisin kysymykseni. Vaikeata olikin murtaa sitä vaiteliaisuuden jäätä, joka oli kiteytynyt hänen ympärilleen. Hän säästi kuitenkin minulta tämän vaivan aloittamalla keskustelun itse.

Hän katsahti työstään, kun tulin lähemmäksi, ja sanoi: "Teillä on jotakin kysyttävää minulta?"

"Niin on. Tahtoisin tietää, oletteko kuullut jostakin paikasta, johon voisin tarjoutua."

"Keksin jotakin teitä varten kolme viikkoa sitten, mutta näytitte sekä viihtyvän hyvin täällä että olevan hyödyksi sisarilleni, jotka nähtävästi ovat kiintyneet teihin ja nauttivat suuresti seurastanne, en tahtonut häiritä hupaisuuttanne ennenkuin heidän lähestyvä lähtönsä tekisi teidänkin lähtönne välttämättömäksi."

"He lähtevät kolmen päivän kulutta, eikö niin?"

"Kyllä, ja kun he lähtevät, palaan minä Mortonin pappilaan. Hanna tulee mukaan, ja tämä vanha talo suljetaan."

Odotin hetkisen toivoen, että hän jatkaisi aloittamaansa keskustelua, mutta hänen ajatuksensa näyttivät jo saaneen toisen suunnan ja hän oli luultavasti jo unohtanut minut ja asiani. Olin pakotettu palauttamaan hänet tuohon minulle niin tärkeään kysymykseen.

"Mikä on se toimi, jota ajattelite, Mr. Rivers? Toivon, että viivytyks ei ole lisännyt vaikeuksia sen saamisessa."

"Ei toki, koska sen antaminen riippuu vain minusta ja sen ottaminen teistä."

Hän vaikenä taaskin, ja näytti kuin hän olisi ollut vastahakoinen jatkamaan. Minä tulin kärsimättömäksi. Pari levotonta liikettä, kärsimätön ja kiihkeä katse tulkitsi hänelle tunteeni paremmin ja vaivattomammin kuin mitä sanat olisivat tehneet.

"Teidän ei kannata tulla kärsimättömäksi", sanoi hän. "Minulla ei ole, sanon sen suoraan, tarjottavana mitään erittäin hauskaa tai edullista. Pyydän vieläkin muistuttaa teitä siitä, mitä jo sanoinkin, että en voi auttaa teitä paremmin kuin sokea rampaa. Olen köyhä — kun olen maksanut isäni velat, ei minulle jää perinnöstäni muuta kuin kappale suomaata ja tämä rappeutunut talo lahoavine honkineen. Olen vähäpätöinen — Rivers on vanha nimi, mutta suvun kolmesta jäsenestä ansaitsee kaksi leipänsä vieraitten palveluksessa, ja kolmas tuntee olevansa muukalainen syntymämaassaan, ei ainoastaan elämässä, vaan myös kuolemassa. Mutta hän pitää tätä osaansa suurena kunniana, ja ikävöi sitä päivää, jolloin kieltämyksen risti lasketaan hänen hartioilleen ja hänen on katkaistava kaikki siteet, koska hän, taistelevan kirkon halvin sotilas, kuulee mestarinsa kutsun: 'Nouse ja seuraa minua!'" St. John sanoi tämän samalla hiljaisella, syvällä äänellä kuin millä hän oli saarnannut. Hän oli kalpea, mutta hänen silmänsä loistivat. Hän jatkoi:

"Ja koska itse olen köyhä ja vähäpätöinen, voin tarjota teille vain vaatimattoman paikan. *Te* pidätte kenties sitä alentavana, sillä olen huomannut, että tapanne ovat, kuten maailma sanoisi, hienostuneet, että olette seurustellut sivistyneissä piireissä ja että mielenne on altis kaikelle kauniille. *Minä* puolestani en pidä alentavana mitään työtä, joka tapahtuu lähimmäistemme hyväksi. Mitä karumpi ja hedelmättömämpi on se maaperä, jota kristillinen työntekijä muokkaa, mitä niukempi on hänen satonsa, sitä suurempi on hänen kunniansa. Hän on esitaistelija, hänen edeltäjinään olivat apostolit ja hänen johtajanaan Jesus Vapahtajamme."

"Hyvä", sanoin, kun hän taaskin pysähtyi, "jatkakaa."

Hän katseli minua ennenkuin jatkoi ja näytti lukevan kasvojani kuin avointa kirjaa. Tutkimuksensa tulokset hän osaksi ilmaisi seuraavissa huomautuksissaan.

"Te luultavasti otatte paikan, jonka tarjoan teille", sanoi hän, "ja pysytte siinä jonkun aikaa, mutta ainiaaksi ette siihen jää, yhtä vähän kuin minä voin koko ikääni hoitaa englantilaisen maalaispapin rauhallista, vaatimatonta ja rajoitettua virkaa. Teissä, kuten minussakin, on joku aines, joka vihaa arkielämän rauhaa, vaikka se teillä johtuukin aivan toisista syistä."

"Selittäkää vihdoinkin", pyysin, kun hän vieläkin vaikenä.

"Sen teen, ja saatte kuulla, kuinka halpa, jokapäiväinen ja ahdas on tarjoamani toimi. En aio enää jäädä Mortoniin, kun isäni on kuollut ja olen oma herrani. Jätän paikkani luultavasti vuoden kuluessa, mutta niin kauan kuin olen täällä, tahdon tehdä kaiken voitavani seurakuntani hyväksi. Kun kaksi vuotta sitten tulin Mortoniin, ei siellä ollut minkäänlaista koulua eikä köyhien lapsilla ollut mitään mahdollisuutta saada oppia. Perustin poikakoulun ja aion nyt perustaa myös tyttökoulun. Olen vuokrannut tähän tarkoitukseen erään pienen talon, jossa on kaksi huonetta opettajatarta varten. Hän tulee saamaan palkkaa kolmekymmentä puntaa vuodessa. Huoneet on jo kalustettu — hyvin yksinkertaisesti, mutta riittävästi — erään ystävällisen neidin, Miss Oliverin toimesta. Tämä neiti on pitäjäni ainoan rikkaan miehen, neulatehtaan ja valimon omistajan Mr. Oliverin ainoa tytär. Hän kustantaa myös erään orpokodin tytön koulunkäynnin ja vaatetuksen, sillä ehdolla että tämä auttaa opettajatarta talousaskareissa, joita hän ei koulutyöltään voi hoitaa. Tahdotteko te olla tämä

opettajatar?"

Hän teki tämän kysymyksen nopeasti ja näytti melkein odottavan harmistumista ja halveksivaa kieltoa minun puoleltani, koska hän ei tuntenut ajatuksiani, joskin arvasi muutamia niistä, eikä voinut tietää, missä valossa katselin asiaa. Tarjottu toimi oli kylläkin vaatimaton, mutta ainakin saisi siinä taatun turvapaikan, ja sellaista juuri tarvitsinkin. Työtä tulisi paljon, mutta olisin paljon riippumattomampi kuin ollessani kotiopettajattarena rikkaassa talossa, ja mitään häpeällistä, mitään arvotonta, mitään alentavaa ei siinä olisi. Tein päätökseni.

"Kiitän teitä tarjouksestanne, Mr. Rivers, ja otan sen vastaan kaikesta sydämestäni."

"Mutta ymmärrätkö minua?" sanoi hän. "Se on kyläkoulu, oppilaanne ovat vain köyhiä tyttöjä — mökin lapsia, korkeintaan maanviljelijäin tyttäriä. Teidän ei tarvitse opettaa muuta kuin kutomista, ompelemista, sisälukua, kirjoitusta ja laskentoa. Mitä teette kaikilla taidoillanne? Mitä teette suurimmalla osalla itseänne — tunteillanne, taipumuksillanne?"

"Säästän ne kunnes niitä tarvitaan. Ne kyllä säilyvät."

"Tiedätte siis, mihin ryhdytte."

"Tiedän."

Hän hymyili, ei katkerasti ja surullisesti, vaan tyytyväisenä ja mielissään.

"Ja koska aiotte alkaa työnne?"

"Menen katsomaan taloani huomenna, ja avaan koulun ensi viikolla, jollei teillä ole mitään sitä vastaan."

"Hyvä on — olkoon niin sitten."

Hän nousi ja käveli huoneen läpi. Sitten hän pysähtyi ja katseli minua taaskin. Hän pudisti päätänsä.

"Mitä ette hyväksy, Mr. Rivers?" kysyin.

"Te ette ole Mortonissa kauan — ette varmaan!"

"Minkätähden? Mitä syytä teillä on sanoa niin?"

"Luen sen silmistänne. Niitten ilme ei lupaa tasaista, huomaamatonta elämää."

"En ole kunnianhimoinen."

Hän säpsähti sanoessani sanan "kunnianhimoinen".

"Ette. Mutta mikä saattoi teidät ajattelemaan kunnianhimoa? Kuka on kunnianhimoinen? Tiedän itse olevani sitä, mutta kuinka keksitte sen?"

"Puhuin vain itsestäni."

"No niin, jos ette ole kunnianhimoinen, olette —"

Hän pysähtyi.

"Olen mitä?"

"Olin sanoa intohimoinen, mutta olisitte kenties ymmärtänyt sanan väärin ja pahastunut. Tarkoitin, että teillä on rikas ja voimakas tunne-elämä, ja olen varma, että ette kauan voi tyytyä viettämään vapaahetkiänne yksin ja hukkaamaan voimianne yksitoikkoiseen, epäkiitolliseen, ikävään työhön, yhtä vähän kuin minä tyydyn", lisäsi hän kiihkeästi, "elämään haudattuna tässä vuorten saartamassa rämeikössä, jossa Jumalalta saamani luonto kutistuu ja rikkaat lahjani ovat hyödyttömät. Kuulette nyt, kuinka puhun vasten omaa itseäni. Minä, joka saarnaan uskollisuutta vähässä ja pidän puunhakkaajan ja vedenkantajankin työtä jumalanpalveluksena, minä, Herran valittu palvelija, raivoan voimattomassa levottomuudessani. Mutta jollakin tavoin on taipumukset ja periaatteet saatettava sovintoon."

Hän jätti huoneen. Tänä lyhyenä hetkenä olin oppinut tuntemaan häntä enemmän kuin koko edellisenä kuukautena, mutta vieläkin hän ihmetytti minua.

Diana ja Mary Rivers tulivat hiljaisemmiksi ja surullisemmiksi mikäli lähestyi päivä, jolloin heidän oli jätettävä kotinsa ja veljensä. Molemmat koettivat ulkonaisesti olla kuten ennenkin, mutta suru, jota vastaan he taistelivat, oli liian voimakas voidakseen kokonaan pysyä salassa. Diana uskoi minulle, että

tämä lähtö olisi erilainen kuin kaikki edelliset. Mitä St. Johniin tuli, merkitsisi se luultavasti eroa moneksi vuodeksi, kenties ainiaaksi.

"Hän aikoo uhrata kaiken kauan haudotulle suunnitelmalleen, sekä sisartensa rakkauden että vielä voimakkaampia tunteita", sanoi hän. "St. John näyttää tyveneltä, Jane, mutta hän kätkee sisäänsä tulta. Väliin voisi luulla häntä lempeäksi, mutta muutamissa asioissa hän on järkähtämätön kuin kuolema ja pahin kaikesta on se, että omatuntoni ei salli minun koettaa saada häntä muuttamaan ankaraa päätöstään — en hetkeäkään voi moittia häntä siitä. Se on oikein, jaloa, kristillistä, mutta se murtaa sydämeni". Ja kyyneleet kimmelsivät hänen kauniissa silmissään. Mary kumartui syvemmälle työnsä yli.

"Olemme nyt isättömiä: kohta ei meillä ole kotia eikä veljeä", mumisi hän.

Tällä hetkellä tapahtui vielä jotakin, jonka kohtalo näytti säästäneen todistukseksi sananlaskulle: "onnettomuus ei koskaan tule yksinään" ja joka oli viimeinen pisara heidän surujensa maljassa. St. John kulki ikkunan ohi lukien kirjettä. Hän astui huoneeseen.

"Eno John on kuollut", sanoi hän.

Sisaret hätkähtivät, mutta pysyivät kuitenkin levollisina, eikä uutinen näyttänyt surettavan heitä syvemmin.

"Kuollut?" toisti Diana.

"Niin."

Hän heitti kysyvän silmäyksen veljeensä. "Entä sitten?" kysyi hän matalalla äänellä.

"Entä sitten, Di?" sanoi hän väräyttämättäkään marmorikasvojaan. "Entä sitten? Ei mitään. Lue!"

Hän heitti kirjeen hänen polvelleen. Diana silmäili sen läpi ja ojensi sen sitten Marylle. Mary luki sen vaieten ja antoi sen sitten takaisin veljelleen. Kaikki kolme katselivat toisiaan ja hymyilivät mieltävää, surullista hymyä.

"Amen! Elämmehän me edelleenkin", sanoi Diana vihdoin.

"Missään tapauksessa se ei pahenna asemaamme", huomautti Mary.

"Se pakottaa vain liian paljon ajattelemaan, kuinka olisi *voanut* olla", sanoi Mr. Rivers, "ja vastakohta on liian suuri."

Hän pani kirjeen takaisin kuoreen, lukitsi sen pöytälaatikkoonsa ja meni taas ulos.

Muutamia minuitteihin ei kukaan puhunut. Sitten Diana kääntyi minuun.

"Jane, te kai ihmettelette salaperäisyyttämme ja pidätte meitä kovasydämisinä olentoina, kun niin läheisen omaisen kuolema ei liikuta meitä tämän enempää, mutta emme ole koskaan edes nähneet häntä. Hän oli äitini veli. Isäni ja hän olivat kauan riidoissa. Hänen neuvostaan pani isäni alttiiksi suurimman osan omaisuuttaan keinotteluun, joka saattoi hänet vararikkoon. Tästä seurasi molemminpuolisia syytöksiä, he erosivat vihassa eivätkä sopineet koskaan. Enoni ryhtyi sittemmin tuottavampiin yrityksiin ja näyttää koonneen itselleen kahdenkymmenen tuhannen punnan omaisuuden. Hän ei ollut naimisissa eikä hänellä ollut lähempiä omaisia kuin me ja vielä eräs henkilö, joka oli hänelle yhtä paljon sukua kuin mekin. Isäni toivoi aina, että hän tahtois sovittaa erehdyksensä jättämällä omaisuutensa meille, mutta äskeinen kirje ilmoitti, että hän oli määrännyt joka pennin tuolle toiselle, lukuunottamatta kolmeakymmentä guineaa, jotka on jaettava St. John, Diana ja Mary Riversin kesken surusormuksien hankkimista varten. Hänellä oli tietysti oikeus tehdä kuten hän näki hyväksi, mutta kuitenkin sumentavat äskeiset uutiset mieltämme joksikin aikaa. Mary ja minä olisimme pitäneet itseämme rikkaina, jos kumpainenkin olisimme saaneet tuhannen puntaa, ja St. John olisi sellaisen summan avulla voinut tehdä paljon hyvää."

Tämän selityksen jälkeen jätettiin kysymys sikseen, eikä kukaan enää viitannutkaan siihen. Seuraavana päivänä jätin Marsh-Endin ja lähdin Mortoniin. Päivää myöhemmin lähtivät Diana ja Mary kaukaiseen B:n kaupunkiin. Viikon kuluttua palasivat Mr. Rivers ja Hanna pappilaan, ja vanha talo jäi tyhjäksi.

Kolmaskymmenesensimmäinen luku.

Kotini — olen siis vihdoinkin saanut kodin — on pieni tupa, jossa on valkeaksi rapattu keittiö

hiekoitettuine latioineen ja yksinkertaisine kalustoineen: neljä maalattua tuolia, pöytä, astiakaappi, jossa on pari kolme lautasta ja vattia ja teekalusto halpaa porsliinia. Yläkerrassa on toinen samankokoinen huone, sen ainoat huonekalut ovat honkainen sänky ja vaatekaappi, joka on hyvin pieni, mutta kuitenkin kyllin iso niukalle vaatevarastolleni. Jalomieliset ystäväni ovat varanneet minulle kaikki, mitä välttämättömmin tarvitsen.

On ilta. Olen juuri lähettänyt pois pienen orpotytön, joka auttaa minua taloustoimissa, annettuani hänelle päiväpalkaksi appelsiinin. Istun yksin hellani ääressä. Tänä aamuna olen avannut kyläkouluni. Oppilaita on kaksikymmentä. Vain kolme osaa lukea, eikä kukaan osaa kirjoittaa eikä laskea. Muutamat kutovat, muutamat ompelevat vähäisen. He puhuvat seudun leveintä murretta. Toistaiseksi meidän on vaikea ymmärtää toistemme kieltä. Muutamat heistä ovat tavoiltaan karkeita, kömpelöitä, itsepintaisia ja jukopäisiä, toiset taas tuntuvat kilteiltä ja opinhaluisilta ja miellyttävät minua. En saa unohtaa, että nämä pienet, karkeapukuiset talonpoikaislapset ovat yhtä hyviä ihmisenalkuja kuin ylhäisimpien sukujen vesat ja että heidänkin sydämissään on hyvyyden, hienostuksen, älyn ja tunteen ituja. Minun velvollisuuteni on kehittää näitä ituja, ja olen varmaan saava tyydytystä tämän velvollisuuteni täyttämisestä. Iloa en odota siltä elämältä, joka nyt aukeaa eteeni, mutta jos maltan mieleni ja teen parhaani, voin epäilemättä verrattain onnellisena elää päivästä päivään.

Olinko sitten iloinen, tasainen ja tyytyväinen niinä tunteina, jotka sinä päivänä vietin alastomassa, köyhässä kouluhuoneessani? En tahdo pettää itseäni, vaan sanon suoraan: en. Olin onneton, vieläpä tunsin olevani nöyryytetty — minä houkkio! Pelkäsin ottaneeni askelen, joka alensi asemani yhteiskunnassa. Tunsin raukkamaista vastenmielisyyttä kaikkea sitä tietämättömyyttä, köyhyyttä ja raakuutta kohtaan, jota kuulin ja näin ympärilläni. En tahdo kuitenkaan tuomita itseäni liian ankarasti sellaisista tunteista — tiedänhän, että ne ovat moitittavia, ja se on jo paljon. Tahdon koettaa voittaa ne. Huomenna olen varmaan jo jonkun verran vapautunut niistä, ja viikon kuluttua olen kukistanut ne kokonaan. Kenties muutamien kuukausien kuluttua olen jo onnellinen nähdessäni ponnistusteni tuottavan hedelmää ja oppilaitteni edistyvän.

Asetin itselleni erään kysymyksen: mikä on parempi — sekö, että olisin langennut kiusaukseen, kuunnellut intohimon ääntä, heittänyt sikseen kaikki tuskalliset taistelut ja ponnistukset ja antautunut silkiverkkoon, vaipunut uneen kukkasille ja herännyt etelän taivaan alla, satumaisessa huvilassa Mr. Rochesterin rakastajattarena — huumaantuneena hänen rakkaudesta, sillä hän olisi jonkun aikaa rakastanut minua — oi, kuinka hyvin sen tiedän — hän olisi rakastanut minua koko sydämeästään. Hän *rakasti* minua — sellaista rakkautta en enää koskaan saisi tuntea. Kukaan ei koskaan enää rakastaisi nuoruuttani, kauneuttani ja sulojani, sillä kukaan muu ei näkisi minussa sellaista. Hän oli rakastunut minuun, hän oli ylpeä minusta — sitä ei kukaan toinen mies koskaan olisi. Mutta minne ovat ajatukseni eksyneet, mitä sanonkaan, mitä tunnen? Kysyn vielä kerran, mikä on parempi — olla orjana etelän paratiisissa, milloin mielettömänä onnesta, milloin tukahuttaen katkeria häpeän ja omantunnon tuskien kyyneleitä, vai olla vapaa ja kunniallinen kyläkoulunopettajatar raikkaassa, yksinäisessä vuoriseudussa Englannin taivaan alla?

Tunnen selvästi tehneeni oikein noudattaessani omantuntoni käskyä ja sulkiessani korvani huumaavan hetken viettelyksiltä. Jumala johti minut oikeaan valintaan, ja tahdon kiittää hänen hyvyttensä.

Kun olin mietteissäni päässyt näin pitkälle, nousin ja menin oveltani katsomaan syksyistä auringonlaskua, hiljaisia vainioita majani edustalla ja puolen peninkulman päässä olevaa kylää. Linnut lauloivat iltalaulujansa, ilma oli leuto ja täynnä tuoksuja. Katsellessani tätä kaikkea, luulin olevani onnellinen, ja kuitenkin yllätin itseni ennen pitkää itkemästä. Miksi itkin? Itkin kovaa kohtaloa, joka oli riistänyt minut irti sydämeni rakastetusta, jota en enää koskaan saisi nähdä. Kenties oli hänen raivonsa ja epätoivonsa — lähtöni seuraus — jo saattanut hänet pois oikealta tieltä, eikä ollut enää mitään toiveita päästä kerran yhtymään, ei tässä elämässä.

Näin ajatellessani käänsin katseeni pois lempeästä iltataivaasta ja Mortonin yksinäisestä laaksosta — sanon yksinäisestä, sillä siinä maisemassa, joka aukeni edessäni, en nähnyt muuta rakennusta kuin kirkon ja pappilan, puolittain puitten kätöksessä, sekä hyvin kaukana Vale Hallin, rikkaan Mr. Oliverin kartanon katon. Peitin silmäni ja nojasin pääni kiviseen ovenpieleen, mutta ennen pitkää kuulin rapinaa veräjältä, joka erotti pienen puutarhani niityistä, ja olin pakotettu katsomaan ylös. Eräs koira — se oli vanha Carlo, Mr. Riversin lintukoira — työnsi kuonollaan auki veräjän, ja St. John itse nojautui aitaan käsivarret ristissä. Hän katseli minua otsa rypyssä, hyvin vakavana, melkein tyytymättömänä. Pyysin häntä tulemaan sisään.

"Ei, en voi jäädä, toin vain pienen paketin, jonka sisareni jättivät teille. Luullakseni se sisältää värilaatikon, siveltimiä ja paperia."

Menin ottamaan sen, ja tervetullut lahja se olikin. Hän tarkasteli vakavana kasvojani, kun lähestyin. Kyynelten jäljet näkyivät luultavasti vielä hyvin selvinä.

"Onko ensimmäinen päivätyönne ollut raskaampi kuin luulitte?" kysyi hän.

"Ei toki. Päinvastoin luulen tulevani hyvin toimeen oppilaitteni kanssa."

"Kenties olette pettynyt asuntonne ja huonekalujenne suhteen? Ne ovatkin kyllä hyvin epämukavat, mutta —" Minä keskeytin.

"Tupani on siisti ja suojainen, huonekalut ovat täysin riittävät ja mukavat. Kaikki, mitä näen, herättää minussa kiitollisuutta, enkä ole onneton. En ole niin typerä ja mukavuutta rakastava, että kaipaisin sohvaa, mattoja ja hopeakaluja, sitäpaitsi en viisi viikkoa sitten omistanut mitään — olin kerjäläinen, irtolainen, ja nyt minulla on ystäviä, koti ja toimi. Ihmettelen Jumalan hyvyttä, ystäväni jalomielisyyttä ja suotuisaa kohtaloani. Minulla ei ole mitään syytä valittaa."

"Mutta eikö yksinäisyys painosta teitä? Pieni talonne on pimeä ja tyhjä."

"Olen tuskin vielä ehtinyt nauttia sen rauhasta, vielä vähemmin surra sen yksinäisyyttä."

"Hyvä on, toivon, että todella olette niin tyytyväinen kuin sanotte olevanne. Joka tapauksessa sanoo terve järkenne teille, että on liian aikaista ruveta epäröimään Lotin vaimon lailla. Luonnollisesti en voi tietää, mitä olitte jättänyt taaksenne, kun tulin tuntemaan teidät, mutta neuvon teitä vastustamaan lujasti kaikkia kiusauksia, jotka tahtovat saattaa teitä katsomaan taaksenne, ja kulkemaan levollisena nykyistä tietänne, ainakin muutamia kuukausia."

"Sen aionkin tehdä", vastasin. St. John jatkoi:

"On hyvin vaikeata vastustaa omia taipumuksiansa ja pitää tunteitansa kurissa, mutta kokemuksesta tiedän, että se ei ole mahdotonta. Jumala on antanut meille kyvyn jossakin suhteessa muodostaa oman kohtalomme, ja kun tunnemme tarvitsevamme tukea, jota emme voi saada, kun oma tahtomme kapinoo ja pyrkii poluille, joita emme voi seurata, ei meidän tarvitse nääntyä eikä joutua epätoivoon. Meidän on silloin vain etsittävä toista ravintoa sielullemme. Yhtä voimakasta kuin se kielletty hedelmä, jota himoitsimme, ja kenties puhtaampaa, ja raivattava harhaileville jaloillemme uusi tie, yhtä suora ja leveä kuin se, minkä kohtalo oli meiltä sulkenut, joskin kenties kivikkoisempi."

"Vuosi sitten olin itse sanomattoman onneton, koska luulin erehtyneeni valitessani papin ammatin, jonka yksitoikkoiset velvollisuudet väsyttivät minua kuolemaan saakka. Mieleni paloi levottomampaan ja toimeliaampaan elämään, tahdoin olla kirjailija, taiteilija, puhuja — mitä tahansa, kunhan ei vain pappi. Valtiomiehen ja sotilaan kunnian- ja vallanhimoinen sydän sykki papinkauhtanani alla. Elämäni tuntui niin sietämättömältä että sen täytyi muuttua toiseksi, muuten en jaksaisi elää. Kaiken pimeyden ja taistelun jälkeen välähti mielessäni vihdoinkin valkeus. Kahleet, jotka sitoivat sieluni, aukesivat, kuulin taivaasta äänen, joka kutsui minua kokoomaan kaikki voimani, levittämään siipeni ja kohoamaan korkeampiin ilmapiireihin. Jumalalla oli minulle kutsumus, tehtävä, jota varten tarvittiin voimaa, taitoa, rohkeutta ja kaunopuheisuutta, kaikkia sotilaan, valiomiehen ja puhujan parhaita ominaisuuksia, sillä kaikki ne keskittyvät hyvään lähetyssaarnaajaan."

"Päätin siis ruveta lähetyssaarnaajaksi. Siitä saakka muuttui mielentilani, tunsin vapautuvani ja avartuvani, ja kahleista jäi jäljelle ainoastaan kipeät arvet, jotka vain aika voi parantaa. Isäni vastusti päätöstäni, mutta hänen kuolemansa jälkeen ei mikään laillinen syy estä minua. Minun on vain järjestettävä muutamia asioita, hankittava toinen pappi Mortoniin, katkaistava muutamia tunnesiteitä, taisteltava viimeinen taistelu inhimillistä heikkoutta vastaan — ja olen varma että suoriudun siitä voittajana, koska olen päättänyt voittaa — sitten jätän Euroopan ja lähdän itään."

Hän sanoi tämän hillityllä, mutta pateettisella tavallaan, ja lakattuaan puhumasta ei hän katsellut minua, vaan laskevaa aurinkoa, johon minäkin katsoin. Molemmat olimme kääntyneet pois polusta, joka pelloilta johti veräjälle. Emme olleet kuulleet askeleita ruohoiselta polulta, vaan ainoa kuulemamme ääni oli ollut laakson läpi virtaavan puron solina, eikä ollut ihme jos säpsähdimme kun äkkiä kuulimme iloisen, hopeanheleän äänen:

"Hyvää iltaa, Mr. Rivers! Hyvää iltaa, vanha Carlo! Koiranne on nopeampi tuntemaan ystävänsä kuin te, sir, se teroitti korviaan ja heilutti häntäänsä kun vielä olin kaukana laaksossa, ja te käännätte selkänne minulle vielä nytkin."

Se oli totta. Vaikka Mr. Rivers olikin ensi äänet kuultuaan hätkähtänyt kuin olisi salama halkaissut pilven hänen päänsä yläpuolella, seisoi hän vieläkin samassa asennossa kuin missä puhuja oli hänet yllättänyt — nojautuneena veräjään, katse suunnattuna länteen. Hän kääntyi vihdoinkin, verkalleen ja levollisesti. Hänen rinnalleen oli noussut olento, joka minusta näytti ilmestykseltä. Se oli nuori, valkopukuinen tyttö, suloinen ja nuorekas. Hänen hennon vartalonsa muodot olivat moitteettoman kauniit, ja kun hän kohotti päätään hyväilyään Carloa ja viskasi pois pitkän harsonsa, tuli näkyviin

säteilevän kauniit kasvot. Täydellinen kauneus on voimakas sanontatapa, mutta en kuitenkaan epäröi käyttää sitä puhuessani hänestä. Viehättävämpää olentoa en koskaan ole nähnyt Albionin kostean taivaan alla. Mitään ei puuttunut, mitään vikaa ei voinut löytää hänen kauneudestaan: hänellä oli hienot, säännölliset kasvot, silmät kuin vanhoilla, suloisilla muotokuvilla, suuret, tummat ja ihanat, ja niitten tenhoa lisäsi pitkät ripset ja hienosti vedetyt kulmakarvat. Otsa oli tasainen ja valkea ja muodosti kauniin vastakohdan raikkaille, ruusuisille poskille, jotka olivat soikeat ja hienot, huulet olivat punaiset, täyteläiset ja kaunismuotoiset, hampaat tasaiset ja helmenvalkeat, leuka siro ja pieni, Runsaat ruskeat kiharat täydensivät hänen ihanteellisen kauneutensa. Katselin ihmetellen tätä suloista olentoa ja ihailin häntä sydämeni pohjasta. Luonto oli tuhlannut parhaat antimensa tälle onnelliselle, joka varmaan oli tuon muuten niin kitsaan äitipuolen lempilapsi.

Mitähän St. John Rivers ajatteli tästä maallisesta enkelistä? Luonnollisesti tulin ajatelleeksi tätä, kun näin hänen kääntyvän katsomaan häntä, ja yhtä luonnollisesti etsin vastausta hänen kasvoistaan. Hän oli jo kääntänyt katseensa kaunottaresta ja tarkasti nyt vaatimatonta tuhatkaunokimppua veräjän vieressä.

"Kaunis ilta, mutta jo liian myöhäinen, jotta voisitte olla yksin ulkona", sanoi hän musertaen jalallaan pienten kukkien lumivalkeat terät.

"Oh, olen vasta tänä iltana tullut kotiin S:stä." (hän mainitsi suuren, kahdenkymmenen peninkulman päässä olevan kaupungin nimen). "Isä kertoi, että olette jo avannut koulunne, ja että uusi opettajatar oli tullut, ja niin panin hatun päähäni teenjuonnin jälkeen ja juoksin rinnettä ylös katsomaan häntä. Hän on kai tässä?"

"Se on hän", sanoi St. John.

"Luuletteko, että tulette viihtymään Mortonissa?" kysyi hän herttaisen luonnollisesti ja lapsellisesti.

"Toivon kylläkin viihtyväni. Minulla on monta syytä toivoa sitä."

"Ovatko oppilaanne niin tarkkaavaisia kuin toivoitte?"

"Ovat."

"Pidättekö talostanne?"

"Pidän paljonkin."

"Olenko kalustanut sen sievästi?"

"Hyvin sievästi."

"Ja olenko onnistunut valitessani Alice Woodin apulaiskesne?"

"Olette varmaankin. Hän on kiltti ja vikkelä." (Tämä on siis Miss Oliver, perijätär, ajattelin, jolle onnetar on ollut yhtä suosiollinen kuin luonto. Kuinka suotuisat tähdet loistivatkaan hänen syntyessään!)

"Tulen auttamaan teitä opettamisessa joskus", jatkoi hän. "Se tulee tuottamaan minulle vaihtelua, ja minä pidän vaihtelusta. Mr. Rivers, minulla oli *niin* hauskaa S:ssä. Viime yönä, tai tänä aamuna, tanssin kahteen saakka. Kymmenes rykmentti on majoitettu sinne metelien jälkeen, ja upseerit ovat miellyttävimpiä nuoria miehiä maailmassa — he lyövät laudalta kaikki meidän veitsiseppämme ja saksikauppiaamme."

Minusta näytti kuin olisivat Mr. St. Johnin kasvot synkistyneet. Hänen huulensa pysyivät tiiviisti suljettuina ja kasvojen alaosa näytti tavattoman jäykältä, kun iloinen, naurava tyttö kertoi huvituksistaan. Hän nosti katseensa tuhatkaunoista ja käänsi sen tutkivana ja ankarana tyttöön. Tämä vastasi uudella naurunhelinällä, joka niin hyvin sopi hänen nuoruuteensa, punaisiin poskiinsa ja säteileviin silmiinsä.

Kun nuori mies yhä seiso i mykkänä ja totisena, alkoi tyttö taaskin hyväillä Carloa. "Carlo parka rakastaa minua", sanoi hän. "Carlo ei ole jäykkä ja ylpeä ystävilleen, ja jos se osaisi puhua, ei se vaikenisi."

Kun tyttö myötäsnytyisellä sulollaan kumartui taputtamaan koiran päätä, kohosi hehkuva puna koiran nuoren, ankaran isännän kasvoille. Hänen vakavissa silmissään leimahti äkkinäinen tuli, ja hänen silmäyksensä olivat levottomia ja kiihkeitä. Mielenliikutuksensa vallassa oli hän melkein yhtä kaunis miehenä kuin tyttö naisena. Hänen rintansa kohosi, kuin olisi hänen voimakas sydämensä väsynyt tahdon armottomaan ylivaltaan ja pyrkinyt kaiken uhalla vapauteen. Mutta hän nujersi sen kuten

taitava ratsastaja kapinoivan hevosen. Hän ei vastannut sanallakaan tytön ystävällisiin puheisiin.

"Isä sanoo, että ette koskaan enää tule katsomaan meitä", jatkoi Miss Oliver katsoen taas ylös. "Olette aivan vieras Vale Hallissa. Isä on yksin kotona tänä iltana eikä voi oikein hyvin. Ettekö tulisi katsomaan häntä minun kanssani?"

"Näin myöhään ei voi häiritä Mr. Oliveria", vastasi St. John.

"Ei voi häiritä! Mutta minä sanon, että voi. Juuri tällä hetkellä isä kaippaa seuraa, kun työt ovat päättyneet eikä hänellä ole mitään ajanvietettä. Tulkaa toki, Mr. Rivers, tulkaa! Miksi olette niin arka ja niin synkkä?" Hän katkaisi itse näitten sanojen jälkeen syntyneen hiljaisuuden.

"Minähän unohdan!" huudahti hän ja pudisti kaunista kiharapäätänsä ikäänkuin suuttuneena itselleen. "Kuinka olenkaan ajattelematon ja tyhmä! Antakaa minulle anteeksi! Olin aivan unohtanut, että teillä on hyvät syyt olla yhtymättä laverteluuni. Diana ja Mary ovat lähteneet ja Moor-House on suljettu, ja te olette niin yksin. Kuinka säälin teitä! Tulkaa nyt isän luo!"

"Ei tänä iltana, Miss Rosamond, ei tänä iltana."

Mr. St. John puhui koneellisesti, ja vain hän tiesi, mitä tämä kieltö maksoi.

"No, jos olette niin itsepäinen niin jätän teidät, sillä en uskalla olla kauempaa. Kaste alkaa ja laskeutua. Hyvää yötä!"

Hän ojensi kätensä. St. John tuskin kosketti sitä. "Hyvää yötä", toisti hän matalalla ja soinnuttomalla äänellä. Tyttö kääntyi pois, mutta palasi takaisin heti.

"Ettehän vain voi pahoin?" kysyi hän. Hänellä oli hyvä syy kysyä tätä, sillä nuori mies oli kalpeampi kuin tytön valkea puku.

"Voin varsin hyvin", vastasi hän, kumarsi ja jätti veräjän. Hän lähti toiseen suuntaan, tyttö toiseen. Tyttö kääntyi kahdesti katsomaan häntä liidellensä keijukaisen tavoin niittyjä pitkin. Mies kulki lujana ja suorana eikä kertaakaan katsonut taakseen.

Tämä toisten kärsimysten ja uhrien näkeminen johti ajatukseni hetkiseksi pois omasta kohtalostani. Diana Rivers oli sanonut veljestään "järkähtämätön kuin kuolema". Hän ei liioitellut.

Kolmaskymmenestoinen luku.

Jatkoin työtäni kyläkoulussa niin ahkerasti ja uskollisesti kuin taisin. Se oli raskasta työtä alussa. Kului jonkun aikaa ennenkuin parhaalla tahdollani voin ymmärtää oppilaitani ja heidän luonteitaan. He olivat toivottoman tietämättömiä ja tuntuivat aivan mahdottomilta, yhtä mahdottomilta kaikki tyyni. Pian huomasin kuitenkin erehtyneeni. Heidänkin joukossaan, kuten sivistyneitten kesken, oli erilaisia tyyppisiä, ja mitä paremmin opin tuntemaan heitä ja he minua, sitä selvempinä näkyivät eroavaisuudet. Voitettuaan ensi hämmästyksensä minun puhetapani, määräysteni ja käyttäytymiseni johdosta muuttuivat nämä kömpelöt, töllistelevät maalaislapset aika virkeiksi tytöiksi. Monet heistä osoittautuivat ystävällisiksi ja kiitollisiksi, ja muutamissa huomasin synnynäistä hienotunteisuutta ja itsekunnioitusta sekä terävää älyä, mikä herätti minussa ihmettelyä ja myötätuntoa. Tällaiset pitivät kunnianaan tehdä työnsä hyvin, pysyä siisteinä, lukea läksynsä kunnollisesti ja käyttäytyä sievästi. Muutamissa tapauksissa oli edistyksen nopeus kerrassaan hämmästyttävä, ja minä olin siitä ylpeä ja onnellinen. Aloin pitää muutamista tytöistä, ja hekin pitivät minusta. Oppilaitteni joukossa oli useita talonomistajain tyttäriä, jotka olivat jo melkein täysikasvuisia tyttöjä. Nämä osasivat jo lukea, kirjoittaa ja ommella, ja heille opetin kieliopin, historian ja maantieteen alkeita sekä koruompelua. Heidän joukossaan oli monta hyvin kunnioitettavaa luonnetta, he olivat opinhaluisia ja pyrkivät henkiseen hienostukseen, ja heidän kodeissaan vietin monta miellyttävää hetkeä. Vanhemmat — maanviljelijä ja hänen vaimonsa — kohtelivat minua mitä suurimmalla kunnioituksella. Heidän vilpitön ystävyytensä tuotti minulle suurta iloa, ja mielihyvällä palkitsin sen kohteliaalla käytöksellä ja huomaavaisuudella, johon he luultavasti eivät olleet tottuneet mutta joka sekä miellytti heitä että oli heille hyödyksi, koska he sen kautta kohosivat omissa silmissään ja samalla kaikin tavoin pyrkivät kunnioittavan kohteluni arvoisiksi.

Tunsin olevani naapurieni suosikki. Kävellessäni kylätiellä kuulin joka taholta sydämellisiä tervehdyksiä ja näin ystävällisiä kasvoja. Ystävyys ja arvonanto kanssaihmiesten puolelta, olkoot he sitten vain yksinkertaista rahvasta, on suloista kuin päivänpaiste, ja sen lämmössä puhkeavat valoisat, rauhalliset tunteet kukkaan. Tänä aikana elämästäni oli sydämeni useammin kiitollisuutta tulvillaan

kuin masentunut ja onneton. Ja kuitenkin, lukija, kesken tätä rauhaa, tätä hyödyllistä elämää, vietettyäni päivän ahkerassa opetustyössä ja illan yksinäisyydessä kirjojeni tai siveltimiäni ääressä, antauduin yöllä ihmeellisten unten valtaan. Ne olivat levottomia, kiihkeitä, väririkkaita unia, joissa yhä uudelleen ja uudelleen, kesken mitä tavattomimpia seikkailuja ja romanttisimpia kohtauksia, tapasin Mr. Rochesterin, ja yhä uudelleen tunsin olevani hänen sylissä, kuulin hänen äänensä, kohtasin hänen katseensa, kosketin hänen kättänsä ja poskeansa, rakastin häntä, tunsin, että hän rakasti minua ja toivoin, yhtä voimakkaasti ja tulisesti kuin ennenkin saada viettää elämäni hänen rinnallaan. Sitten heräsin. Sitten muistin missä olin ja mikä oli asemani. Sitten kohosin väristen istumaan kovaan vuoteeseeni, ja vain hiljainen, pimeä yö oli kiihkeän, epätoivoisen tuskani todistajana. Seuraavana aamuna tasan kello yhdeksän avasin kouluni, tyvenenä, tasaisena, valmistuneena päivän velvollisuuksiin.

Rosamond Oliver piti sanansa ja kävi luonani silloin tällöin. Hänen käyntinsä tapahtuivat yleensä hänen aamuratsastuksensa yhteydessä. Hän antoi poninsa laukata ovelle saakka, ja hänen takanaan seurasi livre-pukuinen ratsupalvelija. Tuskin voi kuvitella kauniimpaa näkyä kuin nuori tyttö purppuranpunaisessa ratsastuspuvussaan, poikamainen, musta samettihattu ruskeilla, liehuvilla kutreilla, jotka hyväilivät hänen poskia ja valuivat yli hartioitten. Sellaisena hän astui maalaiseen tupaamme ja liukui töllistävien kylänlasten keskelle. Hän tuli tavallisesti sillä tunnilla, jolloin Mr. Rivers joka päivä opetti uskontoa. Pelkään, että tulijan katse tunkeutui syvälle nuoren papin sydämeen. Tämä näytti vaistomaisesti tuntevan hänen tulonsa, vaikka hän ei olisi nähnytäkään häntä, ja vaikka hän katsoikin pois ovesta, lensivät hänen poskensa hehkuvan punaisiksi, jos tyttö näyttäytyi sen luona, ja hänen liikkumattomilla marmorikasvoillaan ilmeni hillittyä kiihkoa, joka oli sitä tulisempaa, mitä enemmän hän koetti salata sitä.

Tyttö tietenkin tunsu voimansa, eikä nuori mies koettanutkaan, eikä olisi voinutkaan salata sitä häneltä. Huolimatta koko hänen kristillisestä stoalaisuudestaan vapisivat hänen kätensä ja hänen silmänsä liekehtivät, kun tyttö tuli hänen luokseen, puhutteli häntä ja hymyili iloisesti, rohkaisevasti, vieläpä rakastuneesti. Hänen ankara ja surullinen ilmeensä näytti sanovan, joskaan hän ei huulillaan sitä lausunut: "Minä rakastan sinua ja tiedän, että sinä pidät minusta. Menestyksen puute ei tee minua mykäksi. Jos tarjoisin sinulle sydämeni, luulen, että ottaisit sen vastaan. Mutta olen jo laskenut sen pyhälle alttarille, ja tuli on syytetty. Kohta on uhri toimitettu loppuun."

Ja tyttö näytti pettyneeltä lapselta, pilvi peitti hänen säteilevät kasvonsa, hän veti kiireesti kätensä nuoren miehen kädestä ja kääntyi oikullisena pois hänen sankarillisen, mutta kärsivän katseensa edestä. St. John olisi varmaan antanut koko maailman voidakseen seurata häntä, kutsua hänet takaisin ja pidättää hänet luonaan, mutta taivaastaan hän ei suostunut luovuttamaan rahtuakaan eikä tahtonut vaihtaa rakkauden autuuteen pienintäkään toivetta iäisestä, todellisesta paratiisista. Sitäpaitsi ei rakkaus naiseen olisi voinut tyydyttää kaikkia aineksia hänessä — haaveilijaa, kunnian ja maineen tavoittelijaa, runoilijaa, pappia. Hän ei voinut, hän ei saanut vaihtaa jylyä, viljelä lähetyksenttiään Vale Hallin salien rauhaan. Tämän kaiken kuulin häneltä itseltään kerran, kun hänen umpimielisyytensä uhalla voitin äkkiryssäköllä hänen luottamuksensa.

Miss Oliver oli jo useita kertoja kunnioittanut minua käynneillään asunnossani. Olin oppinut tuntemaan hänen luonteensa, johon ei mitään salaisuuksia kätkeytynyt. Hän oli keimaileva, vaan ei sydämetön, itsevaltainen, mutta ei varsinaisesti itsekäs. Häntä oli syntymästään saakka hemmoiteltu, mutta siltä hän ei ollut kokonaan pilattu. Hän oli pikainen, mutta hyväsydäminen, turhamainen — mitäpä hän muuta olisi voinutkaan olla, kun kuvastimet kilvan ylistivät hänen kauneuttaan — mutta ei teeskentelevä, antelias, ei vähääkään ylpeä rikkaudesta, lapsellinen, koko lailla älykäs, iloinen, vilkas ja ajattelematon — lyhyesti sanoen, hän oli hyvin viehättävä, vieläpä niin puolueettoman ja kylmän arvostelijan silmissä kuin minun, mutta hän ei ollut syvemmin mieltäkiinnittävä eikä tehnyt pysyvämpää vaikutusta katselijaan. Hän oli aivan toista maata kuin esimerkiksi St. Johnin sisaret. Pidin hänestä samaan tapaan kuin olin pitänyt oppilaastani Adèlesta, vaikka tietysti olinkin läheisemmin kiintynyt lapseen, jota opetin, kuin täysikasvuiseen tuttavaan.

Hänkin oli alkanut pitää minusta. Hän sanoi, että muistutin Mr. Riversiä (vaikka tietenkään, lisäksi hän, en ollut kymmeneksi osaksikaan niin kaunis kuin hän, olin kyllä "sievä, kiltti, pieni olento", mutta Mr. Rivers oli enkeli). Olin hyvä, viisas, tyven ja luja kuten hänkin. Oli kohtalon oikku, vakuutti tyttö, että olin kyläkoulun opettajatar, ja aikaisempi tarinani oli varmaankin mieltäkiinnittävä kuin hauskin romaani. Eräänä iltana oli hän lapsekkaan ajattelemattomassa toimeliaisuudessaan, jossa kuitenkin ei ollut mitään loukkaavaa, penkonut astiakaapissani ja pöytälaatikossani, ja sattunut ensin näkemään pari ranskalaista kirjaa, erään Schillerin teoksen, saksalaisen kieliopin ja sanakirjan, sitten piirustustarpeeni ja muutamia luonnoksia, muitten muassa kuvankauniin pikkutytön, erään oppilaani, muotokuvan sekä useita luonnon mukaan tehtyjä maisemia Mortonin laaksosta ja vuorista sen ympärillä. Hän oli ensin kivettyneenä hämmästyksestä, sitten hän ihastui ikihyväksi.

"Oletteko maalannut nämä kuvat? Osaatteko ranskaa ja saksaa? Mikä ihmeellinen, herttainen olento

olettekaan! Te piirustatte paremmin kuin opettajani koulussa. Tahdotteko piirtää minun kuvani isää varten?"

"Mielihyvällä", vastasin, ja tunsin taiteilijan iloa saadessani mallikseni niin loistavan kauniin olennon. Hänellä oli yllään tummansininen silkkipuku, kaula ja käsivarret olivat paljaat ja ainoana koristeena olivat hänen pähkinänruskeat kutrinsa, jotka luonnonkiharain koko vallattomalla sulolla valuivat hänen olkapäilleen. Otin arkin hienointa piirustuspaperiani ja aloin haahmoitella ääriiviivoja huolellisesti. Päätin suoda itselleni ilon värittää kuvani, ja koska oli jo myöhäinen, sanoin, että hänen piti istua mallina jonakin toisena päivänä. Hän oli antanut sellaisen kuvauksen minusta isälleen, että itse Mr. Oliver tuli hänen mukanaan seuraavana iltana. Tämä oli vankkarakenteinen, jo harmaantunut keski-ikäinen mies, jonka rinnalla kaunis tytär oli kuin hempeä kukkanen harmaan kivimuurin vieressä. Hän tuntui vaiteliaalta, kenties ylpeältä mieheltä, mutta minua kohtaan hän oli hyvin ystävällinen. Rosamondin kuvan luonnos miellytti häntä suuresti, ja hän sanoi, että minun kaikin mokomin piti maalata se valmiiksi. Hän tahtoi myös, että tulisin viettämään seuraavan illan Vale Hallissa.

Minä menin. Vale Hall oli suuri, kaunis talo, jonka joka pikkuseikassa ilmeni omistajan rikkaus. Rosamond liverteli kuin lintunen kaiken aikaa. Hänen isänsä oli ystävällinen, ja kun hän teenjuonnin jälkeen aloitti keskustelun kanssani, ilmaisi hän kohteliaain sanoin ihmettelynsä kaikesta siitä, mitä olin saanut aikaan Mortonin koulussa. Hän vain pelkäsi, että olin liian hyvä tähän paikkaan, päättäen kaikesta, mitä hän oli kuullut ja nähnyt, ja että pian jättäisin sen ja etsisin sopivamman.

"Todellakin, isä", huudahti Rosamond, "hän kykenisi mainiosti olemaan kotiopettajattarena hienossa perheessä."

Itsekseni arvelin, että paljon mieluummin olin nykyisessä paikassani kuin ainoassakaan hienossa perheessä koko maassa.

Mr. Oliver puhui Mr. Riversistä ja koko Riversin perheestä suurella kunnioituksella. Hän sanoi, että nimi oli vanhimpia koko paikkakunnalla, että suvun esi-isät olivat olleet varakkaita ja että koko Morton oli kuulunut heille. Hän arveli edelleen, että suvun nykyinenkin päämies voisi, jos häntä haluttaisi, naida parhaista suvuista. Hänen mielestään oli vahinko, että niin hieno ja lahjakas nuori mies oli päättänyt ruveta lähetyssaarnaajaksi — sehän oli kauniin elämän hukkaamista. Näytti kuin ei hänen puoleltaan olisi ollut mitään estettä Rosamondin ja St. Johnin avioliitolle. Mr. Oliver nähtävästi katsoi nuoren papin hyvän nimen, vanhan suvun ja kunniakkaan ammatin korvaavan omaisuuden puutteen.

Oli viides päivä marraskuuta ja lupapäivä. Pieni palvelustyttöni oli auttanut minua taloni siistimisessä ja lähtenyt pois tyytyväisenä, saatuaan muutaman pennin vaivoistaan. Kaikki oli kirkasta ja tahratonta ympärilläni, lattia pesty, uuninraudat kiilloitetut ja pöly pyyhitty tuoleilta ja pöydältä. Olin itsekin siistiytynyt, ja sain viettää iltapäiväni parhaani mukaan. Ensimmäisen tunnin aikana luin muutamia sivuja saksaa, sitten otin esiin palettini ja siveltimeni ja ryhdyin hauskempaan ja helpompaan työhön, Rosamond Oliverin kuvan viimeistelemiseen. Pää oli jo valmis, oli vain maalattava tausta ja tummennettava varjoja, kosketeltava siveltimellä vielä sinne tänne — punaisiin huuliin, pehmeisiin kiharoihin, tummiin silmäripsiin. Olin syventynyt näihin somiin yksityiskohtiin, kun kuului nopea koputus ovelle, se aukeni, ja sisään astui St. John Rivers.

"Olen tullut katsomaan, kuinka vietätte lupapäiväanne", sanoi hän. "Toivoakseni ei mietiskellen? Ei, sehän on hyvä. Piirtäessänne ette tunne itseänne yksinäiseksi. Näette, että epäilen teitä vieläkin, vaikka olettekin tähän asti suoriutunut erinomaisesti. Olen tuonut teille erään kirjan iltanne iloksi." Hän laski pöydälle erään vastailmestyneen runoelman, erään noita tosi runouden tuotteita, joita niin usein tarjottiin sen ajan — uudemman kirjallisuutemme kulta-ajan — yleisölle. Meidän aikamme yleisö on vähemmän onnellista. En tahdo kuitenkaan nurkua tai puhjeta syytöksiin. Tiedän, että runous ei ole kuollut, eikä nero sammunut, tiedän, että mammona ei vielä ole kahlinnut kumpaistakaan, vaan jonakin päivänä ne taaskin osoittavat elävänsä ja olevansa vapaat ja voimakkaat. Runous ja nero, nämä taivaan voimakkaat henget hymyilevät, kun matalat sielut voittavat ja heikot itkevät heidän häviötään. Runousko häviäisi? Neroko joutuisi maanpakoon? Ei, ei, olisi keskinkertaista ja halpaa ajatella niin. Ne eivät ainoastaan elä, ne vallitsevat, ja ilman niitten jumalallista vaikutusta olisi maailma viheliäinen helvetti.

Kun innokkaasti silmäilin "Marmionin" (sillä kirja oli "Marmion") ensimmäisiä loistavan kauniita sivuja, kumartui St. John tarkastamaan piirustustani. Hänen kookas vartalonsa ponnahti heti taas pystyyn. Hän ei sanonut mitään. Katsoin häneen, ja hän väisti katsettani. Tunsin hyvin hänen ajatuksensa ja luin kuin kirjasta hänen sydämensä tunteita, ja sillä hetkellä olin levollisempi ja kylmempi kuin hän. Kerrankin oli se etu minun puolellani, ja halusin tehdä hänelle jotakin hyvää, jos voisin.

"Kaikessa lujuuudessaan ja itsensähillitsemisessä", ajattelin, "jännittää hän itseään liiaksi. Hän sulkee kaikki tunteensa ja kärsimyksensä omaan rintaansa eikä usko niitä kenellekään. Olen varma, että hänelle tekisi hyvää puhua jonkun kanssa suloisesta Rosamondistaan, jota hän mielestään ei ole

oikeutettu naimaan. Tahdonpa saada hänet puhumaan."

Sanoin ensin: "Istukaa, Mr. Rivers". Mutta hän vastasi tapansa mukaan, että hän ei voinut viipyä. "Hyvä on", vastasin hengessäni, "viivy jos tahdot, mutta nyt juuri et vielä mene, sen olen päättänyt. Yksinäisyys on vähintään yhtä pahaa sinulle kuin minullekin. Koetanpa, enkö keksisi pientä salaista rakoa luottamuksessasi, jonka kautta voisin vuodattaa myötätunnon palsamia marmoririntaasi."

"Onko muotokuva näköinen?" kysyin haikailematta.

"Näköinen! Kenen näköinen? En katsonut sitä lähemmin."

"Katsoitte kylläkin, Mr. Rivers."

Hän melkein säpsähti kuullessaan jyrkän keskeytykseni ja katsoi minuun kummastuneena. "Oh, tämä ei vielä ole mitään", ajattelin. "En aio säikähtää pientä jäykkyyttä sinun puoleltasi — olen valmistunut menemään sangen pitkälle." Jatkoin:

"Tarkastitte sitä hyvin läheltä, mutta minulla ei ole mitään sitä vastaan että katsotte sitä vieläkin." Ja minä nousin ja panin sen hänen käteensä.

"Hyvin tehty kuva", sanoi hän, "pehmeät, kirkkaat värit, täsmälliset ja kauniit viivat."

"Niin, niin, kyllä minä sen kaiken tiedän. Mutta onko se näköinen?
Kenen näköinen se on?"

Hän vastasi, koettaen saada äänensä mahdollisimman välinpitämättömäksi:
"Miss Oliverin, luulisin."

"Tietysti. Ja nyt, sir, palkaksi hyvästä arvaamisestanne lupaan maalata teille toisen, aivan samanlaisen kuvan, jos nimittäin otatte sen mielellänne vastaan. En tahdo hukata aikaa ja työtä lahjaan, joka teistä on arvoton."

Hän tuijotti kuvaan. Mitä kauemmin hän katseli sitä, sitä varmemmin hän piti sitä kädessään. Kuva näytti saavan hänet kokonaan valtaansa. "Se on näköinen", mumisi hän, "silmät ovat hyvät, värit, valot, ilme — kaikki on täydellistä. Se hymyilee."

"Olisiko teille iloa sellaisesta kuvasta vai tuottaisiko se teille tuskaa! Sanokaa se minulle! Kun olette Madagaskarilla tai Intiassa — olisiko tuollainen muisto teille lohdutukseksi, vai herättäisikö sen näkeminen tuskallisia ajatuksia?"

Hän vilkaisi minuun syrjästä epävarman ja levottoman näköisenä. Sitten hän taas katseli kuvaan.

"Tietysti on selvää, että ottaisin sen mielelläni, toinen asia on, olisiko se viisasta vai ei."

Saatuani varmasti selville, että Rosamond piti hänestä ja että Mr. Oliver kaiken todennäköisyyden mukaan ei vastustaisi liittoa, olin hyvin taipuisa edistämään sen muodostumista — enhän tähännyt niin korkealle kuin St. John. Minusta näytti, että jos hän saisi haltuunsa Mr. Oliverin suuren omaisuuden, voisi hän sen avulla tehdä enemmän hyvää täällä kuin antaessaan voimiansa uupua, neronsa surkastua troopillisen taivaan alla. Vastasin siis:

"Mikäli minä ymmärrän, olisi kaikin puolin viisaampaa, että heti ottaisitte tytön itsensä."

Hän oli nyt istunut. Kuva oli hänen edessään pöydällä, ja hän katseli sitä hellästi, pää käsien varassa. Huomasin, että hän ei ollut pahastunut rohkeudestani. Näin myös, että suora ja vapaa tapani käydä käsiksi asiaan, jota hän oli pitänyt koskemattomana, tuotti hänelle aivan uutta iloa ja odottamatonta huojennusta. Umpimieliset ihmiset usein suorastaan tarvitsevat enemmän välittömyyttä ja suoruutta kuin hienotunteisuutta kanssaihmisiltään. Ankarin stoalainenkin on vain ihminen, ja tunkeutumalla rohkeasti heidän sielunsa hiljaiseen mereen tekee heille usein parhaan palveluksen. "Olen varma, että hän pitää teistä", sanoin seisoen hänen tuolinsa takana, "ja hänen isänsä kunnioittaa teitä. Sitäpaitsi hän on rakastettava tyttö — ehkä vähän ajattelematon, mutta teiltä kyllä riittää ajatuksia hänenkin osalleen. Teidän pitäisi mennä naimisiin hänen kanssaan."

"Pitääkö hän sitten minusta?" kysyi hän. "Aivan varmaan, enemmän kuin kenestäkään toisesta. Hän puhuu teistä alituisesti — ei ole mitään aihetta, josta hän puhuisi niin mielellään ja niin usein."

"On hyvin hauska kuulla tätä", sanoi hän, "hyvin hauska. Jatkakaa vielä neljäntuntin ajan." Ja hän veti kellon taskustaan ja asetti sen eteensä pöydälle.

"Mutta mitä se hyödyttää", sanoin, "kun te luultavasti valmistatte jotakin rautaista vastaiskua ja taotte uutta kahletta sydämellenne?"

"Älkää sellaisia kuvitelko. Ajatelkaa pikemmin, että minä antaudun ja sulan, kuten nyt teenkin. Inhimillinen rakkaus tulvehtii virvoittavan lähteen tavoin sydämeeni ja peittää suloiseen virtaan pellon, jonka niin huolellisesti ja suurella vaivalla olen valmistanut ja kylvänyt täyteen hyviä päätöksiä ja epäitsekkeitä suunnitelmia. Ja nyt peittää sen nektarvirta — hennot idut irtaantuvat maasta, suloinen myrkkyy vahingoittaa ne — ja nyt näen lepääväni sohvalle Vale Hallin seurusteluhuoneessa, morsiameni Rosamond Oliverin jalkain juuressa — hän puhuu minulle hopeanheleällä äänellään, katsoo minuun noilla silmillään, jotka teidän taitava kätenne on niin hyvin kuvannut, hymyilee minulle korallihuulillaan. Hän on minun — minä olen hänen — nykyinen, haihtuva elämä riittää minulle. Sts! älkää sanoko mitään — sydämeni on täynnä autuutta — aistini ovat huumautuneet — antakaa määräämäni ajan kulua rauhassa."

Tein hänen mielikseen. Kello naksutti edelleen. Hän hengitti lyhyeen ja raskaasti, minä vaikenin. Tässä hiljaisuudessa kului neljännestunti loppuun. Hän pani kellon takaisin taskuunsa, lasi kuvan pöydälle, nousi ja asettui seisomaan takan ääreen.

"Nyt", sanoi hän, "olen viettänyt hetken sokean huumauksen vallassa. Olen lepuuttanut päätäni suloisien kiusaajan rinnalla, olen vapaaehtoisesti alistunut hänen kukkas-ikeeseensä ja maistanut hänen taikajuomaansa. Mutta päänalukseni oli polttava, kukkakiehkuraan kätkeytyi käärme ja viinissä oli karvas sivumaku. Hänen lupauksensa ovat tyhjä — hänen tarjouksensa väärät. Minä näen ja tiedän sen."

Katsoin häneen hämmästyneenä.

"Omituista", jatkoi hän, "vaikka rakastankin Rosamond Oliveria niin rajusti — ensi intohimon koko voimalla — ja vaikka hän on niin lumoavan kaunis ja viehättävä, olen samalla kylmästi tietoinen siitä, etten saisi hänestä hyvää vaimoa. Hän ei olisi minulle sopiva puoliso, tietäisin sen oltuamme vuoden naimisissa, ja kahdentoista kuukauden huumasta seuraisi elinkautinen katumus. Sen tiedän."

"Todellakin omituista", en voinut olla huudahtamatta.

"Ja kun jokin minussa", jatkoi hän, "on kokonaan hänen lumouksensa alla, tunnen toisaalta syvästi hänen puutteensa. Hän ei voisi yhtyä parhaimpiin toiveisiini eikä ottaa osaa vakavimpiin pyrintöihini. Rosamond työntekijänä, taistelijana, apostolina? Rosamond lähetysaarnaaajan vaimona — ei koskaan."

"Mutta teidän ei tarvitse tulla lähetysaarnajaksi. Voitte luopua aikeestanne."

"Luopua? Mitä, minäkö luopuisin kutsumuksestani? Suuresta työstäni? Tavarasta, jonka olen koonnut taivaaseen? Siitä toivosta, että minut kerran luettaisiin niitten joukkoon, joitten ainoa kunnianhimo on oman sukukuntansa parantaminen ja joitten kunniakas tehtävä on levittää tietoa tietämättömyyteen, tuoda rauhaa taisteleville, vapautta vangituille, uskontoa keskelle taikauskon pimeyttä ja iäisyystoiveita keskelle helvetinpelkoa? Täytyykö minun luopua tästä aikeesta? Se on minulle rakkaampi kuin veri, joka virtaa suonissani. Se on tulevaisuuteni, sen hyväksi elän."

Pitkän hiljaisuuden jälkeen sanoin: "Entä Miss Oliver? Eikö hänen pettymyksensä ja surunsa merkitse teille mitään?"

"Miss Oliver elää alituisesti ihailijoitten keskellä. Vähemmässä kuin kuukaudessa haihtuu minun kuvani hänen sydämeästään. Hän unohtaa minut ja menee luultavasti naimisiin sellaisen kanssa, joka tekee hänet onnellisemmaksi kuin mitä minä olisin voinut tehdä."

"Te puhutte kylmästi, mutta sydämenne kärsii. Näytätte nääntyvältä."

"Sitä en ole. Jos olen hieman kalpea, johtuu se suunnitelmieni epävarmuudesta ja lähtöni ainaisesta lykkäytymisestä. Juuri tänä aamuna sain tietää, että seuraajani, jonka tuloa olen niin kauan odottanut, pääseekin paikalleni vasta kolmen, kenties kuuden kuukauden kuluttua."

"Te vapisette ja punastutte joka kerta kun Miss Oliver tulee kouluhuoneeseen."

Taaskin hän näytti hämmästyneeltä. Hän ei olisi voinut kuvitella, että nainen uskaltaisi puhua tuolla tavalla miehelle. Minä puolestani olin kuin kotonani tämän suuntaisessa keskustelussa. En koskaan ole voinut seurustella voimakkaiden, hienostuneitten ja umpimielisten ihmisten kanssa, olivat he sitten miehiä tai naisia, tunkeutumatta sovinnaisen vaiteliaisuuden läpi ja raivaamatta tietäni heidän luottamukseensa.

"Te *olette* omituinen", sanoi hän, "ettekä arka. Sielussanne on jotakin rohkeata ja silmänne ovat läpitunkevat. Sallikaa minun kuitenkin sanoa, että olette osaksi tulkinnut väärin mielenliikutukseni. Luulette niitä syvemmiksi ja voimakkaammiksi kuin mitä ne ovat. Tunnette minua kohtaan suurempaa myötätuntoa kuin mitä minulla on oikeus vaatia. Kun punastun ja vavahdan Miss Oliverin edessä, en

sääli itseäni. Halveksin heikkouttani. Tiedän, että se on viheliäistä — aistillista kiihkoa, vaan ei, sen voin sanoa, sielun tuskaa. *Sieluni*, se on luja kuin kallio, joka seisoo vankkana myrskyisen meren keskellä. Oppikaa tuntemaan minut sellaisena kuin olen — kylmänä ja kovana miehenä." Hymyilin epäuskoisena.

"Olette vallannut luottamukseni äkkirynnäköllä", jatkoi hän, "ja se on nyt kokonaan hallussanne. Kun yltäni riisutaan se verenkarvainen vaippa, jolla kristillisyytys verhoo inhimillisiä puutteita, jää jäljelle vain kylmä, kova, kunnianhimoinen mies. Kaikista tunnesiteistä on vain luonnon laatumilla pysyvää valtaa ylitseni. Oppaani on järki, ei tunne, kunnianhimonni on rajaton ja haluni nousta korkeammalle ja tehdä enemmän kuin muut, tyydyttämätön. Kunnioitan lujuuksia, kestävyyttä, ahkeruutta, älyä, koska ihmiset niitten avulla saavuttavat korkeita päämääriä ja kohoavat henkiseen ylemmyyteen. Seuraan mielenkiinnolla teidän uraanne, koska näen teissä ahkeran, täsmällisen ja tarmokkaan naisen, mutta ei senvuoksi, että syvemmin säälisin teitä kaiken sen tähden, mitä olette saanut kokea ja mitä mahdollisesti vieläkin kärsitte."

"Te tahdotte esiintyä vain pakanallisena filosofina", huomautin.

"En suinkaan. Minun ja deistisen filosofin välillä on se ero, että minä uskon, uskon Jumalan sanaan. Käytitte väärää nimitystä. En ole pakanallinen, vaan kristillinen filosofi — Kristuksen seuraaja. Hänen opetuslapsenaan omaksun hänen puhtaat ja lempeät oppinsa ja tahdon levittää niitä. Olen jo lapsuudesta saakka ollut uskonnon vaikutuksen alaisena, ja se on kehittänyt myötäsyttyisiä ominaisuuksiani. Luonnollisen rakkauden pienestä siemenestä on se kasvattanut suuren, varjoisan puun, ihmisrakkauden. Kesyttömän, inhimillisen oikeudentuntoni on se kehittänyt kuuliaisuuteen jumalallisen oikeuden vaatimuksille. Itsekkästä kunnian- ja vallanhimostani on se tehnyt voimakkaan halun laajentaa Mestarini kuningaskuntaa ja saavuttaa voittoja ristin lipun alla. Niin paljon on uskonto vaikuttanut minuun, kehittänyt myötäsyttyiset taipumukseni parhaaseen suuntaan, jalostanut ja kasvattanut luontoa. Mutta se ei ole voinut juurittaa pois luontoa, eikä se olekaan mahdollista, ennenkuin kuoleva on pukeutunut ylleen kuolemattomuuden vaatteeseen." Sanottuaan tämän hän otti hattunsa, joka oli pöydällä palettini vieressä. Vielä kerran hän katsahti kuvaan.

"Hän on viehättävä", sanoi hän puoliääneen. "Suotta ei hänen nimensä ole 'maailman ruusu'." [Rosa mundi = maailman ruusu.]

"Ja saanko maalata teille samanlaisen?"

"*Cui bono?* Ette."

Hän veti kuvan päälle ohuen paperiarkin, jota maalatessani pidin käteni alla, jottei piirustuspaperi tahriintuisi. Mitä hän siinä äkkiä näki, en voinut aavistaa, mutta jotakin oli sattunut hänen silmiinsä. Hän otti paperiarkin nopeasti käteensä ja tarkasti sen reunaa, sitten hän katsoi minuun hyvin omituisella tavalla, jota minun oli mahdoton ymmärtää. Hän näytti tahtovan salamannopeasti panna merkille jokaisen yksityiskohdan kasvoissani, puvussani ja koko olemuksessani. Hänen huulensa liikahivat kuin olisi hän tahtonut puhua, mutta hän keskeytti lauseensa, oli se sitten mikä tahansa.

"Mikä on?" kysyin.

"Ei mitään", vastasi hän ja asetti paperin takaisin. Huomasin hänen repivän pienen liuskan sen reunasta. Paperiliuska katosi hänen hansikkaaseensa, hän nyökäytti nopeasti päätään hyvästiksi ja katosi.

Tämäpä merkillistä.

Tarkastin paperia joka puolelta, mutta en nähnyt muuta kuin himmeitä väritäpliä, joihin olin koetellut siveltimiäni. Pari minuuttia pohdin arvoitusta, mutta koska en voinut selvittää sitä enkä pitänyt sitä erittäin tärkeänä, jätin sen sikseen ja unohdin sen pian.

Kolmaskymmeneskolmas luku.

Kun Mr. St. John oli lähtenyt, alkoi sataa lunta. Tuiskua kesti kaiken yötä. Seuraavana päivänä puhalsi kylmä tuuli, joka toi uusia pilviä mukanaan, ja iltahämärässä oli laakso nietosten peittämä ja tiet ummessa. Olin sulkenut ikkunaluukut, asettanut maton oven eteen estääkseni lunta kasautumasta sen alapuolelle, kohentanut takkavalkeani, ja istunut lähes tunnin tulen ääressä kuunnellen myrskyn ulvontaa. Sitten sytytin kynttilän, otin esille "Marmionin" ja aloin lukea.

"Day set on Norham's castled steep
And Tweed's fair river broad and deep,

And Cheviot's mountains lone;
The massive towers, the donjon keep,
The flanking walls that round them sweep
In yellow lustre shone."

["Päivä paistoi yli Norhamin linnoitettujen rinteitten, kauniin, leveän Tweed-virran ja Cheviotin yksinäisten vuorten. Vankat tornit ja vallitukset niitten ympärillä kimmelsivät keltaisessa valossa."]

Kohta olin unohtanut myrskyn mylvinän. Kuulin ääntä ja arvelin, että tuuli ravisteli ovea. Ei, se oli St. John Rivers, joka avasi oven ja astui eteeni pimeydestä ja myrskystä. Takki, joka peitti hänen kookkaan vartalonsa, oli valkea lumesta. Olin melkein kauhun vallassa, niin vähän olin odottanut vieraita tänä myrskyisenä iltana.

"Pahoja uutisia?" kysyin. "Onko jotakin tapahtunut?"

"Ei. Kuinka vähästä säikähdätteekään", vastasi hän, riisui päällystakkinsa ja ripusti sen naulaan sekä työnsi kaikessa rauhassa maton, joka hänen tullessaan oli siirtynyt paikaltaan, takaisin oven eteen. Hän kopisti lunta jaloistaan.

"Tahrin puhtaan lattianne", sanoi hän, "mutta teidän täytyy suoda minulle anteeksi tämän kerran." Sitten hän lähestyi tulta. "Voitte uskoa, että minulla oli kova työ päästessäni tänne", jatkoi hän lämmitellessään käsiään tulen ääressä. "Kerrankin vaivuin vyötäisiä myöten kinokseen, mutta onneksi on lumi vielä pehmeätä."

"Mutta miksi tulitte?" en voinut olla kysymättä.

"Sepä kohtelias kysymys vieraalle, mutta koska kysytte, tahdon vastata. Yksinkertaisesti siitä syystä, että tahdoin puhella kanssanne, koska olin väsynyt mykkiin kirjoihin ja tyhjiin huoneisiini. Sitäpaitsi olen eilisestä saakka ollut kuin henkilö, joka on kuullut kertomuksen puoliksi ja joka maltittomana odottaa jatkoa."

Hän istuutui. Muistin hänen kummallisen käytöksensä edellisenä päivänä ja aloin vakavasti pelätä, että hänen järkensä oli vioittunut. Kuitenkin oli hänen hulluutensa siinä tapauksessa hyvin kylmää ja maltillista laatua: en ollut koskaan nähnyt hänen kauniita kasvojaan niin marmorin veistetyin näköisinä kuin juuri nyt, kun hän työnsi kosteat hiukset otsaltaan ja kun tuli vapaasti valaisi hänen kalpeita kasvojaan, jossa ikäväkseni huomasin huolten ja surujen syvät jäljet. Odotin, että hän sanoisi jotakin, jota edes ymmärtäisin, mutta hän nojasi leukaansa käteensä, piti sormeaa huulillaan ja mietti. Huomasin, että käsi oli laihtunut kuten kasvatkin. Sydämeeni tulvahti säälin tunne, joka kenties ei ollenkaan ollut paikallaan tässä tapauksessa, ja sanoin melkein vasten tahtoani:

"Soisin että Diana ja Mary tulisivat asumaan luoksenne, on kovin paha, että teidän täytyy olla aivan yksin, ja te huolehditte liian vähän omasta terveydestänne."

"Päinvastoin", sanoi hän, "pidän tarpeen tullessa kylläkin huolta itsestäni. Tällä hetkellä voin varsin hyvin. Näettekö minussa mitään vikaa?"

Tämän hän sanoi huolettomalla, hajamielisellä tavalla, joka osotti että minun huolenpitoni oli ainakin hänen silmissään kokonaan tarpeetonta. Minä vaikenin.

Hän piti taaskin sormeaa huulillaan ja tuijotti uneksien hehkuvaan hiilokseen. Koska pidin välttämättömänä sanoa jotakin, kysyin, tunsiko hän vetoa ovesta, joka oli hänen takanaan.

"En", vastasi hän lyhyesti ja melkein tylästi.

"Hyvä on", ajattelin, "jollat tahdo puhua niin voit olla hiljaa. Minä jätän sinut rauhaan ja palaan kirjaani."

Puhdistin kynttilänsydämen ja vaivuin takaisin Marmioniin. St. John liikahti hetken kuluttua, vilkaisin häneen ja näin hänen ottavan esiin lompakkonsa ja vetävän siitä erään kirjeen. Hän luki sen äänettömänä, pani sen takaisin ja vaipui mietteisiinsä. Oli turha koettaa lukea, kun edessäni oli tuollainen elävä arvoitus, enkä myöskään voinut suostua vaikenemaan, puhua minun täytyi, oli hän sitten epäystävällinen tai ei.

"Oletteko hiljattain saanut kuulumisia Dianalta ja Maryltä."

"En mitään sen kirjeen jälkeen, jonka näytin teille viikko sitten."

"Eikö omissa suunnitelmisianne ole tapahtunut mitään muutosta? Jätättäkö kenties Englannin aikaisemmin kuin aioitte?"

"Nähtävästi en, sellainen onni olisi liian suuri minulle."

Päästyäni näin pitkälle muutin aihetta ja yritin puhua koulustani ja oppilaistani.

"Mary Garrettin äiti on terveempi, ja Mary tuli takaisin kouluun tänä aamuna, ja ensi viikolla saan neljä uutta tyttöä Foundry Closesta — ne olisivat tulleet jo tänään, ellei lumi olisi estänyt."

"Todellako!"

"Mr. Oliver kustantaa kaksi."

"Niinkö?"

"Hän aikoo jouluna antaa kestityksen koko koululle."

"Sen tiedän."

"Onko se teidän keksintönne?"

"Ei."

"Kenen sitten?"

"Kaiketi hänen tyttärensä."

"Se on hänen tapaistaan, hän on niin hyväsydäminen."

"Niin."

Taaskin äänettömyys. Kello löi kahdeksan. Silloin hän nousi, muutti asentoa ja kääntyi minuun.

"Pankaa kirjanne pois hetkiseksi ja tulkaa lähemmäksi tulta!" sanoi hän. Tottelin häntä, vaikka hämmästykselläni ei ollutkaan rajoja.

"Puoli tuntia sitten", jatkoi hän, "sanoin maltittomana odottavani erään tarinan jatkoa. Lähemmin mietittyäni asiaa pidän kuitenkin parhaana itse ruveta kertojaksi ja jättää teille kuuntelijan osan. Ennenkuin alan, täytyy minun huomauttaa teille, että tarinani voi tuntua teistä jonkun verran tutulta, mutta vanhatkin asiat usein tulevat uusiksi, kun uudet ihmiset kertovat niitä. Ja joka tapauksessa on kertomukseni lyhyt."

"Kaksikymmentä vuotta sitten tapahtui, että eräs köyhä pappismies — tällä hetkellä emme huoli hänen nimestään — rakastui rikkaan miehen tyttäreeseen. Tämäkin rakastui häneen ja meni naimisiin hänen kanssaan vasten omaistensa tahtoa, jotka hylkäsivät hänet heti häitten jälkeen. Kahden vuoden sisällä oli nuori pari kuollut, ja molemmat lepäsivät rauhassa saman hautakiven alla. Olen nähnyt heidän hautansa, se on eräällä suurella hautausmaalla lähellä vanhaa, mustunutta tuomiokirkkoa eräässä väkirikkaassa tehdaskaupungissa. He jättivät jälkeensä tyttären, joka heti syntymänsä jälkeen tuli viskatuksi armeliaisuuden syliin — se oli tässä tapauksessa yhtä kylmä kuin lumikinos, johon olin vähällä hukkaa tänä iltana. Tuo pieni orpo vietiin äitivainajan rikkaitten sukulaisten luo ja sen kasvatukseksi tuli eräs tati, jonka nimen tahdon mainita. Se oli Mrs. Reed Gatesheadistä. Te säpsähditte — kuulitteko jotakin ääntä? Olen varma, että se on vain rotta — kouluhuone oli jyvääitta ennenkuin annoin laittaa siitä koulun, ja aitoissa tavallisesti on rottia. — No niin. Mrs. Reed piti orpotyttöä luonaan kymmenen vuotta — taru ei kerro, oliko lapsi onnellinen vai onneton — sitten se lähetettiin erääseen paikkaan, jonka te hyvin tunnette, Lowoodin kouluun, jossa itse olette niin kauan asunut. Tyttö näyttää menestyneen koulussa, oppilaasta hän muuttui opettajaksi — kuten tekin. On todella ihmeellistä, kuinka paljon yhtymäkohtia tarinoissanne on. Hän jätti koulun tullakseen kotiopettajattareksi — siinä taas oli kohtalonne sama — ja otti pitääkseen huolta erään Mr. Rochesterin holhokin kasvatuksesta."

"Mr. Rivers", keskeytin.

"Voin arvata tunteeenne", sanoi hän, "mutta hillitkää ne vielä vähän aikaa. Olen kohta lopettanut tarinani. Kuulkaa siis. Mr. Rochesterin luonteesta en tiedä mitään, mutta tosiasia on, että hän kaikella kunnialla kosi mainittua nuorta tyttöä ja että itse vihkimätilaisuudessa kävi selville, että hänellä oli vaimo elossa, joskin tämä oli mielipuoli. Hänen aikeensa ja ehdotuksensa tämän jälkeen ovat vain arveluitten varassa, mutta kun erästä sattuneesta syystä oli välttämätöntä tiedustella kotiopettajattaren olinpaikkaa, huomattiin, että tyttö oli lähtenyt pois — kukaan ei voinut sanoa, koska, kuinka ja minne. Hän oli jättänyt Thornfield Hallin yöllä, kaikki tiedustelut olivat olleet turhia, ja vaikka koko seutu oli mitä huolellisimmin tutkittu, ei hänestä ollut löydetty jälkeäkään. Oli kuitenkin mitä tärkeintä löytää hänet, kaikkiin sanomalehtiin on pantu ilmoituksia, ja minä itse olen saanut eräältä asianajajalta, Mr. Briggsiltä kirjeen, jossa kaikki edellämainitut seikat kerrotaan. Eikö tämä ole

omituinen tarina?"

"Koska kerran tiedätte niin paljon, voitte varmaan sanoa minulle, kuinka Mr. Rochester nyt jaksaa. Missä hän on? Mitä hän tekee? Onko hän terve?"

"En tiedä mitään Mr. Rochesterista. Kirjeessä ei mainita hänestä muuta kuin hänen laitton ja petollinen yrityksensä, josta äsken kerroin. Kysyisitte mieluummin kotiopettajattaren nimeä sekä sen tapahtuman laatua, jonka tähden on ollut välttämätöntä löytää hänet."

"Eikö kukaan sitten mennyt Thornfield Halliin. Eikö kukaan nähnyt Mr. Rochesteria?"

"Luullakseni ei."

"Mutta hänelle kirjoitettiin kuitenkin?"

"Tietysti."

"Ja mitä hän vastasi? Kenellä on hänen kirjeensä?"

"Mr. Briggs sanoo, että vastaus hänen kirjeeseensä ei ollut Mr. Rochesterilta, vaan eräältä naiselta. Siinä on allekirjoituksena 'Alice Fairfax'."

Tunsin ahdistavaa pettymystä. Pahin pelkoni oli nähtävästi totta: hän oli varmaan lähtenyt Englannista ja sokeassa epätoivossaan rientänyt johonkin entiseen olinpaikkaansa mannermaalla. Ja mitä lievitystä oli hän siellä etsinyt tuskalleen — mitä esineitä voimakkailla intohimoilleen? En uskaltanut vastata kysymykseeni. Voi poloista isäntääni, joka kerran oli ollut melkein mieheni ja jota niin usein olin nimittänyt rakkaakseni!

"Hän mahtaa olla huono mies", huomautti Mr. Rivers.

"Te ette tunne häntä — älkää langettako hänestä tuomiota!" pyysin innokkaasti.

"Hyvä on", vastasi hän levollisesti, "sitäpaitsi on minulla muutakin ajateltavaa. En ole vielä lopettanut kertomustani. Koska ette kysy kotiopettajattaren nimeä, tahdon ilmoittaa sen teille — se on minulla tässä. Tärkeistä asioista on aina paras nähdä mustaa valkoisella."

Ja lompakko vedettiin taaskin esille, avattiin ja tarkastettiin. Eräästä osastosta ilmestyi pieni, kiireessä repäisty paperiliuska, jonka tunsin heti muotokuvaa peittäneen paperiarkin reunaksi. Hän nousi, piti sitä silmiäni edessä, ja luin siitä omalla käsialallani kirjoitetun nimen "Jane Eyre", jonka varmaan olin joskus hajamielisyysessäni tehnyt.

"Briggs kirjoitti eräästä Jane Eyrestä", sanoi hän, "ilmoituksissa kysyttiin erästä Jane Eyreä, ja minä tunsin erään Jane Elliotin. Tunnustan, että minulla jo kauan on ollut omat epäluuloni, mutta vasta eilen iltapäivällä pääsin varmuuteen. Omistatteko tämän nimen ja luovutteko väärästä nimestä?"

"Kyllä — kyllä — mutta missä on Mr. Briggs? Hän ehkä tietää Mr. Rochesterista enemmän kuin te."

"Briggs on Lontoossa, mutta en luule hänen tietävän mitään Mr. Rochesterista. Mr. Rochester ei ole hänelle missään suhteessa mielenkiintoinen. Sitäpaitsi unohdatte tärkeät asiat pikkuseikkojen vuoksi. Ette kysy, minkätähden Mr. Briggs etsii teitä."

"No, minkätähden?"

"Vain kertoakseen teille, että setänne, Mr. Eyre on kuollut Madeirassa ja että hän on jättänyt teille kaiken omaisuutensa ja että nyt olette rikas — vain tätä — ei muuta."

"Minä! Rikas?"

"Te juuri, rikas — oikea perijätär." Hiljaisuus.

"Teidän täytyy tietysti näyttää toteen, että olette kysymyksessä oleva henkilö", jatkoi St. John, "mutta siinä ei tule olemaan mitään vaikeuksia, ja sitten saatte omaisuutenne viipymättä haltuunne. Pääoma on sijoitettu englantilaisiin yrityksiin, Briggsillä on testamentti ja tarvittavat asiakirjat."

Siinäpä kääntyi lehti! On ihanaa tulla silmänräpäyksessä nostetuksi köyhyydestä rikkauteen — hyvin ihanaa — mutta sellaista ei heti voi käsittää, eikä myöskään heti voi nauttia siitä. Sitäpaitsi elämässä on muita asioita, jotka ovat paljon ihanampia ja tenhoavampia. Rikkaaksi tuleminen on läpeensä

käytännöllinen ja tähän maailmaan kuuluva asia, siinä ei ole mitään ihanteellista, ja kaikki siihen liittyvät ajatukset ja mielikuvat ovat järkeviä ja terveitä. Kun ihminen kuulee saaneensa omaisuuden, ei hän hypi eikä huuda ilosta, vaan ryhtyy kohta miettimään rahojensa käyttämistä ja uuden asemansa vastuunalaisuutta. Hän on tyytyväinen, mutta uusia huolia nousee hänen mieleensä, ja hän kohtaa onnensa vakavana ja juhlallisena. Sitäpaitsi liittyy sanoihin "perintö", "testamentti" läheisesti sanoja sellaisia kuin "kuolema", "hautajaiset". Olin kuullut, että setäni — ainoa omaiseni — oli kuollut. Siitä päivässä saakka, jolloin ensi kerran olin kuullut hänestä, olin toivonut saavani kerran nähdä hänet. Nyt en koskaan saisi nähdä häntä. Ja rahat tulivat yksin minulle, eikä minulla ollut omaisia, jotka olisivat iloinneet kanssani niistä. Joka tapauksessa oli tämä suuri onni, ja oli ihanaa olla riippumaton — ah, niin oli! Tämä viimeinen ajatus sai sydämeni paisumaan.

"Vihdoinkin kohotatte otsanne", sanoi Mr. Rivers. "Luulin jo, että Medusa oli katsonut teihin ja että olitte muuttumassa kiveksi. Ehkä nyt kysytte myös, minkä arvoinen olette?"

"Minkä arvoinen olen?"

"Oh, se on vain pikku seikka! Ei siitä tietysti kannata puhua — kaksikymmentä tuhatta puntaa, ellen erehdy — mutta mitä nyt?"

"Kaksikymmentä tuhatta puntaa!" Uusi yllätys! Olin kuvitellut neljää tai viittä tuhatta. Tämä uutinen todellakin salpasi hengitykseni, ja Mr. St. John, jonka en ollut koskaan kuullut nauravan, naurooi nyt.

"Tämäpä mainiota", sanoi hän, "jos olisitte tehnyt murhan ja minä olisin tullut sanomaan, että rikoksenne on tullut ilmi, olisitte tuskin voinut näyttää kauhistuneemmalta."

"Se on paljon rahaa — ettekö luule, että tässä on joku erehdys?"

"Ei mitään erehdystä."

"Kenties olette erehtynyt numeroista — se voi olla kaksi tuhatta."

"Se on kirjoitettu kirjaimilla eikä numeroilla — kaksikymmentä tuhatta."

Minulla oli sama tunne kuin kohtuulliseen ravintoon tottuneella ihmisellä, joka joutuu yksinään istumaan sadoille katetun herkkupöydän ääreen. Mr. Rivers nousi ja pani päällystakin ylleen.

"Jollei olisi näin kauhea ilma", sanoi hän, "niin lähettäisin Hannan seuraksenne. Näytätte liian epätoivoisen onnettomalta voidaksenne olla yksin. Mutta Hanna, eukko parka, ei voisi päästä eteenpäin kinoksissa niinkuin minä pitkine jalkoineni. Minun täytyy nyt jättää teidät suruihinne. Hyvää yötä!"

Hän aikoi avata oven, kun äkkinäinen ajatus välähti mieleeni.

"Seis, minuutti vielä", huusin.

"Mikä on?"

"Minua ihmetyttää minkätähden Mr. Briggs kirjoitti juuri teille minusta ja kuinka hän tiesi tai arvasi, että te, joka asutte näin syrjäisessä paikassa, voisitte auttaa häntä minun etsimisessäni."

"Minä olen pappi", sanoi hän, "ja mutkikkaissa asioissa käännytään usein pappien puoleen." Taaskin hän yritti avata oven.

"Ei, tuo ei tyydytä minua", huudahdin, ja hänen nopeassa ja epämääräisessä vastauksessaan olikin jotakin, joka pikemmin kiihoitti kuin tyydytti uteliaisuuttani.

"Se on hyvin ihmeellinen kohta", lisäsin, "ja minun täytyy saada tietää siitä enemmän."

"Toisella kertaa."

"Ei — tänä iltana!" Ja kun hän kääntyi pois ovelta, asetuin sen ja hänen väliin. Hän oli melkein hämillään.

"Te ette lähde ennenkuin olette kertoneut minulle kaikki", sanoin.

"En tahtoisi tehdä sitä nyt juuri."

"Teidän täytyy."

"Tahtoisin mieluummin, että Diana tai Mary sanoisi sen teille."

Hänen vastahakoisuutensa tietysti kiihoitti uteliaisuuteni äärimmilleen, ja sen täytyi tulla tyydytetyksi

heti paikalla. Sanoin sen hänelle.

"Mutta sanoinhan teille, että olen kova mies", sanoi hän, "ja että minua on vaikea taivuttaa."

"Ja minä olen kova tyttö, jota on mahdoton saada luopumaan päätöksestään."

"Sitäpaitsi", sanoi hän, "olen kylmä, eikä mikään hehku pysty minuun."

"Ja minä olen kuuma, ja tuli sulattaa jään. Näettekö, kuinka takkavalkea on sulattanut lumen takistanne ja kuinka lattiani nyt on samassa kunnossa kuin syksyinen tie. Jos toivotte koskaan, Mr. Rivers, saavanne anteeksiantoa siitä suuresta rikoksesta, että olette tahrinut hienon lattiani, on teidän paras heti kertoa minulle, mitä haluan kuulla."

"No hyvä", sanoi hän, "minä antaudun, ei kiihkeytenne, vaan kestävyyttenne vuoksi. Kuluuhan kivikin, jos sille alituisesti putoo pisaroita. Sitäpaitsi täytyy teidän saada tietää se ennemmin tai myöhemmin — miksi ei siis yhtä hyvin nyt. Nimenne on siis Jane Eyre?"

"Tietysti, sehän on jo päätetty asia."

"Ette kenties tiedä, että olen kaimanne? Nimeni on St. John Eyre Rivers."

"En, tosiaanko? Muistan nyt nähneeni E-kirjaimen alkukirjaimienne joukossa erään kirjan kannessa, jonka olette usein lainannut minulle, mutta en ole koskaan tullut ajatelleeksi, mitä se voisi merkitä. Mutta entä sitten? Varmaankin —"

Vaikenin. En uskaltanut ilmaista ajatusta, joka äkkiä välähti mieleeni ja joka silmänräpäyksessä oli muodostunut selväksi, varmaksi olettamukseksi. Monet pikkuseikat liittyivät yhteen, soveltuivat toisiinsa ja järjestyivät, ja ketju, joka tähän saakka oli ollut sekava ja epätäydellinen, oli äkkiä edessäni suorana ja selvänä, eikä ainoatakaan rengasta puuttunut. Vaistomaisesti tiesin koko asian, ennenkuin St. John puhui lisää, mutta koska en voi odottaa, että lukija olisi yhtä hyvä arvaamaan, täytyy minun toistaa hänen selityksensä.

"Äitini nimi oli Eyre, hänellä oli kaksi veljeä, joista toinen, pappi, meni naimisiin Miss Jane Eyren kanssa Gatesheadista, toinen oli äsken kuollut kauppias John Eyre Madeirasta. Mr. Briggs, joka hoiti Mr. Eyren asioita, kirjoitti meille viime elokuussa ilmoittaen setämme kuoleman. Hän ilmoitti myös, että setämme oli jättänyt kaiken omaisuutensa velivainansa tyttärelle syrjäyttäen meidät erään riidan vuoksi, joka hänellä oli ollut isämme kanssa. Mr. Briggs kirjoitti uudestaan pari viikkoa sitten ilmoittaen, että perijätär oli kadoksissa ja kysyen, tiesimmekö me jotakin hänestä. Eräs nimi, joka oli sattumalta kirjoitettu paperiliuskalle, auttoi minut hänen jäljilleen. Te tiedätte lopun."

Taas hän aikoi mennä, mutta minä asetin selkäni ovea vasten.

"Antakaa minun puhua", sanoin, "antakaa minun hengähtää ja miettiä vähäisen!" Pysähdyin — hän seisoi edessäni, hattu kädessä, ja näytti täysin levolliselta. Jatkoin:

"Teidän äitinne oli minun isäni sisar?"

"Niin."

"Siis minun tätini?" Hän nyökäytti päätään.

"Minun setä Johnini oli teidän eno Johninne? Te, Diana ja Mary olette hänen sisarensa lapsia ja minä olen hänen veljensä lapsi?"

"Ehdottomasti."

"Siis te kolme olette serkkujani, siis puolet verestämme virtaa samasta lähteestä."

"Me olemme serkkuja."

Katselin häntä. Olin siis saanut veljen, vieläpä veljen, josta voin olla ylpeä ja josta voin pitää, ja kaksi sisarta, jotka olivat herättäneet minussa ihailua ja rakkautta jo silloin, kun he olivat vieraita minulle. Nuo kaksi tyttöä, joita kesken katkerinta epätoivoani olin niin innokkaasti katsellut polvistuessani märälle maalle Moor-Housen matalan ikkunan ääreen, olivat siis läheisiä sukulaisiani, ja se nuori, komea herra, joka löysi minut oveltaan puolikuolleena, oli serkkuni. Mikä ihana sanoma yksinäiselle, kodittomalle olennolle! Tämä oli rikkautta — rikkautta sydämelle, tämä oli kaivos puhtainta kultaa. Tämä oli todellinen siunaus, ihana, elähyttävä, toisenlainen lahja kuin äsken saamani rikkaus, joka toisaalta kyllä oli tervetullut, toisaalta raskas ja velvoittava. Taputin käsiäni ilosta ja sydämeni oli riemua tulvillaan.

"Oh, minä olen iloinen — olen iloinen!" huudahdin. St. John hymyili.

"Enkö jo äsken sanonut, että unohdatte tärkeät asiat pikkuseikkojen vuoksi", sanoi hän. "Olitte vakava, kun kerroin, että olitte saanut perinnön, ja nyt saa vähäpätöinen asia teidät haltioitumaan."

"*Mitä* te tarkoittatte? Se ei merkitse teille mitään — teillä on sisaria ettekä välitä serkusta — mutta minulla ei ole ollut ketään, ja nyt saan äkkiä kolme täysikasvuista sukulaista — tai kaksi, jollette välitä tulla lasketuksi mukaan. Sanon vieläkin, että olen iloinen."

Kävelin nopein askelin edestakaisin huoneessa. Pysähdyin, sillä olin melkein uupunut ajatuksista, jotka nousivat mieleeni niin nopeina, että tuskin saatoin käsittää ja järjestää niitä. Ajattelin, mitä voisi ja pitäisi tapahtua ja mitä tulisikin tapahtumaan ennen pitkää. Katselin tyhjää seinää, se näytti silmissäni siniseltä taivaalta, joka oli täynnä ilon ja toivon vilkkuvia tähtiä. Nyt voin tehdä hyvää niille, jotka olivat pelastaneet henkeni ja joita tähän saakka olin rakastanut hyödyttömästi. He olivat ikeen alaisina — minä voisin vapauttaa heidät. He olivat hajallaan — minä voisin koota heidät yhteen. Se riippumattomuus, se rikkaus, joka oli tullut minun osakseni, oli tuleva heidänkin osakseen. Eikö meitä ollut neljä? Kaksikymmentä tuhatta puntaa jaettuna neljään osaan antaisi viisi tuhatta joka osalle — se olisi enemmän kuin tarpeeksi. Oikeuden vaatimukset tulisivat täytetyiksi ja keskinäinen onnemme olisi taattu. Nyt ei rikkauteni enää painanut minua — se ei ollut enää vain kylmää metallia, vaan elämää, toivoa ja iloa.

En voi tietää, minkä näköinen olin, kun nämä ajatukset tulvivat mieleeni, mutta pian huomasin, että Mr. Rivers oli asettanut tuolin taakseni ja koetti lempeällä väkivallalla saada minut istumaan. Hän kehoitti minua rauhoittumaan, mutta minä halveksin jokaista viittausta muka heikkouteeni ja avuttomuuteeni, työnsin pois hänen kätensä ja kävelin edelleen.

"Kirjoittakaa Dianalle ja Marylle huomenna ja käskekää heitä suoraa päätä kotiin. Diana sanoi, että he pitäisivät itseään rikkaina saadessaan tuhannen puntaa kumpainkin — viidellä tuhannella he tulisivat mainiosti toimeen."

"Sanokaa, mistä voin saada lasillisen vettä", sanoi St. John. "Teidän täytyy todellakin koettaa rauhoittua."

"Loruja! Ja minkälaisen vaikutuksen tekee perintö teihin? Saako se teidät pysymään Englannissa, naimaan Miss Oliverin ja olemaan rauhassa kuten muutkin kuolevaiset?"

"Te kävelette liian nopeasti ja ajatuksenne hämmentyvät. Kerroin uutiseni liian jyrkästi, ne ovat kiihoittaneet teitä yli voimienne."

"Mr. Rivers! Te saatatte minut suunniltani! Olen täysin järkevä — te itse ymmärrätte väärin — tai olette ymmärtävinänne."

"Kenties ymmärtäisin paremmin, jos selittäisitte hiukan tarkemmin."

"Selittäisin? Mitä selittämistä siinä on? Tottapa huomaatte, että jos kysymyksessä oleva summa, kaksikymmentä tuhatta puntaa, jaetaan tasan setämme kolmen sisarenlapsen ja yhden veljenlapsen kesken, tulee jokaisen osalle viisi tuhatta. Nyt tahdon vain, että kirjoitatte sisarillenne ja ilmoitatte perinnöstä, jonka he ovat saaneet."

"Jonka te olette saanut."

"Olen sanonut teille, miltä kannalta näen asian, ja toisin en voi sitä nähdä. En ole sietämättömän itsekäs, sokean kohtuuton ja inhottavan kiittämätön. Sitäpaitsi olen päättänyt, että minun täytyy saada koti ja omaisia. Minä pidän Moor-Housesta ja tahdon elää siellä, pidän Dianasta ja Marystä ja tahdon kiinnittää heidät itseeni ainiaaksi. Viidestä tuhannesta punnasta minulla olisi iloa ja siunausta, kahdestakymmenestä tuhannesta rasitusta ja piinaa, koska ne eivät edes kuuluisi minulle oikeudenmukaisesti, joskin kyllä lain mukaan. Jätän siis teille sen, mikä on ehdottomasti tarpeetonta itselleni. Älkäämme kiistelkö asiasta vaan päättäkäämme se heti paikalla!"

"Näin te sanotte ensi innostuksessanne, mutta tällaista asiaa täytyy miettiä kauan, ennenkuin sanaanne voidaan pitää sitovana."

"Oh, jos ette muuta epäile kuin rehellisyyttäni, ei ole hätää. Huomaatte siis, että ehdotukseni on oikeutettu ja kohtuullinen?"

"Näen kyllä, että se jossain merkityksessä on oikeutettu, mutta se sotii yleistä tapaa vastaan. Sitäpaitsi teillä on oikeus koko omaisuuteen. Eno ansaitsi sen omalla työllään, hänellä oli oikeus jättää se kenelle tahansa ja hän jätti sen teille. Oikeus myöntää sen teille, ja te voitte hyvällä omallatunnolla katsoa sen kokonaan omaksenne."

"Mitä minuun tulee", vastasin, "on kysymyksessä aivan yhtä hyvin tunteeni kuin omatuntoni. Minun täytyy ottaa huomioon tunteeni — olen niin harvoin saanut sen tehdä. Vaikka kiusaisittekin minua vastaväitteillänne vuoden umpeen, en sittenkään luopuisi siitä nautinnosta, jota olen jo saanut aavistaa, — saada maksaa osan suuresta kiitollisuudenvelasta ja hankkia itselleni ystäviä eliniäkseen."

"Te ajattelette näin nyt", sanoi St. John, "koska ette vielä tiedä, mitä merkitsee olla rikas ja nauttia rikkaudesta, ette aavista, kuinka tärkeäksi henkilöksi kaksikymmentä tuhatta puntaa tekee teidät, minkälaisen aseman se antaa teille, minkälaisen tulevaisuuden se avaa eteenne, ette —"

"Ja te", keskeytin, "te ette voi kuvitella, kuinka kaipaam veljen ja sisaren rakkautta. Minulla ei koskaan ole ollut kotia, minulla ei ole ollut veljiä eikä sisaria, minun täytyy saada ja minä tahdon saada ne nyt. Ettehän ole vastahakoinen tunnustamaan minua sukulaiseksenne — vai kuinka?"

"Jane, minä tahdon olla veljenne — sisareni ovat sisarenne ilman että vaatisimme teitä uhraamaan luonnollisia oikeuksianne."

"Veljeni? Kyllä kai, tuhansien peninkulmien päässä! Sisareni? Kaunista kyllä, raatamassa vieraiden luona! Minä rikas — minä uppoamaisillani kultaan, jota en ole koskaan ansainnut! Te ilman penniäkään! Todellakin kaunista tasa-arvoa ja veljeyttä! Läheistä, kiinteätä yhteyttä!"

"Mutta, Jane, voitte toisellakin tavalla saada kodin ja omaisia — voitte mennä naimisiin."

"Loruja taaskin! Minä en tahdo mennä naimisiin — en koskaan mene naimisiin."

"Se on liian paljon sanottu. Tuollaiset vakuutukset osottavat, kuinka kiihtynyt olette."

"Se ei ole liian paljon sanottu. Tiedän, mitä tunnen ja kuinka vastenmielinen on minulle pelkkä ajatuskin naimisiinmenosta. Kukaan ei ottaisi minua rakkauden tähden ja pelkän keinottelun esineenä en tahdo olla. Sitäpaitsi en tahdo vierasta, outoa, erilaista kuin itse olen. Tahdon olla omaisteni luona, niitten luona, jotka ovat samaa lihaa ja verta kuin minä itse. Sanokaa vieläkin, että tahdotte olla veljeni. Olin tyytyväinen ja onnellinen kun sanoitte ne sanat. Toistakaa ne, jos voitte rehellisesti sen tehdä."

"Luullakseni voin. Olen aina rakastanut sisaria ja tiedän, mihin rakkauteni perustuu — kunnioitan heitä ja ihailen heidän taitojaan. Teilläkin on älyä ja luonnetta, taipumuksiltanne ja tavoiltanne muistutatte Dianaa ja Maryä, seuranne on minulle aina mieluista, ja olen jo muutamia kertoja saanut terveellistä huojennusta puhuessani kanssanne. Tunnen, että helposti ja luonnollisesti voin antaa teille tilan sydämessäni — olkaa siis kolmas, nuorin siskoni!"

"Kiitän teitä — se riittää minulle tänä iltana. Nyt teidän on paras lähteä, sillä jos viivytte kauemmin, suututatte minua kenties taaskin epäilyksillänne."

"Entä koulu, Miss Eyre? Se kai suljetaan nyt, vai kuinka?"

"Ei. Jatkan tointani kunnes saatte uuden opettajattaren."

Hän hymyili hyväksyvästi, ojensi kätensä hyvästiksi ja lähti.

Minun ei tarvitse yksityiskohtaisesti kertoa niitä vaikeuksia, joita minulla oli voitettavina ennenkuin sain perintöasian järjestetyksi haluni mukaan. Tehtäväni oli hyvin vaikea, mutta koska päätökseni oli järkähtämätön, koska serkkuni ajan pitkään uskoivat, että todella tahdoin jakaa omaisuuden oikeudenmukaisesti ja koska he varmaan sydämessään tunsivat, että tein oikein ja että he minun asemassani olisivat tehneet aivan samoin, suostuivat he vihdoinkin jättämään asian oikeuden ratkaistavaksi. Tuomarit, joitten puoleen käännyin, olivat Mr. Oliver ja eräs taitava lakimies, molemmat hyväksyivät mielipiteeni ja niin pääsin vihdoinkin tahtoni perille. Tarpeenmukaiset asiakirjat laadittiin, ja St. John, Diana, Mary ja minä saimme jokainen riittävän osan setämme omaisuudesta.

Kolmaskymmenesneljäs luku.

Kun kaikki oli järjestyksessä, oli joulukuun tulossa ja loma-aika lähestyi. Suljin kouluni ja annoin oppilailleni lahjoja lopettajaisiksi. Suuri onni avaa ihmeellisesti niin kädet kuin sydämenkin, ja kun olemme paljon saaneet, on suurin ilomme antaa ja siten purkaa tulvehtivia tunteitamme. Olin jo kauan mielihyväkseni huomannut, että monet maalaisista oppilaistani pitivät minusta, ja tämä huomioni vain vahvistui eron hetkellä, jolloin he yhtä selvästi kuin vilkkaasti osottivat kiintymystään. Olin vilpittömästi iloinen ja kiitollinen huomattessani, että minulla todella oli sija heidän yksinkertaisissa sydämissään, ja lupasin joka viikko tulla tervehtimään heitä ja antamaan heille opetustunnin. Mr. Rivers tuli mäkeä ylös juuri kun oppilaani, joita nyt oli kuusikymmentä, olivat rivissä kulkeneet ohitseni ja minä olin lukinnut

oven. Seisoin avain kädessä oven edessä ja vaihdoin vielä muutamia jäähyväissanoja parhaitten tyttöjeni kanssa. Nämä olivat niin siistejä, kunnioitettavia ja taitavia nuoria naisia kuin suinkin voi tavata Englannin maalaisväestössä. Ja se on paljon, sillä loppujen lopulta on englantilainen rahvas sivistyneintä koko Euroopassa. Noitten aikojen jälkeen olen tutustunut sekä ranskalaisiin että saksalaisiin talonpoikaisnaisiin, ja parhaat heistä tuntuivat tietämättömiltä ja kömpelöiltä Morton-tyttöjeni rinnalla.

"Oletteko mielestänne saanut palkan vaivoistanne", kysyi Mr. Rivers heidän mentyään. "Eikö tietoisuus siitä, että olette tehnyt jotakin todellista hyvää, tuota teille iloa?"

"Epäilemättä."

"Ja kuitenkin olette tehnyt työtä vain muutamia kuukausia. Eikö ihmiselämä, joka kokonaan olisi omistettu lähimäisten kohottamiseen, olisi mielestänne hyvin käytetty?"

"Kyllä", sanoin, "mutta minä puolestani en aina voisi jatkaa tällä tavalla. Minun täytyy saada nauttia omista taipumuksistani yhtä hyvin kuin kehittää toisten sieluja. Nyt aion nauttia niistä, älkääkä nyt puhuko minulle koulusta. Olen jättänyt sen nyt ja aion viettää lomaa."

Hän näytti vakavalta. "Mitä nyt? Mikä teihin nyt on mennyt? Mitä aiotte tehdä?"

"Aion olla ahkera — niin ahkera kuin suinkin voin. Ja ensiksikin pyydän teitä antamaan Hannalle vapautta ja ottamaan jonkun toisen apulaiseksenne."

"Tarvitsetteko häntä?"

"Kyllä, hänen pitäisi tulla kanssani Moor-Houseen. Diana ja Mary ovat viikon kuluttua kotona, ja tahdon saada kaikki kuntoon ennen heidän tuloansa."

"Ymmärrän. Luulin että aioitte suinpäin lähteä huvimatkalle. Näin on parempi. Hanna saa tulla kanssanne."

"Käskekää hänen sitten tulla huomenna, ja tässä on kouluhuoneen avain. Huomenna jätän teille tupani avaimen."

Hän otti sen. "Te luovutte siitä suurella ilolla", sanoi hän. "En oikein ymmärrä hilpeyttäanne, koska en tiedä, millä työllä aiotte nyt korvata sen, minkä nyt jätätte. Mikä tarkoitus, mikä päämäärä, mikä kunnianhimo on elämällänne nyt?"

"Ensimmäinen tarkoitukseni on panna toimeen *suursiivot* — ymmärrättekö sanan koko voimaa — *suursiivot* Moor-Houssessa, aina vierashuoneesta kellariin asti. Seuraava tarkoitukseni on hangata kaikki paikat kiiltäviksi vahalla, öljyllä ja epämääräisellä luvulla tomuriepuja. Kolmanneksi järjestän kaikki tuolit, pöydät, matot, vuoteet, matemaattisella täsmällisyydellä. Ja lopuksi omistetaan kaksi viimeistä päivää ennen sisartenne tuloa sellaiselle ennenkuulumattomalle kananmunien särkemiselle, rusinain puhdistamiselle, ryytien hienontamiselle, joulukaakkujen vatkaamiselle, leipomiselle, paistamiselle ja keittämiselle, että teidän kaltaisellanne vihkimättömällä voi olla vain hämärä aavistus siitä. Päämääräni on siis, lyhyesti sanottuna, laittaa talo mallikelpoiseen järjestykseen ennen ensi torstaita, ja kunnianhimoni on valmistaa Dianalle ja Marylle ihanteellisen hauska vastaanotto." St. John hymyili heikosti, mutta näytti vieläkin tyytymättömältä.

"Se on kyllä hyvä toistaiseksi", sanoi hän, "mutta vakavasti puhuen uskon, että päästyänne ensi ilonpuuskan ohi, katsotte taaskin korkeammalle, kotoisten puuhien ja ilojen yli."

"Ne ovat kuitenkin parasta maailmassa", huomautin.

"Ei, Jane, ei. Tämä maailma ei ole tehty vain nautintoja ja lepoa varten. Varokaa veltostumista!"

"Minähän päinvastoin aion olla äärettömän ahkera."

"Jane, tällä hetkellä annan teille anteeksi ja myönnän teille kaksi kuukautta armonaikaa nauttiaksenne täysin siemauksin uudesta asemastanne ja iloitaksenne uusien sukulaistenne seurasta, mutta *sitten* toivoakseni kykenette katsomaan Moor-Housea ja Mortonia kauemmaksi ja ajattelemaan muutakin kuin sisartenne seuraa ja itsekästä rauhaa ja mukavuutta. Toivon, että sisäinen tarmonne häiritsee lepoanne."

Katsoin häneen hämmästyneenä. "St. John", sanoin, "minusta on suorastaan ilkeätä puhua noin. Tahdon olla tyytyväinen ja onnellinen kuin kuningatar, ja te koetatte herättää minussa levottomuutta. Mitä varten?"

"Sitä varten, että käyttäisitte oikein ne leiviskät, jotka Jumala on antanut käytettäväksenne ja joista

hän epäilemättä kerran kutsuu teidät tekemään tiliä. Jane, minä olen pitävä teitä tarkasti ja huolellisesti silmällä — sanon sen jo ennakolta. Ja koettakaa hillitä sitä tavatonta intoa, millä heittäydytte jokapäiväisiin iloihin. Älkää takertuko niin kiinteästi lihan siteisiin, säilyttäkää voimanne ja intonne arvokkaampiin tehtäviin älkääkä kuluttako niitä vähäpätöisissä, haihtuvissa asioissa. Kuuletteko minua, Jane?"

"Kyllä, aivan kuin puhuisitte kreikkaa. Minä tunnen, että minulla on täysi oikeus olla onnellinen, ja onnellinen *tahdon* olla. Hyvästi."

Onnellinen olinkin Moor-Housessa, ja ahersin kaikin voimin. Niin Hannakin. Häntä huvitti nähdä, kuinka innostunut olin hyörimään ja hääräämään myllistetyssä talossa ja kuinka osasin harjata, pölyyttää, kiillottaa ja keittää. Kun pari pahimman sekasorron päivää oli voitettu, olinkin hauskaa palauttaa järjestystä omaantekemäämme kaaokseen. Olin aikaisemmin matkustanut S:n kaupunkiin ostamaan muutamia uusia huonekaluja, serkkuni olivat antaneet minulle täyden vapauden tehdä muutoksia, ja määrätty summa oli asetettu tähän tarkoitukseen. Arkihuoneen ja makuukamarit jätin jokseenkin ennalleen, sillä tiesin, että Diana ja Mary iloitsisivat enemmän vanhojen, tuttujen pöytiensä, tuoliensa ja vuoteittensa näkemisestä kuin hienoimmista uudistuksista. Joku pieni uutuus oli kuitenkin tarpeen, jotta heidän kotiintulonsa olisi niin viehättävä kuin halusin sen olevan. Siihen riittivät kauniit, uudet matot ja ikkunaverhot, pari huolellisesti valittua vanhanaikaista porsliini- ja pronssikalua, uusi liina ja uusi peili toalettipöydälle j.n.e., ja huoneet näyttivät raikkailta ja hauskoilta, ilman loistoa ja ylellisyyttä. Erään pienen vierashuoneen ja makuukamarin kalustin kokonaan uudestaan mahonkihuonekaluilla, joissa oli karmosiinipunaiset päällykset, ja käytävään ja portaisiin panin matot. Kun kaikki oli valmiina, oli Moor-House mielestäni yhtä siisti, kaunis ja kodikas sisältä kuin se ulkoa näytti yksinäiseltä ja hyljättyltä keskellä tuiminta vuodenaikaa.

Tuo odotettu torstai tuli vihdoinkin. Heitä odotettiin tuleviksi vasta pimeässä, ja jo ennen hämärää sytytettiin tulet joka huoneeseen. Keittiö oli täydellinen, Hanna ja minä olimme valmiiksi pukeutuneet ja kaikki oli kunnossa.

St. John saapui ensimmäisenä. Olin tahtonut häntä pysymään kokonaan poissa talosta kunnes kaikki olisi järjestyksessä, ja itse asiassa jo pelkkä ajatus suursiivoista, jotka kauhistuttivat häntä sekä melullaan että proosallisuudellaan, riitti pitämään häntä loitolla. Hän tapasi minut keittiöstä, jossa parhaillaan seurasin muutamien teekakkujen paistumista. Hän lähestyi hellaa ja kysyi, olinko vieläkin tyytyväinen palvelustytön töihin. Vastaukseksi pyysin häntä tarkastamaan työni tuloksia. Hän seurasi vähän vastahakoisena minua läpi huoneitten. Avasin kaikki ovet, mutta hän tuskin katsoi niistä sisään, ja tultuamme takaisin alakertaan hän sanoi, että olin varmaan nähnyt paljon vaivaa saadessani niin suuria muutoksia aikaan niin vähässä ajassa, mutta hän ei sanallakaan ilmaissut mielihyväänsä talonsa parantuneen ulkonäön johdosta. Hänen hiljaisuutensa teki minut alakuloiseksi. Ajattelin, että olin kenties muuttanut vanhassa järjestyksessä jotakin, jota hän piti arvossa. Kysyin, oliko niin, ja ääneni sävy oli epäilemättä jonkun verran masentunut.

"Ei suinkaan, olen päinvastoin huomannut, että olette tunnollisesti säilyttänyt kaiken vanhan. Pelkään tosiaankin, että olette uhrannut asiaan enemmän ajatuksia kuin se olisi ansainnut. Kuinkahan paljon aikaa olette käyttänyt jo tämänkin huoneen järjestämiseen? — Voisitteko muuten sanoa, missä eräs kirja on?" — Hän mainitsi sen nimen.

Näytin hänelle, missä paikassa hyllyllä kirja seiso. Hän otti sen, vetäytyi tavalliseen ikkunakomeroonsa ja alkoi lukea.

Tällainen ei ollut minulle mieleen. St. John oli hyvä mies, mutta aloin tuntea, että hän oli puhunut totta sanoessaan olevansa kova ja kylmä. Elämän vaatimattomat ilot eivät merkinneet mitään hänelle, sen hiljainen onni ei viehättänyt häntä. Hänen koko elämänsä oli pyrkimistä — suurten ja korkeain päämääräin tavoittelua — hän ei levähtänyt koskaan, eikä sallinut toistenkaan levähtää. Kun hänen lukiessaan katselin hänen korkeata, marmorinvalkeaa otsaansa ja hänen hienoja piirteitensä, ymmärsin, että hänestä ei tulisi hyvä puoliso, ja että olisi hyvin raskasta olla hänen vaimonansa. Tajusin myöskin, minkälatauista oli hänen rakkautensa Miss Oliveriin: se oli, kuten hän itse oli sanonut, vain aistillista rakkautta. Ymmärsin, kuinka hän voi halveksia itseään sen kiihoittavan vaikutuksen vuoksi ja kuinka hän tahtoi kukistaa sen. Hän ei koskaan uskoisi siitä koituvan pysyvää onnea itselleen tai rakastetulleen. Hän oli sitä ainesta, josta luonto muovailee sankarinsa — niin kristilliset kuin pakanalliset — lainlaatijat, valtiomiehet, valloittajat, miehet, jotka ovat luodut suuriin töihin vaan jotka kotilieden ääressä eivät ole paikallaan.

"Tämä vierashuone ei ole hänen paikkansa", mietin, "Himalaijan jyrkänteet, Kafferinmaan viidakot, vieläpä Guinean epäterveellinen rannikko sopisivat hänelle paremmin. Oikein hän tekee väittäessään kotoisen elämän rauhaa — sellaisessa eivät hänen kykynsä pääsisi oikeuksiinsa, kehittyisi eivätkä esiintyisi edukseen. Vaaroissa ja taisteluissa, missä kysytään rohkeutta, tarmoa ja voimaa, siellä hän puhuu ja liikkuu, siellä hän on johtaja. Pieni, iloinen lapsi voittaisi hänet lieden ääressä. Hän on

oikeassa valitessaan lähetyssaarnaajan toimen — sen näen nyt."

"He tulevat! He tulevat!" huusi Hanna tempaisten auki vierashuoneen oven. Samassa hetkessä alkoi vanha Carlo haukkua iloisesti. Juoksin ulos. Oli aivan pimeä, mutta kuulin vaununpyörien kolinaa. Hanna kiiruhti sytyttämään lyhdyn. Ajoneuvot olivat pysähtyneet veräjälle, ajaja aukaisi oven ja vaunuista hypähti ensin toinen, sitten toinen tuttu olento. Seuraavassa silmänräpäyksessä oli pääni heidän hattujensa alla, ja tunsin kasvoillani ensin Maryn pehmeän posken, sitten Dianan liehuvat kiharat. He nauroivat, suutelivat minua, sitten Hannaa, taputtivat Carloa, joka oli melkein hurjana ilosta, kysyivät innokkaasti, oliko kaikki hyvin ja saatuaan myöntävän vastauksen riensivät sisään.

He olivat kangistuneina pitkän ja vaivalloisen ajonsa jälkeen Whitcrossista ja viluissaan kolean iltailman tähden, ja he ihastuivat ikihyviksi nähdessään kodikkaan takkavalkean. Sillä aikaa kun ajaja ja Hanna kantoivat sisään heidän tavaroitaan, kysyivät he St. Johnia. Tämä oli juuri tullut vierashuoneen ovesta. Tytöt lensivät molemmat hänen kaulaansa. Hän suuteli heitä tyvenesti, toivotti heidät muutamain sanoin tervetulleiksi ja vetäytyi sitten takaisin turvapaikkaansa vierashuoneeseen, jossa hän toivoi pian näkevänsä meidätkin.

Olin sytyttänyt kynttilät ja aion viedä heidät yläkertaan, mutta Diana tahtoi ensin antaa muutamia vierasvaraisia määräyksiä ajajan suhteen. Tämän jälkeen molemmat seurasivat minua. He olivat ihastuksissaan huoneittensa uudistuksen johdosta, uudet verhot, matot ja kauniit porsliinimaljakot miellyttivät heitä suuresti ja he ilmaisivat ilonsa ja kiitollisuutensa sanoja säästämättä. Olin hyvin mielissäni nähdessäni, että järjestelyni soveltuivat heidän toiveisiinsa tarkalleen ja että puuhillani olin runsaasti lisännyt heidän iloisen kotiintulonsa viehätystä.

Tuo ilta oli hauska ja nautintorikas. Iloiset serkkuni olivat niin vilkkaita ja puheliaita, että St. Johnin vaitelaisuutta tuskin huomattiin. Hän oli vilpittömästi iloinen saadessaan taas olla sisartensa seurassa, mutta hän ei voinut ottaa osaa heidän ylitsevuotavaan hilpeyteensä ja iloonsa. Päivän tapahtuma — Dianan ja Maryn kotiintulo — miellytti häntä, mutta tapahtuman seuraukset, iloinen hälinä ja vilkas pakiseminen, vaivasivat häntä, ja näin hänen toivovan, että rauhallisempi huomispäivä olisi jo tullut. Kun mieliala oli kohonnut korkeimmilleen noin tunti jälkeen teentuonin, kuului koputusta ovelle. Hanna tuli ilmoittamaan että eräs köyhä poika oli tänä tavattomana aikana tullut pyytämään Mr. Riversiä äitinsä luo, joka oli kuolemaisillaan.

"Missä hän asuu, Hanna?"

"Whitcrossin kukkulan luona, lähes neljän peninkulman päässä täältä — koko matka soita ja kankaita."

"Sano hänelle, että tulen."

"Paras olisi jollette menisi, sir. Sitä tietä on hyvin paha mennä pimeässä — suossa ei näy jälkeäkään polusta. Ja ilma on niin kolea — tuuli pureva. Parasta olisi lähettää sana, sir, että tulette huomenna."

Mutta hän oli jo lähdössä ja pani päällystakkia ylleen. Hän lähti nurisematta, harmittelematta. Kello oli silloin yhdeksän, ja hän tuli takaisin vasta puoliyön jälkeen. Hän näytti silloin hyvin uupuneelta, mutta onnellisemmalta kuin lähtiessään. Hän oli saanut kieltää itsensä, täyttää velvollisuutensa, voittoa vaikeuden, tuntea oman voimansa, ja hän oli nyt paremmassa sovussa itsensä kanssa.

Pelkään, että koko seuraava viikko koetteli hänen kärsivällisyyttään. Se oli jouluviikko. Emme tehneet mitään säännöllistä työtä, vaan vietimme aikamme kotona huvitellen parhaamme mukaan. Kangasmaitten ilma, kotoinen vapaus ja valoisat tulevaisuudentoiveet vaikuttivat Dianan ja Maryn mieliin elähtyttävän juoman tavoin. He olivat aamusta iltaan saakka iloisia kuin leivoset. He puhuivat lakkaamatta, ja heidän älykäs, pirteä, henkevä keskustelunsa viehätti minua siinä määrässä että mieluummin kuuntelin sitä ja otin siihen osaa kuin tein mitään muuta. St. John ei koettanut hillitä iloisuuttamme, mutta hän vältti sitä. Hän oli harvoin kotona, pitäjä oli laaja ja harvaan asuttu, ja joka päivä hän kävi sairaitten ja köyhien luona jossakin sen osista.

Kerran aamiaisella näytti Diana mieltävän jotakin ja kysyi sitten veljeltään, olivatko hänen suunnitelmansa vielä muuttumattomat.

"Ovat — ei mikään voi muuttaa niitä", oli vastaus. Ja hän ilmoitti edelleen, että hänen lähtönsä Englannista oli nyt määrätty tapahtuvaksi seuraavan vuoden kuluessa.

"Ja Rosamond Oliver?" sanoi Mary. Sanat näyttivät pujahtaneen vaistomaisesti hänen huuliltaan, sillä niin pian kuin hän oli lausunut ne, teki hän epävarman eleen ikäänkuin tahtoakseen peruuttaa ne. St. Johnilla oli kirja kädessään — hänen epäkohtelias tapansa oli lukea aterioilla — hän sulki sen ja katsoi ylös.

"Rosamond Oliver", sanoi hän, "menee pian naimisiin Mr. Granbyn kanssa. Mr. Granby kuuluu S:n hienostoon — hän on Sir Frederic Granbyn pojanpoika ja perillinen. Kuulin tämän eilen Mr. Oliverilta."

Sisaret katsoivat toisiinsa ja minuun, me katsoimme häneen kaikki kolme, mutta hänen kasvoillaan ei näkynyt pienintäkään värähdystä.

"Asia on siis päätetty hyvin nopeasti", sanoi Diana. "He eivät ole voineet tuntea toisiaan kauan."

"Vain kaksi kuukautta. He kohtasivat toisensa lokakuussa eräissä S:n tanssiaisissa. Mutta kun mikään ei estä liittoa, vaan kaikki päinvastoin puhuu sen puolesta, kuten tässä tapauksessa, on viivyttelyminen tarpeetonta. He menevät naimisiin niin pian kuin S— Place, jonka Sir Frederic antaa heille asunnoksi, on saatu kuntoon."

Kun tämän jälkeen ensi kerran tapasin St. Johnin yksinään, teki mieleni kysyä koskiko tapaus häneen, mutta hän näytti niin vähän kaipaavan myötätuntoa, että melkein häpesin aikaisempaa rohkeuttani, vielä vähemmin uskalsin tehdä uusia yrityksiä samaan suuntaan. Sitäpaitsi olin taas tottumaton puhumaan hänen kanssaan. Hän oli täydellisesti sulkeutunut kuoreensa, mikä seikka vaikutti kylmän veden tavoin avomielisyyteeni. Hän ei ollut pitänyt lupaustaan kohdella minua kuin sisartaan, vaan säilytti yhä määrätyn, kylmentävän etäisyyden välillämme, mikä ei suinkaan ollut omiaan tekemään suhdettamme sydämelliseksi. Tämän etäisyyden tunsin paljon selvemmin nyt, kun asuin saman katon alla kuin hän ja olin tunnetusti hänen sukulaisensa, kuin siihen aikaan, jolloin hän tunsu minut vain kyläkoulun opettajattarena. Muistelllessani, kuinka paljon asioita hän kerran oli uskonut minulle, oli minun vaikea ymmärtää hänen nykyistä kylmyyttään.

Asiain ollessa tällä kannalla hämmästyin koko lailla, kun hän äkkiä kohotti päänsä kirjastaan ja sanoi:

"Te näette, Jane, että taistelu on suoritettu ja voitto saatu."

Olin hämmästynyt enkä heti osannut vastata mitään.

Hetkisen epäröityäni vastasin:

"Mutta oletteko varma, että ette ole samassa asemassa kuin valloittaja, jonka voitto on tullut liian kalliiksi? Eikö toinen samanlainen voitto saattaisi teitä häviöön?"

"Sitä en luule, ja jos niin olisikin, ei se paljoa merkitsisi, sillä toista samanlaista ei minun koskaan tarvitse taistella. Taisteluni on ollut ratkaiseva. Tieni on nyt selvä, ja kiitän Jumalaa siitä." Tämän sanottuaan hän vaikenä ja palasi työhönsä.

Kun keskinäinen onnemme — s.o. Dianan, Maryn ja minun — vihdoinkin sai rauhallisemman luonteen ja palasimme tavallisiin töihimme, oli St. John enemmän kotona. Hän istui samassa huoneessa kuin me väliin tuntikausia. Sillä aikaa kun Mary piirusti, Diana tutki erästä tieteellistä teosta, johon hän minun ihmeekseni oli käynyt käsiksi, ja minä ponnistelin eteenpäin saksalaisessa kirjassani, tutki hän omaa salaperäistä kieltänsä — erästä itämaista kieltä, jonka oppimisen hän suunnitelmiansa vuoksi katsoi välttämättömäksi. Siinä istuessaan kirjansa ääressä lukukomerossa näytti hän hyvinkin levolliselta ja työhönsä vajonneelta, mutta silloin tällöin jättivät hänen siniset silmänsä tuon oudon näköisen kieliopin ja harhailivat yli huoneen pysähtyen joskus meihin, hänen lukutovereihinsa, ja tarkastellen meitä omituisen terävästi. Jos hänet yllätettiin tästä, palasi hän heti työhönsä, mutta yhä uudelleen harhaili hänen katseensa etsivänä pöytäme ääressä. Ihmettelin tätä. Ihmettelin sitäkin, ettei hän koskaan unohtanut ilmaista tyytyväisyyttään erään asian johdosta, joka minusta tuntui merkityksettömältä, nimittäin jokaviikkoinen käyntini Mortonin koulussa, ja vielä enemmän ihmettelin, kun hän alituisesti kehoitti minua täyttämään tämän tehtäväni riippumatta ilmoista ja pilkkasi sisariaan, jotka eivät olisi laskeneet minua menemään, jos ilma oli kovin epäsuotuisa.

"Jane ei ole sellainen raukka kuin miksi tahtoisitte tehdä hänet", oli hänen tapansa silloin sanoa. "Hän voi kestää tuulenpuuskia ja sadekuuroja ja muutamia lumihuutoja yhtä hyvin kuin kuka tahansa meistä. Hänen ruumiinrakenteensa on terve ja joustava, ja hän voi kestää ilmanalan vaihteluita paremmin kuin moni vankkarakenteinen."

Ja kun sitten tulin kotiin usein hyvin uupuneena, en koskaan uskaltanut valittaa, koska näin, että se olisi ollut hänelle vastenmielistä. Rohkeus ja voima miellytti häntä, mutta heikkoutta hän vihasi.

Eräänä iltapäivänä sain kuitenkin luvan jäädä kotiin, koska todella olin vilustunut. Diana ja Mary olivat minun sijastani menneet Mortoniin. Istuin Schillerini ääressä, ja St. John tutki itämaisia harakanvarpaitaan. Kun vaihdoin kirjani toiseen, satuin katsomaan siihen suuntaan, missä hän istui, ja huomasin, että nuo siniset, valppaat silmät katselivat minua tarkasti. Kuinka kauan ne olivat tutkineet minua, en osaa sanoa. Katse oli niin läpikäyvä ja samalla niin kylmä, että jouduin omituisen mielialan valtaan ja melkein pelästyin.

"Jane, mitä teette?"

"Luen saksaa."

"Minä tahtoisin, että jättäisitte saksan sikseen ja alkaisitte lukea hindustania."

"Te laskette leikkiä."

"Kaikkea muuta — päinvastoin minun täytyy saada tahtoni läpi ja sanon kohta minkätähden."

Hän selitti sitten, että hän itse parhaillaan tutki hindustanin kieltä ja että hän oli vaarassa unohtaa alkeet päästessään pitemmälle. Hänelle olisi suureksi hyödyksi jos hänellä olisi oppilas, jonka kanssa hän yhä uudelleen voisi lukea alkeita ja siten painaa ne pysyvästi mieleensä. Hän oli jonkun aikaa epäröinyt, valitsisiko hän oppilaakseen toisen sisaristaan vai minut, sitten hän oli valinnut minut, koska hän näki, että minä voin istua kauimmin työni ääressä meistä kolmesta. Tahdoinko suoda hänelle tämän avun? Uhraukseni ei luultavasti tulisi pitkäaikaiseksi, koska hänen lähtönsä oli enää kolme kuukautta.

St. John oli mies, jolta ei helposti kieltänyt mitään, koska tunsin, että kaikki vaikutelmat, olivat ne sitten iloisia tai tuskallisia, painuivat syvälle hänen mieleensä. Minä suostuin. Kun tytöt tulivat kotiin, sai Diana nähdä oppilaansa siirtyneen veljensä oppilaaksi. Hän nauroi, ja sekä hän että Mary vakuuttivat, että St. John ei olisi koskaan saanut heitä tuollaiseen työhön.

Hän vastasi tyvenesti: "Minä tiedän sen."

Opin tuntemaan hänet hyvin kärsivälliseksi, hyvin lempeäksi, ja kuitenkin hyvin vaativaksi opettajaksi. Hän vaati minulta paljon työtä, ja kun täytin hänen odotuksensa, osoitti hän omalla tavallaan tyytyväisyyttään. Vähitellen hän sai eräänlaisen vallan ylitseni, ja oma vapauteni oli mennyttä. Hänen kiitoksensa ja huomaavaisuutensa rajoittivat minua enemmän kuin hänen välinpitämättömyytensä. En enää voinut puhua ja nauraa vapaasti hänen läheisyydessään, koska liiankin hyvin tunsin, että vilkkaus — ainakin minussa — oli hänelle vastenmielistä. Tiesin, että hän hyväksyi minussa vain vakavan mielialan ja vakavat harrastukset, ja kaikki muu tuli minulle pian mahdottomaksi hänen läheisyydessään. Jouduin jäätävän lumouksen valtaan. Kun hän sanoi "mene", menin, "tule", tulin, "tee tämä", tein sen. Mutta minä en rakastanut orjuuttani ja useasti toivoin, että hän yhä edelleen olisi kohdellut minua välinpitämättömästi.

Eräänä iltana seisoi hän ympärillään, hänen sisarensa ja minä, ja sanoimme hänelle hyvää yötä. Tapansa mukaan hän suuteli sisariensa ja antoi minulle kätensä. Diana, joka sattui olemaan vallattomalla tuulella — *häneen* ei veljen tahto tehonnut, sillä hänen oma tahtonsa oli yhtä voimakas — huudahti:

"St. John, sinä sanot Janea kolmanneksi sisareksesi, mutta sinä et kohtele häntä sellaisena. Sinun pitäisi suudella häntäkin."

Hän työnsi minut St. Johnin eteen. Minun mielestäni Dianan käytös oli sopimatonta ja olin hyvin hämilläni, mutta St. John taivutti päänsä, hänen kreikkalaiset kasvonsa olivat minun kasvojeni tasalla, hänen silmänsä katsoivat läpitukevasti omiini, ja — hän suuteli minua. Mitään sellaista kuin marmorisuudelmia ja jääsuudelmia ei liene olemassa, muuten sanoisin, että kirkollisen serkkuni suudelman kuuluu näihin luokkiin. Mutta tutkivia suudelmia kenties kyllä on, ja sellainen oli hänen suudelmansa. Annettuaan sen hän katsoi vaikutusta, mikä ei ollut millään tavalla merkillinen. Olen varma etten edes punastunut, mutta kenties kalpenin hieman, sillä minusta tuntui kuin olisi hänen suudelmansa sinetillä sulkenut kahleeni. Tämän jälkeen hän joka ilta suuteli minua, ja se vakavuus ja tyyneys, millä alistuin tähän uuteen tapaan, näytti antavan sille eräänlaisen viehätöksen hänen silmissään.

Mitä minuun tulee, pyrin joka päivä miellyttämään häntä enemmän, mutta samalla tunsin, kuinka minun täytyi kieltää puolet luontoani, tukahuttaa puolet taipumuksiani, kääntää haluni luonnonvastaiseen suuntaan ja pakottaa itseäni tavoittelemaan päämääriä, joihin minulla ei ollut vähintäkään kutsumusta. Hän tahtoi kohottaa minut tasolle, jolle en voinut päästä, ja oli tuskallisen väsyttävää seurata hänen lippuansa. Yhtä mahdotonta olisi ollut muovilla epäsäännölliset kasvoni hänen klassillisten piirteittensä mukaan ja antaa vaihteleville, vihreille silmilleni hänen merensinisten silmiensä juhlallinen, vakava kiilto.

Tähän aikaan ei kuitenkaan vain hänen vaikutuksensa painostanut minua. Minun oli hyvinkin helppo näyttää surulliselta. Sydämässäni asui kalvava tuska, joka alituisesti tukahutti onneani.

Lukija kenties arvelee, että viime aikojen vaiheissa olin, unohtanut Mr. Rochesterin. En hetkeksikään. Hänen kuvansa oli alituisesti edessäni, koska se ei ollut utukuva, joka haihtuu auringonpaisteessa, eikä hiekkään piirretty kuva, jonka myrsky hävittää, vaan marmoritauluun kaiverrettu piirros, joka kestää

niin kauan kuin marmorikin. Halu tietää, mitä hänestä oli tullut, seurasi minua kaikkialle. Kun olin Mortonissa, palasin joka ilta tupaani ajattelemaan sitä ja nyt Moor-Housessa menin joka ilta makuuhuoneeseeni miettimään samaa asiaa.

Ollessani Mr. Briggsin kanssa kirjevaihdoissa testamenttiasian johdosta olin kysynyt, tiesikö hän mitään Mr. Rochesterin nykyisestä olinpaikasta ja terveydentilasta, mutta kuten St. John oli arvellut, ei hän tietänyt mitään. Kirjoitin sitten Mrs. Fairfaxille pyytäen häneltä joitakin tietoja. Olin varmasti laskenut, nyt pääseväni toiveitteni perille ja odotin pikaista vastausta. Olin hämmästynyt, kun kaksi viikkoa kului enkä saanut minkäänlaista vastausta, mutta kun kaksi kuukautta oli vierähtänyt ja posti saapui joka päivä tuomatta mitään minulle, olin mitä kiihkeimmän tuskan vallassa.

Kirjoitin uudelleen. Ensimmäinen kirjeeni oli kenties joutunut kadoksiin. Uusi toivo seurasi uutta yritystä. Kuten edellinenkin, kesti se muutamia viikkoja ja sitten heikkeni ja häipyi, enkä saanut riviäkään, sanaakaan. Kun puolen vuotta oli kulunut turhassa odotuksessa, kuoli toivoni kokonaan, ja mieleni oli mustimmillaan.

Ihana kevät oli herännyt ympärilläni, mutta minä en voinut iloita siitä. Kesä lähestyi. Diana koetti virkistää minua, hän sanoi, että näytin sairaalta ja että minun pitäisi matkustaa hänen kanssaan meren rannalle. St. John vastusti tätä. Hän sanoi, etten tarvinnut lepoa, vaan työtä, nykyinen elämäni oli liian tyhjää ja tarvitsin päämäärän. Arvatenkin tämän tyhjyyden täyttämiseksi hän yhä pitkitti hindustanin tuntejani ja tuli yhä vaativammaksi, ja minä, hullu, en ajatellutkaan vastustaa häntä — en voinut vastustaa häntä.

Eräänä päivänä olin käynyt käsiksi työhöni tavallista masentuneempana. Eräs ikävä pettymys oli aiheuttanut mielialani. Hanna oli aamulla sanonut, että posti oli tuonut minulle kirjeen, ja kun tulin hakemaan sitä luullen varmasti vihdoinkin saavani kauan odotettuja tietoja Mr. Rochesterista, huomasinkin sen vain mitättömäksi asiakirjeeksi Mr. Briggsiltä. Katkera pettymys oli täyttänyt silmäni kyynelillä, ja kun nyt tuijotin intialaisen tekstini mutkikkaisiin kirjaimiin, sumentuivat silmäni taaskin.

St. John kutsui minut viereensä lukemaan, mutta koettaessani lukea, petti ääneni ja sanat häipyivät nyyhkytyksiin. Olimme kahden huoneessa, Diana soitti salissa ja Mary teki työtä puutarhassa, sillä oli hyvin kaunis toukokuun päivä, kirkas ja aurinkoinen. St. John ei millään tavalla osottanut hämmästyvänsä mielenliikutustani eikä kysynyt sen syytä. Hän sanoi vain:

"Odotamme muutamia minuutteja, Jane, kunnes ehditte rauhoittua." Ja sillä aikaa kun minä kaikin tavoin koetin hillitä itseäni, istui hän pöytänsä ääressä levollisena ja kärsivällisenä kuin lääkäri, joka tieteellisellä mielenkiinnolla katselee odotettua ja luonnollista käännettä potilaansa taudissa. Tukahutettuani nyyhkytykseni, kuivattuani silmäni ja mutistuani jotakin satunnaisesta pahoinvoinnista, palasin työhöni ja onnistuin suorittamaan sen loppuun. St. John sulki kirjat, pani ne pois ja sanoi:

"Nyt, Jane, lähдете kävelemään, ja minä tulen mukaan."

"Minä menen sanomaan Dianalle ja Marylle."

"Ei. Tänä aamuna tahdon vain yhden seuralaisen — teidät. Pankaa hattu päähänne, menkää ulos keittiön ovesta ja lähtekää Marsh-Gleniä kohti. Minä kohtaan teidät siellä parin minuutin kuluttua."

Minulla ei ollut muuta mahdollisuutta. En ole koskaan tuntenut keskitietä täydellisen alistumisen ja ilmikapinan välillä ollessani tekemisissä voimakkaitten ja kovien luonteitten kanssa, jotka ovat oman luonteeni vastakohta. Olen aina ollut nöyrä ja kuuliainen siihen hetkeen asti, jolloin kapinallisuuteni, usein hyvin kiihkeänä, puhkeaa. Koska minulla ei vielä ollut syytä eikä halua kapinoida, noudatin tottelevaisena St. Johnin määräyksiä, ja kymmenen minuutin kuluttua astuin yksinäistä tietä läpi laakson hänen rinnallaan.

Länneestä puhalsi raitis tuuli, joka kulki yli kukkuloitten tuoden mukanaan kanervain suloista tuoksua. Taivas oli kirkkaan sininen, ja laakson läpi virtaava joki kevättulvien paisuttama, kirkas ja voimakas, heijastaen milloin kultaisia päivänseiteitä, milloin taivaan sineä. Seurattuamme tietä kappaleen matkaa jätimme sen ja lähdimme astumaan pehmeätä, smaragdinvihreätä sammalta pitkin, josta pilkisti esiin pieniä, valkeita ja keltaisia tähtikukkia. Olimme kohta keskellä kukkuloita, jotka sulkiivat meidät kokonaan sisäänsä.

"Levätkäämme tässä", sanoi St. John kun olimme ehtineet ensimmäisten kalliolohkareitten luo, jotka etuvartijain tavoin vahtivat solaa, jonka kautta virta syöksyi putouksena alas. Sen takana olevat kalliot olivat paljaita, niillä ei kasvanut sammalta eikä kukkia, vain vähän kuivaa kanervaa kesken särmikkäitä kiviä. Täällä oli luonnon jylhä kauneus muuttunut villin erämaan yksinäisyydeksi, täällä, jos missään, löysi hiljaisuutta ja rauhaa.

Minä istahdin, St. John seisoi vieressäni. Hänen katseensa harhaili yli vuorensolan ja laakson, virran

kuohujen ja pilvettömän taivaan. Hän otti hatun päästensä ja antoi tuulen hyväillä hiuksiansa ja otsaansa. Hän näytti keskustelevan tämän jylhän seudun haltijan kanssa, ja hänen katseensa jätti hyvästi jollekin.

"Ja minä näen tämän kaiken uudelleen", sanoi hän ääneen, "unissani Gangeksen rannoilla, ja näen sen vieläkin, kun toinen, syvempi uni kerran valtaa minut — tummemman virran rannalla."

Omituiset sanat! Outo isänmaanrakkaus! Hän istahti, emmekä puoleen tuntiin kumpainenkaan puhuneet sanaakaan. Sitten hän sanoi:

"Jane, minä lähden kuuden viikon kuluttua. Olen jo hankkinut lipun eräällä laivalla, joka lähtee kesäkuun kahdentenkymmenentenä päivänä Intiaan."

"Jumala on suojeleva teitä, sillä olette ottanut hänen asiansa omaksenne", vastasin.

"Niin", sanoi hän, "se on iloni ja ylpeyteni. Olen suuren Mestarin palveluksessa. En lähde työhöni heikkojen ihmisten opastamana, heidän puutteelliset lakinsa ja erehtyvät arvostelunsa eivät ulotu minuun, minun kuninkaani, lainlaatijani ja esimieheni on kaikkivaltias Jumala. Minusta tuntuu omituiselta, että kaikki ihmiset eivät pala halusta seurata samaa lippua — yhtyä samaan työhön."

"Kaikilla ei ole teidän voimianne, ja hulluutta olisi heikon koettaa pysyä väkevän tasalla."

"Minä en puhu heikoille enkä ajattele heitä, puhun vain sellaisille, jotka ovat kyllin arvokkaita työhön ja kykenevät täyttämään sen."

"Sellaisia on harvassa, ja heitä on vaikea löytää."

"Se on totta, mutta kun sellaisia löytyy, on oikein herättää heidät, kehoittaa ja vaatia heitä ponnistukseen, opettaa heitä tuntemaan lahjansa ja minkätähden ne on annettu heille, puhua heille taivaan lähettilään ja tarjota heille paikka Jumalan valittujen joukossa."

"Jos he todella ovat aiotut suuriin tehtäviin, eiköhän heidän oma sydämensä ensimmäisenä muistuta heille siitä?"

Minusta tuntui kuin olisi mahtava lumous kietoutunut yhä tiukempaan ympärilleni. Odotin vavistuksella jotakin kohtalokasta sanaa, joka ikuisiksi ajoiksi sulkisi minut siihen.

"Ja mitä *teidän* sydämenne sanoo?" kysyi St. John.

"Minun sydämeni on mykkä — minun sydämeni on mykkä", sanoin vavisten.

"Silloin minun täytyy puhua sen puolesta", jatkoi tuo syvä, taipumaton ääni. "Jane, tulkaa kanssani Intiaan, ruvetkaa apulaisekseni ja työtoverikseni!"

Taivas ja maa tanssivat silmissäni, kukkulat nousivat ja laskivat. Oli kuin olisin kuullut äänen taivaasta — kuin olisi ylliluonnollinen sanansaattaja kutsunut minua kuten kerran apostolia: "Tule Makedoniaan ja auta meitä!" Mutta minä en ollut apostoli — minä en voinut nähdä lähettilästä enkä noudattaa hänen kutsuansa.

"Oh, St. John", huudahdin, "armahtakaa minua!" Pyysin armoa sellaiselta, joka siinä mitä piti velvollisuutenaan ei tuntenut sääliä eikä omantunnonvaivoja.

Hän jatkoi:

"Jumala ja luonto ovat aikoneet teidät lähetyssaarnaajan vaimoksi. Ne eivät ole antaneet teille ulkonaisia etuja, vaan sitä enemmän sisällisiä. Te olette luotu työhön, vaan ei rakkauteen. Teistä täytyy tulla lähetyssaarnaajan vaimo. Teistä täytyy tulla omani — ja minä vaadin teidät — en omaa iloani varten, vaan Herrani palvelukseen."

"Minä en kykene siihen, minulla ei ole kutsumusta", sanoin.

Hän oli valmistautunut näihin ensimmäisiin vastaväitteisiin eikä pahastunut niistä. Kun hän seiso siinä edessäni, selkä vasten kalliota ja käsivarret ristissä rinnalla, huomasin, että hän oli valmistautunut pitkälliseen ja itsepintaiseen vastarintaan ja varannut riittävän määrän kärsivällisyyttä kestääkseen loppuun asti ja suoriutuakseen taistelusta voittajana.

"Nöyryys, Jane", sanoi hän, "on ensimmäinen kristillisistä hyveistä, ja oikein sanotte, että ette kykene tähän työhön. Kuka kykenisikään siihen? Tai kuka kutsutuista uskoisi olevansa kutsumuksensa arvoinen? Minä esimerkiksi olen vain tomua ja tuhkaa. Yhdessä Paavalin kanssa tunnustan, että olen suurin syntisistä, mutta en salli tietoisuuden omasta huonoudestani masentaa itseäni. Minä tunnen

Mestarini, hän on yhtä oikeamielinen kuin voimakas, ja kun hän valitsee heikon välikappaleen täyttämään suurta tehtävää, antaa hän tälle tyhjentyttömässä arnessaan kyllin voimaa ja kykyä suorittamaan työnsä loppuun. Ajatelkaa kuten minäkin, Jane, uskokaa kuten minäkin! Minä kehoitan teitä nojautumaan lujimpaan kallioista, älkääkään epäilkö, ettei se voisi kantaa teidän heikkouttanne!"

"Minä en vähääkään tunne lähetysaarnajien elämää. En ole koskaan tutkinut heidän työtänsä."

"Siinä suhteessa voin minä, niin halpa kuin olenkin, antaa teille tarvittavan avun. Voin tunti tunnilta osoittaa teille työnne, seisoa alituisesti vieressänne ja auttaa teitä. Tämän tekisin alussa, sillä pian olisitte — minä tunnen voimanne — yhtä taitava ja kykenevä kuin minäkin ettekä kaipaisi apuani."

"Voimani — onko minulla voimia sellaiseen työhön? Minä en tunne niitä. Puheenne ei herätä minussa mitään vastakaikua. Ei mikään tuli syty sydämessäni — ei mikään uusi elämä herää — ei mikään ääni kehoita minua. Oh, toivoisin, että voisitte tällä hetkellä nähdä sydämeeni — se on kuin valoton vankila, jossa elää vain yksi tunne — arka pelko siitä, että lopulta saisitte minut ryhtymään työhön, jota en voisi täyttää."

"Minulla on jo vastaus valmiina — kuulkaa siis! Olen pitänyt teitä silmällä ensi kohtauksestamme asti. Olen näinä kymmenenä kuukautena tutkinut teitä. Olen sinä aikana pannut teidät useita kertoja koetukselle, ja mitä olen nähnyt? Kyläkoulussa suoritte hyvin, täsmällisesti ja taitavasti työn, joka ei soveltunut tapoihinne ja taipumuksiinne, ja voititte oppilaittenne rakkauden. Saadessanne odottamatta tietää tulleenne rikkaaksi, pysyitte täysin levollisena, mikä osoitti, että rikkauksella ei ole liian suurta valtaa mielenne yli. Se reipas, päättäväinen tapa, millä tasasitte laillisen omaisuutenne neljään osaan, joista kolme luovutitte omantuntonne vaatimuksesta pois, osoittaa, että mielenne on lämmin ja uhrautuva. Se alttius, millä minun pyynnöstäni jätitte mieluisat opintonne ja ryhdyitte toisiin, koska ne miellyttivät minua, se väsymätön ahkeruus, millä olette niitä harjoittanut, ja se kärsivällisyys ja tarmo, millä olette kohdannut vaikeuksia, osoittavat, että teillä on juuri ne ominaisuudet, joita etsin. Jane, te olette lahjakas, ahkera, epäitsekäs, uskollinen, luja ja rohkea, te olette samalla kertaa lempeä ja voimakas. Lakatkaa epäilemästä itseänne — minä luotan teihin täydellisesti. Intialaisten koulujen johtajattarena, työtoverina Intian naisten keskuudessa olisitte minulle korvaamaton."

Kahleet kietoutuivat lujemmin ympärilleni, vastustuskykyni väheni, hitaasti, mutta varmasti. Hänen viimeiset sanansa olivat raivanneet tien, joka oli tuntunut niin mahdottomalta, verrattain selväksi. Tehtäväni, joka oli näyttänyt niin epämääräiseltä, niin toivottoman sekavalta, sai hänen järjestävän kätensä vaikutuksesta määrätyn muodon. Hän odotti vastausta. Pyysin neljännestunnin miettimisaikaa.

"Hyvin kernaasti", sanoi hän, meni pari askelta ylemmäksi, heittäytyi kanervikkoon ja makasi siinä liikkumattomana.

"Minä *voin* tehdä, mitä hän tahtoo minulta, se täytyy minun nähdä ja tunnustaa", tuumin. "Nimittäin vain siinä tapauksessa, että jään eloon pitemmäksi aikaa. Mutta tunnen hyvin, etten kauan kestäisi Intian polttavaa aurinkoa. Entä sitten? Hän ei siitä huolisi, vaan kun aikani olisi täytetty, jättäisi hän minut tyynenä ja alistuvana sen Jumalan haltuun, joka antoi minut hänelle. Asia on hyvin selvänä edessäni. Jättäessäni Englannin jättäisin rakastetun, mutta tyhjän maan — Mr. Rochester ei ole siellä, ja jos hän olisikin, ei se koskaan voisi merkitä minulle mitään. Minun *täytyy* elää ilman häntä nyt, eikä ole mitään niin mieletöntä, mitään niin heikkoa kuin elää päivästä päivään odottaen jotakin mahdotonta muutosta olosuhteissa, ihmettä, joka voisi yhdistää meidät. Luonnollisesti — kuten St. John kerran sanoi — täytyy minun etsiä uutta sisällystä elämälleni menetetyin sijaan — eikö se tehtävä, jonka hän nyt tarjoo minulle, ole ihanin, mitä ihminen voi omaksua ja Jumala antaa? Eikö tällainen ylevä, vaikeasti saavutettu päämäärä ole omiaan täyttämään onnettoman rakkauden ja rauenneitten toiveitten aiheuttamaa tyhjyyttä? Luulen, että minun täytyy vastata myöntävästi ja kuitenkin epäröin. Voi, jos yhdyn St. Johniin, kiellän puolet itsestäni, jos menen Intiaan, menen ennen aikaiseen kuolemaan. Ja kuinka täytyy väliaika Intiaan lähden ja haudan välillä? Sen tiedän hyvinkin. Näen sen liiankin selvästi. Olen ponnisteleva tyydyttämään St. Johnin vaatimuksia kunnes jäseneni särkevät. Minä *voin* tyydyttää hänen odotuksensa aina hienoimpia yksityiskohtia myöten. *Jos* menen hänen kanssaan — *jos* teen hänen vaatimansa uhrin, teen sen perinpohjin. Heitän alttarille kaikki, sydämeni, elämäni. Hän ei koskaan tulisi rakastamaan minua, mutta hän hyväksyisi ponnistukseni, ja hän saisi nähdä minussa ennentuntematonta tarmoa ja taipumuksia, joista hänellä nyt ei ole aavistustakaan. Minä osaan tehdä työtä yhtä lujasti ja yhtä rohkeasti kuin hän."

"Olisi siis mahdollista suostua hänen pyyntöönsä, ellei erästä asiaa — erästä kauheata asiaa olisi olemassa. Hän pyytää minua vaimokseen ja hän ei rakasta minua enempää kuin tuo jyrkkä kallio, jota vastaan virran kuohut lyövät. Hän pitää minua arvossa kuten sotilas hyvää asetta, siinä kaikki. Se ei pahoittaisi mieltäni, jos en olisi hänen vaimonsa, mutta voinko antaa hänen kylmästi toteuttaa laskelmansa ja alistua vihittäväksi häneen? Voinko ottaa häneltä vihkisormuksen ja suostua kaikkiin rakkauden ulkonaisiin muotoihin — joita hän epäilemättä tunnollisesti noudattaisi — vaikka tietäisin, että hänen sydämensä on kokonaan poissa minulta. Voinko sietää tietoisuutta siitä että jokainen hänen

hyväilynsä on vain uhraus, jonka hän periaatteen vuoksi tekee. Ei, sellainen marttyyrinä oleminen olisi kauheata. En koskaan alistu siihen. Hänen sisarenansa voin seurata häntä — en hänen vaimonansa. Sen sanon hänelle."

Katsoin ylös kukkulan rinteelle. Siinä hän makasi vieläkin, liikkumattomana kuin kaadettu pylvä, kasvot kääntyneinä minua kohti ja läpitukeva katse kohdistettuna minuun. Hän hypähti jaloilleen ja tuli luokseni.

"Olen valmis tulemaan Intiaan, jos saan tulla vapaana."

"Vastauksenne kaipaa selitystä", sanoi hän, "se ei ole selvä."

"Olette tähän saakka ollut veljeni, minä olen ollut sisarenne, olkaamme niin edelleenkin. On parempi, ettemme mene naimisiin."

Hän pudisti päätänsä. "Se ei kelpaa. Jos olisitte oikea sisareni olisi asia toisin; ottaisin teidät sellaisena mukaani enkä etsisi vaimoa. Mutta asiain näin ollen täytyy yhteytemme saada avioliiton pyhitys. Muuten se on mahdoton — käytännölliset syyt estävät kaikki muut suunnitelmat. Ettekö näe sitä, Jane? Ajatelkaa hetkinen — terve järkenne opastaa teitä."

Minä ajattelin, mutta terve järkeni muistutti minulle vieläkin sitä tosiseikkaa, että emme rakastaneet toisiamme niinkuin miehen ja vaimon tulisi, ja että meidän senvuoksi ei pitäisi mennä naimisiin. Sain sen hänelle. "St. John", lisäsin, "minä pidän teitä veljenäni, te minua sisarenanne — olkaamme edelleenkin niin."

"Emme voi — emme voi", vastasi hän terävästi ja päättäväisesti, "se ei käy laatuun. Te olette sanonut lähtevänne kanssani Intiaan — muistakaa, että olette sanonut niin."

"Ehdollisesti."

"Olkoon niin. Pääasiaa — lähtöä Englannista ja yhteistyötä minun kanssani — ette ole vastustanut. Olette jo melkein tarttunut auraan, ettekä ole niin häilyväinen, että vetäisitte kätenne pois. Teidän tulee, ottaa huomioon vain yksi näkökohta — kuinka se työ, johon olette ryhtynyt, tulisi parhaiten suoritetuksi. Hellittäkää hieman monimutkaisista harrastuksistanne, tunteistanne, ajatuksistanne ja toiveistanne, yhdistäkää ne kaikki yhdeksi ainoaksi päämääräksi — suuren Mestarinne antaman tehtävän täyttämiseksi. Ollaksenne kykenevä siihen täytyy teidän saada auttaja — ei veli, se side ei ole kyllin luja — vaan mies. Minäkään en tarvitse sisarta, sisar voidaan koska tahansa ottaa minulta pois. Tarvitsen vaimon, sillä vain sellaiseen apulaiseen voin saada kylliksi suuren vaikutusvallan, ja vain hänet saan varmasti pitää kuolemaani asti."

Minä vapisin hänen puhuessaan, sillä tunsin jo hänen vaikutusvaltansa ytimissäni asti.

"Etsikää joku toinen kuin minä, St. John, etsikää joku joka sopii teille!"

"Tarkoitatte, joka sopii tarkoituksiini, joka sopii kutsumukseeni. Sanon teille taaskin, että en halua elämänkumppanikseni mitätöntä yksilöä — pelkkää ihmistä, jolla on ihmisen itsekkäät vaistot, vaan lähetyssaarnaajana haluan työtoveria."

"Ja minä annan lähetyssaarnaajalle kaiken voimani ja tarmoni — siinä kaikki mitä hän tarvitsee — mutta itseäni en anna. Hän saa sydämen — mitä hän tekee kuorella? Sen säilytän itselleni."

"Te ette voi, te ette saa. Luuletteko, että Jumala tyytyy puolinaiseen uhriin? Minä taistelen Jumalan asian puolesta ja kutsun teitä hänen työhönsä. Hänen tähtensä en voi hyväksyä vaillinaista antaumusta, tahdon kaikki tai ei mitään."

"Oh, minä kyllä annan sydämeni Jumalalle. *Te* ette sitä tarvitse."

En takaa, ettei sekä äänessä, jolla lausuin nämä sanat, että tunteessa, joka sillä hetkellä valtasi mieleni, ollut jonkun verran hillittyä ivaa. Olin tähän saakka kaikessa hiljaisuudessa pelännyt St. Johnia, koska en ollut ymmärtänyt häntä. Hän oli herättänyt minussa pelonsekaista kunnioitusta, koska hän oli pitänyt minua epätiedossa itsestään. En ollut osannut sanoa, kuinka paljon hänessä oli pyhimystä, ja kuinka paljon kuolevaista ihmistä, mutta tämän keskustelun aikana valkeni moni seikka, ja hänen olemuksensa oli selvänä edessäni. Näin hänen puutteellisuutensa ja ymmärsin ne. Istuessani siinä kanervikossa ymmärsin, että tuo kaunis olento edessäni oli ihminen, yhtä erehtyvä kuin minäkin. Hänen kovuutensa ja itsevaltaisuutensa olivat nyt paljastettuina edessäni. Näin selvästi hänen vikansa ja rohkaisin mieleni. Olin vertaiseni kanssa — vertaiseni, jota voin vastustaa ja jonka voin voittaa, jos hyvin pidin puoliani.

Hän ei ollut sanonut mitään viimeisen lauseeni jälkeen. Uskalsin nyt katsoa häntä suoraan kasvoihin.

Hänen läpituokevasta katseestaan, joka oli kääntynyt minuun, ilmeni mitä suurinta hämmästyä. "Onko hän ivallinen — ivallinen *minulle*?" näytti se kysyvän. "Mitä se merkitsee?"

"Älkää unohtako, että asia on vakava", sanoi hän hetken kuluttua. "Niin vakavasta asiasta emme voi ajatella emmekä puhua kevytmielisesti tekemättä syntiä. Minä uskon, Jane, että puhutte vakavasti sanoessanne tahtovanne antaa sydämenne Jumalalle — siinä kaikki, mitä tarvitsen. Riistäkää sydämenne kerta kaikkiaan irti ihmisistä ja antakaa se Herrallenne, ja hänen hengellisen valtakuntansa lähestyminen maan päällä on oleva suurin ilonne ja tärkein harrastuksenne, ja sille päämäärälle olette valmis uhraamaan kaiken muun. Te näette silloin, kuinka suuressä määrin avioelämämme on edistävä ponnistuksiamme, sekä teidän että minun, sillä vain avioliitto yhdistää eroamattomasti ja sopusointuisesti kaksi ihmiskohtaloa toisiinsa, ja te jätätte silloin syrjään kaikki vähäpätöiset oikut — kaikki inhimilliset tunnesyyt, kaikki epäilykset persoonallisen rakkautemme määrästä, laadusta tai hellyydestä ja suostutte vaimokseni viipymättä."

"Niinkö?" sanoin lyhyesti ja katselin hänen kauniita, sopusuhtaisia piirteitään, jotka kuitenkin olivat omituisen peloittavat vakavuudessaan, hänen käskevää, vaan ei avonaista otsaansa, hänen loistavia, syviä, läpituokevia silmiään, jotka eivät koskaan olleet lempeät, hänen pitkää, kookasta vartaloansa, ja kuvittelin itseäni *hänen vaimonansa*. Oh, se ei koskaan kävisi laatuun! Hänen apulaisensa, hänen toverinsa voisin kyllä olla, siinä asemassa matkustaisin kylläkin hänen kanssaan merten taa, ponnistelisin Aasian erämaissa helteisen taivaan alla, ihailisin hänen rohkeuttaan, voimaansa ja alttiuttansa ja kilpailisin niissä hänen kanssaan, mukautuisin tyvenesti hänen käskyihinsä, hymyilisin levollisena hänen pohjattomalle kunnianhimolleen, erottaisin uskonsankarin ihmisestä hänessä, kunnioittaisin edellistä ja antaisin anteeksi jälkimäiselle. Epäilemättä usein kärsisin paljon, jos olisin vain tässäkin asemassa hänen mukanaan, ruumiini olisi rasittavan ikeen alla, mutta sydämeni ja mieleni olisi vapaa. Minulla olisi vielä oma itseni, omat kahlitseamattomat tunteeni, joista saisin virkistystä yksinäisinä hetkinä. Sielussani olisi vielä kätköjä, jotka kuuluisivat yksin minulle ja jonne hän ei koskaan pääsisi, ja niitten suojissa versoisi vapaita tunteita, joita ei hänen sotilas-jalkansa koskaan saisi tallata eikä hänen synkkä ankaruutensa tukahuttaa. Mutta olla hänen vaimonansa — seisoa alituisesti hänen rinnallaan ja alituisesti olla rajoitettu, masennettu, lakkaamatta hillitä luontoni tulta ja pakottaa sitä palamaan sisäänpäin ja pysymään piilossa, vaikkakin se silloin polttaisi tuhaksi sisimmän sydämeni — se olisi sietämätöntä.

"St. John", huudahdin, päästyäni niin pitkälle mietteissäni.

"Mitä", sanoi hän jääkylmästi.

"Sanon vieläkin: suostun vapaaehtoisesti seuraamaan teitä työtoverinanne, mutta ei vaimonanne. Minä en voi tulla vaimoksenne."

"Teidän täytyy tulla vaimokseni", sanoi hän lujasti, "muuten ei koko asiasta tule mitään. Kuinka voisin minä, tuskin kolmikymmenvuotias mies, ottaa mukaani Intiaan yhdeksäntoistavuotiaan tytön, ellen olisi naimisissa hänen kanssaan? Kuinka voisimme olla alituisesti yhdessä — väliin autoissa seuduissa ja villiheimojen keskellä — jollemme olisi naimisissa?"

"Aivan hyvin", sanoin lyhyesti, "aivan yhtä hyvin kuin jos olisin joko oikea sisarene tai mies ja pappi kuten tekin."

"Tiedetään kuitenkin, että ette ole oikea sisareni, enkä voi esittää teitä sellaisena. Jos sen tekisin, joutuisimme molemmat häpeällisten epäluulojen alaisiksi. Sitäpaitsi — vaikka teillä onkin miehen aivot, on teillä naisen sydän — se ei kävisi laatuun."

"Se kävisi laatuun mainiosti", vakuutin hieman halveksivasti. "Minulla on naisen sydän, mutta ei teitä kohtaan. Teitä kohtaan tunnen vain taistelutoverin suoruutta, uskollisuutta ja veljellisyttä ja, jos haluatte, oppilaan kunnioitusta ja kuuliaisuutta opettajaansa kohtaan, mutta ei mitään muuta — älkää pelätkö."

"Juuri sitä tarvitsenkin", puheli hän itseksensä, "juuri sitä. Jos on esteitä tiellä, hakataan ne maahan. Jane, te ette katuisi naimista minun kanssani, olkaa varma siitä. Meidän *täytyy* mennä naimisiin. Sanon sen vielä kerran, mitään muuta mahdollisuutta ei ole, ja epäilemättä seuraa avioliiton mukana tarpeellinen määrä rakkautta, jotta liittomme olisi teidänkin silmissänne oikeutettu."

"Halveksin käsitystänne rakkaudesta", en voinut olla sanomatta, kun nousin ja seisoin hänen edessään nojautuen kallioon. "Halveksin sitä teeskenneltyä tunnetta, jonka tarjoatte minulle, St. John, ja halveksin teitä kun sen tarjoatte."

Hän katseli minua terävästi ja painoi kaunismuotoiset huulensa lujasti yhteen. Oli vaikeata sanoa, oliko hän suuttunut vai hämmästynt, sillä hän osasi niin täydellisesti hallita ilmeitään.

"En odottanut kuulevani teiltä tuollaista", sanoi hän. "En luule tehneeni mitään, mikä ansaitsisi halveksimista."

Hänen lempeä äänensä lauhdutti minut ja hänen ylevän tyyni käytöksensä herätti minussa kunnioitusta.

"Antakaa anteeksi sanani, St. John, mutta on oma syyne, että olen puhunut niin kiivaasti. Olette ottanut puheeksi asian, jossa olemme kokonaan eri mieltä ja josta emme koskaan saisi väitellä. Jo pelkkä sana 'rakkaus' tuottaa epäsopua välillemme — kuinka kävisikään, jos tulisi kysymys itse asiasta? Rakas serkkuni, jättäkää sikseen avioliitto-aikenne — unohtakaa se!"

"Ei", sanoi hän, "se on jo kauan ollut lempiajatukseni, ja vain se takaa korkean päämääräni. Mutta tällä kertaa en tahdo vaivata teitä kauemmin. Huomenna lähdän Cambridgeen. Minulla on siellä paljon ystäviä, joille tahtoisin sanoa hyvästi. Viivyn poissa kaksi viikkoa — käyttäkää hyväksenne sitä aikaa ja ajatelkaa tarjoustani. Älkää unohtako, että jos hylkäätte sen, ette hylkää minua, vaan Jumalan. Hän tarjoo minun kauttani teille ylevän tehtävän, ja vain minun vaimonani voitte antautua siihen. Jos kieltäydytte tulemasta vaimokseni, valitsette kerta kaikkiaan itsekkyyden tien ja maineettoman, ahtaan arkielämän. Ja varokaa silloin tulemasta lasketuksi niitten joukkoon, jotka ovat kieltäneet uskonsa ja ovat pahempia kuin pakanat." Hän oli sanonut sanottavansa. Kääntyen pois minusta hän vielä kerran katsoi yli kukkuloitten ja virran kuohujen, mutta tällä kertaa hän sulki tunteensa omaan rintaansa — minä en ollut kyllin hyvä kuulemaan niitä. Kulkiessani hänen rinnallaan kotiin päin luin helposti hänen tunteensa minua kohtaan hänen järkähtämättömästä hiljaisuudesta. Hänen ankara ja itsevaltainen luonteensa oli pettynyt kohdatessaan vastarintaa siinä, missä se oli odottanut alistumista, ja hänen kylmä, taipumaton järkensä ei voinut hyväksyä tunteita ja näkökohtia, joita ei ymmärtänyt. Ihmisenä hän olisi tahtonut pakottaa niskoittelijan kuuliaisuuteen, ja vain kristittynä hän kohteli minua niin kärsivällisesti ja myönsi niin pitkän miettimis- ja katumusajan.

Kun hän sinä iltana suuteli sisariaan, näki hän sopivaksi olla antamatta kättänsäkään minulle ja jätti vaieten huoneen. Minä, joka tunsin suurta ystävyyttä häntä kohtaan, vaikka en rakastanutkaan häntä, olin pahoillani tästä ilmeisestä epäsuosion osoituksesta, niin pahoillani, että kyynelet kihosivat silmiini.

"Minä näen, että St. John ja sinä olette riidelleet kävelyllänne", sanoi Diana. "Mutta mene hänen jälessään, hän viivyttelä nyt käytävässä odotellen sinua — hän tahtoo varmaan sovintoa."

Minä en ole liiaksi ylpeä tällaisissa tilaisuuksissa. Olen aina mieluummin onnellinen kuin arvokas. Juoksin hänen jälessään. Hän seiso portaitten juurella.

"Hyvää yötä, St. John", sanoin.

"Hyvää yötä, Jane", vastasi hän levollisesti.

"Antakaa kätenne tänne sitten!" lisäsin.

Kuinka kylmä ja löyhä olikaan se kosketus, jonka tunsin sormenpäissäni. Hän oli syvästi tyytymätön päivän tapahtumiin, eikä mikään sydämellisyys olisi voinut lämmittää, mitkään kyynelet hellyttää häntä. Hänen kanssaan ei voinut päästä onnelliseen sovintoon — häneltä ei saanut hymyilyä eikä hyvää sanaa. Kristittynä hän vieläkin oli kärsivällinen ja tasainen, ja kun kysyin, antoiko hän anteeksi minulle, vastasi hän, että hänen tapansa ei ollut painaa loukkauksia mieleensä, ja että hänellä sitäpaitsi ei ollut mitään anteeksi annettavaa, koska en ollut loukannut häntä.

Siihen hän jätti minut. Olisin mieluummin suonut, että hän olisi lyönyt minut maahan.

Kolmaskymmenesviides luku.

Hän ei lähtenytkään Cambridgeen seuraavana päivänä, kuten oli luvannut. Hän lykkäsi matkansa kokonaisen viikon eteenpäin ja sen viikon aikana sain tuntea, kuinka ankarasti hyvä ja tunnollinen, mutta kova ja leppymätön mies voi rangaista sitä, joka on häntä loukannut. Osoittamatta millään avoimella teolla vihamielisyyttään, lausumatta ainoatakaan kiivasta sanaa antoi hän minun tuntea joka hetki, että olin joutunut hänen suosionsa ulkopuolelle.

Eipä silti, että St. John olisi elättänyt kristitylle sopimatonta kostonhalua mielessään — eipä silti että hän olisi vahingoittanut hiuskarvaakaan päästäni, jos se olisi ollut hänen vlassaan. Hän oli sekä luonnoltaan että periaatteeltaan alhaisen kostonhimon yläpuolella. Hän oli antanut minulle anteeksi sen että olin sanonut halveksivani häntä ja hänen rakkauttaan, mutta hän ei ollut unohtanut sanojani eikä tulisi unohtamaan niitä koko elinaikanaan. Hänen katseestaan huomasin, että ne sanat olivat aina

kirjoitetut ilmaan hänen ja minun välille; kun puhuin, kaikkiivat ne äänessäni ja vaikuttivat jokaiseen vastaukseen, minkä hän antoi minulle.

Hän ei suinkaan lakannut puhumasta kanssani, vieläpä kutsui minut joka aamu työmme ääreen kuten ennenkin, mutta pelkään, että hänen turmeltunut luontonsa tunsu vilpittönty iloa, johon hänen parempi minänsä tietysti ei voinut yhtyä, kun hän, säilyttäen tarkalleen entisen käytöksensä ja puhutapansa, osasi erittäin taitavasti vetää pois kaiken sen myötätunnon ja hyväksymisen, mikä ennen oli antanut työllemme omituisen viehätyksen. Minua kohtaan hän ei todellakaan enää ollut lihaa ja verta, vaan marmorina. Hänen silmänsä olivat kaksi kylmää, loistavan sinistä jalokiveä, hänen kielensä puhumiskone — siinä kaikki. Kaikki tämä oli minulle kidutusta — hienoa, pitkälistä kidutusta. Se elätti minussa hiljaista, polttavaa katkeruutta ja hivuttavaa levottomuutta, joka sekä kiihdytti että masensi minua. Tunsin, kuinka tämä hyvä mies, jonka sielu oli puhdas ja kylmä kuin kallioliähde, kiduttaisi minut kuoliaaksi, jos olisin hänen vaimonsa, vuodattamatta kuitenkaan pisaraakaan verestäni ja saamatta pienintäkään rikollisuuden varjoa kristallikirkkaalle omalletunnon. Tämän tunsin varsinkin silloin kun turhaan koetin päästä sovintoon hänen kanssaan. Hän ei mitenkään kärsinyt epäsovustamme — hän ei kaivannut muutosta, ja vaikka kyyneleni monesti kostuttivat niitä sivuja, joitten yli molemmat kumarruimme, ei tämä tehnyt suurempaa vaikutusta hänen sydämeensä kuin jos se todella olisi ollut kiveä tai metallia. Sisarilleen hän oli tähän aikaan jonkun verran ystävällisempi kuin tavallisesti — ikäänkuin ei pelkkä kylmyys olisi riittävästi osoittanut minulle kuinka täydelliseen epäsuosiioon olin joutunut, vaan vastakohtaan täytyi tehdä ero vielä tuntuvammaksi. Ja uskon varmaan, että hän ei tehnyt tätä ilkeydestä, vaan periaatteesta.

Iltaa ennen hänen lähtöänsä satuin näkemään hänet puutarhassa auringonlaskun aikana, ja katsellessani häntä siinä muistin, että tuo mies, niin vieras kuin hän nyt olikin minulle, oli läheinen sukulaiseni ja oli kerran pelastanut henkeni. Tahdoin vielä kerran koettaa saada takaisin hänen ystävyytensä. Menin hänen luokseen, kun hän nojautui pieneen puutarhaporttiin, ja kävin suoraan käsiksi asiaani.

"St. John, olen onneton, koska olette vielä suuttunut minuun. Emmekö voisi taas olla ystäviä?"

"Minä toivon, että olemme ystäviä", oli hänen järkähtämätön vastauksensa. Ja hän katseli nousevaa kuuta, kuten tullessanikin.

"Ei, St. John, me emme ole ystäviä kuten olimme ennen. Sen kyllä tiedätte."

"Emmekö ole? Se on erehdys. Minä puolestani toivon teille kaikkea hyvää eikä mitään pahaa."

"Sen kyllä uskon, St. John, sillä tiedän, että te ette voisi toivoa pahaa kenellekään, mutta koska olen sukulaisenne, toivoisin itseäni kohtaan läheisempää tunnetta kuin tuota yleistä ihmisrakkautta, jonka ulotatte vierasiinkiin."

"Tietysti", sanoi hän. "Toivomukseenne on järkevä, ja minä en suinkaan pidä teitä vieraana."

Nämä rauhallisella ja kylmällä äänellä lausutut sanat olivat tarpeeksi loukkaavat ja masentavat. Jos olisin kuunnellut ylpeyden ja kiukun ääntä, olisin jättänyt hänet siihen paikkaan, mutta joku toinen, voimakkaampi ääni kuului rinnassani. Kunnioitin syvästi serkkuni lahjoja ja korkeita päämääriä. Hänen ystävyytensä merkitsi minulle paljon, ja sen menettäminen olisi surettanut minua syvästi. En tahtonut niin vähällä luopua yrityksestäni.

"Tälläkö tavalla meidän pitää erota, St. John. Ja kun lähдете Intiaan, jätättekö minut silloinkin samalla tavalla, ilman ystävällistä sanaa?"

Silloin hän käänsi katseensa kuusta ja suuntasi sen suoraan minuun.

"Kun minä menen Intiaan ja jätän teidät, Jane? Ettekö te sitten tule Intiaan?"

"Sanoittehan, etten voi, jollen ole naimisissa kanssanne."

"Ettekö sitten aio tulla vaimokseni? Pysyttekö vieläkin päätöksessänne?"

Miten paljon kauhua voikaan kylmän ihmisen levollinen, jäätävä kysymys herättää? Heidän suuttumuksensa on kuin lumivyöry, kuin jäätyneen meren aukeaminen.

"Ei, St. John, minä en tule vaimoksenne, minä pysyn päätöksessäni."

Lumivyöry oli jo lähtenyt liikkeelle ja liukunut hiukan alaspäin, mutta se ei vielä syöksynyt ylitseni.

"Vielä kerran, minkätähden tämä kieltö?" kysyi hän.

"Koska ette rakasta minua ja koska nyt lisäksi melkein vihaatte minua. Jos tulisin vaimoksenne, kiduttaisitte minut kuoliaaksi. Teette sen jo nyt."

Hänen poskensa ja huulensa kalpenivat — tulivat aivan valkeiksi.

"*Kiduttaisin teidät kuoliaaksi — teen sen jo nyt?* Sananne ovat kiihkeät, epäraiselliset, valheelliset — sellaisia ei saa käyttää! Ne ilmaisevat onnetonta mielenlaatua ja ansaitsevat mitä ankarinta moitetta. Ne tuntuvat anteeksiantamattomilta, mutta ihmisen velvollisuus on antaa anteeksi lähimmäisensä — ei seitsemän kertaa, vaan seitsemänkymmentä kertaa seitsemän."

Nyt olin pilannut koko asian. Koettaessani rehellisesti haihduttaa hänen mielestään edellisen loukkaukseni jäljen olin vain painanut uuden, paljon syvemmän, tuolle kiinteälle pinnalle, vieläpä polttanut sen siihen.

"Nyt ainakin vihaatte minua", sanoin. "On hyödytöntä koettaa lepyttää teitä enää. Näen, että olen saanut teistä ikuisen vihamiehen."

Nämä sanat sisälsivät uuden loukkauksen, sitä pahemman, mitä todenmukaisemmat ne olivat. Hänen verettömät huulensa vavahtivat suonenvedontapaisesti. Tunsin herättäneeni leppymätöntä vihaa ja olin syvästi pahoillani.

"Te ymmärrätte väärin sanani", sanoin ja tartuin hänen käteensä. "En vähääkään aio pahoittaa mieltänne — sitä en todellakaan aio."

Hän hymyili katkerasti ja veti kätensä päättävästi kädestäni. "Ja nyt kai otatte takaisin lupauksenne ettekä ollenkaan tule Intiaan, vai kuinka", sanoi hän oltuamme hyvän aikaa ääneti.

"Ei, olen valmis tulemaan apulaisenne", vastasin. Seurasi hyvin pitkä äännettömyys. En osaa sanoa, minkälaisen taistelun hän sen kuluessa taisteli oman luontonsa kanssa, mutta hänen silmänsä liekehtivät oudosti ja omituiset varjot kiitivät hänen kasvojensa yli. Hän puhui vihdoin.

"Olen jo todistanut, kuinka mieletöntä on teidän ikäisenne tytön aikoa ulkomaille minun ikäiseni miehen kanssa, jollemme ole naimisissa. Olen todistanut sen teille tavalla, jonka olisin luullut estävän teitä enää viittaamastakaan sellaiseen suunnitelmaan. Valitan, että kuitenkin olette tehnyt sen — itsenne tähden."

Keskeytin hänet. Hänen moitteessaan oli jotakin, joka heti antoi minulle rohkeuteni takaisin. "Olkaa toki järkevä, St. John, tähän puhutte mielettömyyksiä. Sanani ovat muka loukanneet teitä. Se ei voi olla mahdollista, sillä niin ylevämielinen ihminen kuin te ei voi olla kyllin typerä tai tekopyhä ymmärtääkseen väärin tarkoitukseni. Sanon vieläkin, apulaiskesenne tulen, mutta en koskaan vaimoksenne."

Taaskin hän kalpeni, mutta kuten äskenkin, hillitsi suuttumuksensa täydellisesti. Hän sanoi painokkaasti, mutta täysin levollisesti:

"Naispuolinen apulainen, joka ei ole vaimoni, ei koskaan sopisi minulle. Näyttää siis siltä, kuin ette voisi tulla minun kanssani, mutta jos tarjouksenne on rehellinen, tahdon kaupungissa puhua teistä eräälle naineelle lähetyssaarnaajalle, jonka vaimo tarvitsee apulaista. Yksityisomaisuutenne tekee teidät riippumattomaksi lähetykseuran avustuksesta, ja niin säästytte kuitenkin häpeästä rikkoo lupauksenne ja paeta sotajoukosta, johon olette sitoutunut yhtymään."

Kuten lukija hyvin tietää, en ollut luvannut mitään enkä sitoutunut mihinkään, ja hänen puhetaipansa oli aivan liian kovaa ja itsevaltaista tähän tilaisuuteen.

Vastasin:

"Tässä ei ole kysymys mistään häpeästä, lupauksen rikkomisesta tai pakenemisesta. En ole pienimmälläkään tavalla velvoitettu lähtemään Intiaan, kaikkein vähimmin vieraitten ihmisten kanssa. Teidän kanssanne olisin uskaltanut paljon, koska ihailen teitä, luotan teihin ja rakastan teitä kuin sisar, mutta olen vakuutettu että, kenen kanssa tahansa lähtisinkin, en siinä ilmanalassa eläisi kauan."

"Ah, te pelkätte itsenne tähden", sanoi hän ja nyrypisti huuliaan ylenkatseellisesti.

"Niin pelkään. Jumala ei ole antanut minulle elämäni viskattavaksi pois, ja alan ajatella, että jos noudattaisin tahtoanne, tekisin melkein itsemurhan. Ennenkuin lopullisesti jätän Englannin, tahdon sitäpaitsi varmasti tietää, enkö tekisi paremmin jäädessäni tänne kuin lähtiessäni."

"Mitä tarkoitatte?"

"Olisi hyödytöntä koettaa selittää sitä teille, mutta on eräs asia, joka jo kauan on tuottanut minulle

tuskaa ja huolta, enkä voi lähteä minnekään ennenkuin olen päässyt jonkinlaiseen selvyteen sen suhteen."

"Tiedän, minne sydämenne kääntyy ja missä se riippuu kiinni. Rakkaus, jota elätätte rinnassanne, on laitton ja luvaton. Teidän olisi jo kauan sitten pitänyt musertaa se, ja nyt punastutte viitatessanne siihen. Te ajattelette Mr. Rochesteria?"

Se oli totta. Myönsin sen vaieten.

"Aiotteko lähteä etsimään Mr. Rochesteria?"

"Minun täytyy saada tietää, mitä hänestä on tullut."

"Minun tehtäväni on silloin muistaa teitä rukouksissani ja hartaasti pyytää Jumalalta, ettei teistä tulisi kadotuksen lasta. Luulin näkeväni teissä yhden hänen valituistaan. Mutta Jumala näkee syvemmälle kuin ihminen, ja *hänen* tahtonsa tapahtukoon."

Hän avasi portin ja lähti kävelemään alas laaksoon. Hän oli pian poissa näkyvistäni.

Tullessani takaisin seurusteluhuoneeseen seisoi Diana ikkunan ääressä hyvin miettivän näköisenä. Diana oli koko lailla pitempi kuin minä, hän laski kätensä olkapäälleni ja kumartui tarkastamaan kasvojani.

"Jane", sanoi hän, "sinä olet näihin aikoihin aina kalpea ja kiihtyneen näköinen. Olen varma, että jotakin on tekeillä. Sano minulle, mitä St. John ja sinä puuhaatte keskenänne. Olen viimeisen puolen tunnin ajan katsellut teitä ikkunasta — suo anteeksi, että vakoilen, mutta olen jo kauan kuvitellut tiesi mitä. St. John on omituinen ihminen —"

Hän pysähtyi — minä vaikenin — sitten hän jatkoi:

"Tuo herra veljeni mahtaa hautoa aivan erikoisia suunnitelmia sinun suhteesi. Hän on jo kauan kunnioittanut sinua huomaavaisuudellaan ja mielenkiinnolla, jota hän ei koskaan ole osoittanut kenellekään muulle. Mitä se merkitsee? Soisinpa että hän olisi rakastunut sinuun — onko hän, Jane?"

Painoin hänen viileän kätensä kuumalle otsalleni. "Ei, Di, ei hituistakaan."

"Minkätähden hän sitten alituisesti seuraa sinua silmillään — jättäytyy kahdenkesken kanssasi ja pysyttelee aina vieressäsi? Mary ja minä olemme päättäneet, että hän tahtoo naida sinut."

"Niin hän tahtookin — hän on pyytänyt minua vaimokseen."

Diana taputti käsiään. "Juuri sitä me ajattelimme ja toivoimme. Ja sinä otat hänet, Jane, eikö niin? Ja sitten hän jää Englantiin."

"Kaukana siitä, Diana. Kosiessaan minua ei hänellä ole muuta ajatusta kuin saada minusta sopiva työtoveri Intiaan."

"Mitä? Tahtooko hän sinua Intiaan?"

"Tahtoo."

"Hullutusta!" huudahti hän. "Siellä sinä et eläisi kolmea kuukautta, siitä olen varma. Sinä et saa mennä — ethän vain ole suostunut, Jane?"

"Olen kieltäytynyt menemästä naimisiin hänen kanssaan —"

"Ja luultavasti suuttanut hänet sillä, vai kuinka?"

"Syvästi. Pelkään, että hän ei koskaan anna sitä minulle anteeksi. Suostuin kuitenkin seuraamaan häntä hänen sisarenaan."

"Se oli sulaa hulluutta sinulta, Jane. Ajattele, minkälaiseen työhön ryhdyt — voimakkaatkin siinä nääntyvät väsymyksestä, ja sinä olet heikko. St. John — sinä tunnet hänet — tulee vaatimaan sinulta mahdottomia, hänen seuralaisenaan et saisi levähtää päivän kuumimpinakaan hetkinä, ja paha kyllä olen huomannut, että pakotat itsesi täyttämään hänen vaatimuksensa, mitä hyvänsä hän vaatiikin. Ihmettelen suuresti, mistä sait rohkeutta hylkäämään hänen kätensä. Etkö sitten rakasta häntä, Jane?"

"En, en ainakaan tulevana miehenäni."

"Hän on kuitenkin kaunis mies."

"Ja minä olen niin ruma. Näetkös, Di, me emme sopisi yhteen."

"Ruma! Sinäkö? Et vähääkään. Olet aivan liian kaunis ja liian hyvä tullaksesi elävänä paahdetuksi Intiassa." Ja hän vakavasti pyysi minua jättämään sikseen kaikki tuumat lähteä hänen veljensä kanssa.

"Niin minun kai täytyykin", sanoin, "sillä kun äsken taas tarjouduin tulemaan hänen apulaisekseen, ilmaisi hän hämmästyvänsä sopimatonta käytöstäni. Hänen mielestään olin nähtävästi tehnyt itseni syypääksi suureen säädyttömyyteen ehdottaessani, että seuraisin häntä naimattomana — ikäänkuin en alusta saakka olisi toivonut hänestä veljeä ja aina pitänyt häntä sellaisena."

"Minkätähden luulet, että hän ei rakasta sinua?"

"Kuulisitpa hänen itsensä puhuvan siitä asiasta! Hän on yhä uudelleen sanonut, että hän ei tahdo mennä naimisiin itsensä, vaan työnsä vuoksi. Hän on sanonut, että minä olen luotu työhön — en rakkauteen — mikä epäilemättä on totta. Mutta minun käsittääkseni, jos kerran en ole luotu rakkautta varten, en myöskään ole luotu menemään naimisiin. Eikö olisi kummallista, Di, olla koko iäkseen kahlittu mieheen, jonka silmissä olisin vain hyödyllinen työkalu?"

"Sietämätöntä — luonnotonta — sellainen ei saisi tulla kysymykseen."

"Ja sitten", jatkoin, "vaikka nyt olenkin vain sisaren tavoin kiintynyt häneen, voin kuvitella, että minussa mahdollisesti joskus heräisi omituinen, kohtalokas, kiduttava rakkaus häneen, jos minut pakotettaisiin hänen vaimokseen. Hän on niin lahjakas, ja hänen olemuksessaan on joskus eräänlaista sankarillista suuruutta. Hän ei tarvitsisi rakkauttani, ja jos antaisin hänen tuntea sitä, näyttäisi hän kyllä, että se on kokonaan tarpeetonta hänelle, vieläpä sopimatonta minulle. Tiedän että hän tekisi sen."

"Ja kuitenkin St. John on hyvä mies", sanoi Diana.

"Hän on hyvä ja suuri mies, mutta tavoitellessaan omia korkeita päämääriään unohtaa hän säälimättä tavallisten ihmisten tunteet ja tarpeet. Sentähden on parempi, että pienet ja heikot pysyvät poissa hänen tieltään — muuten hän tallaisi ne maahan. Siinä hän tulee — hyvästi, Diana!" Ja minä riensin yläkertaan, kun näin hänen tulevan puutarhaan.

Minun täytyi kuitenkin nähdä hänet illallisella. Aterian aikana hän näytti yhtä tyveneltä kuin tavallisesti. Olin ajatellut, että hän tuskin viitsisi puhua minulle ja luulin varmaan, että hän oli jättänyt avioliitto-aikeensa sikseen, mutta pian sain nähdä erehtyneeni molemmissa suhteissa. Hän kohteli minua tarkalleen kuten ennenkin, s.o. tuolla moitteettomalla kohteliaisuudella, joka viime aikoina oli tullut hänen tavakseen. Epäilemättä hän oli rukoillut Pyhän Hengen apua voidakseen kukistaa sen suuttumuksen, jonka minä olin hänessä herättänyt, ja uskoi nyt antaneensa minulle anteeksi vielä kerran.

Iltahartausta varten hän valitsi Ilmestyskirjan kahdennenkymmenennenensimmäisen luvun. Oli aina mieluista kuulla raamatun sanaa hänen huuliltaan. Koskaan ei hänen kaunis äänensä sointunut niin pehmeänä ja täyteläisenä, koskaan ei hänen jalon yksinkertainen esiintymisensä ollut niin vaikuttavaa kuin hänen tulkitessaan Jumalan käskyjä, ja tänä iltana oli ääni tavallista juhlallisempi ja syvempi. Keväinen kuu loisti ikkunasta sisään ja teki kynttilän valon melkein tarpeettomaksi. Hän istui pöydän ääressä kumartuneena suuren, vanhan raamatun yli ja luki sen lehdiltä näkyjä uudesta taivaasta ja uudesta maasta — kuinka Jumala on tuleva asumaan ihmisten keskelle ja on pyyhkivä pois kaikki kyynelät heidän silmistänsä, eikä kuolemaa ole enää oleva, eikä murhetta eikä parkua eikä kipua, sillä kaikki entinen on mennyt.

Seuraavat sanat vaikuttivat minuun sanomattoman omituisesti, etenkin, koska pienestä vivahduksesta hänen äänessään huomasin, että hän oli kääntynyt minuun.

"Joka voittaa, on tämän perivä, ja minä olen oleva hänen Jumalansa, ja hän on oleva minun poikani. Mutta", luettiin hitaasti ja selvästi, "pelkurien ja epäuskoisten j.n.e. osa on oleva siinä järvessä, joka tulta ja tulikiveä palaa; tämä on toinen kuolema."

Tästälähin tiesin, minkä kohtalon St. John pelkäsi tulevan osakseni.

Tyyni, hiljainen voitonriemu ja ikävöivä vakavuus väreili hänen äänessään kun hän luki luvun viimeiset, ihanat sanat. Lukija näki jo oman nimensä Karitsan elämäkirjassa ja ikävöi hetkeä, jolloin hän pääsisi kaupunkiin, johon maan kuninkaat vievät kunniansa ja joka ei tarvitse valoksensa aurinkoa eikä kuuta, sillä Jumalan kirkkaus valaisee sen, ja sen kynttilä on Karitsa.

Rukoukseen, joka seurasi lukemista, oli hän keskittänyt kaiken voimansa, koko ankaran intonsa, hän kamppaili Jumalansa kanssa ja tahtoi voittaa. Hän rukoili heikoille väkevyyttä, valoa eksyneille ja vielä yhdennellätoista hetkellä armoa niille, joita maailma ja oma liha viettelivät ahtaalta tieltä. Hänen

rukouksensa oli palava, syvä, juhlallinen, ja kun ensin kuuntelin sitä, valtasi minut hämmästyks, sitten, sen yhä kiihtyessä, tunsin liikutusta, lopulta outoa vavistusta. Hän oli niin vakuutettu tarkoitustensa suuruudesta ja hyvyydestä, että kuulijoitten täytyi tuntea samaa. Rukouksen päätyttyä sanoimme hänelle hyvästi, sillä hänen piti lähteä varhain seuraavana aamuna. Diana ja Mary jättivät huoneen suudeltuaan häntä — hän oli arvatenkin salaa viitannut heitä menemään. Minä ojensin käteni ja toivotin hänelle hyvää matkaa.

"Kiitos, Jane. Kuten sanoin, palaan Cambridgesta kahden viikon kuluttua. Se aika jää teille siis vielä miettimiseen. Jos kuuntelisin inhimillisen ylpeyden ääntä, en puhuisi enää sanaakaan naimisiinmenostamme. Mutta minä kuulen vain velvollisuuden äänen ja pidän katseeni lujasti kääntyneenä tärkeimpään päämäärääni, Jumalan kunnian ilmoittamiseen. Mestarini oli pitkämielinen — niin tahdon olla minäkin. En tahdo heittää teitä turmelukseen — katukaa, päättäkää, niin kauan kuin vielä on aikaa. Muistakaa, että meidän on tehtävä työtä niin kauan kuin päivä on — 'tulee yö, jolloin ei kukaan voi tehdä työtä.' Muistakaa, kuinka kävi rikkaan miehen, joka sai onnensa tässä elämässä. Jumala antakoon teille voimaa valita hyvä osa, jota ei teiltä pidä otettaman pois."

Hän laskei kätensä päälleni päälle lausueksaan viimeiset sanansa. Hän oli puhunut vakavasti ja lempeästi, hän ei tosin katsonut minuun kuin rakastaja morsiamensa, vaan hänen katseensa oli kuin paimenen, joka kutsuu eksynyttä lammasta, tai suojelusenkelin, joka vartioi hoivaansa uskottua sielua. Kaikilla lahjakkaila ihmisillä, ovat he sitten uskonsankareita, vallantavoittelijoita tai tyranneja, on kaikesta tunteettomuudestaankin huolimatta ylevät hetkensä, jolloin he hallitsevat ja toiset alistuvat. Tällä hetkellä tunsin niin suurta kunnioitusta St. Johnia kohtaan, että olin vähällä jättää pitkäaikaisen vastarintani. Minulla oli kiusaus lakata taistelemasta hänen kanssaan, heittäytyä silmät ummessa hänen tahtonsa voimakkaan virran kuljetettavaksi ja hukuttaa siihen oma tahtoni. Minun oli nyt taisteltava melkein yhtä kova taistelu hänen kanssaan kuin kerran ennen, erään toisen kanssa. Molemmilla kerroilla olin huumauksen vallassa. Edellisellä kerralla olisi antautuminen ollut rikos periaatteita, tällä kerralla rikos järkeä vastaan. Niin ajattelen nyt, kun rauhallisten vuosien jälkeen muistelen noita elämäni ratkaisevia hetkiä — silloin en tuntenut omaa mielettömyyttäni.

Seisoin mykkänä ja liikkumattomana paimeneni kosketuksen alla. Vastaväitteet olivat unohtuneet — pelkoni voitettu — vastustuskykyäni lamautunut. Se mikä oli ollut mahdotonta — avioliitto St. Johnin kanssa — oli muuttumassa mahdolliseksi. Kaikki oli muuttunut kuin huumauksessa. Uskonto kutsui — enkelit viittasivat — Jumala tahtoi — nykyinen elämä häipyi edestäni kuin usva — kuoleman portit avautuivat ja niitten takana näin koko iäisyyden, ja tuntui kuin olisin iäisen autuuden vuoksi voinut silmänräpäyksessä uhrata kaikki, mikä koski tätä elämää. Himmeä huone oli täynnä näkyjä.

"Voisitteko nyt päättää?" kysyi lähetyssaarnaaja. Hänen äänensä oli lempeä ja hän veti minut luoksensa yhtä lempeästi. Voi, kuinka paljon suurempi valta onkaan hyvyydellä kuin voimalla! Olin uhmannut St. Johnin vihaa, mutta hänen hyvyytensä edessä olin taipuvainen kuin ruoko. Olin kuitenkin koko ajan tietoinen siitä, että jos nyt antautuisin, saisin jonakin päivänä katua aikaisempaa kapinoimistani. Juhlallinen rukoushetki ei ollut muuttanut hänen luontoansa, se oli vain kohottanut sitä.

"Minä voisin päättää", vastasin, "jos varmasti tietäisin, että Jumalan tahto todella on, että tulen vaimoksenne. Voisin päättää ja luvata tällä hetkellä — tuli mitä tuli jälestäpäin!"

"Rukoukseni on kuultu!" huudahti St. John. Hän painoi kätensä lujemmin päälleni päälle, ikäänkuin ottaakseen minut omakseen, ja kietoi toisen kätensä vyötäisilleni — *melkein* kuin olisi hän rakastanut minua (sanon *melkein* — tunsin eron — tiesin, mitä merkitsi olla rakastettu, mutta sillä hetkellä olin, kuten hänkin, jättänyt syrjään rakkauden ja ajattelin vain velvollisuutta). Kamppailin sisäisen näkyäni kanssa, joka vielä oli pilvien peitossa. Halasin vilpittömästi, syvästi, palavasti tehdä oikein, ei mitään muuta. "Osoita minulle, osoita minulle tiesi", huusin sydämessäni. Olin kiihtyneempi kuin koskaan ennen, ja lukija päättäköön, johtuiko se, mitä nyt tapahtui, kiihtyneestä mielialastani.

Koko talo oli aivan hiljainen, sillä luultavasti olivat kaikki paitsi St. John ja minä vetäytyneet levolle. Yksinäinen kynttilä oli sammumaisillaan, ja huone oli tulvillaan kuunvaloa. Sydämeni sykki kiivaasti ja nopeasti — kuulin sen lyönnit. Äkkiä sen pysäytti selittämätön tunne, joka silmänräpäyksessä kulki yli koko ruumiini. Se ei ollut sähköiskun tapainen, mutta yhtä voimakas, kummallinen ja järisyttävä. Se vaikutti kaikkiin sielunkykyihini oudon herättävästi, ikäänkuin olisi niitten äärimäinen jännitys ollut vain horrostilaa, josta niitten nyt piti valveutua. Ne odottivat — koko ruumiini vapisi.

"Mitä kuulette? Mitä näette?" kysyi St. John. Minä en nähnyt mitään, mutta jostakin kuulin huodon:

"Jane! Jane! Jane!" — siinä kaikki.

"Oi, Jumala! Mitä se on?" voihkaisin.

Olisin yhtä hyvin voinut kysyä: "Missä se on?" Se ei kuulunut huoneesta, ei talosta eikä puutarhasta,

se ei tullut ilmasta, ei maan alta eikä taivaasta. Varmaa oli kuitenkin, että olin kuullut sen — mahdotonta koskaan tietää, kuinka! Ja se oli ihmisääni — tuttu, rakas ääni — Edward Fairfax Rochesterin ääni, ja se värisi syvää tuskaa ja intohimoa.

"Minä tulen!" huusin. "Odota! Voi, minä tulen!" Syöksyin ovelle ja katsoin käytävään — se oli pimeä. Juoksin ulos puutarhaan — se oli tyhjä.

"Missä olet?" huusin.

Kukkulat Marsh-Glenin takana vastasivat heikosti: "Missä olet?" Kuuntelin. Tuuli suhisi hiljaa honkien latvoissa — kaikkialla oli vain kangasmaitten yksinäisyyttä ja keskiyön rauhaa.

"Pois kaikki taikausko!" sanoin päättäväisesti, kun kaamea kummituspelko aikoi kohota mieleeni. "Tässä ei ole mitään harhaluuloa eikä taikoja — se on luonnon työtä. Luonto nousi ja teki — ei ihmettä — vaan parhaansa."

Riistäydyin irti St. Johnista, joka oli seurannut ulos ja tahtoi pidättää minut. Nyt oli *minun* vuoroni olla voitolla. *Minun* voimani oli nyt kohonnut korkeimmilleen. Kielsin häntä kysymästä tai huomauttamasta mitään, pyysin häntä jättämään minut heti, minun täytyi saada olla yksin. Hän totteli viipymättä. Käskyä, joka lausutaan kyllin voimakkaasti, totellaan aina. Nousin huoneeseeni, lukitsin oveni, lankesin polvilleni ja rukoilin omalla tavallani — eri tavalla kuin St. John — mutta yhtä tehokkaasti. Tunsin pääseväni hyvin lähelle Jumalaa, ja sieluni oli tulvillaan kiitollisuutta ja nöyryyttä. Sitten tein päätökseni, menin keventynein mielin levolle ja odotin kiihkeästi päivänkoittoa.

Kolmaskymmeneskuudes luku.

Päivä koitti. Nousin auringon mukana. Parin tunnin ajan järjestin pöytälaatikkojani ja vaatekaappiani ja panin tavarani kuntoon lyhyttä poissaoloa varten. Sillävälän kuulin St. Johnin jättävän huoneensa. Hän pysähtyi ovelleni — pelkäsin, että hän koputtaisi — ei, mutta oven alle ilmestyi paperiliuska. Otin sen ylös. Luin seuraavat sanat:

"Jätitte minut liian äkkiä eilen illalla. Jos olisitte viipynyt vähänkin kauemmin, olisitte ottanut kantaaksenne kristityn ristin ja voittanut taivaallisen kruunun. Odotan lopullista päätöstänne palatessani kahden viikon kuluttua. Sillävälän valvokaa ja rukoilkaa, että ette lankeisi kiusaukseen. Uskon, että henki on altis, mutta näen, että liha on heikko. Rukoilen puolestanne lakkaamatta. — Teidän St. John."

"Henkeni", vastasin itsekseni, "on valmis tekemään sen mikä on oikein, ja toivon, että lihani on kyllin voimakas täyttämään Jumalan tahdon, kun ensin selvästi tiedän, mikä se on. Joka tapauksessa se on kyllin vahva etsimään, tiedustelemaan ja saamaan valoa tähän epäilysten pilveen."

Oli kesäkuun ensimmäinen päivä, mutta aamu oli pilvinen ja kolea, ja sade pieksi huoneeni ikkunoita. Kuulin päätyoven aukeavan ja St. Johnin menevän ulos. Katsoin ikkunasta ja näin hänen kulkevan puutarhan läpi. Hän suuntasi kulkunsa sumuisten kankaitten yli Whitcrossiin, jossa hän odottaisi vaunua.

"Vielä muutamia tunteja ja seuraan jälkiäsi, serkkuseni", ajattelin. "Minäkin astun vaunuun Whitcrossissa. Minunkin täytyy tavata joku, ennenkuin jätän Englannin ainiaaksi."

Oli vielä kaksi tuntia aamiaiseen. Kulutin tämän ajan kävelemällä hiljaa edestakaisin huoneessani ja miettimällä tapausta, joka oli tehnyt käänteitä suunnitelmissani. Palautin mieleeni sen sanomattoman omituisen tunteen, joka oli vallannut minut eilen illalla, ja muistin sen vielä tarkalleen. Muistelin ääntä, jonka olin kuullut, ja kysyin taaskin, mistä se oli tullut, mutta yhtä turhaan kuin eilenkin. Se tuntui tulevan minusta itsestäni eikä ulkomaailmasta. Kysyin, oliko se vain kuvittelua — hermojännitystä. Sitä en voinut uskoa. Pikemmin se oli taivaan lähettämä mielijohde. Tunteeni olivat saaneet sysäyksen, joka oli kuin Paavalin ja Silaksen vankilaa huojuttava maanjäristys ja joka oli hetkeksi avannut sieluni vankilan ovet, irroittanut sen kahleet ja herättänyt sen unesta, ja sielu tuli esiin vapisten, arkana, kuunnellen, sitten olivat nuo kolme huutoa värähtäneet läpi koko sielun, joka ei siitä hämmästynyt eikä pelästynyt, vaan riemuitsi saadessaan kerrankin tehdä ponnistuksen vapaana ruumiin kahleista ja onnistuessaan siinä.

"Muutaman päivän kuluttua", ajattelin lopuksi, "tiedän jo jotakin hänestä, jonka ääni kutsui minua eilen illalla. Kirjeistä ei ole ollut mitään hyötyä — on siis ryhdyttävä henkilökohtaisiin tiedusteluihin."

Aamiaisella ilmoitin Dianalle ja Marylle, että lähtisin matkalle ja viipyisin poissa ainakin neljä päivää.

"Yksinkö matkustat, Jane?" kysyivät he.

"Niin. Minun täytyy tavata eräs ystävä, josta jonkun aikaa olen ollut levoton, tai ainakin saada tietoja hänestä."

Tähän he olisivat voineet sanoa — ja sitä he epäilemättä ajattelivatkin — että he olivat luulleet minun olevan aivan vailla muita ystäviä kuin he itse, sillä itse asiassa olin usein sanonut niin, mutta luonnostaan hienotunteisina eivät he kysyneet enempää. Diana vain kysyi, olinko varmaan kyllin terve matkustamaan. Hän huomautti, että olin hyvin kalpea. Vastasin, ettei minua vaivannut muu kuin levottomuus, josta kohta toivoin pääseväni.

Oli helppo tehdä tarvittavat valmistukset, sillä minua ei häiritty millään kyselyillä eikä epäluuloilla. Sanottuani kerta kaikkiaan, etten vielä voisi antaa tarkempia selityksiä aikeistani, tyytyivät serkkuni ystävällisesti vaikenemaan ja antoivat minun toimia vapaasti kuten minäkin vastaavassa tapauksessa olisin antanut heidän tehdä.

Lähdin Moor-Housesta kello kolme iltapäivällä, ja pian neljän jälkeen seisoin Whitcrossin tienviitan luona odottamassa vaunua, jonka piti viedä minut kaukaiseen Thornfieldiin. Keskellä näitten yksinäisten teitten ja autioiden kukkulain hiljaisuutta kuulin jo kaukaa sen lähestymisen. Se oli sama vaunu, josta vuosi sitten eräänä kesäiltana olin astunut alas tälle samalle paikalle. Kuinka hyljätty, köyhä ja toivoton olinkaan silloin! Vaunu pysähtyi viittauksestani. Astuin sisään, eikä minun nyt tarvinnut luovuttaa koko omaisuuttani ajajalle. Ollessani taaskin matkalla Thornfieldiin, olin mielestäni kuin kirjekyyhkynen matkalla kotiin.

Matka kesti kolmekymmentäkuusi tuntia. Olin lähtenyt Whitcrossista tiistai-iltapäivällä, ja varhain torstai-aamuna juotti ajaja hevosiiaan erään ravintolan luona tien vieressä. Olimme nyt keskellä seutua, jonka vihreät pensasaidat, avarat pellot ja matalat kukkulat olivat silmissäni kuin tuttujen kasvojen piirteet. Kuinka lauhkealta ja rehevältä näyttikään tämä maisema Mortonin jylihin kangasmaihin verrattuna! Tunsin hyvin maiseman luonteen ja tiesin varmasti, että olin lähellä päämäärääni.

"Kuinka pitkä tästä on Thornfield Halliin?" kysyin eräältä palvelijalta.

"Tasan kaksi peninkulmaa, Miss, peltojen poikki".

"Matkani on päättynyt", ajattelin. Astuin alas vaunusta, jätin matkalaukkuni palvelijan haltuun ja pyysin häntä säilyttämään sen kunnes tulisin hakemaan sitä, maksoin matkani, annoin ajajalle juomarahan ja lähdin. Nousevan auringon säteet kimmelsivät ravintolan nimikilvellä, ja luin kullatun kirjoituksen "Rochesterin vaakuna". Sydämeni hypähti riemusta — olin siis jo isäntäni alueella. Pian se taas painui alakuloiseksi, ja ajattelin:

"Isäntäsi itse voi nyt olla Englannin Kanaalin toisella puolella, ja jos hän onkin Thornfield Hallissa, jota kohti nyt kiiruhdat, kuka on siellä paitsi häntä? Hänen mielipuoli vaimonsa, eikä sinulla ole mitään tekemistä hänen kanssaan, et saa puhua hänelle etkä etsiä hänen seuraansa. Näet turhaa vaivaa — parempi on, ettet mene pitemmälle. Ravintolassa voit saada kaikki tarvittavat tiedot, ja epä tietosi hälvenee heti. Mene tuon miehen luo ja kysy, onko Mr. Rochester kotona."

Tämä ajatus oli järkevä, mutta kuitenkin en voinut suostua toimimaan sen mukaan. Pelkäsin niin kovasti, että vastaus olisi masentava. Pitkittäessäni epä tietoa pitkitin toiveita. Tahdoin vielä kerran toivo sydämessäni nähdä Thornfield Hallin. Siinä oli aita — siinä niityt, joitten yli olin tuona onnettoman aamuna rientänyt sokeana, kuurona, epätoivon hengetärten ajamana. Ennenkuin olin ehtinyt päättää, mihin suuntaan lähtisin, olin keskellä tuttuja paikkoja. Kuinka nopeasti kävelin! Juoksinkin vähin. Kuinka tähystelinkään eteeni saadakseni nähdä ensimmäisen vilauksen tutuista puista! Kuinka omituisin tuntein tervehdinkään joka puuta, joka niittyä ja kukkulaa!

Vihdoin kohosivat eteeni odotetut puut Thornfield Hallin ympärillä, variksenpesä häämöitti tummana, ja sen siivekkäät asukkaat häiritsivät aamun hiljaisuutta raakumisellaan. Outo ilo joudutti askeleitani. Vielä erään niityn yli — siinä oli tie — siinä pihamuurit ja ulkokuonerivit. Itse päärakennus oli vielä puitten peitossa.

"Tahdon nähdä sen ensiksi päädyn puolelta", päätin, "jossa komea sakaraharja heti vaikuttaa katsojaan ja jossa voin nähdä isäntäni ikkunan. Kenties hän seisoo ikkunassa — hän nousee aikaisin — kenties hän jo kävelee puutarhassa tai kivityksellä. Jospa saisin nähdä hänet edes vilaukselta! En suinkaan olisi niin mieletön että heti juoksisin hänen tykönsä? Kuka tietää — en ole varma itsestäni. Ja jos tekisin sen — entä sitten? Kuka pahentuisi, jos vielä kerran saisin maistaa sitä onnea, mitä hänen katseensa minulle tuottaa. Minä olen mieletön — hän voi tällä hetkellä katsella auringonnousua Pyreneillä tai etelän leudoilla merillä."

Olin kulkenut hedelmätarhan matalamman aidan viertä — kääntynyt kulmauksessa — siinä oli niitylle

aukeava portti kahden pylväänsä välissä. Toisen pylvään takaa vain rauhassa kurkistaa sisään ja nähdä koko talon edessäni. Työnsin pääni varovaisesti eteenpäin ja tahdoin ensin varmasti tietää, oliko minkään makuuhuoneen ikkunaluukku jo avattu. Sitten sain rauhassa katsella sakaroita, ikkunoita ja koko pitkää päätyä.

Varikset, jotka leijailivat pääni päällä, katselivat kenties minua tarkastukseni aikana. Tahtoisinpa tietää, mitä ne ajattelivat. Olin varmaan ensin hyvin arka ja varovainen niitten mielestä ja sitten tulín rohkeaksi ja huolettomaksi. Ensin kurkistin, sitten tuijotin pitkään, sitten juoksin ulos piilopaikastani, pysähdyin äkkiä itse päädyn eteen ja tarkastin sitä kauan. Siivekkäät katsojani eivät varmaan ymmärtäneet, mitä se merkitsi.

Tahdon ensin esittää erään vertauksen.

Rakastaja löytää rakastettunsa nukkumasta sammalvuoteella ja tahtoo nähdä vilauksen hänen kauniista kasvoistaan herättämättä häntä. Hän hiipii hiljaa hänen luokseen varoen askeleittensa ääntä. Hän pysähtyy, luulee rakastetun liikahaneen ja vetäytyy loitommalle — hän ei mistään hinnasta tahtoisi tulla yllätetyksi. Mutta kaikki on hiljaista ja hän lähenee taas ja kumartuu hänen ylitseen. Kevyt harso peittää rakastetun kasvot, hän kohottaa sitä ja odottaa näkevänsä nuo suloiset, kukoistavat kasvot unesta lämpiminä. Kuinka kiihkeä onkaan hänen ensi silmäyksensä! Mutta kuinka hän jähmettyy! Kuinka kiivaasti hän sulkeekaan syliinsä olennon, jota hän silmänräpäys sitten ei uskaltanut koskettaa sormellaan! Kuinka hän huutaa hänen nimeään! Tämän kaiken hän uskaltaa tehdä, koska hän ei enää pelkää herättävänsä rakastettuaan huudoillaan ja syleilyillään. Hän luuli rakastettunsa nukkuvan — hän löytää hänet kuolleena.

Iloisena ja arkana olin lähestynyt komeata taloa — näin mustuneet rauniot.

Ei tosiaankaan tarvinnut piileksiä porttipylvään takana ja arkana kurkistaa, olisiko joku ikkuna auki. Ei tarvinnut pelätä ovien aukeavan ja kuunnella askeleita kivitykseltä tai hiekkakäytävältä. Ruohokenttä oli tallattu, pihamaa autio ja porttikäytävä ammotti tyhjänä. Päätyseinä törötti vielä pystyssä, kuten kerran unessa olin nähnyt. Se oli hyvin korkea ja hataran näköinen tyhjine ikkunareikineen. Katto, sakarat, uunit — kaikki olivat romahtaneet alas.

Kuolemanhiljaisuus, erämaan yksinäisyys vallitsi kaikkialla. Eipä ihme, jos tänne osoitettuihin kirjeisiin ei koskaan tullut vastausta — yhtä hyvin olisi sellaista voinut odottaa kirkon hautaholvista. Mustat kivet kertoivat hyvinkin selvästi, että Thornfield Hallin häviön oli aiheuttanut tulipalo, mutta kuinka oli se syttynyt? Mikä tarina liittyi onnettomuuteen? Mitä muuta oli joutunut hukkaan kuin savea, puuta ja marmorista? Oliko ihmishenkiä menetetty? Jos oli, niin kuka oli kuollut? Kauhea kysymys, johon ei kukaan, ei edes mykät kivet, voinut vastata.

Harhaillessani rappeutuneitten seinien ja käytettyjen huoneitten keskellä huomasin, että onnettomuus ei ollut tapahtunut äskettäin. Talven kinokset olivat arvatenkin peittäneet nämä mustuneet rauniokasat, syksyn sateet tunkeutuneet sisään tyhjistä ikkunoista, sillä kevät oli jo tuonut kasvullisuutta kesken tätä hävitystä — siellä täällä kivenkoloissa ja halkeamissa kasvoi vihreätä ruohoa. Ja missä, missä oli onneton omistaja? Missä maassa? Minkälaisissa oloissa? Katseeni kääntyi vaistomaisesti harmaata kirkontornia kohti ja ajattelin, onkohan hän Damer de Rochesterin luona, ahtaassa marmorisuojuksessa.

Minun täytyi pian saada vastaus kysymyksiini. En voinut saada sitä muualla kuin ravintolassa, ja palasin sinne ennen pitkää. Isäntä itse toi aamiaiseni vierashuoneeseen. Pyysin häntä sulkemaan oven ja istuutumaan, koska minun täytyi kysyä häneltä muutamia asioita. Kun hän oli tehnyt tämän, tiesin tuskin, mistä alkaisin, sillä odotin kauhulla vastauksia. Ja kuitenkin se hävitys, jonka äsken olin nähnyt, oli valmistanut minut pahimpaankin. Isäntä oli arvokas keski-ikäinen mies.

"Tunnette tietysti Thornfield Hallin?" aloin vihdoinkin.

"Kyllä, Miss, olen asunutkin siellä."

"Niinkö?" Ei kuitenkaan minun aikanani, sillä en tuntenut häntä.

"Olin Mr. Rochester-vainajan kellarimestari", lisäsi hän.

Vainajan! Minusta tuntui kuin olisin saanut vasten kasvojani sen iskun, jota olin koettanut välttää.

"Vainajan? Onko hän kuollut?"

"Tarkoitan nykyisen omistajan, Mr. Edwardin isää", selitti hän. Hengitin taaskin. Nämä sanat vakuuttivat, että Mr. Edward — *minun* Mr. Rochesterini — (Jumala siunatkoon häntä missä hän olikin!) — ainakin vielä eli ja oli "nykyinen omistaja". Ilahuttava uutinen! Nyt tunsin voivani verrattain tyvenesti

kuulla kaiken, mitä vielä oli tulossa. Koska hän kerran ei ollut haudassa, voin kyllä kestää esimerkiksi sen että hän oli toisella puolella maapalloa.

"Asuuko Mr. Rochester Thornfield Hallissa nyt?" kysyin, vaikka luonnollisesti tiesin, minkä vastauksen tulisin saamaan. En tahtonut vielä suoraan kysyä, missä hän oli.

"Ei, Miss, ei toki. Ei kukaan asu siellä nyt. Olette varmaan vieras näillä seuduilla, muuten olisitte kuullut, mitä täällä tapahtui viime syksynä. Thornfield Hall on raunioina — se paloi viime elonkorjuu-aikana. Se oli kauhea onnettomuus — omaisuutta hävisi korvaamattoman paljon — tuskin mitään huonekaluja saatiin pelastetuksi. Tuli pääsi irti sydänyöllä, ja ennenkuin palokunta Millcotesta saatiin paikalle, oli talo kokonaan liekkien vallassa. Se oli kauhea näky — olin itse todistajana."

"Sydänyöllä", mumisin. Niin, sehän oli aina ollut kohtalokas hetki Thornfieldissä. "Tunnetaanko, mistä tuli sai alkunsa?" kysyin.

"Arveltiin kyllä, Miss, arveltiin. Eihän siinä itse asiassa mitään epäilystä ole. Ette kenties tiedä", jatkoi hän siirtäen tuoliaan vähän lähemmäksi ja alentaen ääntään, "että talossa oli eräs naishenkilö — eräs mielipuoli?"

"Olen kuullut siitä."

"Hän oli hyvin tarkan valvonnan alla, ja moneen vuoteen eivät ihmiset olleet edes aivan varmat hänen olemassaolostaan. Kukaan ei saanut nähdä häntä, kulkupuhe vain tiesi kertoa, että sellainen ihminen oli talossa, mutta oli vaikeata arvata, kuka hän oli. Sanottiin, että Mr. Edward oli tuonut hänet mukanaan ulkomailta, ja muutamat uskoivat, että hän oli hänen entinen rakastajattarensa. Mutta vuosi sitten tapahtui jotakin hyvin kummallista — todella kummallista."

Pelkäsin nyt saavani kuulla oman tarinani. Koetin kaikin tavoin palauttaa häntä kertomukseensa.

"Mitä tälle naiselle sitten tapahtui?"

"Tämä nainen", vastasi hän, "huomattiin Mr. Rochesterin vaimoksi. Asia tuli mitä merkillisimmällä tavalla selville. Linnassa oli eräs nuori neiti, eräs kotiopettajatar, johon Mr. Rochester —"

"Entä tulipalo?"

"Tulen kyllä siihenkin. Mr. Edward rakastui tähän kotiopettajattareen. Palvelijat sanoivat, etteivät he koskaan ole nähneet sellaista rakkautta. Hän oli alituisesti tytön kintereillä — he pitivät heitä silmillä, kuten palvelijain tapa on — ja piti häntä suuremmassa arvossa kuin mitään muuta maan päällä. Muitten mielestä tyttö ei ollut mikään kaunotar. Hän oli pieni, laiha olento — melkein lapsi. En itse koskaan nähnyt häntä, mutta Lea, sisätyttö on kertonut minulle hänestä. Lea piti kyllä hänestä. Mr. Rochester on neljäkymmenen korvilla ja tyttö ei ollut vielä kahtakymmentä, ja, nähkääs, kun miehet hänen iässään rakastuvat nuoriin tyttöihin, ovat he usein kuin lumotuita. No niin, Mr. Rochester tahtoi naida tytön."

"Saatte toiste kertoa minulle tämän osan jutusta", sanoin, "mutta nyt minulla on erityinen syy saada tietoja tulipalosta. Epäiltiin, että mielipuolella, Mrs. Rochesterilla, oli osansa siinä?"

"Osuite oikeaan, Miss. On aivan varmaa että se oli hän eikä kukaan muu, joka sytytti tulen. Hänellä oli hoitaja, nimeltä Mrs. Poole. Tämä oli kykenevä nainen ja hyvin luotettava, mutta hänellä oli yksi vika, mikä muuten on yleinen hänen ammatissaan. Hän piti takanaan omaa taskumattia ja otti silloin tällöin pisaran liikaa. Se on kyllä annettava anteeksi, sillä hänellä oli vaikea ammatti, mutta se oli vaarallista, sillä kun Mrs. Poole nukkui sikeässä unessa nautittuaan liikoja, otti mielipuoli nainen, joka oli viekas kuin noita, avaimet hänen taskustaan, lähti huoneestaan ja kulki ympäri taloa tehden ilkeitä kepposiaan, mitä milloinkin mieleen johtui. Sanovat, että hän kerran oli vähällä polttaa isännän vuoteeseen, mutta siitä en tiedä mitään. Kuinka olikaan, sytytti hän tuona yönä ensin oman huoneensa vieressä olevan huoneen verhot ja meni sitten alakertaan, löysi kotiopettajattaren huoneen (oli kuin hänellä olisi ollut jotakin tietoa asiain laadusta ja hän näytti kantavan kaunaa kotiopettajattarta kohtaan) ja sytytti hänen vuoteensa — onneksi siinä ei maannut kukaan. Kotiopettajatar oli pari kuukautta sitten lähtenyt tiehensä, ja Mr. Rochester oli etsinyt häntä kuin kalleinta maailmassa, mutta kukaan ei tietänyt hänestä mitään. Mr. Rochester tuli hurjaksi — aivan hurjaksi surusta. Hän ei koskaan ole ollut hurja, mutta menetettyään tytön kävi hän vaaralliseksi. Hän ei sietänyt ketään lähellään. Hän lähetti Mrs. Fairfaxin, taloudenhoitajattaren, kauas pois ystäviensä luo, mutta hän teki sen hyvin kauniisti ja määräsi rouvalle elinkautisen eläkkeen, ja sen hän ansaitsikin, sillä hän oli hyvä nainen. Miss Adèle, kasvatti, pantiin kouluun. Sitten hän katkaisi kaiken yhteyden seurapiirinsä kanssa ja sulkeutui linnaansa kuin erakko."

"Mitä! Eikö hän lähtenytään Englannista?"

"Lähtenyt Englannista? Siunatkoon, ei toki. Hän ei tahtonut kulkea talonsa kynnyksen yli paitsi öiseen aikaan, jolloin hän haamun lailla kulki pihalla ja hedelmätarhassa kuin olisi hän ollut järjiltään — ja sitä hän epäilemättä olikin. Viisaampaa, rohkeampaa ja reippaampaa herrasmiestä kuin hän oli ollut, ennenkuin tuo kotiopettajatar-peijakas tuli hänen tielleen, en koskaan ole nähnyt. Hän ei ollut viinaanmenevä, ei pelaaja eikä hurjistelija, kuten muutamat, eikä hän mikään kaunis ollut, mutta rohkeutta ja tahtoa hänellä oli kuin miehellä ainakin. Minä nähkääs tunsin hänet pojasta asti, ja kyllä minä puolestani olen usein toivonut, että tuo Miss Eyre olisi pudonnut järveen ennenkuin tuli Thornfield Halliin."

"Mr. Rochester oli siis kotona kun tuli pääsi irti?"

"Oh tietenkin. Kun kaikki oli jo ilmitulessa, meni hän kolmanteen kerrokseen ja auttoi palvelijat ulos ja meni sitten pelastamaan mielipuolta vaimoansa. Silloin hänelle huudettiin, että nainen oli katolla, ja siellä hän seiso i sakaroilla huojuttaen käsiänsä ja huutaen sellaisella äänellä, joka kuului peninkulman taakse. Minä näin hänet omin silmin ja kuulin hänen äänensä. Hän oli kookas nainen ja hänellä oli pitkä, musta tukka, jonka näimme hulmuavan liekkejä vastaan. Minä näin ja monet muut näkivät Mr. Rochesterin kiipeävän ullakkoikkunan kautta katolle, kuulimme hänen huutavan 'Bertha!' Näimme hänen lähestyvän naista, mutta silloin tämä päästi kauhean huudon ja hyppäsi alas, ja seuraavassa silmänräpäyksessä makasi musertuneena kivityksellä."

"Kuolleenako?"

"Kuolleenatietysti, yhtä kuolleenat kuin kivet, joita hänen verensä punasi."

"Hyvä Jumala!"

"Voitte hyvin sanoa niin, Miss, se oli pelottavaa."

Hän vavahti.

"Entä sitten?" kysyin.

"Sitten — niin, talo paloi perustuksiaan myöten, ja nyt on vain pari seinäntynkää jäljellä."

"Kuoliko kukaan muu?"

"Ei — olisi kenties ollut parempi, jos niin olisi käynyt."

"Mitä tarkoitatte?"

"Mr. Edward parka!" sanoi hän. "En luullut, että minun olisi pitänyt nähdä tällaista. Muutamat sanovat, että se oli oikea rangaistus hänelle siitä että hän piti ensimmäisen avioliittonsa salassa ja aikoi mennä uusiin naimisiin, vaikka hänen vaimonsa vielä eli, mutta kyllä minä puolestani säälin häntä."

"Sanoitte, että hän elää?" huudahdin.

"Kyllä, kyllä, hän elää, mutta parempi hänen olisi olla kuolleenat."

"Minkätähden? Kuinka niin?" Vereni jähmettyi taaskin.

"Missä hän on?" kysyin. "Onko hän Englannissa?"

"Kyllä, kyllä, hän ei luultavasti pääse pois Englannista nyt, hän kyllä saa nyt pysyä siinä missä on."

Mikä kidutus tämä olikaan! Ja mies näytti päättäneen pitkittää sitä.

"Hän on umpisokea", sanoi hän vihdoin. "Niin, umpisokea hän on — Mr. Edward."

Olin pelännyt pahempaa. Olin luullut, että hän oli mielipuoli. Kokosin nyt voimani ja kysyin, mikä oli aiheuttanut tämän onnettomuuden.

"Hänen oma rohkeutensa, Miss, voisi sanoa myös, hänen hyväsydämisyytensä. Hän ei tahtonut jättää taloa ennenkuin kaikki muut olivat poissa paitsi hän itse. Kun hän vihdoin tuli alas suuria portaita Mrs. Rochesterin heittäytyttyä alas katolta, romahti katto maahan. Hänet vedettiin esiin raunioitten alta elävänä, mutta pahasti vahingoittuneena. Eräs hirsi oli pudonnut sillä tavalla että se suojeli häntä, mutta hänen toinen silmänsä oli vuotanut pois ja toinen käsi niin rusementunut, että Mr. Carterin heti täytyi leikata se pois. Toiseen silmään hän sai tulehduksen ja sekin menetti näkönsä. Hän on nyt aivan avuton — sokea ja rampa."

"Missä hän on? Missä hän asuu nyt?"

"Ferndeanissä, eräässä talossaan noin kolmenkymmenen peninkulman päässä. Se on aivan yksinäinen paikka."

"Ja kuka asuu hänen kanssaan?"

"Vanha John ja hänen vaimonsa, hän ei tahdo ketään muuta lähelleen. Sanovat, että hän on murtunut mies."

"Onko teillä minkäänlaisia ajoneuvoja?"

"Meillä on rattaat, Miss, hyvin siistit rattaat."

"Laittakaa ne kuntoon mahdollisimman pian, ja jos ajurinne voi kyyditä minut Ferndeaniin ennen iltaa, maksan sekä hänelle että teille kaksinkertaisesti."

Kolmaskymmenesseitsemäs luku.

Ferndeanin kartano oli vanha, kohtalaisen suuri, vaatimattomasti rakennettu talo syvällä metsän sisässä. Olin kuullut puhuttavan siitä ennenkin. Mr. Rochester puhui siitä usein ja kävikin siellä välistä. Hänen isänsä oli aikoinaan ostanut sen metsästystä varten. Hän olisi mielellään antanut talon vuokralle, mutta kukaan ei tahtonut asua siellä sen epäterveellisen aseman vuoksi. Ferndean jäi siis asumattomaksi ja kalustamattomaksi, lukuunottamatta paria kolmea huonetta, jotka pidettiin kunnossa isäntää varten, joka metsästysaikoina käytti niitä.

Tähän taloon saavuin juuri ennen pimeän tuloa eräänä alakuloisena, koleana iltana pienen, läpituokevan tihkusateen langetessa maahan. Viimeisen peninkulman olin kulkenut jalan, maksettuani kyytimiehelle lupaamani kaksinkertaisen summan. Metsä talon ympärillä oli niin tiheää ja synkkää, että vaikka olin jo hyvin lähellä taloa, en nähnyt sitä vielä. Rautainen portti kahden graniittipylvään välissä osoitti, mistä oli mentävä sisään. Astuin portista sisään ja jouduin keskelle taajimman metsän hämärää. Edessäni oli ruohottunut polku, joka kiemurteli läpi tiheikköjen, lähdin kulkemaan sitä toivoen pian pääseväni perille, mutta tie kiemurteli yhä kauemmaksi eikä näkynyt jälkeäkään ihmisasumuksesta.

Luulin lähteneeni väärään suuntaan ja eksyneeni. Ilta lähenei, puitten varjot pimenivät. Katselin ympärilläni etsien toista tietä. Sellaista ei näkynyt — kaikkialla oli vain jyrkeitä puunrunkoja ja taajaa, kesäistä lehvistöä.

Kuljin eteenpäin. Vihdoin leveni tie ja puut harvenivat jonkun verran. Näin ensin aitauksen, sitten talon, jonka sammaltuneita seinäiä tässä valaistuksessa tuskin erotti puista. Astuin sisään portista, joka oli suljettu vain salvalla, ja seisoin keskellä umpinaista, puoliympyrän muotoista pihaa. Ei näkynyt mitään kukkia eikä puutarhaa. Keskellä pihaa oli pyöreä ruohokenttä, jota ympäröi leveä hiekkapolku — sama, joka sitten johti suoraan metsän pimentoihin. Talon julkisivussa oli kaksi korkeata päätyä, ikkunat olivat pienet ja ristikoilla varustetut, päätyovi oli myöskin kapea, ja sen edessä oli yksi ainoa kiviporras. Talo näytti, kuten "Rochesterin Vaakunan" isäntä oli sanonut, aivan yksinäiseltä paikalta. Se oli hiljainen kuin kirkko arkipäivänä, ja ainoa ääni, joka ennätti korviini, oli sateen rapina puitten lehdissä.

"Voiko täällä asua kukaan?" ajattelin.

Kyllä, joku asui siellä, koska kuulin liikettä — kapea päätyovi avattiin ja ihmishaahmo oli astumaisillaan ulos ovesta.

Ovi aukeni hitaasti ja eräs olento tuli ulos hämärään ja pysähtyi portaalle. Se oli mies ilman hattua. Hän ojensi kätensä tunnustellen, satoiko vielä. Vaikka olikin pimeä, olin tuntenut hänet — se oli isäntäni Edward Fairfax Rochester, eikä kukaan muu.

Seisahduin ja lakkasin melkein hengittämästä saadakseni näkymättömänä tarkastaa häntä — voi! eihän hän voinutkaan nähdä minua! Tämä oli odottamaton jälleennäkeminen, mutta tuska hillitsi riemuani. Minun ei ollut vaikea olla huudahtamatta ilosta ja jouduttamatta askeleitani.

Hänen vartalonsa on vielä yhtä voimakas ja teräksinen kuin ennenkin, hänen ryhtinsä suora, tukka sysimusta ja piirteet muuttumattomat. Ei mikään suru ole yhden vuoden aikana kyennyt murtamaan hänen atleetti-voimaansa tai vanhentamaan häntä ennen aikojaan. Mutta hänen ilmeessään näen muutoksen — se on synkkä ja epätoivoinen ja muistuttaa kahlehdittua villieläintä tai siipirikkoa petolintua, jonka synkkää vihaa ei ole hyvä lähestyä. Tämä sokea Simson oli kuin häkkiin suljettu kotka, jonka silmät ovat puhkaistut.

Ja luuletko, lukija, että pelkäsin hänen metsistynyttä tuskaansa? Jos niin teet, tunnet minut huonosti. Kesken suruani heräsi minussa armaita toiveita — pian uskaltaisin painaa suudelman tuolle kallionkovalle otsalle ja noille ankarasti suljetuille huulille, pian, vaan ei vielä. En tahtonut vielä mennä hänen luoksensa.

Hän laskeutui alas portaalta ja tuli hitaasti ja hapuillen ruohokenttää kohti. Missä oli nyt hänen reipas käyntinsä? Sitten hän pysähtyi, ikäänkuin epävarmana tiestään. Hän kohotti kättään ja avasi silmäluomensa, tuijotti taivaanrantaan ja metsään, joka puoliympyrän muotoisena väisti pihaa, mutta oli helppo huomata, että hän ei nähnyt mitään. Hän ojensi oikean kätensä (vasenta, katkaistua, hän piti piilossa takkinsa alla) ja näytti tahtovan tunnustella, mitä hänen ympärillään oli, mutta hän tuns vain tyhjää ilmaa, sillä puut olivat vähän kauempana. Hän luopui yrityksestään, pani käsivarret ristiin rinnalleen ja seiso hetkisen äänettömänä sateessa, joka vihmoi hänen paljasta päätänsä. Tällä hetkellä tuli John joltakin taholta ja meni hänen luokseen.

"Tahdotteko ottaa käsivarteni, sir?" sanoi hän. "Sataa rankasti — eikö teidän olisi parempi mennä sisään?"

"Anna minun olla yksin", oli vastaus.

John vetäytyi pois huomaamatta minua. Mr. Rochester koetti nyt kävellä — turhaan — kaikki oli liian epävarmaa. Hän hapuili takaisin ovelle, meni sisään ja sulki sen.

Minä menin nyt lähemmäksi ja koputin ovelle. Johnin vaimo tuli avaamaan. "Hyvää päivää, Mary", sanoin.

Hän säpsähti kuin olisi nähnyt aaveen. Minä rauhoitin häntä. Hän kysyi hämmästyneenä: "Tekö se todella olette, Miss, tekö olette tullut näin myöhään tähän autioon paikkaan?" Vastasin vain ottamalla hänen kätensä ja seurasin häntä keittiöön, missä John istui hyvän takkavalkean ääressä. Selitin muutamin sanoin, että olin kuullut Thornfieldissa tapahtuneesta onnettomuudesta ja tullut katsomaan Mr. Rochesteria. Pyysin Johnia menemään tuvalle, jonka luona olin eronnut kyytimiehestäni, ja hakemaan sieltä matkalaukkuni. Sitten riisuin yltäni hatun ja huivin ja kysyin Maryltä, voisinko jäädä taloon yöksi, ja saatuani kuulla, että se kyllä olisi mahdollista, joskin jonkun verran vaikeata, lupasinkin jäädä. Juuri silloin kuului sisältä kellonsoittoa.

"Kun menette sisään", sanoin, "sanokaa isännällemme, että täällä on eräs henkilö, joka haluaa tavata häntä, mutta älkää sanoko nimeäni."

"Minä en luule, että hän tahtoo tavata teitä", vastasi hän, "hän kieltäytyy tapaamasta ketään."

Kun hän palasi, kysyin, mitä Mr. Rochester oli sanonut.

"Teidän täytyy ilmoittaa nimenne ja asianne", vastasi hän. Sitten hän otti lasillisen vettä ja asetti sen tarjottimelle, jolla kynttilät jo olivat.

"Tuonko tähden hän soitti?" kysyin.

"Niin, hän tahtoo aina illalla kynttilät, vaikka onkin sokea."

"Antakaa tarjotin minulle, minä vien sen sisään."

Otin sen hänen kädestään ja hän näytti minulle vierashuoneen oven. Tarjotin täräsi kädessäni, vettä kaatui maahan, sydämeni löi kiivaasti. Mary avasi oven ja sulki sen jälkeeni.

Vierashuone näytti kolkolta, huonosti hoidettu valkea paloi takassa, ja sen yli kumartui huoneen sokea asukas nojaten päätänsä vanhanaikaiseen uunihyllyyn. Hänen vanha koiransa Pilot makasi kappaleen matkan päässä kokoon kyyristyneenä ikäänkuin peläten tulevansa tallatuksi. Se höräsi korviaan kun tulin sisään, hypähti sitten haukahtaen pystyyn ja syöksyi vastaani ilosta vinkuen. Tarjotin oli vaarassa pudota kädestäni. Laskin sen pöydälle, taputin koiraa ja sanoin hiljaa: "Pane maata, Pilot!" Mr. Rochester kääntyi koneellisesti *katsomaan*, mitä tapahtui, mutta kun hän ei nähnyt mitään, kääntyi hän huotaen takaisin.

"Saanko vesilasin, Mary", sanoi hän.

Lähestyin häntä ja annoin hänelle lasin, joka nyt oli vain puolillaan. Pilot seurasi mukana vieläkin kiihtyneenä.

"Mikä on?" kysyi hän.

"Pane maata, Pilot", sanoin taaskin. Hän pysäytti lasin, jota hän juuri oli viemässä huulilleen ja

kuunteli, sitten hän joi ja laski lasin maahan. "Sinähän se olet, Mary, eikö niin?"

"Mary on keittiössä", vastasin.

Hän ojensi nopeasti kätensä, mutta kun hän ei nähnyt, missä seisoin, ei hän ulottunut minuun. "Kuka se on? Kuka se on?" kysyi hän ja näytti koettavan *nähdä* valottomilla silmillään — turha ja masentava yritys! "Vastatkaa! Puhukaa taas!" sanoi hän käskävästi ja kovalla äänellä.

"Tahdotteko vähän lisää vettä, sir? Kaadoin puolet maahan", sanoin. "*Kuka se on? Mitä se on? Kuka puhuu?*"

"Pilot tuntee minut ja John ja Mary tietävät, että olen täällä. Tulin vasta tänä iltana", vastasin.

"Suuri Jumala! Mikä minun on? Mikä suloinen hulluus valtaa minut?"

"Ei se ole hulluutta, sir, mielenne on liian terve ja voimakas joutuaksensa harhaluulojen valtaan."

"Ja missä on puhuja? Onko se vain ääni? Oh, minä en *näe*, minun täytyy tuntea, muuten tulen hulluksi. Kuka olettekaan — antakaa minun koskettaa itseänne, muuten en voi elää."

Hän hapuili kädellään, minä pysäytin sen ja vangitsin sen molempiin käsiini.

"Hänen sormensa!" huudahti hän. "Hänen pienet, keveät sormensa! Jos niin on, täytyy täällä olla enemmänkin hänestä."

Hän riisti irti jäntevän kätensä ja tarttui käsivarteeni, tunnusteli olkapäästäni, niskaani, vartaloani — kietoi käsivartensa vyötäisilleni ja veti minut luokseen.

"Onko se Jane? *Mitä se on?* Tämä on hänen vartalonsa — hänen kokonsa —"

"Ja tämä on hänen äänensä", lisäsin. "Hän on tässä kokonaan — hänen sydämensä myöskin. Jumala siunatkoon teitä, sir! Olen iloinen, kun saan taas olla näin lähellä teitä."

"Jane Eyre! — Jane Eyre!" Muuta hän ei voinut sanoa.

"Rakas isäntäni", vastasin, "minä olen Jane Eyre. Olen löytänyt teidät — olen tullut takaisin luoksenne."

"Onko se totta? Oletko lihaa ja verta? Elätkö vielä, Jane?"

"Tehän kosketatte minua, sir, te pidätte minusta kiinni — lujasti kylläkin. En ole kylmä kuin ruumis enkä tyhjää ilmaa, vai olenko?"

"Eläisikö lemmikkini siis vielä? Nämä ovat hänen jäsenensä, nämä hänen kasvonsa — mutta voisinko saada niin suuren onnen kaikkien kärsimysten jälkeen? Tämä on unta — sellaisia unia olen usein nähnyt — olen painanut hänet rintaani vasten kuten nyt, suudellut häntä — noin — ja tuntenut, että hän rakastaa minua eikä jätä minua."

"Niinkuin en koskaan jätäkään, sir, tästä päivästä alkaen."

"En koskaan jätä, sanoo unikuva. Mutta minä herään aina ja huomaan, että kaikki on tyhjää harhaa ja että olen onneton ja yksinäinen — elämäni pimeätä ja toivotonta — että sieluni janoaa eikä saa vettä — sydämeni isoaa eikä saa ravintoa. Suloinen, lempeä unikuva, jota nyt painan rintaani vasten, sinä kyllä pakenet sinäkin, niinkuin kaikki sisaresi ennen sinua, mutta suutele minua ennenkuin haihdut, syleile minua, Jane!"

"Kas noin sir — noin."

Painoin huuleni hänen ennen niin loistaville, nyt vallattomille silmilleen, pyyhin hiukset hänen otsaltaan ja suutelin sitäkin. Hän näytti äkkiä havahtuvan ja unen todellisuus valtasi hänet kokonaan.

"Sinäkö se olet, Jane? Oletko tullut takaisin luokseni?"

"Minä se olen."

"Et siis makaa kuolleena jonkun virran pohjassa? Et kärsi kovaa kohtelua vieraitten luona?"

"En, sir. Olen riippumaton nainen nyt."

"Mitä tarkoitat, Jane?"

"Enoni Madeirassa on kuollut ja jättänyt minulle viisituhatta puntaa."

"Ahaa, tämän on käytännöllistä, tämän on todellista", huudahti hän. "Tällaista en ole koskaan uneksunut. Ja sitäpaitsi tunnen hänen oman omituisen äänensä, joka on niin kirkas ja pirteä, mutta samalla niin pehmeä. Se virkistää nääntynyttä sydäntäni ja herättää siinä uutta elämää. Mitä, Jane, oletko sinä riippumaton nainen? Oletko rikas?"

"Oikein rikas sir. Jollette anna minun asua luonanne, voin rakennuttaa oman taloni ovenne viereen, niin että voitte tulla iltaisin istumaan vierashuoneeseen, kun olette seuran tarpeessa."

"Mutta nyt kun olet rikas, Jane, on sinulla varmaan ystäviä, jotka tahtovat pitää sinut luonaan eivätkä salli sinun uhraavan elämäsi minunlaiselleni sokealle vaivaiselle."

"Sanoinhan teille että olen rikas ja riippumaton ja saan tehdä niinkuin itse tahdon."

"Ja sinä tahdot jäädä luokseni?"

"Tietysti, jollei teillä ole mitään sitä vastaan. Minä tahdon olla naapurinne, hoitajanne, emännöitsijänne. Te olette yksin — minä tulen seuraksenne — luen teille ääneen, kävelen kanssanne, istun luonanne, autan teitä, olen teille silminä ja kätenä. Lakatkaa näyttämästä niin surulliselta, rakas isäntäni, minä en jätä teitä yksin niin kauan kuin elän."

Hän ei vastannut. Hän näytti totiselta ja hajamieliseltä. Hän huokasi, avasi huulensa puoliksi ikäänkuin aikoen puhua, mutta sulki ne taaskin. Olin hämilläni. Kenties olin liian nopeasti syöksynyt sovinnaisuuden rajojen yli, ja hän, kuten St. John, piti käytöstäni sopimattomana. Tehdessäni ehdotustani olin tietysti ajatellut, että hän heti pyytäisi minua vaimokseen, ja odotin varmaan, että hän ilman muuta pitäisi minua omanaan. Kun hän ei kuitenkaan tehnyt mitään viittausta siihen suuntaan ja kun hänen kasvonsa kävivät yhä synkemmiksi, aloin ajatella olleeni aivan väärässä ja menetelleeni tyhmästi. Koetin hiljaa vetäytyä pois hänen syleilystään, mutta hän veti minut kiihkeästi lähemmäksi.

"Ei, ei, Jane, sinä et saa mennä. Olen koskettanut sinua, kuullut äänesi, tuntenut läheisyytesi suloista lohdutusta — enkä voi luopua näistä iloista. Minulla ei, ole mitään — minun täytyy saada pitää sinut. Ihmiset naurakoot — sanokoot minua mielettömäksi ja itsekkääksi — se ei merkitse mitään. Sieluni janoaa sinua, sen täytyy tulla tyydytyksi, muuten en voi elää."

"No niin, sir, minä jään luoksenne, olenhan jo sanonut sen."

"Niin, mutta sinä ymmärrät jäämisellä toista kuin minä. Sinä kenties suostuisit olemaan alituisesti lähelläni ja auttamaan minua pienen kiltin hoitajattaren tavoin, sillä sinulla on hellä sydän ja uhrautuva mieli niitä kohtaan, joita säälit, ja sen pitäisi epäilemättä riittää minulle. Minulla ei kai nyt saisi olla muuta kuin isällisiä tunteita sinua kohtaan — eikö niin, Jane? Sanohan, mitä arvelet."

"Minä ajattelen niinkuin te tahdotte, sir. Tyydyn olemaan vain hoitajanne, jos se on teistä paras."

"Mutta ethän aina voi olla minun hoitajanani, Jane. Sinä olet nuori — sinä menet naimisiin jonakin kauniina päivänä."

"En välitä naimisiinmenosta."

"Mutta sinun pitäisi välittää, Janet. Jos minä olisin se mikä kerran olin, panisin sinut välittämään — mutta mitäpä sokea raajarikko voisi!"

Hän vaipui taaskin alakuloisuuteensa. Minä sitävastoin tulin iloisemmaksi ja sain uutta rohkeutta. Hänen viimeiset sanansa olivat osoittaneet minulle, missä vaikeus piili, ja koska se ei ollut minun puolellani, vapauduin kokonaan äskeisestä hämmennyksestäni. Valitsin kevyemmän puheenaineen.

"On aika, että joku ottaa tehdäkseen teidät vähän inhimillisemmän näköiseksi", sanoin sivellen hänen pitkää, kampaamatonta tukkaansa. "Huomaan, että olette muuttumassa leijonaksi tai joksikin sentapaiseksi. Olette totisesti kerrassaan metsistyneen näköinen, tukkanne muistuttaa kotkan höyheniä — en ole vielä ehtinyt huomata, ovatko kyntennekin kasvaneet pitkiksi kuin linnulla."

"Tässä käsivarressa ei minulla ole kättä eikä kynsiä", sanoi hän, veti tuon katkaistun jäsenen poveltaan ja näytti sen minulle. "Siitä on vain tynkä jäljellä — mikä vastenmielinen näky! Eikö sinustakin, Jane?"

"On sääli nähdä sitä ja silmiänne ja tulen arpea otsallanne. Ja pahinta kaikista on, että silloin joutuu vaaraan rakastaa teitä aivan liian paljon."

"Minä luulin, että tuntisit vastenmielisyyttä nähdessäsi käteni ja arpeutuneet kasvoni."

"Vai niin, sir. Älkää sentään sanoko minulle sellaista, etten sanoisi mitään kovin halventavaa ymmärryksestänne. Antakaa minun nyt mennä hetkeksi kohentamaan ja lisäämään valkeaa. Voitteko

sanoa, koska valkea palaa hyvin?"

"Kyllä — oikealla silmälläni näen punertavan loimun."

"Entä näettekö kynttilät?"

"Hyvin himmeästi — ne kumpikin muodostavat vaalean pilven."

"Näettekö minut?"

"En, keijuiseni, mutta olen vain liiankin kiitollinen saadessani kuulla äänesi ja tuntea läheisyytesi."

"Koska syötte illallista?"

"En koskaan syö illallista."

"Mutta tänä iltana teidän täytyy syödä. Minun on nälkä, ja niin teidänkin on — te vain unohdatte."

Kutsuin Maryn ja sain huoneen pian iloisemman näköiseksi. Valmistin sitten pienen, maukkaan illallisen. Olin loistavalla tuulella ja puhelin hilpeästi ja vilkkaasti koko illallisen ajan ja hyvän aikaa jälkeensä. Hänen seurassaan en tuntenut mitään hankalaa rajoitusta eikä minun tarvinnut hillitä iloisuuttani, koska tiesin, että miellytin häntä ja että kaikki mitä sanoin ja tein joko virkisti tai lohdutti häntä. Mikä suloinen tietoisuus! Se antoi elämää ja iloa koko olemukseeni, ja hänen seurassaan tunsin todella eläväni, kuten hänkin minun seurassani. Vaikka hän olikin sokea, väreili hymy hänen kasvoillaan, hänen otsansa kirkastui ja hänen tuimat piirteensä pehmenivät.

Illallisen jälkeen hän alkoi tehdä minulle paljon kysymyksiä, missä olin ollut, mitä olin tehnyt, kuinka olin löytänyt hänet, mutta minä annoin vain hyvin vaillinaisia vastauksia, koska sinä iltana oli liian myöhäinen puuttua yksityiskohtiin. Sitäpaitsi en tahtonut koskettaa mitään liian arkaa kieltä enkä avata mitään liian verestä haavaa hänen sydämessään. Nyt tahdoin vain virkistää häntä. Virkistynyt hän olikin, mutta kuitenkin vielä vain hetkittäin. Jos puheeni taukosi hetkeksikään, tuli hän levottomaksi, kosketti minua ja sanoi: "Jane!"

"Oletko sinä todellakin inhimillinen olento? Oletko varma siitä?"

"Uskon vahvasti, että olen, Mr. Rochester."

"Mutta kuinka voit tällaisena pimeänä iltana niin odottamatta kohota yksinäisen lieten ääreen. Ojensin käteni ottaakseni lasillisen vettä palkatun palvelijan kädestä ja sainkin sen sinun kädestäsi, tein kysymyksen odottaen Johnin vaimon vastaavan siihen, ja kuulinkin sinun äänesi."

"Koska Mary antoi minun tuoda tarjottimen sisään."

"Tässä hetkessä, jonka nyt vietän kanssasi, on lumousta. Kuka voisi kertoa, kuinka pelottavan toivoton ja pimeä elämäni viime kuukausina on ollut. En ole tehnyt mitään, en odottanut mitään, en erottanut päivää yöstä, en tuntenut muuta kuin kylmää, kun annoin valkean sammua, ja nälkää, kun unohdin syödä, sitäpaitsi loputonta surua ja ajottain mieletöntä halua saada Janeni takaisin. Niin, häntä minä ikävöin enemmän kuin kadotettua näköäni. Kuinka on mahdollista, että Jane on luonani ja sanoo rakastavansa minua? Eikö hän häivy pois yhtä odottamatta kuin hän tulikin? Pelkään, että huomenna en enää näe häntä."

Aivan jokapäiväinen ja tavallinen vastaus, joka oli mahdollisimman kaukana hänen synkistä ajatuksistaan, oli mielestäni paras ja rauhoittavin hänen ollessaan tällaisessa mielentilassa. Sivelin sormellani hänen kulmakarvojaan, huomautin, että ne olivat kärventyneet, ja lupasin voidella niitä jollakin aineella, joka saisi ne kasvamaan yhtä paksuiksi ja mustiksi kuin ennenkin.

"Mitä hyödyttää tehdä minulle hyvää, sinä lempeä hengetär, kun jonakin onnettomana hetkenä kuitenkin taas häivyt pois luotani, katoat tietämättömiin kuin pilvi ja jäät minulle arvoitukseksi."

"Onko teillä taskukampaa, sir?"

"Kuinka niin, Jane?"

"Tahtoisin vain vähän kammata tuota mustaa, vanukkeista harjaanne. Olette kerrassaan peloittava, kun katselen teitä lähempää. Sanotte, että minä olen keijukainen, mutta kyllä te pikemmin olette villi-ihminen."

"Olenko kauhean näköinen, Jane?"

"Hyvin kauhean, sir, niinhän olette aina ollut, sen kyllä tiedätte."

"Kas, kas! Ilkeys ei ainakaan ole lähtenyt hänestä, missä hän sitten lieneekin ollut."

"Ja kuitenkin olen ollut hyvien ihmisten luona, sir, paljon parempien kuin te, ihmisten, joilla on paljon ylevämpiä tarkoituksiperiä ja hienostuneempia ajatuksia kuin mitä teillä koskaan on ollut."

"Missä hitossa sitten olet ollut?"

"Jos rimpuilette tuolla tavalla, tukistan teitä, ja silloin kai ainakin lakkaatte epäilemästä aineellisuuttani."

"Kenen luona olet asunut, Jane?"

"Tänä iltana ette saa minua kertomaan sitä, sir, teidän täytyy odottaa huomiseen, ja kun jätän kertomukseni puolinaiseksi, takaan samalla, että ilmestyn aamiaispöytään lopettamaan sen. Mutta minun täytyy muistaa, etten silloin tuo vain vesilasia, vaan ainakin kananmunan, puhumattakaan paistetusta silavaviipaleesta."

"Sinä pieni ilkamoiva vaihdokas — keijuissyntyinen ja ihmisten kasvattama! Herätät minussa tunteita, joita en kahteentoista kuukauteen ole kokenut. Jos Saul olisi saanut pitää sinut luonaan Davidin asemasta, olisi paha henki saatu karkoitetuksi ilman harpun apua."

"Kas niin, sir, nyt olette säädylisen näköinen. Nyt jätän teidät — olen matkustanut kolme viimeistä päivää ja olen luullakseni väsynyt. Hyvää yötä."

"Vielä sananen, Jane! Oliko talossa, jossa asuit, vain naisväkeä?"

Minä nauroin ja pujahdin pois ja nauroin vielä juostessani yläkertaan. "Hyvä ajatus", tuumin iloisena. "Näenpä, millä keinoin voin kiusoitella häntä ja karkoittaa hänen synkkämielisyytensä joksikin aikaa."

Hyvin varhain seuraavana aamuna kuulin hänen nousevan, lähtevän liikkeelle ja hapuilevan huoneesta toiseen. Niin pian kuin Mary tuli alas, kuulin: "Onko Miss Eyre täällä?" Sitten: "Mihin huoneeseen olette panneet hänet? Oliko huone kuiva? Onko hän noussut? Menkää kysymään tarvitseeko hän jotakin ja koska hän tulee alas."

Menin alas niin pian kuin luulin olevan mahdollista saada aamiaista. Tulin huoneeseen hyvin hiljaa ja näin hänet ennenkuin hän huomasi minut. Oli todellakin surullista nähdä, kuinka syvästi ruumiillinen heikkous masensi tätä voimakasta henkeä. Hän istui tuolillaan liikkumattomana, vaan ei levossa, sillä hän nähtävästi odotti jotakin, ja viime aikojen tavallinen synkkämielisyyys kuvastui hänen voimakkailla piirteillään. Hänen kasvonsa muistuttivat sammunutta lamppua, joka odotti sytyttäjäänsä — itse hän ei kyennyt herättämään niillä iloista ja virkeätä ilmettä. Olin aikonut olla iloinen ja vallaton, mutta tämä voimakkaan miehen avuttomuus ahdisti sydäntäni ja teki sen alakuloiseksi. Tahdoin kuitenkin puhutella häntä iloisesti.

"On loistava, aurinkoinen aamu, sir", sanoin. "Sade on lakannut, ja metsä kimmeltää päivänpaisteessa. Teidän täytyy pian tulla kävelemään."

Olin sytyttänyt lampun — hänen kasvonsa säteilivät.

"Oi, siinähan sinä oletkin, leivoseni! Tule luokseni! Et siis ole lentänyt tiehesi etkä haihtunut ilmaan. Tunti sitten kuulin erään sisaristasi laulavan korkealla metsän yläpuolella, mutta sen sävelet eivät merkitse minulle mitään, yhtä vähän kuin auringon säteet! Kaikki maailman soinnut ovat keskitetyt Janeni ääneen — olen iloinen, että se luonnostaan ei ole hiljainen — kaikki auringonpaiste, mitä tunnen, hänen läheisyyteensä."

Kyynet kihosivat silmiini kuullessani tämän tunnustuksen hänen avuttomuudestaan. Oli kuin olisi häkkiin suljettu kuningaskotka pyytännyt pientä varpusta apulaisekseen ja ravintonsa hankkijaksi. En kuitenkaan tahtonut olla liian tunteellinen, pyyhin pois suolaiset pisarat ja ryhdyin puuhaamaan aamiaista.

Suurin osa aamusta vietettiin ulkoilmassa. Johdin hänet synkästä ja kosteasta metsästä hymyileville niityille, kuvailin, kuinka loistavan vihreitä ne olivat, kuinka vihreiltä kukat ja pensasaidat näyttivät ja kuinka taivas oli hohtavan sininen. Etsin hänelle istuimeksi kuivan kannon suojaisessa ja kauniissa paikassa enkä tehnyt vastarintaa, kun hän istuuduttuaan otti minut polvelleen — miksi olisin sen tehnyt, kun molemmat olimme onnellisemmat lähellä toisiamme kuin erillämme? Pilot pani maata viereemme, kaikki oli hiljaista. Äkkiä hän tempasi minut lujasti syliinsä ja puhkesi puhumaan:

"Julma, julma karkuri! Oi, Jane, mitä luulet minun arvelleen, kun huomasin, että olit paennut Thornfieldistä, enkä löytänyt sinua mistään ja kun tutkin huonettasi ja tulin vakuutetuksi, että et ollut ottanut mukaasi rahaa eikä mitään rahan arvoista. Pieni helminen kaulakoriste, jonka olin antanut

sinulle, lepäsi koskemattomana pienessä lippaassaan, matka-arkkusi olivat vielä nyöritetyt ja lukitut häämatkaa varten. Mitä voi lemmikkini tehdä, kysyin, hyljättynä ja rahatonna? Ja mitä hän teki? Saanko nyt kuulla?"

Aloin siis kertoa viime vuoden kokemuksistani. Lievensin tuntuvasti kertomustani niistä kolmesta päivästä, jolloin harhailin ja näin nälkää, jotten suotta olisi pahoittanut hänen mieltään. Sekin vähä, mitä kerroin, haavoitti hänen uskollista sydäntään enemmän kuin olisin suonut.

Minun ei olisi pitänyt jättää häntä sillä tavalla, sanoi hän, ilman että minulla oli mitään keinoja tulla toimeen. Minun olisi pitänyt kertoa hänelle aikeeni. Minun olisi pitänyt luottaa häneen — hän ei koskaan olisi pakottanut minua rakastajattarekseen. Niin kiivaalta kuin hän näyttikin epätoivossaan, rakasti hän minua liian paljon ja liian hellästi ruvetakseen koskaan tyrannikseni. Hän olisi antanut minulle puolet omaisuuttansa pyytämättä edes suudelmaa palkakseen, kunhan en vain olisi tuolla tavalla syöksynyt avaraan maailmaan ilman ystäviä. Hän oli varma, että olin kärsinyt paljon enemmän kuin mitä tunnustin hänelle.

"No niin, joka tapauksessa olivat kärsimykseni hyvin lyhytaikaiset", vastasin ja kerroin sitten kuinka minut oli otettu vastaan Moor-Housessa ja kuinka olin saanut opettajattarenpaikan. Sitten seurasi kertomus perinnöstäni ja sukulaisten löytämisestä. Kertomukseni aikana mainitsin luonnollisesti usein St. John Riversin nimen. Kun olin lopettanut, otettiin tämä nimi heti puheeksi.

"Tämä St. John on siis serkkusi?"

"Niin."

"Olet maininnut hänen nimensä usein — piditkö hänestä?"

"Hän oli hyvin hyvä mies, sir, enkä voinut olla pitämättä hänestä."

"Hyvä mies? Tarkoitatko sillä kunnioitettavaa, arvokasta viisikymmenvuotista? Vai kuinka?"

"St. John on vain kaksikymmentäyhdeksän vuotias."

"*Jeune encore*, kuten ranskalainen sanoo. Onko tämä henkilö pieni kooltaan, hidaskäanteinen ja ruma? Onko hänen kuntonsa pikemmin pidättymistä paheista kuin persoonallisia hyveitä ja ansioita?"

"Hän on väsymätön työssään. Hän elää vain suuria, korkeita päämääriä varten."

"Entä hänen päänsä? Se on epäilemättä jonkun verran pehmeä. Hän tarkoittaa hyvää, mutta kun kuulee hänen puhuvan, kohottaa olkapäitensä."

"St. John puhuu vähän, mutta se mitä hän sanoo osuu aina oikeaan. Hänen päänsä on erittäin terävä, hänen mielensä ei kenties ole altis vaikutuksille, mutta sitä lujempi."

"Hän on siis kaikin puolin kykenevä mies?"

"Kaikin puolin."

"Onko hän myös sivistynyt mies?"

"St. John on paljon lukenut ja läpeensä sivistynyt mies."

"Etkö sanonut, että hänen käytöksensä ei imellytä sinua? Se on kai itserakasta ja papillista."

"En ole puhunut mitään hänen käytöksestään, mutta minulla täytyy olla hyvin huono maku, jollei se miellytä minua. Hänen käytöksensä on kohteliasta, hillittyä, hienoa — hän on sanalla sanoen täysi gentleman."

"Hänen ulkomuotonsa, — unohdin, minkälaisen kuvauksen annoit siitä. Hän on kai tuollainen kömpelö maalaispappi, joka melkein kuristaa itsensä ahtaaseen kaulukseensa ja käyttää paksuanturaisia saappaita."

"St. John pukeutuu hyvin. Hän on kaunis mies — pitkä, vaalea, sinisilmäinen — kreikkalaiset piirteet."

(Syrjään) "Paha hänet periköön." (Minulle) "Piditkö hänestä?"

"Kyllä, Mr. Rochester, minä pidin hänestä, mutta tähän kysyitte sitä jo äsken."

Huomasin tietysti hänen tarkoituksensa. Mustasukkaisuuden käärme oli iskenyt kiinni hänen sydämeensä, mutta pisto oli terveellinen, sillä se vapautti hänet hivuttavasta raskasmielisyydestä. Senvuoksi en heti tahtonut lumota käärmettä.

"Kenties mielummin ette istuisi polvellani, Miss Eyre?" oli seuraava, jonkun verran odottamaton kysymys.

"Miksikä en, Mr. Rochester?"

"Se kuva, jonka äsken piirsit, muodostaa liian jyrkän vastakohdan minun kanssani. Olet kuvannut kerrassaan kaunista Apolloa, näet hänet vielä mielikuvituksessasi — pitkä, vaalea, sinisilmäinen, kreikkalaisine piirteineen. Edessäsi on Vulcanus — oikea nokiseppä, ruskea, leveähartiainen ja sokea ja rampa kaupan päälle."

"Sitä en ole koskaan ajatellut, mutta tosiaankin, sir, olette pikemmin Vulcanus."

"Hyvä on — saat jättää minut, neitiseni, mutta sitä ennen" — hän tarttui minuun lujemmin kuin koskaan — "olet hyvä ja vastaat minulle pariin kysymykseen." Hän pysähtyi.

"Mihin kysymyksiin, Mr. Rochester?"

Silloin seurasi tämänlaatuinen ristikuulustelu.

"St. John otti sinut siis opettajattareksi Mortoniin ennenkuin tiesi, että olit hänen serkkunsa?"

"Niin."

"Näitkö hänet usein? Kävikö hän joskus koulussasi?"

"Joka päivä."

"Hän kai hyväksyi opetustapasi. Olen varma, että se oli hyvä, sillä sinä olet lahjakas olento."

"Kyllä hän hyväksyi sen."

"Hän varmaan keksi sinussa paljon sellaista, josta hänellä ei voinut olla aavistusta. Muutamissa asioissa olet tavallista taitavampi."

"Siitä en tiedä mitään."

"Sinullahan oli pieni tupa koulun lähellä — tuliko hän sinnekin katsomaan sinua?"

"Silloin tällöin."

"Myöskin illalla?"

"Pari kertaa."

Hiljaisuus.

"Kuinka kauan asuit hänen ja hänen sisartensa kanssa sukulaisuussuhteittenne selviytyttyä?"

"Viisi kuukautta."

"Viettikö Rivers paljon aikaa perheensä naisten seurassa?"

"Kyllä, vierashuone oli yhteinen lukuhuoneemme. Hän istui ikkunan luona ja me pöydän ääressä."

"Lukiko hän paljon?"

"Kyllä."

"Mitä hän luki?"

"Hindustaninkieltä."

"Ja mitä sinä teit sillä aikaa."

"Alussa luin saksaa."

"Opettikö hän sinua?"

"Hän ei osaa saksaa."

"Opettikö hän sinulle jotakin muuta?"

"Vähän hindustania."

"Opettiko Rivers sinulle hindustania?"

"Kyllä, sir."

"Ja sisarilleen myös?"

"Ei."

"Vain sinulle?"

"Vain minulle."

"Pyysitkö häntä opettamaan?"

"En."

"Hän siis tahtoi opettaa sinua?"

"Niin."

Taaskin hiljaisuus.

"Minkätähden hän tahtoi sitä? Mitä hyötyä sinulla voi olla hindustaninkielestä?"

"Hän tahtoi ottaa minut mukaansa Intiaan."

"Ahaa, siinäpä ollaan! Hän tahtoi naida sinut?"

"Hän pyysi minua vaimokseen."

"Tuo ei ole totta, se on ilkeä vale, jonka keksit minun kiusakseni."

"Pyydän anteeksi, sir, mutta se on puustavillisesti totta, ja hän oli yhtä itsepintainen pyynnössään kuin te konsanaan voisitte olla."

"Miss Eyre, minä toistan, että voitte jättää minut. Minkätähden pysytte itsepintaisesti polvellani, vaikka olen sanonut, että voitte mennä?"

"Koska istun siinä mukavasti."

"Ei, Jane, sinä et istu siinä mukavasti, koska sydämesi ei ole minun luonani. Se on serkkusi, tuon St. Johnin luona. Voi, tähän hetkeen saakka olen uskonut, että pikku Jane on kokonaan omani! Uskoin että hän rakasti minua silloinkin kun hän jätti minut, ja se oli suloinen pisara tuskani kalkissa. Olemme olleet kauan erossa, ja olen itkenyt kuumia kyyneleitä eromme johdosta, mutta koskaan en olisi uskonut, että hän rakastaisi toista, kun minä surin häntä. Mutta tästä on turha puhua. Jane, jätä minut ja mene naimisiin Riversin kanssa!"

"Työntäkää minut sitten pois, sir, itsestäni en koskaan jätä teitä."

"Jane, olen aina pitänyt äänesi sävystä, ja nytkin se soi niin luottavana ja herättää minussa uutta toivoa."

"Kun kuulen sitä, siirryn vuoden taaksepäin ajassa. Unohdan, että sinulla on jo uusia siteitä. Mutta minä en ole mieletön — mene —"

"Minne minun pitää mennä?"

"Omaa tietäsi — hänen kanssaan, jonka olet valinnut mieheksesi."

"Kuka se on?"

"Tiedät hyvinkin — St. John Rivers."

"Hän ei ole mieheni eikä hänestä koskaan tule sitä. Hän ei rakasta minua enkä minä häntä. Hän rakastaa (sen verran kuin hän *osaa* rakastaa, ja se ei ole niin kuin te rakastatte) erästä kaunista nuorta tyttöä, jonka nimi on Rosamond. Hän tahtoo naida minut vain sentähden että hän luulee minun sopivan lähetysaarnajan vaimoksi, kun taas Rosamond ei sopisi siksi. Hän on hyvä ja suuri, mutta ankara mies, ja minua kohtaan kylmä kuin jäävuori. Hän ei ole niinkuin te, sir, enkä ole onnellinen hänen rinnallaan, en edes lähellä häntä. Hän ei tunne minkäänlaista hellyyttä minua kohtaan. Hän ei näe minussa mitään viehättävää — hän ei huomaa edes nuoruuttani — hän antaa arvoa vain muutamille

hyödyllisille ominaisuuksille minussa. Täytyykö minun siis jättää teidät ja mennä hänen luoksensa?"

Värisin tahtomattani ja painauduin vaistomaisesti lähemmäksi rakasta, sokeata isäntääni. Hän hymyili.

"Mitä, Jane? Onko tämä totta? Onko suhteenne todella tällainen?"

"Ehdottomasti, sir. Voi, teidän ei tarvitse olla mustasukkainen! Tahdoin vain kiusotella teitä vähän saadakseni teidät vähemmän surulliseksi. Luulin, että suuttumus olisi teille terveellisempää kuin tuska. Mutta jos tahdotte, että rakastan teitä, pitäisi teidän vain nähdä, *kuinka* paljon todella rakastan teitä, ja olisitte ylpeä ja onnellinen. Koko sydämeni on teidän, se kuuluu teille, ja teidän luonanne se pysyy, vaikka kohtalo ikiajoiksi karkoittaisi minut luotanne."

Taaskin, kun hän suuteli minua, synkistivät tuskalliset ajatukset hänen otsaansa.

"Kadotettu näköni! Murtuneet voimani!" mutisi hän.

Hyväilin häntä lohduttaen. Tiesin, mitä hän ajatteli, ja tahdoin puhua hänen puolestansa, mutta en uskaltanut. Kun hän käänsi kasvonsa hetkeksi pois, näin kyynelen hiipivän hänen sulkeutuneen silmäluomensa alta ja vierivän hänen miehekkäälle poskelleen. Sydämeni oli tulvillaan.

"En ole parempi kuin tuo vanha, salamaniskemä pähkinäpuu Thornfieldin hedelmätarhassa", sanoi hän hetken kuluttua, "ja mitä oikeutta on tuolla rauniolla pyytää nuorta, puhkeavaa orjantappurapensasta peittämään sen halkeamat vihannuudellaan?"

"Te ette ole mikään raunio, sir, ette mikään salamaniskemä puu — te olette vihreä ja voimakas. Nuoria vesoja kasvaa vielä juurillanne, ne nauttivat siimeksestänne ja nojautuvat kasvaessaan lujaan runkoonne ja peittävät sen tuoreilla lehmillään."

Taaskin hän hymyili. Olin antanut hänelle uutta voimaa.

"Puhutko ystäväistä, Jane?" kysyi hän.

"Niin — ystäväistä", sanoin epäröiden, sillä tarkoitin enemmän kuin ystäviä, mutta en tietänyt, mitä sanaa käyttää. Hän auttoi minua.

"Niinkö, Jane? Mutta minä tarvitsen vaimon."

"Tosiaanko, sir?"

"Niin — onko se jotakin uutta sinulle?"

"Tietysti — ettehän ennen ole puhunut siitä mitään."

"Onko se epämieluininen uutinen?"

"Se riippuu asianhaaroista, sir — valinnastanne."

"Sen saat sinä tehdä puolestasi, Jane. Minä alistun valintaasi."

"Valitkaa sitten, sir — *se, joka teitä eniten rakastaa!*"

"Valitsen ainakin — *sen, jota minä eniten rakastan.* Jane, tahdotko *sinä* tulla vaimokseni?"

"Tahdon, sir."

"Tahdotko mennä naimisiin sokean miehen kanssa, jota sinun täytyy taluttaa kädestä?"

"Tahdon, sir."

"Ramman, sinua kaksikymmentä vuotta vanhemman miehen kanssa, jota sinun pitää hoitaa — tahdotko, Jane?"

"Tahdon, sir."

"Onko se totta, Jane?"

"Täyttä totta, sir."

"Oi, lemmikkini! Jumala siunatkoon ja palkitkoon sinua."

"Mr. Rochester, jos koskaan olen tehnyt hyvää tekoa — ajatellut hyvää ajatusta — rukoillut vilpittömästi

ja puhdasta rukousta — elättänyt hyviä ja kauniita toiveita, niin olen nyt saanut palkkani. Olla teidän vaimonanne merkitsee minulle korkeinta maallista onnea."

"Koska uhrautuminen tuottaa sinulle onnea."

"Uhrautuminen! Mitähän minä uhraan? Näлкäni, janoni, ikäväni uhraan ja saan syvimmat toiveeni täytetyiksi. Saan oikeuden kietoa käsivarteni siihen kaulaan, joka on minulle rakkain, saan painaa huuleni huulille, joita rakastan, nojata päätäni rintaan, johon luotan — sanotteko sitä uhrautumiseksi? Jos niin on, silloin uhrautuminen todella tuottaa minulle onnea."

"Mutta sinun täytyy myös aina nähdä vamma ja tottua puutteellisuuksiini."

"Minun silmissäni ei niitä ole ollenkaan. Rakastan teitä vielä enemmän nyt, voidessani todella olla teille hyödyksi, kuin silloin kun olitte ylpeä ja riippumaton ja halveksitte esiintyä muuna kuin antajana ja suojelijana."

"Tähän saakka on minulle ollut vastenmielistä ja vihattavaa tulla autetuksi ja talutetuksi. En mielelläni laskenut kättäni palkatun palvelijan käteen, mutta on suloista tuntea Janen pienet sormet käteni ympärillä. Olin mielummin yksin kuin palvelijain seurassa, mutta Janen hellä palvelus tulee olemaan minulle tyhjentyvätön ilon lähde. Jane sopii minulle — sovinko minäkin hänelle?"

"Olemukseni hienoimpiin säikeisiin saakka, sir."

"Koska niin on, ei meillä ole mitään odotettavaa. Meidän pitää mennä naimisiin heti."

Hän puhui kiihkeästi ja hänen poskensa hehkuivat. Hänen levoton, kiivas luontonsa alkoi herätä.

"Meidän täytyy tulla mieheksi ja vaimoksi viipymättä — on vain hankittava lupakirja, sitten menemme naimisiin."

"Mr. Rochester, huomaa, että aurinko jo aikaa sitten on jättänyt keskitaivaan, ja Pilot on juuri mennyt kotiin päivälliselle. Antakaa minun katsoa kelloanne."

"Kiinnitä se vyöhösi, Jane, ja pidä sitä omanasi tästälähin. Minä en tarvitse sitä."

"Kello on kohta neljä, sir. Eikö teidän ole nälkä?"

"Kolmas päivä tämän jälkeen on oleva häpäivämme, Jane. Kuka nyt välittäisi hienoista vaatteista ja juveleista — viisi sellaisista."

"Aurinko on jo juonut kaikki sadepisarat, sir. Tuuli on tyyntynyt. On hyvin kuuma."

"Tiedätkö, Jane, sinun pieni helminauhasi on minun kaulassani kaulukseni alla. Olen kantanut sitä siitä päivästä asti, jolloin menetin ainoan aarteeni, muistona sinusta."

"Menemme kotiin metsän kautta, se on varjoisin tie." Hän jatkoi omia ajatuksiaan kuulematta minua.

"Jane, lyönpä vetoa, että pidät minua jumalattomana koirana, mutta sydämeni on tällä hetkellä tulvillaan kiitollisuutta hyvää Jumalaa kohtaan. Hän ei näe niinkuin ihminen näkee, vaan paljon selvemmin, hän ei tuomitse niinkuin ihminen, vaan paljon viisaammin. Tein väärin, olisin tahrinut viattoman kukkani, olisin hengittänyt myrkkyä sen puhtauteen, mutta Kaikkivaltias tempasi sen pois minulta. Lyhytnäköisessä vihassani melkein kirosin tätä tuomiota enkä taipunut nöyrästi siihen. Jumalallinen oikeus teki tehtävänsä, onnettomuus toisensa jälkeen kohtasi minua, minun täytyi kulkea kuoleman varjon laakson läpi. *Hänen* kurituksensa on voimakas, ja minä olen nöyrytnyt eliniäkseeni. Sinä tiedät, että olin ylpeä voimastani, mutta missä on voimani nyt, kun minun täytyy heikon lapsen tavoin antautua vieraan käden johdettavaksi? Viime aikoina — vasta viime aikoina, Jane, aloin huomata ja tunnustaa Jumalan käden vaikuttaneen tuomiooni. Aloin tuntea omantunnonvaivoja ja katumusta ja halusin päästä sovintoon Jumalani kanssa. Väliin rukoilin — ne olivat hyvin lyhyitä rukouksia, mutta hyvin rehellisiä."

"Muutamia päiviä sitten — niin, se oli neljä päivää sitten, maanantai-iltana — jouduin omituisen mielialan valtaan. Suruni oli sillä hetkellä suurempi kuin epätoivoni. Olin jo kauan ajatellut, että sinä varmaan olit kuollut, koska en mistään löytänyt sinua. Myöhään sinä iltana — kenties yhdentoista ja kahdentoista välillä — ennenkuin vetäydyin kolkolle vuoteelleni, rukoilin Jumalaa, että hän pian näkisi hyväksi kutsua minut pois tästä elämästä tulevaan, jossa voisin toivoa näkeväni Janen."

"Olin omassa huoneessani ja istuin avonaisen ikkunan ääressä. Tuoksuva yöilma teki minulle hyvää, vaikka en nähnytkaan tähtiä ja vaikka vain himmeästä kajastuksesta silmissäni aavistin, että oli kuutamona. Minä ikävöin sinua, Jane! Oh, kuinka sekä sieluni että ruumiini ikävöi sinua! Ahdistettuna ja nöyränä kysyin Jumalalta, enkö jo kyllin kauan ollut ollut hyljätty ja onneton ja enkö vielä kerran saisi

maistaa onnea ja rauhaa. Tunnustin ansainneeni kaiken, mitä olin kärsinyt, mutta sanoin, etten enää kestäisi enempää, ja sydämeni ikävän a ja o puhkesi äkkiä sanoiksi: 'Jane! Jane! Jane!'"

"Sanoitteko nämä sanat ääneen?"

"Sanoin, Jane. Jos joku ohikulkija olisi kuullut sen, olisi hän luullut minua hulluksi, sillä huutoni se oli niin mielettömän voimakas."

"Ja se oli siis maanantai-iltana, vähän ennen puoliyötä?"

"Niin, aika ei merkitse mitään, mutta se mikä sitten seuraa, on ihmeellisintä. Sanot minua taikauskoiseksi — veressäni onkin aina ollut jonkun verran taikauskoa — mutta tämä on kuitenkin totta — on ainakin totta, että kuulin sen mitä nyt kerron."

"Kun huusin 'Jane! Jane! Jane!' vastasi eräs ääni — en osaa sanoa, mistä se tuli, mutta tiedän, kenen ääni se oli: 'Minä tulen, odota minua!' ja hetken kuluttua toi tuuli mukanaan sanat: 'Missä olet?'"

"Koetan, mikäli osaan, kuvata sinulle niitä tunteita, joita nämä sanat minussa herättivät, vaikka se onkin vaikeata. Kuten näet, sijaitsee Ferndean syvällä metsässä, jossa äänen kaiku häipy nopeasti pois. Minusta tuntui kuin sanat: 'Missä olet?' olisivat kuuluneet vuoriseudusta, sillä kuulin kaiun kukkuloilta vastaavan niihin. Tuuli tuntui sillä hetkellä hyväilevän otsaani raittiimpana ja viileämpänä, ja olisin voinut kuvitella, että Jane ja minä kohtasimme toisemme jossakin autiossa, jylhässä seudussa. Uskon, että sielumme olivat kohdanneet toisensa. Sinä olit luultavasti sillä hetkellä syvässä unessa, mutta ehkä sielusi oli jättänyt vankilansa tullakseen lohduttamaan minun sieluani, sillä tuo ääni oli sinun — niin totta kuin elän."

Lukija, juuri maanantai-iltana lähellä keskiyötä olin minäkin saanut salaperäisen kutsuni, ja juuri noilla sanoilla olin vastannut siihen. Kuuntelin Mr. Rochesterin kertomusta, mutta en kertonut omaa kokemustani. Asia tuntui minusta liian selittämättömältä ja kaamealta kerrottavaksi. Jos olisin kertonut siitä, olisivat sanani ehdottomasti tehneet syvän vaikutuksen kuulijani mieleen, ja tämä mieli oli vielä niin herkkä kärsimystensä jälkeen että kaikki yliluonnollinen olisi järkyttänyt sitä liian voimakkaasti. Kätkin senvuoksi nämä asiat sydämeeni ja tutkistelin niitä siellä.

"Nyt et ihmettele", jatkoi isäntäni, "että kun eilen illalla niin odottamatta kohosit eteeni, oli minun vaikea uskoa, että olit muuta kuin pelkkä ääni ja utukuva, joka kohta häipyisi hiljaisuuteen ja tyhjyyteen niinkuin tuo keskiyön kuiske ja vuoriston kaiku olivat häipyneet. Nyt, Jumalan kiitos, tiedän, että asia on toisin. Niin, kiitän Jumalaa siitä."

Hän laski minut alas polveltaan, nousi, otti hatun kunnioittavasti päästään ja seiso hetkisen äänettömässä hartaudessa, valottomat silmät maahan luotuina. Vain viimeiset sanat rukouksestaan lausui hän ääneen.

"Minä kiitän Jumalaa, joka kesken oikeamielistä tuomiotaan on armahtanut minua. Rukoilen Vapahtajaani, että hän antaisi minulle voimaa viettämään tästälähin puhtaampaa elämää."

Sitten hän ojensi minulle kätensä. Tartuin tuohon rakkaaseen käteen, pidin sitä hetkisen huulillani ja laskin sen sitten olalleni. Kun olin niin paljon pienempi kuin hän, voin yhtä aikaa antaa hänelle tukea ja ohjata häntä. Sitten lähdimme kotiin metsän kautta.

Kolmaskymmeneskahdeksas luku.

Lukija, minä menin hänen kanssaan naimisiin. Häät olivat hiljaiset — hän ja minä, pappi ja notaari olimme vain läsnä. Kun tulimme kotiin kirkosta, menin keittiöön, jossa Mary valmisti päivällistä ja John kiillotti pöytäveitsiä, ja sanoin:

"Mary, minä olen tänä aamuna mennyt naimisiin Mr. Rochesterin kanssa."

Emännöitsijä ja hänen miehensä olivat tuollaista rauhallista, hidasliikkeistä väkeä, jolle aivan turvallisesti voi kertoa tavallista huomattavampia uutisia tarvitsematta pelätä mitään korviasärkeviä kummastuksen huutoja ja niitä seuraavaa puhetulvaa. Mary katsoi ylös työstänsä ja tuijotti minuun, ja kauha, jolla hän käänteli paistumassa olevaa kananpoikaparia, riippui muutamia minuutteja ilmassa. Johnin veitset saivat myös saman ajan levätä. Sitten Mary kumartui takaisin paistiinsa ja sanoi:

"Vai niin, Miss. No, sepä hyvä!"

Hetken kuluttua hän jatkoi: "Minä näin teidän menevän ulos herran kanssa, mutta en tietänyt, että

menisitte kirkkoon vihille." Sitten hän jatkoi työtänsä. Kun käännyn Johniin, oli tämä vetänyt suunsa korviin saakka.

"Minä sanoi Marylle, kuinka tulisi käymään", sanoi hän. "Minä tiesin, mitä Mr. Edward" — John oli vanha palvelija, joka oli tuntenut isäntänsä siitä saakka kun tämä oli perheen nuorempi poika, ja senvuoksi hän usein nimitti tätä ristimänimeltä — "tiesin, mitä Mr. Edward tekisi, ja tiesin myös, että hän ei odottaisi kauan, ja siinä hän tekikin oikein. Toivotan onnea, Miss!" Ja hän kumarsi niin että tukka heilahti.

"Kiitos, John. Mr. Rochester pyysi minua antamaan teille ja Marylle tämän." Panin hänen käteensä viiden punnan setelin. Odottamatta enempää lähdin keittiöstä. Kulkiessani vähän myöhemmin tuon pyhätön oven ohi, kuulin sanat:

"Miss Eyre sopii hänelle paremmin kuin kaikki ylhäiset naiset." Sitten: "Jos hän ei olekaan mikään kaunotar, ei hän rumakaan ole, ja herran mielestä hän on kaunein nainen maailmassa, se nyt on selvä."

Kirjoitin viipymättä Moor-Houseen ja Cambridgeen ja kerroin, mitä olin tehnyt, selittäen myös täydellisesti, miksi olin niin tehnyt. Diana ja Mary hyväksyivät menettelyni täydellisesti. Diana lupasi tulla katsomaan minua niin pian kuin olin päässyt kuherruskuukauden yli.

"Hänen ei pitäisi odottaa niin kauan", sanoi Mr. Rochester, kun luin hänelle Dianan kirjeen. "Muuten hän tulee liian myöhään, sillä kuherruskuukautemme tulee kestämaan elämämme loppuun asti, ja sen kirkkaus himmenee vasta haudoillamme."

En tiedä, millä tavalla St. John otti vastaan uutiseni, sillä hän ei vastannut kirjeeseeni. Kuusi kuukautta myöhemmin hän kirjoitti minulle mainitsematta kuitenkaan sanaakaan Mr. Rochesterista ja naimisiinmenostani. Hänen kirjeensä oli levollinen ja ystävällinen, vaikka hyvin vakava. Hän on siitä asti ollut kanssani säännöllisessä, joskaan ei taajassa kirjevaihdossa. Hän toivoo, että olen onnellinen, ja uskoo, etten ole niitä ihmisiä, jotka elävät elämänsä ilman Jumalaa ja ajattelevat vain maallisia asioita.

Lukija ei liene kokonaan unohtanut pikku Adèlea, vai kuinka? Minä en ollut unohtanut häntä, ja ennen pitkää pyysin Mr. Rochesterilta luvan mennä katsomaan häntä siihen kouluun, jonne hänet oli pantu. Tyttösen vilpiton ilo saadessaan nähdä minut liikutti minua suuresti. Hän näytti kalpealta ja laihalta — hän ei ollut onnellinen. Huomasin, että koulun vaatimukset ja säännöt olivat liian ankarat hänen ikäiselleen lapselle ja otin hänet mukani kotiin. Aion vielä kerran ruveta hänen kotiopettajattarekseen, mutta huomasin sen ennen pitkää mahdottomaksi, koska mieheni tarvitsi nyt kaiken aikani ja huolenpiti. Etsin siis toisen koulun, jonka säädökset olivat vähemmän ankarat ja jossa voin usein käydä katsomassa tyttöstä ja tuoda hänet kotiin silloin tällöin. Pidin huolta, että häneltä ei koskaan puuttunut mitään, mikä voisi edistää hänen viihtymistään, ja hän tottuikin pian uuteen kouluunsa, oli tyytyväinen ja iloinen ja edistyi hyvin opinnoissaan. Terve englantilainen kasvatus paransikin suureksi osaksi hänen ranskalaiset puutteensa, ja kun hän lopetti koulunkäyntinsä, sain hänestä mieluisan ja hyvän ystävän. Lämpimällä ystävyydellään minua ja omaisiani kohtaan on hän jo aikaa sitten täysin korvannut sen pienen hyvyyden, mitä joskus olen voinut hänelle osoittaa.

Kertomukseni lähenee loppuansa — vielä pari sanaa kokemuksistani avioliittoni aikana ja lyhyt silmäys niitten henkilöitten kohtaloon, joitten nimet useimmin ovat esiintyneet kirjassani, ja tehtäväni on täytetty. Olen nyt ollut naimisissa kymmenen vuotta. Tiedän, mitä merkitsee saada omistaa koko elämänsä sille, jota eniten rakastaa. Pidän itseäni äärettömän onnellisena — onnellisempänä kuin mitä kieli voi kertoa — koska olen miehelleni kaikki kaikessa, kuten hänkin on minun elämäni. Kukaan nainen ei koskaan ole ollut lähempänä miestänsä kuin minä. En koskaan väsy Edwardini seuraan, eikä hänkään minun seuraani, yhtä vähän kuin voisimme väsyä oman sydämemme sykkeeseen. Olemme yhdessä alituisesti. Saamme silloin olla yhtä vapaita kuin yksin ollessamme, ja samalla tuntea iloa toistemme läheisyydestä. Luullakseni puhelemme koko päivän, ja puhelumme on vain ikäänkuin hyvin vilkasta ja ääneen lausuttua ajattelemista. Luotamme toisiimme rajattomasti, luonteenme sopivat yhteen mitä parhaiten, ja seurauksena tästä on täydellinen sopusointu.

Mr. Rochester oli sokea avioliittomme kahden ensi vuoden ajan. Kenties juuri tämä seikka veti meidät niin lähelle toisiimme ja liitti meidät niin lujasti yhteen, sillä minä olin silloin hänen näkönsä, kuten vieläkin olen hänen vasen kätensä. Olin sanan todellisessa merkityksessä hänen silmäteränsä, kuten hän usein nimittikin minua. Hän näki luonnon, hän näki kirjoja minun kauttani, enkä koskaan väsynyt katselemaan hänenkin puolestaan, kuvailemaan hänelle niittyjä, metsiä, kaupunkoja, jokia, pilviä, auringonsäteitä — maisemaa edessämme, ilmaa ympärillämme — ja siten antamaan hänen korviensa kuulla sen, mitä hänen silmänsä eivät voineet nähdä. Koskaan en väsynyt lukemaan hänelle, koskaan en väsynyt johtamaan häntä niihin paikkoihin, joihin hän halusi mennä, ja tekemään hänelle kaikkea, mitä hän tahtoi. Ja nämä palvelukset tuottivat meille molemmille nautintoa — täyspainoista ja verratonta, joskin tuskallista nautintoa — koska hän ei tuntenut minkäänlaista nöyryytystä pyytäessään niitä. Hän rakasti minua niin hellästi, ettei apuni tuntunut hänestä vastenmieliseltä, ja hän tiesi myös minun

rakastavan häntä niin suuresti, että antautumalla autettavakseni hän täytti sydämeni herkimät toiveet.

Eräänä aamuna noiden kahden vuoden kuluttua, kirjoittaessani kirjettä hänen sanelunsa mukaan, hän kumartui ylitseni ja sanoi:

"Jane, onko sinulla kiiltävä koriste kaulassasi?"

Minulla oli kultaiset kellonvitjat. Vastasin: "On."

"Ja onko sinulla himmeän sininen puku yllä?"

Minulla oli sellainen. Hän sanoi silloin jonkun aikaa kuvitelleensa, että pimeys toisen silmän edessä alkoi harventua, ja olevansa nyt varma siitä.

Menimme yhdessä Lontooseen. Hän kysyi neuvoa eräältä etevältä silmälääkäriltä ja sai osittain takaisin toisen silmänsä näön. Hän ei vieläkään näe aivan selvästi, ei voi lukea eikä kirjoittaa paljon, mutta hän voi kulkea taluttamatta, taivas ei ole hänelle enää pimeä eikä maa autio. Kun hänen esikoisensa laskettiin hänen syliinsä, saattoi hän nähdä, että poika oli perinyt hänen omat silmänsä — suuret, mustat, loistavat, niinkuin ne kerran olivat. Silloin hän taaskin täydestä sydäimestä tunnusti, että Jumala oli kesken tuomiotansa armahtanut häntä.

Olemme siis onnelliset, Edward ja minä, ja sitä suuremmalla syyllä, kun tiedämme, että ne, joita eniten rakastamme, ovat myöskin onnellisia. Diana ja Mary Rivers ovat molemmat naimisissa. Vuorotellen, kerran vuodessa, käymme me heillä ja he tulevat meille. Dianan mies on kapteeni sotalaivastossa — komea upseeri ja hyvä mies. Maryn mies on pappi, hänen veljensä yliopistotovereita, ja sekä lahjoiltaan että periaatteiltaan täysin vaimonsa arvoinen. Sekä kapteeni Fitzjames että Mr. Wharton rakastavat vaimojansa ja omaavat heidän rakkautensa.

St. John Rivers jätti Englannin. Hän lähti Intiaan. Hän alkoi kulkea omaa viitoittamaansa tietä ja astuu sitä vieläkin. Tarmokkaampi, väsymättömämpi esitaistelija ei koskaan ole raivannut tietään läpi vaarojen ja vastuksien. Lujana, uskollisena, hartaana ja täynnä palavaa intoa tekee hän työtä lähimmäistensä kohottamiseksi. Hän tasoittaa parannuksen vaikeata tietä ja hakkaa jättiläisen tavoin maahan ne esteet, joita entisen uskonnon ja kastilaitoksen ennakkoluulot kasaavat hänen eteensä. Hän on kyllä ankara ja vaativa, hän on vielä kunnianhimoinen, mutta hänen ankaruutensa on suurien sankareitten ja tarujen pyhimysten ylevää ankaruutta. Kuten apostoli, joka ei puhu itse puolestansa, vaan Kristuksen tähden, on hän asettanut tunnussanakseen vaatimuksen: "Joka tahtoo tulla minun tyköni, ottakoon ristinsä ja seuratkoon minua." Hänen korkea, sankarillinen kunnianhimonsa on päästä kerran niitten valittujen riveihin, jotka tahrattomina seisovat Jumalan valtaistuimen edessä ja saavat osansa Karitsan viimeisistä suurista voitoista ja jotka ovat kutsutut, valitut ja pysyneet uskollisina.

St. John on naimaton, hän ei enää aio mennä naimisiin. Hän on yksin riittänyt tehtäväänsä tähän saakka, ja tehtävä lähenee nyt loppuansa. Hänen loistava aurinkonsa on laskemaisillaan. Viime kirje, jonka sain häneltä, kohotti silmiini inhimillisiä kyyneliä, mutta täytti kuitenkin sydämeni jumalallisella ilolla — hän odottaa varmaa palkkaansa, himmentymätöntä kruunuansa. Tiedän, että vieras käsi kirjoittaa minulle seuraavan kirjeen, jossa ilmoitetaan, että tämä hyvä ja uskollinen palvelija on päässyt Herransa iloon. Ja miksi itkisin? Kuolemanpelko ei ole pimentävä St. Johnin viimeistä hetkeä, hänen mielensä on oleva yhtä kirkas, sydämensä pelvoton, toivonsa luja ja uskonsa horjumaton. Hänen omat sanansa takaavat sen.

"Mestarini", sanoo hän, "on valmistanut minua tuloonsa. Joka päivä hän ilmoittaa yhä selvemmin: 'Totisesti minä tulen pian.' Ja joka tunti vastaan minä kiihkeämmin: 'Amen, niin tule, Herra Jeesus!'"

End of Project Gutenberg's Kotiopettajattaren romaani, by Charlotte Brontë

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KOTIOPETTAJATTAREN ROMAANI (JANE EYRE) ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark.

Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic

work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in

such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.